

במסכת

תמורה

מסכת תמורה

סימן א	בדיני תמורה וחליפין ובדיני יורש ובכורי.....ח
סימן ב	בכיצד מערימין על הבכור.....לט
סימן ג	בדיני הקדשת עובר.....מזח
סימן ד	בדין בעלי חיים נדחין.....סא
סימן ה	בדיני חטאות המתות.....צה
סימן ו	בדין פסח בלא בעלים, ובסוגיא דתמורת הפסח קריבה.....קלה
סימן ז	ליקוטים בענינים שונים ע"ס המסכת.....קס

מפתחות

סימן א

בדיני תמורה וחליפין ובדיני יורש ובכור

א. ב' א' מתני' הכל ממירין כו', מה הקשו בגמ' הא גופא קשיא, ובריש חולין אמרו דסיפא פירושא שלא נטעה ברישא, ומה חידש רב יהודה בגמ'.

שם גמ' לאתויי יורש כו', האם לר"י יורש מתכפר מקופיא, ובהא דיוורש שפודה מוסיף חומש, ובדין יורש עולת יולדת אם ממיר ואם סומך.

ג. ביאור הנדון אם יורש ממיר, ואיך יכול להמיר קרבן שעיקרו של אביו, ביאור ענין אין כפרה למתים, ומה שמביאין מנכסיו זהו משום דחשיב כהפריש מעות לקרבנו, ואם אין לו נכסים א"א לתרום עבורו.

ד. בדין יורש קרבן של שותפין והוא יחיד אם ממיר, נסתפק אאמור' זללה"ה בזה, בביאור צדדי הספק, ובדין יורש קרבן אשה אם סומך, ובדין יורש שהמיר דתו.

ה. בדין לוקח קק"ל לריה"ג דאינו ממיר, אע"פ שיש לו חלק יותר מלמקדיש, ובדברי התו' ז' ב' שהקשו שגם אם הכהנים היו זוכין בחטאת ואשם מחיים לא הי' להם אלא בעלות כקק"ל, ובביאור תירוצם.

ו. שם גמ' יליף תחלת הקדש מסוף הקדש כו' ביאור הדברים, שם לרבות כל בעלי חוברין כו', מה הדין בלא ריבוי, ברש"י כאן פירש שאין סומכין כלל, וזה מתאים לגרסתנו, ורש"י בערכין ב' א' וכן הוכיחו תו' שם ביאורו דאחד סומך כמו שאחד מניף, וכבר דנו בזה תו' מנחות צ"ג א', ובביאור החילוק בין תנופה לסמיכה.

ז. שם ב' לרבות את האשה כו', ביאור הסוגיא דס"ד שלא חל כלום ולכן לא לקיא, ובביאור

הלשון שאמרו דהו"ל לאו שאינו שוה בכל, ביאור הטעם שציבור ושותפין אינם ממירין, ובדין בהמת חולין של שותפין, שם ור"י ואם לא דריש, האם זו מחלוקת בכל התורה בדרשא דואם, ועוד יש לפרש שמי שלא נצטווה ציווי גמור (וממילא אינו לוקח), אינו עושה תמורה, שדין תמורה נתחדש מכח הציווי, ואע"פ שסיבת האיסור שאין זה דרך כבוד זה שייך גם במי שלא נצטווה.

ח. ב' ב' אילמא בקטן שלא הגיע כו', משכח"ל שיהא קרבנו בהפריש לו אחר או יורש, שם מדאקדושי מקדיש כו', בדין חילול ע"י קטן, ואם תמורה עדיפא מחילול, שם או"ד כיון דלא בר עונשין כו', מה ענין עונש לחלות התמורה, ובביאור טעם איסור תמורה, ומי שלא נצטווה לא חמיר להקדיש לו בע"כ, ובדין קטן להמיר בשל אחרים.

ט. שם את"ל קטן עבד כו', למסקנא צ"ל דלא אמר רמב"ח את"ל, ומ"ט לא פשטין מדאיצטריך קרא למעוטי נכרי, ובדברי תד"ה קתני בדין נכרי שאמר כל הרוצה להמיר.

י. שם קתני מיהא אין עושין תמורה, משמע דר"י מודה בזה, וגם בדרשא דלד' נראה כן, ובתור"ה קתני פשיטא להו דפליג, שם ורמב"ח כו' לא קמיבעיא לי כו', מ"ט לא פשטין הבעיא מהבריתא, וגם הלשון משמע שזו קושיא על רמב"ח, והטעם נראה מפני שבברייתא יש נראה צד שלישי, ולא כשני צדדי הספק דרמב"ח, בדין נכרי שהקדיש ונתגייר.

יא. שם כי קמיבעיא לי בהקדיש עכו"ם כו', בהקדישו שותפין פשיטא ליה דממיר, וכ"כ תו' א', ובביאור הספק, שם ברש"י תמורה כהקדש שני, ויתכן דמ"מ לא מקדיש מיקרי, ג' א' דהו"ל תחלתו וסופו כו', מ"ט חשיב כקרבן ביד המקדיש הרי משהקדש הו"ל ביד המתכפר.

יב. ט' א' ת"ר לא יחליפנו כו', הלשון משמע שהאזהרה לבעלים, החילוק בין לשון חליפין לתמורה, שם ולכתוב לא יחליפנו כו', משמע דתמורה פשוט טפי לאיסור, ובטעמא דמילתא, ובשטמ"ק בהשמטות בזה.

יג. שם הו"א תצא זו כו', צ"ב דכל הממיר ג"כ כונתו שתצא זו, ובביאור החלוק בין הבעלים לאחר, וגם בשלו המלקות מפני שנתכוין להמיר, שם מי מצי מקדיש כו', בדין אמר כל הרוצה להמיר על בהמת חולין שלי.

יד. שם אין אדם מתפס כו', פי' דכשאומר תמורה על דבר שאינו שלו הו"ל פטומי מילי, ורק כשהבעלים אומר שמי שימיר אטול את תמורתו להקרבה שייך שיועיל, נראה פשוט שהתמורה של בעל הקרבן ולא של הממיר, ולענין חומש, י"ל דאף הממיר אינו מוסיף חומש.

טו. ביאור החילוק בין תמורה לחילול, דבתמורה בא ליטול מן ההקדש ולבטל נתינתו, ובחילול הכל פועל מכח ההקדש, ונפ"מ אם נעשית הראשונה פסוה"מ, דאם הי' מועיל תמורה הי' פוקע הכל מן הראשונה, וכ"כ בבכורות ט"ז א' בתמורת פסוה"מ שנפדו, ואין להקשות דלבתר הפסוק כבר יודע שלא יועיל ויפטר, דחשבינן שהוא רוצה להוציא וכבקש מן המלך שיחזיר מתנתו והמלך לא הסכים להחזיר לו.

טז. כ"ז ב' מתני' הרי זו תחת זו כו', היכי מיתקומא לרבא ורב אשי, שם גמ' למימרא דתחת לישנא דאתפוסי כו', מהו ענין אתפוס, הרי תמורה עיקרה חליפין, כדאמר ב"מ מ"ז א' דתמורה בממון לא שייך אתפוס, שם ורמינהו קדשי בדה"ב כו' כאן מבואר דכשלא נתפס לא חל כלום, שם לישנא דאתפוס דכתיב ואם תחתיה כו', ביאור הדברים שהתמורה נכנסת תחתיה של הראשונה, ונמצא שהראשונה נשארה במקומה כרובצת על התמורה שתחתיה, וזהו החילוק בין אתפוס לאחולי, כ"ז א' אמר רבא כו' אמר רב אשי כו' משמע דלא פליג, ואף אביי בעי בסמוך כסברא דרבא, שם ידו מקודש כו' לאו ביד דוקא תליא.

יז. י"ז א' ר"י אמר באומר תצא כו' יש לפרש שאמר כן בהדיא, וסתם תמורה רק חושב שיהא כן ממילא.

יח. ז' ב' מתני' הכהנים ממירין כו', מאי קמ"ל ברישא, ובדין בכור ביד ישראל וחטאת ואשם ביד כהן, לענין אם הישראל ממיר, ובתוספתא פ"א ה"א, שם אין הכהנים ממירין לא בחטאת כו' יש לעי' פשיטא, ואפשר דריב"ג ג"כ מודה שאמרו אין ממירין בככור דהו"ל כחטאת, אלא דקשיא בככור בחו"ל.

יט. בדין שינוי בעלים בככור אם הבעלים הכהן, ובדין יורש של הכהן, ובככור בחו"ל שמכרו הכהן, ואפשר שעם השחיטה זכה הכהן בקרבנו, ובכהן שנולד בכור ברשותו ונתנו לאחר והקריבו השני, בקושיא אאמו"ר זללה"ח ב' אם הכהן הוא המתכפר, למה אינו ממיר כדאמר ח' ב'.

כ. בשטמ"ק ח' ב' בדין בכור בחו"ל לר"ע אם ממירין בו, ובדין בכור בע"מ לר"ע, ובדין פסוה"מ לאחר פדיון מי ממיר בו, ויש להסתפק אם לוקין על תמורתו.

כא. כ"א א' מתני' תמורת הבכור והמעשר כו', האם יש מצות נתינה בתמורת הבכור, בתו' זבחים ע"ה ב' וברמב"ם בזה, וטעמא דמילתא, ומנליה להרמב"ם לחייבו ליתן לכהן, זבחים ע"ה ב' בעי רמב"ח כו' במה שצייד אאמו"ר זללה"ה שנסתפק רק בתמורת בכור בע"מ, ויישב בזה קושיא תו'.

כב. י' א' בעי רמב"ח מקדיש מוסיף חומש כו', אע"פ שהמקדיש נסתלק לגמרי מבעלותו על הקרבן, מ"מ שייך שיוסיף חומש כמו שהמקדיש לבדה"ב וחוזר ופודה מוסיף חומש, אע"פ שמסרו לגזבר, בדין קרבן פסח אם המתמנה נקרא מקדיש, ויש מקום לדמותו ליורש.

כג. שם בעי רמב"ח מקדיש עושה תמורה כו', אפשר שהנדון רק כ"ז שהוא ברשותו ולא מסרו למתכפר, כמו בכור בבית הבעלים, ומשמסרו למתכפר שניהם לא ימירו, שם אמר רבא א"כ מצינו

כלל, ולפמ"ש אאמו"ר זללה"ה דבהקדש מיירי שאמר גם אם זכר נחא טפי שסמך דין ההקדש על הרישא דבכור, מהא דקתני אם זכר כו' ואח"כ קתני אם נקבה כו' הר"ז מוכיח דלא מיירי באותה אמירה כלל.

ד. שם אם זכר עולה ואם נקבה זבחי שלמים, כולה הך בבא בחולין שאמר אם זכר ואם נקבה, ומסיים התנא ג' אופנים שאירע אחרי אמירה זו, שם הזכר יקרב עולה כו', יש לעי' הרי לא נתכוין להקדיש שנים כדחזינן בסיפא, ואפשר לומר שלא שייך למכור לאחר חצי עולה וחצי שלמים, וביאר אאמו"ר זללה"ה דעולה ושלמים כשני בנ"א דמו, ואם אמר לראובן אם זכר שלך ולשמעון אם נקבה שלך, ודאי נותן לשניהם, מיהו גם אם אמר אם זכר שלמים ואם נקבה שלמים משמע ששניהם קרבים, שם גמ' אמרי אי בהמה דהקדש כו', אם כונתו להציל מקדושת אמן למה לא נימא שהקדיש שניהם, ואם האם חטאת ע"כ ימותו שניהם מספק, ובגמ' לא נחתו לזה.

ה. שם במשנה אם זכר עולה כו', במבכרת ילדה שני זכרים מאי, ואין רמז בגמ' שמקדיש הראשון, וגם תלוי בדין ברירה, וא"כ שניהם ירעו ויאכלו כבכור ויפדם ויביא עולה אחת, שם והשני ימכר כו', צ"ע דהא בעי סמיכה, שם ילדה טו"א כו', מלישנא דאין קדושה חלה עליהם מוכח דאף בקדשים קאמר.

ו. כ"ה א' אמאי אין קדושה כו', הגר"א מחק וטעמו, מה שפרש"י דרשב"ג קאי אמציעתא ג"כ צ"ב, ועיקר הדיוק מדלא קאמר הרי אלו חולין, ומשמע הלשון דלא חיילא כלל, שם קסבר רשב"ג כו', פרש"י דטו"א כבע"מ, וקשה דמתני' מתפרשא דמבכרת שהקדיש הולד לעולה אפי' נולד בע"מ אינו בכור, ובפשוטו טו"א מימעטי מאם זכר ואם נקבה, אבל בע"מ קדוש קדוה"ג בולדות קדשים, וכ"כ מרן זללה"ה, וכ"צ בבכורות י"ד ב', ובמ"ש אאמו"ר זללה"ה בזה.

ז. שם הא תפסתינהו קדושה דאימייהו, יש לעי' הרי מתחלת יצירתו הוא טומטום ואנדרוגינוס ולמה

כו', יש לעי' מאי קושיא הרי בכה"ג הר"ז קרבן יחיד כ"ז שהוא ברשותו, וכ"כ בחק נתן דמשו"ה אמרו מאי הוי עלה, הקשה אאמו"ר זללה"ה הרי יחיד המקדיש לציבור צריך למסור להם יפה יפה דהיינו שגם הזכות מקדיש יהא לציבור, כמ"ש מרן זללה"ה, ותירץ דנפ"מ לציבור בקיץ המזבח, ברם יש לדון בעיקר ההנחה שיש חילוק בין מקדיש ליחיד למקדיש לציבור, ואם בכלל שייך למסור את הזכות מקדיש, ויתכן שיסוד הדברים תלוי בנדון אחר, האם מקדיש אוכל בשר או מתכפר אוכל בשר, שאם אין לו שום זכות רק מצות ההקדשה, א"צ למסור לציבור וגם אינו יכול להקדיש וליחשב כאינו מקדיש, שם גמ' אלא לענין תמורה וה"ק כו' ביאור הדברים.

סימן ב

בביעיד מערימין על הבכור

א. כ"ד ב' מתני' כיצד מערימין כו', בנדון אם מותר לכתחלה להפקיע זכות הכהן, שם מבכרת שהיתה מעוברת דהיינו משעת יצירה כשידוע שהוא זכר ואין חסרון דשלבל"ב כיון שמקדישו עכשיו, שם ילדה זכר יקרב עולה, האם צריך להקדישו ברש"י ותו' י' ב' בזה, בקושיית תו' י' ב' הא עובר הו"ל מחו"ז, ותירצו דילפינן מקרא, ובטעמא דקרא, שם ברש"י דיכול להקדיש העולה לחובתו ומיקרי בא מן החולין.

ב. שם ואם נקבה זבחי שלמים כו', בגמ' אמרינן דלא קאי ארישא, וי"ל דשנה כך ללמדנו דברישא דוקא עולה ולא שלמים, ובטעמא דשלמים פחתות מבכור, ובמ"ש אאמו"ר זללה"ה דבהקדש מתנה גם על הזכר, במה שדקדקו רש"י ותו' דמהאי בבא מוכח נמי דבהוייתן הם קדושים, בנדון דבהמת הקדש התיירו להקדישו לולד לשלמים, ומה יותר חמור להפקיע קדשים או בכור, בלשון הרמב"ם שהאיסור ליהנות מהפקעת מתנות כהונה.

ג. בקושיית תו' למה שנינו רישא וסיפא בחולין ומציעתא בקדשים, אבל באמת רישא במערימין וסיפא בענין אחר, ואין ענין הסיפא דומיא דרישא

ג. שם מאי לאו תנאי היא דת"ק סבר כו', גרסא דידן מיושבת בסברא, וגרש"י ותו' בגמ', אבל קשה מאד איך נאכל שליל שהוא קרבן אחר בזריקת דמים של אמו, ואיך נשאר העובר חולין למ"ד ירך אמו, ולכן עדיף לדחוק הגמ', ובביאור הדברים בכל האוקמיות וכן לעיל י"א א' ושם מבואר גרסת השטמ"ק והרגמ"ה כמ"ש"כ, אלא דמוקמי לה כבר פדא, ולמ"ש"כ אתיא כר"י וכדמתפרש בשמעתין, ועוד ראי' מדקתני סתמא שאפי' השליל זכר נאכל כחטאת, שו"ר בחזו"א פרה ס"ב סק"א שביאר כן לגרסא זו.

ד. י' א' איתמר ב"פ אמר אין קדושה חלה על העוברין, בהקדישה ואח"כ נתעברה בזה קבעה תורה דין הולד, ונחלקו תנאים אם במעי אמן או בהוייתן, ופלוגתתם בהקדישה מעוברת, ובביאור פלוגתתם.

ה. שם אין קדושה חלה על העוברין, היינו שאינו נפש לעצמו, אבל יכול להקדיש לדמי עולה, ויתכן דאפי' אמר עולה קדוש לדמיו כיון שלבסוף יקדש לגופו מיגו דנחתא קדו"ד, ובהקדיש רק האם לא מתקדש העובר בסתמא, ובתו' לקמן ב' ד"ה כי הוכיחו דהולד גופיה קרב ולפ"ז אפשר דהכא ר"ש נמי מודה, מיהו י"ל דהא דנחתא קדוה"ג מיגו דקדו"ד היינו מיד בהקדשו, ולא לאח"ז, ובעובר שייך רק לאח"ז לב"פ, ובמ"ש אאמו"ר זללה"ה דלב"פ ג"כ מתקדש הולד הקדש גמור כשיוולד, ומנלן למ"ד ירך אמו שאפשר להפריד הולד לעצמו, ואפשר דר' יוחנן יליף מהאי קרא דלאו ירך אמו הוא.

ו. שם תוד"ה ואזדא, כתבו להוכיח דלב"פ שיירו אינו משויר, והנה מבואר בגמ' דמימרא דר"י דהפריש מעוברת דלא כב"פ, וש"מ דס"ל דאינו משויר, ובסברא הטעם דלא חל על העובר זה רק בגלל כח אמו שסותר כחו, אבל קדוה"ג שייך שיחול על אבר אחד, וכ"מ לגרסת השטמ"ק י"א א', וכמשנ"ת סק"ג, ולמסקנא נראה דב"פ כר"י ס"ל דעובר לאו ירך אמו הוא, ומ"מ אין נראה לו להכשיר העובר כשאמו בע"מ, והסברא מבוארת

מתקדש, וביאר אאמו"ר זללה"ה דבמע"א אמן קדשי כירך האם וכתפטה, שם יכול לא יקדישונו בבטן כו', אע"פ שידענו שמתקדש רק בפטר רחם, מ"מ ה' מקום לאסור להקדישו, ומשמע דהשתא שרי, שם משיבוכר לד' אי אתה מקדיש כו', מהיכי תיסק אדעתין להקדישו, אטו צריך קרא שלא להקדיש שלמים לעולה, שם ת"ל אך חלק, לפ"ז יש פסוק מפורש ללמדנו דמע"א אמן הם קדושים, בזבחים צ"ח א' יליף מאשם דולדות קדשים בהוייתן הם קדושים, ואם פליגי בקראי או בסברא.

ז. שם א"ל רב עמרם לרב ששת אמר על הבכור כו', הנדון שאינו עוקר דברי התורה מפני שמוסיף על קדושתו ועל ההפקר לעניים, במ"ש אאמו"ר זללה"ה בדין אמר על ולדות קדשים עם יציאת רובו, שם גמ' עם יציאת רובו אין בזה חסרון דשלב"ל דהו"ל ככידו.

סימן ג

בדיני הקדשת עובר

א. כ"ה א' אר"י הפריש חטאת מעוברת כו', בפשוטו ידע שהיא מעוברת, ואם לא ידע יש להסתפק אם בסתמא מקדיש, ולקמן סק"ג צדדנו בביאור הגמ' דבלא ידע נשאר חולין, שם אם שיירו משוייר ועובר לאו ירך אמו, חדא מילתא היא, במנחות פ"א א' אמר דלמ"ד אם שיירו משוייר ומקדיש האם והלד דינו כמקדיש לאחריות ולא למותר, והקשה בשטמ"ק דלכו"ע יכול להקדיש הולד תחלה, וי"ל דבזה חשיב תחלה למותרות, בדין נולד זכר אם קדוש קדו"ד, ומצינו י"ט א' בפסח שהאם קדו"ד והולד קדוה"ג, ובדין שתי נקבות, הערות על סדר הגמ'.

ב. שם המשחרר חצי עבדו כו', הנדון בזכיה ולא אם שייך לשחרר, בביאור כח הזכיה של העבד לאחרים, ושהכח הוא בנפש ואינו תלוי באברים, שם והכא היינו טעמא דאמר קרא כו', פ"י שקדושת האם מפקעת חלק הגויות מן העובר, ולפ"ז מצינו תנאי כר"י וא"כ למה אמרו תיובתא.

העובר מן האם לא מהני מה שהיתה האם ראויה, ולפ"ז א"צ לומר שהי' ראוי לבא עם אמו, אלא דכיון שאמו ראויה וקדוש מכחה הו"ל ראוי לפתח אה"מ, ובדברי רש"י בנדה שכתב בקק"ל, ומשכח"ל נמי בנולד תמורת עולה.

יא. תמורה כ"ה ב' מתקיף לה רבא כו', אם רבא סבר דגם בהקדישה ואח"כ נתעברה יכול להקריב הולד קודם האם, וההלכה תתפרש ארק אם הקריב האם תחלה, וברש"י בשמעתין פ"י כן, אבל בשטמ"ק מנחות פ' א' חילק בזה, ובסברות שיש בזה, וביבמות ע"ח א' מבואר דגם במעוברת שהקדישה למיתה אזלא, וכן סבר ר"א בשמעתין, וא"כ קשה לומר דרבא רצה לחלק ביניהם, שהרי במתני' מבואר דהו"ל וולד שלמים, ובסוגיא דמנחות פ"א א' בזה.

סימן ד

בדין בעלי חיים נדחין

א. יומא ס"ד א' בע"ח נדחין, הדיחוי בזה שנשאר יחידי, ואף לר"ש דמביא שלא בהגרלה חשיב דיחוי, ובביאור דברי רש"י ס"ה א' דמשמע שע"י ההגרלה נדחה, ובתו' שם, בעיקר הא דפשיטא לן שאין הגורל קובען לזוג אחד שלא ישמשו להקריבה ושילוח אלא זה כנגד זה, ואף השחיטה אינה קובעתן כדמוכח מחנן המצרי, ואם נימא דכפרת דמים קובעתן, ניחא סוגיא ס"א ב' דכמה שעירים משלח, ובטעמא דלא נדחה הראשון, ובדין אימורי השעיר שנשפך דמו, ויתכן דרבא לטעמי' דבע"ח נדחין, ובהשמטת הרמב"ם הא דרבא, בדין מת המשתלח באמצע מתנות שבפנים והי' אחר מזומן שם, בעיקר האם שעיר המשתלח אזיל לנדבה הי' מקום לדון, ועכ"פ בשעיר שכיפר חלק, אלא שלא נשתלח צ"ע מה דינו.

ב. ס"ב א' מתני' יביא זוג אחר, בקו' תו"י נילף מינה דהגרלה מעכבא, י"ל דהקו' התם לר' יוחנן, ולדידי' טעמא משום דיחוי, ואם אפשר להוכיח מדר"ש דא"צ להגריל למצוה, שם ויאמר

בגמ' בצריכותא דר' יוחנן, ולפ"ז לא שמענו למ"ד ירך אמו אם מהני הקדשת העוברין תחלה.

ז. במנחות פ"א א' מבואר דלר"י דשיירו משוייר יכול להשאיר הולד שיהא לו דין וולד תורה אע"פ שהקדישה מעוברת, ולא נתפרש מהו ענין זה, ומרן זללה"ה צידד לומר דהיינו רק קודם שידענו דלר' יוחנן צריך לגרוס במתני' הר"ז שלמים כדמשני רב טבלא תמורה כ"ה א', ובמ"ש אאמור'ר זללה"ה דהו"מ לדחויי דברייא סברה עובר ירך אמו, ובאמת רבי סבר כן גיטין כ"ג ב' תמורה כ"ה ב', ומ"מ לשון הגמ' סתום, גם צריך יישוב למ"ד ירך אמו שג"כ יכול להקדיש הולד תחלה, ואולי למ"ד ירך אמו אין ראוי להפקיע הירך מאמו.

ח. בחולין ע"ה א' איצטריך קרא למעט הקרבת חלב ושתי כליות דעובר, ופי' תו' דהיינו למ"ד במעי אמן הן קדושים, דלמ"ד בהוייתן הרי הם חולין, וביאור הדברים דחלב שחייבין עליו כרת הוא חלק גבוה אפי' אם הוא בירך, ובדברי מרן זללה"ה בזה, - במנחות פ"ב ב' אמרינן דלר"א דנין אפשר משא"א, ולדידיה איכא תרי תנאי מאי ממצטינן מאשם, ור"ע לא יליף מאשם ד"ז שא"א עי"ש.

ט. בזבחים ל"ה א' פיגל בזבח נתפגל השליל, ר"א לשיטתו תמורה כ"ה א' דעובר ירך אמו, אבל פיגל בשליל לא נתפגל הזבח או משום דלאו גופיה דיבחה הוא, או משום שאין דרכו להאכל, וזה קשה טובא דודאי בן ד' וח' חדשים נאכל ומצוה לאכלו כדאמר תמורה י"א א', ובתו' הקשו אם מתפגל למה אינו מפגל, ולפי המבואר שם בברייא דאין חייבין עליו משום נותר, הרי פשוט דמה"ט אינו מפגל את הזבח, שאכילתו אינו תמורה, וכמו האוכל לאור שלישי זבחים נ"ו ב' שאם פטור מכרת אינו מפגל אע"פ שאסור באכילה, ובתו' הזכירו מהתו"כ ודחו מהא דאסור באכילה.

י. זבחים קי"ד א' אתנן ומחיר כו' בולדות קדשים כו', לכאורה רק אם מתקדש מכת האם שייך לומר שהי' ראוי עם אמו, אבל אם הפקיע קדושת

ה. בדין הדחויין אם יפלו דמיהן לנדבה או שיביא בדמיהן קרבן אחר, ולכאור' מדיליף מבע"מ ש"מ דקדושת הדמים לא נדחו, וכ"מ מדחשיב ל' חטאת שמתו בעלי, וכ"מ בתמורה לענין פסח, וברש"י קדושין לענין בהמה של שני שותפין, ובביאור סוגיא דתמורה כ"ב א' דדחויין לא הדרי מתחזיין, ובדין דחויין שאף הדמים נדחו כגון בנתערבו באה"נ, ובדברי הרמב"ן בקדושין דבהמיר דת הדמים דחויין לעולם, ואם בכל הדחויין ס"ל הכי, ועי' סנהדרין מ"ז א' ק"ב ב' בזה, ולק' ס"ק ט"ו נתבאר.

ו. שם הא ע"י תעורבת מירצו, בביאור השינוי מסוגיא דידן לזבחים, וע"כ דרב ור"י כרבנן ס"ל, דזבחים אמרי' דר"א לית ל' דחויין, וההיא דזבחים ע"ז ר"י קתני לה, דאית ל' בע"ח נדחין אף אליבא דרב.

ז. שם ב' ואם ה' השני מובחר הימנו, בשעירים מצותן שיהיו שוין ולכן ליכא לאדכורי ענין מובחר, ואם גם כשהשני ימות אמרי' מצוה בראשון, שם דקתני שני איני יודע כו', בפרש"י דאמתני' קיימא, ולפרתו' ע"כ לאו אמתני' קיימא, וכן אם נפרש דדריש נמי במ בהם, שם בדרשא דיעמד חי, הסייעתא דמייתי מברייתא לפרש"י נחא, אבל לפרתו' צ"ב מאי סייעתא הא מודה רב אליבא דר"י, וי"ל דמוכח מינה דלאו ר"י היא, שם אליבא דר"י לא קאמינא אכתי יתכן לומר דרב מפרש טעמ' דר"י לאו משום בע"ח נדחין אלא דתלמודא לא נחא ל' בהכי, שם הא אמרי' דיקא מתני' כותי' דרב, ביאור הענין דרבי בא לפרש בסיפא שלא נטעה ברישא, ושנה בשם ר"י כדי שיוכל לשנות נשפך ימות מת ישפך, ולא חשש שיפרשו דבריו כמחלוקת כיון דתרווייהו מיירו ברישא וע"כ דמדרי"י נשמע לרבנן.

ח. שם בשלמא לר"י כדר"א א"ר, וכ"ש לר"ה א"ר, ואי לית ל' דרב נחא אף לרבנן, ויתכן דהיינו סוגיא דתמורה כ"ב א', ואם לרב אפשר להעמיד מתני' ככו"ע, ובדין הפריש לאחריות אחר הפרשת

אם כו' למה נקט התנא כהאי לישנא, ובעיקר ענין האמירה צ"ב ל"ל, ואפשר שזה מועיל להחשיבן כסדרן כשמת אחר מתן דמו של פר, דאי לאו דמוקים להו תחת הראשונים א"כ הו"ל מתן דמו של פר קודם ההגלה.

ג. ס"ד א' שני שבזוג ראשון יקרב, בשעיר המשתלח י"ל שאין דיחוי פוסל, ומש"ה איצטריך קרא בברייתא לק' ב', ובדברי התו' שם, שם ור"י סבר בע"ח נדחין, יש להבין לר"ש וכן לר' יוחנן דהגלה לא מעכבא, מי גרע מהקדישן זא"ז, וי"ל דנראה ונדחה גרע, בהא דמשמע דחשיב נראה אף קודם שחיתת הפר, ובדברי רש"י בזה, בירו' נקט לשון תחלה, אבל בתלמודן נראה דפסול בדיעבד.

ד. שם מ"ט דרב יש לפרש מנ"ל לחלק דבע"ח עדיפי, מיהו אף ר"א דס"ל כחנן המצרי דריש בהם דעבר מומן ירצו, שם יליף ממחוי"ז, היינו ממחוי"ז דקדוש תוך שבעה אלא דעבד איסורא, ומנא ידעינן ד"ז, ואם בכל מחוי"ז יש איסור להקדיש, שם התם לא אתחזי כו', בזה גם ר"י מודה שאין בזה פגם של דיחוי, משא"כ אינך דדחינהו בידים, ומדברי תו' נראה דדיחוי הוא הפסק בקדושה ולכן אין חילוק בסיבת הדיחוי, ובפשוטו הוא ענין של כבוד, ובדיחוי מעיקרא אין פגם כ"כ כשהחסרון בדבר חיצוני, ואם נימא דממחוי"ז ילפינן לה צ"ע ממנחות דלאו בע"ח ניהו, ועי' להלן בזה, ואי לא דאשכחן דיחוי בנפגם המזבח ה' נראה דאין דיחוי מעכב מבחון אלא בחסרון המתייחס לגוף הקרבן, ואולי יש לפרש דבאמת התם לימוד מיוחד הוא דנדחה, ובדיוקים בסוגיא דזבחים, וגם י"ל דלהביא קרבן שנראה למזבח אחר חשיב טפי דיחוי, ואם מהני סברת דחוי מעיקרא בנשחט בדיחוי, ולמה איצטריך פסול בשחיטה הא בלא"ה ידחה קודם זריקה, ואם מנחות שקדשו בזמן שהמזבח פגום דמו לנשחט בפסול, בקו' תו"י ממחוי"ז, וביישוב אאמו"ר שליט"א דבדבר שבהווה וידוע בשעת ההקדשה אין בו פגם של דיחוי, בדברי התו' בזבחים דהיכא דבידו לא הוה דחוי במעיקרא, ובטעמא דפתיחת דלתות ההיכל לא חשיב דיחוי אף בנראה ונדחה.

פריך מעולה ושלמים דידו, ולנדבת אזלי מיד עם מיתתו קודם כפרה דהו"ל רשעים, אבל קרבנות דידו שפיר הדרי מתחזיין כשיתכפר לו, אי לאו דיחוי, אבל קשה אמאי ימותו יביא בדמיהן אחר, בדברי הרמב"ן דהדיחוי מסלקו מקרבן זה לגמרי, וכל הדחויין יפלו לנדבה, והכא פריך מ"ט נדחו גם מנדבה, ובביאור דברי הר"ן סנהדרין בשם הרמב"ן, ביישוב הסוגיות, בקו' תו' דניליף מומר ושוטה מעיה"נ, ומשמע דס"ל להשוות שוטה למומר, ואמאי לא פירשו דזבח רשעים גרע, ואף לדבריהם ל"ק להו אלא מהני דיחויין שנדחו מקרבנות לגמרי, ואם נימא דבהני נדחו גם הדמים מסתברא דלכו"ע הוי דיחוי, אף דבע"ח אינן נדחין, ולפ"ז אף אם נפרש דזבח רשעים גרע, עכ"פ בהני דימותו ונדחו הדמים לכו"ע הוי דיחוי, וניחא דאף לר"ש הוי דיחוי, ובפשוטו מיושב יותר לומר דעיה"נ שאני, אבל מומר ושוטה שוין, ובדעת הרמב"ן והרשב"א בזה, ביאור בירו' דמיתתי פלוגתא דר"י ור"ל אם מועלין בקדשי עיה"נ.

יג. בדעת תו' דמומר שהקדיש קדוש קדוה"ג ונדחה למ"ד דיחוי מעיקרא הוי דיחוי, וצ"ב למה בידוע שידחה לא חשיב קדו"ד, ויש לדון בעיקר הא דמומר יכול להקדיש קדוה"ג, וכן במאי דפשיטא להו דבדיחוי מעיקרא כי האי פסול, בתו' בזבחים כתבו דלא הוי דיחוי משום דבידו, ויש לדון בזה, אבל בעיקר הסברא יש מקום לדמות מומר לנפגם המזבח, כיון שאין פגם חיובי בקרבן אלא שמקדיש לכשיראה, ובדעת הרמב"ן והרשב"א בזה.

יד. בכורות י"ד א' קדו"ד מדחה, החידוש אע"פ שעומד לפדיון, שם ב' נפדין תמימין, אם בכלל הספק דיכול להקריבם, ולכאו' ה' נראה דהחסרון שאינם קריבין משום דלא חילא קדוה"ג ע"י אמירה לחוד, דהכא לא שייך לחלל הקדו"ד שבו עליו, ונמצא שהקדו"ד קיימת והקדוה"ג תחול ע"י אמירה, אבל מוכח מברייתא דכריתות דלר"ש דל"ל בע"ח נדחין חיילא קדוה"ג בכה"ג, וש"מ דהחסרון משום דיחוי, בביאור ברייתא דכריתות, ומ"ט לא פליג ר"ש ברישא, בביאור שני סוגי דחויין, היכא

הראשון אם מצוה בראשון מהני לחשבו כמפריש לאיבוד, ואין מתפרש לר"ה א"ר.

ט. פסחים ע"ג ב' דהו"ל נראה ונדחה, באשם שניתק לעולה לא חשיב דיחוי, ואין לומר דהכא נדחה מפני שבשעת הדיחוי א"א להקריב שלמים, דהא למ"ד חצות קבע לא נדחה, וכן חטאת ציבור שניתק ביוהכ"פ לא נדחה, ונראה מזה דדין קביעות דפסח הוא ענין מיוחד, ולא נפקע שם פסח ממנו אף לאחר הפסח, אא"כ נפסל בקרבן או בבעלים, אבל כפרה באחר אין מפקיעתו משם פסח, ואפשר שזו כונת הירו' פ"ט ה"ו, ומיושב לפ"ז מתני' דתמורת הפסח צ"ו ב' אף לרב, כדמשמע מסתמות הגמ', ועוד.

י. פסחים צ"ח א' ש"מ תלת, יש דמיון למתני' ולדברי ר"א כריתות כ"ז ב' ואתרוייהו קאמר רהבדר"י ש"מ תלת, ובמה שונה נדון זה מבוע"ח נדחין דעלמא, וכמה טעמים לבאר דמורה רב למתני', ומ"ש דיני' דר"א ממתני', ואם במפריש קן לכבשתו יכול לפדותו גם אחר שהעני, בדברי הרמב"ן קדושין ז' ב', ולק' ס"ק י"ד נתבאר עוד בכ"ז.

יא. זבחים י"ב ב' בעי ר"י כו' מיבעיא לי' משום דהוה דיחוי בטעות, ובתערובות לק' ע"ג ב' לכאו' פשוט דהדרי מתחזיין בהוכרו, וערש"י שם, ור"י פשיטא לי' שהדיחוי מוחלט כיון שהוראת כ"ד קובעת ההלכה במוחלט לאותה שעה, ומש"ה פתח בזה דהדיחוי גם בגברא וגם בקרבן, ואם בשעה שהורו שחלב מותר ג"כ חשיב דחוי שלא להקריבו ליבא אחר, ובהא דקדוה"ג נשאת בו למ"ד בע"ח אינן נדחין, אע"פ שבאמצע ה' חולין, ועיקר מימרי דר"י הוצרכו להם גם בשחוטין, וצ"ע בהשמטת הרמב"ם, בתו', ובפרש"י ד"ה הורו.

יב. סנהדרין מ"ז א' אר"י אף אינן כו' פשיטא לי' דלא גרע מבידו, ובפשוטו למ"ד בע"ח נדחין יקרבו, וברמב"ם בזה, צ"ע בסוגיא לק' קי"ב ב', דלכאו' מסקנא דשמעתין דהו"ל כפרה, ולכאו' נראה דהם פריך מהני דאזלי מותרן לנדבת ציבור, והכא

בכלל דיחוי כלל, דלא בעינן שיהא הקרבן ראוי בלא שום תיקון, ובחילוקי דינים לפ"ז, מנחות נ"ט ב' דחוי הוא, איך מתפרש לר"י, ואם רבא מוקים גם מתני' כחנן, במשה"ק אאמו"ר שליט"א במנחה שחסרה דלהוי דיחוי, והתם ליכא לשנויי כל הני שינויי, אלא דדמי לעד שלא הגריל מת אחד מהן.

יח. סוכה ל"ג א' בעי ר"י כו' ותפשוט לי' מהא דתנן כו', הרבה דברים קשים בדימוי הנדונים, ובסתמות הסוגיות, והנראה בזה דגם במצות יש שני עניני דיחוי, כמו בקדשים, א' דאתי מכח דבר דחוי, והדס פסול מצמיח הדס כשר, וכן לולב של אשירה, וכן דם שנתכסה נקבע בדחוי, וחוזרת עליו המצוה, ובוה אף דיחוי מעיקרא בכלל הנדון, כמו שפוסל בקדשים, ויש דיחוי דענבים שהשחירו שההדס הכשר קיים, אלא שסילקו את הדבר הפוסל, ובוה רק נראה ונדחה בכלל בעיין, וכמו בקדשים, ועפ"ז הכל מיושב, ור"פ פשיטא לי' מאי דמיבעיא לר"ל ור"י, ובמה נסתפק לומר דהתנא מספקא לי', ובדין ליל יו"ט אי חשיב נראה ונדחה, ועכ"פ לא חשיב הזמנה בעלמא, בדברי התו' דליקוט חשיב בידו, בקו' הגרע"א ז"ל מהא דדחי אליקוט דעיו"ט, ולא משנינן דבידו הוא, ובמ"ש לפרש דהא גופא מיבעיא לי' לר"י, אי ליקוט ביו"ט חשיב ידו, ולענין הלכה בדעת הר"ף.

יט. זבחים ע"א ב' קדשים בחולין כו' בקו' מרן זללה"ה אמאי לא נדחו הקדשים הרי אם יקרב אחד מהן הו"ל ספק פסול משום חולין בעוזה, ובטעמא דחשיב הכא עומד לכך אף כשהחולין של אחר, ואפשר שלא נאמר חידושו של רבא אלא בדיחוי שאין לו תקנה.

כ. זבחים ע"ג ב' אי נקריב לא מרצי, מ"ש מדם פסולין דתקני אם לא נמלך ונתן כשר, ובקו' הגרע"א ז"ל דלאחר מליקה הו"ל שחוטין, ובמ"ש אאמו"ר שליט"א דאין לך בו אלא חדושו דלא מחמרינן לחשבו כדחוי אלא בנראה ונדחה, ולפמ"ש"כ לעיל ליכא קולא דדיחוי מעיקרא בכה"ג, ואפשר דרק כשהוא בתערוכות נקבע עליו שם פסול החלטי, אבל לא משפירש, ולכן חשיב דמיד שפירש

דנראה ונדחה אינו חוזר למזבח לעולם, והיכא דפגמו ע"י קדו"ד הרי הוא דוחה רק את הקדוה"ג שבאה מחמתו, אבל אם נפרדה חוזר ונראה למזבח, ולפ"ז מבואר היטב החילוק שבין מתני' ומימרא דר"א אר"א, לפלוגתא דרב ור"י, וצ"ע בבהמה של שני שותפין אמאי דמי לדין נדחה ונראה, ואפשר לומר מפני שא"צ לקדו"ד דבלא"ה היתה פושטת הקדוה"ג, אבל א"צ לזה כמשנ"ת ס"ק ט"ז, מסקנא דמילתא בביאור סוגיא דכריתות, ואם יש להק' מהא דקאמר שלא יהא טפל חמור מן העיקר דהקן קדוש קדוה"ג.

טו. פסחים צ"ז ב' ויביא בדמיו שלמים, בגר"ח ויפלו דמיו לנדבה, ובמה שלמד מזה שהדמים ג"כ נדחין, ומ"ש ממתני' צ"ו ב' דיביא בדמיו שלמים, וע"כ לפר"ח יכול להביא בדמיו פסח, דאל"כ צ"ע מכמה משניות, אלא דלענין מה שהוקדש לא חשיב דיחוי, ומ"מ דחוק טובא שידחה משלמים ולא מפסח, וקו' מבריייתא דתמורה, עוד הוכחות רבות שאין הדמים נדחין מקדושתן קמייתא, ואף במומר ושוטה נראה דלא נדחו הדמים.

טז. תמורה כ"ו ב' ש"מ תלת, קדו"ד קרי לקדוה"ג שאינה קריבה, כדמוכח בפסחים, ובכריתות אפשר דנקט קדו"ד מדחה מפני שיש בו קדו"ד לחוד, והא דלא חשיב דיחוי במקדיש רגלה לחוד למ"ד לא פשטה, משום דבידו, דברי ר"י מתפרשים בקדוה"ג, ואינה נפדית בלא מום, והוכחות לזה, וצ"ע ברמב"ן ורשב"א קדושין שלא פי' כן, בהא דר"י א"צ שתפשוט הקדושה מחצי השני לראשון, ולכן לא חשיב כאתי מכח קדושה דחוי' כמתני' דפסחים, בקו' תו' למה לי' למימר תלת, י"ל דמ"מ יש כאן ג' ענינים מחודשים בדיחוי, ומה שיש לדון באופנים שהזכירו תו' והראשונים ז"ל לדיחוי מעיקרא בלא דמים, ולדמים בלא מעיקרא.

יז. זבחים ל"ד ב' כל שבידו כו' בדיחוי מעיקרא כו"ע מודו לזה, וכל שצריך פעולה מחודשת אף שבידו לעשותה אין לזה מעלת בידו, ובמה שביאר אאמו"ר שליט"א דכשמדחה לדבר שבידו אין זה

נסתלק הדיחוי, ובדין הוכרו התערובות, שם בלישנא דרבא הא כמ"ד, ולא קאמר כי קאמינא.

כא. במה שפסק הרמב"ם דבע"ח אינן נדחין, והראיות לזה, ומה שיש להק' ע"ד, ובבהגר"א כתב דסוגיא דש"ס בכמה מקומות כו' יוחנן.

כב. כריתות כ"ז א' בעי ר"א בע"ח נדחין כו', באיזה אופן מתפרש סתמות לשון זה, שם כמ"ש רש"י דהו"מ למיפשט מחטאות המתות, וצ"ע דהתם לא נסתלק הדיחוי, ועוד בזה.

סימן ה

בדיני חטאות המתות

א. תמורה ט"ו א' אר"ש מה מצינו כו' בדין עברה שנתה ולא כיפרו הבעלים לר"ש, ולמה נסתפק בזה לק' ט"ז ב' הא לא דמיא להני, במה שדקדקו תו' בפסחים מהיכן קים לן דלר"ש בכל ענין מתה, בהא דמשמע דרך ר"ש יליף במה מצינו, וא"כ ת"ק מגליה דשל ציבור אינה מתה, ואפשר דמסברא קים ל' דאין ללמוד ענין כיפרו בעלי' מיחיד לציבור, ועוד בזה, כמ"ש תו' בזבחים דלר"ש גם שעיר נשיא דזכר הוא אימעיט בהאי מה מצינו, וצ"ע דא"כ לא הו"ל להזכיר ציבור אלא זכר, וא"כ עוף נמי, והוכחות בדין עוף דמתה, ובתור"כ דריש להו מאותו דכתיב גבי שעיר נשיא, ודעת תו' ביומא דלא ממעטינן אלא ציבור ששייך לחלק ביניהם ליחיד.

ב. שם גמ' מנין שאיזו מהן שירצה יביא כו' איצטריך קרא דלא נדחית ע"י שאבדה, שם ואותה שני' כו' לא מייתי ממתני' כו' לא מייתי ממתני' משום דהתם קאמר רב הכל מודים כו', ומש"ה מייתי מברייתא דלא מפליג, שם ומי אר"י תרעה כו' ס"ד דר"י דמחמיר בציבור מחמיר טפי בדיני מתה, שם ואבע"א כו' נקטי' משום דניחא ל' לפרושי סתם מתני' כרבי.

ג. שם כ"א ב' ושעברה שנתה ושאבדה כו' אפשר לפרש טעמ' דר"י דהכא כבר הוחלט שהתמימה תקרב, והו"ל בשעת הפרשה כאחר כפרה, וצ"ב

כונת תו' בקו' מאבודת לילה, מיהו אין לחדש כן בלא הכרח, וממתני' אין רא"י, גם בעיקר הדבר יש לדון דבאמת עדיף להתכפר בהני, והתמימה תפול לנדבה, דאם יתכפר בתמימה הנך ימותו, גם קשה לפרש"י מסוגיא דלק' כ"ב ב' דלא משכחינן נפ"מ באבודת לילה לרבנן, וכן במוס' עובר דוחק לומר דחשיב תרתי לריעותא, בדברי הרמב"ם שהעתיק הרבותא לשני הצדדים, ואפשר דס"ל דהני דמתני' לעולם רועות, אף במשך התמימה.

ד. בדין חטאות המתות אם יש מצוה במיתה או דהעיקר שלא יהנו, ומשום תקלה ממיתין אותן וכ"נ עיקר, ורא"י מיומא ס"ו א', ובביאור ההיא דב"ק, ולפ"ז הלכה אחת כוללת הבהמה והמעות, וכונת הגר"א דבבע"מ קודם האבידה, לא חשיב תרתי לריעותא.

ה. כ"ב א' מ"ט לא תני להו גבי הדדי, הקו' משום דסיפא קיימא אכולהו, מהא דלא פסיקא ל' מבואר דעברה שנתה לחוד אינו דיחוי, וכיון שכן שפיר קים ל' לר"ל מסברא דבלא אבדה לעולם רועה, שם שתי תשובות בדבר, ולרבה נקט עברה שנתה לאפוקי מדר"ש, וקמ"ל דלא נדחית מגוף הקרבן כ"ז שלא נתכפרו בעלי', ומש"ה קתני בסיפא תרעה ולא ישמור, א"נ מתני' מתפרשת עברה שנתה וגם נמצאת בע"מ עובר בחדא בהמה, ומה החידוש לפרתו, שם בצריכותא דמתני', לפרתו הצריכותא כלפי אבודת לילה, דס"ד דבעינן שתהא ראוי' לחטאת שיחול בה דין אבודה, ולמסקנא הכל תלוי אם האבידה גרמה שיפריש אחרת, דכשמפריש בלא הכרח יש בזה כח של אחריות דפתיכא בדעת' שאמנם אפשר שתמצא, ומ"מ מפרש, והיינו לאחריות, ונראה דה"ה עברה שנתה וגם בע"מ דכל דחזיא לדמי בכלל, ואפשר לומר דמרמז התנא אופן זה במה ששנה חד אבדה לתרוייהו, בהא דנקט בצריכותא דאי לאו מומא חזיא ולא קאמר דבשעת אבידה תמימה הויא, בטעמא דנקטה מתני' ונמצאת בע"מ, ומ"ש הגר"א אויל לשיטת רש"י ולדידי' תלוי בשעת מציאה, וצ"ב מאי מהניא ראוי' להקרבה לפרש"י, שם ומי אמר רבא הכי, כמ"ש תו'

דמבע"מ נמי קשה, אלא דממתני' אין ראי', ולפמש"כ יש לפרש דהק' רק מעברה שנתה.

ו. שם ואידך קמא הו"ל כי עברה שנתה, במתני' שם מבואר דנמצאת קודם כפרה ואפ"ה מתה, וזוהי קו' אף אי דחויין כאבודין, וגם פריך אעיקר הדבר דס"ד דדחויין כעברה שנתה בלא אבודה דמי, ומשני דדחויין לא הדרי מתחזיין שאינן ראויין לדמי קודם ההגלה, וגם אח"כ אינן עומדין לכך, שהוא יודע שהם חובות היום ולא יוכל להמתין עד שיומם, ומהא דקאמר דעתי' עליהון יש ללמוד דהנודן בדעתו בשעת הפרשה, אם פתיכא בי' לאחריות, צ"ע בדברי הגר"א שכ' דמשמע לי' דאף קודם כפרה ימותו, וצ"ל דכונתו כשנתכפר אח"כ, וזה ע"ד מש"כ, אלא דלשיטתו יש לפרש כפרש"י.

ז. שם אר"ל חטאת שעברה שנתה, ביומא מייתנין לדר"ל לקודם כפרה, וכן בפסחים, ומ"ט לא מייתי ממתני', ודברי ר"ל באמת מתפרשין קודם כפרה, לומר דהסיבה שאינו מקריבה אינה דיחויא אלא כמעכב חיצוני, ובמה שדקדקו תו' בפסחים על פרש"י שם, ומלישני' דר"ל יש לדקדק כפרתו דלא חשיב תרתי לריעותא, ובטעמא דנקטה מתני' עברה שנתה קודם שאבדה.

ת. שם ב' אבודת לילה, יסוד הדברים כבר נתבאר דכשמפריש קודם שנצרך לאבודה חשיבא הפרשתו כעין לאחריות, דהא דעתי' דילמא משתכחין ולמה מיהר להפריש, מיהו ל"ק סבר דלרבנן בכל זמן שמפריש מיתלא תלי אם תמצא בשעת כפרה, ולכן אין לחלק מתי הפריש, ול"ב סבר דמ"מ כשמפריש מיד בלילה הרי הוכיח דדעתו כלאחריות, ומשמע דל"ק אליבא דרבי איירי דוקא בנמצאת בלילה, אף דאפשר לפרש בע"א, ואיך הדין בנמצאת אחר כמה ימים לל"ב, וזה תלוי בבאיור לשון הגמ' לל"ב, ונראה דה"ה אבודת שבת, ולרבותא נקט לילה, ובנפגם המזבח מסתברא דשמה אבודה, ודין אבודת לילה שוה במעות כבבהמה.

ט. שם אבידה ולא גנובה, ההלכה נאמרה כיפרו הבעלים באחרת, ונתבאר בהלכה דהיינו שלא הפרישה לאחריות, כגון שאבדה הראשונה, ומזה

הבינו דכל דגרע מאבדה אינה מתה, ולכן נתמעטו גנובה וגזולה, אבל דחויין דגריעי טפי, שפיר גמרי' להו מאבידה, ונראה דאפ"ה יפרש בהדיא שמפריש לאחריות לא מהני, כהני שהוחלטו בדין אבודה, דכבהמה קמייתא דמיא.

י. שם אפי' אחת בעדרו, מ"ט נקט אחת, וצ"ע מ"ט חשיב אבודה הרי לא נאבדו דמי', ובשטמ"ק בזה, ושמא כיון שאין אפשרות להשתמש בדמי' ע"י עצמה לחוד חשיבא שפיר אבודה דבלא שיתוף בהמות אחרות אין לה תיקון, שם אבודה ממנו ולא מרועה, אפשר לפרש דאדר"א קאי באחת בעדרו, ואי מיירי ביודע שאחד בסופה"ע מכיר בה, או שנתברר כן אח"כ, שם ור"י אמר אחורי הדלת, אם לל"ק פליג אר"א, ואי קיי"ל כותי', ברש"י וברמב"ם בזה.

יא. שם ור"י אמר אחורי הדלת איבעיא להו כו', בדברי רש"י והרמב"ם דלצד דאחורי הדלת דוקא אף באבדה במדברות במקום שיש בנ"א לאו אבידה היא, וצ"ע למה נוציא משמעות אבידה מפשטי', ובפשוטו במאי דחידש ר"י דאפי' אינה אבודה לגמרי חשיבא אבידה, בזה מספק"ל באבראי, אבל אבודה גמורה ודאי חשיבא אבודה בכל ענין, ולפירושם בעיא דר"י היא ברווא ואינו מכיר, ובעיא דר"פ במכיר ואינו רואה, ובעיא דר"פ אדר"י קיימא.

יב. שם בעי ר"פ אבודה בכוס כו' לפמשנ"ת דלרבנן מיתלא תלי בהפרשתו אם תמצא עד שעת כפרה, יש לפרש הנדון דכיון שכבר הוחלט שיתכפר בשני' דינה כלאחר כפרה, אבל לפ"ו הו"ל להסתפק משחיטה, ואפשר דמעיקר הספק אה"נ, אלא דלית לן לחדש זמן נוסף בין הפרשה לכפרה, אבל עומד לזיוק שפיר נטפל ליחשב כלאחר כפרה, וברמב"ם נקט שחיטה, ולא"ד הנדון כי היכי דחזינן בחטאת דאבודה כמאן דליתה, ה"נ בכוס י"ל דאין דעתי' עלי'.

יג. כ"ג א' גופא אר"ה הכל מודים כו' אפשר לבאר דכי היכי דיכול להביא מאלו ומאלו כך ה' יכול לכיון כשמביא אחת מהן שהוא כמביא חלק אחד

כמשך, ואף לר"א י"ל עד"ז, דאם נצריכו להתכפר בראשון משום תקנה, כ"ש דהו"ל כמפריש לאיבוד, בביאור דברי מרן זללה"ה ביישוב קו' זו, ובכולה סוגיין, ולפ"ד לכאור' א"צ לימלך בב"ד אלא שידע שאינו מתכפר באינה אבודה משום תקנה, ויש להבין לפ"ז מ"ט במעות עשו תקנה, ולמה האי דציית דינא ומביא מאלו ומאלו, לא מועיל אם נאמר לו שיביא מהאבודה.

טז. שם תוד"ה וטעמא, קו' צ"ב דבפשוטו הקו' בשלמא לר"ה כו', וגם תירוצם צ"ב, ולא מצינו שיאמרו תרעה בחטאת ראוי, ולחזור ולהתכפר בדמי'.

יז. כ"ד א' המפריש שתי חטאות לאחריות, נראה דה"ה בוא"ז, ואף דמצוה בראשון הרי אינו חושש לזה מדהפרישו אע"פ שהראשון ראוי, וביותר דמפריש לאבודה לילה וגנובה נמי כמפריש לאחריות דמי, וצ"ע בשטמ"ק אות ו' בזה, ואם כל שהשני' אחריות לראשונה אף הראשונה לשני' כן, ואיך הי' הדין לס"ד דשני' כאחריות ונתכפר בשני', בביאור הא דמשני דמצוה בראשון משוי' לי' כמפריש לאיבוד, שם תוד"ה ואידך צ"ב קו' זו, וגם מה שתי' בתירוץ בתרא, שם דין אבודה בעדרו והפריש הנותרים ג"כ לחטאת, ונתכפר באחת מה דין השני', הא דאמר' בזבחים דמפריש לאחריות חדא מינייהו מעיקרא עולה היא, אין הכונה דרק אחת קדושה, אלא דכיון שעומד לכך, ליכא לאקשוויי וכי היכן מצינו דלשמו פסול ושלא לשמו כשר, ובדין הפריש שתיים לאחריות ומת.

יח. שם תני ר"ש ב"ז קמי' דר"פ כו' א"ל כו' הי' מקום לפרש דלרבנן שעת כפרה קובעת, ובדין נמצאת וחזרה ואבדה בשעת כפרה, ונראה דהאי ברייתא דלא כר"ה ור"א, וכן סוגיא דלעיל ט"ו א' מפרשא פלוגתייהו דלא כרב, ועל סמך זה אזלי הסוגיות כ"ב ב' ובזבחים מנחות ופסחים, ומרן זללה"ה נתקשה בזה, ונדחק להעמיד הסוגיות כר"ה.

יט. בטעמא דדחק רב לאפוקי מתני' מפשטה, י"ל דמשמע לי' מתני' דריש פרקין דרק אם יביא

משתיהן, אלא דכיון שהפרישן מפני האיבוד, אין נעשין כחד במשך, אבל כשב"ד נותנין לו שפיר משו' להו כחד, וכמביא מאלו ומאלו דמי, ומ"מ דוקא במביא האבודה מהני, ולא מהני אא"כ ב"ד שוללים ממנו הזכות להתכפר בשני', והיינו טעמי' דרבי דלא עשו תקנה לשלול זכותו, וגם יתכן לפרש דהאינו אבוד נדחה רק מפני שדחאו בידים, וכשאין מתירין להקריבו אינו נדחה, בדעת רש"י ותו' דאף לרבי בנמלך ונתכפר באבודה שאינה אבודה רועה, והמשמעות בגמ' לזה, ומ"מ הדברים צ"ע טובא מכמה דוכתי, ובפשוטו כיון שלא עשו תקנה, והבירה בידו, חזר דינו כמשך.

יד. שם ולא עשו תקנה בקדשים והתניא כו' אפשר דבאוכל אכילה גסה אין איסור נותר אלא שאינו מקיים מצוה, וביאור הראי' דמאן דדריש הכי מקרא יש לו ללמוד מזה לעשות תקנה בעלמא, אף כשמפקיע זכותו של בעלים מלהשתמש באינה אבודה, ויש לעי' מ"ש ממנחות ס"ד א' דאמר' לי' הבא שמנה לכתחלה והכחושה תשרף, ואפשר דעשו תקנה היינו להרבות בקרבנות למזבח, והתם מביא שמינה במקום הכחושה, אבל הכא יבאו שניהם, ואפי' אם כבר הופרשה השמינה מעיקרא, הי' מניחה לר"ח או לרגל הבא, א"נ י"ל כמש"פ אאמור' שליט"א דרק בקרבנות ציבור הדין כן דהכהן לא עשה שליחותו כהוגן כשבחר כחושה לציבור, ולכן אין לציבור להתחשב בשליחות כזו, ואפשר עוד דדוקא בהיו לפניו שתייהן איכא פגם שבחר הכחושה, במ"ש תו' דטעמי' דרבי דשמינה עדיפא צ"ע דא"כ מאי מייתי ממנחה, ועוד בזה, ומ"מ נראה ממתני' דאף בשני' שמינה עשו תקנה וכמש"כ, ובדין מצוה בראשון אליבא דרבי.

טו. בטעמא דלא פרכינן לר"ה ממתני' דיומא, י"ל דלא עשו תקנה בחטאת ציבור, וכן לר"א דטעמא משום דמצוה בראשון, י"ל דבמקום מיתה היו מבטלין מצוה זו, ובדברי התו' שכ' דהו"ל כמשך, ואפשר דאם יעשו תקנה שיתכפר בראשון, לא נוכל לחשוב השני כאחריות דיש בו ריעותא שמתחלה ידע שלא יתכפר בו, ולכן יהא דינו למיתה כדין האבוד, ואם נאמר דאיהו שירצה חזר דינו

דרכי פשיטא, בתו' בזה, שם ומי מצית אמרת, אמאי לא מוקמינן חטאת שהזכיר ר"ש בשל ציבור.

כג. מעילה ט' ב' הנהנה מדמי חטאת כו' לכאור' כל ענין הברייא לאשמועינן כשא"א להחזיר למקום שנטל, והיינו כשכבר קרב הקרבן, והפריש חטאתו, והנדון להיכן מחזיר המותר, ולפ"ז כ"ז שלא לקח חטאתו פשיטא דמחזיר למקומן, ויוסיף היינו שיוסיף על דמי מעילתו ויביא חטאת אחרת, והטעם דזוהי ההשבה המעולה, ולפ"ז נחא בפשיטות דאתיא כר"ש כיון שהפריש המעות כשכבר לקח חטאתו, ובזה לר"ש ילכו ליה"מ, ול"ד לשני ציבורי מעות, ואמנם לפ"ז אם הפריש המעילה קודם שלקח בהן חטאתו אפי' קרבה חטאתו יפלו לנדבה, ובלא"ה מתפרש הא דילכו ליה"מ כשלקח חטאתו, דהברייא בדיני מעילה מיירי, וע"כ היינו כשיודע בשעת הפרשה שלא יביא חטאתו מהן, - ביאור סוגיא דמעילה שם, הא דפרין רישא לסיפא היינו משום דהברייא מתפרשת בהל' מעילה דפעמים שבשעת הפרשתו ידעין דאזלי ליה"מ, ויש ללמוד מזה דבאיתידע ל' קודם כפרה ומפריש לאחר כפרה ילכו ליה"מ, ובטעמא דלא חשיב כמתו בעל', ברם עיקר הדבר צריך טעם מה קובע איתידע ל', הרי חיובו משעה שמעל, ולפמ"ש אאמור"ר שליט"א דהפרשה קובעת הענין מובן, אבל צריך ליישב הברייא והגמ', וצ"ל דחידושא דברייא דלאחר שלקח חטאתו אע"פ שבשעת הפרשה יודע שלא יתכפר בהם סגי בהכי, וגם אין לו להמתין מלהפריש עד שיתכפר כדי שיפלו לנדבה, וכיון דהתנא חשיב ל' כמפריש ליה"מ, שפיר קשיא סיפא דקאמר למזבח, ואפשר ליישב דעת תו' ידיעה קובעת, דהגע עצמך בנהנה מדמי חטאתו של חבירו, דמחויב להשיבם לו, וכיון שנודע לבעה"ב שהם ברשות המועל ומתכפר באחר הרי הניח חובו בדין מותר, ושפיר נקבע שם חטאת גם על חוב, משא"כ כשלא איתידע אלא לאחר שנסתלק הבעלים שלא חל ע"ז שם חטאת, ועוי"ל דלעולם בדיעבד מועיל שיחזיר לנדבה, ולאחר כפרה יש לנהוג לכתחלה כן, - עוד בהא דמוקמינן רישא כר"ש, שם י' א' הא דאמרת כו' לכאור' הו"ל לאתויי לעיל, עיקר

בדמי האבודה אחרת לא תמות, ומשמע ל' נמי דלא פליגי בתרתי, ואי מפרשינן לפלוגתייהו באבודה בשעת הפרשה נמצא דפליגי נמי בדין אינה אבודה, ואפשר ליישב דאי משכח"ל מודו רבנן דאף באינה אבודה איכא דין מיתה, ואפשר דמשכח"ל בדחויין, מיהו אם אח"כ נאבדה האינה אבודה מסתברא דאינה מתה.

כ. כ"ג א' הא קמ"ל ד"ז מחלוקת רבי ורבנן, לק' ב' משני לר"ה ור"א בע"א, ומסקנא דהכא כדס"ל לתלמודא בפירושא דפלוגתי' דלדידן רישא רבנן ממש וסיפא רבי, בלא מילתא דפסיקא, והיינו דקמ"ל דינא דכל חד לקצתה, משא"כ לר"ה ור"א, ובתו' לק' ב' נתקשו בשינוי הסוגיות, ולמש"כ נתבאר דכיון דלדידהו איצטריך לשנויי ברישא נמי דמילתא דפסיקא ל' קתני, וע"כ דרישא לאו רבנן תנו לה, תו לא מצינן לשנויי סיפא רבי, והל"א בשטמ"ק לשיטתו, בדברי הרמב"ם שפסק כר"ה.

כא. מנחות פ' ב' ואמר רבא הפריש תודתו ואבודה כו', במפריש לאיבוד כל חדא מיקריא זבח התודה, משא"כ באחריות ובדין אבדה והפריש שתיים תחתיו, ובדין גנובה וגזולה בתודה, ואליאב דר"ש מודה רבא דכולן ימותו, ואם מתפרשים דברי ר"ז גם אליבא דרבנן, ומ"מ יש ללמוד מפשטות הדברים דהלכה כרבי, וכפשטות המשניות בכמה דוכתי, ומסתברא דרבה גרסי, וא"כ הלכה כאביי.

כב. תמורה כ"ג ב' שני ציבורי מעות כו' אם הפריש בציבור אחד הרבה פשיטא דחשיב כחד, וברש"י בזה, בפשוטו מודה ר"ש במעות אבודין, ומנ"ל כיון דלא גמרי הלכתא, והענין מובן בסברא, ומיושב בזה משה"ק תו' בזבחים למה הזכיר ר"ע לר"ש מפריש חטאתו ואבודה, דבאמת אבודה גרע אף לר"ש, ולק"ו נקטי', ויש להסתפק גנובה וגזולה במעות לר"ש, דמשמע דרק מכת ההלכה מחלקינן בזה, צ"ע במ"ש תו' מעילה י' א' לחלק בין תרי סדרי לנהנה מדמי חטאת והחזיר ונתכפר בשאר, כמה חילוקי דינים לר"ש, בבמהה ומעות, והפרישן בזא"ז, ובדין בע"מ, ובדין בהמה שהוממה וחיללה על מעות, וחזר והוסיף מעות, שם אילימא אליבא

דברי רבא אליבא דר"ש, אבל משכח"ל נפ"מ אף לרבנן, וסיפא רבנן דוקא ולא רבי.

כד. כמה ספיקות בידינו אבוד ואחריות, הפריש מעות ואבדו מקצתן והפריש אחרים ונתכפר בהן, אם החלק שלא אבד מציל על האבודין, כיון שהם חד סידרא, ובבהמות כה"ג בהפריש שתיים ואבדה אחת והפריש שלישית ונתכפר בה, ובדין מעות מעילותו לענין הנ"ל, ובדין נתכפר באחריות ובאבודה, או באחריות ואינה אבודה לרבי, הפריש מעות ואבדו והפריש אחרים ונמצאו הראשונות והוסיף עליהם ולקח בהמה, ולבסוף נתכפר בשניים, אם תמות הבהמה.

כה. כ"ב א' מתני' ויביא בדמי' אחרת, כל נדון דאבידה מיירי כשהפריש אחרת, וקמ"ל דיתכפר באבודה, וקמ"ל דעברה שנתה לא נדחית, וגם דיכול להניח התמימה ולא להתכפר בה, במ"ש הגר"א דלרש"י ניחא דאיכא חמש חטאות, וצ"ע דההלכה היתה רק כיפרו, ומה"ט לית לן לשנויי דחמש היינו דחויין ואבודין, וגם אין נראה לומר שלא הוזכרו כל המתות במתני', ונראה דרק לר"ש איכא חמש, ורבנן מנו החמש וביארו שדיניהם כד', כ"ב ב' מתני' כמה חידושים בידינו שנשנו במתני', דחל דין אבודה בהפריש רק מעות, ואף באבודה בהמה והפריש מעות, ודיכול להביא משתים שהיו קדוה"ג נפרדת בהמה אחת, ושלא הצריכו להביא מאלו ומאלו כשיש תמימה הראוי' להקרבה, ועוד בזה.

כו. כ"ד א' ב"ש היא כו' בטעם שינוי הלשון מגמ' דבכורות, שם דתניא כו' משמע דמיירי באחריות ואתיא כר"ש, וקמ"ל דיש מצוה לפדות הפסוה"מ שילכו המעות ליה"מ ולא תמות הבהמה, ובתוספתא קתני כה"ג לרבי באבודה, אבל לרבנן לא משכח"ל, וביאור הבריייתא דגורי' אחר פדיון אטו קודם פדיון, אבל אחר שחיטה אין לגזור, ולראבר"ש מעיקר הדין נאסרת ולכן אף בקדירה, ובמתני' לא שייך כלל דין מיתה ולכן לרבנן לא גזרי', ולראבר"ש קודם שחיטה אסור מדרבנן משום דאית בה קדושת פסוה"מ ודמיא לאחריות, ובטעמא

דשנה רבי פלוגתא דראבר"ש במתני' אע"פ שלא שנה דר"ש גופי', משום דנפ"מ לדידי' באבודה, וחילוקי הדינים כל חד כדאית לי', ואפשר דאף לראבר"ש בבריייתא מדרבנן הוא, בהא דאמרי' לעיל דראבר"ש ס"ל כאבדה, בדברי תו' בשמעתין, ובבכורות, ובשטמ"ק הנדמ"ח שם.

כז. בדברי הרמב"ם דהחילוק בין מתני' לבריייתא משום דבמכרה לאחר ל"ג כ"כ, ואמנם מיושבים דבריו בהלכות לפ"ז, אבל בגמ' הדבר מחודש טובא, ולמה אמר התנא תפדה ולא יעץ למכרה, ושינוי הלשון טעמא אחרינא אית בי'.

כח. יש להסתפק לראבר"ש הפריש חטאת בת שתי שנים אם חל עלי' קדוה"ג ואזלא למיתה כדין חטאת שעברה שנתה, כ"ו א' חטאת מעורבת קריבה, מה הס"ד לכך, בדברי הרמב"ם דפסק הגמ' כלשונה דתמות בהקדיש, ואזיל לשיטתו, בהא דתניא בתוספתא דהמקדיש חטאת בשביל חבירו, והלך הלה והביא לעצמו הרי היא כחטאת שכיפרו בעלי'.

כט. עוד בדין אבודת לילה, אם הטעם דחשיב כלאחריות ויש בזה חזרה ממש"כ סק"ה ח', ותמצית הדברים נכתב בפנים בסוף הס"ק.

ל. עוד בדין משך ובא לימלך, מהו גדר הדברים מדאו', ובדברי אאמ"ר שליט"א בזה.

סימן ו

בדין פסח בלא בעלים, ובסוגיא דתמורת הפסח קריבה

א. פסחים צ"ח א' המפריש פסחו כו' מתני' איירי שפיר ב"ג דהא לא קתני ששה עשר, ולכן לא דייקנן עלה כעל הבריייתא, וצ"ע ברש"י בזה, ובדין משכו בעלים את ידם ב"ג אם נפסל, ובתוספתא וירו' דדינא דמתני' אף במעות, וש"מ דלא שייכא קדושת פסח בלא בעלים, ולא דוקא בקדוה"ג דפסח, ועיקר הדין דבמשכו ידם לא חזי לדמי לפסח מוכח מהא דלא בעי עקירה, דבחזי לדמי אמרי'

נמנה, מיהו אם לא נשתמש בזכות למנות, נשאר הפסח בקדושתו מכח האחר, ואם משך הבעלים המנוי את ידו, נעשה שלמים שלו, דמותר שלמים מכח הפסח אתי, ובההיא דונטרחרו פ"ט א' ג"כ המוכר הוא הבעלים של השלמים, ויש לדון בעיקר הדבר ששייך בעלות למינוי, ובתו' מבורר כן במעות ואחריות, ואאמו"ר שליט"א כ' לדקדק ממתני' דכיון שבפסח כשר יורש הבן פסח, אף היכא דנפסל מפסח ונעשה מותר, כיון דהפסול נעשה לאח"מ הרי דין מותר ג"כ חל ברשות הבן, ולפמ"ש המותר בא מכח הקדוה"ג שעי"י מי שהי' מנוי, בדברי התור"י ד' דטמא דמתני' משום דאין ירושה בקרבנות, ובספר אאמו"ר שליט"א לפסחים כ' דאין אפשרות מינוי אלא למי שהוא מנוי, אבל מי שמשך ידו אף שנשאר לו תביעת ממון, מ"מ אין בכחו למנות אחרים.

ד. צ"ו ב' הא קמ"ל דאיכא תמורת הפסח כו' ע"כ בלא מתני' ידעין אם תמורת הפסח כשרה, וא"כ לפרש"י פשיטא, ותו' תו' דמ"מ יש חידוש שנקבע הואיל ואין דעתו עלי', אבל משמעות לשון רש"י דקמ"ל דאף היא נקבעת, וע"כ כונתו דנקבעת אע"פ שאינה כשרה, ובתו"י יומא נ' ב' כתבו דפשיטא שאין יוצא בה יד', דהו"ל דבר שבחובה, ותמורה לאו חולין מיקריא, ואם זה דין מיוחד בפסח, או דאף בחטאת ואשם פשיטא, וא"כ ל"ל קרא לחטאות המתות, ובעיקר הדברים כ' דאע"פ שאין יוצא בה יד' מ"מ דינו כפסח רשות לכל הלכות הפסח, וצ"ע מנ"ל לחדש הלכות פסח בקרבן שאינו פסח, ואיך נעקור ממנו כל מצות שלמים שבו, מדין מותר פסח, ובדין תמורת איל נזיר לענין זרוע בשלה, נמצינו למידין דהא דאין יוצא בה יד' מוכח בגמ', ולחדש שיש בו דין פסח גם אחר שקרב הפסח, בזה דעת תו"י יחידאה נגד דעת רש"י ותו' בזבחים ור"י בפסחים, וכ"נ בתוספתא וברמב"ם, ואאמו"ר שליט"א דקדק כן ממתני' דסתם קריבה גבי תמורה מתפרש לשלמים, והנה המשמעות בסוגיין דתמורה כפסח היא מדפריך צ"ז א' קודם שחיטה פשיטא, ולק' נתבאר יותר בזה, ובדין המיר בפסח ב"ג, איכא פלוגתא בירי', ולפום תלמודן

בחולין דבעי עקירה, ויש לעי' ביומא דפסח ראוי לשנה הבאה, ולמה לא חשיב כמשכו ידם כיון שנתבטלה המצוה, ומ"ש מכל משכו ידם דנפסל, אע"ג דעדיין בחיובו קאי לשנה הבאה, ולא קו' היא דבמשכו ידם נקבע בו דין מותר פסח, והרי הוא שלמים, משא"כ כ"ז שהוא מיועד לפסח אלא שלא נתכפר, ובדין נטמאו בעלים בשני אי בעי עקירה, ויש ליישב בזה נטמאו דקתני בברייתא ע"ג ב' אליבא דרב אשי.

ב. פ"ח ב' האי דאייתי השתא נהוי שלמים, מ"ש מההיא דלעיל ע"ג ב' דאמרי' שנפסל אחר תמיד של בה"ע, וצ"ל דהיינו מדרבנן, דלא שרו לי' לזרוק הדם, כיון שביטל העשה. פ"ט א' ונטרחרו כו' צ"ב ל"ל למיטרח למצוא מי שכבר יש לו מותר, יתנו לו בהמה שימנה עלי' לאחריות, וצ"ל דאה"נ, מיהו להלן פקפקנו בזה, וע"כ מיירי במותר שלא נתכפרו בעלי דאל"ה כבר נפסל, ואף במעות הדין כן כבתוספתא וירי', והתו' אפשר דלישנא דונטרחרו קשיא להו, לר"י דבעינן אחד מחבורה ראשונה משכח"ל במותר דיחיד. שם תוד"ה ונטרחרו, וי"ל כו', לפ"ד דשייך מעות בלא בעלים שייך לדון דאחריות כמעות, וג"ז קשה לחדש כן כיון דלאחריות קדושה גמורה היא, אבל למשנ"ת דאף במעות צריך בעלים כ"ש באחריות, ובמ"ש תו' דכיון דאיכא דצריך לי' לא נעשה שלמים אם זה נקבע בזמן שחיטה, ובהא דיומא ס"ו א' דפסח כשר לשנה הבאה ולמה לא נפסל ונעשה מותר, ואם יש עצה בשמעתין שיפרישו הם עצמם פסח לשנה הבאה, במתני' צ"ח ב' למה צריך למנות מן השוק ימנה כל אחד גם על של חבריו לאחריות, ושמא אין לתקן שימנה לאחריות, כשדעתו לימשך דהוי כחוכא, שם תוד"ה דאילו, צ"ע מה שדקדקו משמעתין, בדברי הגמ' צ"ב דאף במותר ממעט אכילה דיום, ושמא לזמן מועט דקודם שקיעה"ח לא חששו.

ג. צ"ח א' אם בנו ממונה עמו כו' משמע שיש יתרון לבנו, וש"מ דיוורש זכות המינוי, ולפ"ז אם אחר ממונה עמו, זכות המינוי של בן אע"פ שלא

בקביעות בין המוקדשין קודם חצות לאח"כ, וע"כ דכל הזמן קובע, וענין זה לא שייך בשאר קרבנות, ולכן לא נדחה מותר אשם מליקרב בעצמו עולה, ואפי' בקבוע לו זמן, וחטאת ציבור ואשם לעולם דינן כפסח אחר חצות לר"ז, ומהא דנדחת תמורתו ג"כ חזינן דקביעותו הוא ענין מיוחד.

ז. ברם צ"ב למ"ד בע"ח אינן נדחין היכי מפרש למתני, וראיות דאיהו נמי מודה למתני, במ"ש

תו' דבדחייה בידים מודה רב, וצ"ע מ"ש משני שעירים, ובדין אבד אח"כ אחר חצות דלא דחאו בידים, והחילוק בדחייה בהקדש ג"כ צ"ב דלכאור' התם גרע שדחאו מהקרבה לגמרי, ובמשמעות סוגיא דזבחים בזה, וגם מתו"י צ"ח ב' ל"מ כן, במשה"ק אאמו"ר שליט"א במ"ש תו' דמשכו בעלים את ידם לא חשיב דחייה בידים, ובמשמעות סוגיא ע"ג ב' דדוקא ממתו פריך, ואפשר לבאר הענין דאם נקבע ברגע שנדחה מפסח למותר שפיר קרב שלמים, אבל הכא שנקבע לפסח אינו בדין מותר פסח אלא משנתכפרו הבעלים, דהיינו זריקה, ובפסולו הוא נקבע משעת שחיטה, ומפסח פסול אין נעשה שלמים, בקדושה הראוי' להקרבה, עד שיומם ויחללנו על אחר בקדושת שלמים, אבל במתו ה"ז כנתכפרו ומיד נעשה מותר, ולכן אין בו אלא חסרון דדיחוי, שנראה לפסח ונדחה, וא"ת הא בברייתא דר"י בנו של ריב"ב קתני נמי משכו, התם מתפרש שפיר במשכו קודם חצות, או בהפריש לאחריתו.

ח. צ"ח ב' ושלחן יצא לבית השריפה, יש לעי' למה לא יאכל כדין מותר שלמים, ולכאור' היינו משום דדינו שירעה כמתני' צ"ו ב', ויש ללמוד מזה דאפי' נתכפר באבוד, שאינו אבוד ירעה, וכן דאפי' לא דחייה בידים נפסל, ועוד יש ללמוד ממתני' דאע"פ שלא הקנו לו זכותם, אלא שמשכו ידם אוכל פסחו, ולר"י מיירי מתני' בשב"ב ממונים עמו, אם נימא דבדיעבד נמי פסול.

ט. צ"ו ב' מתני' הפסח שנמצא קודם שחיטת הפסח כו' בשנים לאחריות אמרי' לק' דקרב שלמים ופרש"י דלכך הופרש ואין כאן דיחוי, ולפ"ז אם הפריש אחד ונקבע בחצות והפריש אחר לאחריות,

נראה דקרב שלמים כיון שמיד הוחלט לשלמים קודם חצות, וניחא בזה הא דקאמר הקמ"ל דאיכא תמורת הפסח דלא קרבה, ומשמע דסתמא קרבה, ופירושא דמתני' דכל פסח שנמצא לפנינו בזמן הקביעות, אינו קרב שלמים, וכן אם המיר בו לאחר שנקבע, ולענין תמורתו י"ל דאף בפסח אחד הדין כן, וממימרא דרבה נמי משמע דוכן תמורתו היינו משנקבע, ובדברי הרמב"ם הל' תמורה בזה.

ה. שם איכא דמתני לה ארישא כו', האי לישנא צע"ג, דאינו מעיין לק', ולא הוזכר בו טעמא דקדושה דחוי, והטעם שהוזכר בו אינו מוכן, גם ק' פשיטא אינה מובנת, מלבד שסותר לסתמות הגמ' לעיל, גם קשה משה"ק תו' דאיך לא ידע אביי סיפא דברייתא, ועוד, ונכרין דברי אמת שהעיקר כגור"ח הנדפס על הגליון, דרבה מתני ארישא דאין תמורה נדחית, אלא זו דמכח קדושה דחוי' קאתיא, אבל כל שאר התמורות כיון דלא חזיין אינן נקבעין ונדחין, וע"ז פריך אביי פשיטא, דקדושה דחוי' סברא היא, ולפ"ז הכל מחזור, ולגרש"י צריך לדחוק במ"ש מידי דלא חזי לי', דר"ל שלא נקבע הפסח לישאר כל הזמן כפסח קודם שחיטה לפסול תמורתו, ובדין תמורת בע"ח שנדחו, אי איכא למיגמריה מדרבה, צ"ז א' ת"ל הוא, בפשוטו היינו כשב הוא, אבל רש"י פי' זבח פסח הוא, בטעמא דמילתא, ובדרשא דדרשינן בתמורה י"ח ב' מכשב הוא, ואם ננקוט דמכשב הוא קדריש, צ"ב מנ"ל דלמעוטי תמורה אתא, שם פשיטא ל"ל קרא, איך מתפרש לפרש"י, שם תוד"ה פשיטא, שם תוד"ה אלא, ביישוב קו' לגרש"י.

ו. צ"ו ב' מתני' אר"י שמעתי שתמורת הפסח כו' לר"י דאין שוחטין על היחיד, מיתוקמא בהמיר קודם שמינה אחרים, או בפ"ש, שם גמ' רבה אמר קודם שחיטה, היינו כל הזמן שמחצות ואילך, וביישוב דברי רש"י צ"ז ב' דמשמע דלרבה אינו נקבע ונדחה במת, בבאיור ענין הקביעות דעיקרו משום דכל ימות השנה שלמים הוא, וצריך לקובעו בשם פסח, וס"ל לר"ז דק המוקדשין קודם חצות שצריכין קביעות נקבעים, ולרבה ס"ל דאין לחלק

פסח ממנו כיון דחזי לדמי, ואיצטריך קרא דקרב בעצמו שלמים, ואינו בדין פסח פסול, שם וכללא הוא כו' הק' היא מהא דמשמע משמאל דבנתכפר באחר ירעה, וז"א בעברה שנתו, אבל הברייתא מיירי קודם שנתכפר לפמשנ"ת דמיירי בין ראשון לשני, ובדין עברה שנתו אם נקבע בחצות לידחות במיתת בעלים, ובמשכו ידם, וכגון שהי' ראוי מעיקרא והשתא קאי בחצות דפסח שני.

יב. צ"ז א' כל שבחטאת מתה כו' למסקנא ר"ל דאין דיחוי של פסח כענין דיחוי של חטאת, דכל שבחטאת נדחה כיו"ב בפסח אפשר שיקרב, כגון בהפרישן אחר חצות, וזוהו נבין שהדיחוי בפסח הוא רק בקביעות דחצות, משא"כ בחטאת דכל ששניהם ראויים איכא דיחוי, אבל למאי דמוקמינן למילתי' באבודין, ע"כ דנקט בהאי סימנא לבאר כל דיני אבוד, ונראה דמעיקרא נמי ידעינן דשמאל בא לבאר דין הקביעות, ולכן לא פריך אלא מדחויין דמיירו מענין הקביעות דומיא דאבודין, אבל תמורה ומתו בעלים לא תליא בקביעות כלל, וכן כללא דקאמר שמואל כהאי ענינא גבי תודה במנחות פ' א', ג"כ אין מתו בעלים ועברה שנתה בכלל. שם תוד"ה וכללא, ביישוב קושיתם י"ל דחדא דאית בה תרתי פריך, מיהו נראה דכיון דיחוי דמתו בעלים משום בע"ח נדחין הוא, לאו בהכי מיירי, אלא בדיחוי דומיא דמתה דחטאת, ובתמורה אם תמורת הפסח עצמו קריבא א"כ ניחא בפשיטות. שם בהא דמשמע מהתו"י דלמ"ד חצות קבע והמיר אחר חצות אין התמורה נקבעת, ואם יש ראי' מדשמאל בזה, שם תוד"ה ורועה.

יג. שם גמ' קודם חצות לאו אבוד הוא, מדלא קאמר כה"ג בחטאת נמי רועה, משמע שר"ל דלאו בהכי מיירי וכמ"ש תו', ולפרי' ע"כ כ"ה למסקנא, ברם צ"ע מנין פשיטא לן הכי, ולמה לא נפרש דשמואל מיירי בכל עניני אבוד, דאבוד דמתני' ודר"י נמי קודם חצות הוא, והוה ניחא הכל, ואפשר משום דאכתי הוה מקשי מאבוד קודם חצות ונמצא לאחר חצות דבחטאת רועה ובפסח קרב שלמים, ויתכן דלישנא אחרינא דלק' ב' באמת

דין הוא שאם נתכפר בשני הראשון ידחה, אבל קשה דא"כ משכח"ל דינא דמתני' בלא אבוד ול"מ כן, וגם צ"ע מאחר שנמצאו קודם חצות, למה קובעת חצות את שניהם במוחלט, וביותר קשה לרב בנמצא אחר חצות קודם שחיטה למה נקבע, ולכן נראה דכל שהנשאר הוא מותר של הקרב, אע"פ שנקבע בחצות קרב שלמים, דלא נדחה אלא הרי הוא מותר, וכן לפמשנ"ת סק"ז כיון דחל עליו דין מותר עם השחיטה, מיד הוא נראה לשלמים, ולפ"ז הענין כמו בחטאת, דאחריות כחד, וכל אחד מותר לחבירו, משא"כ באבוד, אבל כולם נקבעין במוחלט, ובדין נתכפר באבוד, אם האינא אבוד ירעה, ואין הספק כמ"ש בתורי"ד, אלא כסברת ר"א א"ר בחטאת דבשני דעתי' על הראשון והו"ל כאחריות, ולדידי' באמת תליא בפלוגתא דרבי ורבנן, אבל לסתמא דגמ' נראה דלכו"ע ירעה, ואתיא מתני' והתוספתא ככו"ע, ובדין תמורת הפסח שקרב לבסוף מסתברא דאע"פ שמתחלה נקבע לפסח, מ"מ עם שחיטתו חל עלי' דין מותר, ושפיר קרב שלמים, וניחא טפי סתמא דמתני'.

י. בהא דמשמע בתוספתא דאף מעות הפסח נקבעין בחצות, ובדין אבדו מעות והפריש בהמה, ונפ"מ בלקח בהמה במעות שהיו בחצות לר"ז, או בין שחיטה לזריקה לרבה, ובדין בע"מ אם נקבע, ובדין בע"מ עובר, ועברה שנתו, אם נקבע, בדין תמורת בע"מ שנמצא קודם שחיטה, ובהמיר בבע"מ הזה אחר שחיטה, אם חשיב מכח קדושה דחוי'.

יא. צ"ז א' לרבות את הפסח שעברה שנתו כו' ע"כ מיירי שמקריבו בעצמו, והיינו דפריך מינה רב יוסף, וצ"ע בתו' זבחים דמשמע דס"ל דאף אלו שירעו עד שיסתאבו בכלל הברייתא, ואמנם י"ל דבעינן בהו ריבוי למצוות שלמים, מ"מ בשמעתין מוכח דהברייתא בקרב הוא עצמו מיירי, וכן מיעוטא דהוא, היינו שיביא בדמיו, וגם אפשר דרק בפסח שמתחלה גופו לשלמים בעינן ריבויא, ויש לעי' בעברה שנתו ולא משך ידו הימנו, איך סומך עליו, וצ"ל דאמנם מושך ידו תחלה, ויש ללמוד מהא דאיצטריך קרא לעברה שנתו דלא נעקר שם

דאינו נדחה, אבוד בשעת קביעות ואבד בשעת כפרה, והדברים מחודשים ביותר, ובתורי"ד אמנם הק' כן, ותריך דהו"מ לשנויי הכי, ועוד מה שיש להעיר בכ"ז בארוכה.

סימן ז

ליקוטים בענינים שונים ע"ס המסכת

בדין מקלל חבירו בשם, ובענין מוציא שם שמים לבטלה וברכה לבטלה [לפז"ר]

ג' ב' בשיטות הראשונים בדין מקלל חבירו בשם, איזה שם אמרו וכן מוציא ש"ש לבטלה באיזה שם, ואם לוקין על הזכרת ש"ש לבטלה, ואם ברכה שא"צ הוי דאורייתא, ואם מגדיל על ברכה שא"צ, מהו איסור ברכה שא"צ ודין ברכה בלעז בדברי הגרע"א בתשו"ס כ"ה ובחזו"א או"ח סי' קל"ז, ומה מועיל בשכמל"ו ומתי יש לאמרו, ומדברי הירוש' משמע דברכה שא"צ משום הזכרת ש"ש הוי. – בענין כינויים בסוגיא דשבועות ל"ה א'.

בדין הפרשה ממין על מינו [לפז"ר]

ה' א' והרי ממין על שאינו מינו כו' אמאי לא מקשה מחדש וישן, משום דלהפריש מכל שנה זהו עיקר המצוה ועדיין לא עביד ולא שייך לומר דיהני, וזה למדנו אחר דאיכא קרא במעשר בהמה דאף דכלאים מתעשרין מזע"ז חדש וישן לא, ואמאי לא מפרשינן דין מין על מינו נמי בכה"ג, וי"ל דמדלא כתבי' רחמנא בעיקר דין תרומה משמע שזה לא עיקר המצוה, ובמ"ש אאמו"ר שליט"א דמדכתב חד ראשית גבי ראשית דגנך תירושך ויצהרך דייק הכי, ומה שר"ל בתחלה דדוקא גבי תרומה גדולה אמרינן הכי, ואיך הדין למסקנא, בדרשא שהביא הרמב"ם לדין זה, בפ"י התוס' בכורות ותמורה בישוב הסוגיות לאביי ומה שקשה דר"א אדר"א ובקו' תו' תמורה נימא דנשיאות חטא משום דעבר אמימרא דרחמנא מה שיי"ל בזה ובדברי התו' בקידושין מ"ו ב' בזה, דברי התו' תמורה ה' א' בישוב הסוגיות אליבא דרבא ומה שיש ליישב בזה, בתרי לישנא דרבא בתמורה, ואם למסקנא התורם ממין על שאינו מינו לרבא נקרא חוטא,

מפרש הכי לדשמואל, ואתיא כשינויא קמא דתמורה בדין אבדת לילה, ואפשר דאי טעמא דאבודת לילה רועה בפסח משום דכל שאינו בכלל ההלכה לא חשבינן לאבודה כמאן דליתה, אלא כמפריש לאחריות דמי, א"כ א"א לכלול כל שבחטאת ויתפרש באבודת לילה ולא באחריות, שם ב' והא אילו בפסח כו' בקו' תו' לכאו' נראה דאחריות ודאי בכלל אבודין הוא, דאם נדחה באחריות היינו רק מפני שנתכפר באחר והו"ל דומיא דאבודין, ובדחויין לא קא מיירי פירוש דלא מיירי אלא בדיחוי שע"י נתכפר באחר, משא"כ דחויין שיש בהם פגם מצד עצמן, מיהו לפרתו' דאבודת לילה נמי אימעטא מהא דלא מיקרי אבודין, ה"ה אחריות, ובמה שתירצו תו' צ"ע דאבודין שלא הפריש מחמת אבדתו לא חשיבי אבודין כלל, ובאבודין בשעת כפרה הרי זה רק למעליותא דלא נדחו.

יד. שם תוד"ה הפריש, קשה לריב"א כו' הא דלא הק' מאבוד, הטעם דכיון דליתי' כמפריש בתחלה דמי, ובמעו' ל"ק להו דקדו"ד שאני, אבל לכאו' מהא דנשאר שניהם בקדושה הראוי' להקרבה משנמצא, יש ללמוד דשייכא קדוה"ג בשתים, וגם בקדו"ד הרי חזינן דנחתא קדוה"ג מכחן, ומעיקר המושג של קדושת דמים, יש ללמוד דין אחריות, ועוד דע"כ אם לקח במעו' שתי בהמות לא תפקע קדושת המעו' שכבר חיילא במוחלט, ובדברי התו"י יומא ס"ה א' בזה.

טו. שם גמ' אלא שמואל כר"ש ס"ל, בקו' תו' ד"ה אלא, לפרש"י דנוקמי' כרבי וחדא קתני, י"ל דאי באבודין לחוד מיירי ליכא למימר דחדא קתני, דא"כ למאי הלכתא נקט כללא, לימא חצות קבע ותו לא, אבל אם כולל בדבריו כל האופנים שפיר נקט סימנא, מיהו קשה לפרושי מימרא דשמואל כר"ש ובאבודין, דהא ר"ש לית לי' ענין אבודין בחטאת כלל, ולפרשב"ם מיושב הכל, שם הערות בדברי התו'.

טז. שם שמואל כרבה ס"ל, בקו' מרן ז"ל דאכתי אבד אחר חצות שכבר נקבע בפסח רועה ובחטאת מתה, והוכיח מזה דיש שני דינים באבוד

בדברי רש"י בבכורות נ"ד ב' ושם א', בדעת הרמב"ם דשאר מינין דאורייתא מנלן דין מין על מינו, בסוגיא דחולין קל"ו ב'.

כ"א א' מתני' ובאין מחול' חוץ מן הבכור ומן המעשר,

כ"ה ב' מתני' הרי זו תמורת עולה כו'

ל' א' שפחה לע"ע מישרא שריא

ל"א ב' ומועלין בגידוליהן

שם לאיתויי שיפוי ונבייה

ל"ב א' מתני' ומקדישין אותן הקדש עילוי ומחרימין אותן כו'

ל"ב ב' א"ר ינאי אין מעילה מפורשת כו',

ח' ב' אר"ח לא שנו אלא כהן לכהן אבל כהן לישראל אסור מ"ט כו'

י"א א' מקדיש מוסיף חומש,

י' ב' תוד"ה ואזדא,

י"א ב' בעי רבא בעוף מהו בהמה אמר רחמנא כו'

ט"ז א' בפלוגתא דר"ש ורבנן, ושייך לסי'... סק...

סימן א

בדיני תמורה וחליפין ובדיני יורש ובכור

דחל תמורה קאמר, וכ"כ רש"י חולין ב' א' במה שאמרו שם התם כדקתני טעמא כו' דסיפא עקר למשמעות דהכל לכתחלה דרישא, וסיים רש"י והא דתנא ברישא הכל ממירין ואיצטריך ליה תו לפרושי לא שאדם רשאי כו' ולא נקט ברישא לשון קצרה הכל שהמירו תמורתן תמורה, לשון התנאים הוא זה כמו הכל שוחטין הכל סומכין הכל חייבין, הלכך הכא אע"ג דהוצרך להאריך ולפרש לא שינה התנא את לשונו, עכ"ל, ועי"ש עוד ברשי בעמוד ב', דלמסקנא הכל משמע נמי בדיעבד, ונקט סיפא משום סופג את הארבעים, ועמש"כ בזה בגמ'.

תניא בתוספתא המימר אפי' בשבת הר"ז מומר והובא ברמב"ם, ואפשר לומר דכיון דילפינן ממעשר בהמה ותנן שא"א לעשר ביו"ט, שמא גם להמיר לא מהני, וקמ"ל דא"א לעשר מדרבנן משום סקרתא, ודוחק, ואפשר דס"ד שאינו לוקה בשעה שאינו ראוי להקרבה, ועי"ש דאיצטריך

א. ב' א' מתני' הכל ממירין, בגמ' מפרש הכל מתפיסין בתמורה, פי' הכל שהמירו תמורתן תמורה, ומבואר בזה דאי לאו ריבויא דאשה הוה ס"ד דאשה שהמירה לא חל כלום, וכדפרש"י לקמן ב', אבל לא ס"ד כלל שתמורתה תמורה אלא שפטורה ממלקות, דכל שחל תמורתו חייב מלקות, ועמש"כ לקמן סק"ז בלשון הגמ' דעונש שאינו שוה בכל הוא.

בגמ' אמרינן דהכל לאתויי יורש, וכן הכל סומכין לאתויי יורש, והנה היורש אינו אדם מיוחד דאיצטריך ריבוי, ולא דמי לריבויא דנשים, ויש לפרש הכל ממירין שבכל הקרבנות יש מי שיכול להמיר, ובמתו בעלים היורש ממיר, א"נ הכל ממירים אפי' בעלים קלוש שאין לו זכות גמורה בקרבן רק לכפרה מקופיא.

שם לא שאדם רשאי להמיר כו', פשטות הדברים דסיפא פירושא דרישא שלא תטעה בלשון הכל ממירין דרשאי קאמר, אלא

לאשמועינן שאסור להמיר בשבת, וש"מ דס"ד
שהמימר בשעה שאין ראוי להקרבה חסר
בגמ"ד ואינו לוקה.

שם גמ' הא גופא קשיא כו' בחולין אמרו
דסיפא פירושא דרישא ול"ק מידי,
ולמסקנא שם איכא נמי הכל דיעבד, ופרש"י
שם דלפ"ז לא קשיא רישא וסיפא אהדרי,
ולפ"ז צ"ב מה הקשו בגמ' ומה תירץ ר"י,
ואפשר דבכל דוכתא אפי' אם מפרשין הכל
בדיעבד, אין הכונה שלשון הכל משמע דיעבד
דפשוט שלשון הכל נשנה על הלכתחלה
שכולן עושין כן לכתחלה, שא"א לומר הכל
עושין עבירה אלא דריבויא דהכל דמרבין
מיניה מידי אפשר דהיינו רק בדיעבד, אבל
הכא קשיא לן דממירין ליכא שום גונא דשרי,
וא"כ אין ראוי לשנות לשון הכל כלל, כיון
שהכל אין ממירין, ומתירין ר"י דממירין היינו
שחל תמורה דידהו, וזהו מה שביאר התנא
בסיפא דממירין דרישא דמהניא התפסתן
קאמר, ואפשר שהקדים כן לכולה מכלתין
דקתני ממירין, לומר שהכונה מתפיסין.

ב. **שם** הכל לאיתויי מאי לאיתויי יורש ודלא
כו' יהודה, בזבחים ו' א' אמרין
דיוורש מתכפר בו מקופיא, ויש לעי' האם לר"י
אינו מתכפר כלל, או דס"ל דלא סגי בכפרת
קופיא לענין תמורה וסמיכה, ומצינו יומא נ'
ב' שכפרת קופיא לא משוי' להו כשותפין
למנוע מהכהן גדול להמיר בפר שלו, וכן
לענין מנחה שירשו דקריבה ולא חשיבא של
שותפין כדאמר זבחים ה' ב', וא"כ י"ל דמודה
ר"י דמכפרא להו מקופיא, אלא דאכתי לא
חשיב קרבן דידהו לענין תמורה וסמיכה.

והנה לענין חומש מבואר שהיורש מוסיף
חומש, כמ"ש במל"מ פ"ד מערכין ה"ה
שכ"מ בתו"כ וברמב"ם שם ובפ"ה ה"ג ובפ"ז
ה"ב ובכולהו דריש להו בתו"כ מקראי, וכן
במע"ש מייתי לה זבחים ו' א' מואם גאל
יגאל לרבות את היורש, ולמדנו מזה שהיורש

נעשה בעל הקרבן לענין פדיון, ויורש מאביו
זכות הפדיון ולכן מוסיף חומש דעם כח
הפדיון ירש גם את חוב החומש, דמכח אביו
שחייב בחומש הוא פודהו, וכיון שזיכתה לו
תורה בעלות בקרבן, ומכח זה הוא אוכל את
הבשר בקק"ל לכו"ע, מסתבר שיש לו ג"כ
זכות כפרה מסוימת, ולפ"ז מסתבר דבזה לא
פליגי ר"מ ור"י, וטעמיה דר"י משום דלא סגי
בכפרה זו לעשות תמורה ולסמוך, [שור' כן
בשם קרן אורה], וכ"נ מדאיצטריך קרא
למעוטי יורש, ש"מ דמסברא היה מקום לומר
שיורש סומך, מיהו אפשר דהוה מרבין ליה
כדר"מ, ועכ"פ חזינן דר"מ ור"י שוין שהתורה
צריכה ללמדנו דין יורש, שהוא במצב מסופק.

ויש לעי' האם יורש סומך ומימר גם בעולת
יולדת, או דדוקא בקרבן שיש לו בו
כפרה מסוימת שייך ענין זה, ובזבחים ה' ב'
משמע דבעולת יולדת לא שייך שיהא לו בה
כפרה כלל, ואע"פ שרב אסי [אשין] הקשה
ומאן לימא לן כו', מ"מ לא שבקינן פשיטותא
דכולהו אמוראי מכח קושיא דמאן לימא לן,
ולעומת זה הדברים סתומין דהו"ל לרדן בענין
תמורה וסמיכה בקרבן יולדת, ולא רק נדון
בסברא שאין לו נפ"מ לדינא, ומזה משמע
שכל יורש סומך ומימר אפי' בקרבן חובה,
וא"כ מכפר עליו על עשה מקופיא, שור'
בזבחים ס כתבנו דמקופיא ודאי גם עולת
יולדת מכפרת על היורש על עשה, דלא גרע
מחטאת שמכפרת מקופיא על עשה זבחים ז'
א', ומה"ט מימר וסומך, וכ"מ סוגיא שם
שהנדון שתכפר על היורשין מקיבעא, אבל
מקופיא מכפרא.

ג. **ביאור** הנדון אם יורש ממיר הוא אם סגי
בכפרת קופיא לחשבו בעל הקרבן,
דמצינו בכהן גדול שכפרת קופיא אינה
מחשיבתן לשותפין, וא"כ גם ביורשין כיון
שעיקר הקרבן קרב גם בדליכא יורשין, כגון
גר שמת, וא"כ יש לחשוב זכות היורשין
קלושה ואין בהם כח להמיר, או"ד כיון שאין

כפרה למתים, הרי הקרבן קרב מכח מותר שנאמר הלל"מ להקריבו, א"כ בכח הכפרה יש רק את היורש, וחשיב שפיר קרבן ידיה כמ"ש תו' זבחים ו' א' ד"ה מקופיא.

ויש להקשות איך יש ליורש זכות לשנות קרבן שאינו שלו ולהמירו באחר, דודאי עיקר תמורה כשכונתו להחליפו באחר, וי"ל דזכות גבוה בקרבן לא חשיב כבעלים נוסף, וכמו שכל קרבן כבר הוחלט לשמים ואין קדושה פוקעת ממנו בתמים, ונשאר בדין פסולי המוקדשין בבע"מ, ואפ"ה יש לבעלים כח להמיר, ה"ה יורש שחלק השמים אינו מונע ממנו הכח להמיר, וכדחזינן שהוא בעלים לענין פדיון ומוסיף חומש, שירש את כל כח הבעלים בזה, ושפיר מימר, וחשיב גם מתכפר כדאמר זבחים ו' א'.

יש לבאר מהו הענין שאין כפרה למתים, ומ"מ יש שעבוד נכסים להקריב קרבן שנתחייב בו המת, ואם הקרבן אינו מכפר על המת, א"כ מאיזה כח גובין אותו מנכסיו, והנה הדבר פשוט שא"א לנדב קרבן לכפרת מת, כמ"ש אאמו"ר זללה"ה בפשיטות במנחות ס"ה סק"י, וכיון דחזינן שמת אינו יכול להיות בעל הקרבן, א"כ גם כשהפריש קרבנו ומת אינו בעלים על הקרבן, ומ"מ ההקדש זכה בקרבן כדין מותר עולה לעולה, וכמו אדם שהפריש שתי עולות לאחריות או הפריש דמים ובהמה לאחריות, שמשקרב הראשון נשאר השני בקדושת עולה, אע"פ שכבר נתכפר בעליו, ונתחדש בדין שעבודא דאורייתא שגם שעבוד נכסים שהי' על נכסי המת נחשב כהפריש דמים לעולתו, שבודאי זכה ההקדש בדמים אלו, וכיון דשעבודא דאורייתא הרי זכה ההקדש בדמים, אבל אי שעל"ד או שאין למת נכסים לא מהני שיפרישו היורשים משלהם או מנכסי המת, דכיון שפקע השעבוד, שוב אין אפשרות להפריש קרבן למת, דהו"ל כקרבן בלא בעלים, ורק הדמים שכבר הוקדשו או

נשתעבדו מביאין מהם קרבן שכבר זכה בהן הקדש, וכמשנ"ת במקו"א.

למה הדבר דומה לאב שמת ולא פדה את בנו דאי שיעבודא דאורייתא פודין אותו מנכסיו, אע"פ שלא שייך לומר שהאב הוא הפודה כעת, ואמנם יש לו זכות מסוימת של מצוה מכח שעבוד נכסיו, שכבר מחיים נתן נכסיו לצרך מצוה זו, וכמו שהמפריש דמים לפדיון בנו ולא נתנם לכהן יש לו זכות בכך, ה"ה אם לא הפרישם ונשתעבדו נכסיו, אבל אם אחר יפריש כעת חמש סלעים לזכות האב לפדיון בנו לא מהני לאב מידי, שאין זכות למתים לא בממון ולא במצוה, וזהו ג"כ דין הקרבן של המת, שיש לו בו זכות הפרשת המעות לקרבן, אבל הבעלות פקעה ממנו לגמרי, ונשאר של היורש, ועיקרו כבר זכו בו שמים.

לפמשנ"ת אין שום חילוק בין הפריש המת קרבנו או מעות לקרבנו או שנשתעבדו נכסיו, דלעולם רק מכח מעותיו של המת חלה הקדושה, והיורש מתכפר מקופיא בכל האופנים בשה, ושני יורשים צריכין שניהם לסמוך, - הדבר פשוט שכל יורש אפי' רחוק ביותר סומך וממיר, דדוקא בגר דנו בפ"ע, אבל בישראל כל מי שנאמר עליו יביאו היורשים עולתה דינם כבן לכל דבר.

ד. **כתב** אאמו"ר זללה"ה דיש להסתפק ביורש קרבן של שותפין אם מימר בו מכח בעלותו, או"ד כיון דמעיקרא הי' קרבן שאין בו תמורה השתא נמי לא מימר, ואפי' הי' הוא ואביו שותפין בו, ונראה דבקרבן יחיד שמת האב וירשוהו שני בניו ואח"כ מת אחד מהן וירשו השני, ודאי מימר, דמעיקרא דיחיד הוה והשתא נמי דיחיד הוא, אבל בדשותפין דמעיקרא לא הי' ראוי לתמורה יש להסתפק אם מתחדש כח תמורה ליורש, וכעין מה שנסתפק רמב"ח ג' א' מי בעינן

מתוע"ס דתיקו ברשות מאן דעביד תמורה, תיקו.

ובמברא נראה דירוש מימר בקרבן שותפין, שג"ז בכלל ריבויא דואם המר ימיר, דסו"ס השתא הוא בעל הקרבן, ול"ד לנכרי שהקדיש לכפרת ישראל, דכיון דנכרי אינו ממיר אינו נותן למתכפר זכות להמיר, כי כח המקדיש שלו מוחלט להקדש בלא אפשרות תמורה, [דנכרי מנותק מקרבנו, שאין לו שום זכות וזיקת בעלות בו], אבל קרבן שותפין אינו קרבן אחר, אלא שאין שותפין מצטרפין לדעה אחת להמיר בב"א, ולכן לא חל כלום, ומשבטל כח שותפותם ונעשו כחד אצל הירוש שפיר מימר, [שו"ר בתו' י' א' דשותפין שהקדישו ליחיד ממיר, ועס"ק י"א בזה], ובקרבן פסח נראה פשוט דממירין כיון דמעיקרא הוקדש ע"מ להשתנות במינוי וסילוק, וכיון שכן יש להשוות כל הקרבנות לפסח, כ"ז שלא מפורש איפכא, ועי' קידושין ז' א' בבהמה של שני שותפין כו' ועושה תמורה, אלא דהתם מעיקרא קדוש הוא, ודיחיד הוא.

ויתכן שירוש קרבן נשים שאין בו סמיכה ג"כ סומך, דהשתא קרבן ידידה הוא, מיהו התם גרע דהו"ל קרבן שלא הי' ראוי לסמיכה, [עי' מנחות צ"ג ב' דאיצטריך מיעוטא ולא יד אשתו בקרבן בעלה, וש"מ דשייך סמיכה ע"י אשה, ונתמעט קרבן נשים], ומ"מ מסתברא דסומך, [שו"ר כן בשם מנח"ח, ונפ"מ נמי לגוי שהפריש קרבן ונתגיר] וי"ל שגוי גרע, שאין חייבין על קרבנו משום פיגול נותר ונטמא, ועוד, וא"כ סוג קרבן אחר הוא], וא"כ כ"ש לענין תמורה שאין החסרון במהות הקרבן שאין בו תמורה, אלא במציאות שאינם מתחברין למעשה התמורה, וכיון דהשתא יחיד הוא שפיר מימר.

כתב אאמו"ר זללה"ה בזבחים אם יורש שהמיר דתו יכול להביא עולת אביו,

האם כפרת קופיא ידידה משוי ליה זבח רשעים, דהא חזינן שסומך וממיר מכח כפרתו, ולכאורה פשטות הדברים שאינו מעכב בכפרה, אלא שאם הוא רוצה יכול להתכפר בו מקופיא, אבל מקריבין אותו אפי' שלא לרצונו של יורש, וה"ה במומר, תדע דבמת והניח בן קטן אין ממתניין מלהקריבו, ואפשר שהספק שם רק אליבא דרב פנחס לדעת רש"י שהירוש הוא הבעלים, ואין הספר תח"י.

ה. **נראה** דבקדשים קלים לריה"ג הדבר פשוט שרק המתכפר מימר, אע"פ שהבשר שייך ללוקח, ואפי' אם בעלמא מתכפר אוכל בשר, [וכ"נ עיקר, אלא שבק"ל לריה"ג יכול להשאיר זכות אכילה לעצמו], מ"מ הכא ודאי שהבעלים הוא המתכפר, אלא שיש לו זכות למכור זכות אכילת הבשר, ולא דנו בגמ' אלא במקדיש ומתכפר, שהי' מקום לומר שהמקדיש הוא המוסמך להחליף ולהמיר הקדשו באחר, אבל בק"ל שהמקדיש הוא המתכפר, פשיטא שאין מגרע זכות אכילת בשר שיש ללוקח מבעלותו לתמורה ולסמיכה.

ולפ"ז אפי' אם הכהנים היו זוכין בחטאת ואשם מחיים, מ"מ לא הי' להם בו אלא זכות אכילת בשר כמו בק"ל לריה"ג, ופשיטא שלא היו ממירים בהם, ומה ששינוי ז' ב' מה לי אינו מימר בחטאת ואשם שאין זכין בהן בחייהן קושטא קאמר שאפי' זכות אכילת בשר אין להם בו, אבל ודאי שג"ז לא מהני, ורק אם הי' שייך שיהא להם זכות גמורה בקרבן מחיים ככבוד, אז הי' שייך שימירו בו.

ובתו' שם ד"ה שאין הקשו דאפי' היו זוכים בהם אכתי אינם המתכפרין, ותירצו שאם היו בעלים היו ממירין אע"פ שאינם מתכפרין, ובפשוטו הדברים תמוהים דמה שייך לומר שהם בעלים ואינם מתכפרין, הרי ודאי שכל הקרבן הוא של המתכפר, וצ"ל דכונתם כמש"כ דאילו הוה משכח"ל שיהיו בעלים

בסמיכתו לומר שהקרבתו שלוחו ובמקומו, אבל בתנופה הענין הוא לייחדו ולהניפו לשמים, ולכן סגי כשאחד מניפו בשליחותם.

ויש לעי' בשלמא אם בלא קרא הוה סגי בסמיכה של אחד לכולם, שפיר דרשינן מקרבנו שאפי' בזה לא מהני יד שלוחו והוה כולחו מיעוטא, אבל אם בלא קרא לא היו סומכין כלל, א"כ אתי האי קרבנו לרבות, ואידך קרבנו למעוטי, מיהו לשני הפירושים לשון הגמ' הוא לרבות כל בעלי חוברין [ובמנחות הגרסא כל בעלי קרבן], וע"כ לפרש דבא לרבות כל אחד על קרבנו.

ומחזורתא דמילתא שאין לבטל מצות סמיכה לגמרי בלא ראייה מפסוק, וכיון שהדבר מפורש בברייתא מנחות צ"ד א' ת"ר קרבנו לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה שיכול והלא דין הוא ומה תנופה שנתרבתה בשחוטין נתמעטה בחוברין כו', ע"כ דהוה ילפינן מתנופה למעט כל בעלי חוברין, והוה סגי בחד מיניהו, וקמ"ל קרבנו שלא יועיל כשיסמוך אחד לכולן, וממילא נלמד מפסוק זה שכולן סומכין, או דהוה ריבוי שאפי' קרבן שיש לו רק מקצת סומך עליו, ומה שאמרו בשמעתי מ"ט דהא לא מייחד קרבן דידהו, במנחות ובערכין ליתא להאי טעמא, וגם הסברא צ"ב דהול"ל שאין רשות להתיר ריבוי סמיכות בלא פסוק, ואפשר דלצד זה ילפינן סמיכה מתמורה, דאין שותפין ממירין משום דלא מייחד קרבן דידהו, ולכן אין סומכין, ואפשר דבאמת אין לגמ' הכרע אי ר"י לית ליה דכולן סומכין, אם ס"ל שאין סומכין כלל או שאחד סומך לכולם.

שז"ר בתו' מנחות צ"ג א' ד"ה לרבות הביאו דיש ספרים דגרסי הכי בתמורה [וברגמ"ה ליתא] ובזה משמע כפרש"י אלא שדחו זה מכח ברייתא דמנחות צ"ד א', ובספר אאמו"ר זללה"ה בערכין כתב ליישב דלר"י

עליהם כמו בבכור, היו ג"כ ממירים, אבל אין הכונה דשייך מציאות כזו כלל.

ו. **שם** גמ' יליף תחלת הקדש מסוף הקדש כו', בין לר"מ בין לר"י הנדון כמה זכות בעלותו של היורש חשובה, ואם חזינן שהוא סומך ש"מ שהוא בעלים, שהרי א"א לסמוך על קרבן חבירו, והו"ל נמי מעילה בקדשים, וא"כ ראוי ג"כ שימיר, ואם אינו מימר י"ל ג"כ שאינו סומך, ובין ר"מ בין ר"י מודים שמצב יורש צריך הכרעה מפסוק, ונחלקו במשמעות הדרשות, ותרוייהו מודו לקושטא דמילתא תלינן זה בזה.

שם לרבות כל בעלי חוברין לסמיכה, רש"י כאן פירש דאי לאו קרא הו"א שאין סומכין כלל, והיינו משום שאין רשות לסמוך ידיו על קרבן שאינו שלו, שהוא כמועל בקדשים כדאמר חגיגה ט"ז ב', ובערכין ב' א' פרש"י דהו"א שאחד סומך לכולם, ובתו' שם סייעו פי' זה משום דס"ד לדמויי סמיכה לתנופה שאחד מניף לכל החברים, ובאמת לשון הגמ' לרבות כל בעלי חוברין לסמיכה, ולא קאמר לרבות קרבן שותפין לסמיכה, משמע שהריבוי שכולן סומכין ולא רק אחד, אבל לשון הגמ' בשמעתין ור"י בעלי חוברין לסמיכה לית ליה מ"ט דהא לא מייחד קרבן דידהו, הר"ז כמפורש שאין בקרבן זה סמיכה כלל, שאין אחד שיכול לסמוך ידיו ולומר שזהו קרבנו, ועוד דאם כונת הגמ' שבלא ספוק פשיטא לן שאחד סומך לכולם כיון שיש לו בו שותפות, א"א שלא יפרשו סברא זו בגמ', וא"כ סתמות הגמ' כפירושה דכיון שלא נתברו כל בעלי חוברין לסמיכה, א"כ ליכא סמיכה כלל, מיהו יש לדחות דסמכו על הברייתא מנחות צ"ד א' דתניא יכול נילף מתנופה ע"ש.

ובאמת לא דמיא סמיכה לתנופה, דסמיכה שייכא לבעל הקרבן, ולכן לא מהני יד שלוחו, שהבעלים הוא המעביר כחו

אין סומכין כלל, ולרבנן איצטריך קרא דלא סגי בחד.

ז. **שם ב'** לרבות את האשה, במתני' מבואר שהריבוי שאשה ממירה, וזה פשוט שאם חל תמורה בדיבורה הרי היא לוקה, וכן פרש"י, ומה שהזכירו דס"ד דלא לקיא הכונה דלא חיילא וממילא לא לקיא, א"נ כדבסמוך בקטן ונכרי דכיון שלא לקיא היינו שלא נצטווה על הלאו הזה, וכיון דלא חמיר איסורה להמיר שהרי לא נצטווה בזה, ממילא גם לא נאמר עליה ואם המיר ימיר וגו' ואין הענין תלוי בעונש, אלא בציווי גמור של הלאו, ואם אינה לוקה, ש"מ שלא הי' ציווי, ורק שמוכן שאינו ראוי, וא"ת מ"ט בקטן וגוי מספק"ל ובאשה פשיטא לן שבלא ריבוי שלוקה אינה ממירה, דבקטן החסרון בדעת, ובנכרי החסרון שאינו מצווה אלא בז' מצות, אבל אשה אם פטורה ש"מ שאין איסורה חמור, ולא חשיב מעשה תמורתה כלום.

וביאור הגמ' כך דכיון דנתרבו נשים לכל עונשין שתורה מקרא דמכל חטאת האדם, א"כ הא דאשה יכולה להמיר ג"כ נלמד מהאי קרא, דכיון שכתוב שכל החטאות שבתורה שייכי באשה, הרי"ז כאילו כתוב שגם חטא תמורה שייך באשה וש"מ דממירה, ודחינן דאין הכרח שפסוק זה כולל כל חטאות דשייכי בתורה, דכיון שמצינו דלא שייך תמורה בציבור ושותפין, י"ל שגם באשה ליכא, וממילא לא תהא בכלל חטא של תמורה, שהרי תמורתה לא מהניא מידי, ועשטמ"ק י"ז א' אות א' דאפשר לפרש לקיא על חלות התמורה.

ולאמור לא דמי האי לינא דלאו שאינו שוה בכל, ללשון זה שנאמר בלאוין דכהונה, דהתם הכונה שהאיסור אינו חמור כ"כ בעצמותו, וניתן רק לכהנים לתוספת קדושה, וכאן הכונה שאין לכל אדם כח להמיר, וא"כ אין לרבות נשים שיוכלו להמיר

מכח הפסוק דכל חטאת האדם, שהרי אין כולם בכלל חטא זה, ולא מפני שקיל איסורו, אלא שאין להם כח להחיל חלות תמורה, ותדע שהרי השותפין עצמן ממירין כל אחד בקרבן פרטי שלו, ולכן לא שייך לחשוב השותפין כבנ"א שפטורין מלאו זה.

ולפמשי"ב לעיל בתירוק בתרא דכל שלא נצטווה על האיסור לא חמיר איסוריה לומר עליו ואם המיר ימיר וגו', לפ"ז יש לפרש שפיר ככל לאו שאינו שוה בכל, דכיון דחזינן שהעוול שרוצה להמיר אינו מתפס תמורה, ורק בגלל שנצטווה שלא להמיר נאמר עליו והיה הוא ותמורתו יהי קדש, לפ"ז אין ראי' שאשה נצטוית על לאו זה, וממילא גם לא יחול.

הא דציבור ושותפין אין ממירין היינו בין אם הבהמת קדשים שלהם ובין אם הבהמת חולין שלהם, וכן אין יחיד יכול להמיר בשלהם, וכן אשה אי לאוי ריבויא היתה מתמעטת לגמרי מהכח להמיר, ולא הי' האיש יכול להמיר בשלה אפי' נתנה רשות, דסו"ס הכל מכוחה הוא, וכ"מ בגמ' דס"ד דהוי אינו שוה בכל, והיינו דליתיה באשה כלל בשום צד, וכ"כ אאמור"ז זללה"ה, ועי"ש מ"ש עוד בביאורו שמעתין, וגם משה"ק ע"ד הרמב"ם שכתב דשותפין לוקין ולא חל.

והא דציבור ושותפין אין ממירין יש לפרש שאין להם כח להתחבר יחד לעבירת תמורה, לא בחולין דידהו ולא בקדשים דידהו, שצריך לזה כח שליחות לדבר עבירה, שאין אחד מסייע את חבירו ליחשב מעשה אחד, ולכן לא חל מידי, ובאשה הנדון בחולשת כחה, וכענין שדנין בקטן ונכרי, א"נ י"ל דשותפין כשנים שעשאוהו דמו, ומעיקרא לא נצטוו בלאו זה, וכל שלא נצטווה לא נתחדש בו והיה הוא ותמורתו, ועכ"פ אין הענין תלוי בעונש כלל, אלא בציווי הלאו, שאם נצטוו ציווי גמור עד שלוקין עליו, קאי עליהו נמי

סיפא דוהיה הוא ותמורתו, אבל אם אשה אינה לוקה מפני שלא נצטווה, ממילא לא חל תפיסת תמורה.

שם ור"י ואם לא דריש, אפשר שאין זו מחלוקת כללית אם לדרוש וא"ו דואם, אלא דלר"מ ס"ל דאשה א"צ ריבוי גמור וסגי בגילוי דוא"ו לרבות אשה, דכיון דקרא דהמר ימיר ריבויא הוא, מסתבר דוא"ו דואם ג"כ ריבויא, דאל"כ הוה שתיק קרא מיניה, דבפסוק שבא לרבות אם איתא דאיכא נמי דמתמעטין, יש להזהר ולצמצם הוא"ו, אבל עיקר הצד למעט אשה אינו צד גמור, דאין סברא כ"כ שיתמעט כוחה להמיר.

ח. ב' ב' אילימא בקטן שלא הגיע לעונת נדרים לא תיבעי לך כו', פי' דאפי' באופן שהקרבן שלו, כגון שהי' מחוסר כיפורים והפריש עליו שא"צ דעת כדאמר נדרים ל"ו א', ואפי' שאר קרבנות נדבה יש לדון דמהני, ואמנם בהפריש חטאת חלב על חבירו אמרו שם דלא עשה ולא כלום, ומשמע שגם ההפרשה לא חלה בלא דעתו, אכתי י"ל דעולה ושלמים אפשר להפריש עבור קטן, וצ"ע וביורור ולע"כ, ומשכח"ל נמי ביורש קטן, דקודם שבא לעונת נדרים אינו יכול להמיר, ומסתברא דמקריבין הקרבן מיד, אע"פ שאין לו דעת, ואפי' אם נימא שא"א להפריש לקטן עולה נדבה, מ"מ קרבן אביו מקריבין בקטנותו, דלא גרע מגר שמת, (ומכאן ראי' דיורש שהמיר דתו מקריבין קרבן אביו, עי' לעיל סק"ד).

שם מדאקדושי מקדיש אמורי נמי מימר, יש לעי' האם קטן יכול לחלל קרבן שהומם, שאין בזה שום איסור ואדרבה זו היא מצותו, או"ד לא נתחדש בקטן אלא שיכול להתנדב קרבן, אבל לקבוע שינויים בדבר שהוא כבר קדוש אין מעשה קטן כלום, כמו שמסתבר דנחי דאפשר להפריש קרבן ולהרים תרומה במחשבה, אבל חילול לא מהני במחשבה,

שאין זה בכלל נדיב לב, שכבר נעשה החפץ של הקדש, ולא מהני חילול ופדיון מע"ש אלא בדיבור, כדתנן במע"ש פ"ד מ"ז הפודה מע"ש ולא קרא שם והתם מדמה לה לקדושין כגון שעושה מעשה ולא מדבר, אבל לא במחשבה לחוד, ועי' גיטין ס"ה א' לענין פדיון מע"ש, ולע"כ, עחזו"א דמאי סט"ו סק"ה ובספר אאמור"ר זללה"ה מע"ש פ"ד מ"ו.

ומ"מ נראה דנדון תמורה הוא גם אם קטן אינו יכול לחלל, דלהיות שליט על חפצי הקדש ולהוציאם לחולין בעינן דעת גדול, ולא סגי בהפלות קטן שנתחדשה בפרשת קרבנות ונדרים, ששם הוא מקדיש את החולין לשמים, וכאן הוא שולט ברשות גבוה להחליט ההוצאה לחולין, אבל בתמורה יש שני דברים הקדשת בהמה אחת, ורצון להוציא את הראשונה, בין אם אומר תכנס זו ותצא זו ובין אם אומר תצא זו ואח"כ תכנס זו, מ"מ ההכנסה היא הקדשה מחודשת להכניס בהמת חולין לגבוה, ורוצה גם להוציא את הראשונה, אבל אין כח חילול בתמורה, שאם הי' הדין שמותר להמיר היתה תמורה כהקדש חדש, ולא נמשכת קדושתה מכח הראשון, [מיהו במה שנתחדש והי' הוא ותמורתו יהי' קדש יש כאן חידוש התורה שחל מכח התמורה של הבהמה הקדושה], ולכן י"ל דקטן הממיר כמקדיש דמי.

שם או"ד כיון דלאו בר עונשין הוא בתמורה לא מיתפיס, יש לעי' מה מוסיף העונש לחלות התמורה, והרי שוגג פטור מעונשין וחל תמורה, והי' נראה לומר דלישנא בעלמא הוא, והכונה דלמצוה חידשה תורה כי יפליא, אבל לעבור איסור כתמורה לא חידשה בו תורה, וממילא חזר דינו ככל דיני התורה דקטן לית ליה דעת, ואמנם ודאי מסתברא דקטן שהקדיש בע"מ לקרבן אע"ג דעבד איסורא חל הקדשו, התם שאני שהאיסור אינו מחדש קרבן, ובכלל כי יפליא כל חלות קדושה, ואיסור ההקדשה

וּלְפִי יש לפרש הספק בקטן דכיון שלא נצטווה בהדיא לא נתחדש הכח של והיה הוא ותמורתו, וממילא לא חל כלום, כיון שמכח הקדשו לא חל רק אם ההקדש הראשון יצא לחולין, או"ד והיה הוא ותמורתו חל מכח העוול של התמורה, וא"צ לחומר האיסור, ובזה שפיר אמרין די"ל דבקטן שבא לכלל עונשין, וכשיגדל חל איסור תמורה גם על הקרבן הזה, שפיר י"ל דהשתא נמי חל והיה הוא ותמורתו, אבל נכרי שאין בקרבנו איסור לאו כלל, ואיהו אינו מצווה על איסור תמורה, י"ל שלא נתחדש בו והיה הוא ותמורתו, מיהו למסקנא חזינן דיש גם סברא איפכא דנכרי שהוא בר דעת מיקרי בכלל עונשין טפי מקטן, עי' לקמן סק"ט.

נראה דבבהמת אחרים פשיטא שאינו ממיר, כגון שאמר בעל הבהמה כל הרוצה להמיר בבהמתו יבא וימיר, דבעינן לזה כח שליחות מסוימת, וקטן לאו בר שליחות הוא, ורק בבהמתו מיבעיא ליה.

ט. **שם** את"ל קטן עביד תמורה דהא אתי לכלל עונשין, פי' דחשיב שחומר תמורה בקרבנו כחומר תמורה בקרבן של גדול, והחסרון אינו בקרבן אלא בדעתו של הקטן, שאינו נענש לא מפני הקולא שבתמורתו, אלא מפני שאין בו דעת ליענש, שאפי' בהקדשו אינו לוקה למאי דנקטינן נדה מ"ו ב' דלא כר"ה, ועוד דבאותו קרבן כשהגדיל לוקה על תמורתו.

שם או"ד כיון דלא אתי לכלל עונשין כי עביד תמורה לא קדשה, דכיון שאינו בציווי זה לעולם, לא נתחדש בו ואם המיר והי' הוא ותמורתו, שזה כתוצאה מחומר האיסור שנאמר בציווי גמור.

למסקנא בעיא דרמב"ח בנכרי מתפרשת בע"א, ולפ"ז רמב"ח לא אמר כלל את"ל דקטן, וסתמא דגמ' ביארו דבעיא דנכרי לא אתיא אלא באת"ל דקטן ממיר, דלפי מה

אינו מגביל בחלות הקדושה, אבל הכא מכח איסור תורה חידשה תורה קדושה נוספת, ולא ניתן כח זה לקטן, ועמש"כ אאמור"ז זללה"ה אם אפשר לדקדק מדלא הזכירו טעמא דעבירה ש"מ דמופלא שהקדיש בע"מ הרי הוא קדוש.

וּלְפִי מה שהזכירו בר עונשין היינו דלאו בר דעת הוא לחלות תמורה, כמו שלא הוזהר על תמורה, ועי' נדה מ"ו א' ב' אם הוא לוקה על הקדשו, אבל ממה שאמרו את"ל קטן עביד תמורה דהא אתי לכלל עונשין עובר כוכבים מהו כו' כיון דלא אתי לכלל עונשין כו' משמע שדין עונשין ממש קאמר, דאי משום דעת הרי נכרי יש לו דעת, ומניין פשיטא לן דאם קטן אינו ממיר כ"ש נכרי, ואמנם ד"ז אינו מוכרח, וכמו שהוא לקושטא דמילתא דקטן ספק ונכרי אינו ממיר, מ"מ באת"ל מתפרש כן, ואם החסרון של קטן משום דלית ליה דעת, לא יתכן ללמוד ממנו נכרי כלל באת"ל, דאדרבה נכרי קרוב יותר לחיוב, וגם באשה הזכירו ענין מלקות, ועמש"כ בזה לעיל סק"ז.

וּלְכֵן נראה לפרש דנהי דאיסור תמורה סברא היא, שאין זה דרך כבוד לקחת קדשי שמים לעצמו, כאדם העושה בתוך שלו, אע"פ שמחזיר קרבן אחר תמורתו, מ"מ הוראת בעלות על רכוש שמים שיכול ליטלו כרצונו יש בזה זלזול, [נתדע שאפי' פסולין חידשה תורה אם עלה לא ירד, הרי שהאיסור זלזול של לקחת משלחן גבוה חמור כ"כ, עד שמקדש פסולין], ובפרט שהוא הנותן והנוטל שיש בזה זלזול יותר, כאילו שהמלך חייב לו על מתנתו, והוא חוזר ונוטלה הימנו, ומחזיר לו מתנה אחרת תמורתו שלא יפסיד, וזה דבר שצריך לקיימו גם בלא פסוק, מ"מ י"ל שחידוש התורה של והיה הוא ותמורתו, לא נאמר אלא למי שנצטווה בהדיא שלא ימיר, אבל משום העוול לחוד בלא ציווי לא חל תמורה.

שביאר רמב"ח שהספק מפני שאינו מצווה על התמורה, א"כ גם נכרי קטן, ואמנם יש מקום לומר דקטן משום חסרון דעת לא נתחדש בו כח תמורה, אבל ד"ז פשוט לרמב"ח דיכול להמיר כמו להקדיש, ורק משום שלא נצטווה מספקא ליה.

ויש לעי' מ"ט לא פשטין קטן מנכרי, דכיון דאיצטריך קרא למעוטי נכרי לקמן ג' א', וש"מ דאי לאו קרא הי' הנכרי ממיר אע"ג דלא אתי לכלל עונשין, וא"כ כ"ש קטן דאתי לכלל עונשין, ואין נראה לומר דאיצטריך קרא לקרבן נכרי שאמר כל הרוצה להמיר יבא וימיר, שאין ישראל יכול להמיר בו, דאם איתא דהבעלים אינו יכול להמיר, פשיטא שאין אחר הממיר מכחו עדיף ממנו, שהרי מה שמועיל הסכמת הבעלים שימירו, ענינו שהבעלים מסכים להחליף קרבנו במה שימירנו חברו, אבל אם הבעלים אין לו שליטה להחליף קרבנו באחר, לא מהני מה שנותן רשות לאחרים לעשות כן, לנהוג הקדושה בתמורה, [דבפשוטו כל הרוצה כו' פועל מכח הסכמתו כמשנ"ת לקמן ס"ק י"ד, ואע"פ שאין שליח לד"ע, מ"מ נתינת הרשות חשיבא קצת מכחו], שו"ר שכ"כ בתוד"ה קתני בתירוצו בתרא, (ובתירוצו קמא סברו דשייך להסתפק בזה), וצ"ל דלמסקנא איכא סברא דנכרי דבר דעת הוא חשיב בכלל עונשין, דנהי דאינו מצווה על התמורה, אבל העוול של הרצון להחליף ולהמיר שייך בו, משא"כ בקטן דלאו בר דעת הוא, וכיון שאינו נענש ע"ז לא חל מידי.

י. שם קתני מיהא אין עושין תמורה, לשון זה משמע שר' יוסי מודה בזה, דאל"כ הול"ל תנאי היא, וכן נראה מדאמר ר' יוסי טעמיה משום דכתיב בהו לד', [ובזבחים כ"כ בברייתא], והיינו שקדושתם מושלמת לכל דינים אלו, אבל ענין תמורה אינו חסרון בקדושה דאטו קרבן ציבור ושותפין חסר בקדושתו, וה"נ אי ממעטינן נכרי היינו

כדממעטינן קטן וכדאיצטריך ריבויא לאשה, שאין החסרון בקרבן אלא בבעלים, ומהא דלא פ' בגמ' מידי בטעמיה דר"י לענין תמורה, שהרי א"א ללמוד ד"ז מלד', ש"מ דבהא לא פליג ר"י, ואם הגרסא שבתמורה אין עושין תמורה בלא וא"ו מדויקת, [ולא בוא"ו ואין עושין כדאיתא בזבחים] א"כ רמז התנא שכאן ענין חדש בדין תמורה ונסכים, וגם ברש"י נזהר שלא להזכיר תמורה והזכיר נסכים דבהא לא פליג ר"י, וה"ה בתמורה אלא דכיון שדנין בזה בגמ' לא הזכירו רש"י, ומהא דפשיטא לרש"י שאין נסכים בכלל, ה"ה שאין תמורה בכלל, דע"כ דברי ר"ש דבסוף לאו למימרא דפליגי בכולהו, ובזבחים מ"ה א' כתב בשטמ"ק שם דל"ג דברי ר"ש.

וכן יש לדייק מדמסיים עלה בד"א בקדשי מזבח כו', פ' דר"י אמר להחמיר בכולם משום שנאמר בהם לד', ע"ז מסיים ר"ש דאיהו נמי מודה בקדשי בדה"ב שמועלין בהם, וזה מוכיח דר"י חזר בדבריו לדין מעילה ופנו"ט.

אבל בתו' ד"ה קתני פשיטא להו דר"י פליג גם בתמורה, ונקטו בתירוצו בתרא דלר' יוסי ודאי נכרי ממיר בשלו, דלא יתכן שהוא אינו ממיר ואחרים ממירין מכחו, וקשה דא"כ לר"י כ"ש דקטן ממיר, ולא משמע בגמ' דלר"י איתותב רמב"ח בקטן, ובלא"ה קשה כיון דרמב"ח פירש בעייתו בענין אחר, לא שייך לקיים בעייתו לר' יוסי כדמעיקרא, וגם בסברא יש לנקוט כתירוצו בתרא, שו"ר בספר אאמו"ר זללה"ה בתמורה ובזבחים ועי"ש שכתב דקרא דלד' לא מהני לתמורה, ועי"ש עוד בכ"ז, וסיים דאם ר"י מודה בתמורה מתיישב הכל, ועי' תו' לקמן ג' א' ד"ה ומעשר.

שם ורמב"ח כו' לא קמיבעיא לי כו' גרש"י ושטמ"ק אמר ליה, וש"מ דבגמ' פירשו דבריו משום עונשין, והשתא ביאר רמב"ח

אינו נהפך מנכרי לישראל, ונראה גם שאינו חייב בנסכיו, דאכתי קרבן נכרי הוא.

יא. **שם** כי קמיבעיא לי בהקדיש עכו"ם ומתכפר ישראל כו', נראה דשותפין שהקדישו לאחד פשיטא ליה דממיר, דשותפין ישראלים בני תמורה נינהו, והחסרון רק במעשה התמורה של שותפין, שאינם משתתפים למעשה אחד של עבירה, [שור"ר שכ"כ תו' י' א' ד"ה אמר], וגם כשאמרו כל הרוצה יבא וימיר ויחיד רוצה, מ"מ מכח הסכמת הבעלים הוא ממיר, והו"ל כשותפין בזה, וכן מבואר ממה שהזכיר רמב"ח נכרי בבעייתו, וש"מ שהספק רק בנכרי.

וביאור הדברים דכשמיעטה תורה קרבן נכרי מתמורה, היינו מפני שהנכרי מנותק מקרבנו וכמתפיס בדבר שאינו שלו דמי, דנהי שניתן לו זכות לשלוח קרבן לביהמ"ק כישראל, אבל ניטל ממנו זכות להביע בו שום דעה כבעלים, וא"צ בזה לטעמא דלאו בר עונשין הוא, שהתורה מיעטה כל קרבנו מתמורה, שהוא כנמסר לגבוה ויצא משליטתו לגמרי, [וערש"י כאן שהזכיר טעמא דלא אתי לכלל עונשין, אבל בגמ' משמע דכיון דאימעיט מקרא בטלה סברת רמב"ח בזה, וכמשנ"ת לעיל סק"י, וצ"ע], וכיון שכן י"ל שזכות המקדיש שלו מנותק מאפשרות תמורה, אבל בשותפין שהקדישו שפיר עוברת כל הזכות למתכפר ועושה תמורה, וע"ע לעיל סק"ד בדין יורש שותפין.

רש"י ד"ה המקדיש, אבל מימיר אינו מוסף חומש כו', רש"י פי' מקדיש לאפוקי ממיר, אבל בפשוטו היינו לאפוקי מתכפר, דאע"פ שהקרבת של המתכפר, מ"מ נקרא המקדיש בעלים לענין חומש, כיון שהוא הקדישו, וכן פרש"י זבחים ו' א', ולפי' זה הי' נראה דתמורה כהקדש ראשון חשיבא, אע"פ שהקדישה במקום הראשון, אבל ההקדש של התמורה לא בא מכח החילול של

דידע להאי ברייתא ולא נסתפק באת"ל דקטן כלל, וגם מהלשון עכו"ם מהו שימיר, א"א להבין כרמב"ח, וע"כ שטעו בכל דבריו, ולא אמר כלל עכו"ם מהו שימיר.

מבואר בגמ' דברייתא זו היא קושיא לרמב"ח, ובעלמא כה"ג אמרין ת"ש למיפשטא בעיין, ויש לעי' למה הוצרך כאן ליישב דבעייתו היתה בע"א, ועו"ק דלקמן ג' א' מפרשין טעמא דאין עושין תמורה מקראי או מהיקישא, ומ"ט לא פירשו משום דלא אתי לכל עונשין, וכמו שצייד רמב"ח.

ונראה מזה דבאמת בברייתא זו מוכח דלא כשני הצדדים של רמב"ח, דרמב"ח נקט דשייך תמורה בקרבנו, והנדון אם יש בכחו להתפיס, וכאן מבואר שהחסרון בקדשי הנכרי שאין בהם כלל תמורה, ואפי' אם לאו בר חיובא הי' ממיר, אבל קדשי נכרים איתמעטו מענין תמורה כלל, כמו עופות ומנחות או שותפין, ולכן הביאו דרשא דממעט להו בגלל שהקרבת של נכרים, והויא תיובתא דרמב"ח שאין מקום לבעייתו, ושני הצדדים שהזכיר אינם אמת, כיון דלא שייכא כלל תמורה בקרבן נכרים, וגם לא שייך כל הרוצה לענין שימיר בו ישראל, ועי' בסמוך עוד נפ"מ בזה.

נראה דנכרי שהקדיש ונתגייר אינו ממיר, [וגם במעשר בהמה אינו מעשר בהמות שנולדו בגיותו], דכיון דקדשי נכרים נתמעטו מתמורה לא מהני שינוי בעלות בהו, אבל קטן שהגדיל ממיר בקרבנו, ולבעיא דרמב"ח הדין נותן שגם נכרי שנתגייר ממיר, כיון דהשתא בר עונשין הוא, וגם מזה משמע שמהברייתא נפשט דלא כשני הצדדים של רמב"ח, מיהו יש לדחות דאם איתא דנכרי אינו ממיר משום דלא אתי לכלל עונשין, יש לקיים מסברא שאפי' נתגייר אינו ממיר, דהא בעיקרו קרבן נכרי הוא, ובעלותו גרועה מיורש דכקטן שנולד דמי, אע"פ שנכסיו שלו מ"מ ענין קרבן

הראשונה, רק מכח הקדש ראשון, אלא שנתכוין שבגלל שהביא שני יצא הראשון מעצמו לחולין, אע"פ שלא נתחלל על השני, ובכה"ג הקדש ראשון הוא שבאמת נשאר הראשון בקדושתו, [ועי' ב"מ נ"ד ב' דהחומש שמוסיף חשיב הקדש ראשון, שהוא תוספת, (ומוכח מזה דחומש אינו השלמת המחיר כמש"פ הרמב"ם דא"כ היינו נמי התפסה), ויש לדון דהתמורה ג"כ תוספת], וכ"כ אאמור"ר זללה"ה דלוד"ר רש"י הי' נראה דהו"ל הקדש ראשון, ולפמשנ"ת דרש"י פירש כן מימרא דר"א אר"י, א"כ לפמשנ"ת ברש"י בזבחים אין לחדש כן, ויש לנקוט שדינו כהקדש ראשון, מיהו יתכן דאע"פ שהתמורה כהקדש ראשון, מ"מ אין בה חומש דלא קרינן ביה המקדיש כלל, כיון שלא נתכוין להקדיש רק אם יצא הראשון לחולין, וכיון שהתורה קדשתו בע"כ לא קרינן ביה המקדיש כלל וגרע מהקדש שני, ועי' לקמן ס"ק י"ד, ולשון הגמ' המקדיש ולא המתפס משמע ג"כ למעוטי תמורה, דהא לתמורה קרו בגמ' לשון מתפס בתמורה, שו"ר ברמב"ם פ"ז מערכין ה"ח כתב בהדיא דה"ה תמורה אינו מוסיף חומש, וכ"ה בראב"ד בתו"כ (פ"ו פרשה ד').

ג' א' דהו"ל תחלתו וסופו ביד ישראל אבל הכא כו' תיקן, יש לעי' מ"ט חשיב המקדיש בעלים על הקרבן בתחלתו לענין תמורה, הרי בעלותו היתה רק בזמן שהוא חולין, ומשהוקדש נעשה של המתכפר, וברשותו חולין אין מקום להזכיר ענין תמורה.

ואפשר ללמוד מזה דבאמת גם למקדיש יש זכות תמורה, אלא שהוא נותן גם זכות זו למתכפר, ונעשה המתכפר כיחיד הממיר, ולכן בנכרי מסקפ"ל, מיהו לא יתכן לומר שבאמת יש למקדיש זכות תמורה והוא נותנה למתכפר בכח כל הרוצה להמיר, דא"כ הו"ל כקרבן של שותפין, ועוד דמשמע בגמ' שבסוף הקרבן רק ברשות המתכפר, והגדון רק על מה שהיה בתחלה, ולומר שהכל של

המקדיש והוא נותנו למתכפר ג"כ לא שייך לומר דהא פשוט שהמקדיש אינו יכול לעכב על המתכפר שלא ימיר, ושייך רק לומר כמ"ש אאמור"ר זללה"ה שגם זכותו של המקדיש בקרבן היא חלק בקדושה שממירין אותה, אלא שקבעה תורה שהזכות למתכפר, וכשהמקדיש נכרי נמצא שיש חלק שאין בו דין תמורה, אבל לשון הגמ' שבסוף הכל של הישראל משמע שהגדון רק בגלל העבר שהי' בזמן ההקדש.

ואפשר דהא דנכרי אינו ממיר, היינו מפני שהוא מנותק מקרבנו, שאין לו קירבה להיכל המלך להביע דעה בקרבנו, ומשנמסר לגבוה הרי הוא לגבי הקרבן כמתפס בדבר שאינו שלו, וכמש"כ לעיל, וכיון שכן י"ל דגם כשהוא מקדיש כפרת ישראל, אין בו כח להקדיש קדושה כזו שהבעלים נשאר שליט על קרבנו, ואפי' נימא דלבסוף של המתכפר הוא, אבל תחלת הקדשו במסירה כזו שאין לו בה זכות להתפס כלום, והיינו דמסקפ"ל אם הכח הזה של מעשה ההקדש משמש לדין התמורה, או דאין לנו ענין במעשה ההקדשה, כיון שכל הקרבן של הישראל מעיקרו.

יב. מ' א' ת"ר לא יחליפנו בשל אחרים ולא ימיר אותו בשל עצמו, לשון זה משמע שההוראה לבעל הקרבן שלא יחליפנו בשני אופנים אלו, שאם בשל אחרים הכונה שלא יחליפוהו אחרים, הו"ל למימר לא יחליפוהו ולא ימירנו, ויש לעי' הרי ודאי שאינו לוקה על אמירת כל הרוצה להמיר בבהמתי יבא וימיר, וא"כ האחרים שהמירו הם הלוקין, וכן מפורש בגמ' לעולם בהמה דהקדש דעלמא וחולין ידידיה כגון כו', ש"מ שהממיר הוא האחר, וי"ל דלא יחליפנו מתפרש כאילו נאמר בהדיא לא יחליפנו בשל אחרים, ובזה מובן שהלאו על מי שבידו להמיר בשל אחרים, ומתפרש שהציווי לא יחליפנו לכל המחליף בשל אחרים שלא

ואפשר הטעם משום דכשבעל הקרבן חוזר בו חמיר איסורו טפי, שהוא נותן וחוזר ונוטל וזה זלזול בכבוד המלך, להראות בעלות לקחת מרשותו בגלל שזו מתנה שלי, אבל באחרים כיון שהוא אינו בעל הקרבן, אינו כנותן וחוזר ונוטל, ועוד שאינו ממיר לעצמו, שהבעלים זוכה בשני, אלא שרוצה לזכות בשל הקדש מכיון שהבעלים עזב את הקדשו, ודמי גם קצת לחילול, וכע"ז בספר אאמור"ר זללה"ה, גם כתב דהוי כשנים שעשאוה, שהכל מועיל רק בגלל הסכמת בעל הקרבן, ועוד דהמחליף בשלו כשהיה ברשותו מעיקרא, הר"ז שינוי דעתו וחזרה מכאן ולהבא, [מיהו לא היינו מחלקים בשלו בין קנהו אח"כ להי' ברשותו], אבל המחליף בשל אחרים יש כאן ענין שנתחדש, כיון שבהמה זו לא היתה ברשותו מעיקרא, - שו"ר בשטמ"ק בהשמטות דלאו דוקא דשל אחרים פשוט יותר, והחידוש רק כשמקדיש שניהם, וזה נלמד רק מהייתור, ואי הוה כתיב חד מינייהו הוה מוקמינן ליה בתצא זו.

יג. **שם** הו"א תצא זו ותכנס זו הוא דלקי אבל ממיר דתרווייהו קא מקדיש להו אימא לא לקי, צ"ב מאי קאמר הרי כל ממיר כונתו ג"כ תצא זו ותכנס זו, וכדאמר אביי ה' ב' דאי לאו והיה הוא ותמורתו הו"א תצא זו ותכנס זו, והרי כל חומר איסור תמורה זהו בגלל שרוצה ליטול ההקדש ולהוציאו לחולין, כלשון הכתוב כל אשר יתן ממנו לד' יהיה קדש לא יחליפנו, שהעוול הוא לעקור הקדושה ממה שנתן לד', אבל אם רוצה להקדיש בהמה נוספת לחובתו אין שום איסור בדבר דהו"ל לאחריות.

ונראה דכשבעל הקרבן ממיר בשלו, עיקר פעולתו להקדיש את הבהמה השניה, וא"צ להעביר קדושה מן הראשונה, שהרי בידו להקדיש בהמה נוספת, ולכן אע"פ שכעת אינו מעביר הקדושה, רק כונתו לבטל הקדושה הראשונה מחוסר צורך בה, אבל ההקדשה של

יחליפנו, ונמצא שהציווי לכל ישראל שלא יחליפוהו, והלשון יחיד קאי אל המחליף, מיהו מרומז בזה גם לבעלים שזהו נגד רצון התורה.

ומיושב בזה טפי הדרשא דרק יחיד עושה תמורה, דכיון דקאי על כל ישראל וקאמר לשון יחיד ש"מ דדוקא יחיד, ומוכח מזה ג"כ שא"א להמיר על בהמת חולין של שותפין, דהא כתיב לשון יחיד על אחרים המחליפין.

החילוק בין לשון חליפין ללשון תמורה, ביאר המלבי"ם [סי' ס"ט] דלשון חליפין מתפרש על החפץ, ולשון תמורה על הגברא, דחליפין מלשון חלף עבר, וכן ויחלף שמלותיו והחליף את משכורתו, שאחד בא במקום הקודם שחלף ועבר מכאן, ותמורה קאי על הגברא שעזב את הקשר לד"ז והלך ונתקשר לדבר אחר, שלא נגע בחפץ ולא העבירו ממקומו, רק מכיון שהוא הלך מן החפץ, ממילא נשתנה מצבו שאינו קשור לראשון.

ולפ"ז המחליף בשל אחרים עושה עיסקא עם בעל הקרבן שנותן לו חולין, ע"מ שתעבור הקדושה משלו על של אחרים, והממיר מחליט שמעכשיו יהא השני קרבנו, וממילא תפקע הקדושה מהראשון מחוסר צורך, אבל את הקדושה של השני עשה בכח הקדש חדש, אלא שכונתו שממילא יפקע הישן, אבל אחר אינו יכול להקדיש הקדש חדש כמו הראשון, [רק מכח זכין כדין מקדיש, אבל אינו בעלים להקדיש מכח עצמו], אלא שיכול ליתן את השני במקום הראשון, וממילא תעבור הקדושה מהראשון לשני, מיהו כיון שאינו עושה דרך חילול הר"ז כקדושה חדשה כמו בתמורה, ורוצה שתחול הקדושה מפני שהבעלים מסכים שימירו ויחליפו קרבנו.

שם ולכתוב לא יחליפנו ולא בעי לא ימיר אותו, משמע דממיר בשלו הוה ילפינן משל אחרים, אבל לא של אחרים משל עצמו, מדלא קאמר מה לי בשלו מה לי בשל אחרים,

הוא הממיר, והשליח פטור, כן ביאר אאמו"ר זללה"ה וכ"כ בשטמ"ק בהשמטות.

יד. **שם** והתניא אין אדם מתפס בדבר שאינו שלו, כ"ה בשטמ"ק, וברש"י ז' ב' דה לא, [ועי' במתני' כ"ז ב' הר"ז תחת עולה תחת חטאת לא אמר כלום, מיהו אכתי י"ל דתחת חטאת זו אפי' אינה שלו מהני], לכאורה הטעם פשוט דכשאומר על של אחרים חליפין ותמורה, והבעלים אינו רוצה להמיר קרבנו, הר"ז פטומי מילי דכיון שאינו שליט על הקרבן להחליפו, אין בדבריו ממש, ורק כשהבעלים אומר כל הרוצה להמיר קרבני אני אקבל תמורתו ואקריב התמורה במקום קרבני הראשון, בזה שייך שאחרים ימירו, ואפשר דחידוש הברייתא גם בקרבן שהוא שליט עליו כגון קרבן של גר שמת והוא זכה בו.

נראה פשוט שהממיר בשל אחרים הקרבן שייך לבעלים, דאטו שייך שתהא תמורת החטאת והאשם של אדם שאינו חייב חטאת ואשם, הרי לא נתחדש בתמורה קרבן למי שאינו חייב בו, ולפמשנ"ת אפי' זכות מקדיש אין לאחרים בו, שהרי הקדשתם באה בכח חליפין לשל בעלים, ול"ד למקדיש שנותן משלו [ועי' בסמוך לענין חומש], ומה"ט אמרו דבשל אחרים שייך רק תצא זו ותכנס זו, עמש"פ לעיל בזה, ואעפ"כ נראה דאין שותפין ממירין בבהמת חולין שלהם, דסו"ס קרינן בהו לא יחליפנו שהם הלוקין על החליפין, ולא מצינו שותפין שהם בדין ממירין למלקות.

וי"ש לעי' הממיר קרבן של חבריו, שכתבנו שהתמורה של הבעלים הראשון, מי נקרא המקדיש לענין חומש, דלכאורה א"א לחשב את הבלים כמקדיש, שהוא לא הקדיש כלום, וא"כ הממיר הוא המקדיש והרי לפמשנ"ת אין לממיר זכות מקדיש, כיון שהקדושה באה מכח הקרבן הראשון שהתפס בו, ולא מיקרי מקדיש מחדש, ולפמ"ש רש"י ב' ב' דהממיר אינו מוסיף חומש אף בשלו דהו"ל הקדש

השניה אינה תלויה בראשונה, אבל אחרים שממירים אינם יכולים להקדיש קרבן נוסף, רק בשליחות הבעלים ובכח זכות מקדיש, אבל כעת אינו מקדיש את השניה מכח זה, רק בכח חליפין], ונמצא שקדושת השניה תלויה בביטול הקדושה של הראשונה, ולכן לא סגי בדין והיה הוא ותמורתו לפוטרו מן המלקות, כיון שהקדשתו היתה בכח תצא זו, משא"כ בעלים שהקדשתו היתה בכח תכנס זו ואח"כ תצא זו, ואם התורה תקבע שלא תצא זו נמצא שלא עשה עוול, רק נתכוין שתצא ולא נתקיימה מחשבתו, וברגמ"ה הגרסא דתרוייהו מצי מקדיש הוא אימא לא לקי אלא ליקדוש תרוייהו וליפטור, וכע"ז כתב אאמו"ר זללה"ה אלא שכתב שהממיר באמת עיקר כונתו להקדיש את השני, והוצאת הראשונה לחולין הוא כענין נוסף, ולא זוהי עיקר מטרתו, ולפמש"כ מטרת שניהם שוה, אלא שבשלו הכונה להוציא היא בגדר מחשבה, ובשל אחרים לא שייך שתחול קדושה רק מכח הקדושה של הראשונה שתבטל, ולכן חשיב המעשה הוצאה מרשות הקדש.

והמנעם דלקי בשלו הוא מפני שבאמת כוונתו להמיר, דהיינו לתפוס את השניה בקדושה ולעזוב את הראשונה באופן שתצא לחולין, אלא שהתורה מנעה ממנו כח זה, והרי התורה מתייחסת למעשה התמורה כאילו לא שייך שני קרבנות לאחריות, וכשנכנס אחד יוצא השני, ולכן אע"פ שהמעשה שלו היה הקדשת קרבן הראויה, אבל מעשה זה גם גורם הוצאת הראשונה לחולין, ועס"ק ט"ו.

שם בהמה דהקדש ידיה וחולין דעלמא מי מצי מקדיש כו', ואם אמר בעל החולין כל הרוצה להמיר על בהמתי יבא וימיר, הרי התמורה מתייחס לבעל החולין, והממיר עושה כן בשליחותו, ואין שלד"ע, וגם היינו כדין כל הרוצה דמסיק לבסוף, ולא הרווחנו באוקימתא זו כלום, דאם יש שלד"ע הבעלים

במעוֹת או בבהמה בעלת מוֹם, שאין מעשה זה נוגד מה שאמרה תורה כל אשר יתן ממנו לד' יהיה קדש, דהחילול הוא בשליחות הקדש ולא החלפה והוצאה מרשות הקדש, אבל תמורה וחליפין הם שני מעשים נפרדים ההקדש של השניה הוא כהקדש ראשון, שחל עכשיו קדושה עליה מכח פיו, וההוצאה של הראשונה לחולין כעין ביטול מקח, או נטילה בלא שום חילול, דכיון שהוא הביא פיצוי אחר במקומו, הוא מרגיש בעלות לקחת את הראשון לעצמו.

והמבחן לזה דבע"מ שחיללו נשאר בראשון קדושת פסוה"מ לאסרו בגיזה ועבודה וממיר ועוד, ואם הי' הדין שאפשר להמיר הי' בטל מן הראשון קדושה לגמרי, דחזינן קדושתו כמיתלא תלי אם יחליט בסוף להחליפו הרי הוא יוצא לחולין כמקח טעות, ולא כמכאן ולהבא, וראי' לזה מדאיכא תמורה בפסוה"מ שנפדו, והיינו להסיר מהם איסור גו"ע, דהא חולין גמורין נינהו, עי' בכורות ט"ז א', וש"מ דהתמורה הי' בכחה לבטל איסור גיזה ועבודה, וכן הממיר בבכור ומעשר בע"מ עיקר כונתו לעקור מהם איסור גיזה ועבודה, [ואפשר שאם הי' יוצא לחולין היתה קדושתו פוקעת למפרע, מיהו ל"מ כן שהרי הקדושה השניה נתפסת מכח הראשונה, אלא די"ל דזה רק לאחר שנתחדש והיה הוא ותמורתו, דכיון שלא אהנו מעשיו להוציא הראשונה ולא נתכוין להקדיש גם השניה, בזה אמרינן שהתורה חידשה כח התפסה מהקרבן לתמורה], מיהו עי' זבחים מ"ט א' דהטעם שחל תמורה על בע"מ משום דמכח קדשים קא אתיא.

ואין להקשות מאחר שאדם יודע כעת שוהיה הוא ותמורתו יהיה קדש, א"כ הרי אינו מתכוין להוציא ההקדש לחולין, ולמה הוא לוקה, הרי הוא כמתכוין רק להקדיש בהמה נוספת, לאו קושיא היא דהר"ז כאדם שבא אצל המלך ליקח בחזרה מתנה שנתן, ויודע

שני, אין נפ"מ בזה, אבל לפי הצד שכתבנו לעיל ס"ק י"א דחשיב הקדש ראשון לענין חומש, נראה דשניהם אינם מוסיפין חומש, שהבעלים לא הקדיש, וגם הממיר אין לו זכות מקדיש, וצ"ע בזה, מיהו למה שצדדנו שם דהממיר לא חשיב מקדיש כלל, כיון שהתורה קדשתו בע"כ אין נפ"מ בזה, דלעולם פטור מחומש משום דלא חשיב מקדיש כלל, כדחזינן שתמורה חלה על בע"מ קבוע קדוה"ג, מה שאינו יכול לעשות מכח הקדשתו לחוד, עי' זבחים מ"ט א', שו"ר ברמב"ם פ"ז מערכין ה"ה ובראב"ד בתו"כ פשיטא להו דתמורה לא חשיב הקדש ראשון וכ"נ מלשון הגמ' המקדיש ולא המתפס, ולשון הגמ' אין אדם מתפס בדבר שאינו שלו.

טו. **יש** לבאר מהו יסוד החילוק בין תמורה לחילול, שהרי בשניהם כונתו שתצא הראשונה לחולין ותכנס השניה לפמשת לעיל ס"ק י"ג, ואעפ"כ בלשון תמורה אם המיר תמים בבע"מ לוקה ושניהם קודש, ואם אמר דרך חילול, יצא הראשון לחולין, ומצוה קעביד, וכבר נתבאר בספר אאמור"ר זללה"ה י' א' ט' א' עי"ש.

והענין דהעוול של תמורה הוא לקחת בחזרה מן המלך את הקרבן שהקדישו לד', ואע"פ שנותן אחר למלך, מ"מ יש כאן שני מעשים, נטילת הקרבן מיד המלך כאדם העושה בתוך שלו, והמעשה השני נתינת קרבן אחר כפיצוי על העוול שלקח שלא ברשות, ובין אם הביא את הפיצוי קודם ולקח אח"כ או איפכא, יש כאן שני ענינים עוול של נטילה מרשות המלך, ונתינה אחרת.

אבל בחילול אינו מבטל המתנה שנתן לגבוה כלל, רק מחלל הקדושה בשליחות הגבוה, שאמרה תורה לחלל בע"מ על תמימה ולהקריב, ואין כאן שום זלזול לפי שהחילול תופס מכח הקדושת דמים של בעלות הגבוה, וכאילו הגזבר קונה בהמה תמימה ומשלם

שהמלך יעכב בעדו, דסו"ס הזולזל בהנהגה כזו קיים, אלא שלא הצליח לבצע זממו, וכ"ש כאן שבירו ליקח הראשון, ואומר כן זו חליפת זו ואני אטול הראשונה לעצמי בגלל שנתתי שניה, ונהי שיודע שאסור לעשות כן הר"ז כנתיחדש דינו לאחר עשיית העוול.

טז. כ"ו ב' מתני' הרי זו תחת זו כו', במתני' מיירי שמניח ידו על החולין, כמו בתמורת זו וחליפת זו, ולכן אפי' בבע"מ הוא תמורה, כדמסיק רב אשי, מיהו גם לרבא דסתם בלשונו ניחא, כיון דרישא מיירי בתמימה, ובזה בכל ענין הוא תמורה בקדשי מזבח.

שם זו מחוללת על זו אין זו תמורה, אע"פ שלא שייך חילול בתמימה, לא אמרינן דלתמורה מתכוין, ונימא דשייך תמורה בלשון חילול, כמו בלשון תחת.

שם גמ' למימרא דתחת לישנא דאתפוסי הוא, פרש"י אתפוסי בתמורה, דבאמת תמורה אין עיקרה התפסה אלא חליפין, כמשמעות הפסוק לא יחליפנו ולא ימיר אותו, וכן אמרו ב"מ מ"ז א' על הגאולה ועל התמורה תמורה זו חליפין וכה"א לא יחליפנו ולא ימיר אותו, הרי דתמורה נאמר בהחלפת חפצים דלא שייך ענין אתפוסי כלל, אלא דקרי לתמורה לשון אתפוסי, דכיון שהקדשתו מתייחסת לחולין, ולא לחלל הקודש, לכן קרי ליה אתפוסי, וכן לעיל ט' א' ובשאר דוכתי, אבל ודאי תמורה כונתו שתכנס זו ותצא זו, כמו בההיא דעל הגאולה ועל התמורה, ועי' להלן בגמ' מש"כ בזה, ולשון הרמב"ם פ"ב ה"א התמורה הוא שיאמר כו' הר"ז תחת זו או הר"ז חליפת זו, ולא הזכיר כלל תמורת זו.

שם ורמינהו קדשי בדה"ב אמר חליפת זו תמורת זו לא אמר כלום, ולא אמרינן אין אדם מוציא דבריו לבטלה, וכונתו חילול, ובאמת יש בזה חידוש שהרי המחליף פרה בחמור כונתו תשלום כעין חילול, ואפ"ה

בבד"ה לא אמר כלום, וגם כאן מבואר בדבר שצ"ל דין תמורה לא חל כלום, ולא אמרינן כיון דאקדיש חל הקדשו, ומה שרוצה להוציא ההקדש לחולין לא אהני ליה, והטעם דלא נתכוין להקדש רק אם יצא ההקדש כנגדו, ולכן הוצרכנו לוהיה הוא ותמורתו, מיהו אם הי' מותר להמיר אפשר שגם בבדה"ב הי' נכנס זה ויוצא זה, א"נ גם בקדשי מזבח הקדושה נתפסת מכח ההקדש, וקדשי בדה"ב אין בהם כח לפעול קדושה זו.

שם לישנא דאתפוסי דכתיב ואם תחתיה תעמוד הבהרת, פרש"י שההקדש נשאר במקומו, וצ"ב דהא תחת זו על החולין קאמר שהיא תחת ההקדש, ומה שייך להזכיר תחת על ההקדש שנשאר תחתיו, ובפשוטו פירושו כמו שבו איש תחתיו, שהאדם נשאר לישב על מקומו, ונמצא שמקומו הוא הנמצא תחתיו, וה"נ כשאומר חולין תחת ההקדש פירושו שההקדש ישאר במקומו והחולין יכנס תחתיו, ונשאר ההקדש לישב על החולין שנמצא תחתיו, כמו שהאדם יושב על מקומו נקרא שנשאר ע"ג תחתיו, וכדתנן הרי זו תחת חטאת זו, דלשון תחת נאמר על החולין שהיא תחת תחת החטאת, ונמצא שהחטאת נשארת עומדת תחתיה, דהיינו ע"ג הבהמה שתחתיה, וזו גם כונת רש"י, ואפשר שלכך הביאו קרא דתחתיה תעמוד ולא שבו איש תחתיו לומר שנשארה במקומה ולא נתחללה, (דאל"כ עדיף שבו איש תחתיו, דבנגע הכונה שלא פשתה, ולא שלא הלכה).

ולמדנו מכאן דלישנא דאתפוסי פירושו שההקדש והחולין כמונחין זה ע"ג זה, ולישנא דאחולי פירושו שההקדש נפרד ונעשה חולין שמתחלל על החולין, ואמנם גם באתפוסי נכנס החולין תחתיו ותופס את מקומו, מ"מ אינו מחלל את ההקדש רק תופס את מקומו, וממילא הי' ראוי שיצא ההקדש לחולין, כיון שאין לו מקום שהרי החולין תפס את מקומו תחתיו, אבל עדיין ההקדש מונח

שאמר תכנס זו חל, ומה שאמר תצא זו לא חל, וצ"ע.

יח. ז' ב' מתני' הכהנים ממירין בשלהן כו', יש לעי' מאי קמ"ל ברישא, ומה הי' חסר אם הי' שונה אין הכהנים ממירין כו', והנה אשמועינן תחלה דאין אדם מתפס בדבר שאינו שלו, ואשמועינן דכהנים עושין תמורה, אע"פ שזה פשוט לכאורה, מ"מ ראוי להקדים תחלה דאע"פ שהכהנים ממירין בשלהם, מ"מ אינם ממירין בחטאת ואשם ובכור, שלא נטעה דליכא תמורה בכהנים מאיזה טעם שהוא, וגם יש לדייק דקודם נתינה הרי ישראל ממיר אף בכור, כדנתיא בברייתא ח' ב' בכור בבית הבעלים עושין תמורה, ומתפרש בבעלים ישראל, מדמסיים עלה כיון שבא ליד כהן כו', וכן רישא דאתיא כריב"נ קתני שהישראל אינו עושה תמורה כשבא ליד כהן, וגם למדנו דבחטאת ואשם שבאו ליד כהן, מ"מ הבעלים ממירין, דאכתי בשלהן קרינן בהו, וכדחזינן בברייתא דממעט רק בכור.

ולפ"ז הא דקתני ישראל ממירין בשלהן היינו אף משנמסרו לכהנים, דהיינו חטאת ואשם, אבל בכור משנמסר לכהן אינו שלהם, ונחלקו האם הוא של הכהן, ואם בתם בארץ ישראל לכו"ע אין הכהנים ממירין בו, א"כ גם בכור בכלל מיעוטא דרישא, אלא שיש בכור שנחלקו בו, ועמ"ש אאמו"ר זללה"ה דריב"נ ור"ע נחלקו בפירושא דרישא שזו היתה משנה קדומה שבאה ללמדנו דין בכור.

שו"ר בתוספתא ה"א אין ממירין בקדשי כהנים [פי' מה שזכו כהנים בחטאת ואשם של ישראל], שאין אדם עושה תמורה בזבח שאינו שלו, [והיינו דתנן הכהנים ממירין בשלהם], בכור אצל ישראל עושה תמורה אצל הכהנים אין עושה תמורה דברי ר"ע רשב"א אומר כיון שבאו לידי כך זה וזה אין עושין בו תמורה, ולגרסת ר"ע צ"ע דהיינו רשב"א,

במקומו הראשון ע"ג החולין, וכיון דלא אהני לחלל ההקדש אמרה תורה והיה הוא ותמורתו יהיה קדש.

כ"ז א' אמר רבא אפי' בקדשי מזבח כו' אמר רב אשי כו', משמע דלא פליגי, וכן בסמוך אמר אביי כרבא, בבעיא דשתי בהמות, דשייך תחת לחילול בקדשי מזבח, וכבר כתבנו דבהכי נחא מתני' דקתני תחת זו הר"ז תמורה ומשמע אפי' בבע"מ, אבל אין הדבר מפורש כן, והיינו משום דתלוי לפי הענין, וכדבר אשי.

שם ידו אקודש חול הוי, פי' שאם ידו על הקדש הר"ז מוכיח שבא לשנות דבר בבהמת הקדש, ואומר שהשינוי יהא ע"י שזו החולין תהא תחת זו, אבל ידו אחול מתפרש שרוצה להחיל קדושה בחולין ע"י שתהא תחת זו של קדש.

יז. י"ז א' ר"י אמר באומר תצא זו ותכנס זו, צ"ב מאי קאמר הרי זהו ענין תמורה, כדאמר ה' ב' אי לאו דאמר רחמנא והיה הוא ותמורתו הו"א תצא זו ותכנס זו, וכן אמרו ט' א' אי כתב הכי הו"א תצא זו ותכנס זו הוא דלקי, ואפשר דתמורה היינו שאמר זו תמורת זו או חליפת זו, ושוגג היינו שאמר תצא זו ותכנס זו בהדיא, שאמר את התוצאה שרוצה כל ממיר, אלא שאמר בהדיא בלשון זו ואפ"ה תפסה תמורה, וזה נקרא שוגג כיון שמה שאמר תחלה תצא זו אין לזה שום חלות ופטומי מילי הוא, כמו באומר קדשים שנולד בהם מום נאכלין בלא פדיון, אפ"ה כיון שאמר ותכנס זו במקומה הר"ז בדין תמורה, [וה"ה תכנס זו ותצא זו דהוי בכלל שוגג], שו"ר בספר אאמו"ר זללה"ה שכתב דמייירי במתנה בהדיא שלא תכנס זו אלא אם תצא וזו, ולכאורה בכה"ג הו"ל בע"כ ולא אשכחן שהקדושה תופסת בע"כ, אבל למש"כ מייירי באמר לשון זה שהוא לשון תמורה, אלא שפירש בהדיא, ואמרינן דמה

ובגמ' מוקי רישא כריב"נ, שו"ר בהגר"א ח' ב' ובמצפה שמואל בזה.

שם אין הכהנים ממירין אלא בחטאת ולא באשם ולא בבכור, לכאורה בבא זו נשנית לומר דבכור כחטאת ואשם דמי, דהא דאין ממירין בחטאת פשיטא, שהרי הבעלים ממירין בה כנראה בבריתא ח' ב' עמ"ש"כ לעיל, ובזה מיושב שר"ע השיב לו ג"כ דומיא דחטאת ואשם, ואם יש גזיה"כ דהיכן קדושה חל עליו, מ"ט אייתי ליה מחטאת ואשם, אלא דמהאי קרא שמעינן שכל מה שכהנים מקבלין מתנות כהונה, לא משוי להו כבעלים לתמורה.

ולפ"ז אפשר דריב"נ נמי מודה שנמסר דין חטאת ואשם ובכור, אלא דמוקים ליה בבכור בארץ ישראל בזמן שביהמ"ק קיים, ושאל מפני מה אין ממירין בבכור בחו"ל, והשיב לו ר"ע דלענין תמורה אין שייך כן בקרבן קדוש שקיבלו במתנה, שרק המקדיש את הקרבן יכול לשנותו, ומתכפר שהקדישו לו חשיב שהוא המקדיש, תדע שמקדישין לו חטאת לחובתו, שלא שייך שתתקדש רק מכחו.

יט. כתב רש"י דהכהנים זוכין בבכור ואין הישראל מתכפר בו, וכ"נ מדתניא ח' ב' דמשבא ליד כהן אין בו תמורה כלל, ולא מהני אם הישראל יאמר כל הרוצה להמיר בבכור זה יבא וימיר, ועוד דבאמת הישראל אינו שליט עליו כעת, וממילא הוא התמורה פטומי מילי, וכמש"כ לעיל ס"ק י"ד, ובמתני' ג"כ מתפרש שאין תמורה אלא בבית הבעלים, אבל משיצא מרשותם לא שייכא תמורה כלל, ולמדנו מזה שמצות הישראל נשלמה בנתינתו לכהן, ומכאן ואילך מצות הכהן היא.

מיהו עדיין אין זה מחייב שיש שינוי בעלים בבכור כלפי הכהן שמביאו, דכיון שהוקדש תחלה קודם שבא ליד כהן הרי קדושתו מעצמו, ולא חל דין בעלים בשעת הנתינה לכהן, מיהו פשטות הדברים שיש דין

שינוי בעלים בכל הקרבנות גם בבכור כמו שינוי קודש, ועי' זבחים ד' א' דלא ממעטינן אלא ציבור ומתו בעליו, ושינוי קודש שינוי בבכור זבחים ב' א', וש"מ דמתחלה הוקדש לשבט הכהנים, ולבסוף כשקיבלו ונעשה ממונו הוברר שזה קרבנו, ואם שחטו הישראל ולא מסרו לכהנים הר"ז ג"כ קרבן של שבט הכהנים, (עי' ח' א' ליתי גזבר ולשקליה, ופרש"י וליתביה לכהן מעליא), ומ"מ הדבר מחודש לקבוע הכפרה לכהן שקיבלו ראשון, ולחדש בו כח ברירה לענין הכפרה.

ויותר נראה דהכהן המביאו להקברה הוא הבעלים לענין כפרה, והדבר תלוי אם יש לו זכיה בגויה, שאם גם בכור תם בזמן המקדש בארץ ישראל מוכרין אותו, א"כ באמת זכה גם השני לגמרי בבכור, וכשהוא מביאו הוא הבעלים לכפרה, אבל אם אין לכהן זכיה בו, א"כ נשאר בבעלותו של ראשון, וחשיב שהוא המביאו, ובבכור בחו"ל שמכרו והביאו הלוקח לארץ יקרב לכפרת הלוקח, וכן בבכור"מ הרי לריב"נ הלוקח ממיר בו, וכן בזה"ז, ולפ"ז א"צ לחדש שהנתינה הראשונה קובעת, אלא שאם אינו יכול למוכרו, ע"כ הוא נשאר בעלים כי לא יצא מרשותו, אבל בכל האופנים שיכול למוכרו, [או במת עי' להלן], פקעה ג"כ בעלותו לענין כפרה, וכן לענין תמורה לריב"נ, ועמ"ש אאמו"ר זללה"ה בשמעתי ובבכורות ס"ז סק"ג דצריך ביאור מ"ט זכה הראשון בכפרה, ולמש"כ נתיישב, ונפ"מ נמי ליורש כהן דאפי' לר' יהודה ממיר בבכור לריב"נ, דהשתא הו"ל איהו הבעלים, ואאמו"ר זללה"ה כתב דהיורש מתכפר בבכור רק מקופיא, ולפ"ז אינו ממיר לר"י, אבל אם אין לו זכות בקרבן, רק שאין לו אפשרות למכור, א"כ במת ממילא פקעה בעלותו וזכה בה היורש.

שו"ר דאכתי צ"ב ענין המתכפר בבכור, דהא מבואר בגמ' ח' ב' דבבכור תם בזמן המקדש אף לריב"נ אינו יכול להמיר, והקשה

ונפ"מ נמי בבכור שנולד בבית הכהן ונתנו לאחר דשפיר פקעה זכותו כשיקריבנו הכהן השני, מיהו לענין תמורה אפשר שאין נתינה זו מונעת את הראשון מלהמיר, דדוקא בישראל שנתן לכהן ובזה קיים מצותו, פקעה זכותו אפי' בתם, אבל כהן שנתן לכהן ולא חל מידי, י"ל דברשות הראשון קאי, וצ"ע.

כ. בשטמ"ק ח' ב' בהשמות אות ו' הקשו בתו' למאי דמוקמינן מתני' בבכור בחו"ל, א"כ מ"ט לר"ע אין ממירין בו, הרי לר"ע אפי' באו לא יקרבו, ותרצו דמ"מ אכתי אין בו מום, א"נ מקרא דיהיה קדש ממעטינן כל עניני תמורת בכור מהכהנים, והנה לתירוץ קמא משמע דבבכור בע"מ באמת ממירין בו אף לר"ע, ולתירוץ בתרא מסתברא שאף בבע"מ אין ממירין, אע"פ שסתמות הדברים משמע דבע"מ הוה פשיטא להו דממירין, שהרי אין בו צד הקרבה והוא לגמרי ממון כהן, ואאמו"ר זללה"ה ח' ב' נסתפק בזה, ולא הביא דברי השטמ"ק, ונקט פשטות הדברים דליכא תמורה בבכור כלל לר"ע, ואין להכריח מפשטא דמתני', דהא מתני' בתם מיירי ובזמן שביהמ"ק קיים דומיא דחטאת ואשם.

מיהו מלשון הגמ' אילימא בבע"מ כו', משמע דניחא שפיר דברי ר"ע גם בבע"מ, ואם איתא דבבע"מ מודה ר"ע טפי הול"ל בהא לימא ר"ע שאין הכהנים ממירין, הרי כולו שלהם, אלא ודאי פשיטא לגמ' דבהא נמי פליגי, וגם בדרשא דיהיה קדש דקאי אטוב ברע דכתיב ברישא, מבואר דאף בתמורת בע"מ שהוא רע תלוי בבית הבעלים, וכן סתמות הברייתא בבית הכהן אין עושין תמורה, ולא מסתבר לאוקומה רק בתמימין, אלא ודאי סתמן כפירושן שאין הכהנים ממירין בבכור כלל.

ובפסול"י המוקדשין לאחר פדיון שיש בהם דין תמורה כתב אאמו"ר זללה"ה

אאמו"ר זללה"ה אמאי אינו ממיר, הרי כל חטאת ואשם ג"כ אין הבעלים יכול למכרן, והוא ממיר מפני שהוא מתכפר, וא"כ גם הכהן שלא קיבל זכות למכור, מ"מ יוכל להמיר מפני שהוא המתכפר, ותירץ דכיון שאין הכהן בעל הדורון, שאינו נותן משלו כלום, אינו בדין שיוכל להמיר, ול"ד למקדיש ומתכפר, שנתן המקדיש את הזכות להיות בעל הדורון למתכפר, אבל בבכור כיון שאין לכהן זיקה לקרבן ליחשב מתכפר, ועד שבא ליד כהן ה' הישראל ממיר בו, ונמצא שקדושתו בבעלות הישראל, ורק מפני שהוא מביא את בהמתו לקרבן, הוא נעשה בעל הדורון להתכפר בזה שהביא מבהמתו לקרבן, וכיון שלא זכה בה כלום, נמצא שלא הביא דורון כלל.

ולפ"ז נראה שהכהן נעשה בעל הדורון עם השחיטה, ולכן הוא חשיב המתכפר, וביאור הדברים דבאמת הכהן יש לו זכות בבכור שאם יומם הבשר שלו, ולאחר הקרבה הבשר שלו, וא"כ כשהוא מקריבו הוא מביא דורון משלו, ומ"מ מחיים חשיב שאין לו זכות בקרבן, ולכן ס"ל לגמ' שאינו יכול להמיר אף לריב"נ, אבל עם השחיטה הוא נחשב המתכפר שהוא בעל הקרבן.

ולפ"ז בבכור בחו"ל לריב"נ שבא ליד כהן ומת י"ל שהיורש נעשה בעל הקרבן, וממיר אף לר' יהודה, לפי שכפרתו מקיבעא, שלא זכה הכהן הראשון בקרבן זכות מתכפר, שיחשב הקרבן שלו לאחר מיתה, [דכדזינן שאינו ממיר, בבכור בארץ ישראל], אלא שבהקרבנו הוא נותן את זכויותיו ונעשה בעל הדורון, ולכן כשמת זכה יורשו בכל זכות הדורון, אבל אינו יכול להעביר לאחרים כלום, כיון שאין לו זכייה בו מחיים, מיהו אפשר שאם יתנו הכהן לאחר אע"פ שלא חל כלום, מ"מ כאשר הכהן השני יביאנו להקרבה, יזכה בו עם ההקרבה כמו הכהן הראשון.

יש בזה עוול, וזה נלמד ממשמעות המצוה, אע"פ שאינו לאו גמור.

כא. כ"א א' מתני' תמורת הבכור והמעשר כו' ויאכלו במומן לבעלים, בתו' זבחים ע"ה ב' ד"ה בכור פשיטא להו דהאי בעלים היינו ישראל, חדא דדומיא דמעשר קתני, [ובבאין מחו"ל בסיפא סתמא הכהן טורח להביאן, אבל הממיר הוא הישראל ומיקרי הוא הבעלים], ועוד שהרי רק הישראל ממיר כדתניא ח' ב', ואין שייך לסתום לבעלים ולהתכוין לכהן, והול"ל וינתנו לכהנים, ובתוספתא פ"א ה"א בכור אצל ישראל עושה תמורה כו' תמורה זו מה יעשה לה תרעה עד שתסתאב ותאכל לבעלים במום, הרי בהדיא שא"צ נתינה לכהן, שכאן לא הוזכר מעשר בהדי בכור, ואם צריך נתינה הול"ל וינתנו לכהנים.

ומעמא דמילתא לפי שקדושת התמורה נתחדשה על חלק הגבוה שלא ימירו, אבל מצות הנתינה אינה הכרחית עם הקדושה, וכמו שבכור שנפל לו מבית אבי אמו כהן הרי הוא בקדושתו ברשות הישראל, כך בתמורת הבכור לא חידשה תורה מתנות כהונה, וברשות הבעלים היא, שוהיה הוא ותמורתו נאמר על קדושת המזבח שבו, ולא על המתנות כהונה.

אב"י הרמב"ם בפ"ג ה"ב כתב דתמורת הבכור נאכלת לכהנים, וכנראה דייק כן מסוגיא דזבחים ע"ה ב' שאמרו דלכ"ש אסורה לנדות מדתניא הרי היא כבכור, ומשמע ליה כבכור לכל דבר, אבל יש לחלק בין הקדושה לבין מצות הנתינה כמשנ"ת, (ומ"ש זבחים ט' א') א"נ ליתביה לכהן, בפשוטו אינו ענין לכאן, ששם הנדון שיהא לבשר קדושת בכור תם, שאסור לזרים, כיון שמקריבין אותו (כעת), ויתכן דקשיא ליה קושית תו' שם למאי נפ"מ שאין לה פדיון, ופירש דנפ"מ לענין נתינה לכהן, מיהו פשטות הגמ' כבשטמ"ק שם שאם

שזה שפודה מן ההקדש הוא הממיר, שהרי הבהמה חולין גמורין היא, ואין זיקה לבעל הקרבן אצל פדיונו, שהוא קיבל בדמיה קרבן אחר וכבר הקריבו, ולא דמי לבכור שנתקדש בבית הישראל, והוא הנותנו לכהן.

מיהו ד"ז אינו ברור, ויתכן שרק הבעלים הראשון יכול להמיר בפסוה"מ, ובזמן שהיא ברשותו, ואף בלא דרשא דיהיה קדש, ואף ריב"נ מודה בזה, דדוקא בבכור שמעיקרא הוקדש ע"מ ליתנו לכהן משוי ליה ריב"נ כבעלים, אבל בפסוה"מ אין לבעל הבהמה האחרון שום זיקה לקדושתה לומר שהוא רוצה להמיר קדושתה, אלא די"ל שהוא כממיר בהסכמת הבעלים הראשון, כמו בכל הרוצה להמיר, ונתן כח זה לפודה, וכמו שביאר בזה אאמור"ר זללה"ה בדף ב' ב', אלא שבדף ח' ב' הכריע שהבעלים האחרון ממיר, אבל אם אנו באין מכח הבעלים הראשון, וכשאינו נותן רשות א"א להמיר, אלא דסתמא נותן רשות א"כ צריך ראי' שאחרים ממירין בלא רשות בהדיא, ולעומת זה אין טעם להצריך רשות ממנו, שאין לו שום סרך בעלות בו, וכל הקדושה שייכת לאחרון, ולפמש"כ סק דהא דבעינן דעת בעלים היינו משום דבלא זה פטומי מילי נינהו, הרי טעם זה לא שייך כאן שהכל בבעלותו של אחרון, ולמ"ש בשטמ"ק ב' א' ב' דהא דאין ממירין בשל אחרים נלמד מיהיה קדש, ונימא דכאן מודה ריב"נ כיון שלא הוקדש מעיקרא אדעתא דהכי כבכור, לפ"ז י"ל שרק הבעלים הראשון יכול להמיר בו.

ויש להסתפק האם יש מלקות בתמורה של פסוה"מ שנפדו, דכיון שממיר בבהמת חולין ליכא זלוזל כ"כ, ואין לחייבו מלקות ע"ז, ומיושב בזה מה שהוצרכו פסוק שאסורה באכילה, כיון שאינה בכלל יהיה קודש, ומ"מ איסור דאורייתא יש בזה, או"ד אין לחדש איסור בלא לאו, ויש ליישב בזה דכיון שרוצה להמיר ולהסיר איסור גיזה ועבודה מהראשונה

שאינן לו זכות להחליט כלום בקרבן של חבירו, והי' ראוי להסתפק אם מתכפר מוסיף חומש, או שאינן מי שמוסיף חומש, והנדרן אם צריך שהמתכפר יהא גם המקדיש, אבל פשוט הגמ' שגם במקדיש לחבירו המקדיש מוסיף חומש, וזה צריך צ"ב שהרי אינו בעלים כלל רק שליח, [ואפי' את"ל שהמקדיש אוכל בשר, מ"מ אינו בעל הקרבן, רק זכות של הבשר כמו קק"ל לריה"ג, כשמכר לו הבעלים זכות אכילה].

ויש ליישב דאע"פ שעושה בשליחות המתכפר, מ"מ הוא חוזר ונוטל לעצמו את מה שכבר הקדיש, שהרי פודה את הבע"מ על תמימה שלו, והוא זוכה בהקדש, והרי הוא ככל מקדיש שבא לפדות מיד הגזבר שמוסיף חומש אע"פ שהוא צריך רשות מהגזבר, דעיקר חיוב חומש הוא על מי שנותן להקדש וחוזר ונוטל, שיש בזה קצת זלזול.

כתב אאמו"ר זלה"ה להסתפק בהקדיש קרבן פסח ואח"כ מינה עמו אחרים אם גם הם חשובין מקדישין, [ובקק"ל לריה"ג נקטנו כתו' הרשב"א שהראשון מתכפר וממילא ההקדש שלו], ונפ"מ נמי במשך ידו ונשאר הקרבן כולו שלהם, ומקום הספק מפני שמעיקרא ניתנה המצוה ע"ד למנות עמו אחרים, והרי הקדשתו כמיתלא תליא עד שימנו עמו האחרים, או"ד סו"ס כבר הוחלטה קדושתו בהקדש ראשון, וקצת יש לדקדק מהא דיוורש מוסיף חומש שכל שזוכה כל זכותו ראשון הרי הוא בדין מקדיש, וא"כ כ"ש שהמתמנים על הפסח שהם מתכפרים כבעלים, דה"נ מוסיפין חומש.

כג. **שם** בעי רמב"ח מקדיש עושה תמורה כו', יש לעי' הרי המקדיש אינו בעלים על הקרבן, ובלא הסכמה מהמתכפר אינו יכול לשנותו לקרבן אחר, וא"כ מהיכי תיתי שיוכל לעשות תמורה, הרי הוא כמתפס בשל אחרים דלא עשה כלום.

הי' לה פדיון, היתה מותרת בגיזה ובעבודה כיון שלא היתה מעולם ראויה להקרבה.

בזבחים שם בעי רמב"ח אם יש לתמורת הבכור פדיון, ומבואר דאף בבע"מ שנאכל בלא פדיון, מ"מ אלים קדושת תמורתו למיתפס פדיונו, ויש לעי' מ"ש מפסוה"מ שנפדו שאין תמורתן נפדית דלא אלים למיתפס פדיונו כדאמר בכורות ט"ז א', והרי גם בכור נאכל כפסוה"מ, וי"ל דכיון שבכור מתקדש במומו קדוה"ג מסוימת, שייך שיתפוס פדיונו, [ואפשר שלכך הביא רמב"ח הא דלב"ש אסור לנדות דחמיר מפסוה"מ שנפדו], מיהו בפשוטו ספיקו של רמב"ח הוא גם בתמורת בכור תם שהוממה, ואאמו"ר זלה"ה רצה לפרש ספיקו של רמב"ח רק בתמורת בכור בע"מ, דמעיקרא נחתא לתמורה רק כעין קדו"ד, ויישב בזה קושית תו' מ"ט לא פשיט רמב"ח ממתני' דקתני ויש להם פדיון ולתמורתיהם פדיון חוץ מן הבכור ומן המעשר, דמיתקומא בתמורת בכור תם, ותו' פירשו דחוץ מן הבכור עצמו קאמר, מיהו אם ידע רמב"ח דתמורת בכור תם אין לה פדיון, לא הי' ראוי להמציא דין אחר לתמורת בע"מ, ואם הי' בע"מ גרוע מתם לענין זה, הדין נותן שיהא כפסוה"מ שנפדו דתמורתן מתה, דלא אלים קדושתן למתפס פדיונו, ואפי' נאמר דבבכור לא תמות, מ"מ לא אלימא קדושתן למיתפס פדיונו, וכל הטעם שיועיל פדיון בתמורת בכור זהו רק מכח תמורת בכור תם, ועדיף לדחות הראי' ממתני', מאשר לחדש דרמב"ח רצה להמציא חילוק בין תמורת בכור תם לתמורת בכור בע"מ, ולע"כ.

כב. **י' א'** בעי רמב"ח מקדיש מוסיף חומש או מתכפר מוסיף חומש, ומסקנא דמקדיש מוסיף חומש, ויש לעי' מה זכות יש למקדיש בקרבן, הרי משנתן מתנה למתכפר נעשה הכל של המתכפר, ואין רשות למקדיש להפקיע זכותו, ואם בא לפדות הבהמה כשהוממה, צריך לעשות כן ברשות המתכפר,

ואפשר דלצד שמקדיש עושה תמורה היינו דוקא כ"ז שהוא ברשותו, שבירו לחזור מהקדשו ולשנותו, אבל משמסרו למתכפר הוה פשיטא לן שאינו יכול להמיר, והמתכפר ג"כ לא ימיר כיון שאינו המקדיש שחוזר בו מהקדשו, וכעין שמצינו לכהנים בבכור, שקודם נתינה הישראל ממיר, ואח"כ שניהם אינם ממירין, וה"נ המקדיש הוא זה שבחר מה להקדיש והוא הרוצה להחליף ולהמיר, וכ"ז שלא נתנו למתכפר יש מקום לדמותו לישראל בבכור.

שם אמר רבא א"כ מצינו ציבור ושותפין עושין תמורה כגון דשוו שליח לאקדושי, הלשון דשוו שליח צ"ב, דודאי השליח שמקדיש משל ציבור אין לו דין מקדיש כלל, דאטו הגזבר שקונה בהמות לציבור נקרא מקדיש, אלא כגון שהסכימו הציבור, לקבל קרבן שפלוני מקדיש עבורם.

ויש לעי' מאי קושיא אם איתא דבתר מקדיש אזלינן הר"ז עדיין קרבן יחיד, וכמש"כ לעיל שרק כ"ז שהבהמה ברשותו יכול להמיר, וכמו בכור ששייך לכהנים או שעתיד ליתנו לשני כהנים, שהוא ממיר כ"ז שלא נתנו להם, ומשנתנו לשנים אף לריב"נ אינו ממיר.

ואפשר דמש"ה אמרו מאי הוי עלה, שראיה זו אינה מכרעת, שאם המקדיש עושה תמורה הר"ז קרבן יחיד עד שיבא לידי הציבור, אבל בשטמ"ק אות י' בשם תו' כתבו דפשיטא שכאן המקדיש אינו יכול להמיר כיון דקרבן ציבור הוא, וראיתי בשם חק נתן שתירץ כמש"כ, דאם אזלינן בתר מקדיש א"כ אין זה קרבן ציבור לענין זה, מיהו רבא שפיר דייק דמשמעות המשנה והגמ' שאין בקרבנות ציבור תמורה כלל, כדתנן ט"ו א' מה מצינו בולד חטאת ובתמורת חטאת ביחיד דברים אמורים ולא בציבור, ומשמע דלא שייך שום תמורה בקרבנות ציבור, (ועוד דהאמת

ששותפין שהקדישו ליחיד חשיב קרבן יחיד, עי' תו').

והקשה אאמור"ר זללה"ה הרי יחיד המקדיש לטובת הציבור צריך למסור גם את זכות המקדיש לציבור, שכן פי' מרן זללה"ה מה שאמרו שמא לא ימסרנה יפה יפה, ומה יש להוסיף על מסירתו, הרי הוא מוציאו מידו ונותנו לגזבר, אלא שאינו יודע שזה שונה מכל מקדיש לחבירו שנשאר זכות מקדיש לנותן, אבל בציבור צריכה ההקדשה לבא משל ציבור, וא"כ אינו כמקדיש כלל, ותירץ דנפ"מ במקדיש לציבור לקיץ המזבח, דדבר שאינו חובת ציבור א"צ ליתן להם זכות מקדיש, א"נ עיקר הקושיא משותפין.

ברם עיקר ההנחה שצריך למסור את הזכות מקדיש לציבור צ"ע, ופשטות הגמ' כאן דבלא קרא פשיטא שיכול להקדיש לטובת חבירו, ומתנה הוא דיהיב ליה, ודחי דהו"א גזיה"כ הוא מדידה הוא דמכפר מדאחרים לא, ואם איתא שלקושטא דמילתא כן הוא הדין בקרבנות ציבור, א"כ אין זו הו"א אלא קושטא הכי הוא דבציבור לא מהני מתנה, ואיצטריך קרא ליחיד, וכ"מ מדחשיב למקדיש לציבור דין מקדיש וכקושיא הנ"ל, ופשטות הגמ' שאף המקדיש לציבור יש לו דין מקדיש לענין חומש, ולא מצינו ענין מקדיש שאינו בדין מקדיש, שא"א למסור לציבור כח מקדיש אם אינו שלהם קודם ההקדשה, ומה שאמרו ביחיד שמקדיש לציבור שמא לא ימסרנו יפה יפה, היינו מפני שחושב שהוא חלק מהציבור ונשאר לו זכות הקרבן מכח עצמו, ואפשר שלכך אינו מוסר לציבור מסירה גמורה, כי חושב שזהו חלקו, או שאת חלקו בקרבן משאיר מכח עצמו, ולא בכח קרבן ציבור, אבל לעולם זכות מקדיש יש לו, ונפ"מ במדיר את הציבור מנכסיו שיכול להקדיש להם קרבן, כיון שנשאר לו זכות מקדיש לעצמו, לפמשנ"ת בספר אאמור"ר זללה"ה שזהו ההיתר

להקדיש לטובת חבריו שמודר הנאה ממנו, וכן נפ"מ לחיוב חומש כשחוזר ופודה אותה מהקדש, ועי' בספר אמו"ר זללה"ה כאן לענין חומש במוסר הזכות מקדיש למתכפר כמו בציבור.

גם מפשטות הפסוק דמרבין מלבד אשר תשיג ידו שהפרישו לו אחרים, משמע שאין מושג הפרישו לו אחרים שיחשב הוא המפריש, דאם איתא הרי בכלל שהפרישו אחרים גם בכה"ג, דסו"ס הם הפרישו לו, ולא משמע שיש בזה שני דינים.

ואפשר שיסוד הדברים בגדר זכות מקדיש דלפי שדעת אמו"ר זללה"ה דמקדיש אוכל הבשר, ונעי' בספר הנדמ"ח מנחות ע"ג ב' שנסתפק בזה קצת, אבל מעיקרא נקט כן בודאי, וכן י"א בשם מרן זללה"ה שפשוט שמקדיש אוכל הבשר, ויש להביא ראיה מב"ק י"ג ב' דס"ד שניזק מביא לחם, ולא ס"ד כלל שמקדיש מביא לחם, וא"כ יש לו זכויות בקרבן במציאות, ולא רק זכות כלפי שמיא על החסד שהפריש עבור חבריו, הרי שייך לוותר על זכות זו, וליתנה

ג"כ למתכפר, ושייך לומר דקרבן ציבור שחסר להם חלק בקרבן, לא נתחדש בזה דין מקדיש, שצריך שיהא לציבור זכות מושלמת בקרבן, אבל לפמ"ש"כ שאין למקדיש כלום רק הזכות מצוה שהקדיש לחבירו, ולענין פדיון שאני דסו"ס הוא המקדיש, (וכן לענין תמורה נסתפקו דהמחליף והממיר הוא המקדיש), לפ"ז מציאות כזו אין שייך לבטלה, ואין שום חסרון בקרבן ציבור שיש לאחד שכר מצוה.

שם אלא לענין תמורה וה"ק הפרישו לו אחרים כהפריש הוא משלו, מה הפריש משלו עושה תמורה אף כשהפרישו לו אחרים עושה תמורה, כ"ה בשטמ"ק, ולגרסא זו מפורש שאין כונת הפסוק ללמדנו לענין תמורה, אלא לומר שאין חילוק בשלימות בעלותו של המתכפר בין הפריש משלו בין הפרישו לו אחרים, ואם איתא דיש חילוק לענין תמורה א"כ לענין מה השווה אותם הכתוב, וביאר אמו"ר זללה"ה שאם המקדיש עושה תמורה ש"מ שהוא בעל הדורון, אלא שחבירו מתכפר בו, ולשון הכתוב משמע דשוין הן, ומשני דאיצטריך לומר שוין הן לענין כפרה.

סימן ב

בביצד מערימין על הבכור

להפקיע מתנות כהונה, בפרט כשמשתמש בו לחובתו, שמרויח מתנות כהונה לעצמו, מיהו איסור גמור נמי ליכא, שהרי האיסור נאמר רק משיבוכר כלדקמן כ"ה א', ולשון המשנה מוכיח שלא רצה התנא לשנות מערימין סתמא, שהרי שינה מן הלשון הראוי לשנות, דאין לשנות כיצד מערימין בזמן שלא שמענו שמערימין, נעי' תו' ברכות ל"ה א' מיהו ל"ד

א. כ"ד ב' מתני' כיצד מערימין על הבכור, במע"ש פ"ד מ"ד תנן מערימין על מע"ש כיצד, וביארו בירושלמי דכיון שכתוב בו ברכה מותר להערים וליפטור מחומש, אבל בהקדש אסור, ואדרבה תנן בערכין כ"ז א' שהבעלים קודמין מפני שהם מוסיפים חומש, אבל כאן לא קתני לשון לכתחלה שמותר להערים, דבאמת אין ראוי

להתם דלא שייך להקשות מנלן דמערימין כמו מנלן דמברכין], אלא שלא רצה לשנות ד"ז כהנהגה הראויה.

ומיהו מהא דאמרינן עולה אין שלמים לא, והרי גם אם הי' אומר שלמים הי' חל שלמים ופקעה הבכורה, ומשמע מזה דלעולה הוי לכתחלה, (שג"ז בכלל מצות קדש לי כל בכור), ועמש"כ בזה לקמן סק"ב, ולשון הרמב"ם לפיכך יש לו לומר מה שבמעיה כו' משמע קצת לכתחלה, ובפיה"מ כתב שתחבולות ההיתר תקרא הערמה והאיסור תקרא מרמה, ועי' ביצה י"ז ב' שבת קל"ט ב' דמשמע שההערמה אינה היתר גמור, ועי' לקמן סק"ז דקצת משמע בברייתא דשרי, והיינו שהמצוה קדש לי כל בכור, וכל שמקדישו שפיר דמי, ואין זה מעיקר מתנות כהונה לומר שנוטל להם את חלקם, והר"ז כמו גזל הגר, שמוכן דשרי להפקיעו.

וכיצד דקתני, לאפוקי הקנאת אוזן לנכרי כדאמרינן בכורות ג' ב' דכלו חיותא דרב מרי, ולאפוקי עם יציאת רובו כדלקמן כ"ה א', ולאפוקי שלמים כדאמרינן בגמ', ולאפוקי דלא מהני להתנות קודם שנתעברה.

שם מבכרת שהיתה מעוברת, בקדושין ס"ב ב' נחלקו רבה ור"י בשיעור שמועיל לקדש עובר לראב"י, והתם מיירי לענין שיחולו הקדושין כשתלד, דלא שייך ענין קדושין בעובר, אבל כאן מיירי דוקא באומר שתחול הקדושה מיד קודם שיוולד, ולכן אין זה ענין דלשלב"ל, שהרי מקדש אותו מיד, ויכול להקנות חלק בולד מיד לכו"ע, שאינו מדבר על העתיד כלל.

מיהו צ"ב ממתי חל קדושה על הולד, האם משעת יצירה, שהוא כמו ארבעים יום באדם, או דוקא משהוכר עוברת, ונראה שאין מקום להצריך שיוכר עוברת, שסברא זו נאמרה לענין דשלב"ל דליכא גמ"ד קודם לכן, אבל כשמקנה מיד חל מיד, ואפי' קודם מ'

יום בשפחה יכול להקנות העובר לאחר מעכשיו, אבל בקדשים כ"ז שאינו בגדר יצירה אינו ולד אלא מיא בעלמא, [ורא' לזה מדקתני אם זכר וקודם יצירה לא הוחלט שהוא זכר, עי' ברכות ס' א'], ומשנקרא עובר חל קדושה מיד, דכיון שהשיעור של הקדשה במבכרת הוא כמו למ"ד במעי אמן הם קדושין, ולמ"ד במעי אמן ודאי מסתברא דמשעת יצירה הוא וכמבואר חולין פ"ט ב', שהרי המציאות שהם עובר של קדשים מקדשתן, וממילא ה"ה דחל הקדש במבכרת מיד, וא"צ הוכר עוברת, (שו"ר בספר אאמור"ר זללה"ה דלמ"ד ממעי אמן הם קדושין כל משהו המתהווה חשיב כגוף הבהמה וכפיטום דמי, ולפ"ז י"ל שמיד דינו כחלק מהבהמה ואף קודם יצירה אם שחטה אסורה לזרים, שו"ר ברש"י י"ז א' ד"ה ואלבא שכתב דקדשי קודם יצירתן, וכן לשון רש"י כ"ה א' ד"ה הא משעת התחלת יצירתה כל פורתא ופורתא קדיש), ועמש"כ בזה לקמן סק"ז וסק"ב.

שם ילדה זכר יקרב עולה, משמע שא"צ להקדישו לעולה, ולבר פדא לעיל י' א' למקנת הסוגיא אם האם תמימה אפשר להקדיש גופו לעולה, ואם היא בעלת מום מקדיש העובר לדמיו, ובשעה שנולד נעשה מאליו עולה, כדין הקדיש זכר לדמיו דאיהו גופיה קדוש קדוה"ג כדאמר רבא לעיל י"א ב', וכ"כ תו' י' ב' ד"ה כי, אבל רש"י שם ד"ה קדושת כתב שימכרנו כו', ומבואר שאינו נעשה מאליו קדוה"ג, וצ"ע.

הקשו תו' לעיל י' ב' ד"ה ואזדא, איך מותר להקדיש עובר, הרי אפי' משנולד אסור להקדישו עד ליל שמיני, ותיצרו דבמעי אמן ילפינן מקרא דבכור דמותר להקדישו, ובשטמ"ק שם מבואר היטיב, ויש לפרש הטעם משום דבנולד ראוי להשאירו עם אמו, ובהקדש הוא כמסלקו מאמו, אבל בולד במעי אמו אין פירוד במעשה ההקדש, ומשהוקדש

בהיתר תו לא חיישינן על התוצאה, שהוא כבר הקדש משולד, כמו כל ולדי קדשים שקדושים במעי אמן או בהוייתן שלא הקדישן במעשה המוציאן מיד אמן, וגם לא ניכר פגם של מחוסר זמן, כ"ז שנראה כחלק מאמו, וכדחזינן שקדוש קדוה"ג אפי' בע"מ, עסק"ו, ועוד דכל המקדיש עובר במעי אמו, אין לו אפשרות להמתין עד שיוולד, שהרי ישנה דינו בלידה בין בבכור בין בהקדש, והאיסור נאמר כשיכול להמתין, ולפ"ז באינה מבכרת של חולין ראוי להמתין, ול"מ כן, (ואין לומר דעובר חשיב ראוי אגב אמו, שהרי הוא מקדישו לעולה, ושוב אינו יכול להקריבו אגב אמו ולר' יוחנן גם בקדושת אמו הוא קרבן בפ"ע ולא מדין ולד).

רש"י ד"ה מערימין להפקיעו מכהן ולהפרישו לחובתו, וכ"כ רש"י לעיל י' ב', וה"ג מסתברא דכיון שאמו חולין הר"ז בא מן החולין, ויש ללמוד מסתמות המשנה דאף בבהמת הקדש, כיון דבהוייתן הם קדושים הרי הוא עכשיו חולין, וכ"מ לקמן כ"ה ב' דלמ"ד בהיותן הן קדושים אם שחט את אמו לחטאת העובר נאכל לכל אדם דהו"ל חולין וניחא שהשווה התנא דין הקדש לחולין, דאף אם חייב שלמים יקרב שלמים דומיא דסיפא, ועי' פסקי תו' אות י"ג, וכוונתם שמשנעשה בכור אינו יכול להקדישו לעולה, ואין בזה חידוש רק לבאר למה הוא ממהר להערים, והדרשא מתפרשת שמשיבוכר לא יקדישו לקרבן אחר.

ב. שם ואם נקבה זבחי שלמים כו', הלשון משמע דאמבכרת דרישא קאי, והקשו בגמ' הרי א"צ להקדיש השלמים כדי להפקיע הבכורה, ותירצו דאתיא לבהמת הקדש, ויש לעי' למה שנה התנא באופן זה דמשמע דארישא קאי, ונראה דמזה דייקנין בגמ' עולה אין שלמים לא, דכיון דלא קתני מה שבמעיה של זו אם זכר עולה או שלמים לאשמועינן שאת הזכר ג"כ יכול להקדיש לשלמים, ש"מ דרק נקבה שרי לזבחי שלמים, מפני שממעט

בקדושת הבכור שנאכל לכהנים ושלמים נאכל לבעלים, [ואע"פ ששלמים קודמין לבכור כדתנן זבחים ב' א' פ"ט א', מ"מ לענין קדושת גופו הרי שלמים נאכל לבעלים ובכור לכהנים, וחשיב שמגרע בקדש לי כל בכור, שו"ר ברש"ש שנתקשה בזה], שו"ר (בספר אאמו"ר זללה"ה שפי' כן במתני'), דבבהמת הקדש שרוצה להפקיע הולד צריך להתנות גם על הזכר, ושפיר נקט ליה כהמשך לרישא כיון דמיירי באמר תרויהו, (ולפ"ז מוכח במתני' דמציעתא בהקדש, וסיפא בחולין, מדקתני תרי זימני אם זכר עולה ואם נקבה זבחי שלמים, ועי' לקמן סק"ג מש"כ ע"ד התו' בזה).

למאי דמוקמינן ד"ז בבהמת הקדש מבואר כאן דולדות קדשים בהוייתן הם קדושים, דאי במעי אמן הרי קדמה קדושת אמן ואינו יכול לשנותה, שו"ר ברש"י בגמ' שכתב דקמ"ל דולדות קשים בהוייתן הם קדושים, ויש לעי' א"כ למה תלו בגמ' ד"ז בדרשב"ג, הרי גם לת"ק מוכח כן, [אח"כ ראיתי בתו' ד"ה קסבר ובשטמ"ק הנדמ"ח בביאור לשונם, שכתבו דה"ה דהו"מ לדיוקי מרישא], ואפשר דכיון דלא מפרשא בהדיא בבהמת הקדש ומשמע סתמותה דאמבכרת קאי, שו"ר בספר אאמו"ר זללה"ה שכי"כ, והביא דרש"י [ותו' בזבחים] פירשו דכולה מתני' רשב"ג היא, ודייקו מסיפא דמפרשא טפי, דמשמע שבשום ענין לא חיילא קדושה שו"ר בחולין פ"ט ב' דאיסור גיד ואיסור מוקדשין בהדי הדדי קאתי דהיינו משנוצר מציאות גיד, ומסקנא דקדשים קדים לגיד עי"ש, ואפשר עוד דברישא הו"מ למימר כגון שאמר קודם שנוצר הולד, וחל הקדשו קודם להקדש שמכח הקרבן, [ולא שהאמת דשייך כן אלא דהו"מ למידחי הכין], אבל מהא דארשב"ג אין קדושה חלה עליהן לעולם, שמעינן שלא חל כלל במעי אמן.

יש לעי' למה בבהמת הקדש התיירו להקדישה לשמים, ורש"י פירש בחטאת שרוצה

שימות, ועמשה"ק אאמו"ר זללה"ה שם ע"ד הרמב"ם.

ג. **הקשו** בתו' ד"ה אם דנמצא דמתני' רישא וסיפא בחולין ומציעתא בהקדש, והקושיא למה שנה התנא בסדר זה, [אבל משה"ק מ"ט לא משני דמתני' בבהמת חולין צ"ב דפשיטא שאפשר להקדיש עובר לשלמים, והו"ל משנה שא"צ], והתשובה לזה דרישא דמתני' מיירי בכיצד מערימין בבכור, וכיצד מערימין בהקדש, ובתור הכי מיירי בנדון כשנולדו שנים מה דינם, ואין זה ענין למערים, כי בכל בהמת חולין שייך נדון זה, ואין שום ענין שישנה התנא ד"ז בבהמת הקדש ובמערים, כיון שהנדון איך להתנהג בשנים הוא נדון בפ"ע, ואינו ענין למערים, כך מתבאר ממ"ש אאמו"ר זללה"ה בס"ב סק"י בביאור סדר הבבות במתני'.

ולפ"י שם דבבא דואם נקבה זבחי שלמים דמוקמינן לה בהקדש, מיירי כגון שאמר אם זכר עולה ואם נקבה זבחי שלמים, דהא מיירי כשרוצה להפקיע הולד מהקדש, ומן הראוי שיתנה על שני הצדדים, ומשו"ה קתני לה כהמשך למבכרת דרישא, לפ"ז נמצא שכתוב במתני' תרי זימני אם זכר עולה ואם נקבה זבחי שלמים, וזה מוכיח דרישא בהקדש וסיפא בחולין, וגם בבא השלישית דילדה זכר ונקבה בחולין, ולא כדמשמע בתו' דרק בבא דשני זכרים בחולין, וכן מוכח דבכולהו בבי לא קתני מה אמר המקדיש, ולכן הג' אופנים נסמכין על האמירה של אם זכר עולה ואם נקבה זבחי שלמים, וש"מ שכל הג' בבי בבהמת חולין מיירי.

ולפ"י אשמועינן בבהמת הקדש דמערימין אף בשלמים, ואין חידוש לאשמועינן בה דין ילדה זכר ונקבה, ולכן קתני בה רק דין ילדה שלמים, אע"פ שמדובר כשאמר אם זכר ואם נקבה, ובתור הכי קתני עוד פעם אם זכר

להציל הולד שלא ימות, דבאמת אין רצון התורה לקדשו למיתה, אלא שבהכרח א"א להקריבו ודינו למיתה, ושפיר שרי להפקיעו, [מיהו סתמות המשנה בכל הקדשים, וכ"ה ברמב"ם], אבל באמת יש לומר דסיפא רק בדיעבד מהני, ואין ראוי לכתחלה כלל להפקיע דין ולדות קדשים, אפי' לעשות מולד שלמים עולה, כיון שבהמת שלמים מגדלת עולה, ויש בזה הפקעה ממה שהיא באמת, אבל במבכרת הכל חולין, ואינו מפקיע הקדושה, רק גורם שלא תחול, ובזה אמרו דמ"מ אין ראוי למעט בקדושת הבכור שנאכל לזרים, ולפ"ז אין ראוי להקדיש עובר של חטאת לקדושה אחרת ולהפקיעו ממציאותו.

בעיקר הקושיא למה בהקדש התירו לעשותו שלמים [אם נימא דמותר], י"ל דבהקדש אם אמר מתחלה הולד שלמים (או חולין ואח"כ יעשהו שלמים), ואמו חטאת הרי לא הפקיע כלום, וה"נ אם שינה הסדר לא מנעו ממנו להקדיש הולד כעת, אבל בבכור התורה הקדישה ולד המבכרת, והוא מפקיע מהולד קדושת בכורה, ואין ראוי למעט ממה שהקדישתו תורה, דכתיב קדש לי שיהא לכהנים ולא לזרים, שו"ר בספר אאמו"ר זללה"ה שנסתפק בזה מה"ט אם יש לאיסור להוריד ולדות קדשים מקדושתו, ולפמ"ש דאין ראוי לקבוע בקדשים דבר שונה מסדרי התורה, אף לעילויי אסור, ואם מותר לעילויי י"ל דלהורידן ג"כ שרי, שאין זו הפקעה.

והרמב"ם בפ"ד הי"ב כתב שאינו יכול לומר זבחי שלמים שאינו יכול להפקיע אותו מקדושתו כדי ליהנות בו, [ואינו יכול ר"ל אינו רשאי לכתחלה, אבל בדיעבד ודאי חל ק"ו מהקדש, ומשמע קצת דשרי לכתחלה, עי' לעיל סק"א בזה], ומשמע שהאיסור מפני הפקעת מתנות כהונה, ולפ"ז בקדשים אין איסור זה, שאין ענין לחטאת בולד כדי

ויש לעי' מה הדין אם אמר אם זכר שלמים ואם נקבה שלמים, דבכה"ג הרי יכול למכור השניה לחייבי שלמים, או"ד כיון שהזכיר הקדש על זכר והקדש על נקבה קדשי תרוייהו, וכתב אאמו"ר זללה"ה בזה בס"ד סק"ז דכיון שחל הקדש כשאמר אם זכר שלמים, א"כ הזכר בודאי שלמים דידיה, וא"כ י"ל שלא נתכוין להקדיש את הנקבה כלל, והרי היא חולין גמורים, ואם אמר אם נקבה שלמים ואם זכר שלמים הרי הזכר חולין, ואכתי יש לדון באמר בין זכר בין נקבה יהא שלמים.

ובספר אאמו"ר זללה"ה שם ביאר דעולה ושלמים הו"ל כשני בנ"א לאחד אמר אם זכר יהא שלך ולאחד אמר אם נקבה תהא שלך, וילדה זכר ונקבה דחייב ליתן לכל אחד את שלו, ואינו מפסיד במה שנולד עוד אחד, וה"נ אע"פ שעולה ושלמים לגבוי סלקי, וכחד אדם חשיב, מ"מ חל על כל אחד חיוב, ואפי' אמר אם זכר שלמים ואם נקבה שלמים, יתכן דכשני בנ"א דמו, כיון שמיד חלה הקדושה על הזכר, וכשחזר ואמר על הנקבה דיינינן לה כהקדשה נוספת.

ונראה דסתמות הדברים מתפרש כן, שאף בזכר שלמים ונקבה שלמים שניהם שלמים, וול"ד לההיא דב"ב קמ"א ב' דזכר ונקבה לא קאמר, דהתם תאומים מילתא אחריתי, וקושיית הגמ' שבתאומים תלוי לפי הענין, דלפעמים כונתו שיטול מאתים ולפעמים רק מנה, ולפעמים כלום, ואין כונת הגמ' דסתמא אינו שמח בתאומים, אלא דכיון שלא אמר צריך לדון לפי הענין, ומשני כגון שאמר שמנה יטול וקמ"ל לאפוקי מאתים, דכיון שהזכיר שניהם חיילי תרוייהו, ובשני זכרים כיון שלא הקדיש אלא אחד הרי השני חולין.

שם גמ' אמרי אי בהמה דהקדש כו' אידך נהוי בקדושתיה דאימיה, משמע דלא אמרינן דסתמא הקדיש תרוייהו, דאפי' אם

ואם נקבה משום דמיירי בחולין וכשאין כונתו להפקיע רק להקדיש ולד אחד.

נראה דמתני' מוכחא דסיפא בהקדש ולא במבכרת מדלא קתני ברישא אם זכר עולה ואם נקבה זבחי שלמים ילדה זכר יקרב עולה ילדה נקבה תקרב שלמים, ומדפלגינהו בתרי בבי, ש"מ שענין אחר הוא, שברישא לא אמר ואם נקבה, וערמב"ם פט"ו ממעה"ק ה"ח שכתב כל דיני המשנה באמר אם זכר עולה ואם נקבה שלמים, ומפרש אח"כ בנוולד אחד ובנוולדו שנים, אבל במבכרת מייר רק בנוולד אחד, ועי' סק"ה.

ד. **שם** במשנה אם זכר עולה ואם נקבה זבחי שלמים, מכאן כולה מתני' בבהמת חולין, דלא מיירי במערים אלא במקדיש, וכך היתה אמירתו בכל התלתא בבי, אם זכר כו', ומפרש התנא כשאמר אם זכר ואם נקבה, מה הדין בנוולדו זו"נ ומה הדין בשני זכרים ושתי נקבות, ובגמ' הוכיחו כן מבבא דשני זכרים, אבל ממילא מוכח דכולהו תלת בבי בחולין מיירי וכמשנ"ת סק"ג.

שם הזכר יקרב עולה והנקבה תקרב שלמים, יש לעי' הרי לא נתכוין להקדיש שתי בהמות, כדחזינן בסיפא דילדה שני זכרים שרק אחד מהן עולה, וה"נ אע"פ שהזכיר ואם נקבה זבחי שלמים היינו אם מעוברת רק נקבה, וי"ל דכיון שע"כ שניהם יקרבו למזבח, א"כ האפשרות לקבל דמי חולין מאחת מהן הוא ע"י שנמכור לאחר שהוא חייב או עולה או שלמים, והוא לא ידע ידי חובת איזה מהן יצא, וכן הבהמה לא ידעו למי העולה ולמי השלמים, ואין דעת אדם להקדיש כן, וגם אין דעתו שתהא חציה עולה וימכור חציה ויקריבנה בשותפות, לכן בהכרח הוא מקדיש שתיהם במוחלט, ויש לדחות דיכול למוכרה למי שרוצה להתנדב קרבן ויהא לו זכות של עולה או שלמים.

שניהם עולה, ומפשטות הגמ' בהקדש יש ללמוד שלעולם אין שנים נעשין עולה, וא"כ מתני' מיירי רק בנולד אחד, דאל"כ ישאר ספק בכור ספק עולה ולא יוכלו להקריב שניהם, שהרי לא התנה בהדיא על הראשון.

ש"י בספר אאמו"ר זללה"ה ס"ב סק"י שכתב דאם מקדיש זה שיצא ראשון נחית לדין ברירה, כמו לאיזו שתצא בפתח תחלה גיטין כ"ה א', ועוד שהרי לא נתן לבו לשנים, ולכן לא שייך לומר שחשב על הראשון, ונקט שם דאח"כ בבכור שניהם לא יקרבו, דהו"ל ספק בכור ספק עולה, ומתני' מיירי דוקא בנולד אחד, ולפ"ז מה שאמרו בגמ' בבהמה דהקדש אידך ניהוי בקדושתיה דאימיה לא משכח"ל בהיתר הקרבה, רק שירעו עד שישתאבו, ועמש"כ בזה לעיל סק"ד.

ענין הקדושה בשני זכרים הוא כמקדש ארבעים מתוך שמונים, או אחת משתי נשים, שיש כאן קדושה ודאית על אחת מהן, דלא שייך לחול על שתיהן חצי, ואין לדבר הכרע בעולם, (ויתכן שיש בזה אמת מי נקבע, אבל אין זה מדעת האדם רק כלפי שמיא גליא בלי אפשרות בירור בעולם).

שם והשני ימכר לחייבי עולה, יש לעי' והא בעי סמיכה, ודוחק לאוקומה בקרבן נשים, דמתני' לאיש נאמר שיכול לנהוג כן, ושמא כיון שמתחלת הקדשו לא נראה לסמיכה לא החמירו, לחייבו להקדיש את השני, וא"כ צריך למכור העולה לאשה, (או דלגבי הלוקח ג"כ יש לחלק כיון שלא נראה לסמיכה מתחלה, ודוחק), ואם באנו לדחוק בקרבן נשים ה"פ דאחד יקרב והשני ימכר, בקרבן נשים, ובקרבן אנשים שניהם ירעו ובדמי האחד יקריב ודמי השני חולין, דהיינו שעיקר הדין שוה באיש ואשה, לענין חלות הקדושה, שו"ר בספר מרן זללה"ה בכורות סי"ח ס"ק ט"ז שכתב דצ"ל בקרבן נשים, וכ"כ אאמו"ר זללה"ה בתמורה ס"ג סק"ב.

דעתו כן, מ"מ בלשונו לא הקדיש אלא אחד, [מיהו עי' לקמן סק"ה במבכרת אם מקדיש שני הזכרים], ולכן אפי' אם הקדיש עובר דחטאת כדפרש"י, מ"מ אין שניהם עולה, מיהו קשה דא"כ ימותו שניהם דולד חטאת למיתה אזיל ולא הרויח כלום, ולשון הגמ' היאך דאקדיש עולה ליהוי עולה משמע שראויה להקרבה, וזה לא יתכן בחטאת, מיהו קרבן נקבה ליכא אלא חטאת או תודה ושלמים, וכיון דקאמר ואם נקבה זבחי שלמים משמע דלא מיירי בשלמים, אא"כ נימא דלחובתו קאמר, ובכלל הקדש שהוא שונה מקדושת הולד אם נולדו שנים ירעו עד שישתאבו ויביא בדמיהם קרבן מבורר.

ונראה דלא נחתו בגמ' להאריך בזה, כיון דפשוט דבחולין מיירי, [שהרי אין חידוש בהקדש טפי בכה"ג וכמשנת' לעיל], ולכן הקשו על הדין השנוי במשנה דהשני ימכר לחייבי עולות שזה לא יתכן בהקדש, ואמנם הו"מ למיפרך דאי בחטאת שניהם ימותו, וגם יתכן דבחטאת כונתו שיהיו שניהם לעולה, אע"פ שי"ל דהוי דברים שבלב להקדיש שניהם לעולה, וזה תלוי בדין מבכרת שכתבנו לקמן סק"ה, ומפשטות הגמ' נראה שאינו מקדיש שנים.

ה. **שם** במשנה אם זכר עולה ילדה זכר יקרב עולה, ברישא מתפרש הנקבה חולין היא, ויש לעי' ילדה שני זכרים מאי, שאם מקדיש רק אחד א"כ השני ספק בכור, ואם מקדיש את הראשון כלשון רש"י בגמ' ד"ה אי וכן ברגמ"ה ד"ה סיפא אתאן עי"ש תרי לישני בד"ז, וכן בשטמ"ק שם הביא שתי הלשונות שברגמ"ה אם מתחלה מקדיש אחד ולא ידעין הי מיניהו או שמקדיש את הראשון אלא שלא ידעין הי נפק ברישא, מיהו אין רמז בגמ' שלא ידענו מי יצא ראשון, והול"ל הראשון עולה והשני חולין ולמה צריך למוכרו לעולה, וא"כ במבכרת יש לפרש שמקדיש

בהדיא), ועי' ב"ב ק"מ ב' דמייתי מדרשב"ג דבריה הוי.

שם קסבר רשב"ג ולדות קדשים בהוייתן הן קדושין, פרש"י נכ"ה בשטמ"ק ובתוד"ה קסבר], דכיון שהם בעלי מומין אין קדושה חלה עליהן, ולפ"ז ה"ה בולד בע"מ שלא חידשה בו תורה דין ולדות קדשים, ויכול להציל ולד חטאת ממיתה כשיעשה בו מום בזמן הלידה באזנו או בשפתיו, והדברים סתומים דלא משמע דפליגי נמי בדין ולדות קדשים שהם בע"מ.

וביותר קשה דלפ"ז המבכרת שאמר שמה שבמעיה יהא עולה וילדה זכר בע"מ ישאר בדין בכור בע"מ, שהרי אין קדושה חלה על בע"מ, ובודאי שפשטות המשנה שבכל ענין יצא מתורת בכור, (ודוחק לומר דברישא במבכרת דעתו גם על בע"מ שיהיו דמי עולה, דא"כ תחול גם על טומטום), ותדע דהא לבר פדא י' ב' מתפרשא מתני' בקדו"ד וא"כ לדידיה בע"מ נמי יצא מתורת בכור, ואטו לר' יוחנן הוי בכור.

ולכאורה נראה דהא דאין קדושה חלה על טו"א היינו בגלל שאינם בכלל זכר ונקבה, ואף במה שקדשה תורה ולדות מקרא דאם זכר לעיל י"ז ב', הרי נאמר זכר ונקבה בקרא, ואין טו"א בכלל, גם לא לענין דמים, וזהו עיקר דברי רשב"ג דטו"א בריה נינהו ואינם בכלל ספק זכר ספק נקבה, כדמייתנין ליה ב"ב ק"מ ב'.

ולפ"ז בבע"מ חיילא קדושת דמים על הולדות, ואפשר דחשיבי קדם הקדשן את מומן, כיון שהוקדשו בתורת עובר, והרי אין איסור להקדיש עובר, אף לצד שיש בו מום, א"כ מתפרש הפסוק שמקדישין אותו קדוה"ג, וכמו שמקדישין מחו"ז בעובר, דמצב של עובר הוא נעלם, ואין דנין בו ע"ש העתיד, אלא בהוה יש קדושה על עוברין, שהם נפש ששמו עובר, וכיון שהכל נעלם אין

שם ילדה טומטום ואנדרוגינוס רשב"ג אמר אין קדושה חלה עליהם, לכאורה הכונה דטו"א בריה נינהו, ולא הוה בכלל זכר ונקבה כלל, ולמ"ד טומטום ספיקא הוי הר"ז ספק עולה ספק שלמים, ומדקאמר אין קדושה חלה עליהן, ולא קאמר הרי הן חולין, ש"מ דבשום דוכתא לא חל קדושה עליהן, וע"ז הקשו בגמ' דתיחול עלייהו קדושת אמן.

ו. כ"ה א' אמאי אין קדושה כו', הגר"א מחק תיבות אלו, משום דמסיים עלה דאי ס"ד ממעי אמן, ואם זה יישוב לקושיא אמאי אין קדושה חלה עליהן, אין מקום לסיים דאי ס"ד כו', ונראה דסגי למחוק תיבת אמאי, ולשון אין קדושה חלה עליהן, זהו העתק המשנה, וכ"נ ברש"י.

מה שפירש"י דרשב"ג קאי נמי אמציעתא צ"ע, דאי רשב"ג אמתני' לחוד קאי, הר"ז מתפרש שמכח אמירתו זכר ונקבה לא חלה קדושה על טומטום ואנדרוגינוס, וא"כ באמר ואם נקבה זבחי שלמים הא דאין קדושה חלה על טו"א מכח אמירתו היינו מפני שאינם בכלל הלשון ואם נקבה, ואפי' ספק נמי לא הוי כמ"ש תו' דאין דעת המקדיש אלא לודאי נקבה, אבל לענין הנדון של הקדושה שמכח אמו בלא אמירתו בזה אין שום משמעות מדברי רשב"ג, דודאי עיקר דבריו על בהמת חולין דסיפא לא מיתוקמא בהקדש כדאמר בגמ', [וע"ע סק"ד מ"ט לא מיתוקמא בהקדש], וע"כ דדייקו בגמ' מדקאמר אין קדושה חלה עליהם, ש"מ שבשום מקום לא חלה קדושה עליהם מדלא קאמר הרי הן חולין, וא"כ א"צ לאוקומי דקאי אמציעתא, אלא מעיקר לשונו דלא חיילא קדושה עלייהו כלל, ובאמת אין מקום לכולל דברי רשב"ג אמציעתא, לא במשמעות המשנה, שהרי כבר שביק תנא לדינא דבהמת הקדש, והן מעיקר הענין שהנדון שתחול קדושה על טו"א שייך רק בסיפא מכח ממ"נ מפני שאמר אם זכר ואם נקבה, (ועי' סק"ד בזה, ומ"מ לא קתני

בהם חסרון דבע"מ ומחוז", [שו"ר בשטמ"ק לעיל י"ט ב' בתור"ה אף סברא כזו, וכן בשטמ"ק זבחים י"ב א' לענין מחוז, ומה שהזכירו חולין ע"ה א' מידי דהוי אמחוז אינו ענין לכאן, דהתם לענין חלב משיצא לאויר העולם הוי חלב גמור, וקאמר רק טעם למה לא הצריכה תורה להקריב חלבו של עובר].

ובזה מיושב הא דאר"ז בכורות י"ד ב' דולדות קדשים שהם קדושים קדוה"ג אפי' בבע"מ, הואיל וקדושים אגב אמן, ובפשוטו אתיא אף למ"ד בהוייתן הן קדושין מדסתמו בגמ', ולא משמע שהקושיא בסתמא רק למ"ד במעי אמן הן קדושין, וש"מ שמום של העובר אינו מונע ממנו ליחשב קדוה"ג שהומם, ואפשר שזה נלמד מבכור שקדוש במומו, מיהו אף במעשר מצינו כן, וש"מ דשייך קדוה"ג בבע"מ, ובזבחים קי"ד א' מבואר דאתנן ומחיר וכלאים ויוצא דופן חשיבי ראויין לבא לפתח אהל מועד אגב אמייהו, אף למ"ד בהוייתן הן קדושים, וכ"ש שיש לומר כן בבע"מ שאין המום ניכר במעי אמן, ולפ"ז הרי הם קדושים קדוה"ג לכו"ע, ואם נולדו לאחר שהוממה אמן צ"ע.

וטומטום ואנדרוגינוס שאני שאינם בכלל אם זכר אם נקבה, וכמשנ"ת שאין בהם שום קדושה מכח ולדות, ואף לא קדו"ד, שו"ר בספר מרן זללה"ה סל"ב סוסק"ו שכתב דאף לדעת תו' דטומטום וכיו"ב לא קדשי למ"ד בהוייתן הן קדושים, מ"מ בע"מ קדושים קדוה"ג ודינם כקדם הקדשם את מומן, ולפמש"כ זהו דין מיוחד רק בטו"א דמימעטי מקרא דלא מרבה אלא אם זכר אם נקבה, וכ"כ מרן זללה"ה שם סוסק"ט בשם תו' יבמות פ"ד א' ד"ה לא.

ובספר אאמו"ר זללה"ה ס"ג סק"ו אזיל לשיטתו דרישא דסיפא דאם זכר עולה

אם נקבה זבחי שלמים ילדה זכר ונקבה כו' מיירי בבהמת הקדש, שהרי רק בבא דשני זכרים אוקמוה בבהמת חולין, ועי"ש ס"ב סק"ז דמסיק שהדין אמת גם בבהמת חולין, וכדעת הרמב"ם, אבל אכתי פשיטא ליה שרק בבא דשני זכרים מוקמינן לה דוקא בחולין, ולכן הקשה דמרישא מוכח דבהוייתן הן קדושים, ולמה הוצרכו בגמ' להביא מדרשב"ג, [אבל רש"י ותו' הביאו רק מבבא מציעתא דואם נקבה זבחי שלמים דמוקינן לה בהקדש, אבל רישא דסיפא כולה בחולין מיירי], והוכיח מזה דטו"א לא קדשי אגב אמן כלל והם חולין, וד"ז אמת גם לפמש"כ דמתני' רק בחולין מיירי, דמ"מ מדרשב"ג שמעינן שאין קדושה חלה עליהן בשום ענין, אלא שנקטנו דבע"מ לא דמי לטו"א, וכמשנ"ת.

ז. **שם** הא תפסתינהו קדושה דאימייהו, יש לעי' מאי קושיא הא תחלת יצירתו הוא טומטום או אנדרוגינוס, ולא קדשה תורה אלא זו"נ כדכתיב אם זכר, ורש"י פי' דמשעת התחלת יצירתה כל פורתא ופורתא קדיש, ולעיל י"ז א' ד"ה ואליבא כתב רש"י דקדשי אגב אמן קודם יצירתן, ובשטמ"ק שם בשם תו' ביאר דחשיב קדוה"ג אגב אמן.

וביאר אאמו"ר זללה"ה בס"ב סק"י דלמ"ד במעי אמן הן קדושין הרי הולד כפיטום אמו דמי, ולפ"ז נראה דקרא דאם זכר אשמועינן שהולד נעשה כאמו וכיך אמו דמי ליחשב גוף הקרבן, ומכח זה כשנולד הר"ז כגוף אחד שנחלק לשנים, ולא קידשה את הולד כמו הקדש פה שעושה האדם למ"ד בהוייתן הם קדושין, אלא שאמרה תורה שולדה כמוה בתורת בשר, ומ"מ כשנעשו שני גופין לא בטלה ממנו קדושה זו, אע"פ שעדיין לא הי' קדוש כנפש בפ"ע, וגם למ"ד בהוייתן הן קדושין, מצינו זבחים קי"ד א' דחשיב העובר ראוי לפתח אה"מ אגב אמו.

שם יכול לא יקדישנו בבטן ת"ל אשר יבוכר כו', מבואר דהי' מקום לומר שלא יקדישנו בבטן אע"פ שהוא חולין, דהא ידעינן שאינו קדוש אלא משיבוכר דהיינו בפטר רחם, ומ"מ הי' מקום לאסור הפקעת הקדושה, אע"פ שע"כ תחול הקדושה שהרי הוא חולין, ולפ"ז קמ"ל קרא דשרי, מיהו אפשר שאם הי' האיסור גם בבטן, הי' חל קדושת בכורה בלידה גם על הולד שהוקדש לעולה.

שם משיבוכר לד' אי אתה מקדיש, יש לעי' מהיכי תיתי שיוכל להקדיש בכור לעולה דאיצטריך קרא למעוטה, ואטו איצטריך קרא שלא יקדיש עולה לשלמים, [שו"ר בתו"כ דדריש מהאי קרא שלא לשנות שאר קדשים], ושמא ס"ד דבכור עיקרו להקדישו לשמים, דכתיב קדש לי כל בכור, ואם יעשו עולה נמי שפיר דמי, אלא שאם לא הקדישו יקרב בכבור, ולפ"ז מיירי קרא במקדישו עולה שבא להוסיף על קדושתו של הבכור, דס"ד שאפשר להוסיף עליו אף משנולד, וקמ"ל שרק בבטן שרי, [ולפ"ז נחא טפי מה שאמרו כ"ד ב' עולה אין שלמים לא, מיהו התם בדיעבד ודאי חל גם קדושת שלמים], והרמב"ם בפ"ד הי"א כתב שעובר על לאו כשמקדיש אע"פ שלא חל, והיינו מפני שהמקדיש כוננו לנהוג כפי הקדשו, דלא מיירי באומר פטומי מילי.

ולכאורה משמע דשרי לכחלה להקדישו לעולה, דכיון שסו"ס הוקדש לשמים שפיר דמי, שלא סמכה תורה לפרנס הכהנים מבכורות, אלא שנתנה להם כל המקודש לד', ויכול שפיר להקדישו לד' בענין אחר, דמשמע שמה שס"ד להתיר משיבוכר, והתם הטעם מפני שמוסיף בקדושה, זהו מה שהתירה תורה בבטן, וכן יש לדקדק מבעיא דרב עמרם שסבר שאין כ"כ דברי מי שומעים כשמקדישו לשמים.

שם יכול אף ולדי כל הקדשים כן ת"ל אך חלק, לפ"ז יש כאן פסוק מפורש ללמדנו

שולדות קדשים במעי אמן הן קדושין, דלאחר שכבר למדנו מאם זכר שהם קדושים, אתא קרא למימר שהם קדושים במעי אמן, ומשמע מזה דמאן דלא ממעט להו מאך, סבר דולדות קדשים כבכור, דבמעי אמן חולין ניהו, וכ"מ לקמן ב' שהם נאכלין לזרים כחולין, וכ"מ זבחים קי"ד א' דחל עליהו אתנן, ונראה הטעם מפני שקדוה"ג אין בה ענין של ממון, וכיון דלא מצי למיחל עליהו קדוה"ג, שרק בהוייתן קדשתן תורה, הרי הם נשארין חולין, ולא שיך גידולין אלא בבדה"ב שענינו רכוש, וא"ת דילמא אתי קרא לומר שאסור להפקיע קדושת הולדות, ותירץ אאמו"ר זללה"ה בס"ב ס"ק י"א שזה לא מסתבר, שהרי אין ענין לתורה שיהיו ולדות קדשים, וזה פחות ממצות התורה בבכור לכהנים, ויש להוסיף שגם בבכור לא אמרה תורה את ההיתר, רק את הדין שחל ההקדש, ולכן גם בקדשים מתפרש החידוש בדין אם הוא חל, ולכן מפרשין שהם קדשים ולא חל הקדשו, ועמש"כ לעיל ד"ה שם יכול, ועמש"כ לקמן ס"ג סק"ז, שאם עובר ירך אמו הוא י"ל שאין ראוי להכניס בו שתי קדושות.

ובזבחים צ"ח א' יליף מאשם דולדות קדשים בהוייתן הם קדושים, ולפ"ז יל דמ"ד במעי אמן הם קדושים לא יליף לה מאך, רק פשיטא ליה דאין דנין מאשם שהוא זכר, כדאמר התם דהו"ל אפשר משאי אפשר, ואך מיעוטא הוא שלא נחדש מכאן להתיר הקדשת עוברין של קדשים, ובשטמ"ק אות ו' כתב דמיהיו לך ילפינן בהוייתן יתקדשו, [שו"ר בתו' זבחים צ"ח א' דתנא דיליף בחולין ע"ה א' מאשם שאין מקריבין חלבו של עובר סבר במעי אמן הן קדושין, ולפ"ז הו"ל תרי תנאי אליבא דר"א דיליף אפשר משא"א], אבל י"ל דלהאי תנא יליף מאך דבמעי אמן, ובתור הכי יליף מאשם שאין מקריבין את חלבו, ואאמו"ר זללה"ה כתב

כתב אאמו"ר זללה"ה דלצד שהי' חל קדושת עולה עם יציאת רובו, הי' עובר בל"ת דלא יקדיש איש אותו, והיינו דאשכחן לאו באופן שאין זה פטומי מילי, ולפמש"כ הי' נראה דבמקום שחל, ליכא לאו, דהוה מפרשינן שאם הוסיף בקדושתו הר"ז ג"כ בכלל קדש לי, מיהו לבתר דקי"ל דלא חל, הר"ז כלאחר שנולד, ועובר בלאו.

ובולדות קדשים הי' נראה לפמש"כ דפשיטא ליה לרב עמרם דלא חל, שאין לשנות מקודש לקודש, והנדון רק בבכור שמוסיף על קדושתו, שו"ר בספר אאמו"ר זללה"ה שצידד לומר דקדשים קיל טפי שאין עוול בזה שמפקיע שלא יחולו הולדות לקדשים, דאין צורך לתורה בהרבות ולדות לקדשים, משא"כ במתנות כהונה דבכור, ומ"מ נקט דלמסקנא גם בזה אמרינן דברי הרב עי"ש.

שם גמ' עם יציאת רובו כו', בפשוטו חשיבא הלידה בידו כמו קצירה, ובפרט אם מתנה כן בשעת הלידה, ובזה מבואר קדושין ס"ב ב' דכל שבידו דבריו קיימין, וא"ת איך מותר להקדיש מחו"ז, וי"ל דלצד דמהני להפקיע הבכורה, הרי גם אופן זה בכלל הפסוק דדוקא משיבוכר אסור להקדישו, אבל אתה מקדישו בבטן.

דבסברא ראוי לומר דבמעזי אמן הם קדושין, שהרי לכו"ע חל קדושת עולה במעזי אמן, ולמה נחדש בקדשים שהם חולין, ורק בלידה מתקדשין, הרי יותר מסתבר לומר שהמציאות שהם חלק מהקרבת מקדשתן כמו בהקדישן בפירוש, ולכן מ"ד בהוייתן הוא צריך עיקר הפסוק לומר שרק בהוייתן הם קדושים, ויליף לה מאשם כדאמר בזבחים, ובאמת לשון בהוייתן הוא מחודש דהול"ל בלידתן או ביציאתן, וע"כ דסמין אקרא דיהיו לך אלו הולדות כדאמר בכורות י"ד ב', ומזה תפסו הלשון בהוייתן, וש"מ דמהאי קרא מייתי לה, כן ביאר רש"י תמורה י"א א' זבחים קי"ד א' לשון בהוייתן, וכ"כ בשטמ"ק.

ח. **שם** א"ל רב עמרם לרב ששת אמר על הבכור כו', נראה שהספק הי' כיון שמוסיף על קדושתו יותר שפיר חייל, ודכוותה בלקט שמוסיף להפקירה אף לעשירים, ובזה י"ל שאין זה נגד הרב, אבל הא פשיטא ליה דלהקנותו לנכרי עם יציאת רובו לא מהני, כמו למכור את הלקט לאחרים, דזהו ודאי ביטול מצות התורה, ועי' חולין ס"ט ב' במקנה לנכרי רק את השליש הראשון ולע"כ, ומסיק דאף בכה"ג הר"ז כמבטל מצות התורה, אע"פ שרק הוסיף במצות קדש לי, דומיא דלקט שרק הוסיף בהפקר לעניים.

סימן ג

בדיני הקדשת עובר

הגמ' שאפי' לא ידע שהיא מעוברת הדין כן, דדוקא שיירו בהדיא משויר, אבל בסתמא מקדיש כולו, ואף הולד בכלל אמו, וראי' לזה מדלא מוקמינן לקמן ב' ברייתא דמצא בה בן ד' חי בדלא ידע שהיא מעוברת בשעה שהקדישה, ואין זה בכלל הקדישה ואח"כ נתעברה, כיון דאיגלאי מילתא שכבר היה

א. **כ"ה א' אר"י** הפריש חטאת מעוברת וילדה כו', פשטות הדברים שידע שהיא מעוברת, וכיון שהקדיש כולה בסתמא ולא שייר בהדיא העובר, אמרינן שהקדיש שתיהם לחטאת, ולעיל י' ב' הזכירו בגמ' שזהו חידושה דר"י שהוא מתקדש בכלל אימיה כאילו הקדישו בפירוש, מיהו פשטות

מעוברת, ומשמע מזה דסתמא מקדיש כולה, ועמש"כ לקמן סק"ג בזה.

שם מ"ט קסבר ר"י אם שיירו משוייר ועובר לאו ירך אמו הוא, לכאורה חדא מילתא היא דכיון דעובר לאו ירך אמו שייך לשיירו, אבל אם הוא ירך אמו ממילא מתפשטת קדושה גם על הירך הזה, ולעיל י"ט א' הגרסא דעובר לאו ירך אמו [וכן לקמן ב' אלא ש"מ אם שיירו אינו משויר, ור"ל עובר ירך אמו], אלא דשייך שיהא הדין דשיירו אינו משוייר גם אם לאו ירך אמו הוא.

יש להסתפק מה הדין בנוולד זכר אם הוא קדוש לדמי חטאת כיון שהקדיש כולה לחטאת, או"ד אין קדושת דמים חלה בסתמא עם קדוה"ג, [ועי' תו' י' א' ד"ה ואזדא ודברינו לר"י דחילי קדושה על עובר], מיהו לצד זה אכתי יכול להתנות בהדיא אם זכר יהא לדמי חטאת, ויש לדון אם יש בזה איסור הקדשת תמימה לדמים, דבמפריש נקבה לעולה לוקה לפמ"ש תו' ז' א' ד"ה אפי', אבל בעובר י"ל דשרי, כמו שמותר להקדיש בע"מ בעובר, וכמו מחו"ז, שו"ר לעיל י"ט א' במפריש מעוברת לפסח שהאם קרו"ד והולד קדוה"ג לר"א, אליבא דר' יוחנן, אלא די"ל שאני התם שהקדיש סתמא את האם כמקדישי קדוה"ג, ולכן לכל הפחות הולד קדוה"ג, שו"ר בחזו"א פרה ס"ב סק"א שהוא חולין.

נראה דבילדה שתי נקבות ג"כ כולן חטאות, שהרי לא הזכיר ולד בדבריו כבמתני' כ"ד ב', רק אמרינן דבסתמא הקדיש כולה לחטאת, והו"ל כהקדיש גם העובר כאמו, וסתם כולה כולל גם שני עוברים.

שם מותיב ר"א היא שלמים וולדה עולה ה"ז ולד שלמים, לר' יוחנן יש בזה חידוש טפי, דחשיב כהקדיש בהדיא גם הולד בפ"ע לשלמים, אע"פ שהי' בדעתו לומר ולדה עולה, דכיון שאמר סתמא היא שלמים הר"ז כאמר כולה שלמים גם הולד, ואע"פ שלא הי' בלבו

כן, הו"ל דברים שבלב היפך דברים שבפה, (מיהו אם לא ידע שהיא מעוברת י"ל דלא הוי כמפריש כולה), שו"ר בספר אאמו"ר זללה"ה ס"ב סק"ב שכ"כ עי"ש.

שם הר"ז שלמים בעי מיתנא, ונפ"מ שעושה תמורה שאינו בדין ולד שלמים, ונפ"מ לפלוגתא דלעיל י"ח א' בדין ולד שלמים וולד ולד שלמים.

שם אמר רב טבלא בר מינה דההיא הא אמר רב לתנא תני הר"ז שלמים, משמע דרב לאו מכח קושיא קאמר כן, שכך משמעות הלשון בר מינה דההיא שבלא"ה אינה קושיא, ואפשר דרב קיבל לגרוס הר"ז שלמים, שאפי' אם האמת שהוא בדין ולד שלמים, מ"מ לא נחית התנא לד"ז כעת, אלא לומר שתפסתו קדושת אמו, ואפשר שבכלל דבריו שאף לגרסת ולד שלמים מתפרש הרי הולד שלמים, - לקמן ב' מבואר שהקשה כן לפני ר"י ולא מצינו מה השיבו ר"י בד"ז.

ב. שם ב' המשחרר חצי עבדו יצא לחירות גיטו וידו באין כאחת, משמע שהנדון אם מהני זכייתו של העבד לעצמו, אבל ע"י אחרים פשיטא דמהני, כמו שמצינו חצי עבד וחצי בן חורין בעבד של שני שותפין ששחררו אחד מהם, ולשון הברייתא סתום שלא הזכיר ענין הזכיה, אבל לעיל א' דקתני זכתה לו מיושב טפי דקאי בדין הזכייה.

שם ואי אמרת שיירו משוייר ועובר לאו ירך אמו הוא אמאי זכתה לו והתניא כו', מהא דעבד מקבל גט לחברו שמעינן דיש לו כח זכיה מדעתו, אלא שמיד רבו שלו לא מהני דאכתי ברשות האדון קאי, אבל עבד של שני שותפין יכול לקבל גט לעבד של אדון אחד, כיון שהוא מקבל בחלק של האדון השני, כענין שאמרו ב"ב פ"ד ב' חצר השותפין קונין זה מזה, (ונחלקו שם אם דוקא בתוך קופתו), וזהו מה שמבואר כאן דבגטו וידו באין כאחד משתחרר חצי עבדו בקבלתו,

ולכאורה מוכח מדאיצטריך קרא ש"מ דלכו"ע שיירו משוייר, דלמ"ד שיירו אינו משוייר בהכרח הולד נעשה בן חורין, ויש לעי' הרי גם ירך לחוד יכול לשחרר, וה"נ יכול לשחרר כולה ולהשאיר הירך, וי"ל דכיון שכולה בת חורין הרי היא כבת ישראל, וממילא פקע דין שפחה מן הירך, וה"ה מן העובר למ"ד ירך אמו הוא.

ולפ"ז כבר מצינו תנאי דפליגי בדין עובר ירך אמו, דהיינו רבי דהמשחרר חצי עבדו סבר ירך אמו וכדאמר נמי גיטין כ"ג ב', ורבנן וריה"ג דסברי לאו ירך אמו הוא, וכ"כ הרמב"ן חולין נ"ח א' דע"כ מצינו תנאי דסברי כו' יוחנן, וצ"ע לגרסת השטמ"ק שאמרו תיובתא דר"י לבתר דידעינן דרבנן דריה"ג ודאי כותיה, ואף ריה"ג משני כותיה, והרמב"ן שם כתב דלא דוקא הוא אלא כעין תיובתא והלכתא כו' עי"ש, אבל לא מצינו כן אלא כשמעיקרא סתמו בתיובתא, ואח"כ מצאו תנאי ולכן לא שינו מה שאמרו תיובתא, אבל לגרסת השטמ"ק איך אמרו תיובתא, וברמב"ן משמע קצת כגרסא זו שכתב דה"ג לעיל מינה מאי לאו כו'.

ג. **שם** מאי לאו תנאי היא דת"ק סבר שיירו אינו משוייר כו', כגרסא זו הביאו בתו' וברגמ"ה, אבל מסקן בתו' דהעיקר כגרש"י וכן הגיה הב"ח ובשטמ"ק והגר"א, דמ"ד שיירו משוייר סבר שהעובר קדוש בדין חטאת כדא"ר יוחנן דסתמא מקדיש שתייהם, ומ"ד שיירו אינו משוייר סבר בהוייתן הן קדושין ונשאר חולין.

אבל בסברא לא נתיישבו לנו הדברים כלל, איך יתכן שהעובר דינו כחטאת בפ"ע, ויהא ניתר באכילה בשחיטת אמו שהיא חטאת אחרת, הרי כמו שפשוט שאם הקדיש העובר לשלמים אינו ניתר, ה"ה חטאת שלאחריות, דסו"ס שני קרבנות הם, ומשקרב אחד הרי השני יפול לנדבה, וה"נ יש לחשוב הולד

אע"פ שחציו עדיין שייך לאדון, דמ"מ יש כאן הוצאה מרשותו בזה שמסרו לרשות עבד שיש לו גם אדון אחר, ויש לו כח זכיה בפ"ע.

וענין הזכיה הוא בנפש של הזוכה, ואינו ענין ליד עצמה, דכל עבד של שני שותפין ובהמה של שני שותפין הרי הם שותפין לפי ערך בנפש, [מיהו לענין בכורה מצינו שאם הנכרי שותף בחלק מסוים נחלקו אמוראי בכורות ג' א' אם פוטר, מפני שיכול לסלקו עי"ש ולע"כ], ועכ"פ כח הזכיה הוא בנפש, ואין הדבר תלוי באבר שנותן עליו את הגט לזכות בו, ובתו' גיטין כ"ג ב' ד"ה ונעשה כתבו דאפי' משחרר כולה חוץ מידה אינו בדין שתזכה, ולמש"כ שהזכיה בדעת ולא במחיצות של היד, שפיר משתמש העבד בידו לזכות מה שירצה, אע"פ שלענין אחר היד מוגדרת כשל אדון.

הא דהמשחרר שפחה מעוברת גם הולד בן חורין אע"פ שאינו ירך אמו, ע"כ היינו בזכית אמו, ואע"פ שא"א לזכות לעובר, מ"מ מהניא ליה זכית אמו, ואפשר דסגי בזה שהאדון משחרר בעלותו, ואז הוא משתחרר אגב אמו, כמו שמתגייר אגב אמו, עמ"ש אאמור"ר זללה"ה בסק"ג.

שם הרי את בת חורין וולדך עבד, כך כתוב בשטר שחרור, ולכן לא שייך תפוס לשון ראשון שנשתחרר הולד באמירת הרי את בת חורין.

שם אמר לך ר"י דכו"ע שיירו משוייר והכא היינו טעמא דאמר קרא האשה וילדיה תהיה לאדוניה, פי' דקמ"ל קרא שקדושת האם שנעשית בת ישראל מפקעת העבדות מהעובר, שאינו בדין שהנולד מבת ישראל ישאר עבד, כמו שאין אשה יכולה להתגייר והעובר ישאר נכרי, ולפ"ז אפי' מכר העובר לאחר נעשה בן חורין, וכן למ"ד ירך אמו פקע עבדות הולד אפי' מאדון אחר, וצ"ע בזה.

קדשים שמתו, ואע"פ ששחיטת אמו מטהרתו, מ"מ כיון שזרק רק דמה של אמו, הרי דינו כהפריש שתי חטאות לאחריות ושחט שתייהן ואח"כ זרק דמה של אחת מהן, הרי השניה תשרף או תקבר, ע"י זבחים קי"א ב' שפוטר את בשר חברתה מן המעילה, אבל שתאכל לא עלה על הדעת כלל, ואפי' נימא שדם אמו כדמו של עובר דמי, אכתי לא שייך שתי חטאות על חטא אחד.

ועי"ק טובא דסתמות הברייתא שאפי' הי' העובר זכר הוא נאכל כחטאת, וכ"מ בשאר אוקימתות שבגמ' דממעי' אמן כולל גם זכר, ואם קדושתו כדרי' הרי זכר אינו מקדיש כלל, וסתמות הגמ' שכל האוקימתות שוות, (ועוד דקדושת דמים לא שייך להתיר באכילה), ושמא יש לדחות דמדרבנן חייבו לנהוג גם בזכר כחטאת, שו"ר בחזו"א פרה ס"ב סק"א שכתב דאם העובר זכר הוא חולין, ולפ"ז הו"מ תנא לאשמועינן שני החידושים יחד, ולימא אם הוא זכר נאכל כחולין ואינו חולין בעזרה, ואם הוא נקבה נאכל כחטאת.

וכן לאידך גיסא קשה למ"ד שיירו אינו משוייר ועובר ירך אמו איך יתכן שישאר העובר חולין, הרי הוא ירך אמו וכמשחרר חצי עבדו דמי, ואם אמר היא שלמים פשטה קדושה מיד בולדה, ולכן א"א לעשותו עולה, ואיך יתכן לומר שהוא נשאר חולין, ולמה א"א להקדישו לעולה, הרי ולדה עולה והיא שלמים דבריו קיימין, והשתא נמי אכתי חולין הוא.

שו"ר בחזו"א סל"ג סק"א פרה ס"ב סק"א שנתקשה בזה, ועי"ש מ"ש ליישב וכן בספר אאמו"ר זללה"ה, ולכאורה אפי' נוכל למצא טעם לד"ז, מ"מ לשון הגמ' משמע שזה פשוט לאוקומה בתנאי, ולא הוצרכו לפרש כלום.

ויותר מיושב לקיים הגרסא דלמ"ד שיירו אינו משוייר העובר ירך אמו ודינו כבשר

חטאת כירך אמו ממש לכל דבר, ולמ"ד שיירו משוייר מיירי כששיירו בפירוש, [שו"ר שכ"כ בחזו"א פרה ס"ב סק"ד], ויותר מיושב אם נימא דכשלא ידע שהיא מעוברת אינו מקדיש את הולד, ולכן הוא נשאר חולין והיינו דקתני ומצא בה שלא ידע שהיא מעוברת, ולכן העובר נשאר חולין, דלאו ירך אמו הוא, וכיון שלא הקדישו חולין הוא, וראיתי בספר אאמו"ר זללה"ה שכתב דלהכי לא משני כאן ששיירו כאן שלא שיירו, משום דמצא משמע שלא ידע בו, ולכן קשה לפרש שיירו בהדיא, ולפמ"ש"כ דלגרסא זו ע"כ מיירי כששיירו דאל"כ לא יאכל כלל, צ"ל כמש"כ דבלא ידע שמעוברת הרי"ז כשיירו, וניחא שלא הוצרכו לבאר בגמ' כששיירו.

והא דמשני דפליגי בדיון ולדות קדשים מיירי בהקדישה ואח"כ נתעברה, ולמ"ד במעי' אמן הן קדושים דינו כירך אמו וקדוש כחטאת, ואפי' למ"ד שיירו משוייר הדין כן, כיון שהתורה הקדישתו במעי' אמו, ע"כ קדושתו כירך אמו, ולמ"ד בהוייתן הן קדושין חולין גמורים הוא כמבואר זבחים קי"ד א' דחל עליה אתנן ומחיר, ולכן נאכל לכל אדם.

ולשינויא בתרא דכו"ע במעי' אמן הן קדושים, ולכן בהקדישה ואח"כ נתעברה דינו כחטאת, כמו לתירוץ הקודם, [והרמב"ם בפ"ד ה"ג הביא רק ד"ז, וכנראה נקט שזהו שינויא בתרא], ובנתעברה ואח"כ הקדישה לא חל קדושה מכח אמה, כיון דעובר לאו ירך אמו הוא, ולכן דינו כחולין, כמו בשינויא קמא, וכ"מ בתו' חולין ל"ה א' דלר"א נאכלת, עי"ש, שו"ר בספר מרן זללה"ה פרה ס"ב סק"ד שביאר גרסא זו עד"ז עי"ש, (ונשאר בקושיא בההיא דלעיל, ועי' בסמוך), וכתב שזו דעת הר"ש והרא"ש.

וההיא דפ"ק דמוקמינן פלוגתתם בקדושה חלה על העוברין מתפרש ג"כ כמו הכא, דלמ"ד קדושה חלה על העוברין הולד

ד"ה היא, ואף בכך קיימא פשטין התם בגמ' שאינו בדין חולין בעזרה.

ד. י"א אתמר בר פדא אמר אין קדושה חלה על עוברין ור"א קדושה חלה על עוברין, בהקדישה ואח"כ נתעברה בזה קבעה התורה דין העובר, ולמ"ד במעי אמן הן קדושין, מתקדש העובר מיד בקדושת אמו, ואין לו קדושה עצמית ודינו כדיני ולדות כל חד כדינו, ולמ"ד בהוייתן הן קדושים הרי הם כחולין עד שיולדו, אבל הממון שייך לבעל הקרבן, ולכן יכול ליתנו כאתנן זבחים ק"ד א'.

ופלוגתא דב"פ ור"י בבמה מעוברת שלא נוצר הולד מכח הקדושה, ויש לדון בו רק מכח עצמו שהו כנפש בפ"ע, ולר"י המקדיש מקדיש גם את הולד כקרבן לעצמו, ולבר פדא א"א להקדיש את העובר קדוה"ג כיון שאינו נפש לעצמו, ומ"מ יכול להקדיש את העובר עם האם, דהיינו שתהא קדושתו מכח האם, ויחשב כחלק מן האם, ולכאורה אם עובר לאו ירך אמו אינו מתקדש מכח האם, וא"כ לבר פדא ישאר חולין, [אלא שלמ"ד בהוייתן הן קדושים, והם חולין עד הלידה י"ל דגם בנתעברה ואח"כ הקדישה הדין כן, דהא חזינן שהלידה מקדשת את החולין, לצד דלאו ירך אמו הוא, אבל פשטות הדברים דאע"פ ששניהם חולין עד הלידה מ"מ בשיירו לא מיקרי ולד הקדש], וכיון שמבואר במתני' כ"ה א' שהולד מתקדש אגב אמו, ש"מ דעובר ירך אמו הוא, ולפ"ז גם למ"ד בהוייתן הן קדושים, יתכן דהיינו דוקא בהקדיש ואח"כ נתעברה, שלא חל הקדש אלא מכח הפסוק, אבל במקדישה מעוברת הר"ז כמקדיש את העובר ג"כ בכך ירך אמו, ושפיר חיילא קדושה מיד.

וב"ז למאי דס"ד דבמעי תמימה נמי פליגי, אבל למסקנא י"ל דב"פ כר"י ס"ל, ורק

חולין, דכיון דלאו ירך אמו הוא אינו מתקדש אלא בפיו, והוא לא ידע שהיא מעוברת, [ואמנם סתמות הלשון קדושה חלה על עוברין משמע שלכן העובר דינו כחטאת, אבל שפיר יש לפרש דקדושה חלה פירושו שהוא כבריה בפ"ע ואינו נגרר אגב אמו], אבל למ"ד ירך אמו אין קדושה נפרדת חלה עליו, ולכן דינו כחטאת, וכשינויא דמשנינן הכא, וכן שינויא דמשנינן בתר הכי דמ"ס קמא ס"ל דחולין נינהו כיון דבהוייתן הן קדושים, ובתר הכי אמרו חדא מהלין מתנייתא כיון דקאי על הברייתא הראשונה דמיירי בהקדיש ואח"כ נתעברה דבכה"ג סבר שהעובר קדוש, משום דבמעי אמן הם קדושין, ובהקדיש מעוברת הולד חולין כיון שלא ידע בזמן ההקדש, א"נ יתכן בכל הני דמוקמינן לה בשיירו בהדיא, ולכן נשאר חולין.

וכעת ראיתי בשטמ"ק אות י"א בשם תו' ובשם ס"א שפירשו בגמ' בהדיא דברייטא קמייטא מיירי בהקדיש ולבסוף נתעברה וסברה במעי אמן הן קדושין, אלא שהתו' פירשו דתרווייהו כבר פדא, וזה קשה דהא לקמן כ"ה ב' ג"כ מוקמינן הכי ותרווייהו כר' יוחנן, ולמש"כ אתיין שפיר תרווייהו כר' יוחנן, וכ"כ הרגמ"ה דבנתעברה ואח"כ הקדישה הולד חולין כיון שלא הקדיש אלא את האם, ולמש"כ היינו מפני שלא ידע שהיא מעוברת, ולכן נשאר הולד חולין, ולא משמע כלל דמוקמינן תרווייהו דלא כר"י, ובפרט שבסוגיא כ"ה ב' מוקמינן כהאי שינויא ותרווייהו כר' יוחנן.

עיקר הברייטות נשנו לאשמועינן דשליל נחשב כירך אמו ממש, ובשרו כבשר חטאת, (אע"פ שאין השליל מפגל, אבל אם הבהמה פיגול, חייבין גם על השליל משום פיגול), ובאידך ברייתא אשמועינן שאין בשרו נאסר משום חולין בעזרה, וכמ"ש תו' י"א ב'

במעזי בע"מ ס"ל דלא חל קדושת תמימה על הולד.

ה. **שם** בר פדא אומר אין קדושה חלה על העוברין, פי' דעובר אינו נפש שראוי להחיל עליו קדוה"ג הראויה לקרבן, ובהקדיש העובר בהדיא לדמים היינו מתני' דמבכרת, ובאמר בהדיא שמקדיש העובר לעולה י"ל דנעשה קדושת דמים, ול"ד להא דתנן כ"ו ב' אמר על בהמה טמאה ועל בע"מ הרי אלו עולה לא אמר כלום, דכאן יכול להקריבן לבסוף לעולה, וממילא נמי חיילא קדושת עולה כמ"ש תו' לקמן ב' ד"ה כי, ולכן חיילא שפיר מהשתא קדושת דמים שתביא לקדוה"ג.

אבל אם אמר על הבהמה הר"ז חטאת או שלמים, לא נעשה העובר קדו"ד לחטאת ושלמים, ותפסה ביה קדושת אמו אם עובר ירך אמו, א"ג נשאר חולין, ויכול לחזור ולהקדישו לחטאת ושלמים, או לעולה, אם עובר לאו ירך אמו הוא, אבל לא נעשה ממילא קדו"ד מכת קדוה"ג של אמו, דשתי קדושות הן, ולא נעשין תרויהו מסתמא, או דהו"ל כאומר קדוה"ג גם על העובר, ואינו מתחלף להיות קדו"ד, משא"כ באמר על העובר בהדיא.

וכתבו תו' לקמן ב' ד"ה כי דמוכח ממתני' שהוא עצמו יקרב עולה, מדקתני ילדה שני זכרים אחד מהן יקרב עולה, ולרש"י ג"כ י"ל שמקדישו אח"כ לעולה, אלא שרש"י גופיה כתב שימכרנו ויביא בדמיו עולה, אלא שנמכר שלא במום.

ולכאורה נראה דאפי' לר"ש דלית ליה מיגו לקמן י"ט ב' ואפי' באשם בן שנה אינו קדוש, מ"מ כשנולד שפיר נעשה קדוה"ג, ואמנם בשעה שהקדיש העובר לא חל קדוה"ג, אבל כיון שהוא קדוש לדמיו, יש לומר דממילא נעשה קדוה"ג כשנולד, כמו מחו"ז לר"ש, אלא דבזה אמרינן שם דילף מבכור, אבל עובר לא קדיש מהשתא לבר פדא,

ומה"ט י"ל דקדושת דמים שמתחלה לא חיילא ליעשות קדוה"ג, אינה מתעוררת מעצמה ליעשות קדוה"ג, ושאני הני שמיד בהקדשתו לדמים חל קדוה"ג, ולפ"ז גם לדידן לא שמענו בעובר שנעשה מאליו קדוה"ג, אלא דמתני' מוכחא הכי לבר פדא.

ולעומת זה י"ל דעובר שהמקדישו מתחלה ע"מ שיהא ראוי להקרבה, הרי לא מיעט ולא שינה בהקדשתו, אלא שהעובר אינו ראוי אבל מבחינת הקדשתו מסר את הכל לקרבן, משא"כ במקדיש זכר לדמיו שהי' ראוי להקדישו לגופו, וכן בנקבה לעולה שהי' ראוי להפריש זכר, ואפי' אשם בן שנתו לר"ש כיון שבן שנתו מתאים לאשם נזיר ומצורע נמצא שהקדיש קרבן שאינו ראוי למצותו.

כתב אאמור"ר זללה"ה בס"ב סק"א דאף לב"פ משכח"ל בהמה מעוברת שילדה ורצה בה מתכפר רצה בולדה, כגון שהפריש העובר תחלה לדמיו ואח"כ האם, וכשנולד נחתא עליה קדוה"ג, ועיקר חידושו של ר"י שבסתמא חשיב כמקדיש גם העובר, והיינו מפני שראוי לחטאת מיד כמו האם, וחשיב מקדיש שתיהן כאחת, אבל קדו"ד על העובר לא נעשית ממילא עם האם, דשני ענינים הם, דקדו"ד הוא שימוש של דיקלא בעלמא, ולא שייך לומר שגופו קדוש לחטאת, ואע"פ שבזמן הלידה יתחדש מיגו דנחתא ויתקדש קדוה"ג, מ"מ השתא אין שום קדושה בגופו, רק רכוש של חטאת כעץ בעלמא, ולכן אינו מענין קדושת החטאת של האם כלל, ותדע דאם הי' העובר זכר אפי' לר' יוחנן אינו קדוש, [כמ"ש מרן זללה"ה בפרה ס"ב סק"א], אע"פ שנחית להקדיש את העובר ג"כ, וכ"ש לב"פ שהוא חולין, וכמ"ש תו' ד"ה ואזדא, אלא דהתם תפסה בו קדושת אמו, כיון דירך אמו הוא, ודברינו לר"י שהנקבה קדושה והזכר חולין, וש"מ דלא חיילא קדו"ד בסתמא עם קדוה"ג דאם.

דהא דאין קדושה חלה על העוברין זהו מפני שהעובר ירך אמו ושיירו אינו משייר, וכן אמרו לקמן ב' בלישנא אחרינא דכשר"י אמר קדושה חלה על העוברין מבואר בדבריו דשיירו משייר ועובר לאו ירך אמו הוא, וש"מ דהא בהא תליא, וכ"מ למסקנא דבר פדא שהחסרון בעובר הוא בגלל שאמו בע"מ, וש"מ שכח ירך אמו הוא הגורם שהעובר אינו מתקדש קדוה"ג, ועוד מבואר בגמ' י"א א' לגרסת השטמ"ק דאם אין קדושה חלה על העוברין הרי העובר מתקדש בקדושת אמו ודינו כמוה שבחטאת נאכל לזכרי כהונה ולפנים מן הקלעים, וש"מ דהא בהא תליא, ומשמעות הגמ' שהדין מוכרח מדברי בר פדא, ולא מכח דיוקא דמתני'.

ונראה ביאור הדברים דבאמת אם עובר ירך אמו ראוי שתחול עליו קדוה"ג כמו שחל על ירך לחוד, בין למ"ד דברגל לא אמרינן פשטה בכולה, ואפי' למ"ד פשטה היינו דוקא מגופה, אבל מן העובר לא פשטה, וא"כ הדין נותן שתחול קדוה"ג על העובר מדין ירך אמו, וכ"ה האמת שלב"פ העובר מתקדש קדוה"ג בקדושת אמו, והנדון הוא אם אפשר להפרידו מאמו ולחשבו לאו ירך אמו לגמרי, או דקדושת אמו חלה על העוברין, ולכן א"א להפרידו בקדושה עצמית, ונמצא שנדון קדושה חלה על העוברין אינו מפני שא"א להחיל על העובר קדוה"ג, וכל הנדון איזו קדוה"ג חלה עליו, וכשאמר ב"פ אין קדושה חלה על העוברין, הרי"ו כאמר קדושת אמו חלה על העוברין, ולכן א"א להפרידם לקדושה עצמית, שאין חסרון אחר בעובר דלא גרע מאבר שנתפס בקדוה"ג, אלא שקדושת אמו שולטת בו שלא נוכל להפרידו ממנה, ואף כשהיא חולין סו"ס הוא חלק ממנה, ולכן נתפס בו רק קדו"ד, ולא דמי לרגל, שקדושתה עתידה להצטרף עם האם להשלים את קרבן האם, אבל עובר קדושתו לצורך קדושה נפרדת, שאינו משלים את האם, ולכן אינו

ויש לעי' למ"ד עובר ירך אמו מנלן שאפשר להפריד קדושת העובר מאמו כשהקדיש העובר תחלה, וי"ל שזה נלמד מבכור דאשמועינן קרא שיכול להקדיש העובר לחוד בבטן, אבל קשה נילף מינה דעובר לאו ירך אמו הוא, וי"ל דקדושת דמים אפשר לקיים מסברא דחל, דלא גרע מכל שותפות דעלמא ששייך שיהא העובר של אחד והאם של אחר, ה"נ שייך להקדיש העובר לדמי עולה, והא דקדו"ד מפקעת זה פשוט מסברא דלא יתכן שתחול קדושה על רכוש של בעלים אחרים, וא"ת א"כ קרא למה לי, ושמא ס"ד דכיון שסופו לפדות הקדו"ד, יחול בו קדושת בכור לענין זה שלאחר פדיון ינתן לכהן, ול"ד לבעלות אחרת שאין לו זכות בבהמה של אחרים, דכאן הכל שלו והקדישו ע"מ לפדותו.

ור' יוחנן אפשר דיליף מהאי קרא דעובר לאו ירך אמו הוא, דפשטות הפסוק שמקדיש גופו ולא רק דמיו, דקדו"ד לא חשיב שהקדיש אותו אלא כמכירה בעלמא לבעלות אחרת, וגם פשיטא דמהני, וקרא דמשיבוכר משמע דאיצטריך לאשמועינן דקודם שיבוכר שרי, וזה מיושב יותר אם הוא כבהמה בפ"ע, ולכן חשיב שמקדיש את הבכור, וכיון דכבפ"ע הוא, חייל נמי קדוה"ג, אבל אם אין על הבכור שם בהמה אלא כירך בעלמא הוא, א"כ לא חשיב שהקדיש את הבכור בבטן.

ו. **שם** תוד"ה ואזדא, הקשו תו' מנלן דלבר פדא שיירו אינו משייר, דילמא לא אלים עובר להתקדש בקדוה"ג שאינו נפש לעצמו, אבל אפשר שלא להקדישו וישאר חולין, והנה הדבר מפורש בגמ' דלב"פ הפריש חטאת מעוברת אינו יכול להתכפר בולדה, וש"מ שהולד נתפס בקדושת אמו, שאם הוא חולין הרי הוא יכול להקדישו כעת לדמיו וכשיוולד יהא ממילא לגופו, או שיקדישו כשיוולד לגופו, ואמנם יש חילוק דלב"פ צריך לחזור ולהקדישו, אבל הלשון משמע דלב"פ אינו יכול להתכפר בשתייהם, וע"כ דקים לגמ'

מתקדש קדוה"ג נפרדת, ולמסקנא חלק האם פגום רק כשהיא בע"מ ואינה ראויה למזבח.

ומפתמות הגמ' נראה דאף למסקנא סבר בר פדא שיירו אינו משוייר כמו שסברו מעיקרא, דהא אמרינן מעיקרא ואזדא ר"י לטעמיה כו' וצריכא כו', הרי שמי שאומר שיירו משוייר ועובר לאו ירך אמו הוא סובר דכשתי בהמות ניהו, וממילא חיילא קדושה גמורה על העוברים, ואין שום חסרון אם האם בע"מ, אבל למ"ד שיירו אינו משוייר יש מקום לומר שאם הקדים להקדיש את העובר הרי הוא קדוש קדוה"ג, ובפשוטו הכי ס"ל לר"א כ"ה א', ובזה פליג ב"פ וס"ל דבמעי בע"מ אינו מתקדש קדוה"ג, כיון דבאמת ירך אמו הוא, אלא ששייך להפקיע התפשטות קדושת אמו ע"י שמקדימין להקדיש הולד, אבל אם כל הבהמה פגומה א"א להקדיש את הירך למזבח.

ואאמו"ר זללה"ה בס"ב סק"ו תמה א"כ מנלן דב"פ ור"י פליגי בדין אם קדושה חלה על העוברין, הרי י"ל דכו"ע מודו שאם שיירו משוייר קדושה חלה על העוברין, והיינו טעמיה דר"י, ודכו"ע למ"ד שיירו אינו משוייר אין קדושה חלה על העוברין, וב"פ הכי ס"ל, ואפשר קצת ליישב דפלוגתתם בביאור המשניות אם מיירי בקדוה"ג או בקדו"ד, ולמסקנא פליגי בפשטות המשניות דמיירי גם במבכרת בעלת מום, ואף בכל בהמת חולין בע"מ, ובזה אמר ב"פ דכיון דירך אמו הוא אינו מתקדש קדוה"ג, ולא שמענו דעת ר"י בזה, אבל ודאי יתכן דר"א פליג ואינו מחלק בין תמימה לבע"מ אפי' למ"ד שיירו אינו משוייר, ועי' להלן ד"ה ולכאורה.

שוב נראה דלמסקנא נקטינן דב"פ ור"י נחלקו למ"ד שיירו משוייר, שהרי מבואר בגמ' בצריכותא דשתי המימרות של ר' יוחנן דמצינן למימר שיירו משוייר, ואפ"ה לא חל קדושה על העוברין אא"כ הקדיש גם את האם, ואע"פ

שכשהקדיש את האם עדיין הולד קדושה נפרדת, מ"מ דוקא כשכל הבהמה קדושה גם קדושת הולד מושלמת, ושפיר יש לנו לקיים דזהו באמת טעמו של ב"פ בבעלת מום, ונמצא שהצריכותא שאמרו על ר' יוחנן לעיל קיימת גם למסקנא, דבמימרא של קדושה חלה על העוברין בא ר' יוחנן לחלוק על בר פדא, ומעיקרא אמרנו שבא לומר דקדושה חלה על העוברין בלא האם, ולמסקנא אמרנו שבא לומר דקדושה חלה על העוברין כשאי אפשר להחיל על האם קדוה"ג, וכיון שמבואר בגמ' דממה שאר"י הפריש חטאת מעוברת כו' אין ללמוד דין קדושה חלה על העוברין, ממילא מפורש לנו בגמ' דבר פדא יכול לסבור את המימרא דהפריש מעוברת מתכפר באיזו שירצה, ואפ"ה במעי בע"מ אין קדושה חלה על העוברין, ולכן לא הוצרכו לפרש בדעת ב"פ למסקנא מידי, כיון שאנו מפרשים שלאחר שאמר ר"י הפריש מעוברת נחלק עם ב"פ מה הדין בקדושה חלה על העוברין לחוד.

וכן בביאור הגמ' למסקנא לא הזכירו בדבר פדא דפליג על ר"י משום דשיירו אינו משוייר, אלא ביארו למה סבר ר"י שהולד קדוש, ומשמע שאע"פ ששיירו משוייר, עדיין צ"ב למה הולד קדוש, וכן בלישנא בתרא בדאביי אמרו ור"י סבר עובר לאו ירך אמו הוא ואע"ג דאימיה לא קדשה לגופה ולד מיהא קדיש לגופיה, משמע שעדיין צריך להסביר ולד מיהא קדוש, ואין זה מובן מאליו, וממילא שמעינן דהיינו טעמיה דב"פ דפליג אדר"י.

ולפ"ז לא שמענו למ"ד שיירו אינו משוייר אם קדושה חלה על עוברין, כשהקדים להקדיש את העובר, דכיון דתנאי היא י"ל דמ"ד שיירו אינו משוייר פליג אדרבי ור' אלעזר במתני' דכלאים והטריפה ויוצא דופן כו', ורק בקדושת דמים אפשר להקדיש את

הולד, דהא ר' זירא סבר הכי מעיקרא, אלא די"ל דמכח דברי ב"פ תירץ כן.

ולכאורה יש להוכיח מהא דאיתוב ר' יוחנן לקמן כ"ה ב', ולא מוכחינן ממתני' דר"א וברייתא דרבי דסברי שיירו משוייר, דאל"כ לא משכח"ל יוצא דופן ועוברין דקדשי, וש"מ דאף למ"ד שיירו אינו משוייר י"ל דקדשי, שו"ר בספר אאמו"ר זללה"ה סק"ו ד"ה ולפי זה שכתב דלכך לא הוכיחו מזה בגמ' לפי שיש לדחות דאף למ"ד שיירו אינו משוייר חלה קדושה על העוברין, ולא שהאמת כן לקושטא דמילתא, ומ"מ נקט למסקנתו דהעיקר דבמע' תמימה לכו"ע חל קדושה על עוברין אפי' למ"ד אינו משוייר.

מיהו מבואר בגמ' דר"י דאמר קדושה חלה על עובר של בע"מ אזיל לטעמיה דשיירו משוייר, וא"כ למ"ד שיירו אינו משוייר ע"כ דמתני' דמבכרת אם האם בע"מ מיירי בקדו"ד, ולב"פ הדין כן לכו"ע, דאפי' אם יסבור כר"י מ"מ אין קדושה חלה על עובר שאמו בע"מ, נמצא דב"פ ור"י פליגי למ"ד שיירו משוייר, ולמ"ד אינו משוייר מודה ר"י לב"פ דבמע' תמימה קדוש, ובמע' בע"מ אינו קדוש, דכיון דירך אמו הוא נמצא שיש עליו פגם של בע"מ.

נמצינו למידין למסקנת הגמ' וכמסקנת אאמו"ר זללה"ה דר"י לטעמיה רק בגל ששיירו משוייר חל קדושה על עובר של בע"מ, ובר פדא סתם דבריו דלכו"ע לא חיילא קדושה על עובר של בע"מ, ולכו"ע חיילא על עובר של תמימה, ואתיין המשניות והברייתות כפשטן גם בקדוה"ג.

ז. **במנחות** פ"א א' מבואר דלר"י דשיירו משוייר יכול להקדיש העובר בקדושת אמו ויהא דינו כמותר תורה, וצ"ב מהו ענין זה הרי העובר לאו ירך אמו הוא, ואם אינו מקדישו בפ"ע הרי הוא חולין, ואיך הוא יכול להקדישו בקדושת אמו באופן

שיחשב כולד תודה, ובתמורה כ"ה א' הקשו דלר' יוחנן הו"ל שלמים ולא ולד שלמים, ואם איתא הרי משכח"ל שיהא ולד שלמים גם בהקדישה מעוברת, ואמנם אין כאן קושיא דהא ר"י אמר דהקדישה סתמא מתכפר בולדה, וזה דלא כמתני', אבל מ"מ הדבר מחודש שיש ג' אופני קדושה במעוברת, א' קדושה נפרדת לולד, ב' אם שיירו הוא חולין, ג' אם לא שיירו ולא הקדישו הרי הוא בדין מותר תודה או בדין ולד תודה.

שו"ר בספר מן זללה"ה סל"ג סק"ט שכתב דלקושטא דמילתא אין הדין כן, ולר' יוחנן הולד אינו מתקדש בקדושת אמו, אלא או קדושה נפרדת או חולין, ואמנם למאי דסבר רב כהנא התם לא הוה קשיא ליה מתני' דתמורה כ"ה א' דשפיר הוי ולד שלמים כשלא שיירו בהדיא ולא הקדישו, אבל למסקנא דמוכחינן מקושיא דר"א דטעמיה דר"י משום דשיירו משוייר, א"כ מזה מוכח ג"כ שהולד אינו מתקדש מכח אמו, אלא או קדושה עצמית גמורה או חולין, וממילא ל"ק דנייתי כו'.

ובאמת לשון הגמ' צ"ב דהא מסקינן בתמורה דטעמיה דר"י משום דשיירו משוייר, [וכמשה"ק תו' ד"ה דלמא, וציינו למ"ש פ' א' ד"ה מאין], וא"כ הדרא קושיא דרב אשי למקומה, ואאמו"ר זללה"ה כתב בסק"ה דלרווחא דמילתא אמרו כן, והו"מ לדחויי דברייתא דרבי סברה עובר ירך אמו הוא, ובאמת לר' יוחנן יש עצה להפריש בהמה מעוברת לתודה, ויש להוסיף דהא קושטא הוא דרבי סבר ירך אמו הוא, לפי מאי דמסקינן תמורה כ"ה ב' תיובתא דר"י מברייתא דרבי, וכ"מ גיטין כ"ג ב' דרבי סבר ירך אמו הוא, ואמנם יש לדחות דההיא ברייתא דוולדך בן חורין לאו רבי היא אלא דס"ל כרבי בדין חצי עובר, אבל בגיטין אמרו דרבי סבר כן, וא"כ ניחא דרבי לא השיב כן.

(למ"ד ולדות קדשים בהוייתן הן קדושין יכול להקדיש תורה ולהמתין שתתעבר, ולהקדיש העובר בתנאי שזו תמורה, אלא שאין זו עצה טובה).

ח. בחולין ע"ה א' ממעטינן מקרא שאין מקריבין החלב והכליות של העובר, וכתבו תו' זבחים צ"ח א' דאתיא כמ"ד במעי אמן הן קדושין ובהוקדשו ואח"כ נתעברו, ויש לעי' נהי דחשיב חלב של הולד לאיסור כרת לר' יוחנן שם, אכתי לגבי האם אין זה חלב אלא ירך, ומהיכי תיתי להקריב את החלב שבירך, וי"ל דס"ד דכל חלב שבבהמה שהוא בכרת, מקריבין אותו לשמים, שזהו משמעות הכתוב שכל חלב לד' ולכן האוכלו בכרת, וא"צ שיהא החלב העיקרי של הבהמה, אלא שהחלק הזה שייך לשמים, ואמנם טעמא דקרא דמיעטיה, או דילפינן מאשם, היינו מפני שמסתבר שאין זה החלב והכליות שכיונה תורה באמן, ור"ל אמר דיליף מזה שאין לו דין חלב, ולא שמיעטה תורה חלב זה מהקרבה, ולל"ב מפרש ר"י טעמא מידי דהוה אמחוסר זמן, ומשמע שמודה שהי' ראוי להקריבו.

ולמ"ד בהוייתן הן קדושים הרי ממעטינן זבחים צ"ח א' את כל העובר מקדושת ירך אמו, ואף הבשר אינו נאכל בקדושה, כדמשני תמורה י"א א' כ"ה ב' דמ"ד שהעובר נאכל כחולין ס"ל בהוייתן הן קדושין, וזה מתיישב כמש"כ לעיל סק"ג דלמ"ד שיירו משוייר הולד חולין, ואם הקדישו בהדיא אינו נאכל, וכדין קדשים שהפילו שיקברו [או ישרפו מדרבנן דדמיא לקרבן כיון שנשחטה אמו כקרבן], ולכן לא שייך כלל לדון שיקרב החלב כדין קרבן אחר של הולד, ועמ"ש מרן זלה"ה בתמורה סל"ג סק"א ע"פ גרש"י ותו' שהעובר נאכל כחטאת מכח עצמו, ולכן ס"ד שגם חלבו יקרב.

מיהו לשון הגמ' סתום טובא, והרי רב אשי ידע למסקנא דרה"מ השיב לרבא, ואפ"ה הקשה לר"כ, ועכ"פ הו"ל לגמ' לפרושי לקושטא דמילתא איך מתיישבת קושית רב אשי, ואולי יש ליישב דתשובת ר"כ היא רק לרב אשי לשיטתו, שהרי רב אשי מחדש דאפי' אם שיירו משוייר, מ"מ שייך גם להקדיש את העובר קדושת אמו ויחשב ולד תורה, שזה דבר מחודש כיון דלאו ירך אמו הוא איך מקדישו שישאר ירך אמו, הרי בסתמא הוא חולין, וכמשה"ק לעיל, וע"ז השיבו ר"כ דא"כ מצי למימר דירך אמו הוא, ומ"מ יכול להתכפר בולד מכח אמו, דהא חזינן שיכול להקדיש מעצמו כח כזה, אבל אם נקטינן דלא כקושית רב אשי, ולא שייך להקדיש כירך אמו ולא כירך אמו בבהמה אחת, ה"ה שאינו יכול להתכפר בשבח הקדש, שהרי נקבע דינו כולד תורה, ואינו יכול להביאו במקום האם.

ועדיין צריך יישוב משה"ק בשטמ"ק דלמ"ד ירך אמו הוא ג"כ יכול להקדיש הולד תחלה ואח"כ האם, והו"ל שתי תורות שחייבות בלחם, ולצד שזו תורה יקדיש רק האם, והולד יהא בדין ולד תורה שא"צ לחם, (ויכול להקדיש הולד לתורת חבירו, שיהיו שתי קדושות נפרדות לגמרי).

ויתכן שיש ללמוד מזה דלמ"ד ירך אמו הוא אין ראוי להפקיע קדושתו ע"י הקדשת הולד קודם אמו, דנמצא שגורם שתי קדושות באותה בהמה, דהא ירך אמו הוא והי' ראוי שיתקדש עמה, ואם ישחט האם בעודה מעוברת הרי הוא מפקיע מהעובר קדושת אמו, ולכן לא אמרו ד"ז כעצה להכשיר הספק תמורה, [ועמ"ש"כ לעיל ס"ב סק"ז], אבל למ"ד לאו ירך אמו גם אם ישחטה מעוברת הרי השליל חולין, כמבואר תמורה י"א א' לגרסת השטמ"ק הנ"ל בסק"ג.

ויעוי' מש"כ עוד בכ"ז לקמן סק"י"א.

האוכל משלמים לאור שלישי פטור מכרת אינו מפגל את הזבח, אע"פ שאסור לאכלן בלילה.

י. **זבחים** קי"ד א' אתנן ומחיר כו', בולדות קדשים וקסבר ולדי קדשים בהוייתן הן קדושים, לכאורה הא נמי מיתוקמא רק כריה"ג, ולא הוצרכו לפרש בגמ' כיון דלא משכח"ל ולדות קדשים שראוין להקרבה רק בתורה ושלמים דקק"ל נינהו, [שו"ר שהעירו דמשכח"ל בולד תמורת עולה, ועי' להלן], דולד חטאת למיתה אזיל, וכיון דתנא דמתני' ריה"ג כדמפרשינן ברישא, ממילא גם בסיפא כן, והשתא ניחא שהולד נשאר ולד שלמים או תודה של הבעלים הראשון, וחל עליו אתנן כיון שהבעלות של הבשר שייך לאתנן.

מיהו מצינן לאוקומה ככו"ע דשפיר חל אתנן על הולד, אע"פ שאין לזונה חלק בו, דכיון שנתנו לה כשהיה חולין ואז היתה יכולה להקדישו לקרבן בפ"ע, ולהפקיע ממנו דין ולד תודתה, א"כ חל דין אתנן על העובר שהוא שלה, ואמנם כשלא הקדישתו לקרבן בפ"ע הרי הוא נעשה ולד תודה של הבעלים, דלא שייך שתעשה בעלים של התודה הקודמת, שכל מה שחל מכח האם נשאר קרבנו של הראשון, והרי זו כמי שויתרה על זכותה להקדישו לעצמה, וזכה בו הבעלים, [א"נ כגון שחזרה ומכרה לו, אם נימא שבעלות אחרת מונעת חלות ולדות קדשים], אבל דין אתנן לא פקע ממנו.

ובזה מיושב גם ולד תמורת עולה שקרב עולה, ומשכח"ל אתנן בקדשי קדשים, ואע"פ שבעלותה פוקעת מהעולה, מ"מ נשאר עליו דין אתנן.

אבל אין לומר דמיירי שהקדישה את העובר לעצמה, והפקיעה ממנו כח קדושת האם, דא"כ הו"ל אינו ראוי לבא אל פתח אהל מועד, שכל מה שנתחדש דחשיב שהי' ראוי קודם האתנן זהו רק בקדושת האם שהיתה ראויה להקריבה כך עם העובר, ואותה

במנחות פ"ב ב' מבואר דר' אליעזר הוא דסבר דנין אפשר משא"א, ור"ע פליג עליה ודריש דרשא אחרת מאשם, ולפ"ז הני תנאי דפליגי הכא בדרשא דאשם אם ממעט כל העובר או רק הקטרת חלבו, פליגי אליבא דר"א אם בהוייתן הן קדושים או במעי אמן הן קדושים ואליבא דר"ע ילפינן מידי אחרינא מאשם עי"ש.

ט. **בזבחים** ל"ה א' אר"א פיגל בזבח נתפגל השליל, ור"א לשיטתו סבר תמורה כ"ה א' עובר ירך אמו הוא, ושיירו אינו משייר, ואם הקדישו מתחלה עם אמו נאכל זבח עצמו, כמבואר תמורה י"א א' כ"ה ב', ומ"מ פיגל בשליל לא נתפגל הזבח דלאו גופיה דזיבחה ממשי הוא, כיון שעתידי ליפרד, ואין בו כח להטפיל הזבח אליו, כעין שאמרו פסחים ס"ב ב' דאפשר לברר איסורו אינו פוסל את הקרבן, וכענין שאמרו בלחמי תודה שהתודה מפגלת את הלחם והלחם אינו מפגל את התודה, ובתו' שם נקטו טפי כטעם שאינו דבר שדרכו לאכול, והוכיחו כן מהא דנתפגל השליל, ולכאורה קשה שיהא מצות אכילה על השליל ויחשב דבר שאין דרכו לאכול, ובחולין קט"ז א' אמרו שליל גדי מעליא הוא, מיהו מצינו בגמ' לקמן ב' דאין חייבין עליו משום נותר, ויליף לה בתו"כ מקרא, ולפ"ז י"ל דמה"ט אינו מפגל את הזבח לפי שאין איסור נותר שלו חמור, ולא מפגל את הזבח בנותר שלו, (ויעוי' בספר אאמו"ר זללה"ה דבסברא הי' ראוי לחלק באיזה מצב הוא השליל, שאם כלו חדשיו גדי מעליא הוא, ובתחלתו לא אכלי ליה, אבל לכאורה מיעוטא דשליל מנותר נאמר בכל גונא, וממילא הדין נותן שלא יפגל את הזבח, אבל הוא גופו ראוי לאכילה), ואפשר שלזה נתכוונו בתו' ודחו מההיא דתמורה י"א א' שנאכל ליום ולילה, ובפשוטו ודאי אין מצות אכילה טפי מיום ולילה, אבל חיוב כרת ליכא, וכל שאין בו חיוב כרת אינו מפגל את הקרבן, וכ"מ בזבחים נ"ו ב' דאם

קדושה נשארה על הולד, אבל אם הקדישתו בהקדש מחודש לאחר שנעשה אתנן, לא מהני מה שהיתה האם ראויה להקרבה עם העובר, דאזתה קדושה לא חלה כלל, שאפי' היו מקריבין אותה ה' העובר חולין דבהוייתן הן קדושין, ורק בקדושה שחלה מכח האם מהני לחשוב קדושה זו כקדמה לאתנן.

ולכאורה לפ"ז א"צ לומר שהעובר ה' ראוי לבא אגב אמו, ולכן איצטריך מיעוטא שאין חייבין עליו בחוץ, אלא דכיון שקדושתו מכח שהוא ולד האם, והאם ראויה לפתח אה"מ, הרי קדושתו מכח קדושה הראויה לפתח אה"מ, אבל אם הקדישתו הקדש מחודש פשיטא דפטור, כיון שקדושה זו לא היתה ראויה אל פתח אה"מ, וסתמות לשון הגמ' באמת משמע שנתקדשו מדין ולדות קדשים, ולא בהקדש חדש, שהרי אמרו בולדות קדשים, ולא אמרו בעוברין שהפקיע קדושת אמן מהן, ועוד דאם לא אתינן מכח קדושת אמן הו"מ למימר כגון שהיתה מעוברת ונתן לה העובר ואח"כ הקדיש את אמה ואת העובר, שהי' ראוי לבא עם אמו, אלא ודאי קדושה מחודשת של הולד פשיטא דפטור, וכל הנדון הוא רק בקדושה שבאה לו מכח אמו הראויה לפתח אה"מ, ועי' תו' שדנו בזה, שו"ר בספר אאמו"ר זללה"ה תמורה ס"ג סוסק"ו שהעיר ע"ד התו' בזה.

ובמה שנקטו תו' דלא חל קדוה"ג על אתנן ומחיר בהוייתן, יעוי' מ"ש אאמו"ר זללה"ה שם בס"ג סק"ו דנראה בסוגיא תמורה י"ז א' כ"ח ב' דחל קדוה"ג על אתנן ומחיר, וחייל נמי מה"ט בהוייתן, ול"ד לטו"א דבקדושת פה ג"כ לא חל קדוה"ג.

יא. תמורה כ"ה ב' מתקיף לה רבא ממאי דטעמיה דר"י משום דאם שיירו משוייר כו', בהקדישה ואח"כ נתעברה בזה נאמרה הלכה דולד חטאת למיתה, אבל בהקדישה מעוברת נהי דעובר ירך אמו הוא,

מ"מ י"ל שלא נאמרה ההלכה ע"ז, דכיון שהקדישה מעוברת הרי הקדיש גם העובר, והו"ל כשבח ההקדש, ולא דמי לנתעברה אחר ההקדש, שיש כאן יצירה חדשה שלא באה מכח הקדשו כלל, רק מכח החטאת, ויצירה זו לא נתחדש בה כח יפלו לנדבה מכח החטאת, וכיון שלא הוקדשה לחטאת כלל, א"א להתכפר בה, אבל הקדישה מעוברת הרי הקדיש גם העובר בכח ירך אמו, וע"ז י"ל שלא נאמרה הלכה דולד חטאת.

תדע דלמ"ד בהוייתן הן קדושים, ע"כ יש כאן דין מיוחד בנתעברו אחר הקדשן, דהקדישה מעוברת ודאי מתקדש מיד העובר למ"ד ירך אמו הוא, וכיון ששני עניני קדושה הם אין הלכה אחת כוללת את שניהם, [כ"ה לפמשנ"ת סק"ג, מיהו לגרש"י ותו' ביישוב הברייתות אפשר שלמ"ד ירך אמו ג"כ בהוייתן הן קדושים], ועוד מהא דילפינן מקרא שאפשר להפקיע קדושת בכור בבטן אמו, ומזה ילפינן שאפשר להקדיש העובר ואח"כ האם לשתי קדושות שונות, מזה יש ללמוד דקדושת עובר שהיתה מעוברת בשעת הקדשה אינו מכח אמו, שהרי ה' יכול להפריד ביניהם, והשתא נמי כשלא הפריד ביניהם היינו מפני שהוא רצה להקדישה כך, וכיון שיש כאן כח רצון המקדיש, אף אם מקדיש באופן שתתפשט הקדושה על העובר בכח ירך אמו, מ"מ אין לכלול אופן זה בהלכה דולד חטאת, כיון שחל מכח המקדיש.

ויעוי' בספר אאמו"ר זללה"ה ס"ב סק"ד במשה"ק על פרש"י שכתב דההלכה נאמרה כשאינו רוצה להתכפר בולד, והקשה דהיכי שרינן ליה להתכפר באם ולגרום מיתה לולד, הרי משום הפסד קדשים יש לחייבו להתכפר בולד, והאם תפול לנדבה, [כדאמר כ"ג א' עשו תקנה בקדשים עי"ש], ועו"ק א"כ מ"ט לא אמר ר"י הפריש חטאת מעוברת ולא אמר סתמא דכל חטאת שילדה רצה מתכפר בולדה, ויכלול בין מעוברת בין נתעברה

כיון דלמ"ד שיירו משוייר לא קיימא ההלכה על הקדישה מעוברת, השתא נמי דבעי לשנויי טעמא משום דאדם מתכפר בשבח הקדש, מתפרש דלענין זה הקדישה מעוברת שאני אע"פ ששיירו אינו משוייר.

ועדיין אין זה מיישב דהא ר"א דמותיב לר"י ממתני' ג"כ סבר דהקדישה מעוברת הו"ל ולד שלמים אם עובר ירך אמו, והיינו כאביי, וא"כ רבא הו"ל לפרש בדבריו שכונתו ליישב דברי ר' יוחנן ולחלק בין ירך אמו במעוברת, להקדישה ואח"כ נתעברה, וי"ל דהדבר מובן דר"י בהקדישה מעוברת דוקא קאמר, ולכן אם טעמו משום דמתכפר בשבח הקדש ע"כ הטעם משום דאין בזה דין ולד חטאת למיתה.

מידו עדיין צ"ב שהרי רבא בא ליישב מתני' לר' יוחנן שיהא לולד דין ולד שלמים, ומ"מ מתכפר בו בחטאת, וא"כ צריך להסביר טעמו מנליה דחשיב ולד לענין שאין ממירין בו וכיו"ב, ואפ"ה אינו בכלל ההלכה של ולד חטאת למיתה, ויכול להתכפר בו, ובדוחק י"ל דלענין ולד חטאת למיתה נחלק בין הקדישה ואח"כ נתעברה למעוברת, אבל לענין מיעוטא דולד על תמורה אף מעוברת שילדה מתמעט הולד מקרא דהוא ולא הולד.

ויתכן ליישב בזה הא דא"ל ר"כ לרב אשי מנחות פ"א א' דילמא טעמיה דר"י משום דאדם מתכפר בשבח הקדש, והקשו בתו' דהא מסקינן הכא מדר"א דטעמיה דר"י משום דשיירו משוייר, ויש ליישב דשאני הקדישה מעוברת מהקדישה ואח"כ נתעברה, שאדם מתכפר רק בהקדישה מעוברת, אבל מתני' דקתני הר"ז ולד שלמים משמע שדינו כולד של שלמים שהקדישה ואח"כ נתעברה, ונפ"מ שא"א להתכפר בה במקום אמה, ולכן לא תירץ לו ר"י מידי, דבאמת כולד שלמים שנתעברה לאחר ההקדש א"א להתכפר, מיהו

אח"כ, נשור בספר מרן זללה"ה סל"ג סק"ו שכתב דקמ"ל דשיירו אינו משוייר, ור"ל דר"י אמר שלעולם יכול להתכפר בולדה, וש"מ דלעולם הולד קדוש, ולכן נקט מעוברת, מיהו האמת דנקט בהאי לישנא דשיירו משוייר], ועוד נראה דכל חטאת שעומדת לפנינו וראויה להקרבה אין בה דין מיתה כשהקריבו אחרת, להסוברים כן בשתיים לאחריות עי' כ"ג א', ולע"כ, וא"כ אם יכול להתכפר בולד, לא ילך למיתה כשהתכפר באמו, וכ"כ בשטמ"ק מנחות פ' א' בשם תו' דרבא סבר דדין ולד חטאת נאמר רק בהקדיש ואח"כ נתעברה, מיהו רש"י למד כן מדר"א דס"ל דהר"ז ולד שלמים ודינו כולד אפי' הקדישה מעוברת כיון דשיירו אינו משוייר, ועי' להלן.

נמצא לפ"ז דדין מתכפר בשבח הקדש בולד חטאת שייך רק בהקדישה מעוברת, אבל בתורה מבואר מנחות פ' א' שאף בהקדישה ואח"כ נתעברה מתכפר בולדה, דקאמר לא שנו אלא לאחר כפרה כו' ומוקמינן לה בולד תורת חובה, וש"מ שכל דין ולד תורה שא"צ לחם, זהו רק לאחר כפרה, [וצ"ע בשטמ"ק הנ"ל בשם תו' שתירצו דמשמע ליה דמייירי בכל ענין, ולא אמרו שמוכח כן מדקאמר לא שנו], ובהקדישה מעוברת י"ל שא"צ לדין שבח הקדש כיון דשיירו משוייר, ובאמת לר"י מתני' רק בהקדישה ואח"כ נתעברה, אבל מ"מ חזינן דשבח הקדש שנאמר בתורה היינו אף בנתעברה לאחר הקדשה, ומה שנאמר בחטאת היינו דוקא בהקדישה מעוברת.

מידו קשה דביבמות ע"ח א' אמר אביי דאם עובר ירך אמו הוא, אפי' הקדישה מעוברת הו"ל ולד חטאת דאזיל למיתה, וי"ל דאה"נ אביי פליג וסבר דלא שייך להתכפר בולד חטאת אפי' הקדישה מעוברת, דכיון דירך אמו הוא, הו"ל בדין ולד חטאת, ורבא סבר לחלק בזה דנוקים הלכתא בהקדישה ואח"כ נתעברה, ולא הוצרך לפרש ד"ז בגמ',

ויתכן דדיחויא קא מדחי ליה שאין זו עצה הוגנת להקדיש מעוברת ולהתנות בהקדשה, והרי גם למ"ד שיירו אינו משויר משכח"ל שיקדיש העובר תחלה כמ"ש בשטמ"ק, וע"כ דלכו"ע אין זה מחובת ההשתדלות, שמצוי מכשולים בזה.

זה אינו, דבתורה ושלמים גם בהקדישה ואח"כ נתעברה יכול להתכפר, ורק לגבי חטאת שייך לחלק כן, אלא דמ"מ י"ל דלישנא דהר"ז ולד שלמים משמע ככל דיני ולד, והרי חזינן דלענין חטאת יש חילוק ביניהם, וא"כ י"ל שגם לענין תמורה לא מיקרי ולד, וכ"ז רחוק.

סימן ד

בדין בעלי חיים נדחין

[וכן צ"ל לפרתו ד"ה אמר, ותו"ד כמו לפרש"י ותו"י דברייתא דר"י מתפרשת למצות המשתלח אלא שאינה מעכבת, ולדעת רש"י ותו"י לא מקיימין מצוה זו, ודעת תו' שאפשר לקיים מצות המשתלח בפ"ע, וכמו ששייך להביא משתלח בפ"ע לוידוי לר"ש אחר שנשלמה עבודת אותו של שם, עתו' ס"ד ב' ד"ה האמר, מ' א' ד"ה, מיהו בפשוטו לר"ש היינו דוקא שלא בהגרלה, אבל לר"י אין מגרילין של שם אחר שנשלמה עבודתו לגמרי, ואפשר דכונתם בלא ההגרלה אף לר"ן].

והנה חזינן דלכו"ע אין ההגרלה קובעת שיהיו זה כגד זה, דיכול להעמיד של השם מזוג זה ושל עזאזל מזוג זה, דלמ"ד הגרלה מעכבא היינו שאין ביד הכהן לעשותו חטאת, אלא מן השמים צריכים לקובעו לחטאת, ולפי שאין שייך קביעות מן השמים אלא כשיש שנים, לכן צריך זוג אחר, אבל אין מצות הגרלה קובעת שישמשו יחד, וכמו למ"ד הגרלה לא מעכבא, דענינו דכיון שיש לפניו שני שעירים שוים יש להשאיר קביעותם בידי שמים, ומש"ה ס"ל דבמת אחד מהם לא שייך ענין זה אף לא למצוה.

ברם אכתי הי' מקום לומר דהיינו דוקא קודם שחיטה אבל לאחר שחיטה הוקבעו יחד, כענין שמצינו בצפורי מצורע נגעים פי"ד מ דלאחר שחיטה הוקבעו, ונשפך הדם תמות

א. **יומא** ס"ד א' ור"י סבר בע"ח נידחין, הדיחוי הוא בזה שנשאר יחידי, ואף לר"ש דמביא חבירו שלא בהגרלה מבואר בכריתות כ"ח א' דחשיב דחוי, אלא דס"ל בע"ח אינן נידחין, ובתו"י לק' ס"ה א' פי' בדעת רש"י דהדיחוי הוא ע"י שמגריל על אחרים, וחלקו ע"ז ופי' דהדיחוי בזה שנשאר יחידי, ונראה דאף דעת רש"י כן, ותו"ד ז"ל דמעיקרא ס"ד דעיקר מצותו של המשתלח לקבוע גורלו של שם, הלכך נשפך הדם דצריך להביא דם אחר לשל שם, א"כ לא הועיל המשתלח בגורלו כלום, וצריך לחזור ולהביא שנים, וא"א להביא את הראשון שכבר נדחה, (מיהו הא דמשמע שהי' יכול להגריל עם הראשון, לא יתכן בלא"ה, דאפשר שיעלה עליו הגורל לשם, ועי' לק' ב', וכנראה ממשמעות לשון זה פי' בתו"י בע"א), ואמנם לכתחלה צריך לעמוד חי עד אחר כפרה כדי לשלחו, אבל כיון שאינו מעכב כמ"פ רש"י א"כ אין לשפוך הדם, ויהא דינו כמת המשתלח קודם וידוי ושילוח, וזהו ג"כ פי' התו"י, וצריך להוסיף בדבריהם דמעיקרא נמי ידעינן דצריך לעמוד חי עד שיתקבל דמו של השעיר או עד שעת שחיטה, דהא פליגי במת של עזאזל איזה יקרב, דכ"ז שלא הקריב אותו של שם כלא נשלמה מצות ההגרלה דמי, ורק משנתקבל הדם שכבר הוחלט אותו של שם פריך דתו אינו צריך שיעמד של עזאזל חי,

המשתלחת, אבל בברייתא דחנן המצרי ס"ג ב' מבואר דאף כשהדם בכוס מביא חבירו ומזווג לו, [וכן בדרי"י פשיטא לן דכל בע"ח נידחין מדאמר נשפך הדם ימות המשתלח, (ובאמת בתו"כ קתני האי דינא דר"י בסתמא, ומאותה דרשא דדריש במצורע, דהיינו יקח אותה, והכא לשלח אותו, ואפשר דס"ל דמחד טעמא הוא וכמש"כ, וניחא הא דתני התם רישא דמתני' בדברי ר"י עי"ש, דלפי התו"כ גם ר"י מצי סבר בע"ח אינן נידחין)], מיהו אפשר דכ"ז דוקא קודם כפרת הדם, אבל משנתאחדו לכפרת הדם בפנים, ונשפך הדם, שמתחיל ממתנות שבהיכל כדלעיל ס"א א', אפשר דתו לא מצי לזווג אותו של עזאזל לשעיר השני, שהוא כבר נקבע כבן זוגו של השעיר הראשון, ע"י שנתאחדו בכפרה אחת, ואפי' לר"ש דמביא חבירו שלא בהגדרה, י"ל דהכא גרע, ואפשר דלכו"ע מתמעט כה"ג מיעמד חי ולא שכבר עמד.

ולפ"ז ניחא סתמא דתלמודא לעיל ס"א ב' דבעא רבא מר"נ כמה שעירים משלח, ומשמע דפשיטא לי' שיש כמה שעירים, ובפשוטו אף אר"ש קאי דס"ל בע"ח אינן נידחין, וא"כ הו"ל לפרושי דהיינו כשנטל אותו של זוג שני לכפרת ההיכל, וגם משמע דאף למ"ד מצוה בראשון לשילוח, מ"מ גמרה הכפרה באחרון, ודוקח לומר דמירי כשלא קיים מצוה בראשון, ובשעת שילוח בא לשאול, ומורין לי' מצוה בראשון, דא"כ הו"ל בעיקר הדין דאיזה שירצה משלח, אלא שמצוה בראשון, דהא איירינן כשלא קיים מצוה בראשון, אבל אם נימא דהכא ע"כ נוטל שני מזוג שני, שאין הראשון מזדווג עם השני ניחא, דלכו"ע גמרה כפרה באחרון, ומ"מ לא נדחה הראשון לענין שילוח, כיון שכפרה שעשה בפנים קיימת, וכמו דמהניא זריקה להקטיר האימורין של כל השעירים כדמשמע ובחים מ"ב ב' דבד' שעירים איכא חיוב פיגול בכל חד, והיינו מפני שדמן מתיר את

אימוריהן ליקרב, [ולכאור' משמע דבגמר כפרה של האחרון הותרו כל האימורין ליקרב, ולע"כ בזה], וה"נ לענין שילוח השעיר שפיר נראה בגמר הכפרה, ואפי' למ"ד בע"ח נידחין, (דאימורין שחוטין ניהו, ואינן נידחין), ועי' ירו' פ"ו ה"א הגריל שלשה כו' איזה מהן משתלח כו', וכעת ראינו בספר אאמו"ר שליט"א שכ' הטעם בזה דמצותן שיהיו שוין בכל, ולא יתכן שיהיו שלש פנימיים ואחד לעזאזל, עי"ש.

ואם נימא דלעולם יכול לזווג שעיר אחר אי לא טעמא דדיחוי צ"ל דרבא לטעמ' דמשמע דס"ל זבחים ע"ג ב' בע"ח נידחין, מדנקט סתמות מימרא דיד' כמ"ד בע"ח נידחין, ולכן פשיטא לי' שהביא שעיר אחר כשנשפך הדם, ומ"מ לענין שילוח אינו נדחה, כיון שלא נדחת הכפרה שעשה עליו, אבל למ"ד בע"ח אינן נידחין אין כאן אלא שעיר הראשון, [ואפשר דמש"ה השמיט הרמב"ם ד"ז], ואם לא קיים מצוה בראשון איכא בעיא זו לכו"ע, ומשכח"ל כגון שהוציא הראשון מהעזרה בשעת כפרה של השני, או דכיון שייחד את השני בדיבור, נדחה הראשון מכפרה שני', ויש להסתפק אם מת באמצע המתנות שבפנים אם ג"כ אפשר לזווג לו אחר, דאין הדם נדחה כיון שהאחר מזומן, או"ד כל כפרה צריכה ייחוד הלעזאזל, דלכפר עליו ולא על שנים יחד כפרה אחת, כמו שצריך להתחיל בדם אחר מתחלה, והכי מסתברא דהא בדם אחר מזומן מתחיל מתחלה כדפרש"י ס"א א' חטאת אחת, (ולפי פירושו לא אייתר האי קרא, ועתו").

ויש' לעי' שאר השעירים שלא נשתלחו מה דינם, דהדבר מחודש לומר בהם ירעו עד שיסתאבו ויפלו דמיהן לנדבה, שהרי כיפרו בהן, ונהי דממצות שילוח נתמעטו, מ"מ לא מינתקי לעולה, ובאמת במתני' ובגמ' הי' מקום לומר דשעיר המשתלח אינו ניתק לרעייה כלל אפי' לא כיפרו בו, והשני ירעה דקתני במתני'

להשאיר הבחירה בידי שמים, אבל ביסודם יש לכל שעיר מצוה בפ"ע, ועתו' מ' א' דה, ולכן א"צ להגריל למצוה, אבל לדידן דלא מצינו שעיר המשתלח בפ"ע, י"ל דמשום מצוה יביא זוג אחר.

שם ויאמר אם של שם כו' בירו' מפרש כיני מתני' ויאמר זה שעלה כו' והיינו כפרש"י, (דהי' מקום לבע"ד לומר דה"ק יגריל ויאמר לד' חטאת, וקמ"ל שתהא הגרלה כמתחלה אף שצריך להזכיר שם המפורש, וקיצר בלשון משום פלוגתא דרי"ש אם צריך לומר חטאת, והי' מתיישב בזה לשון אם של שם כו', אבל אין זה אמת, ובתו"כ קתני ד"ז קודם ואומר לד' חטאת), ואפשר דנקט הכי מפני שאינו אומר בלשון שבמשנה, דאי הוה קתני ואם של שם מת יאמר זה שעלה כו' הו"ל לסיומי תחת המת, ואפשר שאינו אומר כן אלא נוטל את זה שעלה עליו הגורל לשם, ואומר זה יתקיים תחת זה אם המת לפניו, או שאומר זה יתקיים תחת המת, ואאמו"ר שליט"א כתב דקמ"ל שהגרלה צריכה לקדש שניהם במוחלט, כאילו שאינו יודע לאיזה מהן יצטרך.

והנה לא נתבאר אמירה זו למה, ואמנם לרב דשני שבזוג ראשון כדקאי קאי, י"ל דכדי לזווג שנים משני גורלות בעינן אמירה לייחדם, אבל לר"י דרק הזוג השני מתקיים צ"ב, ובגמ' נמי לא משמע דדוקיא דמתני' כרב מעצם האמירה, אלא משום דלא מסיים מידי אאידיך, משמע דהראשון כדקאי קאי ולכן א"צ לומר שיתקיים תחת הראשון, [ובתו"כ קאמר האי לישנא אף דדברי ר"י נשנו ברישא, ולדידי' בע"ה נידחין, וגם סתם ספרא ר"י], ואפשר דלר"נ וכן לר"י לחד שינויא מ' א' דסדר הגרלה מעכב, א"כ אם מת אחד מהן אחר מתן דמו של פר או אחר שחיטתו הי' צריך לחזור ולשחוט את הפר, ול"מ כן במתני', ושמא לזה מהניא האמירה שיתקיים זה תחתיו, דכיון שכבר הגריל בזמנו, אלא

אאם של עזאזל מת קאי, וכן בברייתא ס"ה א' קתני פר ושעיר ולא קתני ושעירים, וכן רב ור"י אמת של עזאזל קיימי, והברייא דקתני שני איני יודע כו' דמשמע דאעזאזל קיימא, י"ל דלאו אמתני' קיימא אלא ה"ק והשני א"י איזה יטול, א"נ ממת של שם נלמד ללישנא דמתני' דלעולם מעמיד שניהם מזוג שני, וניחא בזה הא דאין חייבין על שעיר המשתלח שהקריבו בחוץ, אע"פ שיש בו קדושת עולה אם ידחה, מיהו פשטות הדברים כדפרש"י במתני' ובגמ' דגם של עזאזל ירעה, וכ"נ ברמב"ם דאתרוייהו קאי, וצ"ל דקדושת חטאת שהיתה בו קודם הגרלה, מדחייבין עליו בחוץ, וכדכתיב יקח שני שעירי עזים לחטאת, קיימא בי', ועי' שבעות י"ב א' דדייק אמתני' דהו"ל הוא עצמו יקרב, ולפ"ז אשל עזאזל נמי קאי, ומ"מ בכיפר ככולן דוחק לומר דחוזרין וניתקין לעולה, ועתו"י, ומשה"ק ממתני' לא נתפרש, דהכא איירינן כשנגמרה כפרה באחרון ולא בראשון, ואינו ענין למתני' שלא נתכפר עדיין כלל, דהא במת איירי ולא בנשפך הדם, אבל עכ"פ משמע מדבריהם דלר"ש משמ"י דרבא הראשון ירעה אע"פ שכיפר בו, וכ"ה בריטב"א, וצ"ע וכעת ראיתי שאאמו"ר שליט"א כתב דימותו, ותמה ע"ד הריטב"א.

ב. ס"ב א' מתני' יביא זוג אחר ויגריל כו' בתו"י הקשו אמאי לא מוכח מינה דהגרלה מעכבא, ואפשר דלר' יוחנן הטעם משום בע"ח נידחין, והתם ר' יוחנן הוא דאמר הגרלה לא מעכבא, ולפ"ז לר"י מבואר במתני' דבע"ח נידחין, וניחא טפיה הא דדחיק לאוקומה דשני שבזוג ראשון ירעה, ותלמודא לא מדכר לה כיון דאיתותב ר"י, [מיהו מדר"ש אין הוכחה דמשום מצוה לחוד אין להגריל, דכיון דס"ל לר"ש דלכפר עליו היינו וידוי, ואם מת קודם וידוי אין להגריל על אחד לשם, שכבר נגמרה כפרת של שם, לדידי' ע"כ דמצות הגרלה ענינה דכששניהם עומדים יש

ניחא לי' בהכי ומש"ה מסיק לי' בקושיא, אבל ל"מ כן, אלא שני דמתני' אכל האופנים קאי, ובתו' לק' ב' ד"ה יעמד כתבו דמדרשא דיעמד חי פסלינן רק שעיר המשתלח, וצ"ע דא"כ מנ"ל דלר' יהודה בע"ח נידחין, דילמא שעיר המשתלח דוקא נדחה, ובפשטו משמע דמודה רב לר"י אליבא דר"י, (ולר' יוחנן נמי הו"מ לשנויי דועוד אר"י דרק במשתלח פסול, אבל בעלמא כר"ש ס"ל דבע"ח אינן נידחין), וכן מהא דקאמר לר"י במאי מיכפר כו' אשני שבזוג ראשון קאי, משמע דר"י אתרוייהו קאמר דנידחין, [גם צ"ע שלא הביאו תו' מדר' יוחנן הכא דקאמר שני שבזוג שני יקרב, ומשמע מזה דלשון יקרב מתפרש שפיר גם על של עזאזל], וכבר כתב בזה אאמו"ר שליט"א בהערות ע"ש.

שם ור"י סבר בע"ח נידחין, לכאו' נראה דלמ"ד הגרלה לא מעכבא, [דהיינו ר"ש, ור' יוחנן גופי' לעיל ל"ט ב'] יכול להקדישן זה אחר זה, ויש להבין למה נדחה במת אחד מהן, ולכאו' מוכח מזה דדוקא בנראה ונדחה נפסל בכה"ג, אבל לא חשיב דחוי מעיקרא לר' יוחנן, כיון שאין בו פסול אלא שלא נשלם תיקונו, וניחא הא דדחי במחוסר זמן דלא איתחזי כלל אף לר' יוחנן, ועתוד"ה התם בזה, ועי' לק' סק"ד, ויש ללמוד מזה דאע"פ שעדיין לא נשחט הפר חשיב נראה ע"י ההגרלה, ואפי' למ"ד הגרלה לא מעכבא, [ואמנם מדר"ש כריתות כ"ח א' אין ראי' דהתם מוכיח שפיר ממת לאחר שחיטת הפר, דבכל ענין מיירי ר"ש, אבל מדר"י יש להוכיח כן דמתני' ודאי מיירי בכל ענין, ואפ"ה קאר"י דנידחין], דכיון שמצותן לקדשן בשעה זו חשיבי נראין בהכי, וכ"מ בגמ' דקאמר לרב הכא נראה ונדחה הוא ומתפרש סתמא קודם שחיטת הפר, וצ"ע ברש"י ד"ה בעידנא.

בירי' בשמעתין הזכירו בפלוגתא דרב ור"י איזה מהן קרב תחלה, ומשמע לכאו' דרק לכתחלה פסול, [ואאמו"ר שליט"א אמר

שמת אחד מהן, יכול להביא אחר תחתיו, נכמ"ש בתו"י ס"א א' ד"ה בקטרת דבגמר מתנות שבפנים לא מגרע מה שחזור ושוחט לצורך מתנות שבהיכל, עי"ש, ואמנם הכא גרע, אבל כיון שמביא אחר תחתיו, וכ"ש אם אחד מתקיים מהגרלה קמייטא, אין כאן חסרון שהקדים הפר קודם שהביא השעירים], ואף אי סדרן לא מעכב מ"מ למצוה יש לעשות כן, ולפ"ז י"ל דאף לר"י סדר האמירה הוא שיתקיים זה במקום המת, דבכה"ג מינכר טפי דהשלמה לגורל דמעיקרא הוא, ואפשר דאם לא מת אינו יכול לחזור ולהביא שנים אחרים אחר מתן דמו של פר, וכן אם הגריל על שני זוגות י"ל דצריך לקבוע שני השעירים קודם מתן דמו של פר, דזהו ענין הקדמת הגורל שיהיו השעירים מזומנים להשם ולעזאזל, ואם צריך להחליט אח"כ א"כ עדיין אינם מזומנים, ויש לדון בזה, ולפ"ז לעולם צריך לקבוע אחר הגורל באיזה ישמשו לכפרה אף כשעדיין לא נשחט הפר ואין שינוי סדר, וכיון שהעמיד את הראשונים תחלה למצותן, צריך לפרש שאלו במקומן, א"נ משום מת אחר שחיטת הפר, תיקנו בכל גווני לומר כן.

ג. **ס"ד א'** אמר רב שני שבזוג ראשון יקרב, רב נקט יקרב לרבותא דאף למזבח אין נידחין, אבל שעיר המשתלח אפשר שאינו נדחה, כדאשכחן לעיל ס"ג ב' דאיצטריך ריבויא לפסול בו מחוסר זמן ובע"מ, מיהו בדר' יהודה מבואר דאף שעיר המשתלח נדחה, ואפשר דהיינו מדרשא דיעמד חי, ואם הי' הדין בעלמא דבע"ח אינן נידחין לא הוה מוקמינן לקרא להכי, אבל השתא גמרי' שפיר דאף בשעיר המשתלח איכא פסול זה, (והי' אפשר ליישב בזה קו' דועוד אר"י אליבא דר' יוחנן, וגם הא דקתני ויאמר כו' אליבא דר"י, דלת"ק רק במת של עזאזל נדחה הראשון, והיינו דקאר"י יקרב, אבל במת של שם משלח את הראשון ויאמר כו', דאין פסול דחוי בעזאזל, ועלה פליג ר"י, ותלמודא לא

די"ל דנקט כן משום מ"ד שאינן נדחין לדלידי' שניהם כשרין], אבל מברייא דיעמד חי יש ללמוד דפסול גמור הוא, דהא קאמר איני יודע, ואין דרך לסיים בזה באסמכתא.

ד. שם מ"ט דרב כו' אפשר דהקו' לבתר דידעינן דשחוטין נידחין, מנ"ל לחלק דבע"ה אינן נידחין, אבל חנן המצרי י"ל דמסברא ס"ל דאין פסול בדחויין, מיהו בוכחים ע"ז ב' קאמר דר"א דריש מבהם דעבר מומן ירצו, ובשמעתין נמי מיייתי דר"א, ואיהו לית לי' דחויין כלל כדאמר שם ע"ד א', ועכ"פ מדאיצטריך קרא למעט במ יש ללמוד ענין דחויין, מיהו י"ל דהתם שאני כיון דמאיס, ובשאר דחויין קים לי' מסברא דכשר, או דכולהו מהכא גמר.

שם יליף ממחוסר זמן, נראה דממחוסר זמן תוך שבעה יליף דקדוש ואינו נדחה, והא דאמרי' זבחים י"ב א' לילה לקדושה יום להרצאה היינו להיתר הקדשה, דלעיל ס"ג ב' גמרי' מקרא שאסור להקדיש מחו"ז, וע"ז רבי קרא דבלילה יכול להקדיש, וכ"מ תמורה י"ט א' דהקדיש בהמה מעוברת לפסח ולדה קרב פסח לר"א דהולד קדוש קדוה"ג עי"ש, וכ"כ תו' תמורה י"ט ב' ד"ה אף, וכ"מ בהא דחייבין על מחוסר זמן בחוץ לר"ש, זבחים קי"ב ב', וברמב"ם פ ממצה"ק ה כתב דבהקריבן תוך שבעה פטור, ומשמע דע"ז פליג ר"ש, וכ"מ בתו' זבחים קי"ד ב', ואמנם התם אליבא דר"ש קאי, אבל לא משמע דפליגי בקדושת הקרבן אלא בדין שחוטי חוץ, [מיהו במעשר בהמה פליגי], וא"ת היא גופה מנ"ל, וי"ל דמהא דאינתיק פסול זה לעשה כדאמר חולין פ"א א' עי"ש, ומשמע דלא הו' חולין בעזרה, וביותר מוכח כן מהא דאמר תמורה כ"ה א' דבכור במעי אמו יכול להקדישו לקרבן, ועשטמ"ק זבחים י"ב א' אות ל"א, [ונראה דאיסור להקדיש נאמר רק תוך שבעה, אבל שאר מחוסר זמן שרי להקדיש, דהשתא מתפרש שבעת ימים יהי' עם אמו

שלא יקדישנו, אבל בשאר ימים ליכא איסור זה, [ומום עובר גרע שיש בו מיאוס], וניחא הא דאר"ל מעילה י"א א' שהן ראויין להביא תורין שלא הגיע זמנן, דאין איסור בהקדשתן, וכן אין איסור להקדיש אותו ואת בנו, ובמל"מ פ"ג מאיסורי מזבח ה"ח בסוה"ד נתקשה בזה, ועפ"ז יש להוסיף במשה"ק תו' (עי' זבחים י"ב א' ובשאר דוכתי), היכי שרי להקדיש במעי אמו, ותירצו [בשטמ"ק], דבמעי אמו שאינו ראוי כלל אין בזה החסרון של מחו"ז, [כ"מ בשטמ"ק תמורה י"ט ב'], ולפ"ד י"ל דבכה"ג לא מימעט מיהי' עם אמו, דלפ"ז מתפרש איסור ההקדשה שלא יטלנו מאמו להקדש, ובמעי אמו אין לאסור, שו"ר בכ"ז בספר מרן זללה"ה פרה ס"ג סק"ד ו' ועי"ש בדברי הראב"ד הל' פרה אדומה, (ואפשר דאיסור הקדשה משום ספק נפל, שאם הוא נפל נמצא שהקדיש פגום, אבל במעי אמו יתכן שיכלו חדשיו, וגם ראוי בחולין אגב אמו ולע"כ), ולפ"ז ניחא דלא נצטרך לפרש הראי' מהקדישו בליל שמיני, אלא דבפסול לילה אף בנראה ונדחה כשר, מיהו פסול ליל שמיני גרע דאם עלה ירד כמ"ש תו' זבחים שם, ומ"מ הרי אמרו בזה לילה אין מחו"ז, וניחא טפי לפרושי דמיייתי מתוך שבעה וכמש"כ, אבל למ"ש תו' זבחים שם י"ב א' ד"ה לילה דקודם לכן אינו קדוש, צ"ל דמליל שמיני הוא, ובתו' בשמעתין נמי משמע דקודם ליל שמיני אינו קדוש.

שם מי דמי התם לא איתחזי כלל, לכאור' נראה דהכא עדיף מדחוי מעיקרא דאר"י גבי בהמה של שני שותפין, וגבי זכר בן שתי שנים לפסח, דכיון שעדיין לא נראה לשום קרבן, אין זה דיחוי כלל, וגם אין בזה שום פגם אלא דאכתי לא מטא זימנ', ודמי למקדיש אשם בן שנה, [עי' תמורה י"ט ב'], ועדיף מיני' קצת, כיון דלא חזי לשום קרבן, ולא שייך לומר שדחאו קצת בידים בזה שהקדישו לקרבן שאינו ראוי לו, מיהו בע"מ

עובר חשיב שפיר דחוי אף בדלא איתחזי כלל, כיון דמטא זימני' אלא שפגמו מרחיקו, ושפיר מימעיט מבהם גם דחוי מעיקרא, א"נ דחוי מעיקרא דפסל ר"י היינו דוקא בדחאו בידים וזה אין ללמוד מבע"מ עובר, ובתו' ותו"י כתבו לחלק דמחו"ז אינו מחוסר מעשה, ובוזה מודה ר"י, וצ"ע מסוגיא דזבחים י"ב א' דחשיב פסח בשחרית דחוי מעיקרא אע"פ שנראה מאליו, [שו"ר בתו' זבחים שם ב' נ"ט א' בזה], וצ"ל דהתם הדיחוי הוא משלמים, דקודם חצות זמן שלמים הוא אלא דכיון שמקצתו ראוי לפסח פסול לשלמים, וכן פסול לשמו דלא מטא זמני', ולענין זה אינו חוזר ונראה דהא לקרבן פסח מייתי לי', אבל למש"כ, התם חשיב שפיר דיחוי, כיון שיש כאן פסול המתייחס לקרבן הזה לדחותו, ונראה מזה דס"ל להתו' דענין דיחוי הוא חסרון בקדושה, דבעינן הקדשה ראוי' מתוע"ס, ובנראה ונדחה נתמעט מהקדושה, משא"כ בדחוי מעיקרא שעדיין לא חל הקדושה בשלימות, ולכן ס"ל דכל מניעת הקרבה חשיב דיחוי, אבל אי מפרשינן ענין דיחוי מפני הכבוד, דאין דרך להביא דורון מדבר שכבר הובא ונדחה, בזה יש לחלק בסיבת הדיחוי, ובנראה ונדחה, וגם מובן יותר דבשחוטין איכא פגם טפי בדחויין, [וכן דיחוי במצוות דאשחור לבתר האגד סוכה ל"ג א' ב' מתפרש מענין כבוד, והא דמיייתנן מכיסוי הדם, היינו שאם מצוות התורה חלים גם לאחר הדיחוי, יש ללמוד מזה שאין הדיחוי מפסיד בהם, ואולי התם כלולב הנדון מדרבנן, ועי' לק' ס"ק י"ח].

ולאמור מבואר נמי הא דפשיטא לן זבחים נ"ט א' דדחוי מעיקרא אף לר"י כשר, עד דמשבשינן ברייתא מכח זה, דממחו"ז חזינן דדחוי מעיקרא שעדיין לא נראה אינו דחוי, וה"ה נפגם המזבח, אבל פסח בן שתים ובהמה של שותפים חשיבא הקדשה באופן שמדחה, ובזה לא מהני מה שעדיין לא

נראה, כיון שזה פגם בגוף הקרבן, ולא שייך לראות השעה שנראה, כאילו רק עכשיו נשלמה הקדשתו, ואף המקדיש בע"מ עובר מסתבר לדמותו לזה, ומינה גמר רב דאין בע"ח נידחין כלל, [וזה תלוי אי מודה רב במתני' דפסחים צ"ז], שו"ר דצ"ע בכ"ז דלכאור' מנחות ג"כ לא נידחין בדחוי מעיקרא, [וכ"כ הלח"מ פ"ג מפסח"מ הכ"ד, ודבריו ז"ל צ"ע למ"ש תו' דמנחה אינה נפסלת בפגימת המזבח, וערש"י מנחות ה' ב'], וע"כ דלאו ממחו"ז גמרי' לה לרב, ומכח זה קשה גם למ"ש בתו' דר"י ממעט הכל מבהם, ולמש"כ להלן דבמנחות שקדשו בכלי ליכא קולא דדחוי מעיקרא ניחא.

ובאמת אי לאו דאשכחן דיחוי בנפגם המזבח ה' נראה דכל שאין הפסול מתייחס לקרבן הזה לאו דיחוי הוא, דדיחוי הוא פגם בקרבן, אבל מעכב חיצוני חשיב מהלכות הקרבן, ולכן לילה ושבת וקודם פתיחת דלתות ההיכל [עי' לק' ד"ה בתו'] לא חשיבי דיחוי, ויש להבין מנין קים לחז"ל דג"ז עושה דיחוי, ואמנם בשחוטין מורגש טפי דשייך דיחוי בכל מעכב, דבאמצע ההקרבה כל דיחוי מרחקו, אבל בפשוטו פלוגתתם בחשיבות דבע"ח לחוד, אבל במנחות כה"ג לכו"ע היו נפסלים, אם גם בהם ה' המזבח מעכב, אלא שאינו מעכב כמ"ש תו' שם נ"ט ב', [וכ"מ מדר"י שקידשו הרצפה למנחות וש"מ דאין זה בכלל מיני דמים, ודרב מוקמינן כדרכא בדברי ר"י, מיהו ערש"י מנחות ה' ב', ולע"כ בכ"ז], וגם ר' יוחנן מסברא קים ל' דנדחין, ומנ"ל דג"ז בכלל.

ולכאור' נראה מלשון הסוגיא בזבחים שם טעמא דקרא דבעינן זביחה בשעה שהמזבח שלם משום דיחוי הוא, דבעינן שבשעת שחיטה יהא ראוי ליתן דמו ע"ג המזבח, דאל"כ הול"ל מנין שאין שוחטין את הקדשים בשעה שאין מזבח או שנפגם, ומה שייך להכניס בדרשא זו דיחוי הדם, הרי אפי'

לי' פסולין אחר שחיטה], - ועדיין צ"ת בכ"ז כיון דהדברים מחודשים.

ואפשר דנפגם המזבח וחזר ובנאו חשיב כמזבח אחר, ולכן חשבינן לי' דיחוי, שמביא קרבנות השייכים למזבח שנהרס, ונדחו עמו, (ולפ"ז מובן נמי דפשיטא לן דדחוי מעיקרא לא מיפסיל), וג"ז נלמד מוזבחת עליו, שהשחיטה מתייחסת למזבח, וכאילו נשחט עליו, ובוזה מובן שאם נהרס המזבח אין חוזרין ומביאין דורון שכבר ניתן על המזבח ונדחה, וניחא בזה לישנא דתלמודא.

בעיקר דין דחוי מעיקרא דחוזר ונראה, לכאור' נראה דהיינו דוקא קודם הקרבה, דכשמקדיש בשעה שלא נראה עדיין, אין בזה פגם דדחוי, דאכתי לא הביאו לפני המלך, במנחות דלאו בע"ח נניחו צ"ל כן לכו"ע, דכשבשעת הקדש לא נראו עדיין, שפיר חוזרין ונראין, כשאין הדיחוי בגופן, כבהמה של שני שותפין וכיו"ב, [ועי' בסמוך בדין מנחות], אבל אם רק בזריקה מצינו פסול דנפגם המזבח, דבנשחט קודם שנפגם הי' נפסל מדין דיחוי, ה"ה דבנשחט אחר שנפגם הי' פסול, דמעלת דחוי מעיקרא אינה מועלת כשמקריבה בדיחוי, דלא שייך קולא דלא נראה כשהביאו לפני המלך, ולפ"ז אף בלא פסול שחיטה בנפגם המזבח הי' הדין דנפסל בנפגם המזבח משום דיחוי דזריקה, ואם נפרש דעיקר הא דחשיב הכא דיחוי אף שהמעכב חיצוני נלמד מהאי קרא ניחא, ואם נפרש דסברת הדיחוי כאן רק מפני שנראה למזבח הקודם, יתכן לומר דגם כאן יש להכשיר דחוי מעיקרא, שאין הדיחוי גמור לפסול מחמתו, אבל אם נפרש דכל מילי חשיב דיחוי, צ"ל דקמ"ל קרא שהשחיטה עצמה בפסול, ונפ"מ לענין אם עלו לא ירדו לר"י, (אבל לר"ש חשבינן לי' פסולו בקודש אע"פ שהחזירין שאין קודש, דהא כשר לאימורין ומנחות), ואפשר נמי דנפ"מ לענין שוחט בחוץ כשהמזבח פגום, ולענין מחשבת פיגול צ"ע

אם נשחטו בהכשר הדם נדחה, ולא מהאי דרשא, ועו"ק דלמה לי קרא הא ממילא ידעינן שהדם נדחה כשאין מזבח, ואמנם אפשר דעיקוב מזבח לדמים נמי מהאי קרא ילפינן לי', מ"מ זבחת עליו לא הו"ל למיכתב, [ועי' להלן ד"ה בעיקר], אבל אי מפרשין טעם פסול הזביחה משום דיחוי הדם, מיושב שפיר דנקטו עיקר הדרשא לדיחוי הדם, ובסברא נמי מיושב לומר שפסול הזביחה מפני שאינה ראויה לזריקה ולא פסול בעצם השחיטה, משא"כ קודם שנפתחו דלתות ההיכל דהתם בעינן ושחטו פתח אהל מועד, דהשחיטה עצמה מתייחסת לאהל מועד אבל לא למזבח, מיהו אין קו' אי בעינן מזבח לשחיטה כדבעינן לאכילת שירים לק' ס' א', וכן חשיב מקום שאינו ראוי לעבודה אף למנחות כמ"ש בשטמ"ק מנחות ה' ב', אבל לשון הגמ' מיושב יותר אם טעמא דקרא משום דיחוי, [ובברייתא דקאמר תני שנשחטו נמי משבשינן לה לרב, ולא קאמר תני שנשחטו עד שלא נבנה כו', כ"מ לכאור', מיהו י"ל דמשמעות הברייתא דקתני ואח"כ, דבדין דיחוי מיירי, וגם הו"מ למיפרך ל"ל שנשחטו אפי' היו שחוטין נמי], ולפ"ז ניחא נמי לר' יוחנן דמהאי קרא שמעינן שנפגם המזבח אינו כמעכב חיצוני, אלא הוא כחלק מן הקרבן (כמו לענין אכילת שירים), ולכן חשיב דיחוי, [ולפו"ר יש להסתפק בהקדישו כשהמזבח פגום וניתקן וחזר ונפגם אם בע"ח נידחין לר"י, דכיון שלא נעשה בו מעשה שיהא נראה בשעת תיקון המזבח, אפשר שאין פוגם בו הדיחוי כשנפגם, (ועי' לשון הרמב"ם פ"ג מפסח"מ הכ"ד דנקט שהיו בעזרה, ואם נמצא דלר"י נידחין רק בהיו בעזרה כלשון שהיו שם שבגמ' דעלה קאי ר"י, הוה ניחא טפי, אבל אין לחדש כזאת)], - [אחד זה ואחד זה דקאמר ר"י בזבחים שם לכאור' פירושו אחד שנשחטו ואחד שלא נשחטו, וצ"ע בלשון רש"י דתרווייהו בשחוטין מיירי, וכנראה משמע

אי משכח"ל נפ"מ כיון שאינו קרב כמצותו, וצ"ע בזה ובשאר הנפ"מ.

וראתאן עלה נראה דבמנחות שקדשן בכלי אף בדחוי מעיקרא פסולין, דההקדשה בכלי כתחלת הקרבה דמי, (דנפסלין בלינה), וקודם שקדשן בכלי קדושת דמים ניהו ואין נדחין, שהרי אף הקרבן שנדחה נשאר בקדושת דמים כמש"כ לק' סק"ה.

ברם אח"כ ראיתי בספר מרן זללה"ה קמא סל"ד סק"ד שכ' דהוה דיחוי מעיקרא וכשר, וכ"כ מכח קו' זו, וכ"כ אאמו"ר שליט"א, וצ"ע, ועי' לק' סק"כ.

גם משה"ק תו"י מאותו ואת בנו דהו"ל נראה ונדחה, אפשר ה' ליישב דזה שנשחטה אמו אינו פוגם בקרבן, והאיסור כחובת גברא חשיב, משא"כ מחו"ז תוך שבעה, אלא דמנפגם המזבח חזינן דכל מעכב דוחה, [אם לא נפרש ששם זה ענין מיוחד וכמש"כ לעיל].

וראיתי בספר אאמו"ר שליט"א ס סק"ג שכ' בטעמא דלילה ושבת לא משו לקרבנות כדחויין, דכל דיחוי שהוא בידוע בשעת הקדשו שכן הוא עתיד להיות במנהגו של עולם, לא חשיב דיחוי, דענין דיחוי הוא הנהגה של כבוד דזה שנדחה משולחן המלך אין חוזרין לקחתו, וזה אין שייך בדבר שבהוה בכל הקרבנות, ונראה דאין טעם זה מועיל למחו"ז, כיון שיש פגם בגוף הקרבן, וכן בע"מ עובר, ורק בהני שהמעכב הוא חיצוני אמרי' דאין פגם של דיחוי אלא במאורע שנדחה, אבל לא במנהגו של עולם, וניחא דנקט תלמודא טעמא דלא אתחזי כלל, [עתו"י בזה], ומ"ש שם ליישב עפ"ז גם באותו ואת בנו, היינו כמש"כ דאותו ואת בנו אינו פגם בקרבן כמחו"ז, ולפ"ז ניחא בנפגם המזבח דגרע מלילה ופתיחת דלתות ההיכל, ומ"מ אפשר דאף במשכן נפסלין הקרבנות בסילוק המזבח, כרתניא זבחים ס' ב' בשעת סילוק מסעות קדשים נפסלין, ואמנם לא נתבאר שם

דבע"ח נידחין ועי"ש בסוגיא אם פסולן משום יוצא, ולע"כ בכ"ז, אבל אפשר דדיחוי זה גרע אע"פ שהוא בהווה, דמ"מ חשיב מאורע שדחה קרבן זה.

ונראה דנפגם המזבח בלילה ג"כ פסול, (ועתו' יומא ס"ד א' סוד"ה התם), מיהו במחו"ז אין לפסול נפגם המזבח, מיהו בראוי להקדשה והקדישו בלילה ונפגם המזבח באותה לילה שעדיין לא נראה להקרבה ממש, יש לדון בזה.

בתו' זבחים נ"ט א' כתבו דטעמא דנפגם המזבח קודם ההקדש לא פסל מפני שבידו לתקנו, ונראה כונתם שאינו מקדישן לידחות, אלא כונתו שיקדשו לצורך הקרבנות כשיבנה המזבח, משא"כ בהמה של שני שותפין והמפריש נקבה לפסחו, והנה לפי דבריהם אף שבידו, הוי דיחוי בנראה ונדחה, וא"ת א"כ ננעלו דלתות העזרה ליפסל, דלא דמי ללילה שאינו מחוסר מעשה, אבל בזה חשבינן מחוסר מעשה לענין שחוטי חוץ, וי"ל דאין זה בכלל דיחוי כלל, כמו שעירים קודם הגרלה דפטור בחוץ אי לאו דראוי לשעיר הנעשה בחוץ, יומא ס"ב ב', ומ"מ לא שייך להזכיר בזה שם דיחוי, דזהו סדר העבודה, וה"נ פתיחת דלתות ההיכל, ועדיפא מלילה.

ה. **יומא** שם, דיליף מבע"מ עובר כו', מכאן יש ללמוד דקדושת הדחויין כקדושת בע"מ, וירעו עד שיסתאבו ויביא בדמיהן אחרת, דאם הדחויין יפלו לנדבה א"כ היכי יליף מבע"מ דאף כשאינו חוזר ונראה בקדושתו קאי, ואפי' הגרלה א"צ כשהומם וחיללו על אחר כדאמרי' לעיל ס"ג ב', א"ו בדחויין נמי הדמים בקדושת הקרבן קיימי, וכ"מ במתני' פסחים צ"ו ב' דנמצא אחר קודם שחיתת הפסח אינו קרב ומ"מ יביא בדמיו שלמים, והיינו משום דיחוי כדפרש"י ותו', וכ"כ רש"י שם צ"ח א', וכ"כ רש"י קדושין ז' א' דאינה קריבה ותמכר ויקריב אחרת

וידחו גם הדמים, אבל אכתי אפשר דבכבשינהו וניידי ונסתאבו ופדאן לא נדחו הדמים, דפסול דיחוי נאמר בגוף הקרבן, אבל לא בדמים, והכי מסתברא דהיכא דנדחו הדמים לא אשכחן דפליגי, עי' לק' ס"ק י"ב.

והללום ראיתי ברמב"ן קדושין ז' א' דהפריש מעות לחטאתו והמיר דת נדחו הדמים ולא יקרבו לעולם, [ועיי"ש מ"ש בשם ר"ח דהיינו דקאמר יש דיחוי בדמים עיי"ש], ונראה דמורה בשמעתין שלא נדחה שני שבזוג ראשון לדמיו, דכל דיחוי הוא לפי ענינו, דהכא אם היו דמים לא הי' בהם סיבה לידחות, ולכן לא נדחה אלא מהקרבנו בעצמו, אבל בהמיר דת דלא שייך ב' קרבן כלל נדחו לגמרי, (תדע דהתם אף מנדבה נדחו להרמב"ן), ואף לפ"ד יש מקום לומר דנפגם המזבח לא נדחו הדמים, דהמיר דת שאני שהדיחוי בבעלים, אבל נפגם המזבח לא מאיסי אלא אותן שנראו למזבח ונדחו, ומדוקדק נמי לישנא דר"י בזבחים שם דקאמר אחד זה ואחד זה (והיינו בין נשחטו בין לא נשחטו או נשחטו אחר שנתקן כדפרש"י), ומשמע דאף לדידי' קרבנות עצמן דוקא נידחין, ועדיין צ"ת בכ"ז, (ומדברי הרמב"ם ה' שגגות שכ' בהמיר דת דחוזרין ונראין יש לדקדק דלא נדחו דמיהן, דאל"כ מנ"ל דרב פליג בהא, אי משום דלא דמי לבע"מ עובר כמש"כ לעיל, וגם אין חשיבות דבע"מ אלא כשהנידון בגופן, אבל אם גם דמיהן נידחין, אין בכח בע"מ לשמור קדושת דמים, ועיי'), ובסנהדרין מ"ז א' מייתי אהמיר דת ברייתא דימותו, וכתו' שם דקדוק אמאי לא נדחו הדמים בהמיר דת, שו"ר שם קי"ב ב' פלוגתא דר"י ור"ל אי אמרי' הואיל ואשתני בזבח רשעים, ואף דחזרו ונראו, מיהו התם משמע דר"ש נמי מודה, וכן הרמב"ם פסקה, וצ"ת בכ"ז, ועי' לק' ס"ק י"ב ט"ו.

ו. **שם** הא ע"י תערובות מירצו כדתנן כו' בזבחים ע"ד א' מבואר דר"א לית לי' דחויין כלל אפי' בשחוטין, דאל"ה היו נידחין

בדמי', וכן בתמורה י"ט א' מבואר בפסח דחוי שיביא בדמיו פסח, מיהו מהני דנדחו מעיקרא אין הוכחה כ"כ, ועוד אמרי' שם כ"ב א' דלר"י שני שבזוג ראשון הו"ל כעברה שנתה, ובעברה שנתה תנן שם דיביא בדמי' אחרת, ומה"ט נמי דינה כחטאת שכיפרו בעלי' כיון שלא פקע שם חטאת ממנה, ויש לעי' א"כ אמאי קאמר בתמורה שם דחויין לא הדרי מתחזיין, הא לא גריעי מעברה שנתה שצריך להמתין שתומם, ומ"מ אין דינה כדחויין, וי"ל דבמפריש שני שעירים לחובת היום אין דעתו על הדחוי שמא יומם ויחללנו על אחר, אבל כשיכול להשאירו זמן מרובה עד שיומם שפיר דעת' עלי' לדמי, [נתנו' תמורה כ"ג א' דה דמה"ט ליכא למימר ירעו בדיוהכ"פ עיי"ש, ואמנם בהומם משמע שלא נדחה השני, אע"פ שצריך להמתין לחילולו של זה, דכיון דמכחו אתי לא נדחה, (אף שיש לדחות דמיירי בהגריל על אחרים ואח"כ חילל את זה דנראה מיד, אין נראה כן), וחזינן מזה דכיון שכבר הומם דעתו ע"ז מיד], ולפ"ז בחטאת שנפגם המזבח אחר הקדשה, תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמי' אחרת, ואם נתכפר באחרת אינה מתה אלא תרעה, ובסברא נמי נראה דדמי קדשים אינן נידחין בפגירת המזבח דלא חשיבי כהובאו לפני המלך ונדחו, ואין הקרבן עצמו נדחה יותר מזה, ומעיקר דין פדיון דבע"מ שדמיו בקדושת הקרבן יש ללמוד כן, דאל"כ בדין הוא שידחה לגמרי במומו, ולא משמע דג"ז נלמד מבע"מ עובר, (ועוד דאי ניתק לרעייה מדרבנן ע"כ דבהני לא נתחדש ענין נדבה בעצמן מאחר שנדחו, והא דמייתי שבועות י"ב א' ממתני' למה לי ירעו היינו כאוקימתא דרב, דלר"י פשיטא דירעו מעיקר הדין).

ויש להסתפק בההיא דאמר רבא זבחים ע"ג ב' השתא דאמרי רבנן לא נקריב אי נקריב לא מרצי, והיינו כמ"ד בע"מ נידחין, אם גם הדמים נדחו, דהתם אמור רבנן דימותו

בחדושי הגרא"מ ז"ל ע"ג ב', אבל שחוטין ודאי חשיב פסולו בקודש ואם עלו ל"י.

שם ואידך במ בהם לא דריש, נראה דאין ללמוד מזה לשאר דוכתי, דשאני הכא דכתיב מום במ, ואין נוי הלשון כ"כ לכתוב משחתם במ מום במ, ומש"ה לא דריש השינוי דבהם שנכתב לשופרא דלישנא.

ז. **שם ב'** ואם ה' השני מובחר ממנו יביאנו, יעוי' בתו', ולכא' הכא דמצותן שיהיו שוין, ע"כ דהשעירים שלשתן שוין, דאם השניים אינן שוין ושני שבראשון שוה לראשון שבשני, בלא"ה מצוה בראשון שיהיו שוין, ואם מצא שנים מובחרים מאלו ואינן שוין לראשון, בלא"ה אינו מזווגו לראשון, וכיון דשלשתן שוין אין להזכיר מובחר, ואמנם משכח"ל מובחר אף בשוין, עי' מ"מ מ"מ בסתמא אין להזכיר כאן ענין מובחר.

ואפשר דמודה רב דמשום מצוה בראשון לא דחינן השני למיתה, ורק משום דאין חטאת ציבור מתה, מקיימין מצוה בראשון לדחות שני לרעייה, ור"י דקאמר תמות אשני שבזוג ראשון קאי ומשום דיחוי, ועי' תמורה כ"ג א'.

שם ואידך כדקאי קאי, עמש"כ לעיל סק"ב. **שם** דקתני שני איני יודע כו' פרש"י דאמתני' קאי, ולפ"ז מוכח דלא חש לדיוקא דרבא, ול"מ כן, וגם אין הכרע במתני' דהשני מיוחד דילמא אי בעי האי נקריב ואי בעי האי נקריב, ואמנם לשון והשני משמע קצת שהוא ידוע, אבל לא משמע דתנא דברייתא עלה קאי, ועוד דיותר מיושב לומר דהברייתא קיימא אשני איזה יקרב, דזה צריך להיות הנדון תחלה, וגם הפסוק דמייתי משמע דאדלעיל קאי, דאל"כ הול"ל כשהוא אומר כו' הוי אומר שני שבזוג ראשון הוא, אבל אם הנדון איזה יקרב שפיר מסיים הכי בסתמא, [ועי' להלן מאי דניחא לפרש"י], ונראה דאף אי אמתני' קאי יש

התמימים ע"י התערובת, כיון שאינם מתכשרים אלא ע"י שקרב אחד מהן, ואם ה' הדין דמדאורייתא לא חזו אלא ע"י שקרב אחד מהן, א"כ חזינן דאף לרבנן בשחוטין הדרי מתכשרי, ועוד דהול"ל דאותו אחד ירד, ולא משמע כלל דהיינו דוקא לאחר שנשרף, א"ו מדאורייתא ע"י תערובת שרו מיד, והיינו דמותיב מינה לרבא בזבחים שם דאיסור דרבנן לא משוי ל' דחוי, ובעיקר הדין לא פליגי רבנן כמ"ש תו', וכן מוכח מדר' יוחנן, דאי כר"א ס"ל, הא לית ל' דחויין, וע"כ דלא דריש במ בהם, ודוחק להעמיד כאן דפליג עלי' בחדא, (ויתכן לומר דטעמייהו דרבנן משום דיחוי, ול"ע בזה, גם מדברי רבא ל"מ כן, ועתו' שם ד"ה והתנן, ועי"ש ע"ד א' רב ס"ל כר"א).

ובזבחים ע"ז ב' מייתי ברייתא דשרי ר"א אף בלא קרב אחד מהן, ולפ"ז רבנן פליגי בעיקר הדין מדאורייתא, ומפרש דפלוגתתם בדרשא דבם בהם, ולפי אותה ברייתא י"ל דלר"א נמי אית ל' דחויין, והנה התם ר' יהודה קתני לה, ואיהו אית ל' בע"ח נדחין, וכ"ש שחוטין, ולא ניחא ל' לשוויי פלוגתא בין ר"א ורבנן בדין בע"ח נדחין, ולכן מפרש דלכו"ע בע"ח נדחין, ואיצטריך חד במ למעוטי דלא נילף מיני' לשאר דחויין, וניחא בזה דלא מייתי התם דברי ר' יוחנן, עתו' בשמעתי, דלעולם יש לפרש המחלוקת בדרשא דבם בהם, והכא דמודו בדין תערובות דמירצו, ע"כ דמיעוטא דבעלמא נידחין תלוי בבם בהם, אבל התם דמודו בדין בע"ח נידחין, ע"כ דדינא דתערובות מירצו תלוי בבם בהם, ולא מייתי התם דרשא דאידך במ, שו"ר בתו"י בזה עי"ש.

הא דס"ל לרבנן דר"א דאם עלו לא ירדו, היינו אף דדחויין נינהו, מ"מ אם עלו ל"י, וצ"ע בשטמ"ק זבחים ע"ד א' אות כ"ה שסיים ע"ד התו' דמהא דאם עלו ל"י נמי משמע דאין נידחין, ולע"כ, שו"ר בזה

וע"כ דלאו ר"י היא, דאית לי' ימות, ומש"ה מסייענין מינה לר"י דרבנן נמי ס"ל בע"ח נידחין, [ואפשר דבברייתא הי' כתוב הכל כלישנא דמתני', והכי קתני ויאמר כו' תחתיו ושני איני יודע כו' ולא שחבירו מת, והשני ירעה כו'].
שם אמר רבא הא אמרי' דייקא מתני' כותי' דרב, לשון זה לא יתכן לפרשו דבא לומר דמהא נמי דייקא, (דא"כ הול"ל מהא נמי דייקא, וגם רבא למה לא דייק מזה לעיל, ולשון הא אמרי' משמע שאין מה להוסיף בזה מאחר שכבר אמרנו, וגם צריך להבין מ"ט לא מסיים קשיא כל"ב), ונראה דה"ק כיון דמת"ק הוה משמע דבע"ח אינן נידחין, מש"ה בא ר"י לחלוק ולומר דבע"ח נידחין, דר"י דייק מלישנא דת"ק כדדייק רבא ומש"ה אמר דבריו בלשון מחלוקת, ור' יוחנן קאמר דהאמת דת"ק נמי סבר בע"ח נידחין, והא דנקט הכי הוא מטעם אחר, [וראי' לר"י מתנא דברייתא אם נפרש דנקטה כלישנא דמתני'], ור' יוחנן קיבל כן, או דפשיטא לי' מכח מתני' דפסחים דע"כ לומר דר' יהודה טעה בהבנת דעתו של ת"ק, או שרצה לאפוקי מזה מפני שלשונו של ת"ק מטעה, [ובפשוטו ניחא כמש"כ בסמוך דר"י פשיטא לי' דר"י ות"ק אאותו שעיר קיימי, ולא ניחא לי' לדחוקי כרב], ולפ"ז ניחא נמי הא דלישנא בתרא קשיא לי' לישנא דועוד, ולא קשיא לי' מה בא לאוסופי את"ק, דודאי הו"ל לר"י לפרושי דלא נטעה מדיוקא דרישא, אבל לא הול"ל ועוד, ויותר נראה דהא דנקט לי' רבי בשם ר"י היינו רק משום דלישנא דתמות קאמר בשם ר"י, וניחא לי' למינקט האי לישנא, כעין לישנא דתנן נגעים פי"ד גבי צפורי מצורע נשפך הדם תמות המשתלחת מתה המשתלחת ישפך הדם, וביותר דלשון ירעה עד שיסתאב אינו לשון נופל יפה כנגד מת המשתלח, אבל השתא נקט כל צד והיפוכו בנשפך ומת, ושיעור הדברים הוא דרבי אמנם בא לפרש בסיפא מאי דמטעה ברישא, ולא

לפרשו דאם של שם מת זה שעלה כו' והשני איני יודע מאיזה יקח, דאיכא מצוה בראשון ולעומת זה האי נדחה, ולפרתו דק המשתלח נדחה להאי תנא ע"כ דלאו אמתני' קאי, וכן לפמ"ש אאמו"ר שליט"א דהאי ברייתא אתיא שפיר כו' יוחנן, ואיצטריך קרא דבשעיר המשתלח נמי פוסל דיחוי, ע"י לעיל סק"ג, יש לפרש דאשעיר המשתלח בלחוד קאמר איני יודע, וע"כ דלאו אמתני' קאי, דבמתני' משמע דחד שני הוא בתרווייהו, [ולפרתו נמצא דאכתי שני דלהשם איני יודע עדיין, ול"מ כן], (ואפשר נמי דלא פסיקא לי' לתנא דחשיב דיחוי בכה"ג, דכמו שיכול להקדישן זה אח"ז למ"ד הגרלה לא מעכבא, ה"ה דבצריך הגרלה לא נדחה, דלא ההגרלה דוחה כמ"ש תו"י ס"ה א' וע"י לעיל סק"א ג', אלא שאין נראה למעבד פלוגתא דתנאי בנדון זה, דהא משמע דר"י קים לי' הכי מסברא, וכן מדר"ש ס"ג ב' גמרי' דבע"ח אינן נידחין, וכן מדרבנן, ולא מוקמינן הנדון דהכא משום ליכא דיחוי גמור), ואולי גמר מהכא לכל בע"ח דנידחין, ובם בהם לא דריש.

שם יעמד חי ולא שחבירו מת, דכשחבירו מת נקרא הוא עומד חי, וקרא קאמר שהוא יעמד חי ע"י שחבירו נשחט, והיינו דאמרי' ולא שכבר עמד חי, אבל אם הגריל זוג אחר ולא מתו כלל, יכול ליקח אותו שמזוג ראשון ולא אמרי' שכבר עמד עם הראשון דכששניהם חיים לא מיקרי עמד חי, [ומפרשנין לקרא משום דיחוי, ולא דין מיוחד מפני שעמד חי].

לפרש"י ניחא הא דמייתי מברייתא כותי' דר"י, אבל אי ברייתא לאו אמתני' קיימא צ"ב מאי מייתי הא מודה רב אליבא דר"י, [ומודה ר"י אליבא דר"ש], ובתו' הקשו אמאי לא מייתי ממתני' דפסחים, והיינו נמי לשיטתם דלאו אמתני' קיימא, אבל לפרש"י ל"ק כלל, דפלוגתתם בפירושא דמתני', ואין מסייע תנא נוסף בפלוגתא דבע"ח נידחין, ונראה דבהאי ברייתא קתני והשני ירעה כו'

נצטרך לומר דטעה ר"י בהבנת דברי הת"ק אלא שר"י הי' שונה את זה בהאי לישנא, [וכ"ה בתו"כ דסתם ספרא ר"י], וניחא לי' לרבי לתפוס לשונו כמשנ"ת, ולא חשש רבי שיפרשו מזה דפלוגתא ברישא דר"י דימות לא קאי אמאן דאמר ת"ק ירעה, ולכן סמך דמדר"י יבינו כיון דתרוייהו קיימי אוהשני דמתני', ע"כ דלכו"ע היינו שני שבזוג ראשון, ולפ"ז מיושב שפיר טעמי' דר' יוחנן, ול"ק לא חייש אלישנא דעוד, דכיון דנקט לי' בשם ר"י, וזה בא לאפוקי ממשמעות דרישא שפיר נקט ועוד, ול"ב ס"ל דהול"ל אר"י כו' דאז הי' מתפרש יותר דלא פליג בזה, [ובתו"כ קתני דברי ר"י ברישא והשני ימות וחכ"א ירעה ואח"כ בקרא דלשלח אותו קתני נשפך הדם ימות המשתלח בסתמא, והיינו דר"י דמתני', וזה מתפרש כדר' יוחנן, וזה כמש"פ דהתנא בעצמו ראה צורך לבאר דבריו דלא נטעה מלישנא דרישא], ועיקר הענין מצוי במשניות דתני דין נוסף בסיפא לגלויי הבנת הרישא, והכא אף בלא דייקא כותי' דרב הי' ראוי לפרש במתני' אאיזה שני קאי, כדקתני בברייתא א"י, וא"כ אם הי' שונה במתני' בלא ויאמר כו' והי' מסיים בדינא דר"י ג"כ ניחא, אלא דכיון דמתני' דייקא איפכא מיושב נמי לישנא דעוד, ול"ב לא ניחא לי' בהכי, והצעתי הדברים לפני אאמו"ר שליט"א ולא ישרו בעיניו, דאין דרך התנא להטעות ולאפוקי מן הטעות, הו"ל לשנות בלשון שאינו מטעה, ועי' בספר אאמו"ר שליט"א סק"ב.

הא דאמרי' א"ל רב אליבא דר"י לא קא אמינא נקטו בגמ' דטעמי' משום דבע"ח נידחין, אבל אין הדבר ברור דרב נמי סבר הכי, די"ל דס"ל דליכא למ"ד בע"ח נידחין, וטעמי' דר"י מפני שהוקבעו יחד בהגרלה, כדאשכחן בצפורי מצורע, או דבאמת רק בנשפך הדם קאמר הכי דהוקבעו בשחיטה, ואתיא רישא דר"י כפשטה דאותו שאמר ת"ק ירעה קאמר איהו ימות, ותלמודא לא ניחא

לי' בכ"ז דדוקא רב דלא ס"ל ששייך דיחוי בע"ח יש לו להעמיד דזה פשוט דאין נידחין, אבל לדידן יש לנו להעמיד דהיינו טעמי' דר"י, דהא ידעינן בשאר משניות דבע"ח נידחין, ולפ"ז ניחא דלא בעינן לאוקומי שום ברייתא כמ"ד בע"ח נידחין אליבא דרב, עי' פסחים ע"ג ב' זבחים נ"ט א', ועי' לק' סק"ט, בביאור משניות דפסחים לרב, ועי' כריתות כ"ז א' בעיא דר"א.

ח. **שם** בשלמא לרי' כדר"א א"ר כו', וכ"ש לר"ה א"ר תמורה כ"ג א' דניחא לר"י, דלעולם בנתכפר בשאינה אבודה אבודה מתה, ואף בנתכפר באבודה אם משך מעצמו, שאינה אבודה מתה, מיהו אי לא קיי"ל כרב, לכאו' אתיא מתני' אליבא דר' יוחנן כרבי, דהא הכא נמצא האבוד אחר הפרשה קודם כפרה, ונראה לפו"ר דהיינו דמייתי בתמורה כ"ב א' מדר"י לאקשווי ארבא, דבשלמא אם עברה שנתה ונתכפר באחרת מתה בכל ענין אתיא דר"י ככו"ע, אבל אם ג"ז באבודה דוקא א"כ בעינן נמי נתכפר תחלה לרבנן, ומשני דחויין לחוד דכיון דלא הדרי מתחזיין כבר הוחלטו למיתה בהפרשה לחוד, מיהו בשמעתין לא מייתי לה משום דלרבא לא מהני האי שינויא, כיון שיכול להתכפר בשני אלא דמצוה בראשון, ואמנם הכא גרע מאבודה אף דמצוה בראשונה כדאר"י גבי פסח, דהתם בזמן ההפרשה אינו יודע אם תמצא האבודה, אבל הכא יודע הוא בשעת הפרשת השני במוחלט שיקיים מצוה בראשון, מ"מ לא חשיב לא הדרי מתחזיין, ודעת' עלי' כמו על אבודין ועדיפא מינייהו, [וגם נ"פ שאם נתכפר בשני הראשון ימות], וגם ע"כ להקדישו במוחלט דאל"ה להגרלה נמי לא חזי, ורק לענין דלא חשיב אחריות מהני מצוה בראשון כדמשני, ואתיא מתני' כרבי, וכן פרש"י, ועתו' תמורה כ"ד א'.

שם מעיקרא כמפריש לאיבוד דמי, דענין מפריש לאיבוד הוא שהוא מפרישו מתוך

יכול להקרב עתה שלמים, ועו"ק דבשבועות י"ב א' מבואר דאף חטאת שניתק לרעייה ביוהכ"פ ראוי להקרב בעצמו עולה, ואע"פ שבשעת הקרבת השני דחאו לזה לגמרי מהמזבח עד אחר יוהכ"פ, וכ"ש אחר תמיד של בה"ע דמשמע דמדאו' כשר, עתו' מנחות מ"ט ב', ויומא כ"ט א', (ולכאו' היינו טעמא דפסול לר"י בנו של ריב"ב, אם לא נימא דטעם הפסול מפני שנשחט בשבת, ועי' ירו' דאיכא מ"ד דכשר).

ונראה מזה דכיון שדינו ליקרב עולה או שלמים אע"פ שבשעה שניתק אין עולה ושלמים קריבין, אין זה דיחוי, כמו שכל העולות שהיו ראויין לא חשיבי דחויין בהקרבת תמיד של בה"ע, עתו' יומא ס"ד א' ולעיל סק"ד, ובפסח יש דין מיוחד, דכיון דקודם הפסח הו"ל הוא עצמו שלמים, ע"כ שיש שעה שקובעת את הקרבן לפסח, ופלגי תנאי ואמוראי צ"ו ב' אם הרגע של חצות קובע, או כל זמן שחיתת הפסח, וקביעות זו משוי' לי' קרבן פסח, ואם נדחה מעצמו כגון שמתו הבעלים או שנטמאו תליא בדין בע"ח נידחין, [ואף משכו הבעלים את ידם הימנו אפשר דלא דמי לנתכפרו באחר, דע"י משיכת ידם פסלו את הקרבן כמ"ש תו' ע"ג ב', ונדחה מהלכות פסח וקרב שלמים, וצ"ע בזה דשמא כל נתכפר באחר מושך ידו תחלה [אמנם כן, גליון], או"ד אפשר להשאיר כח האחריות עד שיזרק, ולאחר זריקת הדמים ודאי נמשכו ידי, אלא שבוהו כבר נקבע דין המותר בשחיטה, ועי' פ"ט א], אבל [היכן מצאנו חילוק בין מתו לנתכפרו באחר הרי גם בנתכפר פרש"י משום בע"ח נדחין, אח"כ ראיתי דכונתו לנטות מפרש"י כמ"ש להלן, גליון], נתכפר באחר לא נפקע שם פסח מזה שנשאר, [למה לא נפקע? גליון], ולכן אינו קרב שלמים בעצמו דזיקת פסח קבועה בו, משא"כ במתו ונטמאו שנפקעה מצות פסח מקרבן זה, ואפשר שאם נפסל הראשון באופן

ההכרח, ואם ימצא הראשון אינו חפץ בשני, (דהכי מפרשין הענין כשנתכפר בראשון), ולאחריות היינו שתהא הברירה בידו לבחור איזה מהן, ואין כאן דיחוי, כיון שאין אחד חשוב מחבירו בזמן ההפרשה, והכא דמצוה בראשון לא דמי לאחריות, שרק מפני הכרח ההגולה מביא את השני, ונראה דבמפריש לאחריות אפי' הפרישן זא"ז אינה מתה, דכיון שהראשונה לא אבדה למה הפריש את השני אי לאו לאחריות, וע"כ שמצוה בראשון אינה מכרעת אצלו להשתמש בראשון, אבל הכא ע"כ הוא צריך להפריש את השני משום הגרלה, אף שדעתו לקיים המצוה בראשון, ולכן חשיב כמפריש לאיבוד.

ויש לעי' לר"ה א"ר תמורה כ"ג א' דבנמלך ונתכפר באבודה שאינה אבודה רועה מאי איכא למימר, דבפשוטו הו"ל כנמלך דמורין לי' ליקח הראשון, וי"ל דכיון שבשעת הפרשה יודע שלא ישתמש בשני הו"ל דיחוי כמשך, ולא דמי לאינה אבודה שבשעת הפרשה חשב שיביא אותה, ולכן כנמלך אינה נדחית דהו"ל כמפריש לאחריות, שו"ר בתו' תמורה כ"ג ב', ועדיין צ"ע בסוגיות שם, ועי' לק' ס"ב ס"ק ט"ו.

ט. **פסחים** ע"ג ב' ה"ב ע' כגון שהפרישו קודם חצות ומתו בעלים אחר חצות דהו"ל נראה ונדחה כו', לכאו' ה' נראה דהא דחשיב נדחה אע"פ שראוי לשלמים, היינו מפני שא"א להקריב עתה שלמים, כדאמר לעיל דהו"ל אחר תמיד של בה"ע, [הרי סתמא שנינו מת אחר חצות ואפי' קודם תמיד, גליון], ונמצא שבדחייתו מפסח נדחה לגמרי מהקרבה, משא"כ אשם שניתק לרעייה דבשעה שניתק יכול להקריבו עולה מדאורייתא, ולא דחאו מהקרבה כשנתכפר באחר, אבל קשה מדריבנא לק' צ"ח א' דמבואר שם דלמ"ד חצות קבע, פסח שהקדישו אחר חצות דנראה, ומתו בעליו אח"כ, קרב שלמים, ואמאי הרי נראה לפסח ונדחה במיתת בעליו לגמרי דאינו

שם ע"ד א', מ"מ מודה לדינ' דר"ע, מיהו יותר נראה דר' אלעזר גרסינן, דנחלקו תנאי בתראי בדינ' דר"ע, וגם לא הוה מוקים ר"ז מתנ' כר' אליעזר דשמותי הוא], ולפי' תו' אמתני' צ"ו ב' נמי ניחא דבדחייה בידים כו"ע מודו, [וברש"י צ"ח א' לא כ"כ], אלא שהדבר מחודש לומר דהא פשיטא דבכה"ג בע"ח נידחין לכו"ע שלא הוצרכו לפרש בגמ' כלל, ובפרט אם נימא דדוקא בנראה ונדחה בידים הדין כן, דבדואי הדבר סותר לכללא דאין בע"ח נידחין, דכיון דחזינן שפגם דיחוי מגרע גם בבע"ח, תו לית לן לחלק בדבר, ואף אי לא קיי"ל כרב, מ"מ לא הו"ל לתלמודא למיסתם בהכי כיון שהאמת שר' יהושע ור"ש וכן חנן המצרי ור"א מודו לדינא דמתני', ונפ"מ באבד אחד אחר חצות, או שלא הקריבו הבעלים פסח כלל, דליכא דיחוי בידים, אם קרב שלמים.

ל' ס' סק"ז נתבאר דינא דמתני' אליבא דרב בע"א, ולא קיימי הדינים שבכאן אלא כמ"ש בגליונות, וכל מש"כ גליון בס"ק זה הוא העתק ממ"ש ע"ז אאמור"ר שליט"א.

י. פסחים צ"ח ארבהדר"י ש"מ תלת כו', בכריתות כ"ח א' נמי אמר רהבדר"י כי האי מימרא אמילת' דר' אלעזר אר"א מטמא מקדש עשיר שהפריש קן לכבשתו והעני הואיל ונדחה ידחה, ונראה דלאו מילתא דפשיטא היא אלא דרהבדר"י הכי ס"ל, תדע דר' אלעזר גופי' מיבעיא לי' בכריתות כ"ז א' אי בע"ח נידחין ותפשוט לי' מדנפשי' משמ' דר"א, שו"ר שכבר הקשו כן תו' זבחים י"ב, [ולא משמע דבתר הכי שמיע לי' מדאר"י הרי כמה שנים זה בינינו ולא שמע הלכה זו ממני, ולא מסתבר כ"כ דאכתי הוה ר' אושעיא קיים ובתר הכי גמרה ר"א מיני], וכן מדלא פריך מינה לרב דסבר בע"ח אינן נידחין, ועי' לעיל ע"ג ב' דלא בעי לאוקומי סתם ברייתא כמ"ד בע"ח נידחין אליבא דרב, וכמשה"ק תו' שם, וכ"ש סתם

שצריך להביא קרבן אחר יכול [כבר נפסל מדין משכו בעלים את ידם, ומבואר צ"ח ב' דתלוי בנשחט ראשון ולא בנזרק ראשון, גליון], ליטול את השני, דבקדושת פסח קאי, וצ"ע בסוגיות בזה, ולכן אינו הופך להיות שלמים, וכן אם לא הקריב פסח כלל [גם בזה מסתברא דקרב שלמים, גליון], לפ"ז אינו קרב שלמים בעצמו, כללא דמילתא פסח הראוי להקריבה בחצות או מחצות ואילך, חל עליו דין פסח ושוב אינו קרב שלמים, אא"כ בטלה מצות פסח דחזור ונראה למ"ד בע"ח אינן נידחין, וכן אם אבד אחר חצות י"ל דאינו קרב שלמים, מיהו למ"ד בע"ח נדחין אפשר דמפרש הכל מענין דיחוי.

ומצאתי בירו' פ"ט ה"ו אמתני' דתמורת הפסח קריבה, ר' יודן בעי אף בתמורת אשם כן תמורת אשם קריבה ותמורת אשם אינה קריבה א"ר יוסה פסח שהקריבה בשחרית אינה פסח עולה שהקריבה בשחרית עולה היא, ואפשר דר"ל כמש"כ דאשם אינו נקבע בזמן מסוים להוציאו מתורת עולה שיש בו אם יתכפר באחר וכיו"ב, אבל פסח נקבע בחצות וע"כ שהקרבן נקבע אז לפסח, ובשעה שנקבע לפסח הרי הוא כסותר תורת שלמים שבו, כיון שצריך להחליטו לפסח, משא"כ באשם שאין שעה מסוימת שצריך להחליטו לאשם, ולכן אין כאן נראה ונדחה כשלא הקריבו לאשם, וצריך להתיישב בדבר.

ולפ"ז מיושב דלא מייתו ממתני' צ"ו ב' לנדון דבע"ח נידחין, ובזבחים ע"ג ב' בשטמ"ק אות ח' הק' דשמעין לי' לר' יהושע דס"ל בע"ח אינן נידחין מדמוקמינן התם למתני' דקנים כמ"ד בע"ח אינן נידחין, ובזבחים ס"ז ב' נקטינן דסתם קנין ר"י היא עי"ש בפרש"י, ונדחקו ליישב, ולמש"כ זה אינו ענין לבע"ח נידחין אלא להחלפת קדושת פסח להקריבה שלמים, [ואם הגירסא בברייתא צ"ו ב' ר' אליעזר ביו"ד א"כ מוכח מיני' דאע"ג דלית לי' דחויין כלל כדאמר זבחים

מתני', ובכריתות שם נמי לא מייתי ממתני', וכן מדלא אמר רהבדרי דבריו גם אדר' יוחנן משמע דרק בהני יש חידוש לומר דש"מ תלת, משא"כ בדרי' שזה מבואר.

והנה כל אופני דיחוי הוא כשהקרבן ראוי למצותו אלא שנדחה, כגון שני שעירים, ונפגם המזבח, והמיר דת, ואף בהקדיש בהמה של שני שותפין הרי הבהמה ראוי' למצותה, ובכל הני שייכא סברא דנראה ונדחה שנפגם הקרבן כשדחאוהו, וכ"ז שלא נראה אין בו פגם דיחוי כדאמר יומא ס"ד א' התם לא איתחזי כלל, ועי' לעיל סק"ד, ובהקדיש חצי' נמי חשיב שהביא את חצי' לתקרובת ונדחית, ודמיא לחצי' עולה וחצי' שלמים תמורה כ"ו א', אבל בהפריש נקבה לפסחו וקן לכבשתו לא נראו להקרבה כלל, ואינו ענין לדיחוי של נראה ונדחה, אך לעומת זה הכא גרע כיון שקדושת הדמים קיימת, ולא דמי לדיחוי שנסתלק המדחה וחוזר להכשרו, דהכא הקדושת הדמים היא ג"כ קדושה, וזה גורם דיחוי שלא תחול קדושת קרבן, דקדושה חיובית פוגמת יותר מדיחוי שנסתלק, ואפשר דהיינו דקאמר בכריתות קדושת דמים מדחה, שקדושת הדמים גורמת שלא תחול קדושת הקרבן, כיון שהיא קדושה גרועה, [מיהו עי' להלן בזה], והכא קאמר יש דיחוי בדמים כיון דחיילא נמי קדושת הגוף מיגו דחיילא קדושת דמים, ולפ"ז ניחא דליכא למיגמר מינה דבע"ח נידחין, דמעלת בע"ח מהניא בדיחוי של פסול, אבל לא בדיחוי של קדושה.

ואפשר דמ"ד בע"ח אינן נידחין מפרש דבהני החסרון מפני שקדושת הדמים נעשית מעצמה קדושת הגוף, וזה חסרון בקדושת הקרבן, ואין מועיל אם יאמר בפירוש שקדושת דמים שבו יקדשוהו בקדושת קרבן, דממילא נעשה כך, ונמצא שקדושת הקרבן מכח קדושה דיחוי קאתיא, ועי' לק' ס"ק י"ד.

והנה ר"א משמי' דר"א חידש בהפריש קן לכבשתו דאע"פ שחוזר ונראה לגוף הקרבן שהקדישו קדושת דמים, מ"מ נדחה, דמתני' לא שמעינן אלא שמדמי פסח לא מתקדש לקרבן שלמים, אבל לאותו דבר שהיו הדמים י"ל דחוזר ונראה, והיינו דמייטנין עלה מברייתא דקרב הולד לפסח, דהיינו חוזר ונראה למה שהקדיש דמיו, ודחי דר"ש לטעמי' דלית לי' בע"ח נידחין, ולכן אף קדושת דמים אינה מדחה, [ואפשר דהיינו נמי לטעמי' דרהבדרי', אבל רב מפרש דטעמייהו דרבנן דפליגי אר"ש משום דבכה"ג נדחה, ור"ש פליג נמי אמתני' דפסחים, או דפליג אר"א וס"ל דלאותה קדושה חוזר ונראה אף מקדושת דמים].

ולכאוי ה' נראה דהקן שהפריש שוב אינו נפדה, דנהי דמעיקרא לא קדוש אלא קדושת דמים ויכול לפדותו, דלא נחתא לי' קדושת הגוף כשא"א לפדותו דנמצא שהקדוה"ג סותרת את הקדושת דמים, ולא קדוש קדוה"ג מאחר שלא יוכלו להשתמש בקדושתו כלל, וכמ"ש בשטמ"ק שם, מ"מ משנראה להביא קן חיילא קדוה"ג על הקן הזה מכח הקדושת דמים שבו, דעכשיו ראוי הוא לקן, אלא שהיא קדושה דחוייה ואינה קריבה, ולא קשה היכי חיילא קדושה לדחות דהמקדיש חטאת להביא בדמי' חטאת קדשה קדוה"ג וקריבה לחטאתו, וה"נ הקדושת דמים מקדשתו קדוה"ג, והדיחוי שבא מכח הקדושת דמים אינו מונע את הקדושת דמים לקדשו קדוה"ג, ובלא"ה נמי אפשר דחיילא קדוה"ג אע"פ שיש חסרון של דיחוי, ולפ"ז לא שמענו מסוגיין דקדושת דמים לחודה מדחה ובכל הני מיירי בדחיילא קדוה"ג מחמתה, ועדיין צ"ת בכ"ז, וראיתי ברמב"ן קדושין ד' ב' שכ' להק' על פר"ח שהדמים נדחין מקדושת הקרבן שבהם, מהא דשמעתין דלא שמעינן שהדמים נדחין, ולכאוי' משמע דלהרמב"ן אין הדמים של הקן נדחין, אבל אפשר דכוונתו

דליכא למשמע מינה כיון דחיילא קדוה"ג ואין לעוף פדיון וכמש"כ, ועכ"פ מהא דאמר הואיל ונדחה ידחה ליכא למשמע מידי לענין הדמים, דהא בשעה דנדחה מעיקרא הי' ראוי לדמיו, ולא אמר שנדחה יותר מזה, ועריטב"א שהוכיח דלא כפר"ח מברייתא דר"ש, ולק' ס"ק י"ד נתבאר דלא כמש"כ.

והרמב"ן שם הביא בשם תו' להצריך מתני' ודר' יוחנן, דבמתני' אין הקרבן ראוי לפסח כלל, אך לעומת זה ראוי הוא למזבח, ובדר' יוחנן הקרבן ראוי לקדושתו, אך לעומת זה לא שייכא ב' הקרבה למזבח כלל, [וגם מבואר בדבריו דלרב לא קי"ל כמתני' דפסחים עי"ש], ומהא דפתח ר"י בדחויין בהורו ב"ד שחלב מותר כדאמר זבחים י"ב ב' חזינן דכל שהדיחוי מוחלט יותר פשוט טפי דנדחה, וכמ"ש בשטמ"ק בשם רש"י, ודברינו לעיל הם אם בדיחוי דבע"ח ושחוטין יש לחלק כן.

יא. זבחים י"ב ב' בעי ר"י אכל חלב כו' נראה דהספק הוא משום דהוה דיחוי בטעות, ובזבחים וקנים שנתערבו דחשבינן להו דיחוי לק' ע"ג ב', לכאור' הדבר פשוט שאם נתבררו הקרבנות דלא מידחו בהכי, ונהלום ראיתי בלשון רש"י שם שכ' אפי' הוכרו לבסוף, ואולי אפשר לדחוק דכונתו אפי' הוכשרו לבסוף כאילו הוכרו, אבל ודאי מיירי בדניידי דהוכשרו משום כל דפריש, (ואי לאו דבע"ח נידחין הוו מתכשרי במוחלט ושוב לא היו נפסלין בשחיטתן, ואפשר דאף בקנין לא מפסלו אחר מליקה שלא נתחדש דיחוי, ועכ"פ הכא גרע דהתם בשעה שהיו מעורבין לא הוכרו, מיהו מסתברא דחשיב טעות דאיגלאי מילתא שלא נתערבו), ומספקא ל' אם הוראת ב"ד בטעות חשיבא כמצב מוחלט לדחות או דממ"נ אם חלב מותר לא הי' כאן קרבן כלל, ואם חלב אסור לא נדחה כלל, ור' יוחנן פשיטא ל' דחשיב דיחוי, דבשעה שב"ד הורו שמותר הי' הדין כן, ולכן

חשיב הדיחוי מוחלט, [ור"ת בתו' באמת מפרש דלא חשיב דיחוי בקרבן כשנתברר שטעו], וכיון דחשיב דיחוי הרי דיחוי זה גרוע משאר דחויין, דכיון שגם הקרבן נדחה משלחן המלך קשה יותר לחזור ולהכשירו, והיינו דאמרי' מ"ט כו' דזה אינו ענין לספיקו של ר"י, דאף דפשטינן לספיקי' דר"י, מ"מ מ"ט פתח ב' טפי מאחריני, ולכאור' נראה דבשעה שהורו ב"ד שחלב מותר הרי איגלאי מילתא דחולין הוא, וכלא נראה מעולם דמי, ויכול להקריבו לקרבן אחר, ולפ"ז יש כאן חידוש נוסף דבשעת הדיחוי ג"כ לא נדחה, ורק עכשיו איגלאי מילתא דהי' קדוש ולאותה קדושה הוה דיחוי, שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א בכ"ז עי"ש, [ועי' להלן ד"ה בתו'].

ומשמע דלמ"ד בע"ח אינן נידחין בקדושתו קאי, ואע"פ שבשעה שהורו ב"ד שחלב מותר הי' חולין, וחשבינן הדין כן במוחלט, מ"מ השתא דאיגלאי מילתא דטעו, בכלל הוראה זו שהקדושה דמעיקרא קיימת, אבל אין נראה לומר דרק לענין נראה ונדחה הועילה חזרתם לגלות שאמנם נראה מתחלה, וז"פ, [מיהו עיקר הדבר דתליא בפלוגתא דבע"ח נדחין (כמבואר ברמב"ם) לא ברירא כ"כ, די"ל דרב נמי מודה בזה, עי' לק' ס"ק י"ב, אף דמשמע כן קצת מדנקטי' הכא בתר מימרא דדיחוי בע"ח].

והנה חידושי' דר"י בכל מימרות אלו, אינו ענין לבע"ח נידחין, דמשכח"ל נדון זה לאחר שנשחט הקרבן, אלא דר"י לטעמי' דבע"ח נדחין נקט לה בבע"ח, ואם הי' הדין דהוראת ב"ד לא משוי דיחוי, אף בשחוטין הי' הדין כן, [ובירו' גיטין פ"ז ה"א פליג ר"ל דלא מידחו, ונראה שם דלדידי' לאו דיחוי הוא כלל, מיהו צ"ע שם בדין להקריב על שוטה], ולפ"ז הו"ל להרמב"ם להעתיק דיני' דר"י דנפ"מ בשחוטין, וכנראה פירש כדפר"ת בתו', דלפרש"י בלא"ה הו"ל לאתויי ד"ז, דשמא בכה"ג כו"ע מודו.

ובאמת סתמות הגמ' צ"ב דהא מסקינן הכא דהויה להו כפרה, ולכא' נראה דהא דפרכינן לק' שם דירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה, היינו דוקא בקרבנות דאזלי לנדבת ציבור, [וכן מצאתי ברמ"ה שכ' דהקו' מאשמות עי"ש], דאל"ה מה"ת יפלו לנדבה, ובהני ניהא דחשבי ל' זבח רשעים, כיון שמיד עם מיתתן אזלי לנדבה, ועדיין רשעים הן, כ"ז שלא נתכפרו בקבורה, וניהא נמי דלא מדכר פסול מומר, דכיון שהקרבן הוא של הציבור ליכא פסול מומר, אלא דכיון דמקדושת רשעים אתא יש בו פגם דזבח רשעים, וכיון שבמיתתן לא אזלי לנדבה, תו לא מיקדשי לאחר שנתכפרו בקבורה, ור"ל סבר דהואיל ואישתני אין זה פגם של זבח רשעים, (ומה"ט נראה דקתני קדשי בדה"ב יפדו, דאינו כבוד שקדשיהם יבאו לבה"ב, ועכ"פ בדבר הראוי לצרכי בה"ב, והרמב"ם שם כנראה דקדק מלשון זה דאחר הפדיון נשרפים, והראב"ד השיגו, ובאמת מי יסכים לפדותן כדי לאבדן, וכן בקדשי מזבח אר"ל ירעו וימכרו, ומשמע דאינן נשרפין, ולדעת הרמב"ם שאני הני שלא נקבצו לתוכה כיון דאזלי לרעייה), וכ"ז אינו ענין לסוגיין דאיירי בקרבנות דלא אזלי לנדבה אלא נשארין בקדושתן בבעלות היחיד, ולאחר שנתכפר, תו ליכא חסרון דזבח רשעים דהא צדיק מקריב ל', וע"כ דרק הואיל ונדחו תו לא מקריבין להו, [מיהו עי' להלן דלפי האמת כולו לא קרבי בדמיהן משום זר"ת, ולפ"ז יש לפרש דפריך בגמ' מהני דיפלו לנדבה משום דלא תליא בפסול מומר ולא בעינן למיחת לפלוגתא דרב יוסף ואביי, אבל לפי האמת דקיי"ל כרב יוסף אף בהני הטעם משום זר"ת, ולר"ל יקרבן].

ויש לעי' אכתי ירעו עד שיסתאבו ויביא בדמיהן אותו קרבן, דהא חזינן שהדיחוי אינו גורם שלא יפלו דמיהן לנדבה, וכבר הקשו כן בתו' עי"ש, והרמב"ן והרשב"א

בתו' בתחלת דבריהם משמע דלא גרסי הכא קרבן נמי אידחי, ופירשו דהגברא ראוי לקרבנות ולא חשיב דחוי, מיהו בפר"ת מבואר דגברא נמי אידחי, דחשיב כלאו בר איתויי חטאת, ויעוי' ברש"י ד"ה הוורו שפי' דהוה דיחוי שאם אכל עכשיו חלב פטור, ואפשר דכונתו לדמות ד"ז למומר ושוטה דבשעה שנדחו פטורין במוחלט, דאף כשחזר בו, וכשנשתפה, פטור על חלב שאכל בשעה שהי' מומר ושוטה, עי' חולין ה' ובמל"מ פ' מה' שגגות ה' ולע"כ, ובאמת אף במומר משכח"ל שיהא ראוי לשאר קרבנות, כגון שהמיר לחלב, ומ"מ חשיב גברא דחויא כיון שאינו יכול להביא קרבן על חלב, וה"נ בהורו ב"ד דכותי', ולפ"ז י"ל דר"י נסתפק אי חשיב גברא דחויא בהוראת ב"ד מפני שאין בו חסרון כמומר ושוטה, אבל לא מפני שדיחוי בטעות דבמוחלט הוא פטור באותה שעה, [ד"ז נתעוררתי ברש"ש עי"ש], מיהו יותר נראה כמשנ"ת לעיל, ומיושב נמי משה"ק בשטמ"ק על פרש"י, וגם דקיי"ל בהורו ב"ד שחייב.

יב. סנהדרין מ"ז א' אר"י אף אנן נמי תנינא כו' הואיל ונדחו ידחו, וא"ת הא עיקר רבותי' דר"י משום דבידו הוא, והני לאו בידם לשוב ולהביא הקרבן, לאו קו' היא דאדרבא עומדים הן לשוב בע"כ, דהו"ל כפרה במיתתן.

ולכא'ו מסקנא דשמעתין דכיון דאיקטול הו"ל כפרה, ולפ"ז למ"ד בע"ח אינן נידחין בדין הוא שיקרבו, ול"מ כן דהא ר"ש נמי איירי בהאי ברייתא לק' קי"ב ב', ומשמע דמודה לדין הרישא, (ועי"ש בגמ'), ור"ש ס"ל בע"ח אינן נידחין, כריתות כ"ח א', וגם הרמב"ם פ"ד מה' עכו"ם הי"ג פסק דימותו אע"ג דס"ל בע"ח אינן נדחין, ובהמיר דת פסק בפ' מה' שגגות ה' דלא כר' יוחנן, וע"כ דס"ל דשמעתין דלק' קי"ב ב' דקרי להו זבחים רשעים דלא כרב יוסף, ועי' להלן.

קדושין ז' ב' כתבו דבהמיר דת גם הדמים נדחין ולא יקרבו לעולם, [ואף דמעיקר הדיחוי מיהא אזלי, וכ"ה אליבא דר"ל, מ"מ לר"י הכא גרע כמ"ש בסמוך], ולפ"ח מתני' דפסחים צ"ז ב' דקתני יפלו דמיהן לנדבה משום דיחוי הוא כמ"ש שם הרמב"ן], ולפ"ד כל הקרבנות הדחויין אזלי לנדבה, [נפסח שאני לגרש"י כיון דמעיקרא אית בי' קדושת שלמים והוא ראוי לזה], וניחא הא דפריך לק' בפשיטות דירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה, דכל הקרבנות הואיל ונדחו יפלו לנדבה, ולא דוקא אשמות ואינן דדינן לנדבה, ומשני ר"י דזבח רשעים תועבה שהדיחוי דזבח רשעים אלים לדחותן אף מנדבה, דאמרי' הואיל ואידחי ידחה לגמרי מהקרבה, אף דהשתא לאו רשעים נינהו, דמ"מ בשעה שנדחו לגמרי נדחו אף מנדבה, ותו לא הדרי מתחזיין כלל, מיהו אכתי קשה א"כ מ"ט חשבינן לה חטאת שמתו בעלי' לר"ל הרי כבר הוחלטה לנדבה וכבר אינה חטאת ואינו הבעלים.

ובחידושים ע"ש הר"ן הביא בשם הרמב"ן דהא דארי' והוינן בה אמאי ימותו היינו אותה קו' דמקשינן לק' אמאי ימותו ירעו כו', ונראה דכונתו כמ"ש בדעתו ז"ל דהוינן בה אמאי ימותו יקרבו בעצמן בעולה ושלמים, וע"ז התשובה שכבר נדחו, ובתור הכי פריך אכתי אמאי ימותו נהי דנדחו הא לרעיה אזלי, וע"ז קאר"י דגם מנדבה נדחו, כיון דזבח רשעים תועבה, אבל אם הי' הדין דהדרי מתחזיין, לאו זבח רשעים מיקרי, [ובחידושים שם נקט דבהפרישו כשהי' כשר והמיר דחוייו רק משום זבח רשעים, ופסול דמומר הוא כשהפרישו בשעה שהוא מומר, ונמצא דנקט ר"י הטעם של הדיחוי לגוף הקרבן, ולפמ"ש כ"ע דעת רש"י זהו טעם נוסף לדחותן גם מנדבה, אבל עיקר הדיחוי מדאורייתא מקרא דממעט מומר, ולפ"ז ניחא

ומדברי התו' שהקשו דא"כ בהמיר דתו ונשתטה לא יועיל בהו רעיה כמו בעיר הנדחת, מבואר דס"ל דמשום הדיחוי נדחו גם הדמים, ולא פירשו דברי ר' יוחנן דזבח רשעים גרע, דאל"כ מה הקשו מנשתטה, אבל לכא' סוגית הגמ' מוכחת דפלוגתתם בתועבה דזבח רשעים אי מהני לזה אשתני, אבל כל הדחויין ודאי לא נדחו מהקרבה, ונראה דדעת תו' להשוות שוטה ומומר שנדחו מכל הקרבנות, ולכן הדיחוי מדחה גם הדמים, משא"כ שאר דחויין שרק גוף הקרבן נדחה, [ונפגם המזבח שאני, עי' לעיל סק], ומפרישי דנקט זבח רשעים תועבה לומר דאף קרבן שהופרש בכשרותו פסול, דמקרא הוה ממעטינן רק הפרישו מומר כמ"ש בחידושים ע"ש הר"ן, אבל עיקר הענין לומר שגם הדמים נדחין, ומ"מ ק"ק לישנא דנקט בדר"ל דהואיל ואישתני אשתני, דלא משמע שזו סברא בכל הדחויין אלא בתועבה לחוד.

ואם נימא דבאמת בהני שהדיחוי בגברא שאינו ראוי להקרבה כלל, נדחו גם הדמים, והיינו דקאמר הואיל ונדחה ידחה שנשאר כדיחוי בשעה שנדחה, וכן בהורו ב"ד הואיל ובשעת דיחויי הי' חולין אינו חוזר ונראה אף לדמיו, לפ"ז מסתברא נמי דלא תליא בדין בע"ח נדחין, שהרי אף דמים שהפריש נדחין, דמעלת בע"ח היא כשהדיחוי בקרבן, שאין פגם בבע"ח שנדחו, כשחוזרין ומביאין אותן, אבל כשכל עיקר הקדושה נדחית, הא דאינו חוזר ונראה הוא גם חסרון בקדושה, ולא מהני בע"ח לזה, [ועד"ז מתפרש הא דמורה רב בדחייה בידים לפרתו].

חטאת מתה), ואפשר דכי היכי דבהני דאזלי לנדבה חשבינן להו זר"ת כיון דמשעת מיתה אזלי לנדבה ואכתי רשעים ניהו, ה"נ בעולה ושלמים דאזלי מותרן לעצמן, מ"מ פקעה בעלותן במיתה, ואנו מקבלין הדמים מן הרשעים להביא בהן עולה ושלמים, ואין לנו ענין בזבח רשעים לשמור דמיהן לקרבן, אף דלבסוף מתכשר, ואילו היו קיימין הוו מקרבי להו, מ"מ אנן השתא מרשעים מקבלינן להו לשם הקרבה, ולא דמי לאילו נתכשר גוף הקרבן דמנפשי הו"ל קרבן כשר, אבל אין ב"ד נוטלין זבחי רשעים לרעותן, ואפשר דאין היורשין מתכפרין בהני מקופיא (זבחים ו' א') כיון דרק שלל שמים ניצל, אבל זכות היורשין בכלל שללה מיקרי, ועדיין צריך יישוב.

אבל מדברי הרמב"ן והרשב"א קדושין שם שהזכירו רק מומר ולא שוטה, משמע דרק במומר ס"ל דנדחו הדמים לגמרי משום זר"ת, אבל בשוטה לנדבה מיהא אזלי, ואולי אף לגוף הקרבן עי' לעיל סק"ה ולק' ס"ק ט"ו, ועדיין צ"ת בידיעת שיטתם בכל הדחויין, ובשמעתין גופה מוכח דאכתי שם חטאת עלי'.

(בירי' פ' חלק מייטי פלגותא דר"י ור"ל אם קדשי עיה"נ מועלין בהן, ופלוגתתם קודם שנהרגו כיון שעומדין למיתה והקדש מתייאש מהן, ולר"ל כיון שאם יוזמו עדיהם הו"ל יאוש בטעות חשיב שעדיין נשארה בעלות הקדש עליהן, וכמ"ש אאמור"ר שליט"א בספר כריתות ס"ח סק דשייך בעלות על ספק זה, מיהו עי"ש ול"ע בסוגיא זו, אלא ליישב הא דפריך וניתני שש חטאות מתות, דאי מיירי לאחר מיתתן פשיטא דימותו דהיינו חטאת שמתו בעלי', א"ו הנדון קודם שמתו, והיינו דמייתי עלה פלוגתתן בשוה"נ שהוזמו עדין, דהיינו טעמי' דר"ל שלא נתייאש הקדש מהם, (כתרנגולת שמרדה חולין קל) (ואפשר דפלוגתתן כשהוזמו לבסוף וזה מיושב יותר וצ"ע), ומשני ר"י דאף מעולות מייאשי כיון

ודאתאן עלה אף אם נחלק בין מומר לעיה"נ או בין מומר לשוטה, עי' להלן, מ"מ בהני שדינן דימותו אף למ"ד בע"ח אינן נדחין לא הדרי מתחויין, כיון שבדיחויין נדחית גם הקדו"ד משום זבח רשעים תועבה, ורב יוסף בא להוכיח מד"ז דאע"ג דבידו לשוב חשיב דיחוי, [אבל אין להוכיח מדבריו שדיניהם שוין], והיכא שגם הקדו"ד נדחית לכו"ע הוה דיחוי והיכא דדמיו ראויין תליא בדין בע"ח נדחין, ולפ"ז מיושב הא דמשמע דר"ש נמי מודה דימותו, [עי' לק' קי"ב ב' דל"פ ר"ש אלא בסיפא, מיהו שוב שמעתי מאאמור"ר שליט"א דאין מזה הכרח, דכי היכי דלר"ל מתפרש דר"ש מודה ברישא בקדשים שחייב באחריותן, ה"ה לר"י, ואה"נ דבקדשים שאח"כ יקרבו לר"ש, מיהו לר"ל נחא טפי כיון דת"ק לא איירי בכל מילי אין קו' אי ר"ש לא קאי כותי' לגמרי, משא"כ בדר"י, וגם צ"ע אם לפי האמת לא אימעטו קדשים שחייב באחריותן מבהמתך לר"ש], ואע"ג דאית לי' בע"ח אינן נדחין, וכן מיושב דברי הרמב"ם שפסק דימות אע"ג דמסקנא דשמעתין דהויא להו כפרה ובע"ח אינן נדחין, דזה אינו ענין לבע"ח נדחין, מאחר שגם הקדו"ד נדחית.

ובפשוטו נראה להשוות [לענין חוזר ונראה יש להשוותם, אבל לענין אם הדמים נדחו יש לחלק ביניהם, העתק מגליון אאמור"ר שליט"א ע"ז], שוטה למומר מדמצרכינן להו בטעמא דבידו וממילא, ולא מחלקינן דמומר נדחה לגמרי ואף דמיו אינן קריבינן, וכיון שכן אם בשוטה מביא בדמיו קרבנו, דהא לית ב' טעמא דזבח רשעים, ה"ה במומר, וצריך טעם לחלק בין מומר לעיה"נ, (וע"כ הטעם הוא משום זר"ת, בין בהנך דאזלי לנדבה שפירשנו לעיל דמשעת מיתה זכו בהו, דאכתי רשעים ניהו, ובין בעולה ושלמים ואינך, דאם נמצא טעם אחר בקרבנות דלא אזלי לנדבה, מ"ט ימותו, א"כ בדין הוא דמודה בזה ר"ל, ובגמ' משמע דלר"ל רק

שעומדין למיתה, ולא מיירי התם מענין הדמים דבתלמודן כלל, כ"ג לכאור).

יג. **דעת** תו' בקדושין ז' ב' וסנהדרין מ"ז א' ובתמורה כ"ו ב' דלר"י דדיחוי מעיקרא הוי דיחוי, ה"ה בהפריש קרבן בשעה שהוא מומר קדוש קדוה"ג ופסול משום דיחוי מעיקרו, והנה פשיטא להו דמומר יכול להקדיש קדוה"ג, ושהקרבן נדחה בדיחוי מעיקרא כה"ג, ויש לדון בשתיהן כמ"ש בסמוך, מיהו אף אם נקיים הדברים צ"ע אם עצם זה שמקדיש קדושה דחוייה לא משוי לי' קדושת דמים כנקיבה לפסחו, דאע"פ שאין סיבת הדיחוי בקרבן, מ"מ הרי הוא מתקדש מתחלתו קדושה דחוייה, וצל"ע בזה.

ובמה דנקטו תו' דמומר יכול להקדיש קדוה"ג, [ע"י להלן בדברי הרמב"ן והרשב"א], לכאור יש לדון בזה אף במומר לחלב לחוד, דכיון שאינו יכול להביא חטאת אינו יכול להקדיש, ואע"פ שהוא מחויב חטאת, היינו שהוא מחויב לשוב ולהתחייב בחטאת, אבל כ"ז שלא חזר יש לראותו כאילו הי' הדין שמומר אינו יכול לחזור בו, והתם מסתברא דא"י להקדיש קדוה"ג כיון דלא חזי להקדבה, וה"נ כיון דנקטינן מצב זה כמוחלט, ולא מהני בידו לשוב, לשנות המציאות של עכשיו, אף לענין קדוה"ג כן, ולכאור יש לדקדק מצריכותא דתלמודא זבחים י"ב ב' דלא קאמר אי אשמועינן נשתטה מפני שא"י להקדיש כלל, תאמר במומר דיכול להקדיש, מיהו י"ל דג"ז בכלל בידו, דאי לאו דבידו לשוב אפשר שלא הי' יכול להקדיש, אף דאין נראה כן, וגם מיושב להשוות מומר לשוטה והורו ב"ד, ובירור' גיטין פ"ז ה"א נקט להו בחד מימרא, ושם פליג ר"ל אכולהו, והיינו משום דלא חשיב לי' דיחוי כלל, וצ"ע בסוגיות בזה, [ובירור' פסחים פ"ח ה"א יוחנן דהפריש פסחו עד שלא נתגייר ונתגייר וכן עד שלא נשתחרר ועד שלא הביא שתי שערות [צ"ל דהופרש לו ע"י אחר], צריך להמנות על

פסח אחר, ופסק שם הרמב"ם פ"ד ה"ד דא"צ להמנות על אחר משום דבע"ה אינן נידחין, ולכאור טעמי' דר"י משום דחיילא עלייהו קדו"ד, דקודם לכן אין בידם להקדיש קדוה"ג, מיהו מומר שאני דמחויב לשוב].

והא דפשיטא לתו' דדיחוי מעיקרא כי האי פסול לר"י, לאו מילתא דפשיטא היא, ובתו' זבחים שם צידדו דמהני הא דבידו לשוב שלא יפסל בדיחוי מעיקרו, ואמנם נראה דהקדישו מומר לא חשיב דחייה בידים, דהקדשו מתפרש לכשישוב, דאל"ה למה הקדישו, ולא דמי לדחויין שקדישין לדמיהו, או להמיר אח"כ, שבכלל המרתו שלא יקריב הקרבן כלל, ולפ"ז מכח צריכות' דר"י יש למעט דיחוי מעיקרא כי האי, דהא לא שמעינן לי' אלא בדחייה בידים דלא מהני בידו, ויש לדחות, אבל יותר נראה דר"י קמ"ל דלא מהני בידו בכה"ג דחשבינן מצב זה כמוחלט, ומה שבידו לשוב לא משוי לי' כדיחוי לזמן וכיו"ב, וכמו בהורו ב"ד דחשבינן הוראתם מוחלטת, וחזרתם מכאן ולהבא, ולא דמי להא דאמר רב אשי זבחים ל"ד ב' מנחות נ"ט ב' דכל שבידו לא הוי דיחוי, וכמו שביאר אאמור"ר שליט"א שם סק דהתם קאמר דלא בעינן שיהא במצב הראוי לזריקה והקטרה מיד בלא שום פעולה, אלא סגי בזה שבידו לתקנו, ולכן לא חשיב כמצב דחוי כלל, משא"כ במומר שהוא דחוי, אלא דבידו לתקן מכאן ולהבא, ולכן אין להסתייע בזה לענין דיחוי מעיקרא.

ברם בעיקר הדברים נראה דדיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי כדילפינן ממחור' וכדפשיטא לן בנפגם המזבח, וה"ה במומר, דלא דחה הקרבן כשהקדישו מומר, אלא מקדישו לשעה שיהא ראוי להקריבו, ואין בזה פגם של דיחוי, ובכל כה"ג רק נראה ונדחה פסול, וכמשנ"ת לעיל סק"ד, [וכ"כ אאמור"ר שליט"א שם ס"ק י"א], אבל היכא שהדיחוי הוא מפני שיש פגם בקדושתו, כנקבה לפסחו ובהמה של שותפין

בזה אף דיחוי מעיקרא פוסל, וכבר נתבאר לעיל שם, וגם מעיקר הא דמהני הקדש מומר לקדוה"ג כמ"ש תו', יש להבין דחזינן הקדשתו לשעה שיהא ראוי, ולכן אין סברא לפסול דיחוי בזה, ועי' לעיל שם בהבנת דיחוי לפרתו, ועי' לעיל ס"ק י"ב.

ובאמת הרמב"ן והרשב"א קדושין שם דנקטו דיחוי בדמים בהפריש דמים והמיר דת וחזר, מ"מ כשדקדקו לאשכוחי דיחוי מעיקרא בלא דיחוי בדמים לא כתבו במומר, אלא בבהמה חצי' עולה וחצי' שלמים, (ועי' לק' ס"ק ט"ז בזה), ומזה מוכח דפליגי על תו' בזה, אבל לא נתבאר אם טעמייהו משום דבכה"ג לא קדוש קדוה"ג וכמו שצדדנו לעיל, או משום דבכה"ג דיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי, (ואם נימא דהוה דיחוי אלא דלא קדוש קדוה"ג, יש לדקדק דהו"ל לר"י לאשמועינן מומר שהפריש קרבן כשהוא מומר וחזר דהוה שמעינן מינה ארבעה, אבל אם טעמם משום דבכה"ג דיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי ניחא).

יד. בכורות י"ד א' קסבר קדושת דמים מדחה מן הבכורה כו' משמע דלאו מילתא דפשיטא היא, מדקאמר קסבר, ויש להבין הא פשיטא דהקדש אינו בכלל בישראל, ואפשר דבקדשי בה"ב באמת פשיטא, אבל בקדשי מזבח שאין למזבח בהן כלום, נמצא שכל עיקר קדושתן ליפדות, ובכה"ג הי' מקום לראות קדושת המזבח כעראי ואין בה להפקיע בכורה ומתנות.

שם ב' נפדין תמימים או אין נפדין כו' לכאור' בכלל בעיין אי קרבי, (ובשבועות י"א ב') קאמר לדברי ר"ש אין נפדין תמימין, ומפרש בגמ' דקרבי בעצמן, אלא דכיון דאף בקדם הקדשן את מומן איכא למ"ד דלרעיה אזלי כדלק' ט"ו ב', מש"ה נקט בעיא בנפדין, ועוד דאפי' אי לא קדשי הי' מקום לאסור לפדות תמימין, ולרבותא נקטי' כיון דפשוט דנפדין, ועוד דכיון דאדיוקא דמתני' סמך, ומינה לא

שמעינן אלא אסירי, מש"ה נקט נפדין, וראי' לזה מדמייתי סיעתא לרבא מדקתני שלא יהא טפל חמור מן העיקר, משמע דאל"ה הי' הולד כדין זכר לדמיו שיכול להקריבו בעצמו, וכן מהא דקאמר שלא יהא טפל חמור מן העיקר משמע דקדוש לגמרי דאי רק להצריכו מום לפדותו, הרי גם העיקר אינו נפדה בלא מום, ואף דנפ"מ בשאר דינים דקדוה"ג מ"מ לפ"ד יותר מיושב, ועוד יש לדקדק דאם הי' הדין דנחתא לי' קדוה"ג ואינו קרב משום דמכח קדושה דחויא אתי, מה דין הולדות של האי ולד, דלכאור' לא גרע מולד בע"מ, וכיון דבסופו של דבר מכח קדושתו קרבי למזבח, למ"ד קרבי, למה לא יקרב הוא בעצמו כמו ולדותיו, ורש"י לעיל א' פירש דלא קרבי משום דמכח קדושה דחויא אתו, ואפשר דכונתו לבאר לשון נפדין דמשמע דפשיטא לן דלא קרבי, והיינו כמש"כ דאף אי לא קדשי הי' מקום לאסור לפדותן תמימים, א"נ אדיוקא דמתני' סמך דלא משמע מינה אלא דאסירי מש"ה נקט נפדין, אבל אין ללמוד מזה דפשיטא לן דאף אי קדשי קדוה"ג לא קרבי, וגם י"ל דשפיר ידע תלמודא דלא קרבי משום דלא קדשי.

לפ"ז כי היכי דלאחר שפדאן תמימין מתפיסן לכל זבח שירצה כדלק' ט"ו ב', ה"ה שהי' יכול להתפיסן בעצמן דע"כ שולדות אלו לא נדחו מדקרבי לאחר פדיונן, ויש לעי' א"כ אמאי לא מורינן לי' שיתפיסן בעצמם ולא יפדם כלל, כגון בהקדיש בעלת מום לשלמים וילדה, יתפיס הולד מקדו"ד של שלמים שבו לקדושת הגוף לשלמים, ונראה מזה דכיון שלא חלה קדוה"ג מכח הקדו"ד [דלא יהא טפל חמור מן העיקר דהיינו שאין יכול להתפשט קדוה"ג מכח קדושת דמים מוחלטת], שוב אינו יכול לחלל הקדו"ד שבו ולעשותו עצמו קדוה"ג, באמירה בעלמא, אם מפני שהקדוה"ג צריכה לחול בכח הקדש, (כמו בעלמא שהקדושה צריכה להתפרש

[ואע"פ שאין להפסידו דמי פסח לשלמים, מ"מ אפשר שאין להתיר לו פדיון תמימין], אלא בין היא בין ולדה קריבין בעצמן ע"י שיקדישם זו לשלמים וזה לפסח, אבל בתמורת אשם דלא חזיא בעצמה עדיף שתמכר שלא במום, ותקרב ע"י הלוקח, מיהו בתוספתא פסחים פ"ט וביירו' שם ה"ז קתני בהדיא דלר"ש תמכר שלא במום.

ודאתאן עלה נראה דבאמת הטעם דולד בע"מ נפדין ואינן מקדישין בעצמם משום דיחוי הוא, ואינו דומה לדיחוי דנראה ונדחה, מ"מ יש בו חסרון דיחוי כיון דמכח קדושה דחווה קאתי, וכמש"פ רש"י, ואה"נ דלמ"ד בע"ח אינן נדחין יכול להקדישו ולהקריבו בעצמו, כדאשכחן לר"ש בולד פסח, מיהו הי' מקום לדחות דה"ה דיכול להקריבו בעצמו [דאף לר"ש קושטא הוא שנפדין תמימין, ומש"ה לא מפרשינן דאתיא כמ"ד בע"ח נדחין, וכ"ז לרהבדר"י, אבל כבר נתבאר לעיל סק"י דרב מפרש דדיחוי זה גרע דמכח קדושה דחווה קאתי, ואינו ענין לחזר ונראה דעלמא שהדיחוי בטל לגמרי, דהא הקדו"ד משתתפת בקדוה"ג, וחשיב עיקר מה שנראה, מכח הדיחוי, וכן מתני' דפסחים.

ובאמת יש חילוק לכו"ע בטעם הדיחוי, דבהני שהדיחוי משום נראה ונדחה תו לא הדרי מתכשרי אפי' לקרבן אחר, שהרי כבר הובאו לפני המלך ונדחו, ומשכח"ל הנפ"מ בתמימין בפסח כשמת אחר חצות דאינו קרב שלמים פסחים ע"ג ב', וחשיב לי' התם פסול גמור לשלמים משום דיחוי, אבל בהני שהדיחוי משום דמכח קדושה דחווה קאתי היכא דלא אתי מכח הקדושה הדחווה, חוזר ונראה למזבח, והיינו דינא דולד בע"מ דמתפיסן לכל זבח שירצה, וכן המקדיש נקבה לעולה לר"י דסבר כר"ש דלא קדשי תמורה כ' א', דמ"מ הדרי ומתכשרי לשלמים, ואין לומר דר' יהושע מכשר להו משום דס"ל בע"ח אינן נדחין כמ"ש בשטמ"ק זבחים ע"ג

בלקחה), או דבעינן חילול לקדו"ד, ואינה נעשית קדוה"ג בדרבא אלא כשכח הקדשו לדמים עושה קדוה"ג.

ברם דברים שכתבנו ליתא דהא שמעינן לי' לר"ש כריתות כ"ח א' דהמפריש נקבה לפסחו וילדה זכר הוא עצמו יקרב פסח, ולר"ש לא קדשה אמו קדוה"ג כדאמר תמורה י"ט א' דאינה עושה תמורה, וא"כ גם הולד אינו קדוש דלא יהא טפל חמור מן העיקר, ומ"מ קאמר דקרב פסח, וע"כ היינו שמקדישו לפסח מכח הקדו"ד שבו, וש"מ דחיילא שפיר קדוה"ג מקדו"ד ע"י אמירה בלא חילול, ואף במפריש אשם בן שנה לר"ש דלא קדוש קדוה"ג, נראה דבהיותו בן שנים קרב, וע"כ דמקדישו אח"כ קדוה"ג, דלא מצינו שתחול קדוה"ג מכח קדו"ד אלא בשעת הקדש דמכחו קדוש, וק"ק מ"ט לא אמר ר"ש בהדיא שיקדישו לשם פסח ויקרב, ואפשר דכיון דחצות או שעת שחיטה קבעה לפסח סגי בהכי אף בלא אמירה כיון שדמיו לפסח והוא ראוי בעצמו הרי הוא נקבע לפסח, עי' לעיל סק"ט בענין קביעות חצות דפסח, וראיתי בשטמ"ק שם אות ד' בשם תו' שהקשו היכי חיילא קדוה"ג על הולד לר"ש, ותירץ ר"י דמיירי שהקדישה מעוברת, וצ"ע דא"כ הול"ל היא וולדותי' כדאמר תמורה י"ט א', וגם פי' הגמ' שם דחוק לפ"ז, ועוד תירצו בשם מהר"ם דלדבריהם דרבנן קא"ל, ואמנם יתיישב בזה הא דלא קתני ר"ש ברישא דהיא עצמה תמכר שלא במום, אבל לא מפרשינן כי האי היכא דלא מפרש תלמודא, וגם צ"ע בפי' הסוגיא לפ"ז, וע"כ שבקי' דאיהו מוקי אנפשי', שמקדישו לפסח, [ויכול הוא עצמו ליקרב קאמר או שחייב להקדישו לשם פסח], או כמש"כ שזמן שחיטה קובעו.

והא דלא קתני ברישא תמכר שלא במום אפשר דבאמת לא פליג ר"ש בפסח, דכיון שראוי' היא עצמה ליקרב שלמים אחר הפסח, לא שרינן לי' לאפוקה לחולין לגמרי,

ב' להוכיח מהא דמוקמינן למתני' דקנים כמ"ד בע"ה אינן נדחין וסתם קנינן ר"י היא, דהא רחב"א נקט בקושיתו היכי מקרבן שלמים הא מכח קדושה דחוייה קאתיין, משמע דפשיטא ל"י דנדחין, מיהו ע"כ האי לישנא לאו דוקא, וכונתו להקשות כל"ב, ומ"מ אין נראה לפרש כן בסתמא דתלמודא, דמפרש להו ר' יוחנן דלא כותי' בסתמא, א"ו אף למ"ד בע"ה נדחין חוזרין ונראין לקרבן אחר, ורק לענין קדוה"ג שמכח הקדו"ד חשיבי דחויין, [עוזר"א בכורות סי"ח ס"ק י"ח], ומזה יש ללמוד דאף בהני דלא משכח"ל חוזרין ונראין, כיון דאינן נפדין תמימין, מ"מ הפסול הוא בקדושה זו שבאה מכח קדושה דחוייה, אבל אין הדיחוי שבע"ה לא יוכל להקרב אחר שנראה.

ולפ"ז מבואר היטיב הא דלא פשט ר"א ספיקו דבע"ה נדחין מדנפשי', דשני ענינים הם, אלא דרהבדר"י קים ל"י מסברא דאי לא דאיכא פגם דדיחויי בבע"ה, הכא נמי הוו מתכשרי, דהפגם בקדושה דחוייה הוא מפני שמוכיח מתוכו שלא ה' ראוי לשלחן המלך, ואם איתא דבע"ה אין פגם של דיחוי, לית לן למיפסל קדושה דחוי' טפי מגראה ונדחה.

ויש לעי' א"כ היכי שמעינן מדר' יוחנן בבהמה של שני שותפין דבע"ה נדחין בדין נראה ונדחה, ואינן חוזרין ונראין למזבח כלל, הא התם מכח קדושה דחוייה קאתיא, ומנ"ל דפליג רב בהא, והיכי פשיט ר"י לר"א כריתות כ"ז א' מזה, הא לפמשנ"ת ספיקו של ר"א הוא בנראה ונדחה כשאין הקדושה מכח דחוי, ואפשר דבדר"י באמת יש חידוש דאחר שלקח חצי' השני והקדישו, הרי אינו צריך לקדו"ד דחצי הראשון, דמעצמה היתה פושטת בכולה, ויש לחשבו כלא אתי מכח קדושה דחוייה, דבאמת הא דקדשה כולה היינו ע"י דפשטה מחצי' השני, (אם לא נימא דמיירי בהקדישה בהדיא), ומ"מ כיון דאית בה קדו"ד שהיתה דחוי' אינה קריבה, ואפשר דדוקא

מפני שראוי' למזבח, והקדישה למזבח, דקדושה גמורה היא אלא שאינה קריבה, עי' תמורה י"א ב', לא מהני הא דפשטה מחצי' השני לבטל הקדושה דחוייה, [וכ"כ מרן זללה"ה בכורות סי"ח ס"ק י"ח דדוקא מפני שקדשה קדוה"ג ואינה נפדית תמימה חשיב ל"י דיחוי, אבל לא בקדו"ד לחוד, אלא דלפמשנ"ת היינו דוקא כשאין הקדוה"ג דהשתא באה מכח הקדו"ד, והכא חשיב בפשוטו דחצי' מכח קדושה ראשונה קאתיא], ומש"ה ס"ל דמזה יש ללמוד לכל דין בע"ה נדחין כיון שאין עיקר הקדושה מכח דיחוי, אלא שהבהמה נדחית בתחלת הקדשה, משא"כ בדר' אושעיא ומתני' דפסחים, ולק' ס"ק ט"ז נתיישב בפשיטות דבדר"י קדוה"ג הואי וחוזרת ונראית הקדוה"ג וא"צ הקדשה נוספת, ועי"ש.

ולא"מור מתפרשת סוגיא דכריתות שם כמש"פ תו' בכמה דוכתי ובשטמ"ק שם דבמפריש קן לכבשתו לא קדוש קדוה"ג, וכ"ה בירו' שקלים פ"ד ה דבמקדיש נכסיו לא מתקדישין העופות קדוה"ג מפני שאין להם פדיון, ואינן קרבין לנדבת ציבור, ולכן מתקדישין קדושת דמים לחוד, והיינו דמותבינן מדר"ש לטעמי' דלא נתקדש הולד אלא קדו"ד, וס"ד דמש"ה הוא עצמו קרב דקדו"ד אינה מדחה, והא דקאמר ש"מ בע"ה אינן נדחין ר"ל בכה"ג דקדו"ד, אלא שקיצר בדבר, וגם כדי ליישב ר"ש לטעמי', מיהו לרב באמת מוכח מדר"ש דד"ז תלוי בדין בע"ה נדחין, דאע"ג דמתני' דפסחים צ"ז ב' פרשנו אף אליבא דרב, ומשום דקדושת הפסח הדחוייה מקדישה את השלמים עי' לעיל סק"י, מ"מ בקדו"ד לחוד שמעינן מהכא דלא הוי דיחוי למ"ד בע"ה אינן נדחין, ואפשר דמהכא פשיטא ל"י לרהבדר"י דגם סוג דיחוי זה תלוי בנדון דבע"ה נדחין.

ולפ"ז הא דאר"א במפריש קן לכבשתו הואיל ונדחה ידחה, ר"ל דהואיל ונדחה לא יקדשונו עתה קדוה"ג אלא יניחנו בדיחוי

ולא הוצרכנו בזה לטעמא דלא יהא טפל חמור מן העיקר, אבל א"צ לזה, וגם רש"י לא פי' כן, ונפ"מ לר"ש אם בהפריש קן לכבשתו דלא נדחה אם יכול לפדותו או דקדוש קדוה"ג ממילא, ולית לן לחדש פלוגתא בזה.

טו. **פסחים** צ"ז ב' ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה, כ"ה גר"ח והראשונים ז"ל, וכבר תמה בתורי"ד דלא מצינו מותר נדבה אלא כל שבא משום חטא ומשום אשמה כדתנן בשקלים, ועו"ק דמ"ש רישא דקתני יביא בדמי' שלמים, הא התם נמי מפרשין טעמא משום דיחוי, ערש"י צ"ח א', (ועי' לעיל סק"ט), וראיתי מתרצים דהתם דמיתחזי לפסח סגי ל' בדיחוי לשלמים אבל הכא מעיקרא לשלמים הוא דאתחזי, אבל הדבר קשה לומר דמפריש נקבה לפסחו לא יוכל להביא בדמי' פסח, דא"כ נמצא שאין הקדשו חל לפסח כלל, וע"כ צ"ל דלגבי דמי פסח אין כאן דיחוי דלהכי אקדשי', ורק לענין שלמים שהי' ראוי להם חשיב דיחוי, וכיון דקאי לדמי פסח לא גרע מרישא דמתני', וי"ל דהכא שאני כיון דהוא עצמו נראה לשלמים ולכן חשיב דיחוי לשלמים, כיון דרק לשלמים הי' גופו נראה, ונדחו גם דמיו משלמים, ומ"מ הדבר תמוה שיהיו דמיו ראויין לפסח ורחויין לשלמים לגמרי.

והנה מודה ר"ח ודעימי' דהמפריש נקבה לעולה תמכר ויביא בדמי' עולה וכמש"כ דהאי לאו דיחוי מיקרי דלהכי אקדשי', כדתנן תמורה י"ח ב' בולד, וה"ה אמו, ושם י"ט ב' בתמורת אשם, ומש"ה לא קשיא ל' מהא דתניא כריתות כ"ח א' בדברי רבנן דתרעה עד שתסתאב ויביא בדמי' פסח, אע"ג דאית להו בע"ח נדחין, דמפסח גופי' לא אידיחי, ובריטב"א קדושין ז' ב' פריך מינה לפרתו' שהביא שם כפר"ח, ולמש"כ מהא ל"ק, [מיהו ודאי דבסברא קשה לומר שיהא ראוי לפסח ורחוי רק משלמים], מיהו אכתי מברייא דתמורה י"ט א' קשה דקתני נשתירה

לדמיו, ולאחר שפדאו יכול לחזור ולהקדישו, דמתפיסן לכל זבח שירצה, וה"ה לאותו זבח, וכ"מ ברמב"ן קדושין ז' ב' דמדרי"א ליכא למשמע שהדמים נדחין, ומשמע דהקן נשאר ראוי לדמיו משום דלא חיילא עלי' אלא קדו"ד, וכ"כ רש"י בכריתות שם דבכה"ג יש לעוף פדיון, ולאחר שנעשה חולין לא הוצרך לפרש שיכול לחזור ולהקדישו דכי היכי דכשר למצורע אחר, ה"ה לנפשי', [ולעיל סק"י צדדנו לומר דחיילא עלי' קדוה"ג כיון שהוא ראוי לו, אבל אין הדבר כן דלא חיילא קדוה"ג מעצמה מקדו"ד, אלא ע"י פיו בשעת הקדשתו], וכ"ה מסקנת אאמו"ר שליט"א שם סק"ו דלאחר שנפדה ראוי למזבח, ודברינו הם ע"פ הכתוב שם, אלא דהתם לא ניחא ל' לאוקומי ברייתא דבכורות שם כמ"ד בע"ח נדחין, ולמש"כ הדבר מבואר בגמ', ול"ק אמאי לא אוקמוה בגמ' בהכי, או משום דלכו"ע יכול למכרן, אלא דלר"ש אין ראוי למכרן, או משום דרק לרהבדו"י תליא בהכי, אבל לא לרב לטעמי'.

ואין להקשות הא קאמר טעמא שלא יהא טפל חמור מן העיקר, וא"כ במפריש קן לכבשתו תחול שפיר קדוה"ג כשהעני, דהוא ניהו העיקר, דדוקא בולד הוצרך להאי טעמא כיון שלא היתה בו מניעה מלחול קדוה"ג, והי' מקום לדונו כהקדיש זכר לדמיו, אבל בהפריש קן לכבשתו לא הי' כח הקדשתו שתחול קדוה"ג, ופשיטא דלא חיילא אח"כ מעצמה.

ואפשר דאם לא הי' הדין שלא יהא טפל חמור מן העיקר, והי' חל קדוה"ג על ולד בע"מ, היו קריבין ג"כ, ולא הוה חשבינן להו מכח קדושה דחוויה, אלא הוה מדמינן להו לולד תמורת עולה דקרב כדאמר רבא תמורה י"ח ב' דכיון דאימי' קריבה עולה אפי' רבנן מודו, וה"ג היתה קדושתו מכח הקדש ראשון, ולפ"ז נוכל לומר דהפריש קן פשיטא לן דלא חיילא קדוה"ג למהוי קדושה דחוויה,

מתה, מוכח שע"י הדיחוי לר' יוחנן עדיין לא נדחה לנדבה ולכן תליא בדין אם חטאת ציבור מתה, אבל אם מכח הדיחוי לחוד אזלא לנדבה, הי' בדין שגם ביחיד כן, דכיון שניתק לנדבה אינו נדחה בנתכפרו באחר, וכן מצינו בעברה שנתה תמורה כ"ב א' דיביא בדמי' אחרת, אע"ג דמדמינן לה לדחויין שם, ועמש"כ שם בביאור הגמ' מ"ט דחויין לא הדרי מתחזיין.

ועוד נתבאר לעיל סק"ה דמהא דגמר רב דאין בע"ח נדחין מבע"מ עובר, ג"כ מוכח דהדמים לא נדחו, דאל"כ היכי גמר מבע"מ דבקדושת' קאי, ולפמשנ"ת לעיל ס"ק י"ב היכא דהדמים נדחו גם רב מודה, כדמשמע דר"ש מודה בקדשי עיה"נ, (לר' יוחנן דרישא לאו ריה"ג היא), אלא דהתם נדחו אף מנדבה, ומעיקר הא דבע"מ קבוע לא נדחו דמיו חזינן דפגם דיחוי אינו פוגע בדמים, וכן בכל הפסולים רובע ונרבע ואינך, [ואף בשחוטין אם הי' אפשר לפדותן בדין הוא שלא ידחו דמיהן, דעופות יוכיחו שמעלת בע"ח לא מהניא להו לפדיון, ובסנהדרין קי"ב ב' נמי מבואר דלאחר שנדחו חשיבא חטאת שמתו בעליה לר"ל עי"ש, ואם כבר הוחלט לנדבה אין לחשבה כמתו בעלי'.

ועוד דאם עיקר דין ניתק לרעייה הוא מדרבנן, א"כ לא מצינו קרבן דאזיל לרעייה לנדבה, ובדחויין נצטרך לחדש שני דינים א' דירעו וימכרו ב' דיפלו לנדבה, ומנ"ל להמציא כן.

וכן בנפגם המזבח זבחים נ"ט א' נראה פשוט דלכו"ע לא נדחו דמים שהיו קדושים באותה שעה, ור"י גופי' קאמר התם אחד זה ואחד זה דהיינו חיין ושחוטין, אבל דמים לא, וכיון דדמים חזיין, אית לן למימר דגם דמי הקרבן לא נדחו.

מסקנא דמילתא כיון דפשטות הסוגיות דאין הדמים נדחין, ולעומת זה לא מצאנו

אחר הפסח תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמי' שלמים, ודוחק לומר דהאי תנא לית לי' דיחוי בדמים, אבל ע"כ לומר כן לפר"ח דאל"כ במאי פליגי הברייא ומתני', דבהאי קתני שלמים ובהאי לנדבה, מיהו נראה דיש לסייע מזה לגרש"י, דקשה לחדש פלוגתא דתנאי בנדון זה אם הדמים נדחין, דהא ע"כ אית להו להני תנאי בע"ח נדחין מדלא קרבה היא עצמה שלמים, וביותר לאחר שהוכיח הרמב"ן קדושין שם דפירושא דדיחוי בדמים אינו כפר"ח, א"כ לא מצינו שהגמ' נחתא לחידוש זה דתנן במתני' דפסחים, וכיון דסתמה בתמורה דיביא בדמי' שלמים ש"מ דרק זה נגרם ע"י הדיחוי, ועי' בכ"ז בתו' זבחים י"ב.

ועוד ראי' מדתניא תמורה כ"ו א' בחצי' תמורת עולה וחצי' תמורת שלמים תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמי חצי' תמורת עולה ובדמי חצי' תמורת שלמים, וחשבינן לה התם קדושה דחוייה, וגם קתני התם עלה בחצי' עולה ואינה קריבה, ש"מ דאינה קריבה בעצמה ושפיר מביא בדמי', ולא משמע לדחות דתמורה שאני, א"ו אין הדיחוי מפקיע דמיו מאותו קרבן.

ולכאז' גם מהא דתנן בקדשים וקדשים שנתערבו דימכרו ויביא בדמי היפה שבהן ממין זה ובדמי היפה שבהן ממין זה, ג"כ מוכח דדמי הקרבן לא נדחו, דהא כשנתערבו אידחו להו כדאמר רבא זבחים ע"ג ב', וש"מ דהדיחוי אינו מדחה הדמים מן הקרבן.

ומהא דציבור מביאין עולת נדבה מחטאת ציבור שנדחת ג"כ משמע שאין הדיחוי מחייב להפקיעו מרשות בעליו, וביותר מוכח כן מהא דהו"ל כחטאת שנתכפרו בעלי' אף לאחר הדיחוי, וכמש"כ לעיל סק"ה עי"ש, או נאמר בלשון אחר מדקאמר במתני' יומא ס"ב א' דהשני ירעה לפי שאין חטאת ציבור

אלא גר"ח במתני', ע"כ דגרש"י עיקר, ובלא"ה קשה לגר"ח במתני', וכן בפירושא דדיחוי בדמים כבר חלקו עליו הראשונים ז"ל בקדושין שם, ולפ"ז כל קרבן שנדחה ירעה ויביא בדמיו אחר, ודמים לעצמן אינן נדחין, ובמומר ועיה"נ ע"י לעיל ס"ק י"ב.

ובנשתמיה והמיר (אי לא זר"ת) נמי נראה דתרעה עד שתסתאב ויביא בדמי' אחרת, דאם ע"י הדיחוי יפלו לנדבה [מפני שנדחה לגמרי מהקרבה, ע"י ס"ק י"ב], א"כ בדין הוא שבזמן שהוא מומר ושוטה כבר הוחלטו קרבנותיו לנדבה, ולא משמע דבהמיר ונשתמיה באין ב"ד ונוטלין קרבנותיו לנדבה, ועוד דבהורו ב"ד שחלב מותר הרי יצא לחולין [כמו בהפר לה בעלה נזיר כ], ונמצא דע"י שחזור ונראה מתחדש בו דין נדבה, ול"מ כן כיון שהדיחוי לא נתקו לנדבה, א"ו נראה מזה דכל שהוא קיים נשאר בעלים על קרבנותיו, דאע"פ שנדחו ירעו ויביא אחרים בדמיהן, ועיר הנדחת דמתו שאני כמש"כ ס"ק י"ב, [והרמב"ן והרשב"א בקדושין שם צ"ל דמשום גרסא דפסחים נקטו כן, או דכל מומר איכא ב' משום זר"ת, דלנדבה נמי לא אזלי, ע"י לעיל שם].

טז. תמורה כ"ו ב' וש"מ קדו"ד נדחה, בשאר דוכתי קאמר יש דיחוי בדמים, וכ"ה גרסת תו' בשמעתין, ובפסחים צ"ח א' קאמר האי לישנא דיש דיחוי בדמים ומתפרש בדחיילא נמי קדוה"ג מכח הקדו"ד כדלעיל י"ט ב', וחשיב שפיר קדו"ד לומר שאע"פ שלא נראה בקדושה הראוי' להקרבה אלא לדמים, מ"מ כבר נפגם בדיחוי, ובכריתות כ"ח א' קאמר קדו"ד מדחה [כ"מ בפרש"י ובתשובות] והיינו משום דהתם לא קדוש קדוה"ג מכח הקדו"ד, אלא שהקדו"ד הדחוייה מדחה לקרבן שבא מחמתה, וכמשנ"ת לעיל ס"ק י"ד.

והנה האומר רגלה של זו עולה לר"מ ור"י לעיל י"א ב' דלא פשטה בכולה, מ"מ לא נדחית הבהמה, דכיון שבידו להקדישה כולה אין כאן דיחוי כלל, ואף אם בנראה ונדחה לא מהני בידו ע"י זבחים ל"ד ב', מ"מ בדיחוי מעיקרא ודאי מהני, דאין כאן דיחוי אלא דרך הקדשה, [שו"ר שכ"כ בתוד"ה הגהה זבחים י"ב א', ועיי"ש בתו' ב'], אבל בשותף שהקדיש רגלה אף לר"מ ור"י הו"ל דיחוי, דטעם הדיחוי אינו מפני שיש עיכוב מליפשוט קדושה בכולה, אלא אף בדלא פשטה מכח הקדשו, מ"מ בעינן שיהא בידו להקדיש כולה, וכשתלוי בדעת השותף חשיב שהחליט קדושתו לדמים, ואף אם השותף הקדישה מ"מ קדושתו נדחית, מיהו אם ידע בשעת הקדשו שגם השותף עומד להקדיש, מסתברא דאין כאן דיחוי.

ודברי ר"י מתפרשים במקדיש קדוה"ג ואינה נפדית בלא מום, כדמוכח בקידושין ז' א' דאי לאו השותף היתה פושטת בכולה, [ובמקדיש לדמיו מיבעי לי' לרבא לעיל י"א ב' אי פשטה בכולה], וגם אפשר דבמקדיש לדמיו חצי' קדשה קדוה"ג ע"י לעיל י"א ב', ועצם הדבר שהקדושה דחוייה אינו מונע מלחול קדוה"ג, (ונימא דמש"ה אין ללמוד ממקדיש אבר), כדחזינן שבחזור והקדיש חצי' עושה תמורה, וכן בחצי' עולה וחצי' שלמים לעיל כ"ו א' אמרי' דעושה תמורה, ומש"ה לא מותבינן עלי' כדמותבינן אר"א כריתות כ"ח א' דהתם מייירי בקדו"ד לחוד, וכמש"פ תו', וכמשנ"ת לעיל ס"ק י"ד, מיהו אין להוכיח כן מהא דחשיב דיחוי דלפי האמת גם קדו"ד לחוד עושה דיחוי כ"ז שלא נפדית, דהיינו ההיא דהפריש קן לכבשתו, ומרן זללה"ה בכורות סי"ח ס"ק י"ח הוכיח דר"י בקדוה"ג מייירי מדנדחה, ואמנם אמת הוא דמדידי' אין ראי' לדיחוי בדמים לחוד, אבל יש דיחוי בדמים לחוד כשלא נפדה וכמשנ"ת.

יש מחו"ז לבו ביום זבחים י"ב א', ואפשר נמי דמשכח"ל בהקדיש בהמה שנתערבה בחטאות המתות, אם הקדושה חלה בכה"ג, אבל דיחוי בדמים דלאו מעיקרא ל"מ לפו"ר, דהא פירושא דדיחוי בדמים היינו דקדושה שלא נראית כלל אלא לדמי' ג"כ מדחה, והיכי משכח"ל בנראה ונדחה, אא"כ בדיחוי גם הדמים נדחין, וכמ"ש הרמב"ן והרשב"א במומר, אבל לא נתבאר היכי שמעינן ד"ז מדר"י, דהא בכה"ג גרע שהקדוה"ג מכח קדושה דחויא קאתיא, ומה ענין זה לדיחוי הדמים לגמרי, וצ"ל דלדידהו דהא דיש דיחוי בדמים הוא מפני שהדמים עצמן ג"כ נדחין, וכ"ז צ"ת כמשנ"ת ס"ק ט"ו.

מ"ש תו' דהא לא שייכא קדו"ד בעופות, ר"ל כקדושת דמים שהוזכרה בבהמות דמגו דנחתא לה קדו"ד נחתא נמי קדוה"ג, אבל לא גריעי מעצים ואבנים, וכ"כ אאמ"ר שליט"א, וגם ברמב"ם פ"ד מפסוה"מ הי"ח כתב בהפריש זכר לחטאת דאינה קדושה לא קדוה"ג ולא קדו"ד לפיכך תמכר שלא במום.

בתו' קדושין ז' ב' כתבו דמשכח"ל דיחוי בדמים דלאו דיחוי מעיקרא במפריש נקבה לפסחו וילדה זכר דאותו זכר הי' ראוי להקרבה אי לאו דיחוי בדמים, וגם כתבו דלא פריך לר"י מר"א דאמר הוא עצמו יקרב דיחידאה הוא, וצ"ע דלר"א לא נדחה כלל דהא איכא קדוה"ג על עצמו ועליו מכח הקדו"ד, ולרבנן דנדחה הו"ל דיחוי מעיקרא.

ומ"ש תו' דמשכח"ל דיחוי מעיקרא בדם שנתערב במים, עתו' הרא"ש קדושין שכ' דכיון שלא נתקבל לתוך הכלי אלא לתוך המים ממילא פסול, אבל אף בנראה ונדחה לכאו' התם מאחר שנתבטל לא שייך שתחול בו קדושה, משא"כ בהני שלא נתבטלו אלא נדחו, ואין להק' לדבריהם הא הו"ל בידו להוסיף, (דבהכי איירינן), דכל תיקון חיצוני לא חשיב בידו, וכן למש"פ אאמ"ר שליט"א

אבל' מדברי הרמב"ן והרשב"א קדושין ז' נראה שפי' דרך לדמים נתקדשה, ולפ"ד נפדית תמימה כ"ז שלא הקדיש חצי' השני, וזה מבואר ממ"ש דמשכח"ל דיחוי מעיקרא בלא דיחוי בדמים בחצי' עולה וחצי' שלמים דקדשה קדוה"ג מדעושה תמורה, משמע דדיחוי דמים לפירושם היינו בלא קדוה"ג כלל, וצ"ע א"כ איך פירשו במתני' דפסחים יש דיחוי בדמים, הא התם נמי קדשה קדוה"ג כדאמר תמורה י"ט ב' מיגו דנחתא לה קדו"ד כו', ובאמת גם מהמשך דברי הרמב"ן צ"ע שביאר לגרש"י דיביא בדמי' שלמים דהרא"י דיש דיחוי מדקתני ירעה, ואמאי כיון דלא חזי היינו מומי', משמע דמפרש לה כר"ש שהי' ראוי למכרה בלא מום כיון דלא קדשה אלא קדו"ד, וצ"ב מהו הדיחוי, ול"ע כה"צ ליישב דבריהם, ומ"מ נראה עיקר כפרתו' וכמשנ"ת.

ונראה דלאחר שהקדיש חצי' השני למ"ד בע"ח אינן נדחין ראוי' להקרבה מכח קדושה הראשונה ולא בעינן שתפשוט בכולה, [עתו' גיטין מ"ג ב' למה צריך להקדיש ולא פשטה קדושה דחצי' הראשון], דהא קדוה"ג גמורה הואי, [וכמ"ק ברמב"ם פט"ו ממעה"ק ה"ד שלא הזכיר הכשרה משום דפשטה בכולה], ולפ"ז ניחא דמדמינן לה לנדחה ונראה בעלמא, ולא דמי לקדו"ד דמפריש נקבה לפסחו משום דלפסח רק קדו"ד הואי ולא חזרה למהוי קדוה"ג, והחסרון משום דמכח קדושה דחוי' קאתיא, וכן במפריש קן לכבשתו לא הואי קדושה הראשונה קדוה"ג, ונמצא דמכח קדו"ד קאתי, וכולד בע"מ, אבל הכא קדוה"ג גמורה הואי ועכשיו חוזרת ונראית.

בעיקר קו' תו' למאי נפ"מ בש"מ תלת, לכאו' אף בלא נפ"מ אין קו' דקאמר שיש כאן ג' חדושים בדין דיחוי, דאף אם הוה קים לן דיש דיחוי בדמים, אכתי לא הוה ידעינן דבכה"ג חשיב דיחוי, מיהו משכח"ל דיחוי מעיקרא בפסח שהקדישו בשחרית אם

ע"י לק' ס"ק י"ז הכא הוא דחוי במוחלט, אלא שבידו לתקנו, ובידו לא מהני להוציא מידי דחוי, שו"ר דבגמ' אר"פ עלה ולענין כיסוי אינו כן לפי שאין דחוי אצל מצות, וע"י לק' ס"ק י"ח.

יז. **זבחים** ל"ד ב' ר"א אמר כל שבידו לא הוי דחוי, בדיחוי מעיקרא כו"ע מודו דכל שבידו לא הוי דחוי, כמש"כ ס"ק ט"ז דזהו החילוק בין האומר רגלה של זו עולה דאינה נדחית כיון שכולה שלו, לבהמה של שני שותפין דהקדיש חצי' הוי דחוי, כיון שאינו תלוי בדעתו, מיהו לא מצינו דחשיב בידו בנראה ונדחה אלא כשא"צ תיקון מבחוץ, אלא החזרה למצב הקודם, כהאי דהכא שיכול להחזירו לכלי שה' בו, ובמנחות נ"ט ב' שיכול לסלק הלבונה, אבל היכא שצריך תיקון בהוספה מבחוץ, כגון בשני שעירין שיכול להגריל על שנים נוספין, ובנפגם המזבח שיכול לבנותו, לא חשיב בידו, אף שהדבר מזומן לפניו, דכל שאין התיקון מיני' ובי' אין לזה מעלת בידו [אבל מומר באמת חשיב בידו לשוב, אלא שאין לזה מעלת בידו, כיון שאין זה מצב עראי, ובדעתו לדחות הקרבן בהמתו], וביאר אאמו"ר שליט"א דהא דאר"א כל שבידו לא הוי דחוי, היינו דלא בעינן כלל שיהא הקרבן כל הזמן במצב הראוי להקרבה בלי תיקון נוסף, אלא סגי שהוא במצב שבידו להביאו להקרבה, ולפ"ז אין הדיחוי נותר מפני שהוא בידו, אלא שמותר להניח הדם בכלי חול ואינו כמסלקו מהקרבה בזה, דמצותו אינה מחייבת אלא שיוכל להקריבו כשיצטרך להקריב, אבל היכא שיש כאן דחוי, כגון במומר, לא מהני בידו כדאר"י י"ב ב', וזה כמו בדיחוי מעיקרא דמהני בידו, דא"צ שיהא הקרבן ראוי מיד, ויכול להשלים ולתקן שיהא ראוי, [ונפ"מ אם נאמר החילוק שכתבנו לעיל לחודי' א"כ בהדס דאשחור ענביו יחשב בידו, אבל לפי' אאמו"ר שליט"א יש כאן דחוי בגופו בשעה זו, משא"כ בהני

שהמעכב הוא חיצוני לגבי עצם הקדושה, ולא חשיב דחוי, מיהו אף למש"כ אפשר דליקוט ענבים חשיב תיקון חיצוני, ולא דמי לבידו להחזיר למצב הקודם, דבזה חשבינן השינוי באופן עראי, וכן עיקר כמש"כ לק' ס"ק י"ח, אבל נפ"מ אם בהזות מזבח הנחשת ממקומו פסול, ויכול להשיבו למקומו בלא תיקון, אלא בשינוי מקומו לחוד, דלמש"כ חשיב בידו, מיהו עדיין יש לדון בזה גם למש"כ, ויותר נראה להוסיף מש"כ ע"ד אאמו"ר שליט"א דבעינן בידו בלא תיקון נוסף אף כשלא נקבע פסול ע"י הדיחוי, מיהו עמש"כ אאמו"ר שליט"א ס"ק י"א לענין נפגם המזבח.

מנחות נ"ט ב' ואמאי פסולה במחשבה דחוי הוא, יעוי' בשטמ"ק, ובאמת לשינויא דרבא ע"כ לומר ד' יוחנן ודאי סבר דלא הוי דחוי, דהא אית לי' דאפי' בע"ח נדחין, וע"כ דלדידי' אפי' קמץ בעוד הלבונה עלי' לא פסל, וכדמשמע מבעיא דרב"ה, (והיינו דאמרי' מאי הוי עליה דהפשיטותא לאו מטעמי'), ומש"ה פריך רק אדינא דבריייתא, ולפ"ז ניחא דלא ס"ל לרבא שינויא דאביי (עירו' יומא פ"ו ה"א דדריש מעשהו חטאת שלא ידחה), דלית לן לפרושי בקרא חידוש נגד כללי דחוי, ועדיף לומר דש"מ דאף בעוד הלבונה עלי' לא פסלה, [וכבר כ"כ אאמו"ר שליט"א במנחות ס"ז סק"ד], ולפ"ז אפשר דלרבא כ"ה האמת אליבא דרבנן, ואתיא מתני' ככו"ע ורק הבריייתא כחנן המצרי, [ואם הי' הדין דאף לאחר קמיצה פסלה לבונה עד הקטרת הקומץ, הי' אפשר ליישב בפשיטות דקודם קמיצה לא פסל דחוי עד שיקבענה הקומץ, ולכן לא פריך רק אבריייתא דקתני חישוב עלי' ולא קתני קמץ, ומשמע דבכל עבודות פסלה מחשבה אף לאחר שקבעתה קמיצה, אבל ברמב"ם פ"מ ממעה"ק ה" מבואר דלאחר קמיצה לא פסל], ולע"כ בכ"ז, - והק' אאמו"ר שליט"א במנחות שם אמאי לא פריך במנחה שחסרה קודם קמיצה מנחות ט' א'

ולענין כיסוי אינו כן אין דיחוי אצל מצות, ואין חילוק שם בין נראה ונדחה לנדחה מעיקרא, דמ"מ נפסק קשר המצוה בין השחיטה ותו לא הדרא וחיילא המצוה, וקמ"ל ר"פ דגם דיחוי כזה ליכא במצות, וזהו מה שחידש בזה נוסף למימרא דזאת אומרת כו', [מיהו בתו' פירשו בדרי' דהיינו דיחוי מעיקרא, עי' לעיל מש"כ שם], ולפ"ז אם משכחנא שבדיחוי מעיקרא לא בטלה המצוה, אין מקום לבטלה בנראה ונדחה, דמ"מ חזינן שציווי התורה רובץ עליו כ"ז שיראה, ואין כאן המעליותא של דיחוי מעיקרא דאשכחן בקרבנות, דהתם אמרי' שאין פגם בדיחוי כשלא נראה עדיין, דלא בעינן שיוכל להקריבו ברגע ההקדשה, כדאמר יומא ס"ד א' דאכתי לא איתחזי כלל, אבל משהביאו ונדחה, נפגם, וחילוק זה אינו מהווה סיבה שתבטל המצוה בעירה הדם לתוך מים לאחר שקיבלו בכלי, טפי מקבלו תחלה לתוך מים דסו"ס יש כאן דיחוי מוחלט והמצוה צריכה לחול בדבר דחוי.

וממשמעות הגמ' יש ללמוד דבאמת בעיא דר"י בשמעתין, ובעיא דר"ל ע"ז מ"ז א', אינם ענין להא דפשטינן לק' ממתני' דדיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי, תדע דר"י ור"ל שניהם נסתפקו בדיחוי מעיקרא, כדארי' בהדיא נקטם ראשו מעיו"ט ועלתה בו תמרה ביו"ט, [וגם נקטם ביו"ט ועלתה בו תמרה ביו"ט הוא דבר רחוק בפרט אם בעינן נראה ביום], וכן בדר"ל לא משמע כלל שביטלה ביו"ט, [ולפ"ז משמע שביטל הדקל קודם שקצץ הלולב, דאחר שקצץ צ"ע אם ביטול הדקל מועיל ללולב שכבר קצץ, ולא משמע כלל שמבטל הלולב], והיכי שתיק תלמודא מלאקשווי עליהו ממתני', ולאוקומי בנראה ונדחה, ובע"ז לא מדכר ממתני' כלל, ובשני המקומות מסיק להו בתיקו, ומשמע דלא מיפשיט מינה מיד.

דלהוי דיחוי, ותירץ דזה אינו עושה פסול בנותר, משא"כ לבונה שפוסלת את המנחה, ונראה דלא חשיב בידו כיון שצריך למלאותה מביתו, וגם חשיב כפסול במנחה ולא דמי לנשפך הדם מהכלי, ונתן עלי' לבונה, כמש"כ לעיל מדברי אאמו"ר שליט"א, (וכן שינויא דרבא לא שייך כאן דאליבא דר' יוחנן קיימינן), אלא הטעם דכ"ז שלא קבעה הקומץ, הר"ז כשני שעירים קודם הגרלה, דרק אחר שנתאחדו ונקבעו יחד, אז חשיב כנחסר חלק ממנו, וכ"ז לענין חסר או מת אבל כשהפסול בגופו של הקרבן א"צ שיקבע עם כל העשרון, דמ"מ חלק זה נדחה, כ"ז כמש"כ אאמו"ר שליט"א שם, אבל אין להכריח מזה שכל המנחה נפסלת ע"י הלבונה, דאף אם באנו לומר שרק החלק שנוגע בלבונה נפסל, מ"מ פריך שפיר כיון שגם אותו חלק מתכשר ע"י הליקוט, אלא שהדברים מקויימים בסברה דמקום הנגיעה לא נפסל טפי, וכמו שביאר אאמו"ר שליט"א בארוכה שם סק"ג, ואפשר דכונת אאמו"ר שליט"א להוכיח מזה שזה גורם פסול עכ"פ במקום שנוגע, ולא נימא שזה רק עיכוב כחסר מן העשרון.

יח. סוכה ל"ג א' ותפשוט לי' מהא דתנן כו' לכאו' ענין הדיחוי בדם שכסהו הרוח אין לחלק בו בין נראה ונדחה לדיחוי מעיקרא, כגון אם נימא דבכסהו הרוח מיד עם יציאת הדם שלא הי' אפשרות לכסות חשיב דיחוי מעיקרא, גם בזה יש לדון ולפטור משום דיחוי, דהנדון אם מתחדשת מצוה מתוך הפטור, ובדם קדשים כה"ג מסתברא דאף לחנן המצרי דלית לי' דיחויין, פסול, דכיון שפקעה קדושתו במוחלט בזמן הדיחוי, לא מפני עיכוב חיצוני או פסול בדין, אלא שהוא נתבטל, תו לא הדרא הקדושה ע"י גילוי הדם, ומה"ט כתבנו לעיל ס"ק ט"ז דם שנתערב במים דארי' חולין פ"ז ב' דראשון ראשון בטל, אינו ענין לדיחוי דעלמא, דכאן כולו נתבטל ותו לא הדרא קדושה ליש מאין, והתם נמי אר"פ

עד יו"ט, ומש"ה לא בעי אמתני', דהתם לא בא מכח דיחוי כלל, ורק בעלתה בו תמרה שזה גידול מכח דיחוי, מצא מקום לבעיא זו, אבל בבעיא דר"ל ע"ז שם אף מעיו"ט חשיב דיחוי, כיון שכל עיקר בריאתו בדיחוי, ולא בעינן לזה קביעות דיו"ט, א"נ בפשיטות יותר, דבע"ז גם בלא הלכות לולב חל שם פסול על הלולב להדיוט, אבל בנקטם ראשו רק דין הדר קובעו בשם פסול, ולכן לא חל עלי' שם פסול קודם יו"ט, ונאפשר דלענין זה סגי בכניסת ליל יו"ט לקבעו בשם פסול, ועי' להלן בזה], וזה ליכא למפשט ממתני' דלא אתי מכח דבר פסול וכמשנ"ת, אבל מדר"פ שפיר מיייתי דמצות הכיסוי כשנתגלה באה מכח דם שנדחה ממצות כיסוי.

והא דאמרי' לימא כתנאי היינו משום דאי משכחנן תנא דסבר יש דיחוי בנראה ונדחה בענבים, ה"ה דיש דיחוי בדאתי מכח קדושה דחוי', כדאשכחן בקדשים דבדאתי מכח קדושה דחוי' חמיר טפי, וכמשנ"ת לעיל סק"י י"ד, ודחי דלכו"ע אין דיחוי בענבים, ולא מפרש בדין נראה ונדחה, דזה ליכא למשמע מהברייתא, (אבל דלקטן ביו"ט מבואר מדקתני עבר ולקטן), ומש"ה מסיים תחלה בתיקו, לומר דמהא דמיייתנן בתר הכי ליכא פשיטותא לבעיא דר"י.

והא דאמרי' דר"פ גופא קמיבעיא לי' היינו דמיבעיא לי' אם זאת אומרת כן במוחלט, כדפרש"י, אבל לא מיבעיא לן בדעת ר"פ דהא ר"ל ור"י קדמי לר"פ, (ובע"ז הגרסא מפשט פשיטא לי' לר"פ וכבר מחקוהו שם בגליון), ולפ"ז יש לפרש כמ"ש אאמור"ר שליט"א דר"פ פשיטא לי' אף לקולא, דכיון דהוינן בה אמאי הואיל ואידחי אידחי, אם איתא דמספק"ל לא הול"ל זאת אומרת אין דיחוי אצל מצות, אלא דילמא אין דיחוי ולחומרא, וגם הלשון משמע דנקט כן בפשיטות ובתורת כלל למינקט מהכא, וכן אמר חולין פ"ז ב' ולענין כיסוי אינו כן אין

וביאור הענין דהנה מצינו בקדשים שני עניני דיחוי, א' דאתי מכח קדושה דחוי', ב' שאירע דיחוי בקרבן כשר ונסתלק הדיחוי, כגון נפגם המזבח, אין כאן קדושה דחוי' בקרבן, אלא שנדחה לפי שעה, אחר שנראה, אבל המפריש נקבה לפסחו דדחי לה מקרבן פסח, הרי השלמים שבאין מחמתה מכח קדושה דחוי' קאתו, וכן בהמה של שני שותפין שהקדיש חצי', וכן ולד בע"מ שקדם מומן להקדשן, וכמשנ"ת כ"ז לעיל ס"ק י"ד, והתם נמי בדיחוי א' שהזכרנו אף דיחוי מעיקרא הוי דיחוי, כיון דאיהו גופי' מדיחוי קאתי, אבל בנפגם המזבח ומחו"ז וכיו"ב לא מיפסיל אלא בנראה ונדחה, כיון שהדיחוי נסתלק וכ"ז שלא נראה אין פגם בדיחוי שהחסרון רק שלא נראה עדיין, ועד"ז יש גם במצוות וכמשי"ת.

והנה דיני' דר"פ שייך לדין מכח קדושה דחוי' קאתי, דמצות כיסוי צריכה לחול מכח דם שנדחה ממצות כיסוי, וכן בעיא דר"ל המציאות של הלולב מכח דבר דחוי קאתי, דאנו צריכין להכשירו מכח צמיחתו בעץ הרקל (של אשירה), והרי הוא מגיע מבריותו בדיחוי, וכן נקטם ראשו מערב יו"ט שנקבע בהדס שם פסול, הרי התמרה שמכשירתו, מכח דבר פסול קאתיא, כולד בע"מ, אבל בהשחירו ענביו ולקטן אין כאן אלא סילוק הדיחוי, ולא שייך לומר שההדס מכח דבר דחוי קאתי, שרק סילק את הענבים המכערים את הדרו, ובוזה יש לחלק בין נראה ונדחה לדחוי מעיקרא, דכיון שכשתיקנו לא בא התיקון מדבר דחוי, אין בזה אלא הפגם של נראה ונדחה.

ודאתאן עלה מיושב הכל, דר"י מיבעי לי' בהי' קטום ביו"ט, ואע"פ שעדיין לא נראה, מ"מ דיחוי גורם שלא יתכשר הדס שבא מכחו, (ואף אם צמח בו ענף שלם בכלל הנדון, כולד בע"מ), אבל קודם יו"ט לא נקבע בו שם פסול, דכל ההדסים משלימין לצמות

והיינו דלא חשיב הזמנה בעלמא, מיהו יש מקום לדקדק לישנא דקאמר אילמא דאשחור מאתמול, דנקט האי לישנא ולא קאמר מעיו"ט, משום דגם בלילה לא חשיב נראה, אף דלענין פסול דדיחוי מעיקרא חשיב ליל יו"ט טפי מהזמנה, מיהו אף אי חשיב נראה אין בזה קושיא כיון דהענין שנקבע למצותו, דאף ביום קודם שנטלו לא שייך לומר שכבר הביאו לפני המלך, אלא תלוי עד כמה נקבע לקיים בו המצוה, שאז גם השם פסול נקבע בו יותר, (ויותר מזה ביאר אאמו"ר שליט"א שם סק"ז ע"ש), מיהו קושטא הוא דבלילה אינו חשוב כ"כ נראה כמו ביום, ולא מצינן למיגמר נראה ביום אף אי משכחינן דנראה בלילה כשר, אלא דגם לילה ליכא למשמע ממתני'.

דעת תו' דליקוט ענבים לא הוי דיחוי משום דחשיב בידו, ומ"מ ביו"ט דאסור למעט לא חשיב כ"כ בידו, ולכן צריך ראי' ממתני' לדיחוי מעיקרא, ובנראה ונדחה לא איפשיטא, [וכ"ה בר"ן לדעה זו], ותמה הגרע"א ז"ל א"כ מאי פרכינן לעיל דמעטינהו אימת כו' תפשוט מינה דחוי מעיקרא כו' הא בחול פשיטא דחשיב בידו, ואפי' בנראה ונדחה בקדשים כה"ג כשר, וצריך לדחוק דאה"נ, ואתינן לדיוקי למאן דלית לי' דמהני בידו לענין דיחוי, [אביי ורבא מנחות נ"ט ב'], ועוד הק' הגרע"א ז"ל למה הוצרכו לדחוק דענין הבידו ביו"ט אינו בידו גמור, ומהני רק לדיחוי מעיקרא, נימא דתלמודא מספק"ל אי חשיב בידו ואף לנראה ונדחה מהני, או דלא חשיב בידו ותפשוט מינה דאף בנקטם ראשו אין דיחוי, אבל נראה ונדחה לא תפשוט, [ולפי פירושו ג"כ לא נתיישבה הקו' מסוגיא דלעיל], ונראה דלא ניחא להו לתו' לפרושי שהדבר מסופק לגמ', דא"כ הו"ל לפרושי נדון זה, ולא לסתומי בבעיא דר"י ופשיטותא דמתני', אבל אם הדבר פשוט שפיר סתמו בגמ', מיהו באמת אין הדבר פשוט כלל לחשבו בידו

דיחוי אצל מצות, משמע שזה דין ברור, (דאל"כ הרי גם לענין קרבן כן אלא דבכל דוכתא אזלינן לחומרא, אף דהאמת דהתם הדין כן במוחלט, מ"מ מדר"י לא שמעינן אלא פסול והיינו לחומרא), ויש לעי' באמת מה ראו ר"ל ור"י להסתפק שמא התנא מכח ספק קאמר, ואפשר דלאו ספק חסרון ידיעה קאמרי, אלא דשמא ס"ל לתנא שענין דיחוי במצות א"א לפטור עצמו ממנה, אבל לצאת בזה נמי לא, והענין מובן דכשאנו באים לקבוע דבר דחוי למצוה יש בזה פגם, אבל אכתי לא נוכל לפטור עצמנו ממצוה שניתנה בדבר מסוים, אף אם נדחית ונראית, וספוקי מספקא לי' ר"ל שזה מצב שאינו מוכרע, ולפ"ז אף לצד דספוקי מספק"ל צריך לברך על הכיסוי לכו"ע, אבל אין ליטול הדס שנדחה, אף כשאין לו אחר, כיון שאין המצוה מתייחסת להדס זה דנימא שהציווי חל גם לאחר הדיחוי, מיהו לפשטא דתלמודא צריך ליטול מספק, וכ"ז לר"ל ור"י, אבל ר"פ אי מפשט פשיטא לי' ה"ז כשר לכתחלה, (ועי' ע"ז מ"ז א' בעי ר"פ כו' היינו דר"ל כו' ור"ל בעיא קמייתא, ולא כדר"ד).

ופוגיא דלק' ב' מיירי בדיחוי שנפגם בזה שנדחה, דיש בזה קצת זלזול למצוה כשנוטלין דבר שנקבע בפסול, אם מפני שכנוטל מאשפה דמי, או מפני שסיבת הפסול זכורה עליו, ובנראה ונדחה מינכר טפי הפסול, דנקרא עליו שם פסול ע"ז, ולפ"ז אפשר דדוקא באגוד איכא ד"ז, דכיון שייחדו למצותו, ואירע בו פסול, נקבע בו שם פסול, וכ"כ רש"י ד"ה הא מעטינהו ביו"ט כשר ואע"ג דנאגד כבר כו', ולפ"ז אפשר להבין נמי דבקידש ליל יו"ט ג"כ חשיב נראה, אע"פ שלא נראה למצותו, דמ"מ קבעו ליטלו למצותו, ואם נדחה אח"כ נקרא עליו שם פסול, ואאמו"ר שליט"א הוכיח מדלא משני דמעטינהו בלילה ש"מ דבליל יו"ט כבר נקבע בדיחוי, וכ"כ רש"י דבקידוש היום נדחה,

ביו"ט, דסו"ס דיחוי גמור הוא, שאינו ראוי להיות ניתר למצותו כלל, וגרע מנפגם המזבח והגרלת שני שעירים נוספים, (גם יש לדקדק לפרתו' דהא בנקטם ראשו עתיד הי' לצמוח מאליו), וע"כ יש ללמוד מק' הגרע"א ז"ל דלעיל דליקוט ענבים אף בחול לא חשיב בידו, וכמ"ש אאמו"ר שליט"א דהיכא דנקבע בו פסול לא מהני בידו שלא ידחה, ובנתנו לכלי חול מהני בידו שלא יחשב כדיחוי כלל, דכל הזמן הקרבן ראוי להקרבה עי"ז שהדבר בידו, ולא נקרא עליו שם פסול כלל, ועמש"כ לעיל ס"ק ט"ז דהחזרה למצב הקודם חשיב בידו, אבל לא תיקון מחודש, וגם לפ"ז י"ל דליקוט ענבים אף דמיני' ובי' הוא, מ"מ הוא תיקון מחודש, ולא שייך לראות השינוי כעראי מפני שבידו להחזירו לקדמותו, - (ומ"ש הגרע"א ז"ל בגליון הט"ז סי' תרמ"ו סק"ו דכיון דשרי ללקט מדאו' לא חשיב דחוי מדאו', עי' זבחים ע"ג ב' דדיחוי דרבנן פוסל מדאו').

בדעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ביאר אאמו"ר שליט"א דס"ל דר"פ פשיטא ל' דאין דיחוי אצל מצות עי"ש שהוכיח כן ועמש"כ לעיל, וכ"מ בבהג" שהביא ע"ד ר"י תפשוט ל' מדר"פ, ולא מייתי סיומא דר"פ גופא וכו', ור"ל דלדידן באמת פשטינן מינה, ומ"ש בבהגר"א סי' תרמ"ו דבעיין איפשטא ממתני', צ"ב דא"כ מאי איבעיא ל' לר"י ואסקינן בתיקו, (ועי' סנהדרין מ"ז ב' לענין אבילות דקאמר הואיל ונדחו ידחו, ואם הי' הדבר ספק הוה ניחא דמקילינן באבילות, אבל באמת אינו ענין לנד"ד דהתם הענין דנדחו בזה שאין להם לנהוג כאבילים, ולא חיילא אבילות מתוך שמחה בלא מצב מיוחד).

יט. **זבחים** ע"א ב' נתערבו בחולין תמימים ימכרו החולין לצורכי אותו המין, וא"ת הא אידחו הקדשים ע"י שמעורבין בחולין דא"א להקריבם משום ספק חולין בעזרה, וי"ל כיון דאפשר להקדיש החולין לא

חשיב דיחוי, כ"כ מרן זללה"ה בקמא סל"ד סק"ה, ואמנם כ"מ גם באומר רגלה של זו עולה תמורה י"א ב' דלר"מ ור"י דלא פשטה בכולה, מ"מ לא נדחית מהקרבה עי"ש, מיהו התם בשותפין כ"ג אר"י לעיל י"ב א' דהו"ל דיחוי, דכיון שאין בידו להקדיש כולה נדחית, ואילו הכא בקדשים שנתערבו בחולין הדבר פשוט דאף שהחולין של אדם אחר ימכרו לצורכי אותו המין, וי"ל דהכא ודאי עומד למכרן דהכי עדיף ל' טפי דאם ישאירם לא יוכל ליהנות מהם עד שיסתאבו, וגם אז הם בתורת פסולי המוקדשין, וכשמוכרן תמימים מרויח הרבה יותר, ואף במקדיש חצי' מסתברא דאם הי' יודע שדעתו של השותף להקדיש חלקו לא חשיב דיחוי כמש"כ ס"ק ט"ז, אבל בסתמא אין השותף עומד להקדיש חלקו, וגם לא ימצא קונים לזה, ולכן חשיב דיחוי, מיהו אפשר דא"צ לזה דחידושי' דרבא ע"ג ב' ע"י התערובת נדחו כפסול ודאי, אין לך בו אלא חידושו כשאין שום עצה להכשירן, אבל כשאפשר למכרן אפי' אינו עומד לכך אינם נדחין בתערובת.

כ. **זבחים** ע"ג ב' אמר רבא השתא דאמרי רבנן כו' יעוי' מש"כ אאמו"ר שליט"א שם ס"ק י"ב דדוקא בהני שגם בלא דין דיחוי אין כל אחד מהתערובת כשר בדיעבד, בזה חידוש רבא דין דיחוי, כיון שגם לאחר הקרבה אינו נכשר [בודאי] אלא א"כ הקריבו כולן, דאז ממ"נ גם הכשרים הוקרבו, אבל בתערובת של גוף אחד, כדמים שנתערבו בכוס אחד דתנן אם לא נמלך ונתן כשר, וקומץ במנחה, אין שייך דיחוי כיון שזהו הדין שנאמר בזה שכשר בדיעבד, ולא נדחה אלא לכתחלה, משא"כ בשני גופין שכל חד לחודי' גם בדיעבד פסול מכח ספק, וכ"כ מרן זללה"ה בקמא סל"ד סק"ג.

והק' הגרע"א ז"ל מאי מהני דבע"ח אין נדחין הא לאחר מליקה הו"ל שחוטין וידחו, כיון שכל חדא שמלק מורינן ל' שלא להזות

ולכן שייך להתייחס אל הכשרים כנפסלו בודאי, כיון שמצב התערובת הוא מוחלט בהם, וכמו דם שנתערב במים, ואע"פ שהם גופים מחולקין מ"מ נקבע דין לכל התערובת יחד, וכולן חלק מהתערובת, (ומדוקדק טפי הא דקאמר השתא דאמור רבנן לא נקריב, דקבעו דין התקרובת בפסול מוחלט, ולא התירו לדון בו דין ספק), ולפ"ז י"ל דמשנתפודה התערובת כבר נסתלק הדיחוי המוחלט, ונשאר כל אחד ספק פסול, ונפ"מ בחולין שנתערבו בחטאות המתות ונתפרדו והקדישן (אם קדושים במצב כזה), דלא חייל עלייהו פסול דיחוי, אלא כספק בבהמה אחת.

וראתאן עלה מיושב שפיר הא דחשיב הדיחוי בבע"ח, דמשנטל אחד מהתערובת כבר בטל הדיחוי המוחלט, ולא נשאר בהם אלא פסול מספק, וזה אינו עושה דיחוי, ולכן אינן נפסלין בשחוטין שאין שם תערובת, ונפ"מ נמי לחומרא דאם חזרו ונתערבו אחר שחיטה לפמש"כ פסולין, ואם הכשרן משום דהוו דחויין מעיקרא, א"כ לא נוסף בהם פסול בתערובת זו, וצ"ע בעיקר הדברים.

מ"ישני דרבא משמע דמיירי בהקריב באיסור, אבל אם גם בהוכרו לבסוף פסולין הול"ל כיון דאמרי רבנן לא נקריב איפסלו או נדחו, ויש לדחות, אבל בסברא נמי כיון שהוכרו איגלאי מילתא דלא הוה דיחוי כלל, [ולא דמי להורו ב"ד שבזמן הוראתם ה' הדין כן במוחלט, וגם בזה נסתפק ר"י לעיל י"ב ב' ע' לעיל ס"ק י"א], ולכן נראה דמה שהוזכר בפרש"י אפי' הוכרו לבסוף יש לפרשו שנתברר לבסוף שהוקרב הכשר, והיינו ע"י שקרבו כולם, או דכבשינהו וניידי, דעיקרו לומר שנקבע בפסול ודאי, אבל כל שעתיד להתברר לאו דחוי הוא, (ועי' תמורה כ"ב ב') ואחד בסוף העולם מכיר בה), [ובשטמ"ק מחק כ"ז מפרש"י בס"א], וכ"נ דעת אאמו"ר

דמה מספק, (ובאמת מזבחים ליכא לאקשווי דאפשר לפרש דברי רבא כשכבשינהו וניידי דכבר מחיים הוכשרו, [דגם בזה פסול למ"ד בע"ח נדחין, כדמשמע לישני' דרבא, ויתכן שאם ה' אפשרות להכשיר בדניידי לא ה' חל דין דיחוי במוחלט], וגם לא הוזכר בהדיא דכשר), ותירץ אאמו"ר שליט"א דלגבי שחוטין הול"ל דיחוי מעיקרא ולא התמירו לחשבן כדחויין מכח ספק אלא בנראה ונדחה, דג"ז חידוש, כיון שלא נדחו אלא מן הודאי ולא מן הספק, וכן הק' ותירץ מרן זללה"ה שם סק"ד.

ברם לפי מה שצדדנו לעיל סק"ד דסברא דיחוי מעיקרא לא מהניא אלא קודם ההקרבה, אבל כשהשחיטה בפסול אין לזה יתרון, דלא שייך להכשיר בו ולומר דלא הביאו רק משנסתלק הדיחוי, דאדרבא הביאו בדיחוי, ה"נ אין להועיל כאן דיחוי מעיקרא, [לעיל כתבנו כן לענין דאם בנפגם המזבח אחר שחיטה נפסל הדם, בלא קרא דזבחת עליו, ה"ה שה' נפסל בשחטו כשהמזבח פגום, ונתקשינו לפ"ז ל"ל קרא בפסול שחיטה, ולפמש"כ אאמו"ר שליט"א בס"ק י"א דלרב אשי אף בנראה ונדחה ה' כשר, לפ"ז ניחא, ומ"מ צ"ע, ועי' לעיל שם].

והנה אאמו"ר שליט"א צידד לומר דאף בנראה ונדחה, בספק שלא ע"י תערובת, כגון שהיתה לו פרידה אחת ושכח אם היא חטאת או עולה, י"ל דלא חשיב דיחוי, כיון שאין כאן ספק כחתיכה אחת משתי חתיכות וגם לא אירע כאן מעשה המספק, ואפשר להוסף דמצב של תערובת קובע דינים מוחלטים בכל התערובת, כדדרשינן בבע"מ לק' ע"ז ב' דע"י תערובת ירצו, ואילו היתה לו חתיכה אחת ושכח אם היא מבע"מ או לא, ליכא האי שריותא, ואף משנתערבו לא התיר ר"א אלא שנים שנים כדאמר ע"ז ב', וה"נ מה שחידש רבא נדחו ע"י התערובת, היינו מפני שנקבע שם פסול על כל התערובת,

שליט"א וכתב דכל שעסוקין לברר ודאי לא הוחלטו כדחויין.

הא דאמר רבא הא כמ"ד בע"ח נדחין הא כמ"ד בע"ח אינן נדחין, צ"ב דהול"ל כי קאמינא למ"ד בע"ח נדחין, ואפשר דכיון דעיקר מילתא דרבא לומר דחשיב דיחוי בכה"ג, ובכוס בכוסות צריכין לחידוש זה לכו"ע, לא ניחא לי למימר כי קאמינא למ"ד בע"ח נדחין, דרק מה שנשמע מתוך דבריו דאף בבע"ח כן אתא כמ"ד נדחין, ולפ"ז מבואר דרבא ס"ל כמ"ד בע"ח נדחין.

כא. הרמב"ם ז"ל פסק דבע"ח אינן נדחין, ואע"ג דקיי"ל רב ור"י הלכה כר"י, מ"מ ס"ל מדאמרי' ביומא ס"ד ב' דיקא מתני' כותי' דרב, ולר"י מסקינן בקשיא, ש"מ דמאן דאית לי' בע"ח נדחין בעלמא ר' יהודה הוא, וגם לשון המשנה משמע דרק ר"י שונה ד"ז דנשפך הדם ימות המשתלח, ומשמע שבא לומר דיחידאה הוא, וכן סתם מתני' דקנים מוקמינן בזבחים ע"ג ב' כמ"ד בע"ח אינן נדחין, וגם מצינו משניות כמ"ד דאפי' בשחוטין אין דיחוי אליבא דרבא, זבחים ל"ד ב' מנחות נ"ט ב' וכן מוקים לר"א זבחים ע"ד א', ויש לדקדק מזה דעד כאן ל"פ אלא בשחוטין, אבל בבע"ח מודו, ובזבחים נ"ט א' איכא רשב"ר וריב"ר דס"ל כרב, ומתני' דפסחים צ"ז ב' מתוקמא שפיר כרב, וכדחזינן דלא פשט מינה ר"א כריתות כ"ז א', וכנראה דעת רבנו דהא דאמרי' בכל דוכתא ש"מ תלת, ר"ל דהא מתני', או ר"י, ס"ל הכי, וכדי שלא נלמד מזה להלכה ביארו דטעמא דהא מתני' משום דס"ל בע"ח נדחין, ובפרט דגרסת הרמב"ם במתני' דפסחים ויפלו דמיו לנדבה כמבואר בפיה"מ, וזה קשה מכמה גמ' כמש"כ ס"ק ט"ו, וש"מ דלית הלכתא כי הא מתני'.

ברם כבר תמה אאמו"ר שליט"א שם סק דלא מצינו שום אמורא שיסבור כרב, ובכל הסוגיות מסקינן בסתמא דברי ר"י ולא מייתנין

פלוגתא עלה, ובמתני' דיומא גופה פליג ר"י וגם מייתנין ברייתא כר"י, [וכן סוגיא דגמ' שם ס"א ב' ברבא ור"נ וכולהו אמוראי אתיא כמ"ד בע"ח נדחין לדעת הרמב"ם ותו"י והריטב"א עי' לעיל סק"א], ובמתני' דפסחים צ"ז ב' מסיק רהבדרי' דש"מ בע"ח נדחין, ואם לרב לא שמעינן מינה היכי סתים לה תלמודא, א"ו דנקט רהבדרי' לעיקר דמהכא שמעינן ד"ז, והיינו דלא כרב, אא"כ נאמר דרב דחי לה מהלכתא, וג"ז סייעתא לר' יוחנן, ובפסחים ע"ג ב' פשיטא לי' לרהבדרי' דבע"ח נדחין בכל גוונא, ולא חש לשנויי אליבא דרב, דעיקרו ליישב דיני' דרב דהתם להלכה עי"ש, ותלמודא לא דחי לי' אלא משום דאכתי לרב קשיא, ושם צ"ח א' דחקינן לאוקומי ברייתא כמ"ד בע"ח נדחין, והתם לאו בדיחוי בדים כמתני' קיימינן, ואף ר"א דמוקי לה כר"ש נקט לה כיחידאה, ורבינא לא ניחא לי' באוקימתא זו ומוקים לה כמ"ד חצות קבע, ואם איתא דהלכתא כרב הול"ל בפשיטות בשלמא לרב, ולא הוו דחקי בה כ"כ, ובכריתות כ"ח א' נמי מדכרינן לר"ש כיחידאה, ובברייתא שם פליגי רבנן עלי', והכי מפרשינן התם לדר"א משמ' דר"א, ושם כ"ז א' איבעיא לי' לר"א, ומסקינן בפשיטות מדר' יוחנן, ומשמע דקיבלה מיני' דאל"ה לא הוה מפרש רהבדרי' מימרא ידי' גופי' כ"ח א' דבע"ח נדחין, ובקדושין ז' א' ובתמורה מייתנין לדר"י ולא מייתנין פלוגתא עלי', ובזבחים ע"ג ב' נקט רבא בסתמא דיני' דאתי כמ"ד בע"ח נדחין, (ולישנא דהא כמ"ד כו' נתבאר לעיל סק"כ), וכן כולהו אמוראי בזבחים י"ב א' משנו כותי' בסתמא, ושם ב' כמה אמוראי דמייתו לדר"י במומר ושוטה ולדעת הרמב"ם אין הלכה כן, ובסנהדרין מ"ז א' מסייע רב יוסף לר"י מברייתא בד"ז, מיהו התם לדעת הרמב"ם כו"ע מודו, וסייעתא דר"י מתפרשת לומר דאף דבידו הוי דחוי, ומ"מ פשטא דתלמודא דמימרי דר"י דהתם קיימי

והבדרי' לק' כ"ח א' ובפסחים צ"ח א' ס"ל דלא חשיבי מכח קדושה דחוי' וכיון דנסתלק הדיחוי א"כ תלי בדין בע"ח נדחין, אבל בדרי' באמת נסתלק הדיחוי לגמרי כמשנ"ת ס"ק ט"ז ומש"ה פשיט מיני'.

מ"ש רש"י דתפשוט מחטאת שכפרו בעלי' צ"ב דהתם הרי לא נסתלק הדיחוי, וכולד חטאת ותמורת חטאת, וכנראה זו כונתו בתירוצו דאף שכיפרו בעלי' כן, מיהו באמת התם איפכא הוא, דכשהבהמה כאן ולא הקריבה אינה נדחית, והרי היא בדין מותר, ורק כשהיתה אבודה בשעת כפרה או הפרשה מתה, ובדין דיחוי אי קיימא הכא הוי טפי דיחוי, וכדאמר פסחים צ"ז א' כל שבחטאת מתה בפסח קרב שלמים וכל שבחטאת רועה בפסח נמי רועה, (ועיקר קו' רש"י ממתה, אע"ג דבכל דיחוי אינה מתה אלא רועה עס"ק ט"ו, מ"מ פשיטא דאין להקריב שתי חטאות, והדיחוי הוא מרעיה למיתה).

להלכה, ואף בדעת רשב"ר וריב"ר זבחים נ"ט א' אין הדבר מוחלט כ"כ, דאפשר דנקטו עיקר הדרשא אזביחה, וה"ה דמינה שמעינן נמי דנדחו, ורק בדרך ור"י מפרשינן דבהא פליגי, כיון שר"י בא להוסיף ע"ד רב, ובאמת אף למ"ד בע"ח נדחין אין הדבר פשוט שידחו בנפגם המזבח, דחידוש הוא שפגם חיצוני מדחה הקרבן, וכ"ז שלא שחטו אין על הבע"ח דין נראה ונדחה, וערמב"ם שבאמת הזכיר בלשונו הקרבנות שבעזרה דבהני דמי טפי לנראה ונדחה, עי' לעיל סק"ד, וכבר כתב בבאגר"א סי' ק"י סק"י בתוך הדברים על מש"פ הרמב"ם דבע"ח אינן נדחין, דבריו אינן נראין דסוגיא דש"ס בכמה מקומות כר' יוחנן.

כב. בריתות כ"ז בעי ר"א בע"ח נדחין או לא, כבר נתבאר לעיל סק"י י"ד דלישנא דבע"ח נדחין מתפרש כשחזרו ונראו ונסתלק הדיחוי לגמרי, אבל בדאתו מכח קדושה דחוי' לזה לא מהני בע"ח, מיהו

סימן ה

בדיני חטאות המתות

כ"כ וכ"מ בתו' מעילה י' ב', וש"מ דלר"ש בכל ענין עברה שנתה מתה, ומימרא דר"ל כ"ב א' דלא כר"ש, ומתני' לרבה שם אתיא לאפוקי מדר"ש דלא מתה וגם לא אזלא לרעיה כמש"כ לק' סק"ה, (דהי' מקום לומר דלרבנן קים להו דעברה שנתה היינו חדא דלרעיה עי' בסמוך), ויש לעי' למאי דאמר ר"ל לק' ט"ז ב' דארבעה ניתנו להם והעמידום על חמש, ולר"נ אחת ניתנה להם, מה ראו להסתפק בעברה שנתה הא לא דמיא להני, דבכל השאר הם מותר חטאת, אם מפני שמתו או כפרו בעלי', או מפני שהחטאת קיימת והולד והתמורה הם תוספת, אבל עברה שנתה יש לדמותה לבע"מ ותרעה ויביא בדמי' אחרת, וי"ל דכיון שיממ"נ ע"כ נאמרה בה הלכה

א. **תמורה** ט"ו א' אר"ש מה מצינו כו' ר"ש הוסיף בדבריו שעברה שנתה, משום דלדידי' אף בלא כפרו הבעלים שעברה שנתה מתה, וכן בברייתא מני להו בתרתי ולא שייך לשנויי במילתי' כדמשני לק' כ"ב א', חדא משום דלר"ש דבכל ענין שכיפרו בעלי' מתה א"כ אין להזכיר שעברה שנתה בפ"ע, ולמנותה לעצמה, וגם הו"ל למיתני שכיפרו הבעלים לבסוף, א"ו שעברה שנתה היינו מלבד כפרו בעלי', וכ"מ בפסחים צ"ז ב' דלמאי דמוקמינן מילתי' דשמואל ניחא נמי שעברה שנתה עי"ש בתו', [מיהו לק' ס סק כתבנו דמימרא דשמואל מתפרשא אחר שנתכפר, ומ"מ הברייא מתפרשת בין ראשון לשני והיינו קודם שנתכפר, אבל אין הוכחה

דלרעייה אזלא כמש"פ רש"י דבחמישית או בארבעה נאמרה הלכה לרעייה, א"כ ההלכה דחאה לעברה שנתה מלהביא בדמי' אחרת, וממילא יש להסתפק בה נמי שמא תמות, דחזינן דכדחוי' חשבינן לה, (עי' פסחים צ"ז א' דקרי ל' דחויין והיינו משום שהניחה ולא הקריבה בזמנה).

ובתו' פסחים צ"ז ב' סוד"ה אלא, כתבו ואין ר"י יודע מנ"ל לגמ' דלר"ש חמש חטאות מתות בכל ענין, וכתבו לדקדק מברייטא דלק' ט"ז א' דמני להו בסתמא ולא מדכר אבודה כלל, וכן יש לדקדק מהא דאחת ניתנה להם והעמידוה על חמש, דאם נאמר חילוקים בין אבודה לאחריות ממילא הו"ל למידע דבנתכפרו בעלי' נאמרה הלכה, ואף לר"ל משמע דלא נאמרה רעייה אלא באחת, ואם איתא א"כ בתרתי איכא רעייה, וכן יש ללמוד מברייטא דשמעתין דע"כ ר"י ור"ש לא נחלקו בפלוגתא דרבי ורבנן, ומדמוסיף ר"ש דתמות ע"כ היינו אף בדאחריות, לא מיבעיא לרבי, אלא אף לרבנן לית לן לאוקומי סברא דר"ש כרבי, ועדיף טפי לומר דלדידי' בכל ענין מתה, [אלא דבגמ' משמע דמברייטא דחמש חטאות שמעינן לה, וערש"י שם ובמש"כ לק' סק"ב], וכן יש לדקדק מהא דס"ל דבעברה שנתה בכל ענין מתה, דנתכפרו באחרת אפי' בשתיהן לאחריות חשיב טפי דיחוי מעברה שנתה ולא נתכפר ולא הפריש עדיין, דבעלמא מביא בדמי' אחרת, [ולכאו' לר"ש אשם נזיר ואשם מצורע שעברה שנתן ירעו ויפלו לנדבה, דכל שבחטאת מתה באשם רועה, ולע"כ].

ומשמע במתני' ובברייטא דרק ר"ש גמר במה מצינו, והיינו משום דבחד מקום גמירי להו, וכן לישנא דד' ואחת אר"ש נאמר, ואי אחת ניתנה להם א"כ לרבנן אפשר דבציבור נאמר, (וערש"י ושטמ"ק אות ב' וצ"ע), [מיהו ק"ק לומר דהא דאמר ט"ז א' דחטאת שמתו בעלי' נשתכחה בימי אבלו של

משה אתיא רק כר"ש, דלא משמע דלרבנן לגמרי החזירה עתניאל בן קנז, וכן קבלה דר"ל ור"נ לא משמע דמר"ש קבלוה, וצ"ע], וביותר מוכח כן בהוריות ו' א' ב' דרק לר"ש חטאת השותפין אינה מתה כדגמר לחטאת ציבור, אבל לר"מ מתה (ואף לר"א מתה, עי"ש ול"ע כה"צ וצע"ע בסוגיא דיומא נ' א' ועתו"י שם ולע"כ), ואע"ג דאינהו נמי פליגי על ר"י, ר"מ בסתם מתני', (ור"א בברייטא), ויש לעי' א"כ מהיכן קים להו דאין חטאת ציבור מתה, ואפשר דדוקא ר"ש הוצרך למה מצינו, אבל רבנן קים להו מסברא דלענין כיפרו בעלי' ליכא למיגמר ציבור מיחיד, דלכו"ע ביחיד איתמר הלכתא, אלא דליכא לאוכוחי מולד ותמורה ומיתה דלא שייכי בציבור, אבל גם ליכא למיגמר מיני' נתכפרו כיון שענין החטא והכפרה לא דמו דיחיד ודציבור, שהיחיד חטאו ברור, אבל בציבור אף לאחר כפרה שייכא בהו כפרה, וכדחזינן שיכול להקריב השעיר בר"ח או ברגל אחר, עפ"ק דשבועות, וגם מיד מתחיל חיוב קרבן אחר, ומעיקרא גם לא הי' החטא ברור, ולכן לא שייך למיגמר מיחיד דנתכפרו באחר נדחה, [מיהו אכתי משכח"ל בשעירי ע"ז], אבל לר"ש דאית ל' נמי דעברה שנתה בלא כיפרו הבעלים מתה, לדידי' איצטריך מה מצינו למעוטי ציבור, (ואפשר נמי לומר דכיון דבעינן אבודה לרבנן, ליכא למיגמר מאבודה דיחיד לציבור, משום דבעינן שתאבד מכל הציבור לא סגי בדעת הגזבר, או סברא כיו"ב, אבל אכתי יקשי מדחויין כגון שמת אחד מן השעירים לאחר הגרלה לר' יוחנן יומא ס"ד ב' אמאי לא ימות חבירו, דהוא אבוד במוחלט, ושמא נאמר דכיון דבעיקר דין אבודה ליכא למיגמר בציבור, תו לא גמרי' כלל, מיהו עיקר הסברא קשה לומר שלא תועיל אבודה כשנאבד ולא נמצא בשעת כפרה באחר, ועוי"ל דלרבנן דאיכא בחטאת גם קדושת עולה דמשכח"ל רעייה בחטאת, לא

גמרי' ציבור מיחיד, כיון דמותרות לנדבת ציבור אזלי, ומצינן למימר דדוקא ביחיד מתה משום דלא מינתקא לציבור כשנדחה, אבל דציבור שפיר אזלי לנדבתן, דלא בעינן ניתוק והקדשה, מיהו אין בזה סברא כ"כ, וגם לר"ש מצינו קדושת עולה במעות לק' כ"ג ב').

בתו' זבחים קי"ב א' ד"ה בשעיר, נקטו אליבא דר"ש דשעיר נשיא ג"כ אימעיט מהא דר"ש בחד מקום גמיר להו, דמה מצינו בהני נקבה נינהו מדאית בהו ולד חטאת, וכתבו דלפ"ז מתני' דהתם דמוקמינן לה בשעיר נשיא דלא כר"ש, [ובלא"ה לא אתיא כר"ש עי"ש], וצ"ע דא"כ ל"ל לר"ש למימר שאין חטאת ציבור מתה הא נקבה בציבור ליתא, והול"ל שאין חטאת זכר למיתה וממילא הי' נכלל דציבור ודנשיא, (ועו"ק א"כ מאי מהדרינן לאשכוחי מותר חטאת לנדבה לר"ש תמורה כ"ג ב', הא משכח"ל בדנשיא, בשלמא דציבור כיון לנדבתן אזלי לאו בכלל נדבה מיקרו), ועו"ק דלפ"ז אף חטאת העוף אינה מתה דאין בעוף תמורה, ולא ולד, דביצתה לא קדשה, ואמנם בלא"ה אין לעוף פדיון, מיהו נפ"מ לענין דמים, או אם מדאו' לא בעינן ניתוק ומקייצין בעופות דיכול להקריבה עצמה לקיץ המזבח, [ובנזיר כ"ו א' מייתנין מהלל"מ דהפריש מעות לקנו סתומין יפלו לנדבה והיינו משום דמי חטאת, דבעלמא ילכו לים המלח עי"ש, ומשמע התם דחד דינא אית להו כמו בהמות, ולא מסתבר דפליג ר"ש בהא, ועיקר הדין מבואר גם ביומא מ"א ב' אלא דההיא איכא לאוקומה דלא כר"ש, וכן שם נ"ה ב' חטאת שמתו בעלי'], וכעת ראיתי בשעה"מ ה' פסוה"מ שאמנם ר"ל דר"ש ורבנן פליגי בדין עוף, ולפ"ז מצינן לאוקומה כ"ג ב' מותר חטאת בדמים דעוף לר"ש, א"ו בעוף נמי מודה, [וכדמשמע בנזיר דהלכתא גמירי לה, לענין דמי חטאת סתומין], והתוספתא דקתני שיש בבמה חטאת מתה היינו ולד ותמורה דליכא בעוף, וכך מתפרש יש בהם

דין מיתה מכח החטאת הכשרה ולא איירי במתו ונתכפרו.

ובתו"כ דבורא דחובה פרש' ו' ה"ט דריש בהדיא מקרא דושחט אותו דכתיב גבי שעיר נשיא מכאן הי' ר"ש אומר חמש חטאות הן מתות כו' עד ביחיד דברים אמורים ולא בציבור, וכן פשוט לתו' יומא ס"ה א' שכתבו דבפר הע"ד של כהן משיח לא הוו פליגי ר"א ור"ש, ועי"ש נ' ב' ד"ה תמורת, ונראה מזה דהא דר"ש בחד מקום גמיר היינו רק לענין יחיד וציבור דבזה שייך לומר מקום, אבל א"צ שיהיו כל האפשרויות בכל חטאת יחיד, דכיון דחזינן שביחיד אין תקנה לחטאת שנדחת כל חטאות דיחיד בכלל, ורק בין ציבור ליחיד שייך לחלק שהם ענינים שונים, וליכא למיגמר ממתה דיחיד לציבור, (ולפ"ז אף אי משכח"ל חטאת יחיד דלית בה תלתא מהני חמשה ג"כ מתה, וצ"ע בסוגיא דהוריות ו' ב', דמשמע לכאו' דחטאת שותפין אף אי שייך בהו מיתה מימעטי, אלא דלמסקנא נקטינן דלא שייך בהו מתה כיון שהחויב מוטל על המושג ב"ד כמו על ציבור וכמש"פ אאמו"ר שליט"א שם, ועתו"י יומא נ' ב', ולע"כ, ומצינן נמי למימר דמאן דליתי' בחד לא ממעטינן לי', אע"ג דבחד מקום גמיר מ"מ אין יוצאין מן הכלל אלא הני דליתנהו בתרי [ועי' לעיל בעוף], ותלתא), ועוד תדע דהא גמירי כל שבחטאת מתה באשם רועה ואע"ג דלא משכח"ל ולד באשם, א"ו לא חיישינן אחד פרטא דלא משכח"ל, - (בתו' שם הביאו מסוגיא דתמורה כ"ד א' [כ"נ ולא כמו שצויין כ"ג א'], ושם לא הוזכר בהדיא אליבא דר"ש עי"ש, וגם בדראב"ש שם דס"ל כאבזה לא הוזכר האי כללא דמה מצינו כו', אלא דמאן דסבר כר"ש עכ אית לי' האי כללא כמש"כ לעיל).

ועו"ק מב"ק ק"י ב' דא"כ המפריש חטאת העוף ומת תיפוק לחולין עי"ש, וכ"מ יומא נ"ה ב' דמשום תערוכת היינו חטאת

העוף שמתו בעלי' עי"ש, וכ"מ בתו' שקלים, ואף במנחת חוטא הביאו תו' סוטה כ"ג א' בשם ירו' דהו"ל חטאת שמתו בעלי', ובתוספתא שם ג"כ לא מפליג בין עוף למנחה בזה, ומשכח"ל נפ"מ בדמים וכמש"כ, [ובתוספתא שם קאמר דאין עוף בציבור ומשמע מזה שאין מקייצין בעוף כלל ועי' שבועות י"ב ב' ובתו"י שם], (וקרא דמדרש יהוידע אע"ג דכתיב כסף חטאת ג"כ פשיטא דכל שבא משום חטאת בכלל).

ב. שם גמ' מנין שאיזו מהן שירצה יביא כו' הי' מקום לפרש דאיצטריך קרא שקדושת השני' קיימת, ולא אמרי' דאיגלאי מילתא שהיתה הראשונה ראוי' וקדושת השני' בטעות, אבל אין נראה כן דכי היכי דיכול להקדיש שתיים לאחריות, ה"נ באבדה, [ואמנם בתו' פסחים צ"ז ב' ובתו"י יומא ס"ה א' דנו בטעמא דחיילא קדושה בתרווייהו, אבל ע"כ קושטא הוא דחיילא, וכדחזינן מדין אבודה דחיילא קדושה בתרווייהו (עכ"פ למסקנא דברייתא), ולית לן לפרושי ברייתא דחיילא קדושה רק באבודה, דאם א"א שתחול קדושה בתרתי לא מהני אבודה, עכ"פ כשנמצאת קודם הקרבה, וע"כ דלאחריות שפיר חיילא קדושה], אלא חידושא דברייתא דהראשונה לא נדחית, [וגם דרשא דחטאת יביא מתפרשא דהחטאת לא נדחית], דכיון דגמרי' הלכתא באבודה בשעת כפרה דמתה, הי' מקום לומר דאף אבודה בשעת הפרשה נדחית, קמ"ל דלעולם יכול להביא אותה חטאת שהפריש, והא דקאמר יכול יביא שתיהן, היינו נמי משום דלא איתמר הלכתא אלא בכיפרו בעלי', והי' מקום לומר דרק אבודה בשעת כפרה נדחית מתה, אבל כששתיהן עומדות דליכא דיחוי, יביא שתיהן בדין חטאת אע"פ שמתכפר בראשונה, קמ"ל יביאנה, ואפשר דהי' מקום להכריע בסברה איזו עיקר ויפסל השני אם ראשונה או שני' שלא אבדה, כדאמר ר"י מצוה בראשון, ואיכא למ"ד בירו' מצוה בשני,

ואיצטריך קרא דשניהם ראויין, וכן בתורה מצינו כה"ג מנחות ע"ט ב' דהתם דרשינן התורה, והי' מקום לדון מי נקראת התורה בה"א הידיעה.

שם ואת השני' מה תהא עלי' אמר רה"מ תניא כו', לכאו' הול"ל דתנן אחת מהן תקרב חטאת והשני' תמות דברי רבי וחכ"א כו', ונראה דכיון דאמתני' דהתם איכא מימרי דרב ולדידהו יש חילוק איזו מהן הקריב, מש"ה לא ניחא לי' לאתויי מתני', והיינו נמי דמייתי לה משמי' דרב המנונא לומר שרה"מ אמר דמבואר בהאי ברייתא דאין חילוק איזו מהן תקריב, ולעולם השני' תרעה לר"י ותמות לר"ש, ומבואר בסוגיין דלא כתרתני מימרי דרב, דהא מוקמינן להאי ברייתא כרבנן דרבי, ומשמע דלעולם רועה, אף במשך, ואף בהקריב שאינה אבודה, וכמ"ש תו' כ"א ב' כ"ב ב' דאיכא סוגיות דלית להו דר"א א"ר, ועמש"כ בזה לק' ס"ק י"ח כ', וגם מגופה דברייתא דקתני איזו מהן שירצה יביא, ולא מסיים דלכתחלה יביא האבודה, משמע שאין חילוק איזו מהן הקריב דלעולם השני' תרעה או תמות.

שם ומי אר"י תרעה כו' לכאו' הו"ל למפרך ומי איכא למ"ד תרעה והתנן חטאת היחיד כו' וכן בדר"ש ביחיד דברים אמורים כו', ובסמוך נמי משמע דמר"ש דברייתא פריך דהתם קתני לישנא דחמש חטאות, וכ"ה גרסת שטמ"ק, וכ"מ הלשון, דאל"כ הול"ל והא ביחיד ר"ש נמי תמות שמעינן לי', (וערש"י שפי' דממתני' מייית), ואפשר דמעיקרא ס"ד דמדר"י מחמיר בחטאת ציבור, ה"ה בשתיהן עומדות והקריב אחת, ור"ש דמיקל בשל ציבור ה"ה בשתיהן עומדות, ולא משום דתליין הא בהא אלא דאשכחן לי' דמחמיר טפי בדין דאזלי למיתה, וידע שפיר דלכו"ע איכא כיפרו בעלי' דמתה, אלא דלא נחית לבאורי משום דבסוף מסיים בזה, ובתר הכי פריך מברייתא דלר"ש בכל ענין מתה אפי'

שתיקן עומדות, ומשני דליכא למגמר מחומרא דציבור לנדון דאבודה בשעת הפרשה.

שם ואבע"א אידי ואידי כו' לכאן' אין שום דוחק לאוקומי מתני' בשעת כפרה דוקא, דעיקרה מתפרשת דבכה"ג דביחיד מתה בציבור אינה מתה, אלא דלא ניחא לי' לתלמודא לקבוע סיומא דשמעתין כרבנן דוקא, מש"ה נקט נמי אוקימתא כרבי, וגם קושטא הוא דלא הויא מתני' סתמא כרבנן, [ואף לאוקימתא זו לא אתיא מתני' לגמרי כר"ש, דנימא דמשמע לי' דלא פליגי בהא אר"ש, דאכתי במפריש לאחריות לת"ק אינה מתה].

ג. **כ"א ב'** מתני' ושעברה שנתה ושאבדה ונמצאת בע"מ, לכאן' בהני אם הפריש כבר חטאת אחרת תחתיה, [דזהו משמעותא דאבדה שנתבקשה להקרבה ואבידתה מנעה], כבר הוחלטו הני שלא יקרבו, דלא אשכחן בשמעתין שיאמרו ירעה לקרבן שראוי למצותו, כדי שיביא מאלו ומאלו, ואף בשניהן תמימין לא אמרי' ירעו, וכ"ש בחד תמים וחד בע"מ או עברה שנתו, ולכן י"ל דמודו רבנן דשעת הפרשה כשעת כפרה דמי, דעד כאן לא הצריכו רבנן שעת כפרה אלא משום דמשנמצאת נסתלק הדיחוי והרי שתיקן עומדות, וכיון שאין יתרון לאחת מהן הו"ל כשתיקן לאחריות, אבל בהני שלאחר מציאתן נשארו בדיחויין לא חשבינן להו כאחריות, [ועי' להלן דהדרנא מזה], וזו נראה כונת רש"י שכ' בדבאיכא תרתי לריעותא מודו רבנן, [מיהו בבע"מ עובר ליכא סברא זו, וא"כ קשה לאוקימתא דרבה, ורש"י פי' בגמ' דגם בבע"מ עובר חשיב תרתי לריעותא, ואולי אין לו להמתין עד שתתפרא, דראוי להתכפר מיד], ומשה"ק תו' דבריבוי ריעותות לרעייה אזלי, זה אינו ענין לנדון שבין שעת הפרשה לשעת כפרה, דבהני דלא חזיין כלל ולא חייל עלייהו שם אבודה, אף לאחר כפרה לרעייה אזלי, אבל אם נקטינן דחייל עלייהו שם אבודה לענין לאחר כפרה, שפיר י"ל דמשעת הפרשה

הוחלטו כמו לאחר כפרה, ודעת תו' דכיון דלענין חלות דין אבודה נקטינן דחזיין, ע"כ דאין הריעותא מגרעת, ואין לתפוס בשני ראשין דלענין אבודה חזיין, ומ"מ משעת הפרשה לא חזיין, מיהו אין בזה קושיא דודאי חייל בהו דין אבודה לפי שאם לא היו אבודין הי' משתמש בדמיהן, אבל משהפריש תמימה חתיהן כבר הוחלטו לדיחוי, דהתמימה עדיפא מינייהו, (מיהו לפי מה שחזרנו מזה, אין לפרש כן לרש"י, וגם בהמשך הסוגיא אין נראה כן בדעת רש"י עי' לק' סק"ה).

מיהו נראה דאין לחדש כזאת בלא הכרח, דסו"ס בקדושת חטאת קיימי, ואם ירעה ימכור הבע"מ ויביא בדמי' אחרת, ואז התמימה תרעה ויפלו דמי' לנדבה, וכן אם הפריש דמים תחתיהן ג"כ לא נדחו דמאי אולמי' דהאי מהאי, וכן אם הוממה השני', חזרו להיות שניהם שוין, ולא משמע כלל לחלק בכגון אלו, ובמתני' נמי קתני דעד שלא כיפרו הבעלים יביא בדמי' אחרת, וליכא למימר דכיפרו היינו הפרישו, דהא ודאי כ"ז שלא כיפרו עושה תמורה, וברישא דוקא בכיפרו ממש ימותו, ומה"ט גם אין שום משמעות במתני' דאם כיפרו אח"כ ג"כ מתה, דהא עד שלא כיפרו מתפרש אפי' הפרישו, וקתני דאין יתרון לשני', ויביא בדמי הראשונה אחרת, וע"כ דרישא היינו דוקא כשכבר כיפרו, ומתפרש לרבי כדאית לי' ולרבנן כדאית להו, וה"נ מסתברא דמשנה זו מקובלת כן לכו"ע, וכדסתם לה נמי במעילה, ובתר הכי נחלקו רבי ורבנן בדין אבודה ונמצאת קודם כפרה.

שוב נראה דלר"ה א"ר כ"ג א' מורינן לי' להתכפר בדמי האבודה הבעלת מום והתמימה תרעה, וכיון שכן אף לדידן אין להחליט שהתמימה תקרב, ועי"ז ימותו הני, אדרבה יש להעדיף שיביא מאלו חטאת, והתמימה תפול לנדבה, דנהי דלא אשכחן דנימא ירעה כדי להקריב מדמיו אותו קרבן, דכיון שהוא ראוי בעצמו אין לפסלו, אבל אין

זו סיבה שלא להציל דמי הבע"מ, ומאחר שנדחה התמים שכבר כיפרו בעליו, ירעה ויפול לנדבה, (או הוא עצמו יקרב מדאוריתא), ולהאמור יש לפרש חידושא דמתני' כפרתו, ועי' לק' סק"ז דמלישני' דר"ל ג"כ משמע כפרתו'.

וב"מ לק' כ"ב ב' דלא משכח"ל נפ"מ אליבא דרבנן בדין אבודת לילה, ולרש"י משכח"ל בעברה שנתה ובע"מ שאבדו בלילה דבזה רבנן מודו לרבי, וצ"ע, שו"ר שכבר הק' כן ברש"ש, ואין לדחות דדוחק לאוקומי בכה"ג, דמימרא דרבא מתפרשת שפיר בעיקר דין אבודה ונפ"מ לרבי כדאית ל' ולרבנן כדאית להו.

הרמב"ם פ"ד מפסוה"מ ה"ח העתיק הרבנות לשני הצדדים, והנה מבואר בדבריו דפליג על רש"י, והרבנות שהזכיר בנמצאת קודם כפרה מתפרש שפיר כמש"כ בדעת רש"י דהי' מקום לומר שכבר הוחלט שיתכפר בשאינה אבודה וכלאחר כפרה דמי, ובכ"מ מחק אע"פ קמא עי"ש, ויפה העיר בס' דב"ש סנה"ס ס"ק כ' שיש להגיה בדברי הרמב"ם אם נמצאת עי"ש.

במנין חמש חטאות נתבאר לק' ס"ק כ"ה.

ד. **נראה** דדין המיתה בחטאות המתות הוא משום תקלה, אבל אין מצוה במיתה עצמה, תדע דהא לא קטלינן להו בידיה, [מיהו אפשר דאין ראוי שתרעה בהמה הקדושה קדוה"ג שאינה קריבה, וראוי להמיתה מפני הכבוד], וראי' לזה מדרתניא יומא ס"ה א' פר ושעיר של יוהכ"פ שאבדו והפריש אחרים תחתיהן וכן שעירי ע"ז שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולן ימות דברי ר"י, ומוקים רבא שם ס"ו א' טעמא דפר ושעיר של יוהכ"פ ימותו לר"י משום תקלה, וטעמא דשעירי ע"ז הוא מדין חטאות המתות, ומדקתני כולן ימותו משמע שאין דין מיוחד במיתה של אלו, [ומשם יש ללמוד דמיתה

דידהו היינו נועל דלת לפני' והיא מתה מאל"י, וכ"כ הרמב"ם פ"ד מפסוה"מ ה"א, דהא מייתנן התם ברייתא דתקלה ומדמינן להו עי"ש, וכ"מ בתמורה י"ז ב' עי"ש, ועי"ש בשטמ"ק שם ס"ק כ"א בשם ס"א, ק"ק מההיא דיומא], וכ"נ בבכורות ט"ז א' דלא נתחדש בהל"מ דין מיתה עי"ש, ועי' תמורה י"ז ב', והא דאמר ב"ק ק"י ב' אלא מעתה חטאת שמתו בעלי' תיפוק לחולין דאדעתא דהכי לא אפרשה, אמרי חטאת שמתו בעלי' הלכתא גמירי לה דלמיתה אזלא, לאו למימרא דיש מצוה במיתה, אלא דעדיין נשאר בה קדושת חטאת דאסור ליהנות ממנה, וזוהי המצוה, שלא ליהנות, וכיון שיש בה מצוה גם כשמתו בעלי' לא אמרי' דאדעתא דהכי לא אפרשה, [עי' בספר אאמ"ר שליט"א לשבועות י"א ב' בזה], תדע דאלא מעתה המפריש מעות לחטאת ומת ליפקו לחולין, א"ו המצוה היא לשמור הדמים והבהמה בקדושה שלא ליהנות מהם.

ולפ"ז אין הלכה מיוחדת בחטאת, וגם בדמי חטאת, אלא בכולהו נאמר דחטאת שמתו בעלי' וכיפרו בעלי' אין לה תקנה, וממילא בהמה תמות ומעות ילכו לים המלח, ואם אמר על בהמה טמאה ועל בעלת מום הרי אלו לחטאת, ומת, ימותו, דבבהמה המיתה היא כהולכה לים המלח, וכדתניא בברייתא דתקלה יומא שם, בהמה תיעקר, פירות כסות וכלים ירקבו, מעות וכלי מתכות יוליך הנאה לים המלח, והכא מסתברא דמוליך הדמים עצמם, משום דלית להו שויות לענין חילול, וכ"ה בתוספתא זבחים פ"ח ה"ב דאפי' נתערבו בדמי אשם ילכו כולן ליה"מ, - במנחת חוטא ג"כ יש דין דחטאות המתות וכמ"ש תו' סוטה כ"ג א' בשם ירו'.

וייעזי' בהגהות הגר"א כ"ב א' אות ב' שכ' ושונה אבדה באמצע משום דעברה שנתה מיירי אפי' קודם לאבדה, ובע"מ אח"כ, ולפמ"ש"כ ליכא לפרושי כונתו דבבע"מ קודם

קאי אעברה שנתה מש"ה בעינן שתתפרש הסיפא בבע"מ לחודי', ומ"מ ס"ל לרבה דעדין למיתני ירעה לכלול עברה שנתה, א"נ י"ל דלרבה מתפרש עברה שנתה ואבדה ונמצאת בע"מ עובר בחדא בהמה וניחא טפי בהכי.

לפרש"י דוחק קצת לומר דמום עובר חשיב תרתי לריעותא, וכמש"כ סק"ג, ולפרתו' צ"ל דס"ל לרבה שאין חידוש בבע"מ קבוע דכמעות חשיבא כיון שראוי' מיד לדמי', ורק בבע"מ עובר יש חידוש דלא דמיא ללילה.

שם וצריך למיתני כו', האי צריכותא מתפרשת לפרתו' כמו לבתר מימרא דרבא דאבידה דלילה לא שמה אבידה, (וכ"מ בשטמ"ק אות י'), דההלכה מתפרשת שהאבידה גורמת שלא קרבה, ובליילה בלא"ה לא קרבה, והי' מקום לבאר דכל שבשעת אבידה הרי היא נקראת חטאת חל עלי' שם אבודה דחטאת, אבל אם כבר נדחית משם חטאת אין זו אבידה דחטאת, ובזה מובנת הצריכותא דעברה שנתה נשאר עלי' טפי שם חטאת, כיון שראוי' להקרבה בקרבן אחר, ולעומת זה בע"מ עדיפא כיון שזהו המין שקרב לחטאת, והיינו דקאמר דאי תנא גבי שעברה שנתה הו"א התם הוא דמהניא לה אבדה [משום דחזי' להקרבה, כגרתו'], דבזה חשיבא חטאת שאבדה, משא"כ בע"מ דלא חזיא ולא חשיבא חטאת שאבדה, וא"ת נהי דלא חשיבא חטאת שאבדה מ"מ חשיב כמעות שאבדו, י"ל דמ"מ בע"מ גריעא, דקדושה קדוה"ג ונדחית מהקרבה, וגם אינה ראוי' להקרבה אלא אם ימצא לחללה על אחרת, אבל מעות חשיבי מעיקרא להכי, ולא אירע בהם שום קלקול, וגם בקל יכול לקנות בהם בהמה, ולכן חשיב שפיר דיחוי במעות.

וב"ז לס"ד, אבל לפי האמת כללא דמילתא הוא אם האבידה מעכבת מלהקריב, ולענין זה בע"מ כמעות, דכיון שאבדו המעות אינו יכול ליקח בהן חטאת, וכן בעברה שנתה

אבידה כבר חל עליו דין דמים ואין בו מצות מיתה, ונראה דכונתו ע"ד פרש"י, (וכ"מ מעיקר הדברים כמש"כ לק' סק"ה, ועי' בהגהות לעיל אות ג' שהק' לפרתו'), וס"ל דאם נעשה בע"מ קודם אבדה, לא חשיב תרתי לריעותא, אלא הרי הוא כמעות שאבדו, דלרבנן אינן הולכין לים המלח אלא שנמצאו מאחר שכיפרו הבעלים, אבל עברה שנתה לא חשיבא כמעות שאבדו דאכתי אינה ראוי' לשמש בה כמעות עד שתומם ולכן חשיבא תרתי לריעותא.

ה. **כ"ב** א' מ"ט לא תני להו גבי הדדי, פי' כיון דסיפא דואינה עושה תמורה לא נהנין ולא מועלין, אכולהו קאי, [כדמוכח מהא דמיתני להו במעילה], מש"ה פריך דהו"ל למיתנינהו בחד בבא, ומשני דהני דרישא לא תלוי בדין כיפרו הבעלים.

והנה מבואר במתני' דעברה שנתה אינה בדין חטאות המתות, לאפוקי מדר"ש דלדידי' עברה שנתה מתה אף בלא כיפרו הבעלים וכמשנ"ת סק"א, וכ"מ בסיפא דמתני' לרבא, ועי' להלן מש"כ באוקימתא דרבה, וכיון דמבואר במתני' דעברה שנתה תלוי בכיפרו הבעלים, שפיר קים לי' לר"ל מסברא דבלא אבדה אין לחדש דין מתה בעברה שנתה לאחר שנתכפרו בעלי' באחרת, דהא אחר שעברה שנתה לרעייה קיימא ויביא בדמי' אחרת, והו"ל כבע"מ שנתכפרו באחרת דלא אזלא למיתה בלא דין אבודה.

שם אמר רבא שתי תשובות בדבר, נראה דלרבה חדא קו' מיתרצא בחבירתה, דנקט התנא עברה שנתה בסיפא לאפוקי מדר"ש [וכמש"כ לעיל], דס"ל דעברה שנתה בכלל חטאות המתות אפי' לא כיפרו הבעלים, והוסיף בסיפא דעברה שנתה ולא כיפרו הבעלים יביא בדמי' אחרת, [שאינה בכלל ההלכה דלרעייה אזלא, עי' לעיל סק"א בטעמי' דר"ש בזה], אלא דכיון דתמות לא

ובהיא שעתא דילמא בע"מ הוא, וש"מ דאף אם האמת דבע"מ הואי בהיא שעתא מתה, [דאם רק מספק מתה, לכאור' עושה תמורה ומועלין בה מספק], ועי' בסמוך מש"כ ע"ד התו' בזה, וגם אפשר שאם הי' שונה בע"מ לחודי' הי' שונה בע"מ שאבדה.

במעמא דקתני במתני' דינא בנמצאת בע"מ (ולא בבע"מ קודם אבדה), אפשר דכיון דע"כ למיתני ונמצאת (שזה מתבקש לפרש אחר שאבדה), לא ניחא לי' למיתני ונמצאת אם כיפרו הבעלים דאז מתפרש דהנדון מתי נמצאת והיינו כרבנן, דלרבי אפי' נמצאת קודם שכיפרו אם כיפרו אח"כ מתה, אבל השתא דקתני נמצאת בע"מ אם כיפרו כו' אין הדין מתייחס לשעת המציאה, אלא לגוף הבהמה הזו שאם כבר כיפרו כו' ומתפרש לכל חד כדאית לי', [ועי' סק"ז].

ומי"ש הגר"א דדין בע"מ הוא רק בנמצאת אח"כ, כבר נתבאר לעיל סק"ד דכונתו לפרש"י עי"ש, וזה מוכח גם מהא דנקט טעמא דאי לא מומא חזיא, ואם הדין כן רק באבדה תמימה, הול"ל טעמא דאבדה תמימה (דכאבודת יום דמיא), אלא דלשיטת רש"י דין הריעותא תלוי בשעת מציאה, ואפי' אם האמת דלא הואי בע"מ בשעת הפרשה, מ"מ כיון שנמצאת בע"מ חשיב תרתי לריעותא, שהיתה במצב של אבודה ובע"מ יחד והיינו תרתי לריעותא.

לפרש"י צ"ב מה בכך דעברה שנתה חזיא להקרבה, סו"ס הרי הנדון כלפי זו שהפריש ובוזה ודאי דעברה שנתה גרע מבע"מ, שאף דמי' אינן ראויין עד שיפול בהם מום, ואפשר דכיון דחזיא להקרבה בעלמא, חשיבא טפי, ואין מועיל הדיחוי לדחותה למיתה, ומ"מ הדבר דחוק אם נפרש כמש"כ לעיל סק"ג בביאור הדברים עי"ש, ובלא"ה נמי קשיא צריכותא דמתני' לר"ה א"ר ולר"א א"ר, וכמשה"ק תו' במתני'.

אע"פ שצריכה להמתין למום, מ"מ האבדה גורמת שלא תהא ראוי' נמי לדמי, דאי לאו דאבדה הי' ממתין לה עד שתומם ויביא בדמי' אחרת כדתנן במתני', וכיון שאבדה הפריש והקריב אחרת, אבל באבודת לילה לא הי' לו להזדרז להפריש אחרת, כיון דבלא"ה אינו יכול להקריב עכשיו.

ומעמא דמילתא נראה דכל שמפריש בלא הכרח חשיב כמפריש לאחריות, דהא דעתו על האבודין דילמא משתכחי, ואפ"ה הפריש חטאת אחרת, וע"כ דאינו נמנע מלהפריש גם אם ימצאו שניהם, והיינו מפריש לאחריות, אבל כשבא להקריב חטאתו והרי היא אבודה, על כרחו הוא מקריב אחרת, דאטו לעולם ימתין שמא תמצא האבודה, והיינו נמי דס"ד לדמות בע"מ ועברה שנתה לאבדות לילה דשמא ניחא לי' להפריש אחרת כדי שלא להתעכב ברעייה, וחילול, או במום עובר, ובכה"ג דינו כמפריש לאחריות, וקמ"ל דבכה"ג חשבינן דהאבדה גורמת כיון שמונעתו מלהשתמש בדמיהן וכמשנ"ת.

בכ"ז יש חזרה לק' ס"ק כ"ט, עי"ש.

ונראה דה"ה עברה שנתה ונמצאת בע"מ דלא חזיא למילתה ולא להקרבה ג"כ מתה, ואדרבה יש בה עדיפות דחזיא לדמי מיד, ואף אם הי' הדין דבעינן שתהא בשם חטאת בזמן האבדה, מ"מ יש לפרש דגלי לן תנא דכל הנך דחזיין לדמי בכלל, ואפשר דבכלל מתני' עברה שנתה ואבדה ונמצאת בע"מ עובר, [עמש"כ לעיל בדרכה], וניחא בזה דנקט חד אבדה לתרוייהו, וע"ע מש"כ בזה לק' סק"ז ובטעמא דנקטו עברה שנתה קודם אבדה.

והא דאמרי' בבע"מ דאי לאו מומא חזיא, ולא קאמר דהא אבדה תמימה, היינו משום דקושטא הוא דמהכא שמעינן אף באבדה בע"מ, דאל"כ למסקנא מנ"ל, וטעמא משום דשעת הפרשה או הקרבה קובעת,

בדעת הרמב"ם עמש"כ לק' סוסק"כ, דס"ל דבנמצאת בע"מ ועברה שנתה אינה מתה כיון שלא היתה ראוי', ודוקא אם נמצאת קודם כפרה, וקרבן.

שם ומי אמר רבא הכי כו' כתבו תו' דמתני' הו"מ לדחויי דמיירי דוקא באבדה קודם שהוממה, ולפמש"כ לעיל ע"כ מבואר במתני' דה"ה כשהיא בע"מ בזמן ההפרשה, דאל"ה תיקשי לי' למסקנא מנ"ל דבע"מ מהניא לי' אבודה דילמא דוקא עברה שנתה דחזיא להקרבה, א"ו ג"ז מבואר במתני' וכמשנ"ת לעיל, ונראה דהכא הקו' מעברה שנתה לחוד, דכמו שהיא עכשיו לא חזיא אף לדמי עד שיפול בה מום, ומש"ה ס"ד לדמוייה לאבודת לילה, אבל בע"מ ידע שפיר דיש דין אבידה במעות, וממילא ה"ה בע"מ, וכדתנן המפריש מעות לחטאת ואבדו כו' ילכו לים המלח, ומשני דעברה שנתה חזיא לדמי, דהסיבה שהפריש חטאתו הוא מפני שאבדה לו האפשרות להשתמש בחטאת שעברה שנתה לדמיה, אבל בלילה לא גרמה לו האבידה כלום דאכתי לאו שעת הקרבה היא, ובשטמ"ק אות י"ב הביא ל"א דפריך בהדיא רק מעברה שנתה, וכ"ה לשון הגמ' אבל הא כו' הכל לשון יחיד, ולא קאמר הני לדמי חזיין, ולפרתו הו"ל למיפרך מתוריייהו, כיון דהאמת דהשתא מפרשינן למתני' גם בהוממה ואח"כ אבדה כדחזינן בצריכותא.

שם אבידה דלילה לא חזי כו' לפמשנ"ת הו"ל לילה לא חזיא להקרבה ולמה מפריש, אלא דכיון שנאמרו דבריו על האבידה דבעינן שהיא תמנע ההקרבה, מש"ה מפרש מילתי דבלא"ה לא חזיא האבידה, מיהו לק' ס"ק כ"ט חזרנו מזה.

ו. **שם** ואידך קמא הו"ל כי עברה שנתה כו', נראה דיש כאן שתי קושיות, חדא אר"ל דהא חזינן התם דבדיחוי כעברה שנתה, בלא אבודה, ג"כ מתה, וע"ז התשובה דדיחוי

דהתם גרע מעברה שנתה, דעברה שנתה חזיא לדמי, והתם כ"ז שלא הגריל על זוג אחר, אפי' לדמי נמי לא חזי, ועדיין יש להקשות דהתם נמצא קודם כפרה, ואפ"ה משנתכפר באחר ימות, ותיקשי מרבנן דרבי דאבודה בשעת הפרשה אינה מתה, ולא ניחא לי' לתלמודא להאריך בהדיא כיון דתליא במימרי דרב, וגם הקו' כוללת לעיקר דיני' דר"ל וכמש"כ, [ונקעת שמעתי מאאמור"ר שליט"א להוסיף דהא אי לאו ר"ל הוה מפרשינן למתני' דעברה שנתה ונתכפרו תמות, וא"כ מפורש דאפי' נמצאת בשעת כפרה, דהא לא מתפרשא באבודה כלל, ולכן הקו' בפשיטות בשלמא לדידי היינו ממש כמתני' אפי' אם דחויין לאו אבודין כלל דאף עברה שנתה נדחית בכיפרו הבעלים, ולכן לא הוצרך להזכיר רבנן, כיון דהקו' דאי לאו ר"ל הרי מבואר במתני' דבדחויין אף בלא אבד ונתכפרו באחר ימותו, והיינו כמתני' דשעירים].

ואפשר דס"ד דהני דחויין לא חשיבי אבודין כיון שעומד להחזירן, ואין כאן אלא דיחוי כעברה שנתה, ועכ"פ תוכן הקו' דהתם חזינן דדיחוי דדמי לעברה שנתה תמות ועדיפא מאבודה דרק בנמצאת לאחר כפרה מתה לרבנן, [ובידוע שתמצא לאחר הפרשה אף לרבי אינה מתה דהו"ל כאחריות].

ומשני דחויין לחוד ואבודין לחוד, דדחויין גריעי אפי' מאבודין, [ועי' לק' סק"ט דדין דחויין נלמד מהלכה דאבודה] דמלבד שבזמן הדיחוי אינן ראויין כלל כמו אבודין, עוד גריעי נמי דלא הדרי מתחזיין, דקודם שהגריל על אחרים אינן ראויין אף לדמי, ולאחר שהגריל נמיל לא קיימי להכי, דאינו יכול להמתין לו עד שיסתאב כמ"ש תו' לק' כ"ג א', וע"כ יודע הוא שיתכפר בשני שמפריש, והו"ל כנמצא לאחר כפרה לכו"ע, [ועמשנ"ת בזה לעיל ס סק"ה ח' ט"ו דהדמים אינם נדחין, אבל אם גם הדמים נדחין, ניחא בפשיטות דדחויין לא מתחזיין כלל, אלא

דמהא גופא דחל עליהו דין חטאת שנתכפרו בעלי מוכח שלא נדחו לגמרי, ועוד דא"כ מאי קאמר אבודין דעתי עליהון כו' הול"ל דחויין כיון שנפסלו הרי הן אבודין לעולם ואפי' אחר כפרה לא נמצאון.

ולישנא דקאמר דעתי עליהון דילמא משתכחין מוכיח דאשעת הפרשה קאי, דאל"כ הול"ל דחויין לא הדרי מתחזיין, אבודין עבידי דמשתכחין, ונראה ביאור הדברים דכשמפריש ודעתו דלמא משתכחין, הרי הוא מתכוין שאם ימצאו קודם כפרה ליהו הנני כלאחריות, ולכן ס"ל לרבנן דנמצאת קודם כפרה אינה מתה, דאיגלאי מילתא דהשני' הופרשה לאחריות, וכשמפריש שתיים לאחריות אפי' בזא"ז מתכפר באיזו שירצה, והשני' אזלא לנדבה כדין מותר, (עי' כ"ג ב'), אבל בדחויין דידע דלא הדרי מתחזיין אינו מפריש לאחריות כלל, ולכן אפי' נמצאת קודם כפרה, חשיב שכיפרו בעלי' באחרת, ולא חשבינן לה ככיפרו במותר דידה, משא"כ באבודה, וכמשנ"ת.

ולפ"ז אף אם אירע שהומם הראשון, וחיללו על אחר, דהוא ראוי להקרבה כיון שלא נדחה כלל, מ"מ ימות, דחשיב כיפרו בעליו באחר, דמעיקרא לא הי' דעתו להפרישם בתורת מותר, מיהו אם נתכפרו בראשון צ"ע אם ימות השני, ולק' ס"ק י"ט צדדנו דאין לחדש פלוגתא בין רבי ורבנן בדין מפריש לאיבוד.

בהגהות הגר"א אות ג' כתב דמשמע לי' דמתה אפי' קודם כפרה, וע"ז משני דדחויין דלא הדרי מתחזיין אפי' קודם כפרה ימותו, ולא נתפרש היכי משמע הכי, הא ודאי דימות דקאר"י, לאו ביוהכ"פ קאמר, וכן ירעה דמתני' שם, וגם מתני' קתני ברישא אם של שם מת כו' יתקיים תחתיו, והדר קתני והשני כו', ובשבועות י"ב א' דייק אליבא דרב מ"ט ירעה וקאמר גזירה לאחר כפרה אטו לפני

כפרה, ומוכח מזה דאין שום משמעות במשנה דאיירי לפני כפרה, וגם עיקר הדין צ"ע דלא מצינו אלא חטאת שכיפרו בעלי', ואילו הכא אפי' לא כיפרו קאמר דימות, (ונפ"מ אם לא הקריבו שעירים כלל, אם לא נימא דמשעבר יוהכ"פ כמתו בעליו דמי), ואולי כונת הגר"א ג"כ שנתכפרו אח"כ, וכ"נ עיקר בדעתו ז"ל, (וכדרך שפרשנו לעיל), ומייתנין מינה (לשיטת רש"י) דלא בעינן תרתי לריעותא לענין דנמצא בשעת הפרשה נמי ימות, ומשני דרק באבודין בעינן תרתי לריעותא.

ז. שם אר"ל חטאת שעברה שנתה רואין אותה כאילו עומדת בביה"ק ורועה, ביומא ס"ו א' מייתנין מימרא דר"ל לענין חטאת שלא כיפרו בעלי', דהא מיירי בחטאת שאפשר להקריבה לשנה הבאה, וס"ד דכיון דעברה שנתה אזלא למיתה אף בלא כיפרו הבעלים, [וכ"מ בתו' עי"ש], והיינו כר"ש וכמשנ"ת לעיל סק"א ומייתי עלה מדר"ל, וכן בפסחים צ"ז א' מייתנין דר"ל, ואם בלא כיפרו הבעלים לא צריכינן לדר"ל, הו"מ למיפרך ממתני', דהא פסח לעולם ראוי לשנה הבאה, אי לאו תקלה כדאמר יומא שם, [שו"ר דז"א דהוא נקבע בדין מותר פסח דהו"ל שלמים, ואף למאן דל"ל תקלה, נפסל מפסח מכיון שמשך ידו הימנו, עי' לק' ס סק"ב י"א], ונראה דמתני' הו"מ לפרושי דעברה שנתה מתה בכל ענין וכמו לר"ש, וסיפא הוה מפרשינן במום עובר, (ודיוקא דישמור מיבעיא לי' י"ל דבא לאשמועינן דבהוממה יביא בדמי' אחרת דלא נימא דלא שייך חילול בחטאת, א"נ יש ללמוד מזה דבהיתה בע"מ עובר בסוף שנתה לא חל בה פסול דעברה שנתה, ואז תרעה עד שתסתאב, ועכ"פ כיון שאין הכרח ממתני' עדיפא לי' לאתויי מדר"ל), מיהו האמת דר"ל גופי' דייק למילתי' ממתני' מדלא תני להו בהדי הדדי, ומק' דרבא, וכמש"כ סק"ה עי"ש, ובסמוך חזרנו מכ"ז.

ממתני', דאין סברא לדחוק כמש"כ, והא דמייתי בפסחים שם לדר"ל, התם באמת לענין נתכפר באחר מייתי ליה, ואע"פ שהברייתא קודם כפרה מתפרשת, מ"מ מימרא דשמואל מתפרשת דומיא דחטאת שכבר אינה ראוי' למצותה, אלא למותר, אבל כ"ז שראוי להביא בדמיו זהו נדון אחר, וכמשנ"ת לק' ס"ק י"א, ומההיא דיומא נמי אין ראוי' דאם כל עברה שנתה ונתכפר באחר מתה כדמתפרשא מתני' אי לאו דר"ל, ל"ק מ"ט ימות דמ"מ נדחה, ולא הי' מועיל לזה טעמא דשנה הבאה.

ויש לדקדק מלישני' דר"ל דעברה שנתה לא חשיב ריעותא כלל, וכדעת תו' במתני', דאם כפרש"י דחשיב ריעותא לענין שתמות אף בנמצאת קודם כפרה א"כ לאו קושטא הוא דרואין אותה כאילו היא בביה"ק, דבאבדה ונמצאת בביה"ק הדבר פשוט דלא חשיב תרתי לריעותא.

בהא דנקט במתני' עברה שנתה קודם שאבדה יש חידוש דאע"פ שהניחה לעבור שנתה אין בזה משום דיחוי בידים, ואי הוה קתני אבדה ועברה שנתה הו"א דדוקא כשנאנס ולא הקריבה מפני שאבדה הדין כן, ובבע"מ ניחא למינקט אבדה ברישא כדי שלא יצטרך לפרש דבהקדישה תמימה מיירי, [וגם ניחא ל' למינקט באבידה דקדושה גמורה ולא בדקיימא למעות], וכיון שכן הו"ל למיתני שעברה שנתה ואבדה ושאבדה ונמצאת בע"מ, ושפיר סתים בחד שאבדה לתרווייהו, [ועסק"ה בלישנא דונמצאת].

ח. **שם ב'** גופא אמר רבא כו' כבר נתבאר לעיל סק"ה דהא דאבודה דלילה לא שמה אבודה, הוא משום דבעינן שהאבידה תגרום לו שיתכפר באחרת, ובאבדה בלילה הי' לו להמתין מלהפריש עד השעה שיצטרך לאבודה, דהא דעת' עליהון דילמא משתכחין, א"ו גמר בדעתו להפריש בכל ענין, ודינו כמפריש לאחריות, כיון שאינו נמנע מלהפריש

ואמנם נראה דמימרא דר"ל מתפרשת קודם שכיפרו הבעלים, דביאור דבריו דזה שעברה שנתה אינו כדיחוי בגוף הקרבן אלא כמעכב חיצוני, וד"ז יש לפרשו כשעדיין צריך להקריב חטאתו, וע"ז קאמר דזה שאינו מקריבה רואין אותה כאילו המעכב מפני שעומדת בביה"ק, ובעומדת בביה"ק אם נתכפר באחרת פשיטא דכלאחריות דמיא, וגם יכול לחללה אם תומם ויביא בדמי' אחרת, ובכלל רועה דקאר"ל, הוא בין להביא בדמי' אחרת, ובין שיפלו דמי' לנדבה אם נתכפר באחרת, ולא מצי למימר חטאת שעברה שנתה אינה מתה, דאז הי' מתפרש אף באבודה, דהוה מפרשין שבטל ממנה שם חטאת, ולא חל עלי' דין חטאת שכיפרו בעלי', ולא מצי למימר רועה לחוד דאז מתפרש שאף קודם שכיפרו הבעלים אזלא לנדבה, מש"ה קאמר האי לישנא לומר דעברה שנתה, לא מעלה ולא מוריד, הלכך קודם שכיפרו יביא בדמי' אחרת, ואחר שכיפרו אזלא לנדבה, ואם אבדה וכיפרו באחרת מתה, ועי' להלן ד"ה שוב נראה.

ויעזי' בתו' פסחים צ"ז א' שדקדקו מפרש"י שם דכל חטאת שעברה שנתה אזלא לנדבה, והיינו משום דפשיטא להו דמימרא דר"ל נאמרה גם קודם שכיפרו הבעלים, ואמנם בדעת רש"י נראה שפ' עיקר המימרא לאחר שכיפרו הבעלים לומר שאינה מתה, וכדפרכינן עלי' בשמעתין, והוזכר ברש"י שם, מיהו לפמש"כ באמת מתפרשת מימרא דר"ל קודם שכיפרו, וכדמייתנין מינה ביומא וגם בפסחים שם מתפרש כן, ובכלל דבריו אפי' כיפרו, וכן פרש"י בשמעתין דמדפסיק ואמר רועה משמע אפי' כיפרו הבעלים, ומגופ' נמי מוכח דכיון דקודם כפרה קאי לדמיו, אינו נדחה בכפרה לחוד כמו בע"מ ודמים.

שוב נראה דלא איצטריך דר"ל אלא לומר דעברה שנתה ונתכפר באחרת אינה מתה, אבל בלא נתכפר פשיטא לן הכי

גם אם תמצא האחרת קודם כפרה, ולפ"ז הא דקאמר באבע"א לעולם אליבא דרבנן היינו מפני שהפריש בלילה, והא דלא נקט בהדיא הפריש בלילה היינו משום דבאבדה ביום והפריש בלילה שמה אבודה, דכיון שכבר חל עלי' שם אבודה כשנצרך להקרבתה, תו לא נחתנין על השעה שמפריש, ורק כשהפריש קודם שנצרך לה בכלל, חשבינן לי' כמפריש לאחריות.

ברם יש כאן לבאר דהא בנמצאת קודם כפרה לא נשתנה דבר בדעתו שבשעת הפרשה, ואמנם הטעם משום דדעתו' עליהון דילמא משתכחין וכמש"כ סק"ו, וכשבאמת נמצאו כאיגלאי מילתא דלאחריות בעלמא הפריש, מ"מ מה"ט גופי' לית לן לקבוע בהפריש בלילה דלאחריות מכיון, אלא יש לתלות הדבר אם ימצא עד שעת כפרה, דהא קושטא דמילתא הוא שהפריש בגלל האיבוד, אלא דפתיכא בדעתו' נמי לאחריות, ונראה דזהו באמת טעמא דשינויא קמא דמוקמינן לדרבא רק אליבא דרבי.

ואם נימא דלמאי דמוקמינן דרבא כרבי הכל תלוי בשעת הפרשה, ובהפריש בלילה אפי' נמשכה אבידתה ביום, לרעייה אזלא, הי' מתפרש דלהאי לישנא לרבנן רק שעת כפרה קובעת ולא משום דעתו, ולרבי שעת הפרשה קובעת, ואם לא היתה כאבודה בשעת הפרשה מודה רבי דשעת כפרה קובעת, אבל אין נראה כן בגמ' ובסברא, אלא משמע דל"ק אתיא דרבא באבודה רק בלילה ולא ביום כלל, מדלא הוזכר בגמ' עיקר אבידתה או שעת הפרשתה, (ומ"ש רש"י קס"ד, ר"ל דקס"ד שכך הוא משמעות הדברים במוחלט, ומאבע"א חזינן שאין הדבר מוכרע, וערש"י מכות ט' ב', ד"ה), והיינו דקאמר באבע"א והב"ע באבודה בשעת כפרה, שזה נתחדש בשינויא בתרא דאבודת לילה מיירי שפיר גם כשנמשכה אבידתה ביום, ובסברא נמי אין נראה לומר אליבא דרבי שני זמנים, וכן לומר

לרבנן דשעת כפרה קובעת בדין אחריות, [שו"ר בזה בספר מרן זללה"ה תמורה סל"ה סק"ד].

אלא נראה דאמנם שעת הפרשה קובעת, אלא דלרבנן לל"ק מיתלא תלי אם תמצא בשעת כפרה, ולכן אין חסרון באבדת לילה דבלא"ה היום קובע, אבל לרבי נפ"מ בהפריש ואח"כ נמצאת בלילה, ואם לא נמצאת עד היום, חל על ההפרשה דין מפריש לאיבוד, כמו שחל לרבנן בלא נמצאת עד שעת כפרה, ולל"ב אפשר לפרש דכיון דמפריש בשעה שאינו נצרך לכך, דינו כמפריש לאחריות, וכ"ז דוקא כשהפריש קודם היום, אבל אם כבר חל עלי' שם אבדה דיום, יכול להפריש גם בלילה לצורך מחור והר"ז כהפריש ביום, כיון שכבר נקבעה כאבודה, וגם בדעת בנ"א כן, דכשמפריש מיד קודם שנזקק לזה, אין הפרשתו מפני ההכרח, אבל משכבר נזקק לזה, בכל שעה שמפריש הרי הוא מפריש מכח האיבוד.

ויותר מיושב במשמעות הגמ' דמיירי בנתכפר מיד למחרת ונמצאת לאחר כפרה, דעיקר אבידתה הואי בלילה, דבשביל שעה מועטת שנעלמה מעיניו ביום לא הי' ממהר להקריב אחרת, אך כיון שכבר הוחלטה כאבודה בלילה, הקריב אחרת ביום על סמך אבידה דלילה (וערמב"ם פ"ד מפסוה"מ ה"ט), ולפ"ז הי' אפשר לפרש שהפריש נמי ביום, אבל יותר נראה דאבודה מתפרש שנתבקשה והרי היא אבודה, ואם לא הפריש אחרת, לא חל עלי' שם אבודה, ורק כשמצב אבידתה גורם לו להפרשה או הקרבה נקבעת הראשונה בשם אבודה, אלא דנפ"מ בנתכפר לאחר כמה ימים דלפי' קמא שכתבנו לא שמה אבודה, ולפי' בתרא שמה אבודה, ולשון הב"ע מיושב יותר לפי' בתרא, מיהו לפי' קמא נמי ל"ק כמש"כ לעיל, ובסברא דמפריש לאחריות מיושב טפי כפי' קמא, - ועי' לק' סק"ט דבהני

שדינן כאבודה אף אם יאמר לאחריות לא מהני.

לְקִי ס"ק כ"ט יש חזרה בטעמא דאבודת לילה, ועי"ש עוד.

נראה דלרבותא נקט אבודת לילה, אע"ג דלילה אין מחו"ז, וכ"ש אבודת שבת ויו"ט, ובפסחים צ"ז א' מדמינן אבד קודם חצות לאבודת לילה, ויש להסתפק אבודה, בשעה שנפגם המזבח מאי, ונפ"מ למ"ד בע"ח אינן נדחין, א"נ במעות שאבדו דאינן נדחין בנפגם המזבח כמש"כ לעיל ס"א סק"ה, ואף הבהמה כשנדחת חזיא לדמי כמש"כ שם, ומסתברא דכיון שבידו לתקן ועומד לכך בכל שעה חשיב שפיד שהאבידה מעכבת, ומה שנתחדש בזה הלכות דיחוי היינו מקרא דזבחת עליו, אבל בעיקר הענין דמי לדלות ההיכל נעולין וכיו"ב, ולק' ס"ק כ"ט חזרנו מזה עי"ש.

נראה דדין אבודת לילה נאמר אף במעות, וכן שאר החילוקים דגנובה וגזולה, דלא מצינו חילוק ביניהם כלל, וגם לא נאמרו שתי הלכות כמש"כ סק"ד.

ט. **שם** אמר אביי נקטינן אבידה ולא גנובה כו' נראה דבהלכה נתפרש אבודה כדי לבאר דמיירי כשלא הפריש לאחריות, וקאמר נתכפרו בעלי' כגון שאבדה והקריב אחרת תחתיה, [דהא ודאי משמע שנתפרש בהללמ"מ אבדה כמ"ש הרמב"ם פ"ד מפסוה"מ ה"ט לא שמעו ממש רבנו אלא אבודה, וכן מוכיח דיוקי דאביי ור"פ ומימרא דר' יוחנן], וגמרי' מינה דכל דעדיף מאבידה בכלל, אבל כל שאפשר לחלק ולומר שבאבדה יש יתרון ע"ז ליכא למיגמר מיני', ובגנובה וגזולה אמנם אפשר דמייאשי בחד מינייהו טפי מאבידה דהא סתם גניבה או סתם גזילה יאוש בעלים לר"ש כדאית ל' ולרבנן כדאית להו ב"ק קי"ד א', מ"מ לעומת זה עדיפי מאחד בסוף העולם מכיר בה דמיבעי ל' לר"פ בסמוך, ואפשר

שאם יודע לגנב דחטאת היא יחזירנה דחמירא ל' איסור קדשים דלא ניתן להשבה, וכ"ש בגזולן שיכול להודיעו, ולעומתו יש עדיפות בגנב דמיטמר ואם יתגלה תשוב אליו, וכיון שא"א ללמוד גנב וגזולן מאבדה, יש ללמוד מסתמות ההלכה דאבדה דוקא ולא גנובה וגזולה, והיינו לישנא דנקטינן דקאמר אביי, שאין הדבר מוכרע דהני דעת' עליהון טפי, אלא דמסתמות ההלכה הבינו שאין אופנים אחרים בכלל, ואמנם הטעם משום דבדאיכא דמכיר בה וכ"ש בגנב וגזולן פתיכא בדעת' טפי דילמא משתכחין ואז תהוי לאחריות.

ולפ"ז ניחא הא דקים לן דחויין בכלל אבודין, לר"י משכח"ל בשני שעירים כדלעיל א', ואף לרב יהיבין ל' דין מפריש לאיבוד לק' כ"ג א' יומא ס"ה א', ואשכחן נמי יומא מ"א ב' בהפריש עוף לחטאתו והעשיר דאזלא למיתה, ולכאור' היינו מדין אבודה, מיהו יתכן דכמתו בעלי' העניים דמי, ונפ"מ אם אזלא למיתה קודם כפרה, ולע"כ בזה, ואם בהלכה נאמר אבדה דוקא דחויין מנ"ל, א"ו בהלכה נאמר כגון אבדה, ומינה גמרי' דכל דגרע מאבידה פשיטא שהוא בכלל, ועי' לק' ס"ק כ"ח עוד דין הנלמד מאבודה מתוספתא פ"ג ה"ו עי"ש.

ונראה דמההלכה נלמד דכשמפריש לאבוד חזינן לאבודה כמאן דליתה, ולכן אפי' יאמר בהדיא שמפריש לאחריות תמות, דבחטאת ראשונה שמפריש לא חל שם אחריות, ומיושב טפי לפ"ז הא דבעינן לגדרי אבודה, [ויתכן דנפ"מ לענין שחוטי חוץ זבחים קט"ו א' עי"ש ולק' סק].

י. **שם** ה"ד אבידה אר"א אפי' אחת בעדרו ואפי' אחת באחת, לכאור' הול"ל אפי' בעדרו ואפי' באחת, ואפשר שבא לבאר דלאו בדאיגלאי מילתא שהיתה בעדרו ולא ידע בה, אלא אפי' ביודע בודאי שהיא אחת מעדרו וחזי לה אלא שאינו מכיר בה שהיא חטאתו,

שיוכל להשתמש בה כמו בעברה שנתה, אלא דכיון שצריך האפשרות להקדיש השני' חשיבא שפיר אבודה, דכל שאין החטאת מעצמה ראוי', חזינן השני' כאילו היא של אחר ואינו מסכים], ומסתברא שזה נלמד מאחת בעדרו דכיון דבתערובת חל עליה שם אבודה, תו לא מחלקינן במדת התערובת, אלא כל שהיא אבודה ואינה מיוחדת לדמי' הרי היא בכלל אבידה, מיהו בהוממו כולן, ואח"כ הפריש, מסתברא דלא חשיבא אבודה, כיון שראוי' לדמיה מיד, [ועי' בסמוך בדר"פ דאיכא נמי נדון אם ידיעת אחר מועלת לבטל שם אבודה], וצ"ע.

שם אר"פ פשיטא לי [כג' השטמ"ק] אבודה ממנו כו' לכאור' אפשר לפרש דאדר' אושעיא קאי, [מיהו עי' לק' דלדעת רש"י והרמב"ם אליבא דר"י קאי], ומיושב טפי ענין הרועה כיון דבעדרו מיירי, וכן הא דאחד בסוף העולם מכיר בה שיועד להבחין איזוהי החטאת, ומיושב נמי הא דהוצרך להזכיר ר"ש אבודה מרועה ולא אבודה ממנו, דמה שייך להזכיר ידיעת הרועה, אבל כשאין הרועה מכיר בה שהיא חטאת, עלול הדבר שתאבד, אם מפני שלא ישיגה על הסימן שעלי' שלא יאבד, ועכ"פ חושש בעה"ב שלא ימצא וממהר להפריש אחרת, כעין המפריש לאחריות, או שלא יטרח בעה"ב לחפש אחרי' באגס, ולדקדק בסימני', וכאבודה ממנו דמיא, [מיהו יותר מיושב לומר שנתברר אח"כ שהוא מכיר בה, עי' בסמוך], והענין מתפרש דומיא דאחד בסוף העולם מכיר בה דבכה"ג קרוב הדבר שתשאר אבודה, דלא טרח לאייתוייה שיחפש וידקדק בה, ושיך להחליט מצב זה כאבוד, או"ד כיון דאינה אבודה מש, ויש אחד שמכיר בה לא חל עלי' שם אבידה, ועד"ז מתפרש בבכה"ב ורועה דכיון שהיא ביד הרועה אע"פ שאין בעה"ב מכיר לאו אבידה היא, אע"פ שהבעה"ב תלוי ברועה, וכ"ש כשהבעה"ב מכיר אע"פ שמצב זה שאין הרועה מכיר,

ויש לעי' מ"ש מעברה שנתה דחזיא לדמי, והאי נמי חזיא לדמי שכל העדר דינו שירעה עד שיתאבד ויביא בדמי היפה שבהן חטאתו, [או ימכר לצרכי חטאת בקרבן נשים, עי' זבחים ע"ד ב'], ובל"א דמספקא לן בדעתי' דר"י ג"כ לא הוזכר דדילמא משום דחזיא לדמי לאו אבודה חשיבא, [וראיתי בשטמ"ק אות ג' בשם גליון שכבר הק' דבכה"ג ימכרו לצרכי אותו המין, אבל לא נתפרש תירוצו, דמ"ש כגון שיש לו שתי בהמות בעדר ואינו יודע אם הקדיש אחת מהן, זה אינו ענין לאבודה, ולמה לי' שתי בהמות אפי' באחת נמי יכול להסתפק אם הקדישה, ומ"ש שנתערבה ברובע ונרבע כו' אין זה מיישב אלא שלא ימכרו לצרכי אותו המין, [ובלא"ה בשל אנשים דבעו סמיכה לא ימכרו], אבל אכתי' דמיהן ראויין, [ואף בנתערבה בטריפה דמי' ראויין שיניחנה י"ב חודש והטריפה תמות], ואין נראה כלל לפרש בנתערבה בחטאות המתות ובשוה"נ, דאחת בעדרו ל"מ כן כלל, וגם מאפי' אחת באחת ל"מ כן, דאטו כל עדרו חטאות המתות, ולית לן לפרושי אבודה בכה"ג, וגם כיון דנדחית מהקרבה כדאמר זבחים ע"ג ב' לית לן לפרושי ה"ד אבודה כשבזמן האבידה נדחית לגמרי מהקרבה, ועי' רש"י שם דאף בהוכרו לא הדרא מתחזיא, וא"כ הרי היא בדין מעות, ואית לן לפרושי אבודה בגוף הבהמה למיתה], וצ"ל דכיון דלא חזיא בעצמה לדמי, אא"כ יחלל עמה אחרות, לא חשבינן לה כאינה אבודה לגבי דמי, כיון שאבידתה מרחקת האפשרות להשתמש בדמי', אא"כ יסתאבו עמה אחרות וימכרו, ולא דמי לעברה שנתה דלא נאבדה כלל והיא עומדת לדמי', והרי האמת שמתכפר באחרת מפני שאבידתה גורמת שיתייאש מלהתכפר בדמי', ולפ"ז יש חידוש דאפי' אחת באחת חשבינן לה כלא חזיא לדמי, [וביותר דהא סגי שתומם אחת ויחללנה על השני' דהתמימה תקרב ממ"נ, וא"כ קרוב

משוי לה קצת כאבוד, נכללא דמילתא דבכל הני מיירי כשבאמת האבידה גרמה לו שיפריש אחרת, אלא שאין זו אבידה מוחלטת, והפרשתו דומה למפריש לאחריות דהתם נמי דעתו דילמא מירכס (כדאמר כריתות כ"ד א') אלא שכאן זה שנאבדה מן הרועה גורם לו לדאוג לאחריות, ולפ"ז מתפרש בדידעין שאחד בסוף העולם מכיר בה, ואפשר לפרש שנודע עכשיו שלא היתה אבודה ממנו, ועל סמך שאבדה מן הרועה הפריש אחרת, וכשבא לעדר הכיר בה, וכן ברועה מכיר, וכן באחד בסוף העולם.

שם ור"י אמר אחורי הדלת, בלישנא אחרינא מיבעיא לן אי ר"י פליג אר"א, ויש לעי' לל"ק מאי, ובפשוטו אם נימא דלא נאמרו דבריו אדר"א י"ל דמר אמר חדא ומר אמר חדא, דאי מפרשין למילתי' אפי' אחורי הדלת וכ"ש אבראי, אין בדבריו התייחסות לנדון דר"א, מיהו אם ידעין דנאמרו דבריו אדר"א א"כ משמע דלאיפלוגי אתא, וצ"ע אי קיי"ל כר"י דהא ר"י למד תורה אצל ר"א ערובין נ"ג א' ועי"ש, ואית לן למינקט הלכתא כר"א, בפרט דלא איפשיטא לל"ב אי פליגי, ולפי מה שצדדנו לעיל אתיא דר"פ אליבא דר"א, והרמב"ם פ"ד מפסוה"מ הי"ג פסק לדר"י והביא בעיא קמייתא, ולא הביא לדר"א כלל, ויש ללמוד מדבריו דלל"ק פליג ר"י, וקיי"ל כותי', ואפשר דמבעיא דתלמודא יש ללמוד דדברי ר"י עיקר, וכן ממש"פ רש"י דאותן אחרים אין מכירין בה ג"כ יש ללמוד דלל"ק אחת בעדרו לר"י אינה אבודה, כיון דאיהו קא חזי לה, ולדידהו בעיא דר"פ נמי אליבא דר"י, עי' לק' ס"ק י"א.

יא. **שם** ור"י אמר אחורי הדלת איבעיא להו כו' נראה דר"י אתא לאשמועין דאפי' אינה אבודה לגמרי כענין אשר תאבד ממנו דמציהא, אלא כל שנעלמה ממנו בכלל אבידה, ולפ"ז נראה דבאבידה גמורה אין

חילוק בין אחורי הדלת לאבראי, דמה בכך דאיכא דחזי לה, מ"מ אבודה גמורה היא, ורק בחידושי' דר"י מיבעיא לן היכא דקיימא אבראי דומיא דאחורי הדלת, שקרובה להמצא, אך חשיבא טפי אבודה כיון שממנו אבודה יותר, דרק ע"י אחרים ימצאנה, אך לעומת זה האחרים כבר רואין אותה ויחזירוה לו, (כעין אבודה ממנו ולא מרועה או אחד בסוה"ע ידיעתו עדיפא), ברם ממש"פ רש"י שהלכה למדברות משמע דאפי' במצב של אבידה גמורה אם אינה מוסתרת לאו אבידה היא, ואמנם רש"י כ' ונתערכה בבהמות של אחרים ובזה י"ל דלאו אבידה גמורה היא, מ"מ לא משמע דבנמצאת בעיר אחרת, דמיני' ודאי אבדה לגמרי, פשיטא לן (לדעת רש"י) דאבידה היא, וכן הרמב"ם פ"ד מפסוה"מ הי"ג כ' היתה נחבאת אחורי הדלת או בסתר המדריגה ה"ז אבודה שהרי אין אדם רואה אותה בשעת כפרה, היתה בשדה או באגם ה"ז ספק אבודה שמא יש שם אדם רואה אותה בשעת כפרה, ומשמע מזה דכל אבראי בכלל בעיין, וכ"כ בפיה"מ ושתעלם ממנו ומן הרועה ומכל שאר בנ"א עד שלא יהא שום אדם מכירה ואפי' בסוף העולם, ושתהא במקום נסתר כגון תוך מערה או אחר הגדר והדומה לו, וצ"ע מה ראו להסתפק בגמ' דאבודה במערהו בסתר המדרגה דוקא, הרי מושג אבידה בעלמא ידוע, וזה שאין רואין אותה ברגע הכפרה אין זה מוסיף באיבודה, ועוד דהא לא ממעטין דחויין מאבודה, וכן גנובה וגזולה לא אימעטו מכח דאחד מכיר בה, דא"כ תפשוט מדאביי דרק גנובה וגזולה נקטינן דאין בכלל אבודה, א"ו אבודה גמורה לא איצטריך לתלמודא לפרושי, והיכי דמי אבידה פירוש דאף באינה אבודה גמורה משכח"ל, ומפרשי ר"א ור"י מאיזה שיעור מיקריא אבידה, ובשיעור המחודש דקמ"ל ר"י מיבעיא לן אם אבודה ממנו קובע או שם אבודה, וצ"ע ועי' בסמוך.

עיקר ונדחית האבודה, לפ"ז יש להסתפק היכא שכבר הוחלט שיתכפר בשני, אם יש לדמותו לאחר כפרה, או"ד כ"ז שלא נתכפר דעתו נמי על האבודה, ושם ירצה להביאה שהיא שמנה, ולפ"ז הו"מ נמי למיבעי בנשחטה ועדיין לא נתקבל דמה, ול"מ כן, מדמפרש טעמא דכל העומד ליזרק, ואמנם נראה דלא תליא בדין כל העומד ליזרק דעלמא, ובעיא דר"פ מתפרשת שפיר לשני הצדדים, (וא"כ נוכל לדחות דלרבנותא נקט כוס דבהא נמי מספק"ל), מ"מ אין נראה דמשעת שחיטה קמיבעיא לי, ואפשר דאף דבסברא יש לדון גם משעת שחיטה, מ"מ לא מחדשין זמן נוסף בין הפרשה לכפרה, דה"נ הי' מקום לדון דמשנתנו לכהן לא יחליפנו באחר, וכן אם המעות אבדו, והפריש חטאת תחתיהן והביאה לעזרה, דלא יניח החטאת ויטול המעות, (עי' סק"ג), ועוד גווני משכח"ל דלפי הענין כבר הוחלט שימוש בשני, ומ"מ אין לנו לחלק בזה לפי מקרים פרטיים, ורק בכוס דיש סברא דכזרוק דמי, יש מקום לדון להוציאו מן הכלל דשעת הפרשה, ולדמותו לאחר כפרה, - (במתני' קתני כיפרו דמשמע זריקה, אבל במתני' דלק' קתני הקריב ומתפרש שפיר בכוס).

והללום ראיתי ברמב"ם פ"ד מפסוה"מ ה"א שהעתיק בעיא דר"פ בנמצאת אחר שחיטה, ולא הזכיר כוס ועומד ליזרק, וצ"ת.

שם ואיכא דאמרי לעולם אליבא דרבי כו' משמע דלא ניחא לי' להאי לישנא דלהוי ר"פ כרבנן, [ובשטמ"ק גריס ואבע"א], ואפשר דהאי לישנא לא ס"ל דיש להסתפק בעומד לזירק, עי' לעיל, ואליבא דרבי ר"ל אף לרבי, כמו לעיל בדברא דקאמר ואבע"א לעולם אליבא דרבנן, ומתפרש אף לרבנן, וכבר כתב בשטמ"ק בשם ר"י כפי' הגר"א.

וי"ש להבין מאי שייטי' דהאי בעיא בדיני אבודה דחטאת, ונראה דפשיטא לי' לר"פ

מפרשיי וכן מדברי הרמב"ם נראה דיש שתי ספיקות, (בעיא דתלמודא אליבא דר"י ובעיא דר"פ), א' אם דין אבודה הוא דוקא כשאנינה נראית לאדם בעולם, אבל אם אדם רואה אותה אע"פ שאבודה מבעלי' ומתורת חטאת שבה, י"ל דלאו אבודה מיקריא, ב' היכא דאין אדם רואה אותה אבל יש אדם שיודע היכן היא, דאע"פ שאנינה רואה אותה מ"מ יודע שנחבאת אחורי הדלת, ולא תליין הני בעיות הא בהא, וזהו שהעתיק הרמב"ם שתי הבעיות בהי"ב העתיק בעיא דאחד בסוה"ע מכירה, והיינו בדלא חזי לה שהרי הוא בסוה"ע, ובהי"ג כתב בעיא דאדם רואה אותה באגם והיינו אע"פ שאין מכירה, וכן חילק רש"י בזה וכמ"ש בהגהות הגר"א אות ב', אבל לפי מה שצדדנו ראי' בלא הכרה לאו כלום היא, (ואחת בעדרו שאני שיודע בודאי שרואה גם אותה), והכרה לא בעיא ראי', וכדאמרי' דאי מהדר אפי' חזי לה והיינו דמשכח לה, וכן הני דחזו לה אבראי בידעיו ומכיריו מיירי דומיא דאחורי הדלת וכמשנ"ת.

ולפ"ד בעיא דר"פ אליבא דר"י, ומדכר רועה דחזי לה, ולכן יש לו עדיפות, ובדקאי איניש הכא ומכיר ורואה לא איבעיא לי' לר"פ, אבל מכיר ואינו רואה מיבעיא לי', ואפי' בסוה"ע בכלל בעיין, כמ"ש הרמב"ם בלשון אפי', ומשמע דאפי' אותו שמכיר נמצא בעיר מספק"ל דמ"מ גרע מרועה, ולעיל סק"י צדדנו לפרש בעיא דר"פ אליבא דר"א, מיהו אף אליבא דר"י מיתוקמא שפיר, דכיון שאין הרועה מכיר בה עלולה ליאבד, וכן זה שאחד בסוה"ע מכיר בה אינו מצילה מאיבוד, דאלא דמ"מ לאו שמה אבודה.

יב. **שם** בעי ר"פ אבודה בכוס מהו כו' כי אמרי רבנן בשעת הפרשה כו' לפמשנ"ת לעיל [סק"ה ו' ח'] דטעמייהו דרבנן משום דדעת' על האבודה דילמא משתכחא, ואז תהא זו כלאחריות, אבל אם לא תמצא עד אחר כפרה איגלאי מילתא דהאי חטאת

בגנובה וגזולה ושאר אופנים שבחטאת אינה בדין אבודה, דה"נ נעשה שירים, דמהלכות אבודה דחטאת שמעינן דבאינה אבודה דעתי' עלה דילמא משתכחא, וה"נ דעתי' על הכוס השני והו"ל שירים, אבל באבודה דלענין חטאות למדנו מההלכה דחשבינן לה כמאן דליתה, וכמש"כ סק"ט דאפי' יכין לאחריות בהדיא לא מהני, א"כ לא חל על השני דין שירים, דלא מתייחסת זריקת הדם עליו, או"ד רק בחטאת נתחדש ד"ז, אבל בכוסות כיון דדעתי' עלי' דילמא משתכח, הו"ל שירים אפי' באבוד אחורי הדלת.

יג. כ"ג א' גופא אר"ה א"ר הכל מודים כו' נראה דמהלכה נלמד דהמפריש לאבודה אין האבודה כמותר חטאת, ולא כמפריש לאחריות דמי דהתם כחדא חשבינן להו וכשנתכפר באחת כנתכפר בחלק מהן, וכיון שאין האבודה מותר לאינה אבודה, ה"ה איפכא, והנה ה' מקום לומר דכי היכי דאם הביא ממצות של שניהם חשיב הכל כדיני מותר, ה"נ אין לנו להצריך שבאמת יקח משניהם, דיכול ליטול משל אחד בשביל שניהם, ואם במצות שפיר נוטל מאחד ומתייחס לשניהם, ה"ה בבהמות, וזהו באמת הדין בדאחריות, וזהו מה שב"ד עושין בבא לימלך, דכיון שסילק החטאות מרשותו והוא מקבל מב"ד איזו להקריב, לגבי ב"ד אין חילוק אם נטלו משתייהן או מאחת מהן, שהם כמקבלין שתייהן לאחריות, [ועי' להלן דעשו תקנה היינו דבע"כ מפקיעין זכותו], אבל כשהו מושך מעצמו אינו יכול לקבוע השני' כמותר לזו, כיון שלגבי ידיד' הם שנים נפרדים, והא דלא מהני אם יתנו לו ב"ד להתכפר בשאינה אבודה, היינו משום דמהלכה נלמד שהאבודה אינה מותר לשאינה אבודה, והטעם דכשמתכפר באינה אבודה נשארה האבודה בדיחוייה שאינו מתייחס לחזרתה, וכשמתכפר בשני' חשיב שמתכפר רק בה ולא כנטל חלק משתייהן, אבל השאינה אבודה אין בה פגם,

(דא"צ בה מעשה או כונה להתכפר בה משא"כ אבודה שצריך לחזור וליתן דעתו עליה משנמצאת), ושפיר הויא מותר לאבודה, שאין לכפרתו באבודה יתרון דנימא שהיא העיקר, ולכן שייך שישמש בה כחלק משתייהן, ולמש"כ לק' ס"ק י"ז דקודם דמוקמינן מצוה בראשון חשיב השני אחריות לראשון אבל הראשון שלא ידע בו אינו יכול ליחשב אחריות לשני, וכך מתפרש לר"א, לפ"ז ניחא בפשיטות דיש טפי דרך במקריב את האבודה מהני דעי"ז תחשב האינה אבודה כמותר לראשונה.

ונראה דלרבנן חייב לימלך, ואין ב"ד מניחים לו להתכפר בשאינה אבודה, וזהו התקנה שעשו שהפקיעו ממנו זכותו להתכפר בשאינה אבודה, ובוה ס"ל לרבי שאין להפקיע ממונו ממנו, ואין להכריחו להתכפר באבודה (בפרט אם היא כחושה), וניחא בזה משה"ק תו', [וגם בתו' הזכירו טעמא דשמינה], ועי' בסמוך.

ולפ"ז נראה דלרבי אף בבא לימלך, ונתכפר באבודה, שאינה אבודה מתה, דכיון שב"ד לא הפקיעו זכותו להתכפר בשאינה אבודה, א"כ גם כשמסכים להתכפר באבודה, חשיב כמשך, מאחר שהדבר תלוי בדעתו, ולפ"ז ליכא למימר נמי שיעשו תקנה כשהאבודה שמינה, דיסוד הדבר תלוי אם בידו להחליט לפי ענינו, או שמונעים האפשרות להתכפר באינה אבודה, ולפ"ז מיושב טפי שלא עשו תקנה דלא שייך תקנה לחצאין דאם הדבר תלוי לפי הענין, הרי אחת דוחה לחבירתה, וכל הכשר התקנה הוא משום דחשבינן לי' מקריב משניהם, וכמשנ"ת.

ואם נימא דהדיחוי של האינה אבודה הוא רק משום דדחייה בידים, א"כ י"ל דכח התקנה שחכמים מונעים ממנו מהלקריבה גורם שלא תדחה בהקרבת האבודה, ונפ"מ באבדה האינה אבודה בשעת כפרה, אם נימא דעצם

אבידתה עכשיו אין בו משום דיחוי, כיון שהראשונה קיימת (עס"ק י"ח י"ט), דהשתא לא דחי לה בידים, ולק' ס"ק ט"ו נתבאר דברי מרן זלה"ה בכ"ז.

ברש"י ותו' מבואר דלרבי נמי בבא לימלך ונתכפר באבודה שאינה אבודה רועה, אלא שלא עשו תקנה להורות לו כך, והטעם כפרש"י דגלי דעתו דניחא לי' בתקנתם עי"ש, ולא פליג רבי בהאי טעמא, [עפרש"י בלשון ירו' דבהקריב האבודה אף לרבי הטעם משום דלא נמלך, וכ"ה בשטמ"ק אות ד', וכ"נ ברש"י ד"ה ורבנן עי"ש, וכ"מ בבהגר"א אות ג' דבשאין עדיפות בשאינה אבודה עשו תקנה שיתכפר באבודה, וכ"כ תו' לק' כ"ד א' דלר"ה אינה אבודה אינה מתה לא לרבי ולא לרבנן, וכ"כ תו' זבחים קי"ב א'], ואמנם לישנא דר"ה דאמר ואמרי' לי' לך התכפר בשאינה אבודה משמע כן, דאל"כ הול"ל ורבי סבר לא עשו תקנה בקדשים ותו לא, מיהו אפשר שבא לרמוז טעמי דרבי, דמיירי בכה"ג שיש עדיפות להתכפר בשאינה אבודה, [וכמו שאמנם כתבו תו' דמיירי בשמינה, ולמש"כ לעיל מה"ט לא תיקנו כן במוחלט, עי' לעיל], ולכן מאחר שלא עשו תקנה אמרי' לי' שיתכפר בשאינה אבודה השמינה, (ואולי יש להוכיח מזה דהאבודה נדחית קצת ויש יתרון לשאינה אבודה, ולפ"ז יתפרש דמה"ט לא עשו תקנה לרבי, אבל לא מצאנו סמך לזה, ולר' יוסי ורב מצאנו דמצוה בראשון).

ברם עיקר הדברים צ"ע דא"כ מאי קאמר רבי אחת מהן תקרב חטאת והשני' תמות, הא בנמלך איירינן ויש חילוק איזה תקרב, וערש"י ד"ה ורבנן שנדחק בזה, ועו"ק דלפ"ז סיפא דמתני' קשיא בין לרבי בין לרבנן דאף לרבי א"צ להביא מאלו ומאלו, ולא משמע בגמ' דלמאי דמוקים לה כר"ה ליכא לאדכורי רבי ורבנן דלא פליגי בהכי כלל, ובלא"ה לפורתו דטעמי דרבי משום שמינה, א"כ במעות מודה רבי דעשו תקנה, וע"כ דבסיפא

רבי ורבנן שוין, וע"ק דלק' כ"ד א' איצטריך לר"א לאשמועינן אליבא דרבי בשתי חטאות לאחריות, ולפ"ז אין בזה חידוש דהא אף בנתכפר באבודה שאינה אבודה רועה, ודוחק לומר דר"א פליג אדר"ה, [דנראה דהיינו רבי אושעיא דתנא הוא, דאמוראי בתראי לא סתמי אליבא דמאן], ובתו' שם כתבו לפרש דהסוגיא כר"ה ס"ל, וגם קשה לומר דרבי ורבנן ל"פ בדיני חטאות המתות, דלפ"ד לדינא לא פליגי מתי מתה ומתי רועה, ופולגתתם רק בהוראה שקודם המעשה, ול"מ כן, [והול"ל איזה שירצה יקריב דברי רבי, וחכמים אוסרים להתכפר בשני', ושויים שאם נתכפר בראשונה השני' תרעה ואם נתכפר בשני' הראשונה תמות], ואמנם בתו' כ"ב ב' הזכירו רק ר"א א"ר, וכנראה הטעם משום דלר"ה א"ר ליכא לאדכורי רבי ורבנן בכל הני דוכתי דלא פליגי לדינא, ובזבחים קי"ב א' נתקשו בזה תו' מאי רבי ורבנן הא ל"פ עי"ש, [ועתו' כ"א ב', ושם הטעם משום דיתכן לומר דרבנן מודו דיתכפר בשאינה אבודה התמימה, ולכן לא הזכירו ר"ה], - ועי' לי' ירו' ואולי מזה דקדקו קצת, מיהו מתלמודן לק' ב' נראה דלא ס"ל כירו', וכמש"כ לק' סק"כ.

ולפ"משי"כ לעיל מאחר דלא עשו תקנה במוחלט, הרי בבא לימלך מורין לי' שיקריב איזו שירצה ואין יתרון להמלכתו, ועי"ש, שו"ר בספר מרן זלה"ה תמורה סל"ה סק"ב שתמה ע"ד התו' שכתבו דלרבי נתכפר באבודה שאינה אבודה רועה, ועמשנ"ת בדבריו ז"ל לק' ס"ק ט"ו, ולק' סק"ל נתבאר דעת אאמו"ר שליט"א בכ"ז.

יד. **שם** ולא עשו תקנה בקדשים והתניא כו' יש להבין מה צריך לקרא דיאכלוה, הא איכא איסור להותיר בכל הקדשים, כמ"ש הרמב"ם פי"ח מפסוה"מ ה"ט, ואפשר דאם אכל אכילה גסה לא קיים מצות אכילה, אבל גם לא עבר על איסור נותר, אבל הרי הוא כמאבד בידים, וג"ז אסור מדאוריתא, והיינו

דקתני שלא תהא נאכלת על הגסה, ועשו תקנה שיקיימו בה מצות אכילה, ונראה דהקו' היא מכח הפסוק, ולא משום דנדון שניהם שוה, אלא דאם מדאורייתא חייבין לעשות תקנה לקדשים שתתקיים מצותן, יש ללמוד מזה לתקן כאן שלא יתנו לו להתכפר בשאינה אבודה, דהא טעמי' דרבי שאין להפקיע ממונו ולמנוע ממנו מלהשתמש בחטאת שהוא מעדיף להתכפר בה, אבל אם חייבין מדאורייתא לעשות תקנה בקדשים, שפיר אמרי' לי' התכפר באבודה, ומסיק דרבי לא דריש האי קרא, ואמנם מודה דראוי שלא לאכול עמה חולין כדי לקיים מצות אכילה בכולה, אבל אינו עובר איסור דאורייתא כשאינו נזהר בזה, שו"ר בספר מרן זללה"ה שם סק"ב בזה.

ויש לעי' בההיא דמנחות ס"ד א' דאומרים לו הבא שמינה לכתחלה ושחוט, אמאי לא עשו תקנה בקדשים, ובתו' מבואר דהכא אף בשני' שמינה עשו תקנה, וכ"ש דאין לדחות הראשונה לכתחלה לשריפה, ואפשר דהתם מיירי שמקדיש עכשיו את השמינה לחטאת, [והיו לפניו שתי חטאות היינו שתיים ראויות], ואם יתכפר בכחושה, לא הביא שמנה לשמים, דהיא תשאר חולין, ונמצא דכשמורין לי' להתכפר בשמנה לא מנענו מן המזבח קדשים, אלא כאילו הפסדנוהו בהמת חולין, אבל הכא השני' תקרב עולה מדאו', ואם יתכפר בשאינה אבודה, הפסיד קדשים מן המזבח, [בלשון קצרה דתקנת קדשים היינו שירבו קרבנות, והתם מקריב את השמינה במקום הכחושה, ואין זו תקנה שיקריב רק כחושה, אבל הכא הנדון ששניהם יקרב], וכן במנחה, ואם נפרש הא דאמרי' התם היו לפניו שתי חטאות שכבר הוקדשו לכך, י"ל דאכתי יקריבנה ברגל או ביו"ט הבא ולא ירויח הקדש קרבן נוסף ע"י התקנה, א"נ יש לפרש כמ"ש אאמו"ר שליט"א בהערות מנחות שם דדוקא בקרבן ציבור הדין כן, דכיון שהי' לו לבחור השמנה, נמצא שכלפי הציבור לא עשה שליחותו כראוי,

והציבור אינן חייבין להתכפר בכחושה בגלל שהוא לא עשה שליחותו כהוגן, ולפי צד זה ששניהם כבר הוקדשו לחטאת, ודאי אלימא האי סברא שלא עשה שליחותו כהוגן, שהרי נתנו לו שמנה להקריב, ואפשר דדוקא בהיו לפניו והוא בחר הכחושה הדין כן, (ואף ביחיד אי משכח"ל כעין ציבור דלא קדשי עדיין, לפמ"ש"כ לעיל), דבכה"ג הוא עשה שלא בדרך כבוד וזהו שהזכיר רש"י שם הקריבהו נא לפחתך, ולכן ראוי לו לתקן המעוות גם כשיש בזה איבוד קדשים, אבל אם נודמן לו להביא מעלמא אינו חוזר ומביא, ומ"מ דוקא כשמביא אחרת מהחולין במקום זו, אבל כשגם השני' קדושה א"כ הוא מפסיד קרבנות מן המזבח, וזה שייך לנדון דעשו תקנה לפמ"ש"כ, (א"נ בכה"ג שאין שתייהן לפניו ליכא משום הקריבהו נא לפחתך, ותקנה עדיפא, אלא דמסתברא דכששניהם כבר הוקדשו ואחת לחטאת והשני' למותר ליכא כ"כ משום הקריבהו ותקנה עדיפא, ולכן מיושב יותר כחילוק ראשון).

מ"ש תו' דטעמי' דרבי משום דשמינה עדיפא, צ"ע דא"כ מאי מייתי ממנחה, דהתם ליכא האי טעמא, וזה ק"ק אפי' אם נימא דמה"ט לא עשו תקנה כלל, אלא דבזה י"ל דאם מדאו' יש לעשות תקנה עדיף לקבוע תקנה לעולם באבוד, אף דבאיזה פעמים הוא הכחוש, אבל לפרתו' דרק בשמינה פליג א"כ ליכא למיגמר ממנחה, ובלא"ה קשה לומר כן בסתמות הדברים, וכמשה"ק לעיל ס"ק י"ג, ולעיל שם כתבנו דלא עשו תקנה להפקיע זכותו וליטול חטאתו לנדבה, מיהו עיקר הדברים דרבנן אף בשמינה עשו תקנה יש ללמוד ממ"ש אין חטאת מתה אלא שנמצאת כו' ואטו כללא הוא דאבודה השמינה, ולפמ"ש"כ ס"ק י"ג דתקנה צריכה לכלול כל האופנים, מוכח כן מעיקר התקנה, ועי' בכ"ז בספר מרן זללה"ה תמורה סל"ה סק"ב.

להזכיר טעמא דאין חטאת ציבור מתה, ואפשר דהא דמקיימנן מצוה בראשון היינו נמי מפני שאין חטאת ציבור מתה, וקאמר דמ"מ שייך להזכיר במתני' האי טעמא, כיון דמורינו לי' להתכפר בראשון, והו"ל כמפריש לאיבוד, אבל אה"נ דלמ"ד תמות עדיף לבטל מצוה בראשון ולהורות לו שיתכפר באיזו שירצה, דעיי"ז יתוקן השני ולא אזיל למיתה, ועי' להלן.

ולפ"ז ניחא מה שיש להק' לר"א הא מובחר עדיף ממצוה בראשון, ותקנת קדשים עדיפא ממובחר, דהא ברייתא דמנחה לא פליגי בה לר"א, וא"כ למה תיקנו המצוה בראשון דהו"ל כמפריש לאיבוד, יאמרו שיתכפר באיזו שירצה כדי שחברתה תרעב, ולמש"כ אה"נ, אלא דהשתא שייך להזכיר לפי שאין חטאת ציבור מתה, כיון דלפי האמת אינו מפרישו לאחריות שהרי יתכפר בראשון.

ובתו' סוד"ה וטעמא, כתבו דלר"ה לא פריך מידי דאיכא למימר דהוי כי משך אחת כו', ולכאו' כונתם לפרש"י דענין ההמלכה היינו דגלי דעת' דניחא לי' בתקנת השני, לפ"ז גם במתני' הו"ל ימלך בב"ד כו', וכיון דקתני דינא סתמא ומתפרש בלא נמלך, שפיר סתים עלה טעמא דאין חטאת ציבור מתה, [ואולי צ"ל בלא המלכה (בדין) (בב"ד) דשניה כו'], וכ"נ מדבריהם לק' כ"ד א' כמש"כ ס"ק י"ז, מיהו צ"ע כיון דהכהן חייב לימלך ב"ד מעיקר הדין, דשלוחא דב"ד הוא, א"כ יש לפרש דמקיים (מצוה) בראשון מכח הוראת ב"ד, [ואולי כונתם כמש"כ לעיל דהויא למיתה כשמשך, ולשונם דהוי דין מיתה כי (כגון) משך].

ואפשר דכאן לא מהני נמלך דכיון שמתחלה יודע שלא ישתמש בשני, [אף בלא מצוה בראשון, אלא משום תקנה], אין לשני מעלה דאחריות כדאמרי' לר"א, ובכה"ג שאינו אבוד נמי למיתה אזיל, דהא לא מצינן למימר לי' דאיזה שירצה יקריב, דהיינו ממש משך

ורבי מצי סבר כר"י דמצוה בראשון, ומ"מ כיון דבהי' השני מובחר, השני קודם, אין למנוע ממנו להתכפר בשני, ומילא בטלה התקנה, וההיא דר"י ורבנן גבי פסח יומא ס"ד א' אתיא שפיר כרבנן, דכיון דהשני ירעה, ליכא תקנה ומובחר עדיף, וטעמא דמובחר עדיף, אפשר דהיינו מפני שהשני אינו קרבן בעצמו, א"נ כיון דקבעת' חצות או זמן שחיטה חשיב כהובאו שניהם לפני המלך, דמה"ט חשבינן לי' נראה ונדרחה פסחים ע"ג ב', ובכה"ג אינו דרך כבוד להביא הכחוש.

ולפ"ד אין לשאול למה לא עשו תקנה שיתכפר באבודה אליבא דר"א, וכברייאתא דמנחה, דאה"נ יש תקנה כזו אלא שאין מקום להזכירה, כיון שאינה קובעת הלכות מוחלטות, אלא שכך ראוי לנהוג, והכל לפי הענין, אבל לר"ה צריכין לקבוע כן בכל ענין והיינו תקנה וכמשנ"ת.

טו. הא דלא פריך לר"ה ממתני' דיומא כדפריך לר"א, [ויש להוסיף דהא דאמרי' מאי לאו אפי' רבנן ע"כ כר"ה אתיא, דלפשטא דמתני' פשיטא דלאו רבנן היא, מיהו עתוד"ה וטעמא], י"ל בפשוטו דכיון דאין חטאת ציבור מתה לא ראו צורך לעשות תקנה שיתכפר בראשון, דאין נפ"מ במה יתכפר, ולר"י דחטאת ציבור מתה י"ל דאה"נ היו עושין תקנה, אלא דלדידי' בע"ח נדחין ואינו יכול להתכפר בראשון, ואמנם כיון שלא עשו תקנה צריך לפרש טעמא דאין חטאת ציבור מתה, ונפ"מ אם הי' השני מובחר, דאם עשו תקנה לא יביאנו, וכיון דלא עשו תקנה יביאנו כמ"ש תו' יומא ס"ד ב', [ומשכח"ל מובחר כשלא היו שלשתן שוין, א"נ אם שנים האחרונים שוים במראה ובקומה ובדמים והראשון אינו שוה להם, ג"כ יתכפר בשני, וצ"ע אם עושין תקנה בכה"ג למ"ד תמות, מיהו אין זה סותר לכלל התקנה כיון דקודם שמגדיל יודע אם בכה"ג תהא תקנה], אבל לר"א פריך שפיר דכיון שמתכפר באבוד, אין

דמהלכה דאבודה שמעינן דמפריש לאבודה לאו כמפריש לאחריות דמי, ונמצא דלגבי כל אחת כנתכפרו בעלי' באחרת דמי, מיהו הא דנתכפר באבודה שאינה אבודה מתה היינו משום דאיפכא האבודה מתה, ולכן חל על שניהם דין נתכפרו באחרת, אבל אין באינה אבודה פגם כלפי האבודה, משא"כ באבודה דכשנתכפר באינה אבודה חשבינן לה כנמצאת אחר כפרה שבגלל אבידתה הופרשה השני, וס"ל לר"ה דאם בשעה שנמצאת האבודה נפסלת האינה אבודה מהקדשה, לא חל עלי' דין חטאות המתות דאינה כמופרשת לאבודה זו, שהיא לא קבעה את האבודה בדין שאם יתכפר בה תמות האבודה, שהרי ברגע שנמצאת האבודה שוב לא יוכל להתכפר בזו, וכיון שלא היתה האינה אבודה במצב שהיא נוגדת את האבודה ודוחאתה למיתה, ממילא לא חל עלי' דין מיתה דאבודה, וזוהי התקנה שעשו בקדשים, כאילו פסלו השני' מהקדשה ברגע שנמצאת הראשונה, [ועי' מנחות פ' ב' דבאמת יש סברא של זו כנגד זו במפריש לאיבוד], ודין התקנה מועיל רק אם בכחו לקבוע כפסול גמור, ולא רק הידור בעלמא, ובזה פליגי רבי ורבנן, והיינו דמייתנין מקרא דמנחה שיש פסול דין גמור של תקנה בקדשים, ומכח זה יש לדחות השאינה אבודה במוחלט וממילא תועיל התקנה, משא"כ אם נדחה רק לכתחלה, כ"ז נראה לבאר ע"פ מ"ש שם סק"א ב', [ועי"ש שנתקשה בהיתה שאינה אבודה שמינה, ועמ"ש"כ בזה סק"י ד', ולפ"ז אם יודע הדין בעצמו היינו בא לימלך, וא"צ ב"ד, (כמו בד"א בכהן נמלך פ"ג דקנים, ועי' להלן].

ברם צ"ב מ"ט במעות ומעות אית לן למעבד תקנה, וזה מבואר בגמ' דגם בזה יש תקנה, כדאמר לעיל משכח"ל במשך ודברי הכל, ולק' ב' פרכינן לר"ה טעמא דיביא מאלו ומאלו כו' ל"ש משך כו', ומוכח מזה דאף במעות ומעות איכא תקנה, ואם חיוב תקנת

דמורין שימשוך איזה שירצה, (ולפרש"י דגלי דעת' צע"ק), וכיון דע"כ לקבוע הדין תחלה באיזה ישתמש (גם) משום תקנה, גרענו בזה מעלת האיני אבוד, ובאיזה שיתכפר השני ימות, דמעלת אינו אבוד הוא מפני שאפשר לראותו כאחריות לראשון, וכשמקריב הראשון הקריב חלק ונעשה השני מותר, אבל בכה"ג שמתחלה יודע שלא יתכפר בו, לא חשבינן ל' מותר לראשון, אלא כאבוד שנמצא, [ועי' בספר מרן זללה"ה שם סק"ג, ונתבאר בזה להלן, אבל לדעת תו' דאף לרבי אם ימלך ויתכפר באבודה שאינה אבודה תרעה, לכאור' ע"כ דאין כונתם כמ"ש שם].

ולפ"ז אפשר ליישב נמי לר' אבא, דכיון שיודע בזמן הפרשת השני שיתכפר בראשון, הו"ל כאבוד לכו"ע, ואפי' נבטל טעמא דמצוה בראשון, ע"כ לתקן חובה בראשון כדי שלא ילך השני למיתה, וחזר הדין דמתחלה שלא להקריבה אתא, ואמנם ס"ל לתלמודא דאליבא דרבנן אין חסרון אלא באבודה עצמה, ומש"ה מוקמינן לה כר"י, מ"מ לרבי לא נוכל לקבוע שיתכפר בראשון משום תקנת קדשים, דגם אז יחשב כמפריש לאיבוד, וניחא משה"ק לעיל דמצוה בראשון לא חשיבא להפסיד קדשים, דאה"נ, אלא שלא נוכל לקבוע כאן הלכה אא"כ נימא דיתכפר באיזה שירצה, ואז אם יתכפר בראשון, לא ימות השני, וע"כ מורין ל' שגם אחר שיש דין איזה שירצה מ"מ עליו לרצות בראשון לתקנת השני, וחזר הדין, והיינו דנקטינן טעמא דמצוה בראשון, כיון דמשום תקנה אין לקבוע כאן הלכה.

ומדברי מרן זללה"ה שם נראה דתקנה בקדשים מהניא רק אם ברגע שנמצאת האבודה, קובע הדין שלא יתכפר באינה אבודה, וזה לא מצינן למימר בשעירים, שע"כ צריך השני להיות ראוי בשעת ההגדלה, ואז גם האבוד נמצא, וביאור הדברים דהא דמפריש לאיבוד כאבוד דמי, היינו משום

ודוחק, וצ"ע, גם ק"ק דלפ"ז הו"ל לחכמים לתקן שאסור להתכפר בשני, (ואם נתכפר הורצה), וממילא אין השתוות ביניהם, ובעלמא כה"ג גם כשאנו יודע הדין אינו מגרע, ומ"מ לא משמע דרבנן קאמרי שכ"ה הדין, אלא שאם משך ולא ידע לא מהני, ואמנם הדין שצריך לימלך, אבל כ"ז שלא נמלך אין הלכות קבועות.

טז. שם תוד"ה וטעמא, תימה למורי כו', צ"ב מאי קשיא להו ז"ל הא בפשוטו ק' הגמ' בשלמא לר"ה אתיא אף כרבנן, [אם כמ"ש תו' בסוה"ד, או כמשנ"ת לעיל], אלא לר"א קשיא, ולא פריך השתא לפי פירוש שלישי בפלוגתא דרבי ורבנן, אלא שהתו' לשיטתם דפשטות הסוגיות דלא כתרוייהו, ולפ"ז נמי נראה דהקו' מתפרשת בשלמא לר"ה, ולא פרכינן מפירוש שלישי, דמידי הוא טעמא אלא לרב ולדידי' ודאי דצריך להקשות בשלמא לר"ה משמי' דרב כו', ועוד דאף דאמר רבא יומא ס"ד ב' דיקא מתני' כותי' דרב, מ"מ ליכא לאקשויי ממתני' דאיכא לאוקומה כו' יוחנן, ולדידי' ניהא אף לרבנן דדחויין לחוד ואבודין לחוד, כמשנ"ת לעיל סק"ו, שו"ר שכבר הק' כן מרן זללה"ה שם סק"ג, וטעמם כמ"ש"כ דלשיטתם אזלי, מיהו מה שתירצו דהו"מ לפרושי דיביא מאלו ומאלו צ"ע, דהא אף אי לית לן דר"ה ור"א לא מפרשינן הכי למתני', וגם לישנא דאין חטאת מתה משמע עכ"פ דיש אופן שחטאת שלא נתכפרו בה לא תמות, ולפ"ד לעולם מתה אא"כ נתכפרו בה, והכי הו"ל והרי שתיהן תמימות ירעו עד שישתאבו כו' רבי אומר אחת מהן תקרב כו', גם עיקר הדבר לא מצינו בשמעתין לרעות חטאת תמימה הראוי' להקרבה, ובשטמ"ק אות כ"א הק' למה לא עשו תקנה כזו, וזה יש לשאול לפי האמת לרבי, והתשובה דלא עשו תקנה לרעות תמימין הראויין להקרבה, מלבד שאין זו עצה שימתין כ"כ מלהקריב חטאתו, ועבר נמי אבל

קדשים הוא הקובע שלא יתכפר באינה אבודה, א"כ במעות דיכול להביא מאלו ומאלו לית לן למעבר תקנתא, דתקנת הקדשים אינה מחייבת לפסול את האינה אבודה, וממילא לא תועיל התקנה בכה"ג, ואמנם לכל הפירושים צ"ב מה צורך בתקנה בכה"ג, הרי בבא לימלך מורינן ל' שיתכפר (באבודה או) בשניהם, אלא דבזה י"ל דמיירי כשא"י בקל להביא מאלו ומאלו, או דהתקנה היא שלעולם יתכפר באבודה, אבל אין אוסרים להביא גם מאינה אבודה, אבל לדעת מרן זללה"ה שחיוב תקנת הקדשים קובע את האיסור להתכפר באינה אבודה, א"כ בכה"ג אין החיוב תקנת קדשים מחייב כן, ותו לא מצינן להנהיג כן דלא מהני אלא במקום חיוב גמור וכמשנ"ת, ושמא נאמר דחיוב תקנת קדשים קובע יתרון לאבודה שיתכפר בה עכ"פ, ויכול להוסיף נמי מאינה אבודה, אבל אינה עיקר החטאת, ולכן אינה נקבעת למיתה בהקרבת האבודה, דהתקנה מנעה ההשתוות מהם.

ועיקר דברי מרן זללה"ה ביישוב הקו' אפשר לקיים בלא"ה, דאין לעשות תקנה שלא יוכל להתכפר בשני, דנמצא שההגדרה אינה בשלימותה, שמיד עם ההגדרה מחליטו הדין לרעה.

מיהו עדיין קשה מדתנן יביא מאלו ומאלו חטאת, וע"כ היינו גברא דנמלך במתני' ומביא מאלו ומאלו, והו"ל למיתני יביא מהאבוד או מאלו ומאלו, ורש"י פי' דהאי תקנתא עדיפא מלימלך בב"ד, אבל לדעת מרן זללה"ה א"צ ב"ד אלא שידע שצריך ליוזר בתקנת קדשים, וא"כ גם כשמביא מאלו ומאלו הוא משום תקנת קדשים, (ואי לאו הכי הו"ל להביא מאלו ומאלו במקום ויביא), ואפשר דבעינן דוקא שימלך בב"ד דרך ע"י שב"ד מונעים ממנו להתכפר באינה אבודה מהניא התקנה, אבל כ"ז שעושה ע"ד עצמו אף דכונתו משום תקנת קדשים, אין כאן מניעה מלהתכפר בשאינה אבודה, וחשיב כמשך,

כאן אבודה חשיבא שפיר כמפריש לאיבוד משום מצוה, [נדיש לפרש דיני' דראבר"ש כאילו לא נפדית הראשונה (דגור אטו לא נפדית) וכ"ה בפרש"י], מיהו נראה דלישנא בעלמא הוא, דהא השני' קריבה, אלא דכיון שהבע"מ כאבודה, קאמר דלא שייך לחשבה כמצוה בשני' שהיא התמימה, דלא נדחית הראשונה דאכתי קיימא לדמיה, ולגרסא זו הקשו קו' זו בתר מצוה בראשון, ומש"ה נסיב לה האי לישנא, [כ"כ בשטמ"ק, ועי' פי' רגמ"ה שהוא הראב"ק שהזכיר בשטמ"ק בזה].

ולכאוי' ה' נראה דכללל הוא כל שהשני' אחריות לראשונה, גם הראשונה אחריות לשני', דכיון דחשבינן להו כחד ליחשב שני' מותר לראשונה, ה"ה כשנתכפר במותר, אבל אין נראה כן משמעתי, דלמאי דס"ד דהשעיר השני חשיב כלאחריות, ג"כ נראה דאם נתכפר בו הראשונה תמות, (ולר"א אליבא דרבנן ודאי מתפרש דהשני' כאחריות), וכמשנ"ת לעיל ס"ק ט"ו דאל"כ תקנת קדשים עדיפא ממצוה בראשון, וגם בעיקר הענין נראה דפשיטא לן דלראשון יש דין אבוד, דמצוה בראשון אינה קובעת הלכות כלל, כדחזינן במפריש שתים לאחריות בזא"ז, עי' לעיל, ועיקרא דמילתא משום דראשון אבוד, ואידך בתרא כמפריש לאיבוד, ובה מהני מצוה בראשון שלא יחשב השני כאחריות, [וביזמא הוזכר כשתי חטאות לאחריות, ור"ל כדן שתי חטאות לאחריות, וכן מתפרש לגרסת השטמ"ק אות ט"].

ואפשר לומר דכיון דמצוה בראשון, השני גרע ממפריש לאיבוד, [דאינו יכול להפרישו מעיקרא למותר, דהא בעינן חטאת גמורה להגדלה], דכיון שאין דעתו להקריבו, אינו נעשה כחד עם הראשון, דנימא שהראשון הוקרב גם מתוך אחריות של השני, דמעיקרו ה' הראשון עיקר, ואינו נחשב כחלק מן השני, משא"כ כשגם השני הופרש להקרבה שאין יתרון לראשון, אלא דפשיטא לי'

תאחר? וגם אתי לידי תקלה עד שיוממו שתייה, (ועשטמ"ק כ"ד א' אות ו'), מיהו אם מתכפר באחת מהן והיא בעלת מום אע"פ שהשני' תמימה, שפיר דחי לה לרעייה לתקנת קדשים, אם משום דמדאו' היא עצמה קריבה עולה, או משום דרק לרעות בהמה העומדת להקרבה כדי לחללה על אחרת, אינו דבר הגון, אבל מכיון שאינה עומדת לקרבנה שפיר רועה, ומותר לגרום לכך.

יז. כ"ד א' אר"ה המפריש שתי חטאות לאחריות מתכפר באחת מהן כו' נראה דאפי' הפרישן זא"ז הדין כן, ואע"ג דמצוה בראשון ולקמן אמרי' דכיון דמצוה בראשון כמפריש לאיבוד דמי, היינו דוקא כשאין עיקר הפרשתו לאחריות, אלא שכדי להכשיר הראשון הוצרך להפריש השני, אבל כשמפריש השני לאחריות או שאינו חושש למצוה בראשון, או שדעתו רק אם יאבד הראשון, ועכ"פ אין כאן הפרשה לאיבוד כלל דדעתו להקרבה.

(כ"ז למאי דנקטינן דחיילא קדושה בזא"ז באחריות, ועתו' יומא ופסחים בזה).

מיהו נראה דבלא"ה הדבר פשוט כן, דכל שאין כאן אבודה אין דין מיתה כלל, תדע דהמפריש לאבודת לילה ולגנובה וגזולה, ואח"כ נמצאת הראשונה, לא יתכן לומר שאם נתכפר בראשונה תמות השני', ואם נתכפר בשני' תרעה הראשונה, יציבא בארעא כו', והטעם משום דחשבינן לשני' כהופרשה לאחריות, (וכמשנ"ת לעיל סק), וה"נ בלא נגנבה והפריש לאחריות, וכן בכל אבודה שנמצאת קודם כפרה לרבנן, הטעם דחשבינן לשני' כאחריות, וה"נ לרבי כשהפריש לאחריות, [ועי' לעיל סק"ט דבאבודה לא מהני שיאמר לאחריות].

וכעת ראיתי בשטמ"ק אות ו' דהביא גרסא והכא הא דליכא למימר מצוה בראשון כו' ומשמע דאם ה' מצוה בראשון אף דליכא

לתלמודא דלרבנן רק אבודה מתה, דכל מפריש לאיבוד, אף כשמצוה בראשון, גרע מאבודה ממש, ומההלכה לא גמרי' אלא אבודה, ועוד דגם באבודה איכא מצוה בראשון, ואף שמתחלה סבר להתכפר בשני' מ"מ משנמצאת הראשונה יש בה עדיפות על השני', ואינה נחשבת כחלק ממנה, ומ"מ אין השני' מתה לרבנן, (ולפ"ז יש להשוות הא דשעירים לכל מפריש לאיבוד).

שם תוד"ה ואידך, קו' צ"ב דדברי הגמ' פשוטים דמעיקרא לא ידעין דאיכא דין אחריות, ופשיטא לן דלרבנן לא עדיף מאינה אבודה, אבל לרבי דבכל ענין מתה ניחא שפיר, והשתא דנתחדש לרבי דמודה באחריות, הדר פריך דדמי לאחריות, ודחי לה, וחזר הדין דדמי למפריש לאיבוד כשמעתא דלעיל, וביומא ס"ה א' מייתי לדר' אבא ודר' אושעיא ומסיים כבשמעתין, - ומ"ש דסוגיא דהכא כר"ה לא נתפרש, מלבד שהדבר קשה טובא לשיטתם כמ"ש ס"ק י"ג, הרי אם דינו כמשך כמ"ש תו' כ"ג ב' אף לדידי' ניחא, ואם אין דינו כמשך למסקנא נמי קשה, ושמא כונתם דכיון דלר"ה אף שאינה אבודה כאחריות דמ"א, אלא דבמשך דדחאה בידים תמות, (ערש"י כ"ג א'), ובאחריות דמעיקרא ע"מ כן הביאה לא חשיב דיחוי, וס"ד דהכא נמי כאחריות דמי, ודחי דכיון דמצוה בראשון כדחיה בידים מעיקרא דמי, ולא עדיף ממשך, ועי' לעיל ס"ק ט"ו.

חטאת שנתערבה באחת בעדרו, והקדיש גם את השני', כדי שיוכל להתכפר באחת מהן, אע"פ שהפרישן בזא"ז, לפמ"ש"כ אמנם יש לה דין אחריות, אבל הדבר תלוי אי קי"ל כר"א כ"ב ב', דלדידי' השני' תמות מספק, דלא חשיבא לאחריות אלא השני', ושמא נתכפר בשני' ואז האבודה למיתה, אבל לר"י אי פליגי ולא חשיבא אבודה, חשיב שפיר לאחריות, והשני' תרעה.

הא דאמרי' זבחים קט"ו א' במפריש שתי אשמות לאחריות דחדא מינייהו מעיקרא [בשטמ"ק מוחק מעיקרא] עולה היא, אין הטעם משום דקדושת אחריות אינה מוחלטת, דהא מייתינן עלה דר"ה א"ר אשם שניתק לרעיהו ושחטו סתם כשר לעולה, ומשמע דכל אשם שניתק לרעיהו חשבינן ל' כעולה [מעיקרא], ולא דוקא באחריות, אלא דלא ידעין שיהא ניתק לרעיהו אלא בדאיכא תרתי, [ושם קי"ב א' נמי קאמר מעיקרא עולה היא לענין להקריבה אחר כפרה, והוצרך להזכיר מעיקרא שיש בה קדושה הראוי' להקריבה מכח ההקדשה], וביאור הדברים דודאי תרתייהו אשם נינהו, ולכן לשמו פסול, אלא דכי היכי דס"ל לר"ח"ט בכל אשם דשלא לשמו חייב, מודה ר"ה במפריש לאחריות דידעין דחדא מינייהו תהא עולה, דבזה ל"ק כ"כ וכי היכן מצינו דלשמו פסול ושלא לשמו כשר, דבכה"ג דמי לפסח בשאר ימות השנה, דאיהו נמי פסח גמור, אלא שיש בו כח שלמים, [ואף באשם אחד אם ה' בעליו גוסס יש לדון שיתחייב בחוץ כיון דסופו להיות עולה], ובאבד אחד מהן אף דלענין חטאות המתות כתבו תו' פסחים צ"ז ב' דבהפרישן לאחריות אין מגרע אבדו אח"כ, מ"מ לענין בחוץ מסתברא דלא חשיב השני כעומד לעולה.

ומסתברא דהפריש שתי חטאות לאחריות ומת, שתיהן ימותו, ולא מכח ספק, דתרויהו חטאות נינהו, ואף בהפרישו בזא"ז, וע"ע לק' ס"ק כ"א.

יח. **שם** תני רב שימי בר זירי קמי' דר"פ כו' א"ל ק"ו כו' הוצרכנו לר"פ בזה משום דהי' מקום לומר דלרבנן שעת כפרה קובעת ואם הפרישן לאחריות ואבדה בשעת הכפרה מתה, ולרבי הפרשה קובעת, וא"ל ר"פ דק"ו הוא דבאינה אבודה בשעת הפרשה אף לרבנן רועה, וכמ"ש תו' פסחים צ"ז ב' דבמפריש לאחריות אפי' אבודה בשעת כפרה אינה מתה, - ונראה דנמצאת קודם כפרה

כבר ידעין מדר"ה ט"ו א' פירושא דפלוגתתם דלא כרב, ועפ"ז פשיטא לי' לתלמודא הכי בפרקין.

וגם הצעת הסוגיא אמתני' כ"ב ב' דקאמר מני רבנן היא דאמרי אבודה בשעת הפרשה כו' אתאן לרבי כו' מוכחת דקודם ר"ה ור"א נמי קים לן מהי פלוגתא דרבי ורבנן, דבעלמא כה"ג הו"ל לאתויי דר"ה ודר"א ובתור הכי למידק ממתני', ואע"ג דארישא דייק, מ"מ כיון שעיקר ההבנה בפלוגתייהו משתנה לפי האמת לא הו"ל למיפתח בהכי, א"ו פשיטא לתלמודא דלא כותייהו, וולפמשנ"ת לעיל סק"ב היינו מדרה"מ ט"ו א', וניחא לי' למיפוך לר"א, ו"הה לדידן, ועי' לק' סק"כ דמסקנא דהכא אליבא דידן היא ודלא כר"א.

וכבר כתבו תו' כ"ב ב' דסוגיין בכמה דוכתי דלא כר"א, [ולא הוצרכו להזכיר דלא כר"ה דלפרש"י ותו' לא פליגי בדין חטאות המתות כלל, דלכו"ע אם הקריב האבודה שאינה אבודה רועה וכמשנ"ת סק"י ג], ומרן זללה"ה סל"ה סק"ד ה' נדחק ליישב הסוגיות משום דקשיא לי' סתמות הגמ' שלא הזכירו חולק על ר"ה ור"א, ולעיל סק"ב כתבנו דרה"מ ט"ו א' חולק ע"ז, ואמנם צידד ז"ל לומר כמש"כ דהיינו ברייתא דרב שימי, ולפמשנ"ת ל"ק כ"כ דבתחלת סוגיין נמי מיתנין בפשיטות דלא כתרוייהו, [וכן המסקנא דלא כותייהו כמש"כ סק"כ], ומותבינן עלייהו, ומסייעין מהברייתא כדנקטינן בתחלת הסוגיא, גם נראה דהא דדחקינן באבודת לילה היינו כי היכי דתיקום דרבא כרבנן נמי, ואם לפי האמת משכח"ל לכו"ע לית לן לחדש דעיקר אבידה קובע, (מיהו למש"כ סק"ח ל"ק כ"כ), וכן בבעיא דאבודה בכוס מבואר דהאבודה שנמצאת רועה לרבנן, וכן בגמ' ט"ו א' צריך לדחוק טובא, וכן בסוגיא דזבחים ומנחות ופסחים, [וביומא ס"ה א' הזכירו ר"א משום דאליבא דרב קיימינן ועמש"כ בזה לעיל ס"א

אע"פ שחזרה ואבדה כלאחריות דמיא, דאבידה השני' אינה מתקשרת עם הראשונה, ומשנמצאת בטלה אבידה קמייטא, אף דאפשר לומר דמעיקרא דעתו אם לא תהא הראשונה ראוי' בשעת כפרה, מ"מ אין להתייחס אלא למה שנאבדה עכשיו, ועי' לק' סק"י ט.

והנה ברייתא זו מוכחת דלא כר"ה ודלא כר"א, דהא אאבודה קיימא וקאמרה דלרבנן רועה ולרבי מתה, (והרי לא הוזכרה השני', וקתני רועה, וגם הול"ל אינה מתה, והעיקר דאאבודה בשעת כפרה קאי נמי ברישא, וגם אין מקום לדחוק בברייתא כיון דעיקרה לפרש פלוגתתם דהא קיימא לבתר דידעינן פלוגתא דרבי ורבנן ואתיא לפרושי), ויש לדקדק אמאי לא מיייתי לה לעיל כ"ג ב' קודם מימרא דר' אמי, וגם הו"ל לאקשווי מינה לר"ה ור"א כדפריך התם ממתני', והנה בכמה דוכתי נקטינן לישנא דאבודה בשעת הפרשה לרבי מתה ולרבנן רועה, והיינו מהאי ברייתא, לעיל ט"ו א' כ"ב ב' ג"פ פסחים צ"ו א' זבחים ק"ב א', מנחות פ' א' [שוב נראה עיקר דהיינו מדרה"מ ט"ו א', וכמש"כ סק"ב], ונראין הדברים דהאי ברייתא נשנית בשלהי סוגיין כעין מסקנא למאי דנקטינן בדרבי ורבנן, וממילא מובן דהיינו לאפוקי מדר"ה ור"א, גם קושיי דתיובתא דתרוייהו מתפרש אא"ב באבודה בשעת הפרשה פליגי כו', ובדין הוא דליתנייה לעיל, אלא דסוגיות הגמ' בדר"א ור' אושעיא נשנו לפי הלשון דבמפריש לאיבוד כאבוד דמי פליגי, דכך היו שונים הסוגיא עד דאתא רב שימי ותני דלא כרב, ובשטמ"ק הביא ל"א בין בדר' אמי ובין בדר' אושעיא דנקט לישנא דאבודה בשעת הפרשה, ולא לישנא דמפריש לאיבוד, והיינו לבתר הברייתא, [או יתכן דניחא לי' לאתויי ברייתא בתר הא דאמרי' דמודה רבי באחריות, דמסקנא דמילתא דבכל מילי רבי מחמיר, ולא הוצרך לאתויי לענין ר"ה ור"א דשמעתין דלא כותייהו כמש"כ סק"כ], ולמש"כ לעיל סק"ב

סק"ח], וסוגיא דמנחות פ' ב' נמי דלא כר"א, ועי' לק' סוס"ק כ"ג בסוגיא דמעילה ט' ב'. יט. יש לעי' מאי דוחקי' דרב לאפוקי מתני' מפשטה דקתני אין חטאת מתה כו', ועמ"ש בזה תו' כ"ג א' ד"ה הכל דמתפרש אין חטאת מתה באופן מוחלט אלא כו' אבל בע"א יש לה תקנה, ומ"מ הדבר דחוק טובא דהול"ל וחכ"א יקריב הראשונה דזהו עיקר דבריהם, ולר"א הול"ל וחכ"א אין מתה אלא חטאת שאבדה, ונבזה י"ל דמתפרש אין חטאת מתה אלא כעין נמצאת אחר כפרה, דהיינו נתכפר באינה אבודה, ונתעוררתי לזה], ואפשר דמשמע לי' מתני' דר"פ דאבודה לעולם מתה, ורק כשמתכפר בה אינה מתה כדתנן ויביא בדמי' אחרת, ומשמע לי' נמי דיביא מאלו ומאלו אתיא לכו"ע, ועוד נראה דמשמע לי' דרבי ורבנן פליגי רק בדבר אחד, ואם נפרש דפליגי באבודה בשעת הפרשה, נמצא דרבי פשיטא לי' נמי דמפריש לאיבוד כאבוד דמי, מלבד פלוגתתו בשעת הפרשה לענין האבודה, ולא מסתבר לומר דרבי חידש נמי דין דמפריש לאיבוד כאבוד דמי, ולכן פי' ר"ה דכו"ע מודו בעיקר הדבר, ובדין אבודה בשעת הפרשה, ונחלקו בדין תקנה בקדשים וכמשנ"ת לעיל ס"ק י"ג ט"ו ע"ש, ור"א מפרש דפליגי רק בדין מפריש לאיבוד.

ובאמת זה צריך יישוב לדידן מנלן לחדש פלוגתא בתרתי, דאף דלכאור' לא משכח"ל נפ"מ במפריש לאיבוד לרבנן, מ"מ הא פליגי נמי בזה, ולפמשנ"ת לעיל סק"ו הענין מיושב דבאמת לרבנן נמי מפריש לאיבוד כאבוד דמי, (דכיון שהאבוד אינו מותר לאינו אבוד, ה"ה איפכא, ועי' ס"ק י"ז), אלא דכל שימצא קודם כפרה כמפריש לאחריות דמי, דאבודין דעתי' עליהון דילמא משתכחין, ואמנם בדחויין דאין דעתו עליהם, דינם כמפריש לאיבוד, ולכן אפי' נמצאו קודם כפרה ימותו, [דהמעות ודאי כנמצאו דמי], ובזה אפי' נתכפר בדחויין [כגון שהומם וחללו על אחר]

י"ל דשאינה אבודה מתה, כיון שההפרשה היתה שלא לאחריות, וא"כ משכח"ל דין מפריש לאיבוד דאזיל למיתה לרבנן, וצ"ע, - מיהו אם נמצאת האבודה אחר הפרשה ואבדה השני' ונתכפר בראשונה מסתברא דלא אזלא למיתה, דמכיון שנמצאת הראשונה איגלאי מילתא דכמפריש לאחריות דמי, ובזה הרי הדין דאפי' אבדה לרעייה אזלא כמ"ש תו' פסחים צ"ז ב', ואף באבדה שוב הראשונה צדדנו לעיל ס"ק י"ח דלרעייה אזלא, [וכעת ראיתי בספר מרן זללה"ה שם סק"ו שצידד לר' אבא אם אח"כ אבדה השני' ונתכפר בראשונה תמות, וצ"ע, (ואמנם למש"כ הסברא איפכא (דלר"א ודאי אין לחדש מיתה באינה אבודה, וא"כ מדבריו נלמד דכ"ש לדידן, אבל נראה דאין ללמוד מדר"א דלדיד' הפרשה קובעת לענין האבודה, משא"כ לדידן)].

כ. כ"ג א' הא קמ"ל דבר זה מחלוקת רבי ורבנן, לק' ב' משני אליבא דר"ה ור"א מילתא דפסיקא לי' קתני, ואתיא רישא וסיפא מילתא דפסיקא לי' ואליבא דרבנן, וכבר כתבו תו' שם דלא אתיא כסוגיא דהכא, [ועי' בסמוך הטעם], ונראה דהא דמסיק הכא רישא רבנן וסיפא רבי היינו לדידן דפלוגתתן באבודה בשעת הפרשה, ולפ"ז לא מצי לשנויי מילתא דפסיקא לי' נקט, דלרבי ברישא בכל ענין מתה, ולרבנן בסיפא בכל ענין יפלו לנדבה, והא דקאמר הא קמ"ל כו' היינו דברישא נקט ההלכות דשוו לתרוייהו, ובסיפא מפרש דהיינו משום פלוגתא דרבי ורבנן.

ועוד נראה דלדידן קמ"ל דפליגי רבנן אף בהקריב השאינה אבודה מדקתני והקריב אחרת ואח"כ נמצאת, הא נמצאת ואח"כ הקריב רועה, וקמ"ל נמי דרבי פליג אף בהקריב האבודה, דאין עצה אלא בהקריב מאלו ומאלו, ויש ללמוד מזה נמי דאפי' משך רועה לרבנן כדדייקנן לק' ל"ש משך כו', [ועוד קמ"ל דבמעות נמי פליגי, אע"ג דבשני ציבורי מעות אשכחן דאפי' ר"ש מודה], והיינו

באבודה בכוס נפ"מ לבע"מ ועברה שנתה, א"נ אפשר דלעולם לא נדחית האבודה אא"כ הי' אפשר שיתכפר בה, ובכה"ג שנמצאת כשהשני' בכוס אמנם כנמצאת קודם כפרה דמיא, אבל אינה ראוי' שיתכפר בה, כיון שהשני' כבר נשחטה, וזהו שכ' בה"ג היתה אחת מהן תמימה כו' ובע"מ תפדה דכיון שיש בה ריעותא אינה מתה, מיהו צ"ע דהא אזלא לנרבה, וצ"ל דאמנם אם לא נפדית קודם שחיטה אינה נאסרת, אבל בשל חולין נאסרת, עי' בזה לק' סק.

כא. **מנחות פ' ב'** ואמר רבא הפריש תורתו ואבדה כו' נראה דיש חילוק בין מפריש לאבודה למפריש לאחריות, דבאחריות חדא מינייהו מעיקרא אינה טעונה לחם, אבל מפריש לאבודה נקבע בה חיוב לחם, ורק אחר שנתכפר באחרת פקע החיוב, ולכן שייך לדון שלא יפקע דין לחם מן השלישית כשנתכפר בראשונה, ובדרשא דקרא מתפרש דהתודה ממעט כל שאינה עיקר התודה, ובאחריות ואבודה כשמתכפר באחת היא העיקר, אבל השלישית והראשונה לא נזדווגו יחד דנימא שזו שנתכפר בה היא העיקר לגבי חבירתה.

ונראה דבהפריש תורתו ואבדה והפריש שתיים לאחריות תחתיו ואח"כ נמצאת הראשונה, מודה רבא דאם נתכפר בראשונה שתיהן אינן טעונות לחם, ולא עוד אלא אפי' הפריש השתיים זו אחר זו מ"מ כ"ז שלא אבדה השני' הרי השלישית אחריות דידה, והפרשת שתיהן מתייחסת לאבודה, תדע דאילו הפריש שתיים לאחריות ואבדו והפריש אחרת תחתיהן והקריבה הדין נותן שאינן טעונות לחם, וה"נ איפכא, וכן בחטאת תרוייהו אזלי למיתה.

ולפ"מ שנית לעיל סק"ט דמהלל"מ למדנו דבאבודה חזינן לראשונה כמאן דליתה, (ואף אם יפרש לאחריות לא מהני), וגנובה וגזולה דאימעטו היינו מפני שאין

דקאמר הא קמ"ל שזהו ג"כ חידוש במאי פליגי, ועי' לק' ס"ק כ"ה.

ולפ"ז מבואר מסקנא דסוגיין דלא כר"ה ודלא כר"א וכדעת תו' כ"א ב' כ"ב ב' וכמשנ"ת ס"ק י"ח, ועי' בסמוך.

שם ב' הא מאחד מהן יוליתם כו' תיובתא דתרויהו, 'עוי' בתו', ונראה דכיון דמפרשינן דרישא מילתא דפסיקא נקט, תו לא מצי לפרושי סיפא במשך דוקא, וכן לר"א תו לא מצינן למימר דסיפא רבי היא, דא"כ לא קמ"ל מיד, דהא לא נוכל לדעת מזה במאי פליגי, דדילמא מילתא דפסיקא לי' נקט כמו ברישא, וזה מה שנשתנה בסוגיין, דלעיל פרכינן רישא רבנן לפי מאי דידעינן דלדידהו כל אבודה בשעת הפרשה רועה, ושנינן סיפא במשך כר"ה ואתיא אף כרבנן, אבל לר"א סיפא ע"כ רבי היא, ובתר דמייתנין גופא דמימרא דר"ה ור"א, חזרנו לדקדק דרישא דמתני' נמי לא אתיא כרבנן, וע"כ לשנויי דמילתא דפסיקא נקט, וכיון שכן תו לא מצינן לשנויי סיפא באוקימתא דמשך לר"ה, ולא אליבא דרבי דמאי קמ"ל וכמש"כ, [ועי' בשטמ"ק לעיל א' אות א', ולמש"כ נתבאר, ומ"ש שם אות ד' בשם גליון לא נתפרש מה הדיוק מסיפא טפין, ומסקנא דלעיל לדידן, ודלא כר"א.

ל"א שהוזכר בשטמ"ק כאן, אזיל לשיטתו לעיל א' דלר"ה מיירי כולה מתני' במשך וככו"ע, ולכן הקו' רק לר"א, ויש ללמוד מתלמודן דלא ס"ל הכי מדאקשי אף לר"ה, ובאמת הפי' דחוק טובא דהקריב לשחוט מדעתו, וצ"ת.

הרמב"ם פ"ד מפסוה"מ ה"ג פסק כר"ה, ויפה העיר בס' דב"ש דיש להגיה בה"ח דאם נמצאת בע"מ או שעברה שנתה קודם כפרה אינה מתה, דמפרש מתני' דר"פ דאף בנתכפר בשאינה אבודה אין אבודה מתה כיון שאינה ראוי', ואין בזה חסרון דמשך, והספק

השלישי כיון שלא הוא ולא חבירו קרבו, ונשאר בחשיבותו כמו השני, ולע"כ, וכ"ה דעת הרמב"ם וכן ביאר מרן זללה"ה שם, מיהו אפשר דה"ה לרבנן בנמצאו אחר כפרה, וכגון שנתכפר בשלישית, ונקט לישני' דומיא דתורה, אבל מדרבי נשמע לרבנן, ואין לומר דמילתי' דר"ז רק לרבי דהפרשה נמי קובעת, דבזה יש לחלק טפי למי הופרשה, דהא בתורה ודאי דאף אחר כפרה איכא ד"ז, ולכן אין לחלק ביניהן, (וניחא לי' למינקט דומיא דתורה, וגם דלרבנן לא משכח"ל אלא בנתכפר בשלישית).

ומ"מ יש לרדק מפשטות הדברים דהלכה כרבי, ומתני' דזבחים מוקמין שם ק"ב א' כרבי, וכן מתני' דיומא לרב מיהא, ואמרי' דדייקא נמי מתני' כותי', וכן בתמורה ט"ו א' ניחא לי' לתלמודא לאוקמי מתני' כרבי, וכן בבעיא דר"פ כ"ב ב', ובשטמ"ק הנדמ"ח בכורות ל"ג א' כ' דהרבה אמוראים סברי כרבי.

מסתברא דרבה גרסי, וכ"ה בשטמ"ק, וכ"מ למה שצידדו תו' דתליא בדאביי דשבת ע"א א', והתם הדר בי' רבא לגבי אביי ור"ז מספק"ל התם, ומזה משמע דלא תלי הא בהא, ולע"כ, מ"מ פשטות הדברים דר"ז אומר וכן אדרבה ולא ארבא, ואביי פליג, ולפ"ז קיי"ל כאביי, והרמב"ם גרס רבא ופסק כותי', ולעיל גבי עשרון נמי נקטו בגמ' דאביי עיקר עי"ש.

כב. **תמורה** כ"ג ב' אר"א המפריש שני צבורי מעות כו' סד"א כי אית לי' נדבה לר"ש בחד סידרא כו' מש"פ רש"י בחד סידרא כגון שהזולו טלאים, מסתברא דלאו דוקא הוא, דאפי' הפריש מתחלה יותר חשיב חד סידרא כיון שמצבור זה הי' נוטל להתכפר, ורק בשני צבורין ס"ד כיון שחשב להתכפר רק באחד מהן הו"ל אידך נתכפרו בעלי' באחרת.

אבידתן מוחלטת וכשמפריש להן חשיב כמפריש לאחריות, וכן במפריש לאבודת לילה כמש"כ סק"ה, וכן אחת בעדרו, ואבראי, בכל הני שאינן בדין אבודה היינו דחשבינן להו כאחריות, א"כ ה"נ יש ללמוד מזה לענין תורה, [ועי' פסחים צ"ז א'], אבל ראיתי בספר מרן זללה"ה שם סק"ו שכ' דגנובה וגזולה ואבודת לילה דינן כאבודה לענין תורה, [וכ"כ שם סק"ח לענין פסח], ונראה דהיינו לשיטתו דגנובה וגזולה משום גזירת ההלכה אימעטו, דלא שמעו ממרע"ה אלא אבודה כל' הרמב"ם, וכן אבודת לילה כמ"ש שם סק"ד ד"ה והיינו], ובזה באמת מסתברא דלא גמרי' מינה, אבל למש"כ דהבינו מזה דכלאחריות דמי יש לדמותן, [ומסתפקנא לר"ש תמורה כ"ג ב' דמפריש שני ציבורי מעות לאחריות, השניים אזלי לנדבה, ובאבודה דמעות מסתברא דמורה לרבנן, איך הדין בגנובה וגזולה ואבודת לילה דהא לדידי' לא נאמרה הלכה דאבודה כלל, ועי' לק' ס"ק כ"ט], ולק' ס"ק כ"ט כתבנו להוכיח באבודת לילה כדברי מרן זללה"ה, (ובגנובה וגזולה לא נתברר לן).

ונראה דלר"ש דבשתי חטאות לאחריות נמי תמות, כו"ע מודו דבכל ענין ימותו שתיהן, דודאי לא עדיפא מאחריות, וכדאמרי' נמי לעיל דרועה לר"ש לית לי' כלל, ואע"ג דבתורה האי עדיפא מאחריות, התם טעמא אחרינא הוא כמש"כ לעיל.

ועדיין צריך טעם מה בכך דלא הופרשה לראשונה, סו"ס הראשונה אבודה ואינה כאחריות דשלישית, ולק' ס"ק כ"ט נתבאר בזה עי"ש.

והנה ודאי דלישנא דר"ז בחטאות אתיא כרבי דאבודה בשעת הפרשה נמי למיתה, [א"נ במשך וכר"ה, [אבל סוגיא דלעיל א' דלא כר"ה מדלא משנינן אשמואל דבמשך קאמר, דתורה לעולם חשיבא משך, וגם צ"ב אם התקנה שיתכפר בראשון מועלת לענין

בשר חברתה אבודה כ"ש שיפטור את בשר עצמה, משא"כ במתני' דזובחים דיש יותר חידוש באחריות, וע"כ דנקט אבדה למעוטי אחריות.

וכבר הזכרנו לעיל ס"ק כ"א דיש להסתפק מה דין גנובה וגזולה ואבודת לילה לר"ש, ונפ"מ לענין מעות כמשנ"ת, דבגמ' משמע דמשמעות ההלל"מ דנאמר אבודה אימעטו גנובה וגזולה, וא"כ ר"ש דקים ל' הכי מסברא אינו מחלק ביניהם, (וכן יש להסתפק לאידך גיסא באחת בעדרו ואחורי הדלת, אלא דבזה מסתברא דלעולם ר"ש לחומרא, וגם לית לן למימר דכללו בהלכה גם אבודה דלא מסתברא לכללה ורק ממשמעות הלשון למדוה), וכ"נ עיקר וכמש"כ לק' ס"ק כ"ט.

וראיתי בתו' מעילה י' א' שכתבו לחלק בין נהנה מדמי חטאת לשני ציבורי מעות דשאני שני ציבורין שאין דעתו להביא חטאת אלא מצבור האחד אבל הכא דמוסיף הוא על דמי חטאת ילכו ליה"מ, וצ"ב דהא חד סידרא עדיף מתרי סדרי, אע"פ שדעתו להקריב מהם, ונהי דמפריש מעות למעילתו י"ל דלא דמי לחד סידרא, אבל מנלן לחדש דכח החד סידרא שבהן מגרע טפי מתרי סדרי, [ועי' לשון רש"י בחד סידרא הובא לעיל], ועי' לק' ס"ק כ"ג, והגעע עצמן לדעת תו' אם נהנה מדמי חטאת של אחד מתרי סדרי לא ילכו ליה"מ.

נראה דדוקא שני צבורי מעות אבל בהמה ומעות, כי היכי דאם נתכפר במעות, הבהמה תמות דרעייה לר"ש לית ל' כלל, ה"ה נתכפר בבהמה דמעות ילכו ליה"מ, והסברא בזה כבר נתבאר לעיל, ובשני צבורי מעות אפי' הפרישן זא"ז אזלי לנדבה לפמשנ"ת לעיל ס"ק י"ז דדין אחריות בזא"ז ובב"א שוין, הפריש בע"מ דינה כמעות [עי' נזיר כ"ז ב'], אבל היתה תמימה והוממה דיש

והנה ודאי ראוי לומר דדוקא באחריות מודה ר"ש, כדאר"א לאחריות, אבל באבדו והפריש אחרים תחתיהן דלרבנן ילכו ליה"מ כ"ש לר"ש, (ועי' לק' כ"ד א' בדראבר"ש), וכ"ה משמעות הסוגיא (ועי' מעילה ט' ב'), ויש להבין הא ר"ש לית ל' הלכתא דאבודה, דלדידי' בכל ענין שנתכפרו בעלי' מתה, וא"כ מנ"ל לחלק בין אחריות לאבודה, לגבי מעות, ונראה דאפשר לקיים הדברים מסברא, דר"א אתא לאשמועינן דבמעות תרי סדרי כחד סידרא דמו, דכשנוטל מסדר אחד נעשה השני מותר כאילו נטל מזה ומזה, דכיון דהופרשו לאחריות, הו"ל כחד סידרא שהפריש בו יותר, ואין יתרון אם יטול משניהם, כיון דמעיקרא לאו שני ציבורין הן, הגע עצמן בהפריש ציבור אחד גדול וחלקו והטמינו בשני מקומות וכי יש עדיפות שיטול משניהם, וה"נ דכוותה, דכיון שהופרשו לאחריות הו"ל כחד, וכ"ז במעות ששייך בהם ציבור אחד גדול, אבל בבהמה אינן נעשין כחד, ואפי' הפריש בהמה ומעות לאחריות [עי' להלן], וכ"ז במפריש לאחריות אבל באבוד אינן נעשין כחד ולא חשיב חד מותר לחבירו, דגרע מבהמה והראי' מרבי דמודה בבהמה לאחריות, ובמעות אבודין ילכו ליה"מ, ואמנם גמרי לה מהלל"מ, אבל הסברא בזה דכל לאחריות כחד חשיבי, וממילא השני' מותר, משא"כ באבוד שאין צירוף ביניהם ולא הוא חדא מותר לחברתה.

ולא אמור מיושב מה שדקדקו תו' זבחים קי"ב א' ד"ה והכי, לדברי ר"ש דלית ל' אבודה למה הזכיר ר"ע לר"ש מעילה ז' א' והרי המפריש חטאתו ואבדה כו', ולמש"כ נחא דאף לר"ש יש יותר חידוש במפריש לאבודה דמהני זריקה דחברתה לפטרה מן המעילה, דאפי' אי אשכחן דדמה פוטר את בשר חברתה בהופרשו שתיהן לאחריות, אכתי לא שמעינן מינה בהפרישה לאבודה דאין שום צירוף ביניהם, ונקט לה ר"ע לאלומי לק"ו דידיו, דאם פטר דמה את

בה קדוה"ג דינה כבהמה, - (הפריש סדר אחד של מעות, ולקח בהן שתי בהמות, דינו כמפריש שתיים לאחריות, וז"פ).

יש לעי' הפריש חטאת והוממה, וחיללה על מעות והוסיף מעות אחרים, למש"כ דבזא"ז נמי חשיב כאחריות, אם גם בזה לר"ש מתכפר באיזו שירצה או דכיון דמכח בהמה אתו כהפריש לבהמה דמי, [והרי אם הפריש בעודה תמימה ילכו ליה"מ, ומסתמא אפי' הוממה אח"כ, מיהו ג"ז אינו מוכרע], וקרוב לומר דכשני ציבורי מעות דמו, ובנתנן בציבור אחד לכאור' הו"ל כמאלו ומאלו.

שם אילימא אליבא דרבי פשיטא, יעוי' בתו', ונראה דהגמ' סמכה אדר' אושעיא, וה"ק השתא בשתי בהמות לאחריות מודה רבי, כ"ש במעות, והיינו כדאמר' לק' דדוקא במפריש לאיבוד פליג.

שם ומי מצית אמרת כו' הדיוק מדהזכיר ר"ש במילתו' חטאת, [והיינו מקרא דיהוידע], אבל כל הענין מתפרש שפיר באשמות, ויש לעי' דילמא נקט חטאות משום ציבור דלית בהו דין מיתה, (ואין לומר דלר"ש מביא ממותר חטאת ציבור חטאת בר"ח אחר עי' שבועות, דביומא נ' א' תניא דר"א ור"ש אומרים יפלו לנדבה), וי"ל דמשמע לי' קרא בדיחיד, ודומיא דאשמות, וכדכתי' כסף אשם וכסף חטאת לא יובא וגו' [שקלים פ"ו ה"ד], וגם אין נראה לומר דמכח מה מצינו שאמר ר"ש דאין חטאת ציבור מתה, יזכיר הדברים במדרשו של יהוידע, ומש"ה פשיטא לן דיש מותר לנדבה לר"ש, ועסק"א דבעוף מודה ר"ש דמתה ומש"ה לא מצינן לאוקומה בדמי עוף.

כג. **מעיל"ה ט'** ב' הנהנה מדמי חטאת ומדמי אשם כו' לכאור' נראה דכל הנדון בהאי ברייתא הוא כשהמעילה אינה חוזרת לגוף הדבר אלא תחלתה מותר, כגון הנהנה מאימורים, דמה שקרב מהם קרב, ומה שנהנה אינו יכול להשיב, וכן קרבנות המזבח למזבח

מיירי שהקרבן שמעלו בו קרב, ותשלום מעילתו כתוספת, וכן קרבנות ציבור לנדבת ציבור דאחר שכבר קרבו אין לו להחזיר לאותה קדושה, דאותו קרבן לא נחסר בו כלום ע"י שרכב עליו, ולכן ילכו לנדבת ציבור, וכן קרבנות בדה"ב מתפרש בדברים מיוחדים שהם עצמן נצרכין לבדה"ב ולא לדמיהן בלבד, והיינו דקרי להו קרבנות, וקאמר דאע"פ שבדה"ב לא חסר כלום דנשאר גוף הדבר בקדושתו, כגון ששקל משקלות כנגד אבנים למזבח שא"י לחולין, מ"מ יחזיר לבדה"ב.

ועד"ז מתפרש הא דנהנה מדמי חטאת, דהפריש קרבנו מן השאר או שהוסיף עליהם, אבל אם עדיין לא לקח בהם חטאת, הדבר פשוט שיחזיר מעילתו למקומה, וקרוב לומר דלוי נמי מודה בזה ולא פליג אלא בדבר שמעילתו מתייחסת לקדושת המזבח בלי לפגוע בתוצאות הקרבן (ולע"כ כלל), אבל הנוטל דמי חטאתו של חבירו, צריך להשיבם לו, ולא מצאנו שני חיובי תשלומין במעילה, ועכ"פ לבתר דשמעינן מן הברייתא דיש להחזיר כל קרבן לקדושתו א"צ לאשמועינן בנהנה מדמי חטאת כשיכול להחזיר מעילתו למקומה, וגם הו"ל הנהנה מדמי חטאת יחזיר למקומן, [ולשון יוסיף ויביא קשה, וערמב"ם שכ' יוסיף חומש], ואף דבכלל הנהנה ששקל משקלות כנגדן, מ"מ יסוד הדין מתפרש בשנטל מקצת מהמעות, והיינו נמי דקתני עד שלא קרבה חטאתו, דמיירי כשכבר הפרישה אלא שלא קרבה.

ולפ"ז הא דקאמר יוסיף ויביא חטאתו, ע"כ פירושו שיוסיף דמים על דמי מעילתו, ויביא חטאתו מהם, ואפשר דדינא קאמר דכדי ששיב מעילתו כראוי, יש לו להפרישם לחטאת, וכשיודע שלא יקרבו אינו כמחזיר לחטאת, ולא משום דאזלי ליה"מ דהא באשם נמי קתני הכי, אלא משום דלא הדרי למקום שנטלן משם, [ויתכן דאגב חטאת נקט באשם כן], ואפשר לפרש דיכול להוסיף קאמר, והכי

להולכה ליה"מ, וזה סותר לכללא דכל קרבנות המזבח למזבח.

ולפ"ז ע"כ הא דקאמר רבא י' א' דבאתידע ל' קודם כפרה ילכו ליה"מ, היינו אף שבא להפריש לאחר כפרה, דזהו עיקר חידושא דברייתא דפעמים שמחזירין קרבנות המזבח ליה"מ, דאי דוקא שהפרישן קודם כפרה ואז קדשו לחטאתו, היינו למזבח וכמש"כ, ולפ"ז רישא דברייתא בשכבר לקח חטאתו וכמשנ"ת, וסיפא בשכבר הקריבה, דתחלת הפרשתו ליה"מ, והיינו דקתני כבר קרבה, ורבא נמי קאמר דאתידע ל' ולא דאפריש, וכ"כ תו' ט' ב', וכ"מ ברמב"ם.

והא דפשיטא לן דאפריש לאחר כפרה אינו בדין חטאת שמתו בעלי' לרבנן, ולא אמרי' דבשעה שמפריש חטאתו לא מיחייבי בעלים כלל, וכאשה שנדרה בנזיר והפר לה בעלה דאמר נזיר כ"א א' דכמתו בעלי' דמיא, היינו משום דחיובו מכח החטאת, ודינו כמותר חטאת, ואם בטל שם חטאת גם בטל חיוב דחטאת.

ברם אאמו"ר שליט"א כתב דצ"ע מה ידיעתו קובעת, הרי חזינן דשייכא השבה אף כשמתחלת הפרשתה אזלא ליה"מ, דהא ידיעתו שקודם כפרה אינה קובעת כלום במעות, וחיוב הגברא חל משעת מעילה, וא"כ מ"ש נודע לו קודם כפרה לאחר כפרה, אבל אי מפרשינן לשון אין מפרישין מתחלה לאיבוד אשעת הפרשה כפשטות הלשון, הענין מובן כמו שביאר אאמו"ר שליט"א דלא שייך לצאת חובת מעילה כשמחזיר ליה"מ, דים המלח לאו רשות גבוה הוא, ולכך אם נתחייב במעילה ע"כ יש להחזיר לנדבה, ורק כשהחזיר קודם שנתכפר שפיר יצא יד"ח בהשבתו, שהרי החזיר לגבוה, ומה שאח"כ נקבע דינו ליה"מ, אין בזה לבטל מה שכבר זכה בהשבתו דעכשיו מרשות גבוה המעות הולכים ליה"מ.

קתני עד שלא קרבה חטאתו יפרישם לחטאת, ויכול להוסיף ולהביא חטאתו מהם, [נודחק, ועי' להלן, ועכ"פ לגבי מ"ש בדר"ש בלא"ה ניחא וכדבסמוך].

ולאאמור מיושב הא דתלי לה בדר"ש, אע"ג דמודה ר"ש בשני ציבורי מעות כמשה"ק תו', דבהפריש חטאתו ואח"כ הפריש מעות לאחריות, וה"ה בב"א, כי היכי דבנתכפר במעות החטאת תמות, ה"ה דבנתכפר בחטאת המעות אזלי ליה"מ, וכמש"כ ס"ק כ"ב, והכא הא מיירי בהפריש חטאתו, ועכ"פ דינא דילכו ליה"מ ודאי בהכי מיירי, ומיושב גם בלא מש"כ בביאור הברייתא, ובאמת הדבר מבואר בברייתא דהא לא אתיא לאשמעינן הלכות דמי חטאת אלא הלכות מעילה, וע"כ מתפרש הא דילכו ליה"מ כשבשעת הפרשה יודע שילכו ליה"מ, אם מפני שקרבה חטאת ואתידע ל' קודם כפרה, או מפני שכבר הפריש חטאתו, עי' להלן, וכיון שכן אפי' נפרש יוסיף ויביא קודם שלקח בהן חטאת, מ"מ הא דילכו ליה"מ, ע"כ מתפרש כשבשעת הפרשה ידוע שילכו ליה"מ, והיינו לכה"פ אחר שלקח חטאתו, ואתיא שפיר כר"ש, ולפ"ז אם הפריש המעות קודם שלקח בהן חטאת אפי' לקח מהשאר, הני יפלו לנדבה.

ברם בסוגיא יש שני מהלכים, וצריך לבאר הדברים, דהנה יש לדקדק מאי פריך הא גופה קשיא הרי גם בהא דקתני ילכו ליה"מ, בשעת הפרשתו הוקדשו למזבח, ושייך שפיר למימר כל קרבנות המזבח למזבח, דבזה שהחליט אח"כ שלא להשתמש בדמים אלו לחטאתו, וחל בהם הלכות חטאות המתות, אין בזה סתירה לכללא דהלכות מעילה דקתני שצריך להפרישן למזבח, והתשובה לזה דהא דקתני כבר קרבה חטאתו ילכו ליה"מ ע"כ דמשעת הפרשתו ידעינן שילכו ליה"מ, דאל"כ לאיזה צורך מזכיר התנא כאן הלכות חטאות המתות, א"ו ה"ק פעמים שמחזיר מעילתו

הדבר להשבה דהא לא נפקי לחולין, ויעוי' ברמב"ם שפי' יוסיף חומש, וגם מזה משמע שהמעות עצמם בעין.

ואפשר ליישב דעת תו' דבידיעה הדבר תלוי, ויש לצייר הדברים בלקח מדמי חטאת של חבירו, וביאור הדברים דהיא דאתידע לי' קודם כפרה חל על החוב שבידו דין חטאת, דהא מתחייב להשיב לחבירו, ואע"פ שנשתהה ולא השיב עד לאחר כפרה, מ"מ כבר הוחלט חיובו לדמי חטאת, וחבירו שנתכפר באחרת מניח חוב זה מדעתו כדין מותר, (דבדיני ממונות יש לראות כן), ולכן חל על השבתו דין חטאת, אלא שנתכפר באחרת, ולר"ש דילכו ליה"מ נאסרין המעות בהנאה, ואם הפריש דבר הראוי לאכילה נאסר באכילה, עי' בכורות ט"ז א', [ואין בזה קו' כ"כ דהא אמרי' ב"ק ק"י ב' דטעמא דלא אמרי' בחטאת שמתו בעלי' דאדעתא דהכי לא אקדשה, הוא משום דיש בה מצוה מהלל"מ דלמיתה אזלא, וה"נ מחויב להחזיר מעילתו לחבירו לקים בה מצוה זו, (וכדאמרי' הכא מ"ד בשו"ק ק"ק אית לי' מצות שריפה לכהנים, מיהו התם הי' הדין דיחזיר למזבח, ולע"כ)], אבל אחר שקרבה חטאתו לא חל על חובו דין חטאת, דכיון שלא נודעה מעילתו כמאן דליתה דמי, וכשנודע לו אחר כפרה כבר בטלה החטאת ולית לן להתייחס בהשבתה לדין חטאת, ובחבירו נמי כיון שנתכפר אין כאן אלא דין עם הציבור דבעלותו בטלה לגמרי, דאחר שנתכפר לא נשאר אלא דין נדבה, ולפ"ז (יש לפרש אין מפרישין מתחלה לאבוד (כ"ה בשטמ"ק) דהיינו לדבר שהוא כבר אבוד, ול"מ כן, אלא) יש לפרש דלא חל חיוב הפרשה לאיבוד, אבל משחל לחטאת אינו נפטר בנדבה, וע"כ הוא מפריש לאיבוד, דזה שנתאחר אינו קובע שינוי בדינו, - בלשון קצרה כ"ז שיש חיוב חטאת הרי צריך להחזיר לזכות החטאת, [והלכות חטאת ליה"מ נמי מהנו בהשבה, דנאסרין בהנאה, וכב"ק ק"י],

וכבר דקדק אאמו"ר שליט"א שם דלפ"ז קשה לשון הברייתא כבר קרבה חטאתו, דהא ע"כ מיירי כשהפריש קודם שקרבה, ולפמ"ש"כ לעיל קשה נמי עיקר הא דקתני ד"ז בהאי ברייתא שזה מהלכות חטאות המתות ולא מהלכות מעילה, וגם בגמ' מבואר דכאן נשנה דין הסותר לכללא דסיפא (ועמ"ש"כ בזה אאמו"ר שליט"א שם), וצ"ל דהיינו דקמ"ל הברייתא דאם כבר לקח חטאתו, ובזה ידוע בשעת הפרשתו שלא יתכפר במעט שמפריש, ונמצא שתחלת הפרשתו ליה"מ, [כענין שהוזכר תמורה כ"ד א' דהיא דמצוה בראשון חשבינן לי' מפריש לאיבוד, והכא עדיף מיניה טובא דודאי לא יתכפר במעות אלו לחוד], מ"מ יפריש ליה"מ, וכיון דהתנא חשיב לה הפרשה ליה"מ שפיר דייקנן שזה סותר לכללא דכל קרבנות המזבח למזבח, [דאמנן הי' מקום לומר שזה נעשה לאחר ההפרשה מרשות גבוה, וחשיב שפיר למזבח, אבל הרי חזינן שהתנא לא חשיב לי' הכי, ושפיר מקשה], ולפ"ז ע"כ רישא בשלא לקח חטאתו, ודלא כמ"ש"כ לעיל.

ולפ"ז ניחא הא דשנה התנא דינו בלישנא דכבר קרבה חטאתו, כיון דלא אזלי ליה"מ קודם כפרה, ורצה לבאר דמיירי כשבשעת הפרשתו יודע שילכו ליה"מ, מש"ה נקט דכבר עומד להיות קרבה חטאתו, מ"מ יפריש, אע"פ שהרי ילכו ליה"מ, ולפי האמת יש בזה חידוש, שאין לו להתאחר מלהפריש כדי להציל המעות שלא ילכו ליה"מ, דהא אם יפרישם לאחר כפרה יפלו לנדבה, וזהו החידוש ששנאו התנא בהלכות מעילה דמהני הפרשה ליה"מ ככה"ג שבשעת ההפרשה קדשו לחטאת, וכך היא מצותו ואין לו להמתין מלהפרישם כדי שיפלו לנדבה, ובאמת לא הוזכר בברייתא הפרשת המעות ומתפרשא כולה כשכבר הפריש המעות, או שהמעות ידועות, ולאפוקי בסיפא דקתני מה שנהנה יפלו לנדבה, דהתם לא שייך שישאר גוף

מקום לדון בזה הרי זה שהרחיקו מימרא דרבא מוכיח דלא קאי עלה, ועוד דאכתי לא נתיישב קו' דרישא לסיפא, וגם עיקר הדברים מחדש, וצ"ע.

ומשכח נפ"מ אליבא דרבנן באבודה אחת בעדרו ומעל באחת מהן ונתברר לאחר כפרה שהיתה חטאתו, דנמצא שנהנה באבודה וכי היכי דהבהמה אזלא למיתה ה"ה מעילתה ליה"מ, וכן משכח"ל באיניש דעלמא שמעל בה בשעה שהיתה אבודה, וכיון דאין מפרישין תחלה ליה"מ יפלו לנדבה, ולפ"ז מדוקדק הא דקאמר רישא ר"ש וסיפא רבנן דכרבנן דוקא אתיא, דאילו לרבי משכח"ל קרבנות המזבח דלאו למזבח כשנודע שנהנה מאבודה קודם כפרה, אבל לרבנן דרק לאחר כפרה משכח"ל, ע"כ גם הני יפלו לנדבה, דאין מפרישין תחלה לאיבוד, [ולפ"ז סוגיין דלא כרב תמורה כ"ג א' כמשנ"ת ס"ק י"ח, מיהו בלא"ה אין קו' למה לא הזכירו נמי רבי, (ועי' להלן עוד בדין דמי מעילה).

כד. **הפריש** מעות ואבדו מקצתן, ונתכפר בשאר, הדבר פשוט דיפלו לנדבה דהיינו מותר, ואפי' בשתים לאחריות כתבו תו' פסחים צ"ז ב' דאפי' אבדה אחת מהן תרעה וכ"ש בחד סדרא, ברם יש לדון בהפריש מעות אחרות תחת האבודין, ואם נתכפר מאלו ומאלו לא תיבעי לך, אבל אם נתכפר רק בשניים מאי, שהרי לגבי המעות שלא אבדו חשיב כמפריש שתים לאחריות, [ומסתברא דיש דין לאחריות אף אם אין בראשון או בשני כדי חטאת, דמ"מ הפרישו שיביא גם ממנו, אא"כ נימא דחשיב כחד סידרא כיון שא"א להביא ממנו בפ"ע, (וערש"י כ"ג ב' ובסוה"ע), ומ"מ לא גרע מאחריות, מיהו בעיין משכח"ל בנשאר כשיעור], מי אמרי' כיון דחלק מצבור זה נדון כמותר הו"ל כולהו מותר, או"ד האבוה אינו כמותר לזה שהופרש לאיבוד.

אבל משקרבה חטאתו אין כאן חוב כלפי חבריו אלא כלפי המזבח, משא"כ חוב ידוע אע"פ שאינו בעין חייל על השעבוד שם חטאת, ולא קאימנא כעת בסוגיא דמעילה.

ואפשר דבריעבר אם החזיר לנדבה אפי' לא קרבה חטאתו יצא, ולפ"ז קאמר רבא דיש להחזיר לנדבה, ואמנם גם עכשיו אם יחזיר ליה"מ יצא, אלא דבכה"ג שאין חטאת אין ראוי לעשות כן, אבל בדאתידע ל' קודם כפרה כבר נתחייב להשיב לחטאת, ואין לשנות, ול"מ כן אלא דכל שהפריש למעילתו סתמא קאמר רבא דיפלו לנדבה.

ולענין הא דמוקמינן לה כר"ש כבר נתבאר דלכל הפירושים מיירי הא דילכו ליה"מ כשבשעת הפרשה ידוע שילכו ליה"מ והיינו כשכבר הפריש בהמה או שכבר הקריבה, ולפמשנ"ת הכא גרע ממפריש מעות ובהמה לאחריות כיון דמעיקרא ידוע שלא יתכפר במעות אלו וכמש"כ, ודמי למפריש לאיבוד ולכך לר"ש אזלי ליה"מ, אפי' אם בבהמה ומעות לאחריות לא אזלי ליה"מ, ומיהו לרבי לא חשיב מפריש לאיבוד, דדוקא כשהראשונה אבודה חל דין זה וכמש"כ ס"ק י"ז, וגם יש לדמות לשתי בהמות לאחריות ורק משני ציבורי מעות גרע, מיהו קושטא דמילתא הוא דלר"ש בהמה ומעות נמי אזלי ליה"מ וכמש"כ.

שם י' א' אמר רבא הא דאמרת כבר קרבה חטאתו כו' לכאוי' הו"ל לאתויי מימרא דרבא קודם דינא דהכל מודים, ובשטמ"ק גריס לעיל עולא, ואפשר דדיני' דרבא נלמד מהא דעולא דאם מפריש לאיבוד הי' צריך להפריש למצות שריפה, כמו ליה"מ, וצ"ע בזה.

ובפשוטו דברי רבא אליבא דר"ש דוקא, [והיינו דקאמר הא דאמרת], וכבר תמהו על הרמב"ם שפסק כרישא דברייתא, ופי' הרי"ק דס"ל דרבא פליג, ואף אם הי'

ואפשר דבכל הני תלוי מי העיקר, דהיינו אם יש שיעור בהמה משל אחריות, והנותר רק לתוספת שיביא שמינה, או שהעיקר מהאינה אבודה, [אף דבדין יביא מאלו ומאלו לא מצינו שיעור, ומסתברא דבפרוטה סגי, מ"מ בהני גרע], ובאין מאחד מהן כשיעור מסתברא דכל אחד נעשה עיקר, (ועי' כריתות כ"ז במתכפר בכינוס חומשין דמהני תערובת חולין או קרן, ונסתפק אאמו"ר שליט"א אם צריך שיעור מן החולין, או דסגי בפרוטה), וצריך עוד להתיישב בהני ספיקות.

הפריש מעות ואבדו והפריש אחרים תחתיהן ונמצאו הראשונות והוסיף עליהם מן החולין דהשתא התוספת בדין אחריות, ולקח בהם בהמה, דמעורב בה אבודה ואחריות, ונתכפר באינה אבודה, ראיתי לאחי יעקב נ"י שר"ל דדמי האחריות יצילו על האבודים שבה, כיון שחל דין מותר על בהמה זו, אבל הדבר צריך ראי', ואם חלק האבוד למיתה כולה למיתה, דכין דמעורב בה מן האבודה תמות, [ולעיל נסתפקנו היכא דהוה מעיקרא ציבור אחד קודם שאבדו מעט, אבל הכא לא דמי], ודוגמא לזה מהא דאמרי' תמורה כ"ו א' בבהמה שחצי' תמורת חטאת חצי' תמורת עולה (כפי' תו') דתמות, והיינו דלא שייך פדיון משנאסרה, וכיון דמעורב בה חטאות המתות תמות, ואמנם אין מזה ראי' לנד"ד, מ"מ צריך ראי' לחדש דגוף הבהמה מאגדן, אם במעות כה"ג האבודין ילכו ליה"מ, והנוספין לנדבה, עי' לעיל.

כה. **כ"ב א'** מתני' ואם עד שלא כיפרו הבעלים כו' ויביא בדמי' אחרת כו' כבר כתבנו לעיל דלשון אבודה מתפרש כשעשה מעשה מחמת אבידתה, אבל אם נעלמה אחורי הדלת ומצאה אין להזכיר בה אבידה, וא"כ מתפרשת מתני' כשהפריש אחרת ומ"מ קתני ויביא בדמי' של האבודה אחרת, ולר"ה ור"א אתיא כרבנן דאמרי' ל' לך

ואפשר להסתפק גם במפריש שתי בהמות לאחריות ואבדה אחת מהן והפריש אחרת תחתיו ונתכפר באחרונה דזו שלא אבדה רועה, אבל זו שאבדה י"ל דתמות, או"ד תרוייהו כחד חשיבי והו"ל מותר, ויש בזה גם סברא דנתכפר בשאינה אבודה לא מפני הכרח האבידו, ועי' לעיל ס"ק כ"א בהפריש שתיים לאבודה או אחת לשתיים שאבדו, - וכ"ז באחריות שקודם אבודה, אבל אם יוסיף עתה פרוטה או בהמה לאחריות ולא נתכפר בה לא משמע שתציל על האבודה, [מיהו אין הוכחה לזה דאם צריך שיהא שיעור בהמה מאחריות עי' להלן, הרי לעולם יכול להביא שלישית ולהתכפר בה ושתייהן יפלו לנדבה, ועי' להלן].

ויש להסתפק בנהנה מדמי חטאת ואח"כ אבדו ונתכפר בדמים שהחזיר למעילתו, אם חשיבי כאותן מעות, ומסתברא דבלקח מקצת דמים והחזיר אע"פ שמביאין מן החולין מ"מ מכח אותו צבור קאתו, [מיהו בשקל כנגדן אפשר לדמות לבהמה בסמוך], ולפ"ז אפי' הביא מאלו וממעות אחרות שהפריש לאיבוד נמי אזלי האבודין לנדבה, ברם יש להסתפק בנהנה מבהמה ואבדה והפריש מעות תחתיו, וגם דמי מעילתו, אם נעשית הבהמה מותר ע"י שהקריב מדמי מעילתה, או"ד כיון דגוף הבהמה שלם והמעילה כתוספת לא חשיבא הבהמה כמותר מעילתה, מיהו כיון שאם נתכפר רק בדמי מעילתה מסתברא דכמותר חשיבא, א"כ יש לדמות דמי מעילתה חלק מדמי, וכדלעיל.

עוד יש לדון אליבא דרבי בהפריש מעות ואבדו והפריש אחרים תחתיהן ונמצאו הראשונות והוסיף מעות חולין ונתכפר בהן, דאם נתכפר רק בחולין היינו אחריות, כי קמביעיא לן בנתכפר גם באינן אבודין, אם נעשין האבודין מותר מכח החולין שלגביהן הו"ל כאחריות.

וגם תנא דמתני' התייחס לחמישית דר"ש, ואמנם לאפוקי מיני' אתי, לומר דעברה שנתה לאו למיתה אזלא, מ"מ כיון דרבנן ג"כ מתייחסים לחמש חטאות דר"ש לבאר דינם, שפיר נקבעו מנין חמש חטאות, ולרבנן תרי מינייהו דוקא באבדו וכיפרו הבעלים, וגם יש בזה חידוש כצריכותא דתלמודא, ועתו' מעילה י' ב'.

כ"ב ב' מתני' המפריש מעות לחטאת ואבדו והפריש מעות כו' כבר נתבאר דענין אבודה נקבע רק ע"י שמפריש אחרת תחתיו, ונשנו כאן במתני' כל האופנים לרבותא דרבי, דאע"פ שאבדו מעות שאינן ראויין עדיין, וגם לא הפריש לא מעות, מ"מ דוקא מאלו ומאלו, הא מאחד מהן ילכו ליה"מ, ובתור הכי קמ"ל דאע"פ שהפריש חטאת במקום המעות, מ"מ יכול להביא מאלו ומאלו, ולא אמרי' דההפרשה קובעת דחטאת עיקר, ועוד דס"ד שאין דין אבודה אלא בשניהן שוין מעות כנגד מעות, ובתור הכי קמ"ל דאע"פ שהאבודה קדוה"ג ולא הפריש אלא מעות תחתיו, מ"מ חל עלי' דין אבודה, ודוקא מאלו ומאלו, ובתור הכי קמ"ל שאפשר לצרף שתיים שקדשו קדוה"ג ולהביא משניהם חטאת אחת.

ועוד קמ"ל דכשנחת תמימה תקרב אע"פ שהמעות או הבע"מ ילכו ליה"מ, ולא מורין לי' להמתין עד שתומם משום תקנת קדשים, ועתו' כ"ג א' ד"ה וטעמא, ולעיל ס"ק ט"ז.

ועוד יש לדקדק כיון דסיפא רבי היא כדמוכח ממעות ומעות, ש"מ דרבנן פליגי אף במעות שאבדו והפריש חטאת, ולא אמרי' דהפרשת חטאת תחת מעות אלימא טפי והאבודים ילכו ליה"מ, כמו לאחר כפרה, (ועי' לעיל ס"ק כ').

ואפשר דהשתא מתפרש דברי רבי אכולה מתני' דיביא מאלו ומאלו, והיינו דמהדרו רבנן ואין המעות הולכין ליה"מ כו',

התכפר באבודה, ולרבי יש לפרש דקמ"ל שיכול להביא בדמי' אחרת, לאפוקי מר"ש דעברה שנתה למיתה אזלא, והי' מקום לומר דלרבנן לרעייה אזלא, עט"ז ב', וקמ"ל נמי דאע"פ שהשני' תמימה יכול להתכפר בזו, והשני' תמות או תרעה, והכי מתפרשא לדידן אליבא דכו"ע, והא דתקני בברייתא כ"ד א' תמימה תקרב, היינו היכא דהשני' למיתה, וכמשנ"ת לק' ס"ק כ"ו.

בהגהות הגר"א הק' דלא משכח"ל חמש חטאות לפרתו', אבל לפרש"י איכא אבודה בשעת הפרשה בבע"מ ועברה שנתה, ובשעת כפרה בתמימה, [כ"נ, דאל"ה איכא ו'], ואכתי יש להקשות לרבי מא"ל, וצ"ל דאבודה ושאינה אבודה הוו תרתי, וכן לר"ה ניחא דמשכח"ל שאינה אבודה מתה לרבנן במשך, ברם עיקר הדברים צ"ע דאף לפרש"י הכל נלמד מדין כפרו בעלי', ולא נאמרו שתי הלכות, אלא דבנמצאת קודם כפרה אם שתיהן ראויות הו"ל כאחריות, וכשהאבודה אינה ראוי', הו"ל כלא נמצאת עד לאחר כפרה, וכן לרבי אבודה ואינה אבודה תרוייהו בכלל כיפרו בעלי' באחרת, כיון דשעת הפרשה קובעת, אבל אין מקום למנות חמש חטאות, ורק לר"ש מצינו כן דלדידי' עברה שנתה זה דין נוסף אע"פ שלא כיפרו וכמש"כ סק"א, ומצינן לשנויי דעדיפא מינה דדחויין לחוד ואבודין לחוד [ועסק"ו דאפי' לפני כפרה ימותו], והו"ל חמש, אלא דתרוייהו מדין כיפרו בעלי' נינהו, ועוד נראה דכולהו לאו שינויי נינהו, דאם היתה עוד חטאת הו"ל לתנא לשנותה במתני', ואם לרש"י החמישית שנמצאת לאחר כפרה, אינו בדין שישמיטנה התנא ממתני', ולא ישנה בה דין מעילה ותמורה, ולכן נראה דבאמת אין חמש חטאות אלא לר"ש, [ובעלמא נמי מדכרינן לר"ש דאית לי' חמש חטאות מתות, עי' לק' כ"ד א' פסחים צ"ז א' מנחות פ' א', ומשמע דבזה לבד דאית לי' חמש חטאות הוא חולק ארבנן].

לאפוקי מכל הני דיביא מאלו ומאלו דקתני רבי, ועי' תוספתא בכ"ז.

כו. כ"ד א' ב"ש היא כו' דתנן כו' במסורת הש"ס תמה על הא דבבכורות מייתנין דב"ש היא מברייתא דבש"א אין מאכילו אותו לנדות, ולא קו' היא דהתם מייתי לעיל מינה ההיא ברייתא, ומש"ה מייתי לה, והלשון מוכיח כן, אבל הכא ודאי דעדיף לאתויי מתני', וגם דמבואר בה דאפי' ישראל לא ימנה עם הכהן, ודראבר"ש ליכא ראי' ממתני' ומש"ה מייתי מברייתא, עי' להלן.

שם דתניא היו לפניו שתי חטאות אחת תמימה כו' ובע"מ תפדה כו' הלשון משמע דבשתיים לאחריות מיירי, כמ"ש תו', [ועי' להלן בדברי התוספתא], ואי ס"ל להאי ברייתא דהשני יפלו דמי' לנדבה, הול"ל ובע"מ תמכר ויפלו דמי' לנדבה, כדאמרי' בעלמא, אבל לשון תפדה נאמר כשעיקר המטרה להוציאה לחולין, [ועי' לק' ס"ק כ"ז], ונראה ללמוד מזה דהאי ברייתא אתיא כר"ש דשתיים לאחריות נמי למיתה אזלא, ודינא קתני דיש לו לפדות הבע"מ ויוליך המעות ליה"מ כדי שלא תלך הבע"מ למיתה, דמאחר דקדשה קדוה"ג, ראוי לפדותה ולאכלה, שזה דרך כבוד טפי מלהמיתה.

ובתוספתא פ"ב ה"ו קתני המפריש חטאתו ואבדה כו' והרי שתיהן תמימות אחת (אור הגנוז) מהן תקרב ושני' תמות דברי רבי אחת תמימה ואחת בע"מ תמימה תקרב ובע"מ תשחט נשחטה בע"מ עד שלא כו' ראבר"ש כו' ונראה דהיינו לרבי דבכה"ג דאבודה משכח"ל לרבי האי פלוגתא, כמו לר"ש בכל שתיים לאחריות, דאם יקריב התמימה תחלה, תמות הבע"מ, ולכן יש לפדותה ולשחטה תחלה, אבל לרבנן לא משכח"ל מתה בבע"מ דקיימא בשעת כפרה, [ולר"ה ור"א משכח"ל כשמתכפר באינה אבודה, דצריך לפדות האבודה תחלה, אלא

דבלא"ה חייב להתכפר באבודה], ועשטמ"ק בכורות הועתק להלן.

וביאור הברייתא הוא דכיון שאם לא נפדית הבע"מ אזלא למיתה, השתא נמי דנפדית ראוי לגזור מדרבנן כ"ז שלא נשחטה, אבל משנשחטה הרי הדבר מוכיח שכבר נפדית, וליכא למיגזר בה אטו בע"מ שלא נפדית, וראבר"ש ס"ל דמעיקר הדין יש קדושה בבע"מ אע"פ שנפדית, ולכן כי היכי דאם לא נפדית היתה מתה, השתא נמי חייל דין מיתה עליה אפי' בקדירה.

וכ"ז דוקא בברייתא שחל דין מיתה על הבע"מ אילו לא נפדית, אבל במתני' לא שייך שיחול דין מיתה על הבע"מ, דאפי' אם נשאר קדושה בפסולי המוקדשין, מ"מ לא חל עלי' דין מיתה כיון שהיא היא החטאת שקריבה דמקדושתה חיללו על השני', ולא שייך למיתב לבע"מ דין גרוע ממותר חטאת, וכיון שאין בה דין מיתה אינה נאסרת לכו"ע, מיהו ראבר"ש לשיטתו בברייתא גזר בה אטו שתיים לאחריות, דנראה כאילו הי' כאן אחת תמימה ואחת בע"מ, [ולא הוי גולג"ז כיון דבשתיים לאחריות לראבר"ש מעיקר הדין חל בה דין מיתה], וכיון דמעיקר הדין שריא לא אסר בה אלא קודם שחיטה, וכדס"ל לת"ק ידי' בברייתא, דלת"ק התם ס"ל דאין קדושה לפסוה"מ, וא"כ לא חל דין מיתה כלל, אלא שיש לגזור כ"ז שלא נשחטה אטו שתיים לאחריות שלא נפדית.

ולאמור מיושב הא דשנה רבי פלוגתא דראבר"ש ורבנן, אע"ג דטעמי' דראבר"ש דס"ל כאבוה, ולא הוזכרו דברי ר"ש במתני', דנפ"מ אליבא דרבי באבודה היכא דנפדית הבע"מ וקרבה התמימה, וכדתניא בתוספתא, ורצה לשנות המושג לגזור לאחר שנפדה, ולא יכול לשנותו אלא לשיטתו, דלרבנן לא משכח"ל, מאחר שנמצאת קודם כפרה, ושנה במתני' בהביא ברמי' אחרת, דאם

למיגזר אטו אבודה, דרך לר"ש דבכל ענין קודם פדיון מתה, איכא למיגזר אפי' אחר פדיון, אבל לרבנן אין סברא לרמות זו שנפדית לאבודה, וטפי דמיא לשתיים לאחריות, [אבל באבודה באמת נאסרת לרבי וכמשנ"ת].

מ"ש בתו' ובשטמ"ק [בהשמטות, ומ"ש ושוב לא נתחללה, צ"ל דר"ל על אחרת], כנראה הכונה דבמתני' לא חל על הבע"מ דין כיפרו בעלים באחרת, דלא כיפרו אלא בה, אבל בברייתא חל על קדושת בהמה זו הבע"מ דין כיפרו באחרת, ואמנם עתה חולין היא, ועיקר הדין חל על המעות שחילל תחתיו, מ"מ היא פסוה"מ של בהמה שחל על עניה שם חטאת שכיפרו בעלי, וזו ג"כ כונת תו בכורות ל"ג א', ומה שהוסיפו בענין הקדושה נראה הכונה דהראשונה נדחית קודם שכיפרו בעלי' דקדושתה אזלא למזבח ע"י בהמה אחרת, ובלא דין נתכפרו בעלי' כבר נתרחקה מהקרבה, ולכן לא חל עלי' דין נתכפרו בעלי', משא"כ בברייתא, והענין כמש"כ דחל עלי' ועל הדמים שתחתיו דין חטאת שכיפרו בעלי' באחרת, ולעיל הוספנו לבאר דכל שקודם פדיון אזלא למיתה, גורי' אחר פדיון קודם שחיטה, ובזה אין חולק, אלא דתלוי כל אחד לשיטתו בדיני מתה, ומשום גזירה לחוד ל"ג אלא קודם שחיטה, וראבר"ש סבר דבקדושתו קאי כדאמר בגמ'.

ובעת ראיתי בשטמ"ק הנדמ"ח בכורות שכ' דברייתא מוכחא דמירי בדאזלא למיתה, והיינו או כר"ש או באבודה ורכבי, אבל כרבנן לא אתיא, וזה כמש"כ לעיל, ועי"ש עוד שכ' דטעמא דפליגי רבנן במתני' משום דלא ס"ל כר"ש, ולראבר"ש אה"נ דבמתני' לאו דוקא נשחטה, וזה דוחק, מ"מ הסברא ע"ד מש"כ לעיל, אלא דמתני' שאני וכמשנ"ת.

כו. **הרמב"ם** בפיה"מ מחלק בין מכרה לאחר לפדאה ונשארה ברשותו, דכיון

הי' שונה אחת תמימה הי' מתפרש אדלעיל כבתוספתא, ולא רצה לסתום כותי' דנפשי', ואז לא פליג אראבר"ש, ולכן שנה באופן דכו"ע מודו, וקמ"ל דטעמ' דראבר"ש משום דאיכא קדושה בפסוה"מ, דאל"כ לא הי' גוזר באחת אטו שתיים, ובשתיים אטו לא נפדית.

נמצינו למידין לרבנן לא משכח"ל גזירה בבע"מ אחר פדיון אטו קודם פדיון, כיון דכל שראוי' לפדות לא אזלא למיתה, וכל שדינה לרעייה, אינה בנדון דשמעתין כלל, ולרבי משכח"ל באבודה ונמצאת בע"מ או שהשני' בע"מ, ואז הדין כת"ק דראבר"ש, דרך משום גזירה נאסרת, דהא אין קדושה בפסוה"מ, אבל בדינא דמתני' וברייתא בכל ענין מותרת, ולת"ק דראבר"ש לא שמענו דאסר במתני', דהא בברייתא גרע וכמש"כ, אבל בברייתא כיון דס"ל כר"ש, אף בשתיים לאחריות אסורה, ואחר שחיטה אינה נאסרת דליכא למיגזר, ולראבר"ש במתני' גורי' משום דשייכא בה קדושה, והוא כה"ג גזירה אטו שתיים לאחריות, דהתם מעיקר הדין נאסרת, דכיון דחל עלי' דין מיתה, הו"ל לאחר כפרה לראבר"ש כקודם כפרה לרבנן, כיון שנשארה בה קדושת פסוה"מ.

ואפ"ר דאף בברייתא לראבר"ש גזירה היא, [וכ"כ מרן זללה"ה], אלא דכיון שנשארה בה קדושה ראוי למיגזר כאילו לא נפדית, משא"כ במתני', ובמתני' נמי טעמא משום דאית בה קדושה, וכמשנ"ת.

הא דאמר' לעיל דראבר"ש סבר לה כאבחה, היינו משום דלית לן למיגזר, אם בשתיים לאחריות לרעייה אזלא, בפרט בגונא דמתני' דלא גרע מאחריות, דהא היכא דאזלא לרעייה לא שייך לאסרה, דהא קדושה לנדבה, ואין סברא לאסרה אחר שנפדית, תדע דאילו נפדית לצורך דמי' לנדבה אחר שנתכפר ודאי מותרת, וכמו אשם, וכל עניני הגזירה דשמעתין הם כשהי' דינה למיתה אילו לא נפדית, וגם ליכא

שמכרה לאחר אין בכחו לאסור על של חבירו, ולא חייל עלה שם נתכפרו בעלי, משא"כ כשהיא ברשותו, והביאו בלקוטי הלכות, ולפ"ז מיושב מה שסתם הרמב"ם פ"ד ה"ג דהבע"מ נאסרת, ואילו בה"ח קאמר דבנמצאת בע"מ יפלו דמי' לנדבה, לפמש"כ סק"כ הגרסא ברמב"ם, דהיכא דלא נפדית והיא שייכא לנדבה לא גריעא ממכרה לאחר, ורק בנפדית והיא ברשותו איכא האי דינא, ולא הזכיר רבינו דין המעות בה"ג, דגם בפ"ה לא הזכיר דין משך במעות, וצ"ת.

ברם עיקר הפי' מחודש, דאם ביד חבירו אינו נאסר, שוב אין לחדש דינים מיוחדים בידו, ולמה באמת נתן התנא דברייתא עצה דתפדה, ולא אמר תמכר, ובתוספתא קתני תשחט ולא מחלקת ביד מי, וגם חילוקו דראבר"ש אינו מובן לפ"ז, דכיון דחייל דין מיתה ברשות אחרת אין סברא לחלק בין נשחטה לבשר בקדרה, וטעמא דקתני תפדה בברייתא נתבאר לעיל ס"ק כ"ו, ועכ"פ אינה ענין למוכרה דמתני' דמביא בדמי', ובברייתא לא איירי בדמי בע"מ, וכל היכא דאיירי בדמי' קתני לשון מכירה, דלשון פדיון נופל בכל דבר ומכירה היינו בדמים.

כח. י"ש לעי' לראבר"ש דסבר כאבוב וא"כ ס"ל דחטאת שעברה שנתה תמות, איך הדין בהקדיש לחטאתו בהמה שעברה שנתה, ולר"ש לא קמיעציא לן דהא לא קדשה קדוה"ג כדאמר, אבל לראבר"ש אי לא ס"ל כאבוב בהא מאי, ומסתברא דלא קדשה קדוה"ג בכה"ג, כיון שאם תקדוש תמות, ואשכחן כע"ז בעוף כריתות כ"ח א' עי"ש בשטמ"ק, וכ"כ תו' בכמה דוכתי לענין עוף, עי' לעיל ס סק, (ואפשר דלא חיילא קדושה לאיבוד עי' מעילה י' א').

תמורה כ"ו א' הו"א כו' היינו טעמא חטאת מעורבת קריבה ואפי' כי אמר חצי' חטאת והדר אמר חצי' עולה קריבה קמ"ל,

יעוי' בשטמ"ק, ואפשר דס"ד הכי משום דגמירי הלכתא במעות סתומין דכ"ז שדמי חטאת מעורבין בהן יפלו לנדבה, כדאמר נזיר כ"ו א', וה"נ ס"ד בכל תערוכת חטאת בעולה ושלמים, קמ"ל דתמות, דהא אין לה פדיון.

הרמב"ם פט"ו ממעה"ק ה פסק דתמות בחטאת עצמה, ולא נתפרש מאיזה דין, הא לא כיפרו בעלי, ובעלמא תרעה ותמכר, וכנראה הרמב"ם לשיטתו שם ה' פסוה"מ פ"ד הי"ח דהדיט שהפריש זכר לחטאת כו' אין מתקדשין כו' וכמ"ש בה' תמורה פ"א הכ"א שכל המשנה בחטאות לא נתקדשה כלל ואפי' קדו"ד [ר"ל כדין הקדיש זכר לרמיו דמגו דנחתא כו'], והיינו משום דאי קדשה לא הי' אפשר לפדותה, אלא דינה כמתו בעלי' דאין בעלים לחטאת כזו, והלכך הכא דקדשה חצי' והרי אינה ראוי' הלכך מתה, מיהו צ"ת בשיטתו שם.

תניא בתוספתא תמורה פ"ג ה"ו הרי עלי חטאתו ועולתו של פלוני כו' ה"ז חטאתו ועולתו של פלוני [אור הגנוז] והלך הלה והביא לעצמו הרי הן כחטאת (ואשם) שכיפרו הבעלים, ולכאור' זה נלמד מדין אבודה, דכיון שלא ידע חבירו בזה, או דלא ניחא לי', לא חל עליהו דין מותר, וחשיב שנתכפרו באחרת, ועי' לעיל סק"ט.

כט. **בדין** אבודת לילה דלא שמה אבודה נקטנו לעיל דהטעם מפני שהקדים להפריש כשאינו צריך לה, וכיון דאבודין דעתי' עליהון דילמא משתכחין, ע"כ שגומר בדעתו שתהא לאחריות, דאינו חושש להפריש גם כשיודע שאפשר שתמצא בשעה שיצטרך לה, והיינו משום דניחא לי' שאז תהא לאחריות, עסק"ה ח' בכ"ז, ברם בפסחים צ"ז א' מבואר דדין אבוד דפסח הוא אף בנאבד קודם חצות, ולר"ז דוקא קודם חצות מיירי מתני', ובגמ' מדמינן ליה לאבודת לילה, כיון דקודם חצות אינו ראוי לפסח, וש"מ דאף

וכמשנ"ת שם, אבל בחטאת נתחדש פסול באבוד דאינו בדין מותר חטאת להקרבה כלל, ובוזה בעינן לדיני אבודה, כיון שזה דיחוי גמור, ואין לך בו אלא חידוש.

ובמנחות פ' ב' קאמר ר"ז דבמפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחת' ואבדה והפריש אחרת תחת', והרי שלשתן עומדות, אם נתכפר בראשונה שלישית תרעה, וכן אם נתכפר בשלישית ראשונה תרעה, ואביי פליג עלי' משום דחשיב כמפריש אף לאבודה הראשונה, ור"ז סבר דאין הפרשתו מתייחסת אלא לזה שגרם כעת שיצטרכו להפריש, ומבואר מזה דאע"פ שאין הראשונה מותר לשלישית, דאבודה גמורה הואי, מ"מ אינה מתה כיון שלא הופרשה מחמתה, וגם מזה יש ללמוד דאף חטאת שאינה מותר של זו שקריבה אינה מתה, והיינו כאבודת לילה דאע"פ שאינה מותר של הקרבה כדמוכח מפסח, ומ"מ אינה מתה כיון שאינה בדין אבודה ומפריש לאבודה.

וביאור הדברים נראה דזה שנתחדש דאבודה כמאן דליתה הוא דוקא כשהפרשת השני' מוכחת עלי' דליתה, שאלו היתה הרי לא הי' מפריש את השני', [והענין דבכה"ג חשיבא אחת כנוגדת את השני' ולכן נדחית בהקרבת חברתה, ולא חל עליה שם מותר, אלא חטאת דחוי' מיקריא], ואמנם גם אם היתה ראשונה קיימת לא הי' מפריש את השלישית, מ"מ כיון שאין התייחסות לראשונה כעת, הרי היא כמאן דליתה לגמרי, וכאבודה שלא הפריש אחרת, דאין אבידתה מגרעת בה כלום, ולכן אפי' נתכפר באחרת לא חל בה דיחוי, אע"פ שאינה נחשבת המותר של הקרב, [מיהו אם מתה שני' והפריש שלישית מסתברא דחשיבא הפרשתו לראשונה, כיון דאבודין דעתי' עליהון, ומאחר שבטלה הפרשת השני' הר"ז אצלו כלא הפריש שני', והפרשתו מתייחסת לראשונה], וכיו"ב בפסח אינו קרב שלמים, דסו"ס אינו מותר של הקרב.

כשמפריש בשעה שאינו ראוי אין דינו כאחריות, שהרי בשנים לאחריות בפסח קרב שלמים כדאמר שם צ"ז ב', (ואמנם יש לחלק ולומר דהתם הראשון אינו ראוי מתחלתו, ולכן במדה שהוא הופרש, חשיב נמי אבוד, אבל לפ"ז הדין נותן דחטאת שהפרישה בלילה ואבדה באותו לילה והפריש אחרת תחשב אבודה, ואין הדבר כן), וי"ל למש"פ תו' שם ב' דענין אחריות בפסח הוא מפני שמתחלה לא הביאו לודאי פסח (ולכן אינו נקבע), א"כ באבוד, אפי' קודם חצות, דליכא למימר הכי לא חשיב אחריות, תדע דאבודה בשעת הפרשה לרבנן רועה, ובפסח אינו קרב שלמים, אבל בחטאת כל שדעת' עליהון הו"ל מותר ידי', וסגי בדעת' דאבודת לילה, וכמשנ"ת.

והעיקר נראה דחטאת ופסח תרוייהו חד סברא אית בהו בדין אחריות ובכל החילוקים כמשנ"ת לק' ס סק"ט עי"ש, וא"כ חזינן מזה דמפריש לאבודת לילה לא הויא אחריות, וגם בלשון הגמ' הוצרכנו לדחוק כמש"כ סק"ה ח'.

והנה בפסח אשכחן שני עניני מותר, דאף פסח שמתו בעליו הו"ל מותר פסח דקרב שלמים, וכן מותרו של הפסח הקרב, כגון שהפריש מעות לפסחו ולקח בהן בהמה ונותרו מעות, ושניהם קריבין שלמים, אלא דאותו שמתו בעליו או שאינו מותרו של הקרב, הרי הוא נדחה משנקבע בחצות, אבל זה שהוא מותרו של הקרב, אין בו דיחוי, כיון שמיד עם חלות דין מותר הרי הוא נקבע לשלמים וכמשנ"ת בזה לק' ס סק"ו ד' ט', ובאשם אין חילוק בדיני המותר, ובחטאת המותר של הקרב יפול לנדבה, אבל מותר מעצמה תמות, כגון מתו בעלי' או אבוד ונתכפרו באחר.

ולכן באבוד דלילה בפסח אינו קרב שלמים, לפי שאינו מותר של הקרב, ומ"מ הוא בדין מותר לעיקר דין שלמים, אלא שנדחה

מיהו בדין גנובה וגזולה עדיין יש להסתפק אם כאחריות דמיה, כיון שהיא נמצאת במקום ידוע, דהא חזינן דלאו דוקא אבודה אלא ה"ה דחוי, וע"כ דגנובה וגזולה גריעא מאבודה, ועסק"ט.

תמצית הדברים, אם נפרש בטעמא דאבודת לילה כמש"כ לעיל דכיון שמפריש בשעה שא"צ לה, גמר בדעתו לאחריות, א"כ קשה מ"ט בפסח לא חשבינן ל' לאחריות, ולמש"כ לק' ס סק"ט פסח וחטאת שוין בסברא דמותר ואחריות, ולכן נראה דבאמת אבודת לילה לאו כאחריות דמיה, ומ"מ אינה מתה בחטאת, דבפסח כל שאינו מותרו של הקרב הרי גופו נדחה מהקרבה, כיון שהוא פסח פסול, אבל אינו נדחה לגמרי משלמים, דבכולן יש דין מותר פסח, משא"כ בחטאת דנתחדש דין מיתה, והנה לענין ליקרא מותר חטאת לא בעינן שיהא מותר של הקרב דוקא, דאף על מתו בעלים יש שם מותר, ואי לאו הלכתא אזלא לנדבה, נואמנן נראה מענין ההלכה דהחטאת עצמה לא קרבה, אבל המותר אין בו חסרון, דחשיב שעיקר החטאת היתה במה שקרב, וא"כ כל הנותר מחטאת, אחר שנתכפר, בדין הוא שיפול לנדבה, אלא שנתחדשה הלכה דבמפריש לאבודה כיון שזו הופרשה מפני אבידתה של זו, יש ביניהם ניגוד, וכל אחת נשארת בחשיבותה שלא ליקרא מותר, משא"כ כשאין שום קשר ביניהם, דשפיר נקבעת כמותר חטאת משנתכפרו הבעלים, וכתכפרו בבהמה אחרת שלישית דמיה, (נמצא הענין דהאבוד יש לו קשר עם המופרש, אלא שאינם כחד, ולכן אין נקבע בו דין מותר של הקרב, ואינו נעשה מותר לעצמו, כיון שיש לו קשר עם הקרב, עי' לק' ס סק"ז גבי פסח).

ועד"ז מתפרשת סוגיא דמנחות פ' ב' דכיון שלא הפריש את השלישית לראשונה, אינה מתה, וכמה דברים משתנים בדין אבודת לילה ממש"כ לעיל.

ולפ"ז ענין אבודת לילה הוא שאין הפרשת השני מתייחסת לראשון מפני שבשעת ההפרשה אינו ראוי כלל, ואף דודאי מפריש מפני איבודו של ראשון, מ"מ כיון שאילו נמצא בעוד לילה, שייך לומר שהאבידה לא גרעה בו כלום, דבלא"ה לילה הוה, לכן הדין נקבע בשעת ההפרשה דלאו כמפריש לאבוד דמי, מיהו אם לא נמצא אלא ביום, זה תליא בתרי לישני, עי' לעיל סק"ח דאפשר לפרש דשעת הפרשה לכו"ע בעינן שתהא בלילה, ועי' לק' ס סק"י"ג בההיא דפסחים, ומצינן למימר דכיון דהואי אבודה גם בלילה ולא שמה אבודה, תו אין מתעורר דין אבודה ביממא, (כמו שאבודה ביום והפריש בלילה חשיבא אבודה, מיהו התם האיבוד גורם והלילה נוסף אח"כ), ונמצא לפ"ז דאמנן אבודת לילה אינה כאחריות לשני, ומ"מ אינה מתה כיון שאינו כמפריש לאבוד, והר"ז כאבודה שלא הפרישו מחמת אבידתה, וכראשונה לר"ז, [והא דתרעה הוא מדין מותר חטאת כמתו בעליו, דהכל בכלל מותר, אלא דבמתו בעליו איכא הלכתא דתמות].

ולפ"ז מיושב לישנא דצריכותא שנתקשינו לעיל סק"ה, דבאמת ה' מקום לומר דגם בעברה שנתה החסרון מפני שאינה ראוי לחטאת, ואין שם אבודת חטאת עלי, גם מש"כ דה"ה אבודת שבת וי"ט אין נראה כן, כיון שאם הקריב חטאתו בשבת יצא, [בתוספתא פסחים פ"ה ה"ז, ובסוגיא ס"פ א"ד, ולע"כ שם ועירו' שבת פ"ג ה"ג דצריך להביא חטאת על חטאתו], חשיב שפיר חטאת שאבדה, ובנפגם המזבח אפשר דלא חשיבא אבודה, דכל מש"כ לעיל שם זה לפי הסברא דכאחריות דמיה, ולמש"כ לאו כאחריות דמיה.

וכן מש"כ ס"ק כ"ב להסתפק אליבא דר"ש באבודת לילה (וגנובה וגזולה) בשני ציבורי מעות, לפמש"כ אזלי ליה"מ דלאו כאחריות דמיה, אלא כלא הפריש לאבידתו.

באבודת לילה מתפרש כן), והיינו דכיון שאין שום קשר ביניהם אין אחד נוגד את חבריו, ואין מגרע כ"כ כשנתכפר באחר, ולפ"ז אפשר לומר דאם בתחלת הפרשתו את השני, דעתו שיתכפר בראשון בשליחות שניהם אם ימצא, אין הקרבת הראשון נוגדת את השני, נולא דמי לשני שעירים דמצוה בראשון משוי לי' כמפריש לאיבוד, דהתם יודע בודאי שלא יתכפר בשני, ואין כאן שנים בחשיבות אחת, דנימא שהראשון צריך לקיים שליחות השני ג"כ, משא"כ באבוד דבשעת הפרשתו הי' השני עומד להקרבה, ולכן אינו כאחריות, או דנפרש לר"ה בע"א, והיינו בא לימלך שבשעת הפרשת השני אינו קובעה כנוגדת את הראשונה, ודעתו שאם תמצא הראשונה יתאגדו יחד ותקרב הראשונה בשליחות שניהם, משא"כ במשך דחשבינן הראשון כנוגד את השני, והיינו עשו תקנה בקדשים שיתכפר בראשון, ולמ"ד לא עשו תקנה בקדשים הפרשת השני לעצמו, ואינו מתאגד עם הראשון, כיון שאינו מופרש ע"מ להתאגד עם הראשון, דלא מורין לי' שצריך לעשות כן, מיהו אם הי' מפריש ע"ד כן הי' מועיל מדאו', אלא שאין כאן דעה מוחלטת אא"כ הדין קובע כן, ואפשר דיש לחוש בגמירות דעתו כשעושה ע"ד עצמו, משא"כ כשעשו תקנה קבועה כן, ועדיין צ"ע.

ל. בדין משך ובא לימלך יעוי' מש"כ בס"ק י"ג ט"ו, מיהו שמעתי מאמור"ר שליט"א דאין סברא לחדש בדאוריתא ענין ב"ד שיתקנו שלא יוכל להתכפר בשני, ורק אז תרעה, וע"כ לומר דמדאו' יכול להתכוין בהקרבת האבודה שתשמש גם לאינה אבודה, דכיון שבשעת הפרשתה ידע דאיכא אבודה, שייך לחשבה כאחריות לראשונה, וכשתקרב הראשונה אינו כנתכפר באחרת אלא כנתכפר בחלק ממנה והויא הך מותר, וכיון שכן אין לחדש ולומר דלרבי דלא עשו תקנה בקדשים, ביטלו הענין הזה דמהני מדאו', נהי דלא תיקנו לחייבו כן, מ"מ למה לא יוכל להתכפר באבודה גם בשליחות האינה אבודה כדי שתרעה, וע"כ נסבול הדחוקים דלר"ה ל"פ רבי ורבנן בדיני חטאות המתות, אלא בדין אם עשו תקנה בקדשים, ואמנם אף לרבי אם נתכפר באבודה כדי להצילה האבודה, היינו בא לימלך, שנותן דעתו להתכפר באבודה בשליחות שניהם, אלא שאינו מחויב לעשות כן, ויכול להביא המובחר, והדברים מבוארים בספר אמור"ר שליט"א ע"ש.

ואפשר שיש ליישב לפמשנ"ת ס"ק כ"ט דבדין אבודה בעינן נמי שמפריש לאבוד, אבל אם אין הפרשתו מתייחסת לאבוד אינה מתה, כההיא דמנחות פ' ב', (וכן

סימן ו

בדין פסח בלא בעלים, ובסוגיא דתמורת הפסח קריבה

חצות וזמן שחיטה, אבל בברייתא דקתני יביאנו לשם שלמים לשה עשר ע"כ דבי"ד מיירי, דבו ביום לא מצי מקריב לי' משום אנינות, ומש"ה קבעי דמית האב אימת, ולפ"ז צ"ב מש"פ רש"י במתני', דלקמיה מפרש אימת מית, דהא ודאי שינויי דגמ' לא קיימו אמתני', וצ"ל דכונתו דבגמ' מבואר החילוקי

צ"ח א' מתני' המפריש פסחו ומת וכו', אם מתני' מיירי במת ב"ג

א. פסחים צ"ח א' מתני' המפריש פסחו ומת לא יביאנו כו', מתני' מתפרשת שפיר במת ב"ג, והיינו דאיצטריך לאשמועינן דלא יביאנו בנו אחריו לשם פסח, דלאו אונן הוא, והוא עצמו קרב שלמים דלא קבעתי

כמ"ש תו' אמתני' דמפריש נקיבה לפסחו, ולעיל ס ס"ק הארכנו להוכיח כן, וממילא ה"ה בהפריש מעות, ומשך ידו או מת.

מ"ט כל פסח שלא קרב בשנה זו כשר לשנה הבאה

ויש להבין מ"ש מהא דתניא יומא ס"ו א' דפסח שלא קרב בשני יקרב לשנה הבאה, [אי לאו טעמא דתקלה, ואיכא ברייתא דקתני יקרב], ולכא' מכיון שבטל חיוב פסח של שנה זו הו"ל כמשכו ידם ממנו, דאל"כ כל נתכפרו באחר אכתי ראוי הוא לשנה הבאה, ולמה נדחו המעות, א"ו שנה הבאה כמאן דליתתה, ולמה נשאר בהכשרו בלא משכו ידם ממנו, ומסתברא נמי דאינו יכול להקדיש מותר פסח לפסח דשנה הבאה, אף קודם שהקריב פסחו, דאכתי לא נדחו לשלמים, ונראה דדין מותר פסח קובע השאר למותר דקרב שלמים, וכ"ז שהוא לא נתכפר, [דבהכי מיתוקמא התם עי' לק' סק"ב], לא חל ע"ז דין מותר, ונשאר בקדושת פסח לשנה הבאה, אבל במשכו ומתו חל דין מותר כאילו נתכפרו באחר, תדע דהא אף במשכו ולא נתכפרו עדיין באחר ג"כ נפסל אע"פ שהוא צריך לפסח, ואף בחטאת אמרי' התם כה"ג למ"ד חובות שנה זו קריבין לשנה הבאה, ועיי"ש בתו"י דכ"ז שלא כיפרו בעלי' אינה בדין חטאות המתות, וכיון דאפשר להקריבין לשנה הבאה היינו לא כיפרו בעלי', וה"ה בפסח.

נטמאו בעלים בשני אי בעי עקירה

ונראה דנטמאו בעלים בשני לא בעי עקירה, דכיון דמשום תקלה אסרו להקריבו לשנה הבאה, [כ"נ, דומיא דחטאת שאפי' השאירו לשנה הבאה לא יקרב], תו לא קאי לפסח, אע"ג דמדאורייתא כשר, וניחא בזה הא דקתני תעובר צורתו, אע"ג דבשבת מיירי וביו"ט אין שורפין, דנפ"מ בפסח שני דיכול לשרוף במוצ"ש, ומיהו אפשר דגם בזה מצות שריפה ביום דוקא, עי' זבחים נ"ו ב' ולע"כ,

דינים אימת מית, [שו"ר ברש"י בגמ' ד"ה אלא, ובמת יום או יומיים קודם לא מצי לאוקמה, ומבואר דס"ל דנדחה, אבל צ"ע דא"כ למה יקרב לט"ז, וכבר תמה כן הגרע"א ז"ל], ועיקר הדין דאף במת ב"ג אינו קרב לפסח, יש ללמוד מהא דמת קודם חצות ג"כ תלוי בכנו ממונה עמו כמבואר בגמ', וש"מ דאף בלא קביעות דחצות, מכיון שמת נדחה מפסח.

בתוספתא ובירושלמי דה"ה מפריש מעות ומת

ובתוספתא פ"ט ה"ז, וכן בירו' אמתני', מבואר דה"ה במפריש מעות לפסחו ומת, ונראה מזה דלא שייכא קדושת פסח בלא בעלים, ומיד שמת הו"ל מותר פסח, כמו בחטאת ואשם, ואם הי' הדין דמעושת פסח קדשי שפיר בלא בעלים, הדין נותן דאף בקדוה"ג דקודם חצות כן, דאם זה דין מיוחד בקדושה המוחלטת לפסח, יש לתלות הדבר בקביעות דחצות או זמן שחיטה, אבל מאחר דמבואר דאף במעות כן, הענין מובן דחובת פסח לא שייכא שתקדוש בלא בעלים, ובמתו הבעלים או משכו ידם הו"ל מיד מותר פסח, [ועי' לק' סק"ב מש"כ בדברי התו' פ"ט א'], ובזה ניחא דאף בהומם לא יביאנו בנו לשם פסח, כדמשמע פשוט דהדברים.

המקור שמתו בעלים נדחו גם הדמים מפסח

ועיקר הדבר דפסח שמתו בעליו או משכו ידם נדחו גם דמיו מפסח, מבואר מהא דאמרי' לעיל ע"ג ב' דלא בעי עקירה ומרישא הו"ל שלמים, ובראווי לדמי אמרי' חולין ל' א' דבעי עקירה, ורק בנטמאו דאכתי בחיובן קיימי לא נפסל, [ואף שיש לדחות דהתם בחולין מיירי כשהומם בשחיטה דקאי לדמי מיד, עיי"ש, מ"מ התם נמי מבואר דרק בנטמאו מיתוקמא, ומזה יש ללמוד שאין הדיחו בקדוה"ג של הקרבן, אלא דלא שייכא קדושת פסח בלא בעלים, ולכך גם הדמים נדחו, [ובדין בע"ח נדחין לא נדחו הדמים,

בעלמא מיפסל שאסור לזרוק הדם, וכמ"ש תו' יומא כ"ט א', וכמבואר נמי פסחים נ"ט א' דבמחוסר כיפורים כשר אלא שביטל העשה, וה"נ כיון דאיכא ספק פסח שרינן לי' לבטל העשה, וממילא גם אם הוא שלמים כשר, ועתו' ובראשונים ריש עירובין, שו"ר בתו' מנחות מ"ט ב' בזה עיי"ש.

פ"ט א' ונטרחו ונייתי מותר הפסח, אמאי לא יפריש בהמה זו לאחריות וימשוך ידו

פ"ט א' ונטרחו ונייתי מותר הפסח, יש לעי' למה להו למטרח לאתווי מותר שכבר הופרש, הא איירינן שפיר בדאיכא מאן דלא עבד פסח, כדאמר לעיל דנייתי דלא עביד פסח, או מי שנדחה לפסח שני, וא"כ נימא לי' שיפריש בהמה זו לאחריות פסחו, וימנו עמו עלי', ואח"כ הוא ימשוך ידו, והו"ל מותר, ואין לומר דכיון שא"צ אחריות הו"ל מפריש תחלה למעות, דלמה לא יצטרך אחריות לפסח שני, וגם השתא שייך שיפסל בשחיטה, ועיקר אין מפרישין תחלה למותרות, היינו דלא חל קדושת מותרות בלא קדושת קרבן מתחלה, והכא לא שייך האי טעמא, ואפשר דאה"נ, אלא דכיון שכבר הק' דנייתי לכתחלה במותר, נחא לי' לאקשווי דנייתי מותר שכבר הופרש, דלא נימא לי' שלכתחלה אין להפריש לצורך מותר, ועדיף שיביאנו שלמים, ועי' בסמוך, נולק' צדדנו שאין לתקן להפריש לאחריות כשאין דעתו לאחריות אלא לגרום קדושת פסח, דאינו נמנה בלב שלם, ומיחזי כחוכא, והכי משמע במתני' צ"ה ב', ולפ"ז מיושב טפי, וכן למ"ש מרן זללה"ה בהערות סי' קכ"ד סו"פ האשה נוחא].

ולפ"ז משנ"ת לעיל סק"א מהתוספתא ומהירו' דאף מעות פסח שנתכפרו או מתו בעליו או משכו ידיהן, נעשין מותר, ע"כ מיירי שמעתין קודם שנתכפרו הבעלים בגוף הפסח, דאל"כ כבר נדחה למותר ואינו חוזר וקרב פסח, וכ"כ אאמו"ר שליט"א ס"י סק"ד, ואף

מיהו מההיא דנזרקה מפי חבורה ס"ד א' אין ראי', דהא אמתני' דקתני במועד קיימי, וע"כ מתפרש בין ראשון לשני, ולפ"ז יש ליישב הא דמקשינן לר"א ע"ג ב' מדקתני בנטמאו תעובר צורתו, דמיתוקמא שפיר בפסח שני, דתו לא קאי לשם פסח], ואפי' לדמי כדאמר יומא שם דתני וכן במעות, [וצ"ע ביומא שם דמדמה תקלה דפסח לחטאת, הא בפסח קרב שלמים, ואילו בחטאת צריכין למימר שגזרו משום תקלה דימותו, ואפשר דמייתי מהא דקתני לא יקרב, ומשמע לי' דאפי' הקריבו פסול מדרבנן, ומה"ט לא קאי לפסח ולא בעי עקירה כמש"כ] א"נ משום חייב נקט נטמאו, ואה"נ דבזה לא בעינן עיבור צורה, ולאוקימתא דגמ' נמי מתפרש דעיקרו בא לומר דחייב, וכדי שלא יתפרש דמודה לדינא דת"ק בחול, הוסיף דתעובר צורתו, ואאמו"ר שליט"א כתב דמשכח"ל כשתעובר שנתו בין ראשון לשני, ולמש"כ מההיא דחולין אכתי חזי לדמי ובעי עקירה, אלא דיתכן לומר דדוקא בבע"מ אמרי' דקאי לדמי אבל בעברה שנתו אין דעתו שיומם עד פסח שני, ומ"מ מסתברא דבעי עקירה, שאינו מסיח דעתו ממנו כ"ז שאפשר שיהא ראוי, ועי' לק' ס"ק י"א.

פ"ח ב' האי דאייתי השתא ניהוי שלמים, צ"ע דהא אחר תמיד של בין הערבים ישרף

ב. **פ"ח ב'** האי דאייתי השתא ניהוי שלמים, יש לעי' הא הו"ל אחר תמיד של בה"ע, ולעיל ע"ג ב' אמרי' דישרף, ואפשר הי' לדחות דה"ק התם מה פסול שייך בי' דקא שחיט לי' אחר תמיד של בה"ע אכתי עיבור צורה בעי, ואה"נ דלפי המסקנא לא מיפסל כלל, אבל מברייתא דר"י בנו של ריב"ב דמוקים לה ר"א התם דלא בעי עקירה וקתני יוצא לבית השריפה מוכח דמסקנא הכי היא, (אא"כ נימא דבשבת דוקא מיירי ופסולו משום מעשה שבת, ול"מ כן, דאמרי' בירו' שבת פ"ג ה"ג השוחט חטאתו בשבת כיפר, ועתוספתא פ"ה ה"ז), ונראה מזה דמדרבנן

בדעת רש"י אפשר לפרש כן, והתו' שנדחקו להעמיד לאחר שנתכפרו, אפשר דהיינו מדקאמר ונטרחו, ואי קודם שנתכפרו יכול להוסיף לאחריות וכמש"כ, א"נ משמע להו' שדמים אלו הוחלטו למותר והיינו רק לאחר כפרה, מיהו למש"כ מתפרש שיקחו המותר שנשאר לו אחר שהפריש, ויתמנו עמו ואח"כ ימשוך ידו, וממילא הו"ל מותר, אף קודם שנתכפר, א"נ שיתכפר הוא תחלה, ואין שום דוחק לאוקומי קושיין קודם שנתכפר, לא מיבעיא לפסח שני, דודאי בהכי מיירי, אלא אפי' לפסח ראשון, [ופטורין מפסח שני, היינו פסח נוסף], מ"מ מיירי שפיר בדאיכא דלא אקריב כדאמרי' לעיל דהא בזמן הקרבה קיימינן.

לר"י צ"ט א' דצריך לישאר מחבורה הראשונה, מצו למיטרה בפסח של מנוי אחד כדאמרי' התם, ולפמש"כ דיאמרו לו לימנות ע"ז לאחריות, הרי יכולים לומר שרק אחד ימנה, (וגם מזה יש לדקדק דמיירי קודם שנתכפר, מדלא מפרש דהקו' רק לר' יוסי, דלר' יהודה לא משכח"ל נתכפר ביחיד, מיהו יש לדחות דבאחריות ומעות כי היכי דלא נפסל בלא בעלים לדעת תו' ה"ה דלא בעינן מחבורה ראשונה).

בתוד"ה ונטרחו

שם תוד"ה ונטרחו, וי"ל הכא כשהפריש ב' פסחים לאחריות כו', למאי דפשיטא להו' דבמעות אפי' נתכפרו הבעלים, אפשר ליקח בהם פסח, ע"כ דשייכא קדושת פסח בלא בעלים, וממילא הא דנשאר יחידי פסול, היינו משום דיחוי, דלא ניחא להו' לחדש גזיה"כ בקדוה"ג דוקא, ובתו' הרשב"א אמנם כתב דמשכח"ל נמי בנמצא אחר שחיטת הפסח, דכיון שלא נדחה גופו משלמים, יכול להמנות עליו לשם פסח, וציידד לומר דאף במת יכול בנו להמנות עליו כיון שלא דחאו בידים, ומשכו ידם ממנו גרע, עיי"ש, ונראין הדברים

דגם דעת תו' עד"ז, אלא דניחא להו' טפי באחריות, דדמי טפי למעות, וכבר תמה אאמו"ר שליט"א דלא מצינו יתרון באחריות, דכיון דקדוש בקדושת פסח ממילא נפסל בנשאר יחידי, ואמנם בתו' הרשב"א לא חילק באחריות דוקא, אבל הדבר קשה ממת ועוד חילוקים כמו שנדחק שם, וכ"ז למאי דנקטו דבמעות שייכא קדושת פסח בלא בעלים, אבל לפמשנ"ת מהתוספתא והירו' הדבר פשוט דלא שייכא קדושת פסח בלא בעלים, ולכן נדחה במת ומשכו ידיהם גם מדמי פסח, וכמשנ"ת לעיל סק"א, וברש"י כ' פסח חי או מעות, ומתפרש שפיר הכל קודם כפרה.

וי"ש לעי' לפרתו' דבכה"ג בעי עקירה כיון דאיכא דצריך ל', וממילא גם נשאר בדין פסח לענין מכירה, אם צריך שיהא ידוע בזמן שחיטת הראשון דאיכא דצריך ל', דלכאו' לפ"ד כל לאחריות שנותן צריך עקירה, כיון שראוי לפסח שני, ואי מיירי הכא בידוע בשעת שחיטה שהם צריכין למותרו, א"כ למה הוצרכו לכ"ז, ימנו עמו קודם שחיטה וכמש"כ, ולאחר שנקבע כמותו קשה לומר דע"י שהם צריכים לו חזור לקדושת פסח ליבעי עקירה, ונראה כונתם דרק לאחר שנמנו עליו בעי עקירה, כמו בנטמאו בעלים שהם מיד מנויים עליו לפ"ש, אבל מותר לחודי' לא בעי עקירה, אע"פ שיכול למנות עליו אחרים, ולענין למכרו לא נקבע בשם שלמים (שלא יוכל למכרו) כ"ז שהוא כשר לפסח אם ימנו עליו, ולפ"ז בשעת שחיטת הראשון מיתלא תלי השני אם יצטרכו לו לפסח, ויש להקשות למאן דלא חייש לתקלה יניח השני לעולם לדמי פסח דשנה הבאה, ולמה יוחלט לשלמים, וגם עיקר החילוקים קשה להבין, ומאחר שנתבאר מהתוספתא ומהירו' דה"ה במעות, הרי הדברים פשוטים, ועי' בספר מרן זללה"ה הערות פסחים סי' קכ"ד בזה.

והא דאמרי' יומא ס"ו א' דפסח שלא קרב בשני יקרב לשנה הבאה, פי' אאמו"ר

ולילה, ואילו שלמים שני ימים ולילה אחד, ונמצא שמיעט יום באכילתן אחר גמר זמן אכילת פסח, ואפי' אי היה אמר בהדיא נאכל ליום ולילה לא קשה כ"כ, וכ"ש השתא דמתפרש שנגמר זמנו ליום ולילה, והתם הנאכלין קתני, ועוד דהתם קתני ליום אחד, ולא משמע ל' האי לישנא בפסח.

ברם יש לשאול מ"ט חשבינן למותר פסח כפסח לענין אכילה, הרי ממעט יום באכילתן, ואמנם הוא היום שקודם הלילה, מ"מ אין לחלק בזה, ואפשר דכיון ששוחט את הפסח סמוך לשקיעה"ח, ועכ"פ יכול לשחטו באותו זמן, אין לחוש כ"כ על מיעוט השעה שיכול לאכול ביום, דלא אשכחן בעלמא מצוה להביא בשחרית כדי שלא ימעט באכילתו, ורק כשממעט אכילה של יום שלם יש לאסור.

צ"ח א' אם בנו ממונה עמו כו' ביתרון הבן על אחר

ג. **צ"ח א'** אם בנו ממונה עמו יביאנו לשם פסח, לכאור' הול"ל אם אחר ממונה עמו, ומ"ש בנו דנקט, ויש ללמוד מזה דכיון שהוא כשר לפסח, הרי הבן יורש זכות אביו, ויכול למנות אחרים על הפסח או הוא בעצמו, וש"מ דיכול הבן להיות בעלים על זכות מינוי לפסח, אע"פ שהוא כבר נמנה או הקריב פסח אחר, כעין דאשכחן לריה"ג בקק"ל ב"ק י"ג ב' שהמזיק הוא בעל הקרבן והניזק זוכה באכילת בשר, וה"נ יש לבן זכות אכילת בשר, שמכחה יכול למנות אחרים על הפסח.

ונראה ביאור הדברים דבאמת אין קדושת פסח בלא מנויים, וכמשנ"ת סק"א ב', וע"כ דהשתא קדושת הקרבן לפסח הוא מכח זה שנשאר מנוי, ואם לא נשתמש הבן בזכותו למנות אחרים, הר"ז כלא בא הניזק לאכול בשר לריה"ג, או דמעיקרא כהתנו שאם לא יהיו בעליו מנויין יהא כולו לנותרים, [עתו'

שליט"א דהיינו כשלא נתכפרו הבעלים ולא נקבע במותר, והדבר מוכח כן מהא דלא בעי עקירה במת ומשכו ידיהם, וכן בנתכפרו באחר, ובפשוטו היינו אף למאן דלא חייש לתקלה, ועי' לעיל סק"א בזה, ולפמש"כ הא דתניא וכן במעות מתפרש נמי בכה"ג דוקא, והיינו דקתני פסח שלא קרב, דהיינו שלא נדחו ולא הקריב כלל, וכ"נ בתוספתא הנ"ל.

לכאור' יכולים להפריש בפסח שני כבש פחות מבן חדש לצורך פסחם לשנה הבאה, ואח"כ יתנו שאם לא נתכפרו יהא לפסח דהשתא, ואם נתכפרו הרי הם מושכין ידיהן ממנו, ונעשה מותר פסח, או שיקדישוהו תחלה לשנה זו, ואם נתכפרו יתקדש לשנה באה וימשכו ידיהם ממנו, ואפשר דאח"כ, אלא דהעצה שבגמ' פשוטה יותר, ואפ"ה דחינן דלכתחלה לא יעשה כן, ואפשר דכיון דמשום תקלה אמרי' דאפי' ניתותר לא יקרב, כ"ש שאין להקדיש כן בתחלה.

יש לעי' במתני' צ"ח ב' שנים שנתערכו פסחיהם למה לא ימנה כל אחד גם על של חבירו, ואף דאין נמנין על שני פסחים היינו דבשחיטה צריך להחליט, אבל קודם שחיטה יכול לימנות על שנים לאחריות, ואח"כ ימשוך ידו מהשני, ואמנם לר' יהודה צ"ט א' ניחא, אבל בגמ' לא דייקו מינה, ואפשר דאם ימשוך ידו הו"ל מותר פסח ואין ראוי לעשות כן אע"פ שכשר, מיהו לכאור' יכול לזכות כולו לחבירו, וצ"ע, שו"ר שכבר הק' כן מרן זללה"ה שם, ואפשר דחששו חז"ל שלא ימנה בדעתו בלב שלם דהא אית ל' פסח, והמינוי לאחריות כחוכא ואיטלולא, משא"כ כשאין לו פסח דמ"מ נמנה עתה ע"ז, ובזה ניחא נמי ההיא דנטרחו שנתקשינו לעיל.

בתוד"ה דאילו

שם תוד"ה דאילו, קשה לר"י כו' צ"ע שדקדקו ממשמעות קו' דגמ', והרי הענין מבואר דאילו פסח נגמר זמנו לאחר יום

להקריבו בפסח לעצמו, מיהו אין הדבר מוכרע כ"כ, ואכתי י"ל דא"א למכור שום זכות בלא בעלות של מינוי בקרבן.

בדברי החו"ב לדקדק ממתני' דהקרבן של הבן ואאמו"ר שליט"א דקדק מדקתני לא יביאנו בנו אחריו לשם פסח אלא לשם שלמים ולא קתני המפריש פסחו ומת קרב שלמים, דש"מ שהקרבן הוא של הבן, דכיון שבאחר ממונה עם האב זוכה הבן כל כח האב ויכול לימנות ולמנות אחרים על הפסח, השתא נמי דנפסל מפסח עם מיתת האב ונעשה מותר פסח, מ"מ המותר הוא של הבן דכ"ז שהאב קיים הי' פסח, ודין מותר חל עם הירושה יחד, והו"ל מותר של הבן, ולפמשנ"ת כ"ז שלא נתמנה הבן על הפסח הרי הקדושה רק מכח האב או זה שהי' עמו, וכשנעשה מותר מכח האב הרי הם שלמים של האב, ומתני' איצטריך לאשמועינן דזכות ירושה שמתכפר מקופיא לא מהני לחשבן כנשארו בעלים, שיוכל לימנות אחר מיתת האב, [ועי' זבחים ק"ג א' דחשיב עולת איש ע"י היורשים], והעיקר דכיון דבאחר ממונה עם האב הרי הבן יורש זכות פסח, שפיר קתני דבאין אחר ממונה עמו לא יביאנו בנו, [ותיבת אחריו נראה דבא לרמוז דמיירי באין בנו ממונה עמו, ובא להביאו אחר האב, וכן בכריתות כ' ב' אחריו היינו לצורך הבן ערש"י שם], אבל דין שלמים דאתי מכח הקדש האב, אינו של בן, כמו שאילו הקנה זכות זו לגוי דאין השלמים שלו, דדין מותר בא מכח קדושת פסח, ואינה חלה אלא ע"י מינוי.

בדברי התו' רי"ד דלא יביאנו בנו לפי שאין ירושה בקרבנות

ויעוי' בתו' רי"ד שכ' דטעמא דלא יביאנו בנו אחריו לפי שאין ירושה בקרבנות, וצ"ב כונתו דהא אפי' אם יש ירושה אינו נעשה מנוי שלא מדעתו, וא"כ כבר נפסל במיתת האב, ובאחר ממונה עם האב באמת קרב

ע"ח ב' ד"ה שאני, ובתוספתא פ"ז ה"ז קתני בני חבורה שמתו מקצתן או שנטמאו מקצתן השאר אוכלין ואין חוששין, מיהו אפשר דהתם רק בדין אכילה קתני דיכול כל אחד לאכול כמה שירצה אם לא אמרו לו טול חלקך, וערמב"ם פ"ד מק"פ ה"ג דמשמע דמפרש לה גם קודם שחיטה ולע"כ, שו"ר דבמתני' צ"ח ב' מבואר דהוא אוכל משלו אע"פ שהם משכו ידיהן ונתכפרו באחר, ואע"פ שלא נתנו לו שיזכה בחלקם.

אם אפשר למכור זכות מינוי בלא להמנות

ולפ"ז אם מכר זכות המינוי לאחר, ואותו אחר לא נמנה בעצמו, או שלא מינה אחרים עליו, ומשך הלה את ידו מפסחו, דנעשה מותר פסח, הרי הוא שלמים שלו, דהלוקח אין לו בגוף הקרבן אלא זכות מינוי, ומכיון שלא נשתמש בזכותו, מה שנעשה שלמים הוא מכחו של הראשון, ויש לנו כיו"ב בההיא דלעיל פ"ט א' ונטרחו ונייתו במותר הפסח, והיינו שיקחו מאחר מותר פסח וזכות המינוי שלהם, ואם האמת שהם כבר הקריבו, נעשה מותר פסח, משיתכפר הלה או ימשוך ידו, ולמש"כ הקרבן הוא של המוכר, דמכח זכותם אינו בקדושת קרבן כלל, ואמנם אם נימא שא"א למכור זכות מינוי, רק לימנות ממש, א"כ גם זכות מינוי אין להם, אבל אם יכולים למכור, יש לנו לומר שזכו בזה, [וצ"ע אם מעות קונות, דלא משמע שעושים קנין טפי ממצות, אע"פ שודאי נוטלים אותו עמהם והו"ל משיכה, ואולי זכות הקדש שאני, ובמינוי ודאי משמע דסגי ולע"כ].

ועיקר הדבר דשייך זכות מינוי בלא להמנות, מציינו לפרתו' פ"ט א' במעות ובבהמה לאחריות, ושפיר יש לקיים אף למש"כ מהתוספתא דבעינן לקדושת פסח מנויים, מ"מ שייך זכות למינוי, בקרבן שכבר קדוש, ויתיישב בזה הא דקתני לא יביאנו בנו אחריו, ומשמע דבאחר ממונה אין זכותו מוחלטת

דמשמע דתמורת פסח כשרה לפסח, פ"י תו' דאפ"ה ס"ד דלא קבע לה חצות וזמן שחיטה, הואיל ובאיסור הוקדשה ואין דעתו עלי' להקריבה, וכונתם דלא יתכן לפרש דקמ"ל דתמורת הפסח כשרה לפסח ולכן נדחית, שזה ידוע ולא מהאי דינא גמרי' לי', ולכן ע"כ למצוא טעם למה לא ידחה ומה בינו לפסח, וצ"ב מנ"ל שאין דעתו להקריבה אם היא כשרה, וי"ל מפני שבא בעבירה ע"י תמורה כ' ב', ובפשוטו למ"ש רש"י צ"ז א' ד"ה ת"ל דתמורת הפסח שקרב לבסוף אינה נדחית, א"כ פשוט דס"ד דתמורת האבוד נמי אינה נקבעת לידחות, מיהו ממש"פ רש"י דאף היא נקבעת בפסח משמע דהיינו דקמ"ל מתני', ולפמש"כ דליכא למימר דמתני' קמ"ל אם תמורת פסח כשרה לפסח, ע"כ דכונת רש"י שנקבעת להיות כפסח לענין דיחוי, (דהא מלשון זה הבינו תו' דלרש"י קרבה).

והנה ביומא נ' ב' תניא דתמורה לא דחיא שבת, וכתבו בתו"י ובתו' הרא"ש שם

דאף דתמורת פסח נקבעת בפסח ונדחית כדתנן במתני', מ"מ אינה דוחה שבת דאינו יוצא בה יד"ח דכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין, ולפ"ז אף בתמורת חטאת ואשם פשיטא בלאו הלקחא דאינו יוצא בה יד"ח, דההקדשה שמהלכות תמורה לא משוי' לי' כהקדשה לחובתו מן החולין, מיהו י"ל דדוקא פסח שצריך לימנות וכשבא לימנות אחר שהמיר הו"ל שלא מן החולין, אלא דמסתברא שאם בחטאת ואשם הי' מועיל, אף בפסח מהני כשיתן דעתו לימנות בהמתו, ובאמת גם מענין תמורה דאי עביד לא מהני יש להבין שלא יוכל להשתמש בה לחובתו, דאל"כ נמצא שהועיל בהמתו, ואף באילו של אהרן דעולה הוא כתבו תו"י דכיון דדבר שבחובה הוא אינו יוצא יד"ח בתמורה, ובתורה נמי אימעטא תמורתה מלחם אפי' מתכפר בה, וע"י תמורה כ' ב' דאין אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה, [והא דאיצטרך בכורות ט"ז א' מיעוטא לחמש

כדקתני בברייתא בבנו ממנה עמו, וכנראה ס"ל דהיכא דלא נמנה הבן על פסח אחר הי' נעשה מנוי מדין זכין, וג"ז צ"ע דמאן מזכה לי', ואולי ס"ל דא"צ למינוי אלא זכות אכילה וממילא הו"ל מנוי, ואם נימא דזכות מינוי יש רק למנוי ע"י להלן, י"ל דסתמא ניחא לי' להיות מנוי, ואפי' כבר נמנה על אחר, כ"ז שלא נשחט פסחו, [ואם ס"ל דלא נפסל כלל, הוה ניחא, אלא דאז בדין הוא שימנה הבן אף דאין ירושה בקרבנות ויש ליישב דרך הבעלים יכול למנות עמו שותפין, אבל משמת נעשה מותר], גם עיקר הדבר שהבן הנכנס תחת האב מועיל לחשבו כיש לו בעלים כל הזמן צ"ע דבמתני' צ"ח ב' משמע דרך ע"י אחד מן השוק יכולים לימנות בנתחלפו פסחיהם, ולמה לא יחליפו כל אחד זה תמורת זה דנכנס כ"א תחת חבירו כמו בירושה, וכ"ז צ"ת, ולע"כ, וע"י בספר מרן זללה"ה הערות פסחים סי' קכ"ד לדף פ"ט ב' סק"ד ה' ולדף הנ"ל סימן השני סק"ה.

וכעת ראיתי בספר אאמור' שליט"א פסחים סי"ב שדקדק ממתני' צ"ח ב' בדינא ידינו משוכות משלנו ונמנינו על שלך עיי"ש דמי שמשך ידו מן הפסח שוב אינו יכול למנות אחרים עליו, אף שיש לו תביעת ממון על בני החבורה, מ"מ אין יכול למנות אלא מי שהוא מנוי שהוא הבעלים, וממנה עמו, ולפ"ז מיושב הענין טפי, ויש לבן תביעת ממון על האחר שעם אביו, אבל אינו יכול למנות על דעת עצמו, [ויש לעי' במעות מאי לפמשנ"ת דדין המעות כדין הקרבן] ואפשר שאם אינו רוצה להחזיר ממון יכול לכופו למנות אחר, או את הבן, מ"מ המינוי נעשה ע"י האחר.

צ"ז ב' מתני' הא קמ"ל דאיכא תמורת הפסח דלא קרבה, הרבותא בזה

ד. צ"ז ב' מתני' הא קמ"ל דאיכא תמורת הפסח דלא קרבה, לפרש"י

מחמת פסח אין נאכלין אלא בלילה וצלי ומשמע דאף בשאר ימות השנה כן).

ובתו' זבחים ל"ז ב' ד"ה שמעתי פשיטא להו דאחר שהקריבו הפסח נעשית התמורה שלמים, ונסתפקו אם קודם שחיתת הפסח אפשר להקריבה לשם פסח, ונראה דאין כונתם לחובת פסח אלא כמ"ש בתו' שיהא לו דיני פסח, או שקדושתו לשם פסח וליבעי עקירה קודם הפסח.

נמצינו למידין דהא דאין יוצאין יד"ח בתמורת פסח מבואר בההיא דיומא דתמורה לא דחיא שבת, אלא שיש לדון אם קריבה לשם פסח ודינה כפסח נדבה, ובודאי שהדברים מחודשים לומר כן, ואחר שקרב הפסח הרי דעת תו' בזבחים בפשיטות דנעשה שלמים, וכ"נ דעת רש"י בפסחים דכל הנדון קודם שקרב הפסח, והיינו מותר הפסח, וכ"ד ר"י בתו' פסחים, וכ"מ בתוספתא פ' ה' הובאה ברמב"ם פ' מה' תמורה ה' דתמורת הפסח תרעה כו' ומשמע דליכא תמורת הפסח שנעשית פסח כלל, ואמור"ר שליט"א ס' סק דקדק כן ממתני' דקתני תמורת הפסח קריבה ותמורת הפסח אינה קריבה, ואם יש תמורת הפסח שקריבה פסח, והכא הרי בשלמים קיימין הול"ל קריבה שלמים ואינה קריבה שלמים, אבל כיון דלא שייכא בתמורת הפסח אלא שלמים שפיר סתים קריבה ואינה קריבה.

והמשמעות בסוגיין לומר דתמורת הפסח כפסח היא מדפריך צ"ז א' אילימא שנמצא קודם שחיטה והמיר בו קודם שחיטה פשיטא ל"ל קרא, ובשלמא אם הוא כפסח היינו פשיטותא אבל אי שלמים הוא מאי פשיטא, וכבר העירו רש"י ותו' דהא איצטריכא מתני' להכי, ומ"מ פריך פשיטא, ומ"מ אי שלמים הוא ליכא למיפוך פשיטא, וי"ל דפשיטא לי' דלא עדיפא תמורה מהפסח עצמו, ורק בהמיר בו אחר שחיטה שהסיבה שהפסח אינו קרב היא סיבה מוקדמת, (ודמי

חטאות מתות, ומפרשין דקרא איצטריך דאולי לרעייה, והיינו למעוטי שאינן נאכלות כחטאת, דבהכי איירי קרא, דלא אתי לאשמועינן דין נדבה, אלא שאין בהם דין אכילה כחטאת, ואם קרבו לשם חטאת לא יאכלו, לאו למימרא דאי לאו קרא הוה נפיק בהו יד"ח, אלא דס"ד שהם בקדושת חטאת לכל הלכותי' אלא שאינו יוצא בה יד"ח].

תמורת פסח ששחטה ביד אם יש בה כל דיני פסח

מיהו בתו' ותו' הרא"ש שם כתבו דאע"פ שאינו יוצא בה יד"ח מ"מ אם שחטה ביד יש בה הלכות הפסח שאינו נאכל אלא למנויו (של הפסח עצמו) וצלי ובלילה עד חצות [כ"ה בתו' הרא"ש], ושבירת עצם, וה"ה לענין מתן דמים וסמיכה ונסכים וחזה ושוק, ולפ"ז נתיישב להם הא דקבעתי' חצות, ואינו נדחה משום שלא למנויו מפני שהוא נטפל לפסח, ובזה ניחא החילוק בין תמורת האבוד לתמורת הפסח שקרב, [כמ"ש רש"י צ"ז א' ובתו' זבחים ל"ז ב' עי"ש שהוכיחו כן, אבל בתו' שם הביאו משמעתין דכל תמורה נדחית, ועי"ש מה שתייצו בזה, וצ"ע], ברם הדברים מחודשים ליתן לתמורה דין פסח לכל הני מילי, דבפשוטו כיון שאינו כשר לפסח הו"ל מותר פסח, ואין לבטל ממנו כל המצות שבשלמים, [גם מ"ש דמסתברא דבתמורת איל נזיר יש מצות זרוע בשלה צ"ע, דמסתברא דבמותר שלמי נזיר כי היכי דאינן טעונין לחם כדתנן מעילה י"א א' ה"ה דליכא זרוע בשלה, וכיון דתמורה כמותא אין לחלק, דמסתברא ודאי דאינו טעון לחם כדאשכחן בתורה, וה"ה זרוע בשלה], וכל כי האי לית לי' לתלמודא למיסתם בדין תמורת הפסח, וגם מהלכות תמורה קשה לקבוע דין מנויין וצלי שהם הלכות פרטיות בפסח, ואינם מקדושת הקרבן, ואטו יש מצוה לאכלו על מצות ומרורים, (והלום ראיתי בתו"כ על פסוק דאם כשב דבן עזאי אומר דפסח שעברה זמנו ושלמים הבאים

להמיר בבע"מ) צריך קרא, ועי' להלן סק"ה בכ"ז.

אם כיון שהפסח נקבע בחצות, תמורתו נמי כיו"ב, ובפירושו דמתני' לפ"ז

ונראין הדברים דאם המיר בפסח ביי"ג נעשית התמורה שלמים אפי' עומדת בחצות, דחצות לא קבע לתמורה דלא חזי לפסח, וכולה מתני' בהמיר אחר חצות, דכיון שהפסח עצמו כבר נקבע בחצות, הרי תמורתו כיו"ב, וטעמא דמילתא דבהמיר קודם פסח נעשית התמורה מיד שלמים כדין פסח בשאר ימות השנה, אבל בהמיר אחר חצות הרי המיר בקרבן שהוקבע לפסח, וקביעותו גורמת שאינו קרב שלמים בעצמו, ולכן א"א שתעשה תמורתו מיד שלמים, ולכן דינה כפסח עצמו, ובירור' בפרקין איכא פלוגתא בדין תמורת פסח שהמיר ביי"ג, ומ"ד אינה קריבה דייק הכי ממתני', מדלא קאמר דתמורה קריבה בהמיר ביי"ג, ועפ"מ, ואפשר לומר דדחי לה דמוטב לי' לפרושי תמורת פסח בזמן פסח, משא"כ ביי"ג דלא חזי הפסח גופי' אלא לשלמים, מיהו יש גם סברא איפכא ככפ"מ, וממירא דשמואל בתלמודן ג"כ יש מקום לדקדק כן, דמשמע דאף למאי דס"ד דס"ל זמן שחיטה קבעה, מ"מ תמורת הפסח קריבה שלמים, וה"ד אי בנמצא אחר שחיטת הפסח תמורת שלמים היא, ובחטאת כה"ג אינה עושה תמורה כדתנן תמורה כ"ב א', א"ו בהמיר בו קודם חצות וקאמר דקרב שלמים, ועי' לק' ס"ק י"ב דאין רא' מדשמואל, ובירור' שם נמי מייתי להאי ענינא הא דהמיר ביי"ג עיי"ש), שו"ר בתו' רי"ד שכ' דתמורת הפסח קודם הפסח קריבה שלמים, ונראה דכונתו אפי' קיימא תמורה בחצות וכמ"ז ברם אח"כ ראיתי בתו' צ"ז א' דאדרבה משמע מדבריהם דלמ"ד חצות קבע אם המיר אחר חצות לא נדחית התמורה, [הובא לק' ס"ק י"ב], וצ"ע, ואולי זה ע"ד שיטתם בדעת רש"י דהתמורה כשרה לפסח, ומ"מ צ"ת.

ולפ"ז ניחא הא דאמר בשמעתין הא קמ"ל דאיכא תמורת פסח דאינה קריבה, ומשמע מזה דסתם תמורת הפסח קריבה, דאל"כ הול"ל הא קמ"ל דתמורת הפסח נמי לא קריבה, אבל כיון דסתם תמורת פסח קריבה, אשמועינן דהיינו דוקא בהמיר קודם חצות.

ודאתאן עלה פירושא דמתני' הכי, הפסח שנמצא קודם שחיטת הפסח נקבע בפסח, ואם לא הקריבו ירעה עד שיסתאב ויביא בדמיו שלמים, ואין חילוק איזה מהן הקריב, דהעיקר תלוי אם הוא קמן וקבעתו חצות (לאפוקי אבוד), ונקט באבד ונמצא, לאפוקי אחריות, וכן תמורתו של הפסח הזה שנקבע בזמן שחיטה, דכיון דקרבן זה נקבע לפסח, אף תמורתו כמוהו, ואינה קריבה שלמים בעצמה, וניחא דמפרש ר"ע הפסח עם התמורה כיון שדינם שוה ממש, ודין התמורה לכאור' הוא אף בפסח אחד בלא אבוד כלל, אלא דכיון דמפרש בפסח גופי' שנדחה נקט וכן תמורתו, ועוד דלא משכח"ל המיר אחר שחיטה אלא באבוד ונמצא אחר שחיטה, וניחא לי' לפרושי תמורה דאינה קריבה וקריבה בתמורת הפסח ולא בתמורת פסח בשאר ימות השנה דשלמים הוא, ואמנם השתא משנמצא שלמים הוא, מ"מ יש בזה חידוש דאינו נקבע ונדחה באבוד, וכן תמורתו, מיהו עי' לק' סק"ט בזה, - עיקר הדבר דוכן תמורתו מתפרש וכן אם ימיר בו עכשיו מבואר מלישני דרבה דקאמר לא שנו כו' ומשמע דאחר שחיטה היינו שהמיר אחר שחיטה, ולא דהקרבן שנמצא אחר שחיטה כן דין תמורתו אפי' המיר בו קודם שאבד, וכן בל"ב דקאמר לא שנו ארישא, מתפרש דקודם שחיטה היינו הזמן שהמיר.

ולפ"ז ניחא דדרשא דהוא קרב ואין תמורתו קריבה נאמרה בפסח הקרב, דאי בפסח שאינו קרב מאי הוא, הא איהו נמי לא קרב, [וערש"י שנדחק בזה, ד"ה ת"ל], ומיני' ילפינן

לנמצא קודם שחיתת הפסח, דכיון דכל אחד כשר לפסח, קרינן בתמורתו פסח הוא, מיהו עי' לק' סק"ה בדרשא דהוא.

בדברי הרמב"ם בזה

ובאמת הרמב"ם בה' תמורה פ"ג ה"א לא הזכיר אבוד וקאמר דהמיר קודם חצות תרעה ואחר חצות קרב שלמים, ולפמשנ"ת קרוב הדבר לומר דט"ס הוא וצ"ל קודם חצות קרב שלמים דחשיב תמורת שלמים לאחר חצות תרעה, וניחא השתא דפסק כרבה, דר' יוחנן קאי כותי', עכ"מ ולח"מ שם, וכבר ביאר אאמו"ר שליט"א בכ"ז, אלא דנקט דהמיר קודם חצות תרעה, ולפמש"כ רק המיר בפסח שכבר נקבע בחצות או בזמן שחיטה תרעה, ובאמת הדבר פלוגתא בירו' וכמשנ"ת, גם מה שנתקשו תו' זבחים ל"ז ב' מיושב לפ"ז וכמ"ש אאמו"ר שליט"א.

שם איכא דמתני לה ארישא כו' כמה קושיות בלשון זה

ה. **שם** איכא דמתני לה ארישא כו' כמה דברים קשים בלשון זה, דמאי קאמר כי קבעה שחיטה מידי דחזי ל' כו' הרי הדבר פשוט דאחר שחיתת הפסח לא נקבע כלום, וכמו פסח שנמצא אחר שחיטה, והמחודש הוא לומר דנפסל משום דמכח קדושה דחווה קא אתא, והול"ל תמורתו קריבה ולא אמרי' דמכח קדושה דחוי' קאתי, ועוד דבמאי דקאמר כי קבעה שחיטה כו' אין יישוב לטעמא דמכח קדושה דחוי' קאתי, ואיך אמרו דאיכא דמתני להאי מימרא דרבה ארישא, ולא הזכירו כלל עיקר החילוק שנאמר בל"ק דרבה, ועו"ק דהא דאמר אב"י דלפני הפסח פשיטא ל"ל קרא, ומאי פשיטות' כמשה"ק רש"י ותו' דהא איצטריכא מתני' להכי, ועו"ק דאי טעמא דקרא משום דמכח קדושה דחוי' קאתי אדרבה הא פשיטא טפי, משא"כ בתמורה דלפני הפסח דהפסח עצמו ראוי ליקרב ושפיר י"ל דתמורתו

מעיקרא שלמים היא, ועו"ק משה"ק תו' דאיך לא ידע אב"י בל"ק סיפא דברייתא דמסייעא לרבה, וגם קשה קו' תו' זבחים ל"ז ב' דנוקים לקרא בתמורת הפסח שקרב, וצ"ל דהא נמי פשיטא, וביותר קשה דמסיק לרבה בתיובתא ולא קאמר דרבה אמר לך דלהא נמי איצטריך קרא.

בגירסת ר"ח

ואמנם קבלנו שלא לילך אחר גרסאות חדשות, מ"מ לא אמנע מלהציע גר"ח הנדמ"ח בגליון, דלפי גרסתו הכל מחזור, הן ביישוב הקושיות, והן בהצעת הגמ' דהיינו מימרא דרבה גופה, וז"ל איכא דמתני לה ארישא כו' אמר רבה ל"ש אלא שנמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה דהאי תמורה מכח קדושה דחוי' אתיא הלכך לא קרבה אבל נמצא קודם שחיטה והמיר בו קודם שחיטה תמורה זו קרבה שלמים, מ"ט כי קבעה שחיטה קדושה בפסח, שנמצא מידי דחזי להקרבה מידי דלא חזי להקרבה לא קבעה כו', ולפ"ז היינו מימרא דרבה דלעיל דכיון דמכח קדושה דחוי' קאתיא לא קרבה, ומאן דמתני לה אסיפא אתי למעוטי כה"ג דלא קרבה, ומאן דמתני לה ארישא בא לומר דדוקא בכה"ג לא קרב, אבל אם המיר בפסח קודם שחיטה, אין התמורה נדחית, דזמן שחיטה אינו קובע אלא את הפסח עצמו, [והרי"ז כתמורת פסח ב"ג], וכדאמרי' לעיל הא קמ"ל דאיכא תמורת פסח דלא קרבה, ולהאי לישנא באמת ליכא אלא בכה"ג דמכח קדושה דחוי' קאתי, וס"ל לרבה דלהכי נקט ר"ע פסח עצמו דלא קרב משום דלא משכח"ל תמורה אלא בגונא דהפסח דחוי', ומתני' הכי מתפרשא ירעה עד שיסתאב כו' וכן תמורתו של זה שדינו שירעה, והיינו אחר שחיטה, דקודם עדיין לא נקבע שהוא ירעה, (ובלא"ה מתפרשת מתני' וכן תמורתו אם המיר עכשיו, אחר חצות שכבר נקבע).

של פגם, אלא דקדושת פסח ושלמים מעורבין, ואיכא למימר דמש"ה איצטריך לאשמועינן, ומ"מ ראשון עיקר דפגם בדיחוי אינו עובר לתמורה, אבל קדושה דחוי' דוחה גם את התמורה (ערמב"ס פ מק"פ ה), וכן יש ללמוד מפרש"י דאיצטריך קרא לל"ב להכי, ובעלמא ליכא קרא.

צ"ז א' ת"ל הוא, מהיכא דרשינן

צ"ז א' יכול אף לפני הפסח כן ת"ל הוא, פרש"י פסח הוא, וכן פי' בזבחים זבח פסח הוא, וצריך טעם למה לא פי' דהיינו כשב הוא, ואמנם הוא אגברא קאי, מ"מ ממעטינן שפיר כשב הוא, דכיון דהוא מיותר מידריש שפיר לכשב הוא, [ועי' להלן ד"ל דמהא דפשיטא לן דקרא בתמורה ולא בגוף הפסח משמע לי' לרש"י דהיינו מפסח הוא], וראיתי בתמורה י"ח ב' דמייתי ברייתא דדריש מהוא דכשב הוא הוא קרב ואין ולד כל הקדשים קרב, ואפשר דמש"ה פרש"י דהכא מזבח פסח הוא קדריש, מיהו אפשר דהתם אסמכתא בעלמא היא דומיא דרישא, ויש משמועות לזה בגמ' שם דקאמר דאיצטריך קרא לולד מעושרת ופריך דניגמר מבכור סד"א אין דנין אפשר משא"א קמ"ל, ומשמע דקמ"ל תנא דהכא דנין דאין גז"ש למחצה או טעמא אחרינא, וצ"ע בזה, מ"מ קרא דאם כשב הוא דכתיב גבי שלמים מתפרש עיקרו במותר פסח דקרב שלמים, ולא בולד מעושרת דלאו שלמים היא כלל, ואפשר שהלימוד מהוא מקריב, ונדרש הוא לתרי גיסא כשב הוא, והוא מקריב, ויש חילוק בדרשות דכשב הוא היינו שנדחה גוף הכשב אבל מביא בדמיו שלמים, והוא מקריב דולד מעושרת אף דמיו אינן קרבינן, ולפ"ז יש לפרש כפשטא דמילתא דאקרא דמיירי ב' קאי, ואם כשב ריבויא הוא, אבל הוא מיעוטא, [ולפרש"י דממעט רק תמורת הפסח שנמצא ולא הקריבו, ודאי קשה דרשא דזבח פסח הוא, דמשמע דרק הפסח קרב, ורש"י נדחק בזה, אבל אי מכשב הוא

ולפ"ז מיושבים יפה דברי רבה דלא קבעה זמן שחיטה [דרבה לשיטתו] אלא את הפסח עצמו כיון שהוא ראוי להקרבה, אבל תמורתו דלא חזיא לפסח אינה נקבעת ושפיר קרבה שלמים, אבל בנמצא קודם שחיטה והמיר אחר שחיטה דמכח קדושה דחוי' קאתיא לא קרבה, וע"ז מוטיב אב"י דטעמא דמכח קדושה דחוי' קאתי סברא היא ולא צריכינן קרא להכי, וע"כ דקרא להמיר קודם שחיטה, וניחא נמי משה"ק רש"י ותו' דלעיל מצרכינן מתני' להכי, וניחא משה"ק תו' דאיך לא ידע אב"י סיפא דברייטא, דליכא למיגמר מינה אלא להמיר קודם שחיטה, ולל"ק מודה רבה בזה, וניחא נמי דהמיר ב"ג קרב שלמים, אבל מה שהמיר בפסח שכבר נקבע בזמן שחיטה ילפינן מקרא דנדחה.

ביישוב גירסת רש"י

ונחזור לגרש"י, ומש"פ רש"י מידי דלא חזי לי' שעדיין לא הוקדש צ"ב, וכנראה כונתו דשחיטת השני אינה קובעתו בפסול, [עי' לק' סק"ו בדעת רש"י בהא דשחיטה קבעה], וצ"ע איך תקבענו בפסול הא לא גרע מאבוד, והול"ל מידי דאיתי', ואולי יש לפרש כי קבעה זמן שחיטה לפסח עצמו היינו לענין שיהא הוא עצמו פסח, אבל אחר שחיטה שכבר אינו ראוי לפסח נהי דמנפשי' לא פקעה זיקת פסח ואינו קרב בעצמו שלמים, מ"מ לא נשארה בו קביעות כ"כ שיקבע גם את תמורתו בפסח לדחות גופו משלמים, וצ"ל דס"ל דקדושה דחוי' לא פסלה כמו בתמורת בע"מ, וצ"ע בדין תמורת בע"ח שנדחו אם קריבה, ובע"מ שאני כמו מום עובר.

שוב נראה דתמורת בע"ח שנדחו קריבה, דהא לל"ק איצטריך רבה לאשמועינן הכא דלא קרבה, והרי דיחוי זה גרע דאפי' למ"ד בע"ח אין נדחין הכא ירעה וכמש"כ סק"ז, ואין ללמוד מזה אלא לדיחוי אלים כי האי, מיהו יש גם סברא איפכא דהכא אין דיחוי

דריש ניהא טפי דמיעוטא הוא ומוקמינן ל' למאי דמסתבר].

ויש לעי' מנ"ל לאוקומי קרא לתמורת הפסח, דימא איצטריך קרא לפסח שנמצא דאינו קרב שלמים, דאף למאי דפריך פשיטא היינו משום דידעינן דפסח גופי' נדחה, וה"ה תמורתו, אבל עיקר הדין מנ"ל, ואפשר דקרא משמע בתמורה שמעיקרא מותר היא, דבהני דאיתרבו מאם כשב איכא מיעוטא דהוא, ומתמורה גמרי' לפסח עצמו שנדחה בנמצא קודם שחיטה, א"נ בפסח עצמו קים לן מסברא שנדחה, [וכגרי"ח דלעיל], ועי' לק' סק"ו ז', ולפרש"י דמזבח פסח הוא גמרי', ניהא דע"כ דלאו בפסח גופי' משתעי קרא.

שם פשיטא ל"ל קרא, איך מתפרש לפרש"י

שם פשיטא ל"ל קרא, הי' אפשר לפרש דהרא"י מדנקט התנא דין התמורה באבוד ונמצא, ואי קודם שחיטה הרי ה"ה בתמורת פסח עצמו, [כדעת הרמב"ם ולא כרש"י עי' סק"ד], ומה חידוש יש באבוד, א"ו הא אתא לאשמועינן דאפי' המיר בו אחר שחיטה, אבל לישנא דל"ל קרא ל"מ כן, ולפרש"י דמזבח פסח הוא קדריש אפשר לפרש דקודם שחיטה מתפרש המיעוט שרק הפסח יקרב לפסח ולא תמורתו והא פשיטא, אבל אי מיירי קרא לאחר שחיטה מתפרש המיעוט לענין שלמים, מיהו ג"ז אינו מתיישב לפרש"י דאם המיר בפסח שקרב גם תמורתו קריבה, ועמש"כ לעיל סק"ד בזה דאי תמורה כשרה לפסח פריך שפיר פשיטא.

שם תוד"ה פשיטא, יש להוסיף דבשלמא אי חדא מינייהו עיקר דרשא, שפיר נקט התנא אסמכתא לאידך גיסא, אע"ג דלא צריך קרא, אבל לא מחדשינן תרי אסמכתות כעין ריבוי ומיעוט באופן שאינו מתיישב מהלשון אלא מיייתורא, ובכה"ג הסברא עדיפא מהאסמכתא.

שם תוד"ה אלא, תימה לל"ק כו', י"ל דלמאי דס"ד דאם כשב ריבויא הוא לנמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה, שפיר איצטריך קרא דלא נכלול קודם שחיטה בהאי ריבויא, אבל השתא דידעינן דקרא דאם כשב אסמכתא, ולית לן מהיכא לריבויי קודם שחיטה, יש לשאול פשיטא, וע"כ דקרא להמיר אחר שחיטה, ולמאי דדחי ל' לעיל דאסמכתא היא באמת הו"מ לסיועי' מסיפא.

צ"ו ב' אר"י שמעתי שתמורת פסח כו', איך מתיישב עם הא דלריו"ח אין עושה תמורה

ו. **צ"ו ב' אר"י** שמעתי שתמורת הפסח כו' ביומא נ"א א' משמע דלר"י דאין שוחטין את הפסח על היחיד אינו עושה תמורה, וא"כ ר"י במאי מוקים לשמעתי דר' יהושע, וי"ל דכ"ז שלא נמנו עמו אחרים עושה תמורה, (וגם נקבע בחצות כדאמר צ"ח א'), ומ"מ לא מוקים התם ברייתא בהכי, דמשמע ל' דאותו קרבן שדוחה שבת וטומאה עושה תמורה, וז"א לר' יהודה, וכבר העירו בזה תו' שם, אלא שכ"כ לענין מותר הפסח, דניהא להו לפרושי דאותו שהי' ראוי לדחות את השבת ואת הטומאה, עושה תמורה לבסוף מיהא, מיהו משמע דס"ל דלר"י אין פסח עצמו עושה תמורה אפי' קודם שמינה אחרים, וצ"ע מ"ט, וליכא למימר דשם פסח אימעיט לר"י מתמורה, דהא פסח שני דקרב ביחיד שפיר עושה תמורה, מיהו מתני' דוחק לאוקומה בפסח שני, [ואם נצטרך לאוקומה בהכי, יש ללמוד דמתני' דלא כר' יהודה, ותיקשי לרב דס"ל דרק לר"י בע"ח נדחין ועסק"ז], - ולשון המשנה מדוקדק דבכל דוכתא קתני לשון רבים בבעלים דפסח משום דר' יהודה ומשום דדרכו בחבורה, אבל במתני' קתני לשון יחיד, ויביא בדמיו, משום דאיירי ביחיד דיכול להמיר וכן מתני' צ"ו ב' איירי בתחלת הקדשתו, וסיפא נמי ביחיד דנשאר בלא בעלים, [ולעיל קתני או אותו].

שם גמ' איתמר רבה אמר קדם שחיטה כו', לרבה כל הזמן שמחצות קובע, ואפי' מתו בעלים חשיב נראה ונדחה, כמבואר צ"ח א', וכבר העיר ברש"ש דצ"ע בכונת רש"י צ"ז ב' ד"ה קמ"ל שכ' דליכא למימר דס"ל לשמואל חצות לא קבעה דהא ר"י כו', ומשמע שר"ל דכיון דחצות לא קבעה הרי שחיטת השני קובעתו בפסול, וכיון שלא נשחט אלא מתו בעליו, לא נדחה, וברש"י גופי' צ"ח א' מבואר דלמ"ד חצות לא קבע, כל זמן שחיטה קובע, וצ"ל דכונתו דנחדש דעה שלישית בשמואל דשחיטת השני דוחאתו, וע"ז קאמר דא"כ בדיני אבודין לא פליגי שמואל ור"י, ואמנם נוכל לומר דבמתו פליגי, ואתיא דר"י כרבה, אבל זה אינו מבואר בדר"י, מ"מ לפי האמת למ"ד שחיטה קבעה היינו אף בהפרישו אחר חצות ומת.

באור ענין הקביעות

וענין הקביעות נראה דהיינו משום דפסח בשאר ימות השנה שלמים הוא, וע"כ בזמן מצות פסח קובע בו לעקרו משלמים, וס"ל לר"ז דכח הקביעות נצרך בהני שהוקדשו קודם חצות דבעינן להחליטן לפסח, אבל בהני שהוקדשו אחר חצות הם נעשים מיד פסח, וא"צ קביעות לנתקם משלמים, או דלא נתחדש ענין הקביעות אלא בחצות, לקבוע השלמים לפסח, ורבה סבר דכל זמן פסח קובע, דראוי לומר שאין חילוק בקביעות לפסח בין קרבן שהופרש קודם חצות ונקבע בחצות, לקרבן שהופרש אחר חצות, ואף שלא הוצרך לקביעות, מ"מ הוא במצב של נראה ונדחה אם ידחה.

והנה מבואר בגמ' ע"ג ב' צ"ח א' דענין הקביעות משוי' לי' כנראה ונדחה אם נפסל מליקרב לפסח, ולא דמי למותר אשם דקרב עולה הוא עצמו מדאורי', כמבואר ע"ג א', ולא אמרי' דזה שהי' ראוי לאשם ונדחה מאשם מדחהו נמי מעולה, דהא חזינן דלמ"ד

חצות קבע, אם הקדישו אחר חצות אינו נדחה משלמים, ופסח אחר חצות ככל אשם דמי, שבשעה שהוקדש הוא ראוי למצותו, ואין זמן שקובעו יותר, ואין לחדש פלוגתא בין רבה ור"ז בדין אשם, א"ו כו"ע מודו דקביעות דפסח ענין מיוחד הוא, דזמן שחיטה או חצות עוקרו משלמים, ומשוי' לי' פסח, [ועי' לק' סק"י דאף במעות פסח איכא ענין זה], ואפשר דענין הדיחוי הוא מפני שהקביעות באה לעוקרו משלמים, ולכן חשיב טפי דיחוי משלמים, משא"כ אשם דלא בעי לעוקרו מעולה, א"נ הקביעות מאגדתו טפי לפסח, וכאילו כבר הביאו לפני המלך לשם פסח, דכיון שאין האדם קובעו אלא משמיה קבעו לי' בחצות הרי הענין כאילו קיבלו המלך לפסח, אבל לאחר חצות לר"ז שלא נעשה בו דבר משמיה, לא חשיב נראה ונדחה, אבל עצם הקביעות זמן לא קבעה לי' כדמוכח מר"ז, וכ"מ שבועות י"ב א' בחאטת ציבור, דקבוע לו זמן ואינו נדחה, אי לאו גזירה.

ומהא דפסח קובע גם את תמורתו, ג"כ יש ללמוד דקביעות פסח אלימא, וכאילו נעקר שם שלמים ממנו בזמן הפסח, ולכן גם תמורתו אינה נעשית מעצמה שלמים, ואנאם צריך קרא להכי, [עסק"ה בגר"ח, ובגמ' בל"ק], אבל יש ללמוד מזה כח קביעותו.

למ"ד בע"ח אינן נדחין מ"ש נדחה הפסח

ז. ברם צ"ב למ"ד בע"ח אינן נדחין למה נדחה הפסח, דהא שמעינן לי' לר"י זבחים ע"ג ב' דס"ל בע"ח אינן נדחין וכמ"ש שם בשטמ"ק, ואין לומר דר"י לא קיבל דברי ר"ע כמ"ש בשטמ"ק שם, דעכ"פ מהא דיש תמורה שאינה קריבה מוכח שיש תמורה שחל בה דיחוי, אם מפני שהפסח דחוי, או מפני שהתמורה נדחית, ואם בע"ח אינן נדחין למה נדחית, ורב דאית לי' בע"ח אינן נדחין לכו"ע כמאן מוקים למתני', אי כר' יהודה הא לדידי' אין תמורה, מיהו מצינן לאוקומי מתני' בפ"ש,

הסברא דבע"ח אינן נדחין ג"כ קשה לחדש דמ"מ תופס דיחוי בבע"ח, ואטו מום עובר דגמרי' מינ' יומא ס"ד א' דבע"ח אינן נדחין ידחו בחבל בהם בידים, ועו"ק דבמתני' צ"ח ב' מבואר דאף בלא דחייה בידים יצא לבית השריפה, ועמשנ"ת לק' סק"ח.

והנה התו' הזכירו בדבריהם דאף במשכו בעלים את ידם לא חשיב דיחוי לרב, וכבר תמה אאמו"ר שליט"א ס סק דאין לך דיחוי גדול מזה, ועוד דכל המתכפר באחר מושך ידיו תחלה מזה, דבשעת שחיטה צריך להחליט על איזה מהם נמנה כדאמר פ"ח ב' דאין נמנין על שני פסחים, וברש"י שם, ואטו אם משך ידיו מזה בפירוש, לא נדחה בהקרבת השני, אבל באמת אין רא"י דפליג רב במשכו ידם, דרק במתו מצינן דתלו לה בגמ' בדין בע"ח נדחין, [ונעת' הרשב"א ע"ג ב' ועמהרש"א, ובמש"כ להלן מבריייתא דר"י בנו של ריב"ב], ולכאו' הדבר כמפורש בגמ' ע"ג ב' דבמשכו מודה רב, דפריך התם מבריייתא דקיימא אדינא דמתני' דקתני ונודע שמשכו הבעלים את ידם או שמתו או שנשטמאו לרב, ומפרש לה רהבדרי' הבי"ע כגון שהפרישו קודם חצות ומתו בעלים אחר חצות כו', ולמה נקט רהבדרי' דבריו אמתו, הא משכו קתני ברישא, א"ו ממשכו לא פרכינן כלל דמבואר בשמעתין דבכה"ג ירעה, והיינו אף בלא טעמא דבע"ח נדחין, וכל הקו' ממתו, וע"ז פרכינן דלרב לטעמי' לא נדחה במתו, ולפ"ד התו' י"ל דהיינו טעמא משום דדחייה בידים, ואע"פ שלא נתכפר עדיין באחר כבר חשיב דחוי, (ובלא"ה נמי י"ל דהו"מ לשנויי דמשכו בעלים את ידם ע"י שנתכפרו כבר באחר, אם נימא דחשיב טפי דיחוי בכה"ג דהא לאו אבוד הוא, אא"כ הראשון נקבע תחלה ע"י לק' סק), ועכ"פ יש ללמוד מזה דאף בלא אבוד, כל שמשכו בעלים את ידם ממנו אחר חצות כו"ע מודו דירעה, אם משום דדחייה בידים, או מטעמא אחרינא וכמשי"ת.

אבל פשטא ל"מ כן, ועי' לעיל בזה, ובלא"ה הדבר רחוק לאפוקי מתני' ומילתי' דר"י ור"ע ור"א בבריייתא לבר מהלכתא אליבא דרב, ותלמודא נמי לא מדכר בה מיד, [וערש"י צ"ח א' בזה], וכן תנאי דזבחים ל"ז ב', ובתוספתא בתר ברייתא דהמפריש פסחו ומת כו' דמוקים לה רב אשי כר"ש, קתני דתמורת הפסח וולדן ירעו, וש"מ דלדידי' נמי ירעו, ובזבחים נ"ט א' משמע דר"י בר' יוסי סבר בע"ח אינן נדחין, ובתוספתא מסיים אר' יוסי דמצוה בראשון, והשני ירעה כו', ולא מסתבר דפליג אאבוה, וכן רשב"ר שם.

בדברי התו' דמודה רב נדחי' בידים

ובתו' כתבו דהיכא דדחייה בידים מודה רב דבע"ח נדחין, [ומ"ש כן בשם רש"י, ערש"י צ"ח א' שכו' דמתני' נמי מצי למידק דבע"ח נדחין], וצ"ע למה לא חשיב בשני שעירים דחייה בידים, ובשבועות י"ב א' מבואר דהשעיר השני ראוי ליקרב עולה בעצמו, ואי משום מצוה בראשון לא חשיב דחייה בידים, א"כ הדין נותן שאם נתכפר באבוד השני קרב שלמים, [עי' לק' סק"ט בזה], ועוד דאם השני מוכחר א"כ לא דחייה בידים דמובחר עדיף ממצוה בראשון, וצ"ל דרק לגבי הראשון חשיב דחייה בידים, ולפ"ז אם שוב אבד אח"כ דלא דחייה בידים אינו נדחה, ול"מ כן, [ועי' לעיל ס סק בחטאת כה"ג ולק' בדשמואל], וגם קשה למה נדחית התמורה שלא דחאה בידים, גם מ"ש דדרך הקדש דחי לה לא חשיב דיחוי בידים צ"ע, דמ"מ מנ"ל למעבד פלוגתא בין רב ור"י הכי, ואדרבה מה שדוחהו מפסח לשלמים, אינו כ"כ דיחוי כההיא שדוחהו מהקרבה לגמרי, ועוד דאף בדחייה בידים כמומר משמע דרב פליג זבחים י"ב ב' [כ"ה ברמב"ם, אם לא נימא דבמומר נדחו גם המעות עי' בזה לעיל ס סק], ובעיקר הדבר קשה בסתמות הגמ' דאם הוצרכנו בזה לסברת דיחוי הו"ל לפרושי דמודה רב וכן ר"ש בדינא דמתני', וביסוד

ואפשר דבאמת לא צריכין בזה לטעמא דדיחוי, אלא דכל פסח ברגע שנעשה מותר, הרי הוא נעשה מיד שלמים, אבל פסח שלא נעשה מיד שלמים [מהטעם שיתבאר], אינו יכול לחזור להתקדש בקדושת שלמים מעצמו, עד שיחללו על אחר, ואז תחול בו הקדושה לשלמים.

בחילוק שבין פסח לשאר קרבנות מתי נקבע המותר

והנה דין מותר בעלמא נקבע משעה שנתכפרו בעליו והיינו בזריקה, ובפסח יש ענין מחודש שבשעת שחיטה כבר נקבע הנותר בפסול דלית לי' בעלים, ועדיין אינו בדין מותר כיון שלא נתכפרו בעליו, וזהו ענין הדיחוי דשמעתין, דמכיון שנקבע בחצות או בזמן שחיטה, אינו נעשה מותר פסח אלא לאחר כפרה, אבל כ"ז שהבעלים חייבים בפסח אין לקרותו מותר, דפסח הוא, ולא חל עליו שם מותר אלא לאחר שנתכפר דיצא יד"ח פסח, [ואם הי' הדין דמעות אינן נפסלים בלא בעלים, הי' הדין נותן שיחזור ויתכפר בדמיו של זה אם נשפך דמו של ראשון והומם וחיללו, אבל משנתכפר הרי הוא בקדושת שלמים מדין מותר, אלא דכבר נתבאר לעיל סק"א ב' מהתוספתא והירו' שאף המעות נפסלים בלא בעלים], וכן אם משכו ידם ממנו, ולא נמנו על אחר, לא חשיב מותר כ"ז שלא נתכפרו באחר, ואין זו סברא מחודשת שהרי בנטמאו הבעלים או שהזידו ולא נתכפרו נשאר עליו קדושת פסח לשנה הבאה כמבואר יומא ס"ו א', ועמש"כ בזה סק"א, וש"מ דדין מותר חל רק עם הכפרה, ואמנם במשך ידיו ממנו קודם חצות, חשיב מותר מיד, התם היינו טעמא דכיון שלא נקבע לפסח ממילא הוא שלמים, וא"צ עקירה כיון דלא חזי לפסח, אבל משנקבע לפסח אינו נעשה מותר אלא משיתכפרו בעליו, וכיון שלא נעשה שלמים מיד, אלא פסח פסול מיקרי, שוב אינו מתקדש

מכח פסולו להיות שלמים, ולא משום בע"ח נדחין אלא דאינו נעשה ממילא שלמים, וצריך לחללו ואז יוקדש לשלמים, [ועי' לק' בדין מעות בזה].

וב"ז במשכו ידם, או ששחטו אחר, דהיינו נמי משיכת ידם, אבל מתו בעלים כנזרק דמו דמי, ונעשה מיד מותר, ולכן למ"ד בע"ח אינן נדחין קרב שלמים, אבל למ"ד בע"ח נדחין הו"ל נראה ונדחה כיון שנקבע לפסח, והשתא ניחא דאמר רהבדרי"ע ג' ב' דבריו רק במתו, וכן בגמ' צ"ח א'.

מיהו קשה מברייתא דר"י בנו של ריב"ב שם דמפרש לה רב אשי משום דלא בעי עקירה, והתם קתני נמי משכו בעלים את ידם, וש"מ דלרב לא בעי עקירה במשכו בעלים את ידם, [וכנראה זהו מקור דברי הת' שנתקשינו בזה לעיל], ולא קו' היא, דמיתוקמא שפיר בהפריש שנים לאחריות, או במשכו ידם קודם חצות, [ועי' לעיל סק"א איך מיתוקמא או שנטמאו לר"א], תדע דרהבדרי"י מפרש בדבריו כגון שהפריש קודם חצות ומתו אחר חצות, אבל סתמא מתפרשא במתו קודם חצות, [ויש לדחות דמשום ר"ז נקט הכי], וה"ה משכו, מיהו עי' לעיל בזה, [ועי' לק' בדין הפריש שנים לאחריות בזה"ז אחד קודם חצות והשני לאחר חצות], ולעיל פ"ט א' דאמר ונטרחו ונייתו במותר, נמי מתפרש בדאחריות דלא קבעתי' חצות ולא נדחה, וכ"ה סתם מותר.

והיכא דלא נתכפרו הבעלים הרי נשאר בקדושת פסח וראוי להקרבה, ואם עוקרו לשלמים כשר, ולענין חצות דפסח שני או דשנה הבאה הו"ל כקודם חצות דפסח ראשון.

ולפמ"ש לק' סק"ט מיושב יותר, כיון דכל החילוקי דינים הם מתי חשיב מותר של הקרב, עיי"ש.

צ"ח ב' ושלחן יצא לבית השריפה, אמאי לא יאכל כמותר השלמים

ח. צ"ח ב' מתני' ושלחן יצא לבית השריפה, יש לעי' אמאי, הא אם שלחן נשחט ראשון, הו"ל שלחן מותר דלא בעי עקירה והו"ל שלמים, וליכא למימר דפסולו משום אחר תמיד של בה"ע, דהא מיירי בזרקו את הדם ככולה מתני', ובכה"ג נאכל כדאמר פ"ט א' ונטרחו כו', ועסק"ב בזה, ונראה דהיינו דינא דמתני' צ"ו ב' דאינו קרב שלמים, כיון שהם הפרישו לאבוד, וכשנתכפרו בשלו, נדחה שלהם ואינו נעשה שלמים אלא ירעה כו', מיהו מצינן נמי לאוקומה כשנמנו עליו בזמן השחיטה, והו"ל חולין דכיון שלא קדש אינו נעשה מותר, אבל מ"מ יש לפרש מתני' כפשטה שרק בשחיטה הקדימן, אבל לא קודם שנתמנו, וביותר מוכח כן בסיפא דשלו יוצא לבית השריפה אע"ג דודאי הוה פסח, והשתא מותר הוא, ויאכלנו הוא ממ"נ, א"ו כיון שמשך ידו ממנו אחר שנקבע, תו לא הוי שלמים.

ולרבה ניחא בפשיטות דכל זמן שחיטה קובע, ולר"ז הא דשלו יוצא לבית השריפה ניחא דקבעת' חצות, דסתמא דמילתא הפרישוהו קודם חצות ואבד, ושלחם מיתוקם נמי בהפרישוהו קודם חצות, וניחא ל' לתנא למיסתם הכי דומיא דשלו, וגם בכלל זה כשנמנו על שלהם אחר שחיטה, דהו"ל חולין.

ונמצינו למידין ממתני' דאפי' לא דחאו בידיים ג"כ ירעה, דהא לא ידעי

שמצא, והוא לא ידע ששחטו עליו, ומבואר נמי דאפי' נתכפר באבוד, שאינו אבוד ירעה, דהא בשלו נשחט ראשון שלהן ישרף, והרי נתכפרו באבוד, ועוד מבואר דהוא אוכל משלו אע"פ שמשכו כולם את ידם ממנו, ולא אמרי' דמעורב כאן מותר פסח עם הפסח, שהרי לא הקנו לו שיזכה בחלקם, ועי' בזה לעיל סק"ג.

ואי"ת לר"י למה שלו כשר הא יחיד הוא, וי"ל דהוא עם ב"ב נמנין עליו, ועירו' די"מ שם דבדיעבד כשר לר"י ול"ע בזה.

צ"ו ב' מתני' הפסח שנמצא קודם שחיטת הפסח כו', בדין מפריש שנים לאחריות

ט. צ"ו ב' מתני' הפסח שנמצא קודם שחיטת הפסח כו' לק' צ"ז ב' אמרי' דבמפריש שנים לאחריות השני קרב שלמים, ופרש"י דהיינו מותר הפסח גמור שהרי לכך הופרש ואין כאן דיחוי, ולפ"ז הדין נותן דאם הפרישן בזא"ז ונתכפר בשני, הראשון ירעה, ועכ"פ בהפריש הראשון קודם חצות דקבעת' חצות לחודי', ואח"כ הפריש השני לאחריות, ונתכפר בשני, הדין נותן שהראשון ירעה, ברם יש לשאול כיון דנמצא קודם חצות, למה שניהם נקבעים בחצות, ולא נימא דלענין קביעות דפסח יש כאן שנים לאחריות, ואי משום דלא ידעינן באיזה מהם יבחר, ואין לאחד יתרון על חברו, הרי אף באחריות כן, וצ"ל דכששניהם הופרשו במוחלט, ע"כ לקבעם שניהם, דאין לקבוע אחד בלתי מסויים מתוכם, כיון שהם שנים נפרדים, ברם אכתי קשה לרבה בנמצא אחר חצות שכבר נקבע אחד בחצות שהוא זמן שחיטה, למה קובעת זמן שחיטה את השני במוחלט, הא כבר נקבע אחד, ויש לקבוע השני כאחריות, וגם עיקר הדבר קשה לומר דאף בלא אבד משכח"ל לדינא דמתני', דא"כ הו"ל הפריש את האחד קודם חצות ואת השני אחר חצות ונתכפר בו, הראשון ירעה, ואף לר"ז יש להקשות כן.

ולכ"ן נראה דאף המופרשין לאחריות נקבעין במוחלט, תדע שאם מת שניהם נדחין, והא דלא נדחה האחד בהקרבת השני היינו משום שאין השני כאחר לגבי', דכל לאחריות הו"ל כחד וכשמתכפר באחד משניהם, ה"ז כנתכפר בחלק מאלו ומאלו, והנותר הוא כמותר מאותו פסח, וזה דומה להלכות נתכפר

באחרת בדיני חטאות המתות וכמשנ"ת לעיל
ס סק.

הלכך המפריש שני פסחים לאחריות, אפי' אחד קודם חצות ואחד אחר חצות, מתכפר באיזה מהן שירצה, והשני קרב שלמים, דכיון שהם כקרבן אחד, וכאילו נקנו שניהם מציבור אחד של מעות, א"כ מיד עם שחיטת האחד, נעשה השני מותר, שהרי חלק ממנו הוקרב, והוא הנוותר, ושפיר חל עליו דין שלמים כמותר הפסח, אבל במפריש לאבוד שאין קשר ביניהם, ולא נעשה האחד מותר לחבירו, א"כ כשנתכפר באחד, לא נעשה השני מותר, דאינו מותרו של זה, אלא פסח פסול מיקרי, דאינו מותרו של הפסח, אבל במתו בעלים שפיר נעשה מותר מפני שהוא מותר של עצמו, מאחר שכבר א"צ להקריב פסח, כמו מתו בעלים דחטאת, שהי' בדין שיחשב מותר, ולעיל סק"ז פרשנו הענין מפני שעדיין לא נתכפרו הבעלים עד זריקה, ולכן לא חל שם מותר על הפסח, אבל על הפסח שהוקרב חלק ממנו שפיר חייל שם מותר, אף קודם שכיפרו הבעלים, כיון שהוא מותרו של הקרב.

ולפ"ז ניחא דכל שמפריש בשעה שהראשון קיים הו"ל לאחריות, ואפי' כבר נקבע הראשון, הרי הוא מתאגד עם השני, וגם השני נקבע בזמן שחיטה, כמו שנקבעים שנים שהיו קודם חצות, ואפי' הופרשו זא"ז, דהיינו דינא דמתני', והחילוק הוא רק אם נעשה האחד מותר לחבירו, הלכך אם שניהם עומדים בשעת הפרשה הו"ל כחד, משא"כ במפריש לאבוד דכמאן דליתי' דמי, ואין אחד מותר לחבירו, וכבר נתבאר כ"ז בדין חטאות המתות, וה"נ דכוותה, וניחא הא דנקט שמואל כל שבחטאת מתה כו' ודייקנן דאתיא כרבי כו', דבאמת הנדון בשניהם מתי חשוב מותר של הקרב, מיהו יש חילוק גדול ביניהם, דבפסח ליכא דין מיתה כלל, וכל מותרו לשלמים, אף במתו בעליו ובתמורת פסח ושעברה שנתה, דא"צ שיהא מותר מהקרב, אלא כל שניתותר

מקדושת פסח, אבל בחטאת רק הנוותר מן הקרב נופל לנדבה, אבל שאר מותר למיתה.

נתכפר באבוד מהו

והנה מתני' מיירי בנתכפר באינו אבוד, דלא חשבינן האבוד כמותר לאינו אבוד, אבל יש לדון בנתכפר באבוד אם האינו אבוד חשיב מותר לאבוד, כיון שבשעה שהפרישו ידע שיש אבוד, ואפשר שימצא, כדאמרי' תמורה כ"ב א' אבודין דעתי' עליהן דילמא משתכחין, ודעתו שאם ימצא יהא השני לאחריות, וראיתי בתו' רי"ד שצייד לומר דבנתכפר באבוד לא נדחה האינו אבוד, וחזר בו משום דחזינן דאף במתו בעלים הו"ל דחוי, ואע"פ שאין אלא קרבן אחד שלא אבד, מיהו אין מזה ראי' לנד"ד, דודאי אם מתו בעלים נדחה גם האינו אבוד דהו"ל נראה ונדחה למ"ד בע"ח נדחין, ואף בשנים לאחריות שניהם נדחין, אבל בקרב אחד אמרי' בגמ' בשנים לאחריות דאינן נדחין, וה"נ יש לדון דהאינו אבוד לגבי האבוד כלאחריות דמי, ולענין חטאת אמנם לדעת ר"א א"ר בהא פליגי רבי ורבנן, וקרוי הדבר דלדידי' במתני' נמי פליגי, אבל לסתמא דגמ' דרבי ורבנן פליגי באבודה בשעת הפרשה, דלרבנן אפי' נתכפר באינה אבודה אבודה תרעה, א"כ לא מצינו חילוק בסברת אחריות בין אבודה לאינה אבודה, ולפ"ז אפי' נתכפר באבוד שאינו אבוד ירעה.

ולפ"י מה שדקדקנו לעיל סק"ח ממתני' צ"ח ב' דאפי' נתכפר באבוד שאינו אבוד ירעה, לר"א א"ר תתפרש מתני' כרבי, ובתוספתא פ' ה נמי קתני לבתר פלוגתא דר"י ורבנן דקאמר דר"י דמצוה בראשון ומסיים עלה והשני ירעה, וכ"ה בירו', ולפמ"ש דלסתמא דגמ' אף לרבנן אין חילוק בין אבודה לאינה אבודה אתיא שפיר כרבנן, ולר"א א"ר אליבא דרבנן אפשר דלכתחלה יש לו להתכפר באבודה כדי שהאינה אבודה תקרב, מיהו מסתברא דכיון דאיך לאו למיתה

אחד מהן, ומ"מ מזה שהוזכרו הלכות במעות כדרך שהוזכרו בחטאת ותודה עיי"ש עוד, נראה דאף המעות נקבעין, דכיון דהקרבן הנקנה בהם קדוש בקדושת שלמים או פסח, קובעת חצות גם דין הדמים, ונפ"מ לר"ז בהיו המעות בחצות ולקח בהם קרבן לאחר חצות דדינו כנמצא קודם שחיתת הפסח דירעה, ולרבה נפ"מ אם לקח במעות שנדחו בהמה בין שחיטה לזריקה, דכיון דאילו הואי בהמה כל הזמן היתה נדחית, דלא חל עלי' שם מותר וכמשנ"ת סק"ז, השתא נמי כ"ז שלא נזרק דמו ולא נתכפר חל עליו קדושת פסח דחוי, (כההיא דאמרי' מכת קדושה דחוי' קאתי), וצ"ע בזה.

אם בעל מום נקבע, ומהו במום עובר

ובנמצא בע"מ כיון דקדוש קדוה"ג, י"ל דודאי נקבע, מיהו מסתברא דרק מדין מעות הוא נקבע, שהרי אינו ראוי, ואם מעות אינן נקבעין אף בע"מ אינו נקבע, ואכתי נפ"מ בבע"מ עובר ועבר מומו אם קרב שלמים, ואפשר דבע"מ עובר כאבוד דמי, כיון שאינו ראוי, דאין דרך המום לעבור בו ביום, וכן יש לדון בעברה שנתו אם קובעתו חצות בפסח שני, ואף למ"ד בע"ח נדחין לא חשיב נראה ונדחה, [דאף באביו גוסס אמרי' צ"ח א' דלא קבעתי חצות, וש"מ דהקביעות לפי הענין], ועי' לק' ס"ק י"א בזה.

בדין המיר בבע"מ קודם שחיטה ולאחר שחיטה **ובדין** המיר בבע"מ קודם שחיטה כ' אאמו"ר שליט"א דתרעה, דהתמורה נתקדשה כדין תמורת תם, דאף תמורת בע"מ בעלמא קריבה, לפמש"כ לענין זה סגי בקדושת דמים שבבע"מ, דכמו שהבהמה שלוקח מחילול הבע"מ נקבעת לר"ז [ולרבה עי' לעיל], ה"ה תמורתו בדאיכא קדוה"ג למיחל תמורה, מיהו נסתפק אאמו"ר שליט"א בהמיר בו אחר שחיטה אם הבע"מ חשיב קדושה דחוי' לדחות תמורתו, או"ד כיון דלא חזי לא חל בי' דיחוי,

אזיל, יכול להביא המוכר למצות פסח דזהו עיקר הפרשתו, ואין כאן תקנה בקדשים כיון דיביא בדמיו שלמים.

בדין תמורת הפסח שקרב דעת רש"י ותו' דקרב שלמים אפי' קבעתי חצות, ולעיל סק"ד צדדנו כדעת הרמב"ם דלענין התמורה אין חילוק של איזה פסח דכיון דהוא תמורת פסח שנקבע לפסח, אינו נעשה שלמים מעצמו, ורק קודם חצות או לאחר שחיטה דפסח גופי' שלמים הוא, מיהו לפי משנ"ת דהכל תלוי מתי חשיב מותר של הפסח הקרב, לפ"ז יש לומר דאמנם בשעה שהמיר גם התמורה נקבעת כדין הפסח, מ"מ כשהקריב אותו פסח, חל על התמורה שם מותר מאותו פסח, כמו שחל על זה שלאחריות שם מותר, אע"פ שנקבע בחצות במוחלט וכמשנ"ת, וניחא בזה סתמא דמתני' דלא מצי ר"ע לאשכוחי תמורת הפסח דירעה אלא בגונא דאבוד, [ואתאי שפיר ברייתא דשלמים הבאים מחמת פסח בתמורת פסח, עתו'].

בתוספתא משמע שגם מעות נקבעים בחצות

י. בתוספתא פ"ט ה"ד משמע לכאור' דמשכח"ל דינא דמתני' אף במעות, והדין המבואר שם בהדיא הוא דבהפריש מעות ואבדו והפריש פסח ונמצאו המעות יביא בהן פסח והפסח ירעה, ומזה אין ללמוד אלא דהפסח שלקח במעות אינו כלאחריות, מיהו גם בזה הטעם משום דזמן הפרשת המעות קובע ולא זמן לקיחת הבהמה, דאל"כ הרי בשעה שלקח הבהמה במעות כבר נמצאת גם הבהמה, (ולפמשנ"ת סק"ט אין קו' למה הוא נקבע ג"כ), ועיקר הא דקאמר שיתכפר במעות צ"ב אמאי, נהי דמצוה בראשון, מ"מ אין לרעות פסח הראוי להקרבה, בזמן שמביא מהמעות שלמים וצ"ע, ועוד מבואר שם דבאבדו מעות והפריש אחרים יביא מאלו ומאלו, וגם מזה אין הכרח אם נימא דלעולם עדיף להביא מאלו ומאלו, ולא לדחות

אלא בהני שהיו פסח, או בתמורת פסח וחגיגת י"ד, אבל הנלקחים בדמים שהם שלמים פשיטא דכל מצות שלמים בהם.

עברה שנתו בין ראשון לשני אי בעי עקירה

ובזבחים שם מצרכינן תלתא קראי חד לעבר זמנו ושנתו וחד לעבר זמנו ולא שנתו וחד לעבר זמנו ולא שנתו לא חזי אפי' לפ"ש, ועבר זמנו ולא שנתו נדחה מיהא מפסח ראשון, ועברה שנתו דשמעתין מתפרש בין ראשון לשני וכמשנ"ת והיינו עבר זמנו ושנתו, ובפשוטו נראה דאף בכה"ג בעי עקירה דכיון דחזי לדמיו לפסח שני בעי עקירה כדאמר חולין ל' א' גבי בע"מ, [ועסק"א ב'], והרי עברה שנתה חזי לדמי כדאמר תמורה כ"ב א' במימרא דר"ל דמייתנין בשמעתין, [אא"כ נימא דבזמן מועט שבין ראשון לשני אין דעתו שיפול בו מום, ולא קאי להכי, עי' כע"ז בדחויין ביוהכ"פ דלא חשבינן להו חזיין לדמי כיון דלא נפיל בהו מומא בשעה מועטת לפמשנ"ת לעיל ס סק ובסוגיא דתמורה כ"ב א'], ויש לעי' כיון דמיירי כשלא משך ידו הימנו, דבלא"ה תו לא חזי לפסח אפי' לא עבר זמנו ולא שנתו, וגם לא בעי עקירה כדאמר ע"ג ב', א"כ איך סומך עליו הא הו"ל עבודה בקדשים דלא הוחלט כשלמים אלא בזמן שחיטה, ואפשר דה"ק אם בא לשחטו לשם שלמים ימשוך ידו ממנו ויסמוך עליו, ואפשר דקרא איצטריך למימר דבמשך ידו אינו נעשה פסח פסול, ולאפוקי בקבעת' חצות דנעשה פסח פסול, ואמנם תו לא בעי עקירה, אבל אי לאו קרא הו"א דכיון דחזי קצת לא נעשה שלמים במשיכת ידו, ולזה איצטריך תלתא קראי.

ולפ"ז מבואר מהא דאיצטריך קרא לעברה שנתו, דלא נעקר שם פסח ממנו, והיינו משום דחזי לדמי, אבל אם אינו ראוי לפסח כלל למה לא יחשב כמותר פסח דקרב

והנה אם מתו בעלים ודאי נראה דלא חשיב נראה ונדחה לענין תמורתו, דבע"מ אינו נראה, [ובכל דחויין צדדנו לעיל סק"ה דלא אמרי' על תמורתן מכח קדושה דחוי' קאתיא, ורק הכא שאין הדיחוי כהובא לפני המלך, אלא כח קדושת פסח מעכב מלחול דין שלמים, והרי הוא פסח פסול, בזה גם תמורתו נדחית], ורק בנתכפרו באחר דדיחוי מפני שהוא פסח פסול וכמשנ"ת סק"ז, בזה י"ל דאף בבע"מ חל ד"ז לענין תמורתו, וכ"נ לפמש"כ דגם על הדמים חל קביעות פסח, הר"ז כדן הומם אחר שנקבע לפסח לא מיבעיא לאחר שחיטה, אלא אפי' קודם שחיטה, דמסתברא דחשיב קדושה דחוי' לדחות תמורתו, וה"נ בנמצא בע"מ כיון שחל על דמיו קביעות ודיחוי.

צ"ז א' לרבות כו' שעברה שנתו, אי מיירי בקרב עצמו או דמיו

יא. **צ"ז א'** לרבות את הפסח שעברה שנתו כו' הברייתא מוכחת דמיירי בקרב הוא עצמו, דאי בדמיו אין להזכיר עברה שנתו, דהא עברה שנתו ראויין דמיו לפסח בן שנה, ועברה שנתו פירוש שאינו ראוי לפסח ולכך מקריבו שלמים, והיינו דמייתנין מינה שהוא עצמו קרב, וצ"ע בתו' זבחים ט' ב' ד"ה חד שכתבו דה"ה עברה שנתו ולא זמנו כגון שהקדישו בן שנה אבל עד פסח תעבור שנתו, דאפי' הפרישו תחלה בן שתי שנים תנן בפ' מי שהי' טמא דירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים, ולא נתפרשה כונתם דהא כל עיקר הדברים בהני שקריבין בעצמם ולא במביא בדמים שכבר הוחלטו לשלמים, דהא אף הני דממעטינן מ"הוא" היינו דיביא בדמיו ולא יקרב הוא עצמו, אבל לא אימעטו לגמרי משלמים [עסק"ה דהיינו מכשב הוא], ובשמעתין מוכחינן מהברייתא דהוא עצמו קרב שלמים, ואילו בעברה שנתו ולא זמנו כיון דמעיקרא ידעינן דלא חזי הרי דינו לרעייה כמפריש בן שתי שנים, כדתנן במתני', ועוד אפשר דהריבוי לכל מצות שלמים לא איצטריך

לא קבעתי חצות, ואפי' מתו בעליו אחר חצות קרב שלמים, ולפשמנ"ת לעיל סק"י דאף מעות נקבעין א"כ י"ל דגם עברה שנתו נקבע, אלא דיש לדון דמעו' חזיין ועברה שנתו תמים לא חזיא, ולפ"ז בע"מ שעברה שנתו נקבע טפי מתמים, ונפ"מ דתמורתו שקודם שחיטה נמי תקרב, ואילו מותר בע"מ שעברה שנתו לא תקרב, ואמנם י"ל דאה"נ דכיון דלא חזי כלל כאבוד דמי, מיהו אין נראה כן, ויש לדמות לדאשכחן בחטאת דאבוד כמאן דליתי, אבל עברה שנתו כמאן דאיתיה, ולפ"ז נקבע בחצות ונדחה, ועדיין צ"ע.

שם אמר שמואל כל שבחטאת מתה כו' פי' המימרא למסקנא

יב. **שם אמר שמואל כל שבחטאת מתה כו'** למסקנא מתפרשא מימרא דשמואל דלא תימא דענין הדיחוי בפסח מפני ששניהם ראויים והקריב אחד מהן, דכל שבחטאת מתה דהו"ל דיחוי, משכח"ל בפסח דאינו נדחה, וש"מ דענין הדיחוי דפסח הוא דין מיוחד בקביעות דחצות, אבל אינו מענין הדיחוי דחטאת, ולר"י דזמן שחיטה קבע, דמי טפי לחטאת דכל ששניהם ראויים הו"ל דיחוי, ומש"ה ליכא לאקשווי מאבוד ונמצא קודם חצות, דהא ידעין דמורה שמואל דמשכח"ל רועה בפסח כדתנן במתני', וע"כ כונתו שהדיחוי דפסח אינו מענין הדיחוי דחטאת, אבל למאי דמפרשין דמיירי שמואל באבודין דוקא, שפיר מקשה מאבוד ונמצא קודם חצות, דכיון דלאו כלל קאמר אלא נחית לדין אבוד ה"ז מתפרש בכל דיני אבוד, ומש"ה לא משני דכרבי ס"ל וחדא קאמר ובאבודין, דכיון דקאמר דין פרטי באבודין לית לי' למכלל בכלל דכל שבחטאת כו' אא"כ משכח"ל נמי רועה, דאז נלמד מהכלל גם לאידך גיסא, אבל אם הכלל כולל עוד ענינים, שפיר נקט האי כלל אף דכונתו לאפוקי מדר"י, וערש"י ותו' לק' ב' ובמש"כ לק' ס"ק ט"ו י"ג בזה.

שלמים, ולא משמע דאמנם איצטריך קרא גם למפריש שנים לאחריות ולנמצא אחר שחיטת הפסח, וע"כ ידעין דמותר פסח קרב שלמים, וצ"ע בזה, בסוגיא דזבחים שם ולע"כ, ועיי"ש א' בשטמ"ק אות י"א, וצ"ב כונתו דאי במשכו ידם אף קודם י"ד תו לא בעי עקירה דכבר נפסל, ואי בלא משכו ידם אף בעבר זמנו חזי הוא או דמיו לפסח שני, ואי בנתכפרו בעלים באחר או מתו הרי נדחה, ושמא אזיל בשיטת תו' דעל עיקר דין שלמים קאי, ואף זה שדינו שירעה בכלל, וצ"ע.

שם וכללל הוא והרי חטאת וכו' ביאור הקו'

שם וכללל הוא והרי חטאת שעברה שנתה כו' ואילו בפסח כה"ג קרב שלמים, עברה שנתה דחטאת לפני כפרה תרעה עד שתסתאב ויביא בדמי' אחרת, כמ"ש תוד"ה ורועה, ממתני' דתמורה, ובנתכפר באחרת קאמר ר"ל דרועה, ואי מיירי שמואל בפסח שעברה שנתו ועדיין לא נתכפר, לית לן למימר ב' קרב שלמים כיון שראויין דמיו לפסח, אלא שאינו דחוי ודינו כמו פסח לפני פסח ראשון שאם עקרו והקריבו לשלמים כשר, א"ו אעברה שנתו ונתכפר באחר קאי, דה' מקום לומר דפסח דחוי הוא ואינו ראוי אלא לדמיו בין לפסח בין לשלמים, ומייתנין מהברייתא שהוא ראוי לשלמים, ואמנם בברייתא מיירי קודם פסח שני דעדיין לא נתכפר באחר, מ"מ חזינן שאין הדיחוי קובעו בשם פסח פסול, [כדין הפריש מתחלה בן שתי שנים, לק' ב' במתני'], וכשמפריש פסח נוסף הר"ז כמפריש שנים לאחריות, דאף בחטאת שעברה שנתה והפריש אחרת דיינינן לה כמפריש לאחריות.

מידו אכתי לא נתבאר אם חצות קובעת את הפסח שעברה שנתו, דבשנים לאחריות נראה דשניהם נדחין וכמש"כ סק"ט, וא"כ אין ראי' מזה שאינו נדחה בהקרבת האחר דאינו נקבע, אבל בעברה שנתו י"ל דכיון דלא חזי

אם מעיקרא ידעו דשמואל בא לבאר דין הקביעות

ונראה דהשתא נמי ידע דלא נחית שמואל במילתי' לדין תמורת הפסח ומתו בעליו, שהרי בא לבאר בסברת דיחוי כשנתכפר באחר, ותמורה ומתו בעלים אין לתלות דינם בדומיא דחטאת, [מיהו משכח"ל למסקנא בהפריש אחר חצות דאינו נדחה, ומתפרש דומיא דאבוד ודחוי דתליא בחצות וכן במת קודם חצות ואף בהמיר קודם חצות למש"כ סק"ד דקרב שלמים], ומש"ה לא פריך ר"י אלא מעברה שנתו ודיחוי מענין הדיחוי דאבוד, [דכ"ז שלא נתכפר באחר הרי יביא בדמיו פסח, עס"ק י"א], וזה קאי אף למסקנא דמימרא דשמואל מתפרשת כעין מימרא דר"י, וה"ק כל נתכפר באחר שבחטאת מתה, בפסח קרב שלמים ולא נדחה, [ובמנחות פ' א' נמי איכא כי האי מימרא דשמואל ומתפרש התם דכל בהמה נוספת שבחטאת מתה, כגון שנתכפר באחרת או תמורה או ולד, בתודה אין טעונין לחם, אבל עברה שנתה או מתו בעלים דהיינו הקרבן בעצמו אינו נכלל בהאי כללא, כיון דענין הכלל הוא בדין בהמה נוספת, ואמנם בעברה שנתה הדבר פשוט דליכא פסול כזה בתודה, ואף במתו בעליו נראה כן, דרק באיל נזיר אימעיט מלחם משום דכתיב על כפי הנזיר כמ"ש רש"י ותו' מעילה י"א? א' אבל תודה שפיר טעונה לחם, ומהאי כללא ל"ק דאם הכלל כולל הכל תיקשי ל' דלר"ש עברה שנתה אף בלא נתכפרו מתה כמ"ש"כ לעיל ס' סק"א, ובתודה ל"ש פסול כזה, א"ו בכל דוכתא הכלל מתפרש לפי כונת המימרא, ואף בשמעתין כן], ועי' בסמוך מש"כ בקו' תו'.

בתוד"ה וכללא

שם תוד"ה וכללא, תימה דפריך אסיפא כו', אפשר לומר דאי הוה פריך אהני, והוה משני ל' כי קאמר שמואל בנתכפר באחר, אכתי הוה פריך מעברה שנתה, ומש"ה פריך

מחדא דאית בה תרתי והיינו דרב יוסף ידע שפיר דאיכא לשנויי דלא מיירי אלא בענין דיחוי דנתכפר באחר, אבל לחלק בין דחויין לאבודין לא ניחא ל' בסתמות מימרא דשמואל, כיון שהגדון בדחויין ואבודין הוא מענין אחד, ולפמ"ש"כ לעיל אף למסקנא האמת דלא איירי שמואל אלא בענין דיחוי דנתכפר באחר, ומזה לא פריך בגמ' דמענינו מובן דבדיני דיחוי אתי לאשמוענין, [וערש"י לק' ב' ד"ה קמ"ל, ובפרשב"ם בתו'], ובמתו בעלים פסולו משום בע"ח נדחין ולא בהכי מיירי, (מיהו גם בזה דוקא בהפריש קודם חצות ומתו אחר חצות, והיינו משום דנקבע ונדחה, אבל מ"מ אין לתלות ענינו בדומיא דחטאת), ובתמורה אם המיר בפסח עצמו י"ל דקרב שלמים ובהמיר בזה שנמצא, הרי דינו יוחלט כדין הפסח עצמו, ולא משום דכללא הוא דתמורת הפסח רועה, אלא דתמורת קרבן שרועה רועה, וכבר העיר בזה במהרש"א, (מיהו תמורת חטאת מתה אע"פ שחטאת זו ג"כ הי' דינה לבסוף שתמות, ואילו בפסח רועה, אע"פ שבזמן התמורה לא הוחלט דינה לרעיה, ועי' בזה לעיל סק"ד ט').

שם בא"ד אם המיר קודם חצות דקבעי' חצות, משמע מדבריהם דלמ"ד חצות קבע, אם המיר אחר חצות אין התמורה נקבעת, ולעיל סק"ד צדדנו איפכא דכל שהמיר קודם חצות אין חצות קובע את התמורה דלא חזיא, ורק בהמיר בזה שנקבע כבר, אז חל קביעות פסח גם על התמורה, [ואין לגרוס בדבריהם כאן אחר חצות, אבל בסוה"ד גבי מת צ"ל אחר חצות, וכ"כ הרש"ש].

ולעיל שם דקדקנו מדשמואל דאי כל תמורת פסח רועה תיקשי כללא דכל שבחטאת, אבל אם קודם חצות קרבה שלמים, וכן בהפריש אחר חצות והמיר בו, שפיר קאמר דכל שבחטאת מתה משכח"ל דקרב בפסח, וכמ"ש תו' לק' ב' בפרשב"ם, מיהו למ"ש תו' הכא אין כ"כ ראי' דתמורת הפסח

קודם חצות, וכן מילתי' דר' יוחנן מתפרשא אף בכה"ג, דהא ודאי חלוק דינו מאחריות מפני שאבד, והרי שמואל לא הזכיר בדבריו אבודין, אלא דמפרשין דבריו דומיא דר' יוחנן ודומיא דמתני', אבל אין שום דוחק לפרש בדבריו כל עניני אבוד, ושפיר קאמר דאבודת לילה דבחטאת רועה דכוותה בפסח קודם חצות רועה, ואבודת יום דבחטאת מתה דכוותה בפסח אחר חצות קרב שלמים, ולא תיקשי לן מאחריות דלאו אבוד הוא.

ואפשר דכיון דאמר' בתמורה כ"ב ב' אבע"א לעולם אליבא דרבנן ונמצאת ביום נמי רועה הואיל ועיקר אבירתה בליליא, ובפסח כה"ג דאבד קודם חצות ונמצא לאחר חצות קרב שלמים, מש"ה לא נחא לי' לתלמודא לאוקומי מילתי' דשמואל בהכי, ומ"מ לא פריך מינה משום דלל"ק התם דוקא בנמצאת בלילה רועה, [ונכמש"כ לעיל ס סק"ח כ"ט].

ויתכן דלישנא אחרינא דלק' ב' באמת מפרש למילתי' דשמואל דכל שבחטאת רועה היינו אבודת לילה, ובפסח רועה היינו אבודת קודם חצות, וס"ל להאי לישנא כל"ק דתמורה שם דדוקא בנמצאת בלילה רועה אבל נמשכה אבירתה גם ביום, חשיבא אבודתה, ודכוותה בפסח בנמצא אחר חצות קרב שלמים, וניחא בזה דלא מסיים תלמודא בהאי לישנא קו' דרועה לרבי היכי משכח"ל, אבל רש"י פ"י דכולה סוגיא כדלעיל ולא נוסף בהאי לישנא אלא הא דמשני שמואל כרבה ס"ל, ועי' מנחות פ' א' דמוקים לדשמואל כר"ש.

ואפשר עוד דלא נחא לי' לתלמודא לפרושי רועה באבודת לילה, כיון דטעמא דאבודת לילה רועה, הוא משום דחשבינן לי' כמפריש לאחריות, דכיון שאינו בכלל ההלכה דאבודתה, הו"ל אבודתה כמאן דאיתא, וכיון שכן לית לן למימר דבאחריות גופי' דבחטאת רועה פסח קרב שלמים, דהא פירושא דמילתא הוא

שנקבע בחצות ג"כ קרב שלמים אם המיר אחר חצות לשמואל דסבר חצות קבע, [מיהו משמע בשמעתין דכרבה נמי מצי איתא אי לאו דר' יוחנן], ובלא"ה לפמש"כ כאן דשמואל לא איירי בדיני מתו ותמורה (וולד) אין ראוי כלל, מיהו בירו' איכא פלוגתא בדין המיר ב"ג, וש"מ דלא קבעה לי' חצות, וכ"מ בתו' רי"ד, ועי' לעיל שם, וצ"ע.

בתוד"ה ורועה

שם תוד"ה ורועה, ואין נראה לריב"א כו' והביא ר"י רא"י כו', נראה דרש"י מודה לד"ז, אלא שרש"י הביא לאוקימתא דמוקמינן למתני' אליבא דר"ל, ומפרש עיקר דברי ר"ל דאיתא לאפוקי עברה שנתה ולא אבדה ונתכפר באחרת דרועה, וכן מתפרשים דברי רב יוסף וכמש"כ ס"ק י"א, ועי' לעיל ס סק"ז מש"כ בביאור דברי ר"ל כפרתו, וחזרנו מזה עיי"ש.

שם גמ' א"ל כי קאמר כו' נדצ"ל אלא כי קאמר כו', ועמש"כ לק' ס"ק י"ג בביאור הדברים.

שם קודם חצות לאו אבוד הוא, מנלן דשמואל לא מיירי קודם חצות

יג. **שם קודם חצות לאו אבוד הוא**, לכאו' הול"ל קודם חצות בחטאת נמי רועה כדרכא כו', ומדקאמר לאו אבוד הוא משמע שר"ל דשמואל לא איירי בהכי, וזה מוכח מהמשך הגמ' דפריך אלא רועה לרבי כו' וש"מ דשינויא דמשני השתא אין הכונה דבחטאת נמי רועה, וזהו שהקדימו בתוד"ה קודם, לפרש כן, והקדימו כן לפירושם בתוד"ה אלא, ולפרי' בתו' לק' ב' ד"ה אלא, ע"כ לומר דקודם חצות לאו אבוד הוא ולא מיירי שמואל בהכי, דהא לר"ש אף אבודת לילה בחטאת מתה.

ברם עיקר הדברים צ"ע, דמאי דוחקי' דתלמודא למימר דשמואל לא מיירי באבוד קודם חצות, הא מתני' מתפרשא באבוד

כל שבחטאת רועה כגון באבודת לילה שדינה כמפריש לאחריות ומש"ה רועה, כה"ג בפסח נמי רועה, ודוחק להוסיף בזה דדוקא בכה"ג דאבודת לילה, ולא בכל אחריות אע"ג דאבודת לילה נמי מה"ט רועה, דנמצא שאין הכלל מתאים לכלל דחטאת, וביותר מיושב למ"ש להלן דאחריות נמי בכלל אבודין דשמואל, (מיהו לפרתו' אבודת לילה לאו מטעמא דאחריות היא וכן כתבנו לעיל ס' סק כ"ט עיי"ש), עי' בסמוך.

שם ב' והא אילו בפסח וכו', בקו' רש"י ותו'

שם ב' והא אילו בפסח כה"ג קרב שלמים, [עיקר הדין מוכח במתני' דלא משכח"ל ירעה אלא באבוד ונמצא ובטעמא דמילתא עמשנ"ת לעיל סק"ט], הקשו רש"י ותו' דהול"ל דאחריות לאו אבוד הוא ושמואל באבודין דוקא מיירי, ולכא' נראה דהא דאמר' כי קאמר שמואל באבודין בדחויין לא אמר, היינו דשמואל מיירי בדיחוי שנתכפר באחר, אבל לא איירי בפסח שנדחה מצד עצמו, [אף אי בעינן בעברה שנתו גם נתכפר באחר, דסו"ס יש בו דיחוי בעצמו], וזה מצינן שפיר לאוקומי במילתי' אע"פ שלא פירש כלום דדומיא דמתני' ודר' יוחנן מתפרש, אבל אם הי' הדין דאף בשנים לאחריות ירעה לא שייך לומר דזה אינו בכלל מימרא דשמואל, שהרי לא הזכיר שמואל אבודין, וכל שדיחויין מפני הקרבת אחר, בכלל דבריו, וכיון שכן התשובה הנכונה ע"ז היא דבכה"ג קרב שלמים.

מידו' התו' הוצרכו לזה משום דאפי' אבודת לילה אימעטא מהא דשמואל לא מיירי אלא באבודין, וכ"ש אחריות, ולפמשנ"ת לעיל הא בהא תליא דטעמא דלא מפרשינן אבודת לילה בדבריו הוא משום דאחריות דמי, ואם הי' הדין דבאחריות נמי ירעה, באמת הי' נכלל בדבריו גם אבדה קודם חצות וכמשנ"ת, ועי' לעיל סק"ט, ולעיל ס' סק"ח כ"ט.

ומ"ש תו' דדינא דאחריות הוא אף באבדה אח"כ, צ"ב כונתם דמ"מ מה שייך לכלול זה במימרא דשמואל דמיירי באבודין, הא ענין אבודין היינו דמפריש מפני שאבד, אבל בהפריש לאחריות ואבד בשעת כפרה פשיטא טפי דקרב שלמים, דהא אפי' אבוד גמור כה"ג קרב שלמים, ואי נמצא קודם כפרה אין להזכיר אבידתו כלל, דמה בכך שנעלם מעיניו שעה מועטת, הרי לא הפריש מכח זה כלום, ואפשר דלשיטתם אם הפריש שתיים לאחריות ונאבדה אחת או שתיהן והפריש אחרת תחתיהן והקריבה ואח"כ נמצאו הראשונות ירעו כיון דתחלת הפרשתן לאחריות, ולפרתו' היינו לספק הקרבה, ולפ"ז ניחא דמשכח"ל כדינא דאבודין דמתני' ומ"מ קרב שלמים, אבל לפמשנ"ת לעיל סק"ט וכן למשמעות הסוגיות בפ' ולד חטאת וכמשנ"ת לעיל ס' סק בכה"ג נמי ימותו, ולכן ליכא לאוקומי בכה"ג מילתי' דשמואל, ובדין אבד אחר שנקבע עי' לק' ס"ק ט"ז.

תוד"ה הפריש, בקו' הריב"א

יד. שם תוד"ה הפריש קשה לריב"א כו', נראה דמאבוד ל"ק להו דכיון דאבוד דחוי הוא או דכמאן דליתי' דמי שפיר מפריש אחר, אבל בדקאי קמא קשיא להו איך שניהם קדושים בקדושת חטאת, [ואפשר דבפסח ל"ק להו מפני שיכול למשוך ידו, אבל בחטאת, זו שהפריש ע"כ תשאר ג"כ חטאתו], ול"ק להו נמי ממותר דמעו, דקדושת דמים שפיר חיילא אטפי מן הצריך, דכל ענין קדו"ד הוא כעין אחריות שיביא מהם קרבנו, והיינו כסף אשם וכסף חטאת דיהוידע, אבל הא קשיא להו היכי חיילא קדוה"ג הראוי' להקרבה אתרוייהו, מיהו ע"כ חזינן מאבודה ונמצאת, דלא פקעה קדושה מחד מינייהו ושניהם ראויים להקרבה כדאמר תמורה ט"ו א' מנין שאיזו מהן שירצה יביא, וש"מ דשייכא קדושת חטאת בשתיים, ובאמת אין חידוש בקדוה"ג טפי מקדו"ד דאף באינן ראויין להקרבה זו

שם גמ' אלא שמואל כר"ש כו', ישוב הסוגיא לפרש"י ולרשב"ם

טו. **שם גמ'** אלא שמואל כר"ש ס"ל כו' אם אחריות בכלל מימרא דשמואל ע"כ דשמואל כר"ש ס"ל, אם כפרתו, או כמש"כ ס"ק י"ג דאחריות לא מימעט מאבוד דעיקרו למעט דחויין שיש חסרון בקרבן מעצמו, אבל לפרש"י דהו"מ למימר דאחריות לאו אבוד הוא הקשו תו' דה"נ הו"מ למימר דכרבי ס"ל וחדא קאמר ולא מיירי אלא באבודין, ונראה דאי חדא קאמר אין סברא לפרש דבריו באבודין לחוד דא"כ למאי הלכתא נקט כללא דכל שבחטאת כו', הרי אין הכלל הזה מועיל אלא לדין אבוד, ובשלמא אם הכלל מתאים גם בדינא דכל שבחטאת רועה שפיר נקטי' לסימנא, אבל אי חדא קתני אית לן למימר דבכל מילי מיירי.

ובלא"ה נמי קשה לפרש מילתי' דשמואל באבודין דוקא אי ס"ל כר"ש, דהא ר"ש לית לי' ענין אבודה כלל, אלא כל שנתכפרו בעלי' באחרת מתה, ומה שיין למינקט כללא לפי אבודה.

ולפרש"ם נחא הכל, וגם לשון אלא מיושב טפי לפירושו, דלעיל א' לא קאמר אלא שמואל כרבי ס"ל, מיהו י"ל דהכא משום שינויא דחדא קאמר נקט אלא, (ובלא"ה נקט אלא משום דשמואל כר"ז), וכבר נתבאר לעיל ס"ק י"ב דמילתי' דשמואל מתפרשא דדיחוי דפסח אינו מענין דיחוי דחטאת, דכל שבחטאת דחוי, כה"ג בפסח קרב שלמים, אלא שיש אופן מסוים דפסח הוי דחוי, וכיון שזה דין בקביעות דחצות ולא בזמן הכשר הקרבן, שיין לומר דכל שבחטאת מתה בפסח קרב שלמים, דהדיחוי שבחטאת הוא גורם למיתה אינו דיחוי בפסח כלל, והדין המיוחד בקביעות דחצות הוא מהלכות פסח, ואין זה מחייב

אמרי' מיגו דנחתא לי' קדו"ד נחתא לי' נמי קדוה"ג, כגון מפריש נקבה לפסח במתני' דבסמוך עי' תמורה ב', וכ"ש מפריש בהמות הראויות להקדשה זו לדמיהן דחיללא עלייהו קדוה"ג, וכיון דידעינן דין מותר בדמים דקדוש, ממדרש יהוידע, או מהא דידעינן דמהני קדושת דמים לקרבן, [עי' תל"מ נזיר כ במעוה סתומין, ולע"כ היכן המקור לדמי קרבן], דענין הדמים היינו אחריות לקרבן, והרי יכול להפריש אח"כ בהמה אחרת ולא תפקע קדושתן, וגם אין לקבוע הקדושה שבהן לפי הבהמה שימצא אח"כ, וע"כ נקבעת בהן קדושה מוחלטת, ממילא ידעינן נמי אחריות בבהמות, ועוד שע"כ אם לקח בדמים שהפריש שתי בהמות חיילא הקדושה על הבהמות, דלא הוחלטו הדמים לנדבה כ"ז שלא נתכפר, וע"כ יש בבהמות קדושת חטאת.

ובתוי"י יומא ס"ה א' כתבו דהקדושה חיילא כגון שאמר כל אחת תהא אחריות לחברתה, ומשמע דבזא"ז לא חיילא, והיינו לשיטתם דבאחריות רק אחד נקבע לכפרה והשני למותר וכמ"ש הכא דמהלל"מ גמרי' שקדושת השני' ג"כ מוחלטת ודינה לרעה, אבל באמת מדין אבודה יש ללמוד דשייכא קדושה מוחלטת בתרווייהו, ואף בגנובה וגזולה ואבודת לילה שלא נתחדש בהם הלכה דאבודה נמי חיילא קדושה בתרווייהו, וכן באחת בעדרו או שנאבדה אבראי עי' תמורה כ"ב ב' דכל הני שאינן בדין אבודה מ"מ קדושת השני חיילא, ובמנחות ס"ד א' אמרי' דאפי' שחט אומרים לו הבא שמינה לכתחלה ושחוט, וכבר ביאר אאמו"ר שליט"א בכ"ז בתמורה ס סק"א ב' ו', ועי' בספר מרן זללה"ה ע"ד התו' בשמעתין בסי' קכ"ד לרף פ"ט סק"ג.

שיכנס בהאי כללא, אבל אי שמואל באבודין קאמר ע"כ לכלול בדבריו כל הלכות אבודין וכמשנ"ת.

ואפשר לכלול בדבריו גם תמורת חטאת וחטאת שמתו בעלי דכוותה בפסח משכח"ל דקרב שלמים, אבל א"צ לזה דדבריו מתפרשים בהלכות דיחוי דמתני', ולא בדין בע"ח נדחין, וכמש"כ, ועת' בסמוך ואע"ג דלר"ש כו'.

עוד בדברי התו'

שם בא"ד דלאו אבודה היא כפסח קודם חצות כצ"ל, וצ"ע במהרש"א, שו"ר ברש"ש שכ"כ.

שם ואע"ג דלר"ש אית לי' לק' כו' צ"ע מאי קו', הא כתבו תו' לעיל צ"ו ב' דמודה רב היכא דדחייה בידים וה"ה ר"ש, וא"כ מצי שמואל למיסבר כותי' לגמרי, ואולי כונתם לומר דמהכא ליכא לאוכוחי דמודה ר"ש לדינא דמתני', דברש"י צ"ח א' ד"ה ש"מ אמנם כתב דמרישא דמתני' נמי שמעינן דבע"ח נדחין, שו"ר בזה בספר מרן זללה"ה תמורה סל"ה סק עיי"ש.

שם ואין ר"י יודע כו', וממנין חמש חטאות נמי שמעינן לה, דאם איתא דדין כיפרו בעלים דוקא באבודה הוא, א"כ הו"ל לפרושי עברה שנתה נמי בכיפרו הבעלים דוקא, והו"ל ד' חטאות, אבל כיון דכיפרו בעלים בכל ענין מתה, ע"כ דעברה שנתה הינו דין נוסף, אפי' בלא כיפרו הבעלים.

שם שמואל כרבה ס"ל כו', בקו' החזו"א

טז. **שם** גמ' שמואל כרבה ס"ל כו' הק' מרן זללה"ה בסי' קכ"ד דאכתי קשה מאבד אחר חצות שכבר נקבע דבחטאת מתה ובפסח ירעה, ולכא"ו גם בל"ק יש להק' כן דבהפרישו קודם חצות ואבד אחר חצות לר"ז ירעה ואילו בחטאת מתה, והוכיח מזה דאע"פ שכבר נקבע אם אבוד הוא בזמן שחיטה אינו

נדחה, ולכא"ו אכתי קשה מאבד אחר חצות ונמצא קודם שחיטה דבפסח ירעה לר"ז ובחטאת כה"ג מתה לרבי, וראיתי שכבר הק' כן מרן זללה"ה שם, וכתב לתרץ דכיון שאבד והוצרך להפריש אחר תחתיו, בטלה קביעותא דחצות, אבל מל"א אליבא דרבה לא קשה, דאכתי אליבא דרבנן קיימינן דבנמצא קודם שחיטה בחטאת נמי ירעה, וה"ה בפסח לרבה. **ונראה** דאפי' אם נימא דלמאי דמוקמינן שמואל כרבה הוה מפרשינן דאתא לאשמועינן דין נוסף דאבוד בשעת כפרה קרב שלמים, מ"מ לפי האמת דלא איירי שמואל בהכי קשה לחדש כזאת, דבשלמא באבוד בשעת הקביעות יש סברא לומר דאינו נקבע בפסח ואכתי שלמים הוא כקודם הפסח, וכן לא חשיב נראה ונדחה, וכמו באביו גוסס לק' צ"ח א' דלא קבעתי' חצות, כיון שידוע שלא יהא ראוי, אבל משנראה בחצות אין מעלה באבדתו, וה"ז כאבוד בשעה שנפגם המזבח או בשעה שהמיר בעליו או נשתטה, ואפי' אם התם לא חשיב דיחוי, הכא גרע, כיון שהקביעות משוי לי' כהובא לפני המלך והי' מקום לומר דאבדתו ג"כ כדיחוי דמיא אלא דחשבינן לי' כנעלם לפי שעה, ואיך יש להסתייע בזה שלא יחשב דיחוי כשנדחה לגמרי, אין זה אלא כדיחוי קבוע נוסף לדיחוי העראי, (תדע דאביו גוסס לאחר חצות נדחה, ואמאי לא נימא דבשעת הגסיסה הו"ל כאבוד, ואבוד בשעת מיתה אינו נדחה לפי זה).

ועוד דאכתי לאו שעת כפרה קובעת כבחטאת, אלא השעה שמשכו בעלים את ידם ממנו, דנמצא אחר שחיטה קודם קבלה קרב שלמים, ובחטאת קודם קבלה מיהא תרעה, וגם אין משמעות בסוגיין לשני עניני דיחוי, ומשניהם אבוד מציל, ור"ז נמי מודה דגם שעת שחיטה מדחה ומחני לה אבוד, וכן הא דקביעות בטלה באבד, כ"ז קשה לחדש מכח הקו' דלרבה מי ניחא, ועוד דאכתי תיקשי מאבודת לילה (וגנובה וגזולה)

נמצא אחר מיתת הבעלים דאינו נקבע, בק"ו מגוסס, מלבד שכבר נפסל בהיותו בלא בעלים, ופסח פסול אינו נקבע, שכבר הוחלט לשלמים), ולפמ"ש סק"ח ממתני' צ"ח ב' יש לדקדק דאפי' אבוד נדחה, ויש לדחות.

בענין רבי ורבנן דחטאות המתות כבר נתבאר לעיל ס' ס"ק י"ח ע"פ דברי התו' דסתמא דגמ' נקטה דלרבנן אבודה בשעת הפרשה בכל ענין רועה אפי' נתכפר באינה אבודה, ולרבי בכל ענין מתה, וכך מתפרש סוגיין, ומרן זללה"ה דקדק בזה לשיטתו אליבא דר"ה ור"א.

במעמא דאבודת לילה בפסח יש בו דיני אבוד, ומ"ש מחטאת, דלכא' אם הטעם דחשיב כלאחריות יש להשוותו, עמשנ"ת בזה לעיל ס' ס"ק כ"ט בארוכה, (ובאמת במתני' לא הוזכר שאבוד ונמצא, אלא שנמצא).

דבחטאת רועה ופסח בנמצא אחר שחיטה קרב שלמים, וי"ל בזה דסבר כל"ק דתמורה כ"ב ב', ועוד דאף בחטאת בחזרה ואבודה בשעת כפרה נראה דרועה לרבנן.

ובעיקר הדבר נראה דבפסח אין ענין בשעת כפרה כלל, ואין הנדון אלא בשעת הקביעות, ולכן לא נכלל בדברי שמואל הדינים מאחר שנקבע, ואין לנו בשמעתין אלא נדון אחד מתי נעקר שם שלמים ממנו ונקבע בפסח, וכן לענין נראה ונדחה, ובאבוד אינו נקבע, אבל הנדון דאבוד אינו נדחה הוא דין נוסף בסברא אחרת, ואין מקור לזה כלל, וראיתי בתו' רי"ד שאמנם הק' אמאי לא פריך מאבד אחר חצות דבפסח רועה ותיריך דהו"מ לאקשו"י, וצריך עוד להתיישב אם יש לזה הוכחות בסוגיין, אבל לפי הנראה בסתמות הגמ' והראשונים לא מצינו מקום לחדש כן, (והא דלא קבעה זמן שחיטה אחר שחיטה לרבה, היינו משום דתו ליכא מצות פסח, וכמו

סימן ז

ליקוטים בענינים שונים ע"ס המסכת

בדין מקלל חברו בשם, ובענין מוציא שם שמים לבטלה וברכה לבטלה [לפו"ר]

[א"ה, וע"ע בסוגיא של הרהור כדבור בברכות]

א. **תמורה** ג' ב' מי גרע מקלל חברו בשם ממוציא שם שמים לבטלה, דעת הראב"ד בפכ"ו מה' סנהדרין ה"ג דמקלל חברו בשם אינו לוקה אלא בשם המיוחד, וכ"כ רש"י שבועות כ"א א', ובפשוטו היינו למעוטי אף ז' שמות דהיינו אלף דלת כו', וכ"פ בחזו"א סנהדרין סי' כ', וה"נ מסתברא דליראה את השם הנכבד והנורא משמע טפי שהמ"י, ולפ"ז אף מוציא שם שמים לבטלה דשמעתין היינו שהמ"י וא"כ ליכא לאו דאורייתא בהוצאת ז' שמות לבטלה, ומיהו י"ל דלמסקנא דאזהרה דש"ש לבטלה היינו מאת

ד' אלקיך תירא אף ז' שמות אסירי מדאורייתא דמסתברא דאף שמות אלו בכלל תירא כיון שהם שמותיו של הקב"ה [דהא לא כתיב השם הנכבד והנורא] ונפק"מ נמי לענין נדוי דאמרינן נדרים ז' ב' אר"ח א"ר השומע הזכרת השם מפי חברו צריך לנדונו ואם לא נידהו הוא עצמו יהא בנדוי ואי לא אסיר מדאורייתא לא אמרינן דהוא עצמו יהא בנדוי עי"ש בראשונים, [ואף לפרש"י דגרס אזהרה דש"ש מאם לא תשמור וכמ"ש בהגהות הגר"א נראה דלמסקנא דהאי קרא קאי אמקלל ילפינן מאת ד' אלקיך תירא כדאמרינן סנהדרין נ"ו

אפשר דשם בלעז עדיף מכינוי דרחום ואף במקלל חייב, ודעת הרמב"ם בה' סנהדרין שם משמע דהיכא דשרי כינויין דרחום וחנן אף בלעז שרי שכ' הואיל והוא חייב אם קלל בכל הכינויין כך אם קלל בכל לשון חייב שהשמות שקוראים בהם הגויים להקב"ה הרי הן ככל הכינויין, וכ"ה לשון הטור חו"מ סכ"ז.

וביון דדעת הרמב"ם דרך ז' שמות אסור להזכיר אבל שמות לעז מותר, וכ"כ הנמו"י בשם הריטב"א, וכ"נ דעת הטור, נראה דמותר להזכיר שם בלעז לבטלה, [וכן מצינו בגמ' רחמנא ליצילן ודוחק לומר דהכונה בזה להתפלל, [עי' בשעה"צ בה' ברכת המוציא דחשיב שם ממש דאל"ה לא יצא], ומיהו אפשר דרחמנא לא עדיף מרחום אף שקורין כן בלעז, משא"כ שם ממש שקורין להקב"ה בלעז ואין לו מובן אחר], ועי' במ"ב רט"ו ולק' סוסק"ד.

ב. שם ד' א' לא מצית אמרת כו' עפרש"י וללשון ראשון אף מוציא ש"ש לבטלה לוקה מהאי ופלוגתייהו אי קרא דאם לא תשמור חשיב אזהרת עשה או אזהרת לאו [דהא לגירסת רש"י פריך אלמה לא הכתיב אם לא תשמור, ובאמת לשון אלמה לא משמע טפי כפרש"י דהאזהרה מקרא דאיירינן ב', אבל אי מייטנין מקרא אחרינא אין נופל לשון אלמה לא כ"כ ודוק] והטעם דלא חשיב אזהרת לאו פירש בשטמ"ק בשם תוס' דהא לא כתיב תשמור דלהוי כציווי דהשמר פן ואל אלא כתיב אם לא תשמור עי"ש דעיקר דבריהם לגירסא דאת ד' אלקיך תירא, עי' תו' לעיל ג' ב'.

ומיהו נראה דהלכה כל"ב דאי אם לא תשמור הוי אזהרת לאו א"כ מאי משני בסנהדרין נ"ו א' ההוא אזהרת עשה הא איכא קרא דאם לא תשמור וגם סתמא דגמ' מיייתי קרא דאת וגו', וגם לפרתו' שבשטמ"ק אף

א', וכ"כ הנמו"י נדרים שם בשם הגאונים דה"ה כינויין ופירש שם בשם הריטב"א דכינויין ר"ל ז' שמות ולא רחום וחנן, וכ"ד הרמב"ם בפ"ב מה' שבועות הי"א שכ' להזכיר שם מן השמות המיוחדין לבטלה אסור והיינו לאפוקי כינויין כגון רחום חנן, (ועי' בתו' ורא"ש ור"ן נדרים דמיתו קרא דבכל המקום וגו', ול"ד, דההוא בשם המפורש איירי שמזכירין רק בביהמ"ק).

ולדעת הרמב"ם בה' סנהדרין שם וכ"ד הטושו"ע חו"מ סי' כ"ז דמקלל חברו אף בכינויין כגון רחום וחנן חייב צ"ע מאי קאמר מי גרע מקלל ממוציא ש"ש לבטלה ודאי גרע דהא מקלל אינו מוציא ש"ש לבטלה דהא מותר לומר רחום וחנן, וכן קאמר בסמוך דמקלל בשם קעביד תרתי, וי"ל דהה"נ אלא כיון דמצינן לפרושי הא דקאמר מקלל חברו בשם דוקא בשמות המיוחדין פריך מי גרע, אבל למסקנא דקאי אהזהרה דלא תקלל ה"ה כינויין, אבל ק"ק דהרמב"ם בה' שבועות מפרש קרא דליראה בשמות המיוחדים והיינו מדכתיב השם הנכבד והנורא, וא"כ מנ"ל דמקלל בכינוי חייב, ומיהו ע"כ ל"ד הוא דהא מיייתי לה אמוציא ש"ש לבטלה וההוא מאת ד' אלקיך תירא ילפינן כדאמרינן בסוגיין ובסנהדרין נ"ו א', ועי' בסמ"ג שהעתיק ל' הרמב"ם ומיייתי קרא דאת וגו', והא דמפרש הרמב"ם קרא דליראה את השם בכינויין פירש בחזו"א שם הטעם דהכונה כאן על יראת מציאותו ית' באיזה ענין שיזכירוהו ית' בהעדר היראה עי"ש.

וראיתי ברי"ו שכ' דהמקלל בז' שמות חייב אבל בכינוי כגון רחום פטור ולפ"ז ניחא סוגיין בפשיטות דדוקא ש"ש שאסור להזכירו לבטלה המקלל בו חייב והיינו דאמרינן מי גרע כו', ויתכן דאף דעת רש"י והראב"ד כן, אך צ"ע שכ' גבי השומע הזכרת השם מפי חברו דה"ה שם בלעז, ומיהו

לל"ק אין לוקין על הוצאת ש"ש לבטלה עי"ש, וכ"פ הרמב"ם.

ג. **ברכות** ל"ג א' כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר משום לא תשא, יש לעי' אמאי לא מייתי קרא דאת ד' אלקין תירא דהוא אזהרה למוציא ש"ש לבטלה כדאמרינן סנהדרין נ"ו א' תמורה ד' א', והרי אין איסור בברכה שא"צ אלא משום הזכרת השם, וכמ"ש הריב"ש סי' ת"ח דמותר לומר ברוך אתה השם מלך העולם ופשוט], ונראה דהמברך את ד' אין בזה חסרון יראה שהרי הוא מברך ומודה להקב"ה, אבל יש בזה ענין שוא פ"י בחנם, וכמו שאסור לישבע באמת בחנם, כך אין לברך בחנם, כיון שנקבעו הברכות לצורך וכשאין הצורך הר"ז בחנם.

ולדברי הרמב"ם בה' שבועות משמע דדרשא גמורה היא דפשיטא לי' בפ"ב ה"ט דכשם שמנדין על מוציא ש"ש לבטלה כך מנדין על שבועת שקר ועל ברכה שאינה צריכה שהוא עובר משום נושא שם ד' לשוא ואם לא נדחו הוא בעצמו יהא בנדוי, [ובפ"א מה' ברכות ה"ו כתב דהרי הוא כנשבע לשוא, וכן למד מדבריו המג"א סי' רט"ו סק"ו ואף דבחזו"א סי' קל"ז כתב דמ"ש הרמב"ם הרי הוא כנשבע לשוא אינו ר"ל דהוי דאורייתא, מ"מ ממ"ש הרמב"ם בה' שבועות יש ללמוד דס"ל דהוי דאורייתא וכמש"כ] וזה תימה לומר שהמברך ברכה שא"צ חמור ממוציא ש"ש לבטלה דהמברך באזהרת לאו והמוציא לבטלה באזהרת עשה דהא טעמא דברכה שא"צ משום הזכרת השם היא, ועו"ק דא"כ איכא אזהרת לאו במוציא ש"ש והוה לן למילף מיני' כל מוציא ש"ש לבטלה וא"כ מאי פריך בסנהדרין נ"ו א' ובתמורה ד' א' דבמוציא ש"ש לבטלה ליכא אלא אזהרת עשה, ועוד דהרי כתב הרמב"ם שם בהי"א דאם טעה הלשון והוציא שם לבטלה ימהר מיד וישבח כו' ומי גרע משבח מתחלה מכה"ג.

הל"כ נראה דודאי מודה הרמב"ם דהוי דרבנן, וכמ"ש בחזו"א שם דאין לחלק בדאורייתא בין נוסח שקבעו חכמים לברכה לבין מודה בשם שלא בנוסח הברכה דמותר, אלא דפשיטא לי' דכיון שדימוהו חז"ל לנשבע ג"ז בכלל חוב נדוי דמוציא ש"ש לבטלה ומדרבנן, דהא כולו דרבנן ניהו וכמ"ש ברא"ש ובר"ן שם הטעם בזה, וה"ה נשבע אמת בחנם דלא עדיף ממוציא ש"ש לבטלה וצ"ע למה כתב רבנו כאן נשבע לפניו לשקר, ובאמת בה' ת"ת כתב רבנו המוציא ש"ש לבטלה או לשבועה בדברי הבאי, וכ"ה בשו"ע יו"ד סי' של"ד שהעתיק דברי הרמב"ם בשבועה לשקר וגם אח"כ העתיקו בשבועה בדברי הבאי, ובטור באמת פליג על הרמב"ם ולא כתב דמנדין בברכה לבטלה אלא במוציא ש"ש לבטלה ופשוט דבכלל זה שבועה לשקר או בדברי הבאי וכמ"ש הטור בכ"ד שהעתיק מל' הרמב"ם, ועי' כ"מ פ"ג מה' מילה ה"ו ציינו הגרע"א ז"ל בגליון המג"א או"ח סי' רט"ו, ולשון הרמב"ם שם בתשובה וחכמים הם שתיקנו את הברכה והם שאמרו כל המברך ברכה שא"צ עובר משום לא תשא.

הרי"ף העתיק מימרא זו לק' בפ"ח אמתניתין דאין מברכין כו' עיי"ש וכתבו תר"י שם בשם רבני צרפת דאסמכתא בעלמא היא, וכ"כ הרא"ש בקידושין פ"א סמ"ט, ונראה דלכך לא העתיקו כאן דסמך עמ"ש בקדושין שם וכן הזכירו לעיל בפ"ק סי', וכ"כ תו' ר"ה ל"ג א', וכ"כ בס' שטמ"ק בסוגיין, ונראה דלהלכה אין מנדין על ברכה לבטלה דמסתימת כל הפוסקים משמע דאין מנדין ובפרט דהא ס"ל דהוי דרבנן, ועי' בגליון הגרע"א יו"ד סי' של"ד סק"ח.

מיי"ש המג"א בסי' רט"ו סק"ו ודעת הרמב"ם שהוא דאורייתא וכ"ה בתמורה דף ד' פשטא דתלמודא תמוה מאד דהא ודאי אף הרמב"ם מודה דדרשא דאת ד' אלקין תירא לא קאי אמברך ברכה שא"צ וכמש"כ לעיל

נמצא לפ"ז דמוציא שם שמים לבטלה באחד מז' שמות או לשבועת אמת בדברי הבאי חייב נידוי ואם לא נדהו הוא עצמו יהא בנידוי אבל בכינוי כגון רחום וחנן פטור, נשבע לשקר אפי' בכינוי חייב נדוי, ובמקלל חברו בשם צ"ע אם חייב לנדונו כשקלל בכנוי דאפשר דשבועת שקר גרע, ומ"מ בשם מז' שמות פשיטא דחייב דלא גרע כו' כדאמרינן תמורה ג' ב'.

שו"ר דיתכן דהרמב"ם מפרש קו' מי גרע אף מכינוי צ"י לעיל סק"א, ומפרש דמקלל בכינוי לא גרע ממש"ש לבטלה ולפ"ז פשיטא דה"ה שבועת שקר, אלא דעיקר הסברא צ"ע.

ולפ"ז אפשר דאף ברכה שא"צ אסור אפי' בכינוי דהרמב"ם מדמי לה לשבועת שקר, ומיהו בירושלמי ברכות פ"ו משמע דטעמא דברכה לבטלה כדי שלא להזכיר ש"ש לבטלה [צ"י לק' סק"ה ד"ה ואגב] דאמרינן התם וצריך לומר בשכמל"ו כדי שלא להזכיר ש"ש לבטלה וכ"ה לשון הרמב"ם בפ"ד מה' ברכות ה"י וצ"ל בשכמל"ו על ברכה ראשונה כדי שלא להוציא ש"ש לבטלה.

והנה הגרע"א ז"ל בתשו' סכ"ה כתב דלדעת הרמב"ם דמדמי מברך ברכה שא"צ לשבועת שקר כי היכי דשבועת שקר אסורה בכינוי ה"ה ברכה שא"צ, ולכא"ו לפ"ז אף ברכה בכינוי אסור כגון ברוך אתה הגבור כו' [דהא להרמב"ם שמות לעז מכינויין גמרינן וכמ"ש בה' סנהדרין פכ"ו ה"ג ואי שמות לעז אסור כ"ש כינויין] וזה תמוה דהא מסתברא דהמברך ברוך אתה הגבור מלך העולם לא יצא דלא אמרן דיצא בברך רחמנא כו' אלא משום דהמברך בכל לשון יצא ובלשון ארמי רחמנא הוי כשם בלה"ק ולא כינוי, אבל בכינוי לא יצא, וא"כ מסתברא דלא חשיב ברכה שא"צ וכמ"ש בריב"ש סי' ת"ח דמותר לברך ברוך אתה השם מלך העולם הרי דלא חשיב ברכה שא"צ היכא דלא נפיק בזה דהא

דאין זה בכלל יראה, ובתמורה הרי לא הוזכר אלא האי דרשא, ויותר נכון לגרוס וכ"ה בתמורה אחר דברי התוס' אך הלשון ל"מ כן, וצ"ע וכבר תמה בזה בחזו"א עי"ש.

ד. מזה דפשיטא ל"י להרמב"ם בפ"ב מה' שבועות ה"ט דמנדין על המברך ברכה שא"צ מבואר דס"ל דטעמא דברכה שא"צ משום הזכרת ש"ש לבטלה וכיון שכן לא גרע נשבע לשקר או מברך ברכה שא"צ דאסור ממוציא ש"ש לבטלה כיון דבשניהם הש"ש לשוא, וכ"מ בבהגר"א יו"ד סי' של"ד שציין לדברי הרמב"ם דנשבע לשקר מנדין תמורה ג' ב', והיינו מדאמרינן מי גרע מקלל ממוציא ש"ש לבטלה, ולפ"ז פשיטא דשרי למימר בריך רחמנא כו' אף דיוצא בזה מדין ברכה מ"מ כיון דשרי למימר רחמנא לבטלה וכמשנ"ת לעיל סק"א אין איסור בברכה טפי.

אבל קשה דמסתמת הרמב"ם משמע דאפי' נשבע לשקר בכינוי מנדין אותו מדסתם נשבע לפניו לשקר והיינו ככל דיני שבועת שקר וזה תימה מגליה דמנדין כיון שאינו מוציא ש"ש לבטלה ובאמת בה' ת"ת כתב המוציא ש"ש לבטלה או לשבועה בדברי הבאי והיינו שהוציא השם לדברי הבאי אבל בלא שם אינו מחויב, ומיהו הכא ליכא לפרושי הכי מדקאמר דוקא שבועת שקר, ונראה מזה דס"ל להרמב"ם דהנדוי הוא על חסרון יראת השם וכל חד כדיני' וכמש"כ לעיל סק"א בשם החזו"א דטעמא דמקלל חברו חייב אפי' בכינוי דהכונה כאן על יראת מציאותו ית' באיזה אופן שיזכירוהו בהעדר יראה וה"ט דחייבין בשבועת שקר אף בכינוי אבל בהזכרה לבטלה אין חסרון יראה אלא בשם ממש ולא בכינוי וכן שבועת אמת אינה אסורה בכינוי אפי' בדברי הבאי שאין חסרון יראה אלא כשמזכיר שמו ית' אפי' בכינוי על שקר אבל באמת אין החסרון אלא משום מש"ש לבטלה.

ונראה דשניהם אמת, דהא משמע בירושלמי דאיסור ברכה לבטלה משום הזכרת השם הוא וכ"ה ברמב"ם וכמש"כ לעיל, ונע"י לק' סק"ה ד"ה ואגב, ועי' ברמב"ן עה"ת שכ' דע"ד הפשט בכלל לא תשא שלא להזכיר ש"ש לבטלה, וא"כ יש לפרש דזהו איסורא דלא תשא וכצד ראשון הנ"ל, אלא דהטעם שקבעו חכמים דאין לברך ברכה שא"צ הוא משום שאין האדם ראוי לגשת אל הקדש תמיד דהא שלא בנוסח הברכה מותר וכמ"ש הרמב"ם דמי שאמר ד' ימהר ויאמר ברוך הוא לעולם ועד הרי דזה אינו בכלל איסור ברכה שא"צ אלא דברכה שהאדם נגש בה אל הקדש בשעת הצורך אין ראוי לגשת תמיד וכשניגש הוי מוציא ש"ש לבטלה כיון דעכשיו אינו שבת כ"כ.

מן האמור נלמד דאף דאין איסור דל"ת בברכה בלעז מ"מ המברך ברכה בלעז נוגד את כונת חז"ל, ונמצא לפ"ז ג' מדריגות בדבר א. מוציא ש"ש לבטלה דהוי איסור דאורייתא ב. מברך ברכה שא"צ דלא הוי בכלל ליראה את ד' ואסור משום ל"ת מדרבנן, והא דלא קבעו איסורו אאת ד' תירא מדרבנן היינו משום דאין בזה חסרון יראה כ"כ שאין האדם מרגיש כ"כ החילוק בין נוסח ברכה לשבח ותחנונים בעלמא, ומ"מ ענין לא תשא שם לחנם יש כאן ג. מברך ברכה בלעז ואינו חמור כ"כ אבל אינו ראוי.

ומי"ש במ"ב סי' רט"ו סקי"ט דאף בשם לעז לבטלה יש איסור לכאוי נראה דאין ר"ל כדן מוציא ש"ש לבטלה ושיהא חייב נידוי אלא שאין ראוי קאמר, ולפ"ז אינו ענין לנד"ד דכיון דאין זה מש"ש לבטלה אפשר דשרי בברכה, אך ראיתי בחיי אדם כלל ה' שהביא ע"ז דברי רי"ז וא"כ זה דינו כמוציא ש"ש לבטלה, אך כבר נתבאר לעיל סק"א דרוב הראשונים פליגי עלי' עי"ש וכן נקט הגרע"א ז"ל בתשו' שם בדעת הרמב"ם, (וראיתי באו"ת ח"מ סכ"ז דג"כ ס"ל לאיסור

לא גרע השם מכינוי דהגבור, ואפשר דס"ל דכל חד כדני' שבועה דדין שבועה בשבועת אמת אף בכינוי א"כ בשבועת שקר חייב וברכה שא"צ כדניה דבמאי דנפיק אסור לברך לבטלה והיינו דוקא בשם לעז ולא בכינוי וצ"ע.

ואמנם למש"כ הגרע"א ז"ל שם דלדעת תו' ר"ה ל"ג א' דש"ש לבטלה אסיר מדאורייתא וברכה שא"צ לא אסירא אלא מדרבנן, מותר לומר בריך רחמנא לבטלה, ה' נראה דהכי קי"ל כיון דלא מצינו מי שסובר כהרמב"ם דדעת תו' ברכות פ"ה כהתו' וכ"כ הרשב"א והרא"ש והר"ן ר"ה שם, וכ"כ בריב"ש סי' שצ"ד בשם הרא"ה, וכ"פ הרמ"א בסי"ז ס"ב דנשים מברכות ואי הוי אסור מדאורייתא לא היו מברכות וכמש"כ תו' שם, [וגם הטור השמיט הא דמנדין על ברכה שא"צ], וכיון שכן ה' נראה דמותר לברך בריך רחמנא לבטלה וא"כ ה"ה בספק עי' בתשו' שם.

ברם יש לדון דאף לדעת תו' אסור לברך ברכה שא"צ בלעז וכמו שנסתפק בחזו"א א"ח סי' קל"ז אי הא דאסמכו רבנן איסור ברכה שא"צ על לא תשא הוא משום הזכרת ש"ש לבטלה ובאמת בכל ש"ש לבטלה יש בו גם משום ל"ת מדרבנן או דאיסור ברכה שא"צ אינו משום הזכרת השם אלא משום חסרון יראה שאין האדם ראוי לגשת אל הקדש תמיד אלא כפי מה שקבעו חכמים והלכך לא סמכו חכמים איסורו על מקרא ליראה ד' דמיני' ילפינן שם לבטלה דהכא אפי' מברך בכינוי אסור, [וכמש"כ הגרע"א בתשו' סי' כ"ה מיהו אין זה מוכרע], עכ"ד ז"ל שם, ובסברא זו אפשר להבין הא דס"ל להרמב"ם דברכה שא"צ הוי כשבועת שקר דדמיא לשבועת שקר בזה דלא הוי רק חסרון יראה בשלילה אלא הוי חסרון כבוד בפעולה משא"כ מש"ש לבטלה, והוי דומיא דמקלל חבירו בשם דאף בכינוי חייב.

ע"ש) ולמעשה אפשר שיש להחמיר ולחוש לר"י כיון שכן נקטו האחרונים ז"ל.

ה. **איתא** בירושלמי ברכות פ"ו דהמברך ברכה לבטלה צריך שיאמר בשכמל"ו כדי שלא להוציא ש"ש לבטלה והובא ברמב"ם וטושו"ע, והקשה בחזו"א שם וז"ל ויש לעי' בשלמא מזכיר ש"ש לבטלה ודאי מתקן במה שאמר ברוך שם אבל מברך ברכה שא"צ כו' ומה תיקן באמירתו ברוך שם יותר מזה שאמר ברוך שמו בתחלתו, וע"כ צ"ל דכיון דמדרבנן אסרו ברכה שא"צ תקנו בזה להראות שזה אסור ולהחשיבו כמוציא ש"ש לבטלה עכ"ל ע"ש, ונראה דבאמת ברוך שם אינו מתקן הברכה, אלא הוא כעין תשובת המשקל, שהוציא ש"ש שלא במקום הראוי, עתה הוא חוזר ומכבד ואומר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, וראי' לדבר דהרי כתב הרמב"ם בפ"ב מה' שבועות דאם אמר ד' ימהר וישב ויאמר גדול הוא ומהולל וכתבו המפרשים דמקורו מזה הירושלמי ולא כתב שיאמר בשכמל"ו, ובהלכות ברכות העתיק הירושלמי דאומר בשכמל"ו ונראה דכונתו כמש"כ דבשכמל"ו אינו תיקן לש"ש לבטלה וה"נ מסתברא דאם אומר ד' התיקן היותר נאות הוא לומר גדול הוא ומהולל שהמשך זה מתיחס יותר לשם משא"כ בשכמל"ו שהוא נראה קצת ענין בפ"ע, הילכך כל שאפשר לתקן הש"ש בודאי ראוי לתקן, אבל בברכה שא"א לתקן וגם אינו מועיל בזה יותר, כאן יש לומר בשכמל"ו לכבוד הש"ש בכללו, וה"ה אם אמר ד' ושהה הרבה שאין ההמשך מתיחס למה שכבר אמר, ג"כ ראוי לומר בשכמל"ו, וכן אם אמר כמה תיבות כגון מפסוק קודם השם, שהשם מתיחס ללעיל מיני' ולא לתחת שגם בזה לא יועיל בהוספתו ג"כ ראוי לומר בשכמל"ו.

ונראה דלמ"ש הטושו"ע סי' ר"ו דאם אמר בא"י יסיים למדני חקיך שיהא נראה

כקורא פסוק אף הכא נמי אם אמר ד' טוב שייסיים ימלוך לעולם ועד.

ואגב יש ללמוד מהירושלמי דברכה לבטלה ענינו משום ש"ש לבטלה עי' לעיל סק"ד, דהא הכא בפתח ובירך כראוי איירינן אלא שאחר הברכה נפל מידו וא"כ בכה"ג אין חסרון כבוד במה שניגש לברך, אבל מצד ש"ש לבטלה איכא מאחר שקבעו חז"ל שאין לשבח בברכה א"כ הר"ז כהזכיר השם לבד, וכ"ה גם לשון הירושלמי שלא להוציא ש"ש לבטלה וכמש"כ לעיל שם, (ועי' כהאי בספק התפלל דלר"י מותר להתפלל אף על הצד שלא התפלל ומ"מ בודאי אסור ע"ש ברא"ש).

עי' בש"ך יו"ד סי' בענין לחש על המכה.

- הועתק מספר שבועות -

איך מתפרשת המשנה לאביי

ו. **שבועות** ל"ה א' מתני' משביע אני עליכם כו', יש לעי' לאביי דמשביע אני עליכם בשבועה קאמר, למה הוצרך לכפול דבריו, ואפשר דאה"נ, אלא שאם אמר משביע אני עליכם בשמים ובארץ הרי אלו פטורין, שו"ר בספר אאמו"ר זללה"ה שכתב דלא סגי במשביע אני עליכם, כיון דאיכא שבועה בחיי ראשי או חי פרעה, רצ"ע.

האם גם שם המפורש בכלל מתני'

שם באלף דלת בידו הי, רש"י פירש דידו הי הכונה שם בן ד' אותיות, ובפשוטו הכונה בן שתי אותיות, דהא כולה מתני' לא מיירי בשם המפורש, ומבואר סנהדרין ס' א' דהיכא דבעינן שם המפורש לא סגי בב' אותיות, הרי מבואר דהכא בשם בן שתי אותיות מיירי, וכ"מ לקמן ב' דידו הי משם שלם אינו נמחק, והא דקיצרו באלף דלת, כ"ה הדרך בכל מקום, ולכן הקדים התנא א' ד' לי' ה' כדי שנדע דיו"ד ה"י מיירי בשם בן שתי אותיות, שאם היה הכונה לשם בן ד' אותיות הי' ראוי

אין שייך לכללו בכלל לא תעשון, שהרי הוא עוסק בכבוד שמים, ועי' מסכת סופרים בענין טיפת דיו דנפלה על השם, ועי' גיטין נ"ד ב' בענין מחיקת שם שנכתב שלא לשמה דמוכח שאין עצה למוחקו ולכותבו לשמה, ועי' בפוסקים בכ"ז ולע"כ, ולהרא"ש בתשובה שמתיר למחקן סתם, י"ל דאינם נמחקין היינו כשאין זה לכבודם.

האם למסקנא צריך לומר במי שהוא חנון

שם אמר אב"י מתני' במי שהוא חנון כו', פי' שאין כונת התנא לומר דחנון ורחום שמות ניהו, אלא שאפשר להשתמש בהם ככינוי, דהיינו שיבינו שכונתו למי שהוא חנון.

ולכאורה פשוט שאין שינוי בלשון המשנה לומר שבסיפא הוא אומר במי שהוא חנון, דודאי כולה מתני' בענין אחד מתפרשא, אלא שאין כונת התנא לומר דחנון ורחום שמות ניהו, אלא שאפשר להשתמש בהם ככינוי, שיבינו למי כונתו, וכבר תמהו בדברי הרמב"ם שהעתיק דמייירי באומר במי ששמו רחום, וזה מלשון ר"ח, וצ"ע דאדרבה כונת הגמ' לתרץ שהוא רחום ולא ששמו רחום, ועי' לח"מ, ולע"כ, וכן מבואר בקושיא דרבא א"ה בשמים כו', דודאי לא מייירי באומר בהדיא שהשמים שלו.

שם ב' א"ל רבא ה"ה בשמים כו', פי' דבאמת במתני' כונתו במי שהשמים שלו ואפ"ה לא מיחייבי, וזו היא קושיא רבא, ומשני אב"י הכי השתא התם כיון דליכא מידי כו', פי' דע"כ כונתו במי שהוא רחום, וממילא מובן דכונתם לשמים, דלשון רחום וחנון הם מדות שמתייחסות למי שנוהג כך, אבל שמים וארץ הם דברים קיימים, ושייך לפרשם כפשוטם, אע"פ שעכשיו כונתו למי שהשמים והארץ שלו.

- עד כאן -

לשנותו ראשון, שהוא שם המפורש, וכן מתפרש בברייתא דאינן נמחקין שהזכיר בסוף מפני שכולן כינויין, וכ"כ הרמב"ן לקמן ב' דא' ד' כינוי הוא.

שם ובכל הכנויין, נראה דכל הני כינויין מיקרו, והמקלל בכולן פטור אפי' באלף דלת, וכדעת החולקים על הרמב"ם, כדתנן דבמדינה כהנים אומרים בכינוי, והיינו באלף דלת, ועמש"כ בגמ'.

שם וכן יככה אלהים, פי' קמ"ל מתני' דיככה אלקים הוי כמו יככה ד' שנאמר בתורה, וביאר אאמו"ר זללה"ה דלהכי הוסיף התנא תיבת וכן, כיון דמסיים זו היא אלה האמורה בתורה וזה קאי רק על הרישא.

צ"ב הקושיא למימרא דחנון ורחום שמות ניהו **שם** גמ' למימרא דחנון ורחום שמות ניהו, יש לעי' אדרבה הא בהדיא קתני ובכל הכינויין, ש"מ דהני כינויין ניהו, ולפמ"ש כ במשנה דכולה מתני' כינויין מיקרו, דאף אלף דלת מיקרי כינוי, נחא, דה"ק למימרא דחנון ורחום כאלף דלת ניהו, והכא קרי בגמ' שמות לכינויין שאינם נמחקין, אבל לדעת הרמב"ם דכל שאינם נמחקין שמות ניהו, ושנמחקין כינויין מיקרו, א"כ לק"מ דאדרבה הא קתני בהדיא בחנון ורחום ובכל הכינויין דכוותיהו.

האם מותר למחוק שלא לצורך

שם ורמיניה יש שמות שנמחקין כו', ברמב"ם פ"ו מיסוה"ת ה"ה מבואר דשמות הנמחקין הרי הם כשאר כתבי הקדש או גרסינן דברי הקדש, ובה"ח כתב דהמאבד כתבי הקדש לוקה מכת מרדות, ומבואר דהני נמי רק לצורך נמחקין, ואסור לאבדן ולבזותן, ולפ"ז מבואר דשמות שאינם נמחקין היינו אפי' לצורך, ויש לעי' אם זה מדאורייתא דבפשוטו כשמוחק לצורך כתיבה הגונה יותר,

בדין הפרשה ממין על מינו [לפז"ר]

ויש לעי' אמאי לא מפרשין נמי דלהפריש ממין על מינו הוי תנאי בעיקר המצוה וכל שלא הפריש מאותו המין הר"ז כלא הפריש כלל ולכו"ע לא מהני מידי, ואפשר דבאמת אי לאו קרא דכל חלב היינו מסתפקים מהי מצות תרומה אם ליתן מכל מין ומין או חלק מתבואת השדה בלא חלוקת מינים, והשתא אי קרא אתי לאשמועין דלהפריש מכל מין על מינו זהו מצות תרומה הו"ל לאשמועין גבי עיקר הציווי להפריש תרומה ולא בדין מתנות כהונה כיון דכל עיקר כונת הכתוב להשמיענו שזהו עיקר המצוה, וכיון דכתבי' רחמנא הכא משמע לי' לגמ' דאין זה עיקר המצוה אלא שראוי ליתן לכהן מכל מין ומין, ותליא בפלוגתא דאי עביד מהני, ולפ"ז אפשר דלמאי דקאמר אביי ראשיתם כתיב דשנה עליו הכתוב לעכב הוי מין על מינו עיקר המצוה דהר"ז כמי שנכתב בעיקר הציווי של תרומה כיון דשנה עליו הכתוב ללמד דמעכב.

ואאמו"ר שליט"א כתב דאפשר דאי הוי כתיב ראשית דגנך וראשית תירושך וראשית יצהרך הוי פשיטא לן דלעיכובא הוא אף בלא קרא דכל חלב וראשיתם דהוי מתרפש כן עיקר המצוה, וכמו חיוב ופטור דחדש וישן, אלא משום דכתוב חד ראשית ס"ד שזו מצוה כללית על תבואת זרעך וחילוק מינים אינו חשוב לחלק, ואע"ג דאי הוי כתיב כל חלב יצהר תירוש ודגן בחד חלב וראשית דגנך וראשית תירושך ראשית לכל אחד ואחד נמי הוי פשיטא לן דלעיכובא הוא, לזה צ"ל כמש"כ דכיון דחלב לא כתיב בעיקר מצות תרומה אין למידין ממנו דהוי עיקר המצוה היכא דמשמע בקרא הכתוב בציווי ההפרשה דאין לחלק, ויעו"ש עוד דלמסקנא אפשר

א. **תמורה ה' א'** והרי ממין על שאינו מינו כו' הא דלא פריך מחדש וישן דכתיב היוצא השדה שנה שנה ותנן תרומות פ"א מ"ה דאם תרם אין תרומתו תרומה, היינו משום דעיקר מצות תרומה היא להפריש מכל שנה ושנה בפ"ע וכל שלא הפריש משל שנה זו עדיין לא הפריש תרומה כלל ולא שייך לדון בו מדין א"ע מהני דעדיין לא עביד, וכמו הפריש מן הפטור על החיוב דתנן במתני' בהדי חדש וישן, אבל ממין על שאינו מינו ס"ל לגמ' דאין זה תנאי עיקרי במצות תרומה אלא הוי כמו מן היפה על הרע דמצוה להפריש תרומה באופן זה, ועיקר מצות תרומה היא לתת לכהן חלק מכל היוצא השדה שנה שנה ועי"ז ניתרין הפירות באכילה ולא דוקא מכל מין ומין.

וא"ת א"כ היכי בעינן למילף בבכורות נ"ג א' כבשים ועזים בק"ו מחדש וישן שהיה בדין ומה אם החדש והישן שאינן כלאים זה בזה אינם מתעשרין מזה על זה כבשים ועזים שהן כלאים זה בזה אינו דין שלא יהו מתעשרין מזה על זה ת"ל וצאן כו' הרי הא דאין מפרשין מן החדש על הישן לאו משום דשני מינים נינהו קצת אלא דעיקר מצות תרומה היא להפריש משל כל שנה ושנה ולא שייך ללמוד מזה דין שני מינים, וי"ל דלבתר דאשמועין קרא דאע"ג דחדש וישן אין מפרשין מזה על זה מכבשים ועזים מפרשין למדנו מזה דחדש וישן לאו משום שני מינים הוא אלא מפני שצריך להפריש משל כל שנה ושנה וזהו עיקר המצוה, וכן הזכירו תו' שם נ"ד א' ד"ה ומה האי ק"ו לענין תרומה וכתבו דכבשים ועזים יוכיחו והיינו נמי דמזה למדנו דדין חדש וישן לאו משום שני מינים הוא.

ובבכורות פירשו דתרי שמעינן מראשיתם מדסמך ל' לדגן ילפינן לדגן ודגן

פשטיה דקרא אכולהו קאי וביצהר ותירוש דלא בעינן קרא לחלק אתי למימר דלא מהני וכי היכי דלא מהני בתירוש ויצהר לא מהני נמי בדגן ודגן, והיינו משום דהשתא מתפרש הא דלא מהני ממין על שאינו מינו דזהו עיקר מצות תרומה וה"ה בדגן ודגן, וכמש"כ, או אפשר דילפינן דגן ודגן בק"ו מתירוש ויצהר דתו ליכא משמעותא מדגן דכל דגן אחד.

וא"ת א"כ אמאי לא מפרשינן העשירי לזה ולזה לבקר וצאן, ולצאן וצאן דהיינו כבשים ועזים, וי"ל דהעשירי מתפרש אצאן לענין דין צאן ובקר והוי כמו שכתוב מעשר בקר ועשירי של צאן ואין ללמוד מהעשירי אצאן שתי דרשות ואבקר ליכא למילף מידי, וגם י"ל דילפינן מיני' שנה עליו הכתוב לעכב לאביי, ועו"ל דאביי נמי ס"ל לטעמא דרבא דא"כ ליכתוב רחמנא וכל בהמה אלא דס"ל דדגן משמע כל דגן אחד דא"כ ליכתוב רחמנא חטים ושעורים או באופן אחר כדס"ד עד השתא בצאן דא"כ לכתוב כבשים ועזים, ולכך הוצרך לקרא דראשית, אבל פשיטא ל' דצאן אחד דא"כ לכתוב וכל בהמה, ועו"ל דדוקא ראשיתם מתפרש אכולהו ולא העשירי ולא ראשית, ולפ"ז הנפ"מ בין פ' תו' בכורות לתמורה הוא אי איכא קרא דלא מהני אכאו"א או דדגן ודגן ילפינן מתירוש ויצהר, כתבתי תירוץ אלו אע"פ שא"צ לזה כדי ליישב הקושיא וסגי בתירוצי קמא.

וכבר הקשה אאמור"ר שליט"א לפי' תו' דבכורות א"כ מאי מיתי מר' אילעא דדרש נמי ראשיתם הא שפיר מתפרש דרשא דר"א אדגן ודגן וכדדרשינן בבכורות משמיה דאביי ור' אילעא ולא שייך לדרשא דאביי דהכא כלל, וגם רבא דריש לה הכא כר' אילעא, ואף לפי' תו' דתמורה דחוק דמשמע לגמ' דכיון דר"א מראשיתם דריש היינו כאביי דהא אף בבכורות גרסינן ראשיתם כתיב, וצ"ל

דבין לאביי בין רלבא הוי תנאי בעיקר המצוה כיון דאיכא ראשית לזה ולזה, יעו"ש.

ומתחלה רצה לפרש דקרא אתרומה גדולה בעינן למימר דאין זה תנאי בעיקר המצוה ואי עביד מהני דכיון דלא הקפידה תורה בשיעורו וחטה אחת פוטרת את הכרי י"ל שעיקר המצוה היא להפריש מעט מכלל תבואת זרעך וכעין מצות ביכורים אבל מע"ר ומע"ש דהקפידה תורה בשיעורן לא שייך להפריש עשירית יין על תבואה, וסיים ול"מ כן כו' יעו"ש, ובאמת בספ"ז מפרש ראשיתם היינו תרומה גדולה, אבל קשה דאי פשיטא לן בלאו קרא דמע"ר ומע"ש אין להפריש ממין על שאינו מינו ולא מהני לכו"ע הו"ל לפרושי נמי קרא דכל חלב שדינו כמע"ר ומע"ש דהוי תנאי בעיקר המצוה וגם פשיטא דגמ' בבכורות דאמרין תנן התם משמע דהיינו מאי דמקשינן למעשר דגן וכן פרש"י שם.

ברמב"ם פ"ה מה' תרומות ה"ב דריש לה לדין ממין על מינו שנאמר כדגן מן הגרן וכמלאה מן היקב, ולא מצאתי דרשא זו, ומשמע ל' דפשטא דקרא מלמד שמפרישין דגן מן הגרן ולא מן היקב ואין זה עיקר הדרשא דודאי יש לדחות, אלא כן דרך הרמב"ם להטעים הדרשא, - בספרי זוטא דריש והרמותם ממנו לומר שאין מפרישין ממין על שאינו מינו וכן הזכיר דרשא זו הרשב"ם ב"ב.

ב. שם תוד"ה שאני התם כו' וי"ל דהך דרשא דהתם מראשית והך דהכא מראשיתם, נראה כונתם דטפי אית לן לפרושי קרא אדגן ודגן דסמך ל' מלפרושי דשנה עליו הכתוב לעכב דלעולם יש לפרש דין חדש אם אפשר מלפרש דשנה עליו הכתוב, ומש"ה אי לא הוי אלא חד קרא דהיינו ראשית הוי מתפרש דגן ודגן, וזהו שכתבו דהך דהתם מראשית והך דהכא מהיתור השני דהיינו ראשיתם.

ולכאוי ע"כ צ"ל כן בדברי התו' קדושין מ"ו ב' ד"ה אם, שהקשו קו' תו' דהכא בלשון זה, למ"ד התם כל מילתא דאמר רחמנא ל"ת אע"מ דאי ל"מ אמאי לקי ניהא מאי דקאמר דהתורם מן הרעה על היפה תרומתו תרומה דאי אינו קודש נשיאות חטא למה אבל למ"ד כו', ולכאוי הא לאבוי לא בעינן כלל להאי וכדאמרין הכא, אבל אי מילתא דר"א אתיא נמי כאבוי וכמש"כ ניהא, דלרבא אין שייך לשאול אם אינו קודש נשיאות חטא למה כיון דאיכא נשיאות חטא דעבר אמימרא דרחמנא ולאבוי ניהא, ומיהו יש ליישב כמש"כ.

אב"י קשה לפ"ז אמאי לא משני בגמ' הכא דלהכי בעינן קרא לאבוי כדר"א דלא נימא דלא מהני משום דלא חשיב הפרשה כלל, ואדרבא חזינן בגמ' הסברא איפכא דהו"א אמר רחמנא עביד מצוה מן המובחר, וה"נ מסתברא, דאין המצוה להפריש מן המובחר כמצות ביכורים דהא אם אין שם כהן תורם מן המתקיים, ואין לפרש דטעם המצוה נשתנה אחר דאית לן קרא דלא תשאו, וצ"ע.

והנה התו' בקדושין מפרשים דלרבא קמ"ל קרא דאיכא ב' חטאות וכן מתפרשים דברי התו' דהכא ע"פ הוספת השטמ"ק, והדין עמם דלא פירשו דקמ"ל קרא דרק נשיאות חטא איכא דנדע מזה דתרומתו תרומה, חדא משום דבאמת י"ל דכשחל חטאתו גדולה יותר ועוד דלישנא דקרא משמע דאתא לאשמועינן נשיאות חטא, וכן משמע מדברי ר"א.

נמצא לפ"ז דר"א כרבא, ומאי דמיינן מוכן אר"א ליכא ראי' לאבוי או משום דלמסקנא לא קאי וכמש"כ, או דלא מיייתא, דר"א אלא למימר דדרשינן לראשית בכה"ג, או כמש"כ אאמו"ר שליט"א יעו"ש.

וצ"ע בדברי רש"י תמורה שם שכתב וכן אר"א דלהכי ל"מ כו' דשנה עליו

דמייית לה לדר' אילעא קודם שידע דאיכא למידרש מינה כדרבא, ובאמת למסקנא דרשא דר"א כרבא דהכא וכדמיייתי ל"י בבכורות.

וכן הזכיר אאמו"ר שליט"א הקושיא דהא ר' אילעא ס"ל כרבא מדדריש ולא תשאו עליו חטא לומר שתרומתו תרומה ולאבוי ל"צ קרא כדאמרין לעיל, והיכי מצי סבר כאבוי, אם לא דנימא דר' אילעא אתי לאפוקי דלא נימא דמן היפה זהו עיקר המצוה כדכתיב קראי טובא חלב חלבו שמצות תרומה היא בחלב דוקא וכמו ביכורים דלא שייך בפירות המאחורין ואפי' למ"ד מהני ל"מ כיון דלא עביד המצוה כלל, ובאמת אם נפרש הכי דברי ר' אילעא ניהא קו' תו' דמאי קאמר אם אינו קודש נשיאות חטא למה הא איכא נשיאות חטא דעבר אמימרא דרחמנא, ותירצו דה"פ אם אינו קדוש נשיאות חטא למה כתוב דאי משום דעבר אמימרא דרחמנא בלא"ה ידעינן כו', ובספר דבר שאול כתב לתרץ דהכא אם אינו קדוש ליכא חטא משום דעבר אמימרא דרחמנא כיון דהכא לא כתיב בקרא לא להפריש גירועין אלא דאמרה תורה כשמפריש תרומה יפריש מן היפה וכל שלא חל ההפרשה לא עבר אמימרא דרחמנא דא"ל כשיפריש יפריש באופן זה יעו"ש, ולא נהירא דכיון דעיקר הסיבה דלא חל הוא משום דעבר אמימרא דרחמנא א"כ ודאי שיש עליו נשיאות חטא, אבל אם נפרש דר"א אתי למימר דאין זה תנאי בעיקר המצוה וכמש"כ בהא ודאי י"ל דכיון שאינו חל מפני שלא הפריש כמצותה ולא משום דעבר אמימרא דרחמנא ליכא נשיאות חטא דלא אמרה תורה אלא דכשיפריש יפריש מן היפה אבל אין איסור לעשות מעשה ההפרשה מן הרע, ויש להוסיף עוד דאי עיקר מצות תרומה היא דוקא בחלבו וכמש"כ כשלא תרם מן היפה הר"ז כתורם מאבנים דלא שייך לומר דעבר אמימרא דרחמנא.

זה עתה מצאתי בתו' הרא"ש קדושין עיי"ש.

הכתוב לעכב, וגם בפשוטו דברי ר"א דהכא היינו דבריו דבכורות.

י"ל דשפיר נקט לה הגמ' בדרשא דקרא אף דאתיא בק"ו.

ובבכורות תירצו דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא.

ובעיקר הדברים י"ל דאין הקושיא לרבא גופי' דחזינן בבכורות דלא חייש למדרש ראשיתם והעשירי והטעם אפשר משום דמשמע ל' דלא מייתר ואיצטריך לגופי', אלא דבעי לשינויי לדידן אי ס"ל כרב ומסתבר לן למידרש ראשיתם מאי דרשי' ב', וכגון ר' אילעא דס"ל כרבא ודריש ראשיתם מאי דריש ב' ומשני כו', וזו כונת התו' בתמורה, וה"נ ס"ל לר"א כרבא בתמורה וכאביי בבכורות, [ומאן דס"ל כרבא בתמורה ובבכורות ובעי למידרש ראשיתם מצי דריש לה כבספרי ראשיתם זה ראשית הגז].

ד. **בכורות** נ"ד ב' רש"י ד"ה הדר ב' רבא מההיא כו' וכי פרכינן בריש שמעתין כו' (ועי' ל' דא"כ ליכתוב רחמנא וכל מעשר בהמה העשירי ולא נקיש מעשר בהמה למעשר דגן ומיהו יש לדחות דהאי לישנא לא דריש העשירי כלל דלא משמע ל' וכמש"כ סק"ג), ועי' ל' דלישנא דצאן משמע מיני צאן ולא צאן משנה לחבירתה דהא ודאי כלול בהאי לישנא דצאן דין מעשר בהמה כבכשים ועזים.

ה. **שם** כי תרים מהאי האי לא לקי כו' ל"א כו' בפשוטו מתפרש דל"ק אף בלא קרא פשיטא לן שאין לתרום ממין על שאינו מינו אלא דס"ד דמהני היכא דלא פירש קראי בהדיא, או א"נ י"ל דס"ד דק"ו מהני רק אלכתחילה דהיינו דניבעי הכי לכתחלה אבל לא ילפינן מיניה דלא מהני.

והנה לכאו' איכא נפ"מ בין אביי לרבא במפריש ממין על שאינו מינו דלאביי לא הוי חוטא כיון דל"מ ולרבא הוי חוטא כיון דעבר אמימרא דרחמנא, והא דמהדר לק'

ג. **שם** תוד"ה ולרבא כו' וצ"ל דהך סוגיא דהכא אתיא כמאן דאמר דראשית איצטריך שפיר לדגן ודגן, ונראה דכונתם דלא כתרי לישני דרבא אלא כדאביי ור"א, דאם נפרש דא"ד דרבא סבר דבעינן קרא לדגן ודגן הדבר דחוק טובא בלשון הגמ' שם דמשמע דהאי לישנא אתי למעוטי בדרשות ולמימר דלא דרשינן העשירי וראשיתם משום דבעינן להו לפשטי' דקרא ואי דריש רבא ראשיתם ה"נ מצי דריש העשירי, וגם משמע דקאי אדמר זוטרא דאמר דבא נמי אית ל' העשירי ולפ"ז לא קאי עלי' אלא אדלעיל במילתי' דרבא, ועוד ממאי דהדר ב' מהא דשנה שנה דילמא מהך הדר ב' בשלמא אי מילתא דרבא דלעיל קאי להאי לישנא אמרינן דהוסיף רבא אדלעיל דא"צ נמי העשירי והדר מהא דשנה שנה אבל השתא אין עדיפות בהאי מימרא דנימא דהדר ב' מההיא, ועי' רש"י דאי הדר ב' מההיא צריכין לישב קו' דלעיל, וגם אבע"א דר"פ אמרה, וביותר קשה דמה"ת לחדש כן, א"ו כונתם דסוגיא דהכא דרבא כאביי.

ומיהו י"ל דלהך לישנא דמקיש מעשר בהמה למעשר דגן לכל מילי כד אתינן למילף דגן ודגן ותירוש ודגן מק"ו דתירוש ויצהר י"ל מעשר בהמה יוכיח וכמש"כ תו' שם ותירצו דמה לי מעשר בהמה דליכא ב' מילתא דחד שנה שאינו כלאים זב"ז ואינו מתעשר מזע"ז, אבל השתא דמקשינן להו אהדדי אפשר דילפינן נמי מינייהו דסברת כלאים אינו מחייב כ"כ, או דעכ"פ לא נילף מעשר בהמה ממעשר דגן בזה דמהיכא קא ילפת לה מק"ו דכלאים האי ק"ו לא מהני גבאי ולא מידי ולהכי בעינן קרא במעשר דגן, ולפ"ז ניחא נמי הגירסא בתמורה תירוש ודגן דגן ודגן דלפרתו' אית לן למיגרס רק דגן ודגן כיון דלתירוש ודגן לא בעינן קרא, ומיהו

חדש וישן נחא בפשיטות דמהיכא ידיעין דחייבין בתרומה למדנו גם דין ממין על שאינו מינו כיון דזהו מצות תרומה וכמו שפשוט דאין צריך קרא מיוחד לדין חדש וישן בכל המינים, דאין מקום ללמוד מצות תרו"מ באופן אחר מעיקר המצוה, ומיהו אי הוי משכחינן תרי מיני דמפרישין מזע"ז לא הוי מפרשינן כונת המצוה כך, ולהכי בעינן לאתויי כל הכתובין בתורה מק"ו או שום דרשא, והא דבעי שאר מינין מנלן י"ל דהיינו דמשני כל דתקון רבנן כו' היינו שלא שינו עיקר מצות תרומה במקומות שחייבו מדבריהם, וק"ק הלשון, וזה דוקא לדעת הרמב"ם אבל לדעת תו' י"ל דהשתא לא קאי כמסקנא דסוגיא דתמורה וס"ל דאין זה עיקר המצוה.

ומסתברא דזו כונת הירושלמי דיליף במה מצינו, ועי' לק' סק"ז.

ז. **ירושלמי** תרומות פ"ב דו אמר אפשר דהכונה דאתי קרא למימר דכי היכי דתירוש ודגן בחד חלב אע"ג דתרי מיני נינהו ה"ה דגן ודגן ואתירוש וכל מיני דגן כתיב חד חלב דדין אחד להם, ולפ"ז ליתא למש"כ לעיל סק"ו דכונת הירושלמי במה מצינו בעלמא, וצ"ע.

ח. **חולין** קל"ו ב' וגבי תרומה מנלן דתניא כו' יש לעי' אמאי לא קאמר בפשוטו דמכבשים על עזים שהם כלאים זה בזה א"א ליתן ראשית הגז, וי"ל דצאן משמע כל צאן אחד כדאמרינן בבכורות נ"ג נ"ד וקושטא הוא דאף לרבי אילעא תורמין מזה על זה, אבל קשה לפ"ז הא דילפינן ראשית הגז מתרומה לענין ממין על שאינו אחר דחזינן דעיקר דין ממין על שאינו מינו דתרומה דהיינו בכלאים מהני בראשית הגז וא"כ מה"ת שיהא דין ממין על שאינו מינו דשחופות ולבנות דהוי טפי ממין על מינו מכבשים ועזים, ומיהו אפשר לדחות דלא דמי ענין ממין על שאינו מינו דתרומה מדראשית

ו' א' אנפ"מ בין אביי לרבא היינו בדין אי עביד מהני, ומיהו למש"כ בסק"ב דלמסקנא חשיב דין ממין על מינו תנאי בעיקר מצות תרומה משום דשנה עליו הכתוב לעכב או כמ"ש אאמו"ר שליט"א מדכתיב ראשית לזה וראשית לזה י"ל דאף לרבא כן וכמ"ש תו' בבכורות דראשיתם קאי אכולהו וא"כ שנה הכתוב על דין תירוש ויצהר לעכב נואף דבלא כל חלב לא הוי ידיעין דין תירוש ויצהר וכמ"ש תו' בבכורות שם דלא הוי מפרשינן קרא עליהו כיון דאינם כלאים זב"ז, מ"מ השתא מתפרש ראשיתם אכולהו והיינו שנה דע"כ צ"ל כן לאביי, ומיניה ילפינן לכולהו וכמ"ש תו' אליבא דאביי, ובלא"ה י"ל דכיון דאתיא בק"ו וטרח וכתב לה קרא מזה נמי יש ללמוד שזה עיקר המצוה כמו שלמידין ממה ששנה עליו הכתוב עמש"כ שם, וכיון שכן למש"כ שם דמידי דלא מהני משום דעדיין לא הפריש כלל אינו חשוב עבר אמימרא דרחמנא י"ל ה"נ בדין ממין על שאינו מינו ואף לרבא לא חשיב חוטא.

נמצא לפ"ז למסקנא בין לאביי בין לרבא דין ממין על שאינו מינו הוא תנאי בעיקר מצות תרומה ולא רק איסור הפרשה ממין על שאינו מינו, ואם הפריש לא חשיב חוטא וצריך לחזור ולהפריש.

ו. **בכורות** נ"ד א' ושני מינין בעלמא מנלן הני דרבנן כו' עי' תו', ויש לעי' לשי' הרמב"ם דשאר אילנות נמי דאורייתא נינהו מנלן, דאינהו נמי אינם כלאים זה בזה כתירוש ויצהר, דהיינו שאין בהם דין כלאים בזריעה אלא בהרכבה, ובירושלמי מפיק לדגן ודגן במה מצינו משני מיני אילן ולא בק"ו ולפ"ז נחא, א"נ י"ל דבספרי זוטא אמרינן דכל דכל חלב לרבוויי שאר מיני אילן וא"כ כתיב בהו נמי חלב חלב וצ"ע.

ולפי מה שנתבאר לעיל דלמסקנא לכו"ע עיקר מצות תרומה היא ממין על מינו כדין

אם קנה מין אחד לגמרי כדי שיהא לכהן משני המינים, וכ"פ המאירי.

ט. **שם** דתניא כו' האי תנא ס"ל דמדאורייתא אין תורמין בשני מיני חיטין מזע"ז, וכה"ג בתרומה דרבנן דהיינו תאנים שחורות ולבנות נמי אין תורמין מזע"ז ואי הוי כה"ג במחוייבין מדאורייתא גם ה' הדין כן והיינו דמייתי מינה לראשית הגז, ולדעת הרמב"ם דהווי דאורייתא נחא בפשיטות.

תרומות פ"ב מ הא דמייתי הכא פלוגתא דרבנן ור"י אע"ג דכבר תנייה בכלאים י"ל דלאפוקי מהאי תנא דתאנים דלא ס"ל האי כללא דכל שאינו כלאים זב"ז תורמין מזע"ז.

ויש לעי' מנ"ל לתנא הא, ולפי מה שנתבאר דעתה מתפרשת מצות תרומה ליתן מכל מין ומין לכהן י"ל דס"ל מצד הסברא דה"ה שאר שני מינין ולא מדרשא דחלב חלב, ועמ"ש אאמור"ר שליט"א בזה.

ח' ב' אר"ח לא שנו אלא כהן לכהן אבל כהן לישראל אסור מ"ט כו' כאן מבואר דמימרא דר"ח אבכור תם דוקא קאי, אבל לטעמיה דרהבדרי משמע דאכולהו קאי בין תם בין בע"מ, ואמנם רש"י פירש גם בדרהבדרי דבכור תם נמכר בזול כו', אבל מעובדא דמ"ז ור"א חזינן דלא יתכן שיהא לישראל בכור שניקה מכהן, דאם בע"מ שרי ליקח ממנו א"כ מנליה דלא קנו ממנו כשהי' בע"מ, וכן בסברא דכהן המסייע אין לחלק בין תם לבע"מ, גם מה שמחירו של תם בזול אינה הוזלה דלתרווייהו אינו שוה כ"כ, [ועמ"ש אאמור"ר שליט"א ליישב בזה], וגם לא משמע כלל שר"א לקחו תם והומם ברשותו, ובשטמ"ק אות ט"ז מייתי מס"א בהדיא שקנאו במומו, וכ"ה ברמב"ן וברא"ש ר"פ כל פסוה"מ, שו"ר ברש"ש שהעיר בזה והביא

הגז דתאנים שחורות ולבנות כיון ששוין בטעמן ועוד, ס"ל לב"ה דחשיבי מין אחד, אבל עזים שחופות ולבנות לכו"ע תרי מיני נינהו טפי מכבשים ועזים, ולפ"ז נחא נמי משה"ק הרשב"א מאי מייתי מהאי ברייתא הא רבי אילעא גופי' אמר בה דלב"ה תורמין מזע"ז וא"כ מתניתין כב"ה, ולמש"כ נחא דפשיטא לגמ' דאפי' מאן דפליג בתרומה מודה בראשית הגז, ועי' רמב"ם.

עוד אפשר לומר דנחא לגמ' לאתויי הך ברייתא דדמיא למתניתין אף דליכא ראי' מזה כיון דאיכא פלוגתא, דאין כונת הגמ' לפרש כל הדינים אליבא דר"א אלא לפרש משנתנו.

כתב אאמור"ר שליט"א דהו"מ לשנויי דמתניתין כב"ה אליבא דר"י משמי' דר"א אלא דקושטא קמשני, וזה כדעת הרשב"א וכמשנת', ומיהו אפשר דכיון דאף המקשן ידע דאיכא תנא דס"ל דר"א פליג אלא דכיון דס"ל דלת"ק ל"פ ר"א ולכו"ע אין תרומתו תרומה מקשי מינה לאוקומי מתניתין אף אליבא דהאי תנא, חזינן מזה דלא נחא ל' לשנויי מתניתין דלא כהאי תנא ולא בעו לשנויי ל' דאה"נ, ודוק.

בר"ן כתב דלהלכה אין להפריש ראשית הגז ממין על שאינו מינו שחופות ולבנות, ולכאו' קשה דהא קי"ל דכל שאינו כלאים זב"ז תורמין מזע"ז והיינו דלא כהאי תנא, ולמש"כ דראשית הגז גרע נחא, ומיהו אפשר דלאו דוקא נקט שחופות ולבנות אלא כונתו כבשים ועזים אלא משום דסוגיא דשמעתין בשחופות ולבנות נקט הכי.

מ"ש הרמב"ם דבשחופות ולבנות זה מפרש לעצמו כו' וכן בזו"נ וכבר תמה בזה הר"ן, נראה דהרמב"ם מפרש למתניתין כפשטא זה נותן לעצמו וזה נותן לעצמו אלא דאין זה עיקר הדין אלא עצה טובה הראוי' לנהוג בין קונה ומוכר שיצטרך הקונה להפריש

מרש"י דאף בשר בכור אין לקנות מכהן, והגר"א מחק תיבת בשר, ועי"ש עוד.

ולכאורה נראה דר"א דחה רק טעמיה דרהבדר"י, ואכתי דינו של ר"ח קיים, שאין ראוי שיהא ביד ישראל בכור תם שנקח מכהן, אם מחשש שיטיל בו מום, או שיתרגל שלא ליתן לכהן, אבל בע"מ שנוטלו לאכילה לא חיישינן כ"כ, וגם אינו בדין שלא יוכל הכהן למכור הבכור אם ירצה, (ולא אשכחן שיחלקו אם הכהן שקיבלו מכרו לישראל, או דאפי' כהן שלקח מכהן אסור, אע"פ שאצלו אינו מתנות כהונה), וניחא שהזכיר להם מ"ז הא דרהבדר"י ולא אמר הא דר"ח, כיון שהנדון על מה שחידש רהבדר"י ולא על דיניה דר"פ, מיהו מדסתמו בגמ' נראה דבטל דיניה דר"ח, וכ"נ ברמב"ן ורא"ש.

שם ולא ס"ל הא דתנן עד כמה כו' א"ל התם מוכחא מילתא כו' יש לעי' מי דמי כלל, התם מיירי בכהן שמקבל הבכור, והכא אסרינן לכל ישראל למזבן מכל כהן, ועוד שלא הוזכר כלל דמוזיל גביה, דודאי מ"ז סבר שבכל ענין אסור, ונראה דעיקר הגזירה הואי שלא יחזור הכהן וימכור הבכור לישראל שקיבלו ממנו, ובזה יש לחוש שמעיקרא אדעתא דהכי יהיב ליה, ואגב זה גזרו שלא יקחו מכהן כלל, מיהו דבי רב אשי דחו דודאי שרי למיזבן בכור מכהן, ושוב אין לנו מקור שגזרו באותו ישראל שנתן לו שלא יחזור ויקנה ממנו, ואפשר עוד שהיו ישראל מחזירין אחר הבכור דמבריא, ובזה מרגיש הכהן שזוהי מתנה שהישראל נותן דעתו עליה, ולכן יש לחוש שישתדל להוזיל כדי שיתן לו מתנותיו.

עיקר הא דאסור לכהן לסייע בבית הגרנות, היינו מפני שנעשין המתנות כשכר פעולה וכמ"ש רש"י, ולא משום דמפסיד לכהנים אחרים, שאם הדבר הגון יסייעו גם הם ויקבלו, אלא שע"ז יהפכו מתנות כהונה לשכירות פועלים, [ואפי' להקנות בסודר אסור

ב"מ י"א ב' משום דהוי דרך מו"מ], וה"נ חיישינן שימכור בזול כדי שיתנו לו בפעם הזו או בפעמים אחרות, ונמצא שהוא מחזר אחר הישראל ומקבל מתנותיו בדרך בזיון, ועי' לשון רש"י בכורות כ"ו ב', ואין מזה סתירה למש"כ כאן דודאי כונתו שיתנו לו ולא לחבירו, אבל האיסור משום דהו"ל כשוכרו ומשלם דמים למתנות, מיהו בקדושין ו' ב' ל"מ כן ברש"י.

וכבר נתבאר בבכורות ס סק דאיסור מתנה ע"מ להחזיר במתנות כהונה הוא מפני שהישראל עושה עמו התנאי, ואינו נותנו לו כפי חובתו, אבל אם הכהן מחזיר מרצונו ליכא חשש, כד"ט ור"ח בכורות נ"א ב', מיהו אם כונתו כדי שיתנו לו פעם אחרת לא אריך למעבד הכי, דכל שהישראל מקבל ריוח ממון מהכהן בכל צורה שהיא הר"ז פוגם במתנות, ולאו דוקא מתנות כהונה דה"ה מעשר עני כמבואר בבביתא בכורות כ"ו ב'.

וכבר נתבאר בספר מרן זללה"ה מעשרות ס"ח דכל שהכהן מכין כדי שיתנו לו מתנות אסור להוזיל, והיינו כמש"כ דכל שהישראל מתחשב בנתינתו מפני ריוח הממון, הר"ז הפך ממתנה למקח, ועי"ש פרטי הדינים בכ"ז.

בדברי התו' בכורות נ"א ב' יעוי' משנ"ת בבכורות ס"ד ס"ק י"ז, ושם נתבאר הראיות לפי הרמב"ם, ומ"מ למעשה יש לנהוג כתו', שאם כולם יחזירו שוב לא ירגישו הכהנים בנוח שלא להחזיר, ותבטל הנתנה הגמורה, (בכורות ס"ט סק"ג).

י"א מסקינן דמקדיש מוסיף חומש ומתכפר עושה תמורה, ועי' מנחות ע"ג ב' שגוי המקדיש שלמים לישראל אוכלו, ונראה דלענין אכילה מתכפר אוכל בשר, שאין המקדיש יכול לשייר לעצמו בקרבן כלום, ואם

ובדברי ר"מ ור"י מבואר דמקרא דממנו ילפינן שאין כולו קדוש ושמקצתו קדוש, וכיון דקרא לא מיירי ברובו, ש"מ דבהקדיש רובו הרי כולו קדוש, ודבר שהנשמה תלויה בו כרובו חשיב.

ובתמורה י"א ב' בעי רבא בעוף מהו בהמה אמר רחמנא והא לאו בהמה היא כו', ופרש"י דמיבעיא ליה ברגלה, ומשמע דבדבר שהנשמה תלויה בו פשיטא ליה דאף בעוף קדוש כולו, וש"מ דד"ז ילפינן מסברא ולא מימעיט מבהמה, אבל הרמב"ם בפט"ו מעה"ק ה"ב העתיק הבעיא באבר שהנשמה תלויה בו כיון שפסק כר"מ ור"י, וש"מ דאף בזה דוקא מכח הפסוק ילפינן דכולה קדושה, וצ"ל דמקרא דממנו דמשמע מקצתו דייק למעוטי רובו, ודבר שהנשמה תלויה בו כרובו חשיב, וכמש"כ.

מידו בבעיא דחד אבר מוכח דאף בנשמה תלויה בו בעינן מיגו, דהא מייתי לה אהקדיש ראשו, והיינו לצד דאינו נידון בכבודו, ומשמע דאף ברגלה קמיבעיא ליה, דלצד דנחתא קדושת הגוף באבר לדמיו נחתא נמי מרגלה לכולו.

שם כי איבעיא לן בתם הכא בבע"מ כו' בעל מום נמי איבעויי איבעיא לך כו', פי' בעיא אחריתי היא, דודאי לא שייך בבע"מ דנחתא קדוה"ג, וממילא גם ברגלה פשיטא שרק רגלה קדושה, אלא דמיבעיא ליה אם באבר שהנשמה תלויה בו נדון בכבודו, וזה אפי' לצד דאפי' בתם לא אמרינן תרי מיגו.

מידו לצד דנדון בכבודו א"כ בתם הו"ל כהקדיש כולו לדמי, ונחתא ליה קדוה"ג, ודוקא בהקדיש גופו, אבל באמר דמי פרה למזבח לא שייך מיגו דנחתא כיון שלא נתקדשה הבהמה כלל.

בחולצין קל"ה א' מבואר שיש חילוק בין כח פשטה קדושה בכולה לדין נדון

משאיר הברש לעצמו ואינו מקדישו הרי הקרבן פסול דלא פשטה קדושה בכולו, ומה שמצינו ב"ק שהניזק אוכל בשר, זהו מכח המתכפר, שהמזיק הי' שלמים של המכפר ונותן זכותו לניזק, אבל במקדיש אין לו זכות בקרבן השלמים, אלא שיויר הקדשתו, והא ליכא למימר, ותדע שהמקדיש שלמים לניזר הרי הניזר משלם שער ראש נזרו תחת הדוד של השלמים, וודאי משמע שהדוד שלו ולא של המקדיש.

י' ב' תוד"ה ואזדא, א"ה ראיתי להעתיק מש"כ במעילה ס"ו סק"ו. - הא דשרי להקדיש עוברין כמ"ש תו' תמורה י' ב' ד"ה ואזדא כתב מרן זללה"ה פרה ס"ג סק"ח דצ"ל דגזירת הכתוב הוא, ואם נימא דהאיסור משום ספק נפל, ולא מהני כלו לו חדשיו מגזירת הכתוב, א"כ י"ל דבעובר ליכא חסרון זה דעובר ע"ש העתיד כבן קיימא חשבינן ליה, אבל כשנולד כבר הרי הדבר ספק אם נולד בשלימותו, ועוד שאין גנאי במעי אמו שאין חסרונו ניכר משא"כ בנולד דשפיר אמרינן להמתין ז' ימים, אבל במעי אמו כחלק מאמו דמי.

י"א ב' בעי רבא בעוף מהו בהמה אמר רחמנא כו', א"ה, ראיתי להעתיק מש"כ בזה בספר ערכין ס"א סק"ו. - ערכין ה' א' ואפי' למ"ד אין כולה עולה כו' דבר שהנשמה תלויה בו קדשה כולה, יש לעי' מגליה ד"ז, אם זה נכלל במשמעות הפסוק או דסברא היא, והי' מקום לומר דיליף לה מגדון בכבודו דקדשי בדה"ב, אבל ל"מ כן, והנה מקדיש כולה חוץ מרגלה ודאי שיש לחייבו להקריבה, אלא שצריך שתקדש גם רגלה, ול"ד לרגלה לחוד שהי' מקום לומר שאין כאן שם עולה כדי לחייבו, אבל כשכולה עולה חוץ מרגלה אף בלא קרא דממנו הוה ידעינן דיהי' קדש,

חטאת שיש לו, ואפשר לפרש איפכא שיוסיף דמי חטאתו על דמי המעילה, וכונת התנא שישתמש בדמי המעילה לחטאתו כדי שלא יתותרו דמים אלו וילכו ליה"מ, ולכן ישתמש תחלה בדמי המעילה ויוסיף עליהם דמי חטאתו, שמותר דמי חטאתו יפול לנדבה, ומיירי שהפריש דמים אחרים כשנאבדו אלו בגלל מעילתו בשוגג, דהו"ל מפריש לאבוד, אבל אם הפריש אחר שנודע לו [והפריש מעילתו], הו"ל מפריש לאחריות דאף לר"ש לא ילכו ליה"מ, שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א עוד בזה.

שם כבר קרבה חטאתו ילכו ליה"מ, בגמ' אמרין שאם נודע לו לאחר כפרה יפלו לנדבה שאין מפרישין מתחלה לאיבוד, ויש לעי' א"כ מה יש להזכיר כאן שישלם דמי מעילתו ליה"מ, הרי כשמפריש דמי מעילתו הדין הוא שיביא חטאתו מהם, ונמצא שהפרישם לחטאתו, ואח"כ יש דין שדמי חטאת שנתכפרו בעלים באחרת ילכו ליה"מ, א"כ אין זה ענין לתשלומי המעילה אלא מדיני מותר חטאת שיש אופנים דאזלי למיתה וליה"מ.

ולפמ"ש תו' והרמב"ם דבנודע לו קודם כפרה והפריש לאחר כפרה ילכו ליה"מ ניחא, דמעיקרא הוא מפריש ליה"מ, אבל לא נתפרש מה הידיעה מוסיפה כאן, הרי אפי' למאי דקי"ל אשם ודאי בעי ידיעה כמש"פ הרמב"ם פ"י משגות ה"י כר' יוסי, ודלא כר"ט ור"ע כריתות כ"ב ב', ועי"ש במהר"י קורקוס, אכתי לענין דמי מעילתו ודאי שיכול לשלם מספק וא"צ ידיעה, ואם בנודע לו קודם כפרה והפריש לאחר כפרה ילכו ליה"מ, מאי שנא דבנודע לו לאחר כפרה שאני, הרי חזינן ששייך להפריש מתחלה לאיבוד.

ובספרא ודאי מיושב כמ"ש אאמו"ר שליט"א שהכל תלוי בהפרשה [וכן צידד בליקוטי הלכות בדעת רש"י], שאין חשובה

בכבודו, (ואין זה ענין לרמי מזבח דשמעתין דלענין זה גריע מזבח מבדה"ב וכמשנ"ת לקמן סק"ז), דהיכא דפשטה בכולה אף הגיזות מתקדשות, כ"כ רש"י שם דאידי דקדושת הגוף חמורה פשטה בכל המחובר בה, אבל קדושת דמים כגון קדשי בדה"ב מאי דלא אקדיש לא אקדיש, ואפי' אם יש מקום לדון בגיזה עצמה, אבל הכחש שמחמת גיזה קדוש בפשטה, ואינו קדוש בקדשי בדה"ב אע"פ שהקדיש כולה, וש"מ דענין נדון בכבודו נאמר רק שצריך לפדותה בשיווי של כל הבהמה, אבל חלק הגיזות שאינו מהנפש אפשר להפרידו, וחלק הכחש שהגיזה מחכשת הבשר כדפרש"י שם צ"ל שאין לזה דמים, שכל אדם גוזז בהמותיו, ולא ילפינן מערכין לדין נדון בכבודו, אלא שנותן ערך ודמי כולו, אבל אין זה מחייב כח פשטה בכולה.

מיהו אם הקדיש בסתמא דבר שהנשמה תלויה בו אף הגיזות נתקדשו, ואע"פ שדין בכבודו אינו מחייב שהגיזות יתקדשו, מ"מ אם אינו מתנה שלא יתקדשו, הרי הם נטפלין ומתקדשין עמה, וגם סתמא דמי כולה כולל הגיזות, ואין המחיר משתנה בין יש גזות לגזוזה, דנחי דלא אתינן עלה מדין פשטה קדושה בכולה, אבל ממילא הדין כן, דכיון שעיי"ז זכה הקדש במחיר כולה, פקעה רשות הדיוט ממנה, ואמנם בלשון נדון בכבודו הי' מקום לפרש שנדון כן לתשלומין אע"פ שאין כולו קדוש, אבל אין נראה כן דודאי כיון שנתחייב דמי כולו להקדש הרי כולו של הקדש, והמועל משלם כדין כולו של הקדש.

מ"ז א' בפלוגתא דר"ש ורבנן, ושייך לסי'... סק... א"ה, ראיתי להעתיק מש"כ בזה בסוגיא דמעילה ט' ב'. - מעילה ט' ב' יוסיף ויביא חטאתו, הרמב"ם בפ"ד ה"ז כתב יוסיף חומש, והלשון סתום, ובתו' פירשו שיוסיף הקרן והחומש של המעילה על שאר דמי

ועכ"פ אמת הוא שהתנא קמ"ל שיש תשלומי מעילה שמעיקרא ידענו שילכו ליה"מ, כגון שכבר הפריש חטאתו ואח"כ נודע לו ממעילתו, ומה שאמר כבר קרבה חטאתו היינו לומר שלא נקבע דינם ליה"מ אלא לאחר הקרבת חטאתה, אבל ההפרשה היתה קודם שקרבה חטאתו, שו"ר בזה בספר אאמו"ר שליט"א תמורה ס"ד ס"ק י"א.

ועדיין לא נתיישב הא דאמר רבא דלא אתיידע ליה, ולמה לא אמר דלא אפריש, הרי הידיעה לא מהני מידי, ואפשר שאם הפריש דמי חטאתו לאחר שנודע לו שמעל הו"ל כציבור מעות אחד, שכבר יודע בהפרשתו שיש עוד מעות שצריכין לשלם לחטאת זו, [כגון שהבעלים מעל או שנודע לו מהמועל, או דסגי בידיעת המועל], ולכן הזכיר רבא דאתיידע ליה קודם כפרה והיינו לאחר הפרשת הבהמה או המעות, מיהו מיירי כשהפריש קודם כפרה, דאל"כ אין מפרישין מתחלה לאיבוד.

ולדעת תו' והרמב"ם דבאתיידע ליה קודם כפרה סגי, צ"ל דכשנותן דעתו בזמן הכפרה גם על דמי מעילתו, חל על חוב זה דין מותר חטאת, כיון שהניח אותן מעות ולא גבה אותם להביא מהן חטאתו, נקבע דינם ליה"מ, שכבר נתחייב בהם ודחו אותם, אבל כשלא נודע לא דחה אותם הבעלים בהקרבתו, ולכן יפלו לנדבה, ועדיין צ"ע שהרי באבודין נמי כדחויין חשיבי, לענין שילכו ליה"מ, ולענין להפריש בדליכא חטאת בעולם, צ"ע איך נתפס קדושה על המעות, ואיך קרינן ביה ונתן אותו לכהן הרי חטאות המתות ממעטין מהאי קרא בתו"כ מחיוב מעילה.

הא דאין מפרישין בתחלה לאיבוד משכח"ל נפ"מ גם לרבנן במעל בחטאת אבודה ונתכפר באינה אבודה, ולא נמצאה האבודה עד לאחר כפרה, שהיא תמות ודמיה ליה"מ, וקמ"ל שאין מפרישין תחלה לאיבוד.

תשלום מעילה כשמשלם לאיבוד, שהאבוד אין בו קדושה ואין מועלין בחטאות המתות ובמעוֹת ההולכות ליה"מ, וא"כ מעל בקדשי ה' ומשלם לדבר שאין בו קדושה, ונמצא שלא החזיר כלל, ואף בהזיד במעילה כשחייב לשלם, אם מחזיר ליה"מ לא החזיר כלום, שאין להחיל על המעות קדושת יה"מ, אע"פ שיש בהם דינים שהדמים אסורין בהנאה כדין חטאות המתות, אבל אין חלות קדושה זו להתפיס המעות בקדושה זו, שרק מכח מותר נקבעים דינים אלו.

אבל קשה דא"כ לעולם מפרישין למזבח, אלא שמדיני המזבח הוא שהמותר ליה"מ, הגע עצמך בהפריש חטאת לדמי מעילתו, ונתכפר באחרת, וכי שייך לומר ששילם דמי מעילתו ליה"מ, הרי נתקדשה בקדושת הגוף מושלמת למזבח, גם לשון הברייתא כבר קרבה חטאתו קשה, דהא מיירי דוקא במפריש קודם שקרבה חטאתו, אלא שאח"כ קרבה חטאתו וניתותו דמי מעילתו, וא"כ לעולם מפריש לחטאתו.

ויש ליישב דבאמת רק בגלל שהם דמי מעילתו ילכו ליה"מ, דבעלמא המפריש מעות לחטאתו מה שניתותו יפלו לנדבה, ואפי' בשני ציבורי מעות לאחריות, וא"כ החסרון כאן מפני שהפריש מעות לחטאתו כשאבדו המעות ע"י מעילתו, ולכן הו"ל כמפריש לאבוד שילכו ליה"מ, ואם קרבו אלו שהפריש ילכו דמי מעילתו ליה"מ, מיהו כיון ששניהם נמצאים בשעת כפרה הרי רק לר"ש ילכו ליה"מ, ולע"כ בחילוקי דינים דרבי ורבנן, ונתבאר בתמורה ס סק בס"ד.

ואין לומר דאפי' החזיר לאותו ציבור מעות מיקרי תשלומי מעילה כאבוד, כיון שבאמת אבדו מן העולם, שהרי מעות אלו אם אבדו וחזרו הרי הם כמעיקרא דלכו"ע יפלו לנדבה, וא"כ מגלן דמעילה שחזרה אינה חוזרת למעיקרא.

כ"א מש"כ בנוגע לפלוגתא דר"ש ורבנן לא קאימנא כעת בעיון בסוגיא שם.

כ"א א' מתני' ובאין מחו"ל חוץ מן הבכור ומן המעשר, אם באו תמימים יקרבו כו' אר"ש מה טעם שהבכור והמעשר יש להם פרנסה במקומן כו' יש להסתפק אליבא דר"ש אם אינו מחויב להביא, או דעדיף שלא להביא, ולשון הגמ' ב"ק י"ב ב' אם באו אין לכתחלה לא, אבל בתו' שם פירשו שא"צ להביא, ולא שראוי שלא להביא, ובאמת כ"ג בספרי הובא בשטמ"ק לקמן ב' אות כ"ו דקרא דרק קדשיך אשר יהיו לך ונדרריך תשא ובאת וגו' דקרא מיירי בקרבנות חו"ל שג"כ צריך להביאם, מיהו רק מיעוטא הוא שיש קדשים שא"צ להביאם מחו"ל, וממעטין בכור ומעשר, ומפרש טעמא דמפקינן להני מפני שיש להם פרנסה במקומם, ולפ"ז משמע שנתמעטו רק מהחובה להביא, אבל אין בהם פגם שאין ראוי להביאם, [דהא דאיצטריך קרא לקדשי חו"ל היינו לחייבו להביאם ממרחק, ומזה נתמעטו בכור ומעשר], ומ"מ מהני להחשיבן ממון בעלים בב"ק שם, דכיון שא"צ להביאם להקרבה נשאר לבעלים טפי זכייה בגווייהו, מיהו לשון המשנה והגמ' משמע טפי דמורינן ליה לכתחלה שלא להביא, ולשון ר"ח בב"ק שם דקלישא קדושתיהו, מיהו לעומת זה משמע שאם נכנסו לארץ תמימים יקרבו שחייבין להביאם לירושלים ולהקריבן, עי' להלן, ועי' ירושלמי סוף חלה שלא קיבלו ממנו כדי שלא יקבע הדבר חובה, וזה מיושב יותר אם אין ראוי.

ויש לעי' אם איתא דקרבנות חו"ל פגומין במקצת ולכך נתמעטו מהבאה, א"כ החילוק בין בכור ומעשר לשאר קדשים פשוט, דבכור ומעשר שנולדו בחו"ל שייך לחשבם קרבנות חו"ל, אבל חטאת ואשם שהפרישן בחו"ל אין להם שום זיקה לחו"ל, ולא מסתבר

לחשבם כקרבנות חו"ל לענין פגם שלא יקרבו לכתחלה, ולמה הוצרך ר"ש לטעמא דיש להם פרנסה במקומן, ולשון זה משמע שהי' ראוי שלא להביא שום קרבן מחו"ל, וש"מ דהקדשה בחו"ל ג"כ פוגמת, (או דנימא דלר"ש א"צ להביא דלא מטרחינן ליה, אבל רשאי לכתחלה להביאן, וזה כפי' תו' ב"ק שם, ועי' תמורה ח' ב' בשטמ"ק, או דגרסינן רי"ש במקום ר"ש, ונימא דלר"ש לא יביא לכתחלה ולר"ש דטעמא משום פרנסה א"צ להביא, ומ"מ חשיב ממון בעלים כיון שא"צ להקריבו, עי' תו' ב"ק שם, אבל אין נראה כן דגם בתמורה גרסינן ר"ש תרי זימני, וש"מ שהוא דוקא, ועי"ש בשטמ"ק), ולפמ"ש אאמור"ר שליט"א דמע"ב שנולדו בא"י והפרישן בחו"ל ג"כ אינן באין מחו"ל ניהא, דהשתא הוי מע"ב ככל הקדשים וצריכינן לטעמיה דר"ש, מיהו גם לפ"ז יש לחלק דבמע"ב בזמן שהעדר בחו"ל הרי סיבת ההפרשה כעת בחו"ל, משא"כ בחטאת ואשם ונדרים ונדבות שהסיבה בגברא שאין לו זיקה לחו"ל, אלא די"ל דהקדשה בארץ נכריה היא ג"כ פגם במעלות הקדושה, אבל אם בהמות שגדלו בחו"ל והפרישן בארץ ג"כ פטורין א"כ אין זה ענין לקדשי חו"ל, וכן פשטא דקרא דמעט להו מהבאה, מיהו בזה י"ל דלא נחית קרא למאורע שהוציא מארץ לחו"ל או איפכא, וסתמא דמילתא בהמות חו"ל מתעשרות בחו"ל, וכן בהמת א"י כבר נקבעה בחובת א"י להקדישה להקרבה, מיהו בכור לא תלי בגידול האם כלל, שאף בעלות גוי בגידול האם לא פטרה אם לקחה ממנו בשעת לידה, דלידה לחוד מקדשתו, אבל במעשר דבעלות גוי פוטרת מהפרשה אפי' נתגייר, י"ל דגידול קובע.

ונראה דר"ש בא ליישב היכי אמרינן שאם באו תמימים יקרבו ואעפ"כ א"צ להקריבן, וע"ז משני שגם מצותן בבע"מ מצוה גמורה היא, כחזינן שיש מצות מע"ב גם

ומעשר שנאכלין במומן לבעלים, ולכאורה קשה שאם אכילת בע"מ אינה קיום מצוה, מה יתרון יש בזה שאין להם פדיון ונאכלין בחו"ל, סו"ס ראוי להעלותו כדי שלא יפסיד מצותו, ועוד דלכאורה בקדושת דמים אין חסרון לחו"ל כלל, שכל ישראל שולחין שקליהם מחו"ל, וכן כל דמי קרבנותיהם, והחסרון הוא רק בגוף הקדושה, וא"כ כשיומם ויעלהו בקדושת דמים ויקנה הבהמה בא"י אין שום חסרון, ועוד דלפ"ז יש להזהיר שלא להקדיש שום דבר בחו"ל לקרבן או לדמי קרבן, שהרי רק מפני ההכרח התירה תורה להקריב, ועוד דאם בקדושת דמים אין חסרון שיבואו מחו"ל, א"כ איפכא מיבעיא ליה דשאר קדשים שיכול להקריבן ע"י חילול והקדשה בארץ לא יקרבו, ובכור ומעשר שא"א שיבואו לידי הקרבה ע"י חילול, יקרבו בעצמם, אלא דלרש"י משמע שגם בקדו"ד יש חסרון, וצ"ל שגם כונת רש"י משום דאיכא מצות אכילה בבע"מ בחו"ל, והוסיף ביאור זה לומר שאין להם פרנסה במקומן אלא צריך לפרנסם ע"י חילול ולהביאם לארץ, וצ"ע, (ועפיה"מ שפירש דר"ש אמר טעם למה אין להם פדיון, ובפשוטו אין להם פדיון מפני שא"א להקדיש מציאות של בכור ע"י מעות, שהרי הניקח אינו בכור, וה"ה עשירי שקדושתו מיוחדת ולא שייך לתפסה בדמים, ובב"ק י"ב ב' מבואר דמתני' ר"ש היא בהא דאם באו תמימים יקרבו, וכן מפורש בספרי הובא בשטמ"ק לקמן ב' אות כ"ו).

שם במשנה אם באו תמימים יקרבו, משמע שכיון שנכנסו לארץ חל עליהם דין בכור ומעשר של א"י וחייבין להקריבן, דהא לא קתני ואם רוצה להביאן ולהקריבן רשאי, אלא אם באו חייב להקריבן, ומסתברא דליכא ב"ת בקרבנות חו"ל כיון שמתחלה לא נתחייב להביאן, ואמנם מעכשיו נתחייב כיון שבאו לארץ, מ"מ אין לחייבו בלאו ועשה כיון שמרצונו הביאם, ונ"מ בירושלמי סוף חלה

בכולן בעלי מומין, ואמרה תורה לא יבקר שיצא תמים העשירי, וש"מ דמצות בע"מ שנאכל לבעלים ג"כ קיום המצוה היא, ומה"ט עושין תמורה בבע"מ כיון דחשיבי קרבן, ועוד דינים, ודכוותה בחו"ל שפיר מקיימין מצותן בירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן לבעלים.

ואמנם אליבא דר"ע שאפי' באו תמימים לא יקרבו, הטעם הוא מפני שבכור ומעשר של חו"ל יש לקדושתם זיקה לחו"ל, והיינו דמדמי להו ר"ע למעשרות שהם גידולי ארץ או חו"ל, משא"כ שאר קדשים שחלות הקדושה בחו"ל אינה מגרעת, ולא שייך לדמותם למעשרות, ועוד דאם חלות הקדושה לחוד מפקיעתן מהקרבה, אינו בדין ששאר קדשים יקרבו, וה"נ מסתברא לכל הטעמים דבכור ומעשר חשיבי קדושת שמים, דהא עשירי מאליו קדוש, וקדושתו מיוחדת במצות לא יבקר, והיינו להניח ההקדשה בידי שמים, (ומה"ט לא ימכר ולא יגאל, ואין להם פדיון שלא שייך להחליף קדושה זו ע"י דמים, ולחללה על אחר, ועפיה"מ בזה), ולכן קדושת חו"ל יש בה חסרון יותר, שאין מקדשין אותן מן השמים אלא בארץ השם, משא"כ חייבי חטאות ואשמות ונדרים ונדבות שהחויב על הגברא, ומקום פרעון חובו אינו משנה הקדושה כלום, ובזה ניחא דלא מצינו שיהא ראוי להמנע מלהקדיש חטאתו בחו"ל, ואם איתא שרק מהכרח הכשירתן תורה מפני שאין להם פרנסה במקומן, ה"י ראוי להזהיר שאין זה רצון התורה, אבל למש"כ י"ל דעיקר החסרון הוא רק בקדושת בכור ומעשר שהם שייכים לחו"ל, והקדשתן בידי שמים, ואין חו"ל ראוייה להחיל עליהם קדושה בידי שמים שאינה ארץ השם, ויש מזה סמך להכשיר בכור ומעשר שבבית שאן, ובכל א"י שניתנה לאברהם, עמש"כ בכורות ס"א סק"ו בזה.

רש"י פירש ענין אין להם פרנסה במקומן כיון דבלא"ה צריך להעלות דמיהן ולהקריבן יקרבו הן עצמן, משא"כ בכור

לשון יאכל במומו נראה כמיותר דהא קתני ואם בע"מ, והול"ל ואם בע"מ יאכל לבעלים, ואם נימא דלאחר שחיטה מותר להוציא הבשר, מתפרש יאכל במומו דהיינו היתר השחיטה שע"י המום, אבל לא דין נוסף שלא להוציא הבשר, ואע"פ שאכילתו מצוה, מ"מ הדין נקבע על השחיטה, ואפשר דבעלמא נמי לישנא הכי בבכור ומעשר שבארץ ירעו עד שיסתאבו דהיינו שיפול בהם מום ויאכלו במומן לבעלים, ואמנם גם שם יש לדקדק מ"ט, אבל אין לחדש מזה לענין חול"ל שנכנס לארץ דוקא, מיהו כאן בולט יותר דקרי ליה בעל מום ומסיים במומו, (בכורות ס"ב סק"ד).

כ"ה ב' מתני' הרי זו תמורת עולה כו', א"ה, ראיתי להעתיק מש"כ בזה בספר זבחים סי"ג סק"ח ועי"ש עוד בכל הענין. - זבחים ל' א' תנן התם הרי"ז תמורת עולה כו' פלוגתא דר"מ ור"י בדין תפוס לשון ראשון, הכי נקטינן בכל דוכתא, וזה כרב דימי דבסמוך, ודלא כרבב"ח וריב"י משמיה דר"י, ומיירו תרוייהו כגון שלכך נתכוין מתחלה ואמר תוכד"ד תרוייהו, וס"ל לר"מ דדעתו של אדם שיהא לשון ראשון עיקר אם א"א שיחולו שתייהם, והא דאמר תרוייהו היינו מפני שחשב שאפשר לשניהם לחול, ויהא הקרבן ראוי להקרבה, ולפ"ז אם אמר בפירוש מתחלה שדעתו אתרוייהו אף לר"מ דבריו קיימים.

שם אר"י אם מתחלה נתכוין כו' נמלך ואמר כו' בב"ק ע"ב ב' מפרש ר"פ דנמלך תוכד"ד וקמ"ל דלאו כדיבור דמי, וביארו שם תו' דלר"י אם אמר תמורת שלמים בתוכ"ד של שאלת רב לתלמיד דבריו קיימים בין נמלך בין נתכוין מתחלה, ואם אמר בתוכ"ד של שאלת תלמיד לרב בין נמלך בין נתכוין מתחלה אין דבריו האחרונים כלום, ויש להקשות הא ר"י קאמר בהדיא בנמלך דאין דבריו קיימים ומנלן לקיים דבריו בנמלך אפי'

שלא קיבלו בן אנטוניוס עם הבכורות שלא יקבע הדבר חובה, וש"מ שאין בזה איסור דאורייתא, מיהו אפשר שאם חזרו חזרו, ומכאן משמע כפי' תו' ב"ק שם וכנראה בספרי שא"צ להביאם מחול"ל, אבל רשאי לכתחלה להביאם, מדמחייבין ליה להקריבם משבאו לארץ, - מיהו אף לפ"ז י"ל דבהמות שנולדו בארץ ועישרן בחול"ל חייב להביא המעשר, דכיון דמעיקרא שלא כדין עשה בהוצאתן לחול"ל, לא נפטר מהבאה עי"ז.

שם ואם בע"מ יאכלו במומן לבעלים, לכאורה פשיטא דמי גרע מחול"ל, ושמעתי מאמרו"ר שליט"א דאפשר דקמ"ל שאסור להוציאן לחול"ל אלא יאכלו בא"י דוקא, ומשמע לפ"ז דבכור ומעשר של א"י פשיטא דאסור להוציאן, וקמ"ל דאף של חול"ל שנכנסו לארץ אסור להוציאן, ויש לפרש הטעם משום דאכילתן מצוה כעין אכילת קרבנות ולכן יש להצריך שיאכלם בארץ ישראל, ומסתברא דלר"ע שאף תמימים לא יקרבו, ה"ה דבע"מ שנכנסו רשאי להוציאם, דאכילת בע"מ היא מכח מצות הקרבת תמימים, ולר"ע שאין מצוה בתמימים אין ענין בבע"מ בארץ, וניחא בזה שהזכיר התנא שני הדינים דתמימים ובע"מ, ותרוייהו לאפוקי מר"ע, ולפ"ז בבכור ומעשר של א"י אף לר"ע אסור להוציא הבע"מ לחול"ל, ויתכן לפרש דואם בע"מ כו' קאי גם אחול"ל, וה"ק ואם לאו יאכלו במומן לבעלים בין בא"י בין בחול"ל, - אע"ג דרשאי להאכילן לגוי כב"ה בבכור, מ"מ חשיבא מצוה, אלא שהתירו תורה לארץ את הגוי על שולחנו, כענין שמצינו בשביעית באופנים המותרין להאכיל ולאכסניא, אע"פ שיש קצת מצוה באכילתן, דמ"מ רצון התורה הוא שיהא כממונו לכל צרכיו, - ויש להסתפק אם רק שחיטתו צריך שתהא בארץ, או שאסור להוציא הבשר לחול"ל גם אחר שחיטה, ועי' בסמוך, ובפשוטו אכילה בעינן.

ועמש"כ שם סק"ז בהא דקשיא לאביי משמעתא דלקמן בבביא דלוי.

שם ב' דאריב"י אר"י הכל מודים כו' הקשו תו' בתמורה כ"ו א' הא נחלקו ר"מ ור"י גם ברישא בהיא שלמים וולדה עולה, ואם שם פליגי בתל"ר דאין שם ייתור לשון, יש לפרש כן גם בסיפא, וגם מבואר בשמעתין דאביי סבר דר"מ דלא כר"י, ותיצו דהיא דלא סתרי אהדי ס"ל לר"מ דכונתו תחול זו ואח"כ תחול זו ופשטה קדושת שלמים גם על הולד, ורק בתמורה דהוה תרתי דסתרי לא אמרין דכונתו זא"ז אלא משום ייתורא דתמורת, [ויש להקשות א"כ כזית למחר כזית בחוץ לכו"ע תפוס לשון ראשון לר"מ דהו"ל כתחול זו ואח"כ תחול זו, ועי' להלן בזה].

שם ש"מ מיהדר קא הדר ביה, ויש לשאול הרי מיירי בתוכ"ד ויכול לחזור בו, דהא מיירי בגונא דלר"י חיילי תרוייהו, וי"ל דבאמת אינו חוזר בו מתמורת עולה אלא שרוצה להוסיף אף תמורת שלמים, ולאפוקי דלא נתכוין מעיקרא שיחולו תרוייהו, וכיון שכשאמר תמורת עולה נתכוין רק לעולה ולא חזר בו מזה, הרי פשטה קדושת עולה בכולה, והו"ל כתחול זו ואח"כ תחול זו, ובתמורה אמרין בפשיטות דכיון דאמר תמורת תמורת הו"ל כאומר תחול זו ואח"כ תחול זו, [וגם מפרש בד"י יוסי דסבר אי אמינא תמורת עולה ושלמים קדושה ואינה קריבה, ועי"ש בשטמ"ק עוד נוסחאות בגמ'].
נמצינו למדין דלכו"ע באומר שיחולו תרוייהו מודה ר"מ דתרוייהו קדשי, ולכו"ע ס"ל לר"מ תפוס לשון ראשון כשאומר חציה תמורת עולה וחציה תמורת שלמים, או חציה עולה וחציה חטאת, כדתניא בברייתות בתמורה שם, וכן באומר היא שלמים וולדה עולה, בכל הני ס"ל לר"מ תל"ר דכיון שסובר ששניהם יכולים לחול בזא"ז כונתו בזא"ז, [ושימשו בגמ' שם ע"ז בלשון תפוס לשון ראשון,

בתוכ"ד קטן, ולא קשיא היא דכמו שאם נמלך באמצע דבריו, שהתחיל לומר תמורת עולה, ובתיבת עולה נמלך להוסיף תמורת שלמים לא מיקרי נמלך, אע"פ שבאמת נמלך, דכ"ז שלא השלים דבריו בתמורת עולה הר"ז כנתכוין מתחלה, דהיינו שנתכוין קודם שנשלם תמורת עולה, ה"נ בתוכ"ד קטן חשיב שלא נשלם התמורת עולה, כיון שיכול לחזור בו, ויכול נמי להוסיף, ולאחר כד"ד לא מהני אפי' נתכוין מתחלה כיון שדיבורו נשלם במוחלט, - קצת משמע דר"י שמע לר"מ דס"ל תוכ"ד כדיבור דמי, וכלפי זה אמר דבתוכ"ד מודה דלשון ראשון עיקר ולא מטעמיה דר"מ, א"נ אפשר לאידך גיסא דבא להשמיענו דתוכ"ד דרב לתלמיד כדיבור דמי, וה"ק דלאו דוקא בסמוך ממש הואיל וא"א לקרות שני שמות כאחת, אלא כל שלא חשיב נמלך שפיר דמי.

ולכאורה נראה דשינויא דר"פ היינו למאי דמפרשין פלוגתיהו בתל"ר, אבל לרבכ"ח וריב"י דפלוגתתם אי מיהדר קא הדר ב', מתפרשים דברי ר"י בפשיטות שבא לומר דהאי לאו נמלך הוא אלא שסבר דבשתי שמות כאחת לא תקרב, אבל בנמלך מודינא לך, ויש ליישב בזה הא דבתמורה נשנו דברי ר"פ אמתני' דהיא שלמים וולדה עולה, משום דהתם נקטינן כפירושא דריב"י, וא"כ אין מקום לדברי ר"פ אלא ברישא, מיהו קושטא הוא דכי היכי דמתפרש ברישא בתוכ"ד ה"ה בסיפא.

שם איבעיא להו כו' עמשנ"ת בזה בזבחים סי"ג סק"ב.

שם א"ל רבא לאביי כו' כי אתא ר"ד אמר ר"מ בשיטת ר"י אמרה, פשטות הסוגיא שאין חולק דר"י סבר תל"ר, ועמש"כ שם סק"ג דאפשר לדחות דלאביי ל"פ בד"ז, [וכן ראיתי בתו' הרשב"א פסחים ס' א' דמ"ד דר"מ ור"י ל"פ בתל"ר ה"ה ר"י ורבנן],

א"ו כל שרוצה שתחול מחשבתו השני' הו"ל עירוב מחשבות לר"י, וכל טעמו משום דתל"ר, וכונתו שמחשבה ראשונה עיקר, ולא תגרע בה מחשבה שני', ועדיין צ"ע בזה], - ולע"כ בסוגיא דתמורה כה"צ, ורשמתי לפי סוגיין.

ל' א' שפחה לע"ע מישרא שריא, מבואר שאף בשפחה שאינה של רבו הוא מותר, ונראה מזה שע"ע נפגמה קדושתו לענין איסור שפחה, ולא אמרינן שהתורה התירתו בשפחה כדי שיוכל לעבוד את רבו משנה שכו שכיר ביום ובלילה, אלא כיון שנפגמה קדושתו והוא מותר בשפחה, לכן הוא ג"כ מחויב לעבדו בלילה.

שם הב"ע כגון דל"ל אשה ובנים, לכאורה לענין קדושת העבד אין לחלק בין יש לו אשה ובנים או לא, וא"כ התורה מיטתו כדי שלא יגרר אחר השפחה כ"כ, וכמ"ש בפי' התו' על התורה, ואפשר לפרש דבהא פליגי רבי ורבנן אם זה נקרא ביאת איסור כיון דסו"ס לא התירתו תורה, או"ד כיון שזה איסור צדדי לא משוי ליה אתנן, דדוחק לומר שנחלקו כאן בדין אין לו אשה ובנים אם רבו מוסר לו שפחה כנענית, ולא הזכירו מזה כלום, ובגמ' הביאו דתניא כו' שזהו דבר פשוט ולא אמרו קסברי כו' ואע"פ שבקדושין כ' א' הביאו כן בשם ראב"י, מ"מ משמע כאן שאין חולק ע"ז, ולפמ"ש"כ אין נראה לומר דפליגי אם רבו אינו כופהו אבל אם ירצה רשאי, ולא משמע שנחלקו כאן בדיני עבד אלא בדיני אתנן, ולכן נראה דגם רבי מודה שהוא אסור בשפחה כנענית, ולא רק שאין רבו כופהו, אלא שאסרתו תורה לא מצד הקדושה אלא שלא יגרר אחריה, שו"ר שרש"י פירש דרבי פליג וס"ל דרבו מוסר לו, והרע"ב באמת כתב בפי' בתרא כמ"ש.

ובן במוכר עצמו שאין רבו מוסר לו שפחה כנענית אפשר שענינו ג"כ שלא ימשך

דהכונה שראשון תופס ראשון, אלא דלרב דמי הר"ז כפשוטו דכונתו שיהא לשון ראשון עיקר], ולא נחלקו רב דימי ורבב"ח אלא בתמורת עולה ושלמים דכיון דידע שא"א שיחולו בזא"ז ס"ל לרבב"ח דאף לר"מ כונתו שיחולו שתייהם, ורק בתמורת תמורת פליג, ור"ד סבר דאף בזה פליג ר"מ דכונתו שיהא לשון ראשון עיקר, ונקטינן בשמעתין כר"ד, ובאומר תמורת עולה תמורת שלמים לחצות נחלקו אביי ורבא אם כונתו שיהא לשון ראשון עיקר או דכיון שבחצות כבר נאמרו שתי הלשונות, חיילי ותרוייהו.

החילוק בין ר"ד לרבב"ח, דלרב דימי דעת האדם שאם לשון שני סותר לראשון שיחול רק הראשון, אף באופן ששייך שיחולו שתייהם, דכיון שלשון שני אם יחול הרי הוא מגרע בראשון ראשון עיקר, ולרבב"ח דוקא מפני שהוא טועה וסבור שיוכל לחול בזא"ז ס"ל דחל לשון ראשון, אבל באמת כונתו שיחולו שתייהם, ובזה מיושב דכזית למחר כזית בחוץ לא אמרי' תל"ר לרבב"ח [כדמוכח מקושית אביי לר"ד], אע"פ שאפשר שיחולו שתייהם, כההיא דחצי' עולה וחצי' חטאת אלא היינו טעמא כיון דלענין פיגול אף באומר תחול זו ואח"כ תחול זו הו"ל עירוב מחשבות, ורק כשאומר שלשון ראשון לחוד יחול בלא גירוע אז הוי פיגול גמור, ועו"ל דר"י פליג אף במחשבות דסתרי אהדדי כגון שאמר לאכול כולו חול"ז ואח"כ אמר חול"מ, ובזה לרבב"ח לא אמרינן תל"ר לר"מ, [ומכאן סייעתא ללשון שני שפרשנו בזבחים סי"ג סק"א ג' דאף בשתי עבודות הוצרכנו לטעמא דתל"ר לר"י, דשתי עבודות כתחול זו ואח"כ תחול זו דמי, ואם בכה"ג אפי' מכוין למחשבה שני' הוי פיגול לר"י, א"כ אף לרבב"ח אתיא דר"מ כר"י, שהרי מודה רבב"ח בהיא שלמים וולדה עולה ובחצי' וחצי' דתל"ר לר"מ כמ"ש תו', וכזית למחר כזית בחוץ דומה לד"ז, וא"כ מה הקשה אביי לר"ד,

לזה, אבל מצד הקדושה דינו כמכרוהו ב"ד, ולפ"ז הו"מ למימר גם במוכר עצמו, ועריטב"א קדושין י"ד ב' דמוכר עצמו מותר בשפחה, ועמל"מ פ"ג מה' עבדים, ורש"י כאן בתמורה ג"כ הזכיר ענין הכפייה. (הערות לפו"ר)

גידולין שיש לדון אם הם בכלל הקדש גופן, (שו"ר שבתיו"ט צידד דרישא ר"י היא ול"מ כן), ועיקר הדברים דבהא מודו רבנן לר"י ראיתו במנח"ב סי' ל', (ושם כתב דילפינן לה מקרא דולד שלמים קרב שלמים, ויש לדון בזה).

ולא תאמר אתיא מתני' דתמורה ל"א ב' ככו"ע דקתני התם שקדשי בדק הבית מועלין בגידוליהן, ואר"פ לאתויי חלב המוקדשין וביצי תורין, וכיון דבהא כו"ע מודו דמועלין בהן אתיא שפיר מתני' ככו"ע, ואע"ג דקתני סתמא מועלין בגידוליהן הא קתני לה דומיא דקדשי מזבח דהתם שייך רק ביצי תורין וחלב, וס"ל לת"ק דר"י דרק אלו נקראין גידולי הקדש, ור"י חידש שגם פירות ועשבים מיקרו גידולי הקדש, [נדלפ"ז לת"ק מתפרש גידוליהן לשון גדלות, שגדלו יותר, או דלשון גידוליהן נאמר רק על גידול שמתמצה מגופן, לאפוקי דבר מחודש כפירות ועשבים], והיינו דקאר"י במתני' מפני שהן גידולי הקדש כלומר שדינם כגידולי גופן דמודו בהו רבנן.

ומיושב בזה הא דאר"פ התם לאתויי דוקא הני, ולא אמר לאתויי פירות ועשבים, או דממילא מובן לאתויי כל הגידולין, מיהו בתו' שם כתבו דהול"ל למעוטי מאי וכ"נ שהרי מעיקרא שאלו למעוטי מאי, ור"פ השיב ע"ז, וכן יש בנוסחאות שלפנינו בגמ' ועוד, שר"פ השיב למעוטי בקדשי מזבח, ורש"מ שעיקר השאלה איזה גידולין ממעטינן בקדשי מזבח, אי ולדות הא באמת קדשי, וכן גיזות שע"ג הבהמה, וביאר ר"פ דחלב וביצים מיקרו גידולין, והביא ראיה ממתני' דאין מועלין בהן, ואי לא ר"פ הו"א דכיון דאסירי בהנאה מדאורייתא, ש"מ דלאו גידולין חשיבי, ומפרש ר"פ דממעילה דוקא ממעט להו, ולא מעצם הקדושה.

בתמורה שם אמרינן ואפי' למ"ד מועלין בגידולי מזבח ה"מ גידולין דחזו

ל"א ב' ומועלין גידוליהן, א"ה ראיתי להעתיק מה שכתוב בזה במעילה ס"ח סק"ח. - מעילה י"ב ב' הקדש תרנגולת מועלין בה ובביצתה, סדר המשנה מוכיח דבתרנגולת וביצתה וחמור וחלבה כו"ע מודו שמועלין בהן, דלא משמע שזהו סתם ואח"כ מחלוקת, אלא משמע שזה פשוט דמועלין בהן, וכ"מ בתו"כ דמני תרנגולת וחמורה בהדי בור מלא מים כו' דמועלין בהן ובמה שבתוכן, ובתור הכי מייטי פלוגתא דר"י ורבנן בשדה ואילן, הרי מפורש דבזה כו"ע מודו, וכן יש ללמוד מהא דחלב המוקדשין וביצי תורין אסורין בהנאה מדאורייתא בקרבנות המזבח, וש"מ דחשיבי גופא דזיבחה ולא גידולין שיחשבו כדבר נוסף, ואף דנו בגמ' י"ב ב' מ"ש ביצים וחלב מדם, וש"מ דחשיבי כגוף הבהמה, ואף צמר קודם גיזה נטפל לעור, וחשיב כעור עצמו.

והחילוק בין ביצים וחלב לפירות ועשבים מובן בסברא, דחלב מתמצה מגופה ממש, או דם נעכר ונעשה חלב, או שאר נוזלים שבגוף, וכן ביצים עיקר יצירתן קיים בגוף התרנגולת באשכול הביצים והביצה מתפתחת בתוכה מגופה, ואף פרש שבגופה מסתברא דכגופה חשיב, דהא מתיב רב משרשיא מ"ש פרש וזבל מדם, ובפסוק נמי שורפין פרש של פרים הנשרפים ושעירים הנשרפין ופרה אדומה, משא"כ פירות ועשבים שהם בריה מחודשת, שאין שייך לומר שהעשבים מתמצין מן העפר, אלא הם יצירה חדשה, וכן פירות מהאילן, ולכן חשיבי

והתם מיינתין מתני' דהכא, ש"מ דה"נ בגידולין נמי מיירי, וכבר נתבאר כ"ז בספר אאמו"ר שליט"א, ועי"ש עוד בדברי הגר"א והראב"ד, מיהו גיזין כ"ז שהם מחוברין הרי הם כעור עצמו וחשיבי ראוין למזבח, אבל אחר שיתלשו אפי' מחיים פקעה קדושתן.

שם לאיתויי שיפוי ונבייה, א"ה, ראיתי להעתיק מספר מעילה ס"ח ס"ק ט"ז. - מעילה י"ג ב' מתני' המקדיש את החורש מועלין בכולו, פ"י המפרש לאתויי שיפוי ונבייה, וכן מפורש בגמ' תמורה ל"א ב' הקדש בדק הבית חל על הכל לאתויי מאי אמר רבינא לאתויי שיפוי ונבייה, ופרש"י ותו' דהיינו במקדיש אילן או חורש שמועלין בשיפוי ונבייה של העצים, ולפ"ז מה ששינו חל על הכל היינו שדעת המקדיש בסתמא על הכל, אבל בכח החלות פשיטא דכל שוה כסף מתקדש לבדק הבית, וכן לדמי קרבנות מזבח, וא"צ להזכיר בזה חל על הכל, והשתא מתפרש חל על הכל על כל הדבר כולו גם שיפוי ונבייה שלו.

ובן מפורש בתוספתא פ"א הי"ב הקדיש חורש לקורות מועלין בקורות ומועלין בשיפוי ובנמייה, אבל גזברין שלקחו חורש לעצים מועלין בעצים ואין מועלין לא בשיפוי ולא בנמייה, ועי' להלן בפ"י הרמב"ם, ויש חידוש במאי דקתני לקורות שאע"פ שהיתה כונתו רק לצורך קורות, אבל כולן נתקדשו.

והקשו תו' שם מה שייך בקדשי המזבח שלא חלין על הכל, ותירצו בלוקח עצים למערכה שאין מועלין בשיפוי, ולכאורה עצי המערכה אין שפין אותן, ומתני' י"ד א' דגזברין שלקחו עצים היינו לבנין כדמוקמינן לה בגמ' בעצים דיומיה, מיהו שיפוי איכא בכל חיתוך העצים, ובודאי חותכין אותן בגודל מסוים שיתאימו למערכה, וגם מפרידין ענפים הדקין, [ערש"י שבשטמ"ק תמורה שם] אבל

למזבח כו' וכבר הקשו בתו' דטעמא דקדושין לאו משום גידולין, אלא מקרא י"ז ב', ועוד דהא ליכא מאן דפליג דולדות קדשים כיו"ב כל חד כדיניה, [ומה שתירצו דהכונה לדם לא נתפרש דהא דם גופיה דזיבחא הוא דאינה מתקיימת אלא בדם וכמ"ש מעילה י"ב ב' ועוד דליכא מאן דפליג בזה כדאמר ברכות ל"א א'], ואולי הכונה למ"ד ולדות קדשים במצי אמן הן קדושין, דלמ"ד בהוייתן הן קדושין איכא אופנים שהולד חולין כגון בטומטום ואנדרוגינוס, וש"מ שלא הגידולין קידשו אותן, אלא גזירת הכתוב, עי' תמורה כ"ה א' ולע"כ כלל בסוגיא דולדות קדשים, ובמנח"ב סל"א תמה דלא משכח"ל אופנים של ולדות קדשים שיש בהם מעילה, דנקבה איכא רק בחטאת והרי ולד חטאת אין מועלין בו משום דאזיל למיתה, ועי"ש דמשכח"ל בתמורה או במפריש נקבה לעולה, ואפשר דלשון מועלין בגידולי מזבח סגי בזה דמשכח"ל בצד רחוק ביותר, אבל עיקר הדבר דגידולי מזבח כמותן, ובזה אף בקדשים קלים סגי, דהא מתני' דיש בקדשי מזבח לא מיירי דוקא במעילה, כדקתני תמורה ופנו"ט ועוד.

הא דתנן י"ב ב' בתרנגולת לשון יחיד בה ובביצתה, לא מפני שאין הקדש זוכה בביצים כל הזמן, אלא כיון דתנא רישא תורין לשון רבים תני נמי ביצים לשון רבים, והכא דקתני תרנגולת לשון יחיד תני נמי ביצה לשון יחיד, וכ"מ בתו"כ דקתני הקדיש תרנגולת למזבח מועלין בה ובביצתה תורין לבדק הבית מועלין בהן ובביציהם.

ובביאורי משניות מהגר"א כתב דמיירי בתרנגולת טעונה ביצים, ומשמע דבמה שנטענת אח"כ הו"ל בדין גידולין דפליגי בהו ר"י ורבנן, ולרבנן אף בבדק הבית לא קדשי, ולפ"ז מתני' דתמורה כר"י, דודאי הא דקתני מועלין בגידוליהן, היינו גידולין חדשים, ולא פיתום, ואי מיירי דוקא בטעונה ביצים א"כ לאו מדין גידולין מועלין בהן,

ומסתברא דתקנת חכמים היא שלא יקדישו אלא העצים כדי שלא יבא לידי

מעילה בנסורת ובעלין שמצויין ליפול בכל מקום, והפסד הגזבר לטרוח אחריהם גדול מן הריחוק, אבל המקדיש את החורש אינו מבחין בזה ומקדיש את כולו, ולפ"ז אפי' עצים שלקחום הגזברים לרשותם הרי השיפוי שלהם חולין, ולא דוקא מפני שמשאירין אותן לבעל החורש, ומיושב טפי לישנא דמתני' הגזברין שלקחו עצים, ומיושב מה שאמרו בגמ' דמיירי בעצים דיומיה וסתמא הלוקחים חורש לאו ליומיה הוא, שעד שיקצצום וישפום לא יגיעו לבנותם בו ביום, וגם אין דרך לשופם ביער שכרתו אותם, ועיקר הדין מבואר ברמב"ם פ"ה ה"ט גזברים ששפו עצי הקדש וקצצו אותן כו' אין מועלין לא בשפוי כו' אלא דגרסתו במשנה הגזברים ששפו עצים, ול"ג שלקחו עצים, כמ"ש הריק"ו, ועי' להלן בזה, אבל למש"כ הטעם דמעיקרא לא הקדישו השיפוי והנבייה, ורשאיין לאבדם.

שו"ר בספר אאמו"ר שליט"א שצידד דדוקא כשלקחו חורש מיירי, דבדרך הרגיל נשאירין השיפוי והנבייה ברשות המוכר, ובהדיוט כה"ג נשאירין למוכר, ואפי' אם בהדיוט שייכין ללוקח, מ"מ בהקדש הניחום למוכר, כדי שלא יבאו לידי מעילה, דסתמא יש הרבה נסורת ונבייה שמתפזרין ברשות המוכר, אבל אם לקחו העצים לרשות הקדש, ממילא נעשו כולן רכוש הקדש, והו"ל כמקדיש את החורש שמועלין בכולו, שהרי היה ביד הגזבר להשתמש בהן שימוש שא"צ שיפוי, וא"כ נתקדש כל העץ, ועי"ש.

הרמב"ם בפ"ה ה"ח כתב המקדיש את היער מועלין בכולו בין באילנות בין בכל קן שבראש האילנות או שביניהן, ומבואר שמפרש המשנה כמו שנדרס לפנינו דהיינו סיפא דהקן שבראש האילן, ולא מיירי האי בבא בדין שיפוי ונבייה, אלא בחורש כשהוא מחובר, וטעמו מפני שגרס במתני' הגזברין

א"כ גם ענפים הדקים שאינם ראויין לגזירי המערכה ולא לאליתא ג"כ אין מועלין בהן, [וערמב"ם פ"ה ה"ט שמועלין בעצים הקטנים ולא בשיפוי], ובפשוטו מתחלה לוקחין רק גזירין הראויין למערכה, או עצים דקין הראויין לאליתא, ועוד שעצי המערכה מתנדבין הכהנים והעם בתשעה זמנים כדתנן בתענית פ"ד, (ועי' גרסת שטמ"ק ורגמ"ה תמורה שם בסוף העמוד וכנראה ט"ס הוא), [שו"ר ברש"י שבשטמ"ק תמורה שם שהעתיק מתני' אבל הגזברים שלקחו עצים למערכה כו' וביאר דמעיקרא הקדישו רק הגזירין, עי"ש, אבל במעילה מבואר דמיירי בעצים לבנין].

ואפ"ר דהמקדיש את החורש כונתו ג"כ לעצים לבנין, ואפ"ה חל הקדש על הכל, גם על השיפוי והנבייה שאינן ראויין לבנין [וכ"ה בתוספתא הקדיש חורש לקורות] משא"כ בקדשי מזבח שחל רק על הראוי למזבח, (ואפשר דנפ"מ לגיזות דנהי דקדשי בהדי הקרבן, אבל אם נתלשו מחיים יצאו לחולין מדאורייתא ול"מ כן, דהא התולש מיהא מעל).

י"ד מתני' הגזברים שלקחו עצים מועלין בעצים ואין מועלין לא בשפוי ולא בנבייה, לכאורה מחיר העצים עם השיפוי ובלא השיפוי שוה, וא"כ למה לא יזכה הקדש בשיפוי, ולמה רשאין הגזברין להפקיע זכות הקדש מעיקרא, ובתוספתא תניא אבל גזברין שלקחו חורש לעצים כו' ומבואר דמיירי בלקחו במחובר, ומתני' נמי מוכחא דקתני נבייה והיינו העלין הנושרין מן המחובר כדתנן ע"ז מ"ח ב' דא"ר"י שאין זורעין תחת האשרה ירקות אפי' בימות הגשמים מפני שהנבייה נושרת עליהן והוה להן לזבל, ופרש"י שעליו נושרין בימות הגשמים, ואמנם שייך לדון על הנשירה של אותן העלין בתלוש, אבל הלשון משמע במחובר כמו בההיא דע"ז, דהיינו שהעלין הנושרין עד שקצצום ומשקצצום, מותרין להדיוט דמעיקרא לא אקדשינהו.

ל"ב א' מתני' ומקדישין אותן הקדש עילוי ומחרימין אותן כו', א"ה, ראיתי להעתיק מש"כ בזה בערכין ס"י סק"א י"ב. – ערכין כ"ח ב' מתני' א"כ למה נאמר כל חרם כו' שחל על קדשי קדשים ועל קק"ל, לשון התו"כ מנין שמחרים אדם את קדשיו ת"ל כל חרם קדש, מנין שמחרים אדם את קדשי קדשים ת"ל כל חרם קק"ל, ולמדנו מזה שהדרשא כך, כל חרם אשר יחרים איש מכל אשר לו וכן כל חרם של קדש קדשים הכל הוא לד', ולפ"ז מקרא דהוא לד' למדנו לחרמי הכהנים שהם כהקדש לכל דבריהם, (ולא מלשון קק"ל).

שם מחרימין אדם את קדשיו כו' פשטות המשנה בחרמי כהנים, וכן פרש"י שהוא נותן דמיהן לכהן, וזה מתפרש כמש"כ שהוא כהמשך לתחלת הפסוק כל חרם קק"ל הוא ג"כ לד', [מיהו לאו לכל מילי דמי לחרמי הכהנים שהרי יש להם פדיון וכמ"ש רש"י דהא ודאי אית ליה פדיון], ובשטמ"ק אות י' בשם הר"ש הקשה מנ"ל לרבנן שהקדש בדה"ב חל בלשון חרם, והיינו משום דמפרש כוליה קרא בחרמי כהנים, [מיהו למש"כ לעיל כל חרם הוא לד', והנדון למי נתן השם סתם חרמים שהוקדשו לשמו, ולכן לא שיך לשאול חרמי בדה"ב המפורשים מגלן, שהרי אף חרמי כהנים מפורשים לד', אלא שהשם נתנם לכהנים], ולפ"ז עיקר קרא דחרמי כהנים חלים על קק"ל וקק"ל ומינה ילפינן לחרמי בדה"ב, שהרי עיקר חרם שוה בשניהם שהוא לד'.

אב"ל בתמורה ל"ב א' חזינן דר"ה סבר דחרמי כהנים אינם חלין על קדשי מזבח, וכן בשמעתין אמרינן דדרשא דרי"ש בכתוב אחד אומר תקדיש ודרשא דכל חרם שוין, וריב"ב ורי"ש אמרו דבר אחד, ועשטמ"ק כ"ט א' אות י"ב דגריס כן בהדיא בדרי"ש, וכ"ה לפנינו לעיל דריב"ב כרי"ש, וש"מ דפסוק דתקדיש

ששפו את העצים כמ"ש הריק"ו מגרסת המשניות שבפיה"מ, וכן העתיק בה"ט גזברין ששפו עצי הקדש וקצצו אותן כו' א"כ מבואר שאף בעצי הקדש מותר לגזברין להפקיר השיפוי והנבייה, וגם פירש נבייה עץ קשה שבתוך הגזע שלא יצלח למלאכה, ולא שיך לומר בו שיור בהקדש אלא שמותר להפקירו [ופירש לשון המשנה מועלין בעצים הקטנים, שחתך סביב עיקר העץ, ורק בנסורת לא מעל, דאל"כ מועלין בעצים מיותר, דפשיטא שאם לקחו עצים מועלין בהן, ואפשר ליישב דה"ק אף כשבונין בקדש בעצים דיומיה ומועלין בעצים אפ"ה אין מועלין בשיפוי ונבייה, ועוד דכ"ה הלשון הנאות לומר שמועלין רק בעיקר העצים וכמ"ש בתוספתא], וא"כ מבואר שאפי' הקדיש את החורש אין מועלין בשיפוי ונבייה, ולכן לא יכול לפרש מועלין בכולו על השיפוי.

ובזה מיושב שלא הביא הא דרבינא תמורה ל"א ב' דהקדש בדק הבית חל על הכל לאתווי שיפוי ונבייה, שהרי גם כשחל על כל העצים רשאין להפקיר השיפוי והנבייה, וע"כ דרבינא קמ"ל שאם הקדיש השיפוי והנבייה שרשאין להשליכן, הרי הם קדושין, וכלל זה בפ"ה ה"א אפי' הקדיש אשפה מלאה זבל או עפר או אפר, וממילא הא דתנן המקדיש את החורש מועלין בכולו קאי ארישא דקן שבראש האילן.

ולפ"ז יש לנקוט שאילו היה לפני הרמב"ם גרסא דידן הגזברים שלקחו את העצים, היה מפרש מתני' כהתוספתא וכפשטות סוגיא דתמורה, ואאמו"ר שליט"א הקשה עוד דהול"ל המקדיש את האילן הקדיש את הקנים ומ"ט נקט חורש ונקט מועלין בכולו ולא הזכיר הקנים שזה מבואר יותר מלשון כולו, שאין הכרח שהקנים שמבחוץ הם בכלל, והרמב"ם הוסיף או שביניהן, ובלקוטי הלכות סייע דעת הרמב"ם מחלוקת המשניות בגמ', אבל באמת זהו טעות המעתיקים, וצ"ל משנה המקדיש את החורש ברישא דמתני' דגזברים.

קונמות ומובן שסבר עולא שאין להמציא הקדש כזה מהאי קרא, ומובן שסבר ר"ה שאין לחדש ענין כזה לכהנים.

תמורה ל"ב א' מתני' ומקדישין אותן הקדש עילוי ומחרימין אותן, בגמ' מיייתין ברייתא דמפרשא למתני' ומקדישין אותן הקדש עילוי [היינו] קדשי בדה"ב, ומחרימין אותם חרמי כהנים, וא"כ מפורש דמיירי רק בקדשי מזבח, וכן במתני' דערכין כ"ח ב' מיייתי רק מחרים אדם את קדשיו קדשי מזבח, וכן בסברא דקדשי בדה"ב וחרמי כהנים כבר יצאו מרשותו, ומי הוא הבעלים ששייך שיקדישם הקדש עילוי, ולכן לא חשש התנא לסתום ומקדישין אותם, ויתפרש רק קדשי מזבח, וכ"כ רש"י בגמ' בקדשי בדה"ב שהתפיסין לא עשה כלום דטוה"נ לא שייכא בהו, ובתו' סוד"ה מקדישין כתבו הטעם מפני שאין יתרון לבעלים על אחר בקדשי בדה"ב, ולכאורה קדשי בדה"ב הם רשות גזבר ואין לבעלים בהם כלום, אבל קרבנות שייכים לבעלים לכפרתן, ואינם בבעלות הגזבר, ולכן שייך שיתן זכותו לאחר, ונראה שזו כונת השטמ"ק אות ט"ז וצ"ל בסוה"ד דקדשי מזבח תמיד שם בעלים עליהם.

שם תוד"ה חרמי, נראה מדבריהם שהסכימו עם פרש"י דסוגיין כמאן דמקיש מטלטלין לקרקעות שאין למחרים טוה"נ ליתנם לכל כהן שירצה, והדברים צ"ע דהא קי"ל כמאן דלא מקיש, לפמשנ"ת בערכין ס"י סק"ו, ואפי' אם הלכה כר"י וכדעת הרמב"ם, מ"מ לא הו"ל לפרושי בסתמות הברייתות דלא כר"ש, ולפמש"כ לעיל מדברי תו' שבשטמ"ק אות ט"ז יש לפרש דקדשי מזבח שם הבעלים עליהם ולכן יכול להקדישם ולהחרימם, אבל חרמים הרי הם כהקדש לכל דבריהם, ואף כשנשאר לו טוה"נ למי ליתנם, מ"מ אינם ברשותו להחיל עליהם שום קדושה, (לפמש"כ רש"י במשנה שייך טוה"נ להמתין למשמר שלו, ואם נקבע לפי שעה שהחרים ניחא, עי'

מלמד על חרם, הרי דעיקר הדרשא לחרמי בדה"ב שחלין על קדשי מזבח, אלא שאפשר להשוות להם חרמי כהנים כיון דנקטינן שכולן חרמי ד'.

בתמורה שם איתותב ר"ה דסבר שאין חרמי כהנים חלין על קדשי בדה"ב, וא"כ מתני' כפשטה גם על חרמי כהנים כמש"כ, ונראה דסוגיא דשמעתין סברה דחרמין תפסי על קדשי מזבח מדאורייתא בין חרמי בדה"ב ובין חרמי כהנים, וכדסבר ר"ה שם לענין קדשי בדה"ב, וכדסבר מאן דמותיב לעולא שם, וכמו שהזכירו זבחים ק"ג א' מ"ד דחלין מדאורייתא, שהרי לא הזכירו במכילתין דקרא למעילה כדסבר עולא, ועבדו צריכותא מדרבנן ור"ש, והרי ר"ש דריש בהדיא קרא דתקדיש וא"א לפרשו מדרבנן וליכא לאוקומיה במעילה, ועי' לקמן סוס"ק י"ב דאפשר דעולא סבר כדרו"ש רק בבכור ולא בעולה.

ולפ"ז נראה דלא קי"ל כעולא דאמר המתפס עולה לבדה"ב אין בה אלא עיכוב גזברים בלבד, אלא באמת תפסה קדושה גמורה וצריכה פדיון, וצ"ע ברמב"ם פ"ו ה"י שפסק כדעולא ואח"כ סתם המשנה כולה, ונראה שסמך על מ"ש בגמ' ה"נ מסתברא כו' ואי מדאורייתא אמאי מה שעשה עשוי, מיהו מצינן למימר דאפי' מדאורייתא מה שעשה עשוי שהרי בדה"ב זוכה בטובת הנאה לחוד, ואין זה מעכב את כפרת הקרבן, וכ"מ בזבחים שם שהקרבן כשר, ואפשר דהקרבן כשר מפני שיכול לפדותו לאחר שחיטה, אם נימא שטוה"נ לכו"ע א"צ העמדה והערכה, עכ"פ סוגיא דשמעתין כמפורשת דלא כעולא, וכן ר"ה שם לא סבר כותיה ולא איתותב מהברייתא בזה, וש"מ דאין קושיא כ"כ שיהא כשר אע"פ שחל עליו קדושת בדה"ב מדאורייתא, וע"ע מש"כ להלן בסוגיא דתמורה.

לפמשנ"ת בערכין ס"י סק"ג הקדש עילוי הוא סוג הקדש מחודש כעין

בלבד, אמר עולא דכל מרבה אף חרמי כהנים, וכמ"ש בהגהות הגר"א, ועי' לקמן ב' בשטמ"ק אות ה' גרסת ספרים אחרים שמבואר כן, ולמסקנא דהאי קרא למעילה אתא, למד עולא מכל חרם שיש מעילה בחרמי הכהנים כ"ז שהם בבית בעלים.

שם והאמר עולא המתפס עולה כו' משמע דלא חל מידי, אלא שהגזברין רשאים לעכב עליו מלהקריב עד שיפדנו, ונקט לשון זה לומר דאפי' מדרבנן עבר ושחט מה שעשה עשוי, ומשני דמדאוריתא באמת לא חל מידי על הבשר, אבל מדרבנן שוינהו כאילו חל ההקדש וצריך פדיון, ומתני' דהכא ודערכין מדרבנן, וקרא דמייתי התם אסמכתא היא, [מיהו לרי"ש ערכין כ"ט א' ודאי דאוריתא היא בבכור עכ"פ, עי' להלן ד"ה יש לדקדק, ואם רי"ש פליג צ"ע מנליה לעולא לפרש דלרבנן אסמכתא היא, ולפמש"כ להלן דדוקא בבכור קאמר דאית ביה טוה"נ גמורה ניחא, וצ"ע], וכן פרש"י, אלא שמ"ש עיכוב גזברין צ"ב, ובפשוטו רצה להבליט דלא חל מידי מדאוריתא ולכן קאמר על הדרבנן לשון עיכוב גזברין, אבל מדרבנן חל הקדש גמור וצריך פדיון, וכדנתיא בסמוך דמועלין בה שתי מעילות, בין בחרמי בדה"ב בין בחרמי כהנים כמבואר בביריות לעיל דשניהם חלים על קדשי מזבח.

ובתו' פירשו דמדאוריתא חל עליו חוב ליתן טוה"נ לבדה"ב ולחרמי הכהנים, אבל לא חל על הבהמה כלום, ומדרבנן חל על הבהמה ג"כ, ועיקר מה דנקטו שחרמי הכהנים אין מתחייבין באמירה לגבוה צ"ע וכמש"כ סק, אבל לדבריהם קשה טפי מאי קאמר קרא ל"ל, הרי איצטריך קרא שמתחייב בחרמי הכהנים בכה"ג, ואם חיובו כהרי עלי הרי לא איצטריך קרא לבדה"ב דחייב, ועיקר קרא לחרמי כהנים, וגם סיום דבריהם בשם ר"י צ"ב, שהרי עולא דריש מקרא להשוות חרמי הכהנים לחרמי בדה"ב.

לעיל בזה, מיהו י"ל דלא חשיבא טוה"נ לחלק לכל המשמר, משא"כ בקרבן שפרש"י שנותנו לכהן מסוים להקריבו, אלא שבאמת גם שם העור מתחלק לכל המשמר, ולשון תוד"ה מקדישין כדי להקריב במשמר בן בתו כהן).

שם גמ' אר"ה קדשי מזבח כו' מ"ט אמר קרא כל חרם כו' ר"ה מפרש הא דתנן ערכין כ"ח ב' שחרמים חלין על ק"ק ועל קק"ל היינו חרמי בדה"ב, וכדמפרש למתני' דהכא מחרימין אותן בלשון חרמים לבדה"ב, [וואע"פ שסתם חרמים לכהנים, לא חשש התנא לשנות סתם חרמים על כונת חרמי בדה"ב, דומיא דמקדישין, עי' תוד"ה כל חרם], ודייק מהאי קרא דחרם שחל על ק"ק כולו לד' יהא, - ובאמת יש סייעתא לדברי ר"ה שהדין הזה נתחדש בגדרי חרמי בדה"ב, שהרי גם למ"ד דחל מדאוריתא אינם בחרמי הכהנים לענין לא ימכר ולא יגאל אלא אומדים כו' וכך פודין אותן, וצ"ע מה דין דמי הפדיון לענין לאוין אלו.

שם ולא שנא מפיק להו בלשון חרמי לבדה"ב, מכאן נראה שאין חילוק במהות ההקדש בין חרם להקדש, דאל"כ הול"ל דקמ"ל דאף הקדש חל על קדשי מזבח ולא רק חרם דנלמד מקרא דכל חרם, וכ"נ בערכין כ"ח א' דמצרכין קראי דתקדיש וקרא דכל חרם לרבנן ולריב"ב ולרי"ש, וש"מ דהכל אחד, וכמשנ"ת בערכין ס"י סק"ג.

שם דתניא בבריתא מקדישין כו' פי' שהבריתא מפרשת המשנה מה שאמרו הקדש עילוי ומה שאמרו מחרימין אותן.

שם מה שעשה עשוי כלפי מה ששנינו ברישא לא עשה כלום, קאמר בהא דמה שעשה עשוי, ומשמע שחל ההתפסה מדאוריתא, ולעולא צ"ל דמה שעשה כאילו עשוי קאמר ומשו"ה לא אמר הוקדשו.

שם אמר עולא אמר קרא חרם כל חרם, פי' דכלפי שר"ה פי' האי קרא בחרמי בדה"ב

מה שעשה עשוי משמע דאיסורא דעבד עבד וא"צ לעשות כלום, וזה ניחא טפי לעולא, אבל אין ללמוד מזה שהקרבן פסול למ"ד דאוריתא, כדחזינן בזבחים ק"ג א' דממעטינן העור שאינו ניתן לכהנים, אלא דהקרבן כשר, ואפשר דאי מדאוריתא קדשה צריך לפדותה לכה"פ מדרבנן, ולקושטא דמילתא אפשר דלכו"ע מה שעשה עשוי ואפי' מדאוריתא א"צ כלום, אלא דס"ד דאי מדאוריתא היו אוסרים להקריבה מדרבנן, או לפדות הזכות טוה"נ, ובתו' זבחים שם הקשו דפשיטא שאין עורה לכהנים, ובפשוטו ה"י מקום לומר שהעור הולך אחר הבשר ולא נפקע זכותם מהעור כמו שהבשר נשאר בהכשרו, ועי' בסמוך.

שם ה"ק וראויה למעול בה שתי מעילות, יש לעי' מאי אתא לאשמועינן, ואפשר דכיון שמסיים מה שעשה עשוי רצה התנא להחמיר בקדושתה שלא נטעה שאפי' מדרבנן אין הקדושה תופסת בגופה, והא דלא משני שמועלין בעורה לבדה"ב, דאפשר שבכה"ג אין מועלין בו למזבח, ושתי מעילות משמע באותו חלק, מיהו למ"ד דתפסה מדאוריתא אתיא כפשטה טפי דנחי דמה שעשה עשוי, לאו למימרא דלית בה מעילה.

יש לדקדק מהא דנקט עולא המתפס עולה ולא סתם קדשים, והנה מציינו בערכין כ"ט א' דלרי"ש מקדישין בכור הקדש עילוי, ובזה לא פליג עולא דהוי דרבנן, דהא ליכא לאוקומי תקדיש אלא להכי עי"ש, ואולי סבר דדוקא בבכור שיש לו טוה"נ גמורה אמרה תורה תקדיש, אבל בעולה אף רי"ש מודה.

ל"ב ב' א"ר חנינאי אין מעילה מפורשת כו', א"ה, ראיתי להעתיק מש"כ בזה בספר מעילה ס"ט סק"ב. - מעילה ט"ו א' אר"י מחזורתא אין חייבין כו' אבל קדשי מזבח כו' ואית בהו לבעלים, יש לעי' הרי בהני דאית בהו לבעלים באמת אין מועלין דהיינו קדשים

ואאמו"ר שליט"א ביאר דבריהם דילפינן מקרא שהמחרים קדשיו כאומר הרי עלי לשלם הטוה"נ שבקרבן זה, וממילא לא שייך ענין זה בחרמי כהנים, ואף בחרמי בדה"ב לא חל מידי על הקרבן, אלא על הגבירא, אבל מדרבנן תיקנו שתחול הקדושה על הקרבן עצמו, וממילא גם תיקנו שיחול בחרמי הכהנים, שהרי כל החסרון שלא חל בחרמי הכהנים ה"י משום דלא חל חיוב אגבירא בהרי עלי לחרמי הכהנים, אבל עכשיו שתיקנו שיחול על הקרבן עצמו, ממילא תיקנו גם שיחול חרמי הכהנים, ועי"ש משה"ק ע"ז.

ואח"כ כתב בדעת תו' דהקדש עילוי חל מדאוריתא על הקרבן, אבל אינו קדושה גמורה ולא חוב על הגבירא, אלא שהקדיש זכותו מלהשתמש בקרבן עד שיפדנו, וזה חל גם בחרמי הכהנים, ומדרבנן עשאוהו כקדושה גמורה לענין מעילה, ועי"ש עוד כל הענין, אבל עיקר דברי התו' לא נתפרשו מאי קשיא להו בפרש"י וכמשנ"ת לעיל, הרי בהדיא אמרו בגמ' דעיקר דרשא למעילה ומתני' אסמכתא ומדרבנן, ומהיכי תיתי לחדש דרשא מדאוריתא שלא הוזכרה בגמ', מיהו סוגית הגמ' בערכין דלא כעולא וכמשנ"ת לעיל.

ובנוסחת ס"א שבשטמ"ק אות ה' מבואר דעולא מפרש מתני' דערכין מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא, וזה כפרש"י וכמשנ"ת, (ובשטמ"ק הנדמ"ח מסיים ואינו שוה מכל וכל כו'), וכן מתפרשת הגמ' זבחים ק"ג א' דלעולא לא חיילי חרמים על הקרבן כלל מדאוריתא אבל על העור חיילי.

שם ב' מיתיבי המקדיש עולה כו' לכאורה הול"ל מה שעשה עשוי או הר"ז קדושה, אלא כיון דמסיים עבר ושחטה מה שעשה עשוי הקדים לשון אסור לשחטה.

שם ה"נ מסתברא כו' ואי מדאוריתא אמאי מה שעשה עשוי, כ"ה בשטמ"ק, לשון

ודכוותיהו קאמר, דהיינו הני שכולן לה', ולא חשו להאריך עוד בשמעתין, ובתמורה אפי' עולה קאמר וכ"ש פרים הנשרפין וקטרת.

והדבר מוכח כן דהא באמת אין פסוק מיוחד לעולה, דקראי דכל חלב וכאשר יורם חולין קי"ז א' לא מרבו אלא אימורים, ואמנם אפשר למילפינהו בק"ו מאימורים אבל ל"מ כן, ועוד דבדרשא דכאשר יורם מבואר דידעינן שאימורי פרים הנשרפין מועלין בהן, ונמצא שר' ינאי רק חידש דחטאת ואשם לא מיתרבו מקדשי ה', אבל קשה א"כ מנלן דמועלין בבשרן קודם זריקה, הרי מכל חלב וכאשר יורם לא שמעינן אלא אימורין הקרבים ע"ג המזבח, ובשטמ"ק תמורה בשם ס"א יליף חטאת ואשם מתמעול מעל, ואפשר דלבתר דמרבין חלב למעילה מרבין חטאת ואשם מקדשי קדשים, אבל מקדשי ה' לחוד לא הוה מרבין להו, וכדאמרינן התם דאע"ג דכתיב בהו ק"ק, בעינן קרא לרבויהו.

ולפ"ז למסקנא שתי המימרות של ר' ינאי באו ללמד דדין ק"ק לחוד אינו גורם מעילה, כדילפינן מיניה תמורה שם שצריך פסוק לחרמים שמועלין בהן, ואמר ר"י בדק הבית ודכוותיה ואמר עולה ודכוותה, וכונתו כל אלו שאין מהם לכהנים ולבעלים, ועור העולה לא חשיב ליה חלק להדיוט כיון שהוא נטפל ושומר, ולא חשיב חלק לעצמו, כמו שהוא ניקח בכסף מעשר אגב הבשר, וה"נ מיקרי קדשי ה' כולו, ורק לאחר ההפשט נעשה כדבר בפ"ע וניתן לכהנים.

קלים, ועוד דאף בקדשי מזבח איכא קטרת ולבונה שכולן לה', ונראה דה"ק כיון דכתיב מקדשי ה' ולא כל קדשי ה', הרי מבואר דבעינן מיוחדים לה', ויש סברא לומר דממעט לגמרי קדשי מזבח, כיון דע"כ קדושת מזבח אינה מיוחדת לה', שהרי יש בקרבנות המזבח שיש מהם להדיוט, א"כ י"ל דכונת הכתוב על סוג הקרבן שהוא רק לה' והיינו בדק הבית, שהמזבח אינו מיוחד לה', וממילא גם אלו שמיוחדין בו לה' הם בכלל המיעוט של מקדשי ה', מיהו יש גם סברא איפכא דקדושת מזבח חשיבא טפי קדשי ה' שהם נקטרין לשמים, ואמנם בתו"כ מרבה קדשי מזבח ברישא, ואח"כ קדשי בדק הבית.

וכבר הקשו בתו' דבתמורה ל"ב ב' אמר ר' ינאי אין מעילה מפורשת מן התורה אלא בעולה בלבד, וזה סותר לסוגיין דמשמע דממעט כל קדשי מזבח, מדלא משני דקדשי מזבח דמתני' היינו עולה ופרים הנשרפין וקטרת ולבונה, וכן מתני' דחטאת מיתוקמא בפרים הנשרפין, ואע"פ שהם זכרים, אמרינן כשהיא לשון נקבה כיון דקאי על הבהמה שהיא לשון נקבה וכן חטאת סתמא הויא לשון נקבה, וכן קדשים שמתו מיתוקם בהני חטאות ובעולה, אלא ודאי כל קדשי מזבח ממעט להו בשמעתין.

ונראה דאה"נ כך סברו מעיקרא, אבל למסקנא דאמרינן דרק דמהאי קרא לא שמעינן קאמר, אפשר לקיים דר' ינאי נתכוין רק למעוטי חטאת ואשם, וקדשי בדק הבית